E. de Ms.
T. A

M. S. en 4.º pergamino, con 185 hojas.

Disputationes in Metaphisicam Aristotelis.

Rotulata

Moreno, Metaphisica.

Metaphysicæ disput.es ad Aristotelem Stagiritæ, siue 3.us Phycæ annus, in quo libri de Generat.e et corrupt.e, nec non de anima ex professo tractant.r, quibus etiam de methaphysicis principijs, Metheoris, et elementis non leuis addit.r expliatio.

Authore.

R. P. Francisco Moreno Soc. Jes.

Scriptore Francisco Martin.o de Tapia

In Cordubenssi Collegio Societatis Jesu Diuæ Chatharinæ Virginis, et Martiris Sacr. Authore Reverendissimo Patre Magistro Francisco Moreno Eiusdem Collegij benemerito Moderatore. Anno Dni 1684.o

J. Auditoribus Prelocutio.

Tetigimus jam, Auditores mei, postremam Phiæ partem, ultimumque triennalis Curriculi Laborem, Cui accensuros Vos spero pari mentis, animique conatu, ut coronam Sapientiæ sit, Post tanti que Laboribus Vobis meritam gloriose utique reportetis. manent nos utilissime, pariter, ac Jucundissime disputationes Hoc postremo Anno Phiæ tractandæ. Quibus facilis jam aperta via e octo phisicorum Libris, in quibus ea, quæ communia omnibus corporibus videntur, cum Phô tradidimus, Ex quibus Hic aliqua Specialiter ad Singularia Corpora pertinentia dabimus, ut sunt ea, quæ de corpore incorruptibili, et materia cælesti, quæque in eo mirabiliter accidunt, Cælestes sunt impressiones, ut fulgura et fulmina; Deinde de Libris Animasticis ad tres libros agemus, De iis tandem, quæ de Metaphisica restant postmodum acturi.

Macti estote animo, Auditores, et quidem ~~ardoris scholastici~~ Vobis desidia, quæ absit fraudulenter eripuit novo ineuntis anni restaurare innitemini; nec Vos ad postremum filosophici pensi defuturos crediderim, quin potius Robustiores ad tentamen, visto jam; imo præ manibus adepti, premium decensuros spero, nec parum Juvabit ad deponendam desidiam, et Virtutem ditandam, patientiamque Roborandam Huiusque præpesos Labores aliquando in memoriam Revocare, ut quondam fecit Troianus Princeps Eneas, suos ita allocutus.

O socij, neque enim ignari sumus ante malorum;
O passi graviora, Dabit Deus His quoque finem.

Liber I.us de Generatione

De Generatione. Disput. I.a

De Generatione acciali, sive alteratione

Adeo implexi ii Auth.es in dirigenda istorum Librorum methodo, ut vix unus cum altero conveniat, secuturi sumus, quæ visa est communior semita, quæ vobis facilius structura et via ad pleniorem eorum, quæ tractaturi sumus, notitiam. Propterea quæ 1o de Alteratione, seu generatione acciali, et quæ ad eam pertinent disputabimus, cætera de Generatione substantiali, et illi affinibus deinde tractaturi. 1

Quæstio I.a Exponit conceptum Generationis et corruptionis in com.

Caput I.um Utriusque defin. traditur.

Constat ex phicis, generationem, ut creationi opposita est, actiones dependentes a subiecto, a quo non dependet creatio. Sicut in latiori generationis acceptione latam esse, quæ comprehendit substantiales, et acciales generationes, de quibus in præsenti sermo nobis est. Iam Arist. hic cap. 4. text. 23. ita generationem definivit: est mutatio totius in totum, nullo sensibile remanente ut subiecto eodem. Quam definitionem contra non admittunt Phi, tum quia si ab æterno Deus generaret aliquod compositum, ut potuit, in eo non daretur mutatio; tum etiam quia in generationibus ex ordio mundi facti nulla fuit mutatio totius in totum: mutatio m.e petit, quod subiectum prius tempore inexistat, ut diximus ad Lib. 5um phicorum. Phus quoque definivit generationem inexistivam, de qua nobis postea.

3. Melius q. cum P. Arriaga. et cor. RR.
generationem definies: est productio termini dependentis a subiecto. Productio loco generis est, in quo generatio et creatio conveniunt: utraque est productio termini: differt tamen a creatione per reliquam verba dependentis a subiecto. Creatio enim subiecto non indiget ad productionem termini, ut patet in Angelo, et anima rationali. Hinc est, quod ad generationem concurrere, non solum causam efficientem, sed etiam materialem, ex cuius visceribus terminus generatur: qui modo absolutus est, ut anima rationalis, modo modalis, ut unio, quae tantum in homine generatur. Modo utrumque solet esse terminus, ut contingit in equo, in quo, et forma, et unio generantur. ubi adverte definitionem generationis nostrae afferre productionem alicuius compositi: nam omnis generatio debet terminari saltem ad unionis productionem inter duo extrema, quod est formaliter compositum.
4 Dividitur Generatio in substantialem, et accidentalem: substantialis est, cuius terminus substantia est, ut hominis, et equi generatio: accidentalis est, cuius terminus accidens est, ut productio caloris. accidentalis generatio dicitur alteratio, quia per eam aliter se habet subiectum, sive alterum est antea in ordine ad aliam formam recipiendam. Puta lignum cum calore, quo alteratur ad formam ignis recipiendam. Haec alteratio duplex est: alia intensiva, et extensiva alia: intensiva est, cuius termini dissimiles recipiuntur in eadem parte subiecti: ut productio plurium graduum caloris in eadem parte subiecti, scilicet ligni. Dixi dissimiles; quia etiam productio unius tantum gradus alteratio est; nec tamen intensiva. Extensiva dicitur, quod eius termini non in eadem; sed in diversis partibus subiecti contiguis inter se recipitur, ut si octo gradus caloris in octo punctis tabulae contiguis collocentur.
5. Corruptio Generationi opposita est destructio termini generati: Cui opponitur Anihilatio, quae est destructio termini per creationem producti: destructio enim est genus ad corruptionem, et anihilationem, ut dicebamus de productione ad generationem, et creationem. Hinc colliges, tum generationis (idem dicitur de corruptione) posse dupliciter accipi:

p totali, sive denotatur l. p fiali, qui etiā dicitr partiali: Terū totalis e, totum cpositū, qd generatr: terū fialis e parti-culla cpositi, quæ immedte pducitr, & attingitr a Generante.
Colliges 2°. corruptnē, & generaē extreme opponi: altera mn. e actio phsica: altera natio eius actioni. Unde eadē e ea utri-usq: nā igni pducenti, & cservani calorē, idē corrumpit eun-dē calorē, scō. cessando ab illa actione pductiva, & cservativa.

Caput 2um. aliqua Dubia pponit, & dissolvit illa.

6

Cca Generaēm dubitabis 1°. an sit una, l. duplex actio pduc-tiva fiæ, & unioni illius cum subto? Affirmat Pr. Suarez. disput. 15. metaphic. sec. 8. 4. eamdē ee utriusq. actnē; cuius fundamtum 1m: sum, q fia generata dependet a subto, & illi inhæret per unionē: q p. eamdē actnē utraq pducitr. 2m; q p eamdē actnē fit cpositum, p quā fia pducitr: q p eamdē pducitr unio. Et etiā; q p eamdē Deus afficit essentiā unionē. 3m; q in eo potissimum distinguuntr generatio, & creatio, qd terū creatura n dependet a subto p unionē: terū vo. generationi dependet a subto p unionē: q unio, seu dependen-tia fiæ generatæ p eamdē actnē pducitr a fia.

Assertio 2a. dicendū e.

Deductæ, unione, & fiā pduci p duplicē distinctam actionem. pbr: q fia recipitr in actū, tantū subto a subto unioni: unio m recipitr in utroq extremo: fia vo. tantū in subto, seu ca mali, qd licum cstat expliciū. Mo sic: q unio pducitr p distinctā actionē, ac pducitr fia; vt ita: q fia e prior na unione, etenim e prior na actione sui passiva: de m subtum prius na e qū illius, cuius e subtum, & nullius terū prior e sui actione: l. m is sit na prius & terū, l. si aliqua e prioritas, hæc e in actione; & si una eet actio pductiva fiæ, & unionis, fia eet prior, & n eet prior eiu-sdē actnis: q illa. 2a. mir: q fia n eet prior actne, ut pductiva fiæ: rursus eet prior eadē actione, ut pductiva unionis siadē eet prior unione. & hoc implat: & etiā, qd eadē sit dictio pductiva utriusq. &c.

8 … dicitur: quia actiones diversificantur per diversitatem terminorum; sed unio, et forma sunt diversi termini: quia diversae sunt actiones illarum productivae. Maior constat ex supradictis; minor ex sepositis: quia unio et forma non solum non sunt etiam se ipsis disiunguntur: unio in entium, forma vero res absoluta: si quia termini solum non distincti, distinctas exigunt actiones; quanto magis si specie distincti. Hinc ad finita P. Suarez. Resp., ad tum non ant: tum m. forma generata dependet a subiecto, illique inhaeret ratione unionis: dicitur ratione actionis, quae etiam dependet a subiecto, et facit etiam formam dependentem, ratione cuius dependentiae forma dicitur inhaerere subiecto, ad quam denominationem necessaria est unio utriusque; ad 2um, resp., ant esse verum in terminis sufficienti; non vero in sua exclusioni: nam etiam ipsorum fit per actionem, quam producitur unio, ut patet in rebus: dicitur quia ipsorum fieri per actionem, quam forma producitur; quia talis actio connectitur cum actione unionis productiva. Ad 3um, non ant: disiunguntur m. quia alter terminus dependet, et alter non dependet ratione suae actionis.

9 Dubitabis 2°: quanam ex his actionibus dicatur generatio, an formae, an unionis actio? Resp. inquirit, et utrique sufficienter salvari rationem generationis. Probatur: quia in generatione hominis sola unio generatur, ratione cuius homo dicitur generari; in reliquis vero generationibus forma, simul, et unio generantur. Praeterea si forma generaretur, et crearetur unio, ut possibile, etiam ipsorum diceretur generatum. Et ratio a priori est, quia in his omnibus aliquis terminus producitur dependenter a subiecto, quod sufficit ad rationem generationis. Si rogas, cur casu, quo forma generaretur, et unio crearetur, ipsorum dicendum sit generatum, non creatum? Resp. facile est: quia creari est praedicatum negativum; dicit m. independentiam a subiecto, quae ex omni capite debet verificari; generari autem est praedicatum positivum, quod sufficit aliquo ex capite verificari, quod accideret ipsorum, cuius forma tantum generaretur.

10 Dubitabis 3° an eadem sit actio productiva formae substantialis, et accidentalis, sive an eadem sit actio, qua [producitur] forma substantialis, et accidentia quae disponunt ad illam producuntur. Novioribus cum Lavesthano defendunt, formam substantialem, et accidentia disponentia ad illam generari per eamdem

actionem. Contra tamen censetur, formam substantialem, et accia, que ad formam disponunt produci per distinctas actiones. Probatur 1.° argo Suarez facto a n.° 8. 2.° quia actio non potest dari sine suo termino. Connectitur in metaphysice cum illo; sed actio productiva accidentium ad formam disponentium potest dari sine forma substantiali: ergo actio productiva accidentium non est formae productiva. Maior est certa, et tota legitima: minor probatur: quia prius tempore precedunt in ligno aliqui gradus caloris, quam forma ignis: deinde collective accidentium ad ignem disponentem producta potest Deus suspendere ignis productionem, quod facere non posset, si producta actione ignis productiva: ergo probatur.

Opponet 2.° Dices, ultimam dispositionem ad formam non posse dari naturaliter sine forma, cuius est dispositio connectitur quippe essentialiter cum illa. Respondetur 2.° est, quia non est maior connexio ultime dispositionis cum forma, quam est connexio materie cum forma. Et tamen a subiecto distincta forma producitur per diversas actiones, ac producitur forma: ergo licet inter ultimam dispositionem, et formam, intercedat essentialis connexio hec non officiet, ut per distinctas actiones producantur forma, et ultima dispositio. Et hinc probatur ratio. Quia alteratio, qualis est actio productiva accidentium disponit ad generationem; sed nil disponit ad se ipsum: ergo forma. 11

Obicies cum adversariis, sequi, substantiam esse immediate operativam, quod absurdum est. 2.° quia sequeretur, alterationem recipi in materia 1.ª, cui constat ipsa materia, que non est ens singulare existens per se. 3.° quia dispositio ad formam non potest dari naturaliter sine forma. 4.° tandem, quia Aristoteles, et D. Thomas asserunt generationem esse terminum generationis alterationis: ergo forma. Respondetur ad 1.um, negando, quod absurdum est in argo. materia 1.ª enim est ens singulare et existens per se, ut constat ex 1.° physicorum: ad 3.um, concedo, dispositionem dari naturaliter non posse sine forma; ex eo non arguitur, per eamdem actionem debere produci per quam forma producitur. Ad 4.um, respondeo, Aristoteles et D. Thomas intelligendos esse de termino alterationis; qui ut convertitur cum fine: finis enim alterationis est forma substantialis, ad quam alteratio disponit subiectum, in quo forma recipienda est. 12

13

13 Ad corruptionem enquirit, an illa sit naturaliter. Reo, posse dupliciter usurpari, 1° prout est ex inclinatione rei, ut lapidis inclinatio in centrum, quo sensu corruptio non est naturalis; nullam enim ens inclinat in sibi malum, dissuentem suae corruptioni; 2° sumitur naturaliter prout non excedit vires agentis naturalis, quo sensu corruptio naturalis est; agentia enim naturalia per proprias virtutes creatas corrumpunt alia generando; est etiam naturalis corruptio, quae est ex legibus naturae; quibus omnia natura obnoxia est qualitatibus contrariis formae, quae disponitur, ex qua contrariete sequitur corruptio.

14 Sed petes, quo sensu verum sit illud Philosophicum Axioma: Generatio unius est Corruptio alterius. Certum in his debet esse illud non esse verum in sensu identatis, ut constat, rursus, neque in sensu Causalitatis absolutae, ut contra accipitur, quamvis sit, semper ac datur Generatio debebat dari Corruptio, quod falsum est in generationibus ab initio mundi productis, ubi sane nulla fuit corruptio, quod etiam accidit accidentibus contrariis non habentibus, quae generantur absque alterius corruptione. Est intelligendum Axioma in sensu sufficienti et conditionato Causalitatis, quamvis generatio cuiuscumque formae substantialis, sive accidentalis, vine contrario sint, sufficiens est alterius formae praeexistentis in materia naturaliter corruptionem inducere per oppositionem duplicis formae in eadem materia naturaliter; postremo notabis, quod potius dici corrumpi so. pro instanti immediato ad ultimum sui esse, in reliquis non dicitur corrumpi, quia per eo, et non per reliquis verum est, quod positum modo non est, quod immediate antea erat.

15 Q° 2ª De Alteratione Intensiva

Caput 1um. Premittit faciliora.

1 Diximus ad 8um phisicorum librum alterationem esse motum ad qualitatem; nunc autem ut clarius mentem nostram circa alterationem intensivam aperiamus aliqua notanda sunt: 1um quod sit qualitas.

Dico cum P. Arriag. et cum R.R.um, esse accidens absolutum penetrabile. quae recta est deffinitio. eo, qd per hoc accidens conveniat cum aliis a se, nempe cum actione, ubicatione, et quantitate: per hoc absolutum penetrale differt a prioribus, et convenit cum quantitate; a qua tamen differt per ultimum verbum penetrale. Qualitates aliae sunt corruptivae, et perfectivae aliae: quae habent contrarium, ut calor habet frigus, dicuntur corruptivae; et perfectivae, quae contrario carent, ut Lux. 16

Nota 2º. alterationem, aliam esse formalem, et effectivam aliam: formalis dicitur qualitas, seu forma illa accidentalis, qua passum mutatur, et alteratur ad formam substantialem recipiendam: utque calor ad ignem: Effectiva est actio, qua subiecti forma accidentalis producitur, utque actio productiva caloris. Ubi observa, qd loquimur de alteratione intensiva intelligendos esse de formali, non vero de effectiva alteratione.

Circa proprietates qualitatis, praesertim ~~effectiva~~ corruptivae, Nota 13º. duas esse quoad praesens attinet: aliam habere contrarium physicum, et proprie talem ut albedo nigredinem, calor frigiditatem, et similia. Dixi contrarium physicum, quia licet Lux dicatur habere contrarium tenebras, hoc tamen contrarietas physica non est, et propria, sed Logica, et solum privativa. Altera proprietas est suscipere magis, et minus, seu intendi, et remitti, qd experientia constat, cum videamus parietem iam magis, iam minus lucidum, et manus, modo magis, modo minus calidas sentiamus, qd, quo pacto eveniat scopus est huius quaestionis. 17

Hinc Reiicies alias ab aliis traditas qualitatis deffinitiones aliquas apud Arriagam, et Hurtadum. Conveniunt, eam esse accidens absolutum consequens formam. quae sustineri non potest, tum quia in singulo plures dantur qualitates, quae nullam consequuntur formam, nullam in singulo nullam sit forma, ut pote entia simplex, tum etiam, quia sunt qualitates formam antecedentes, ut calor disponens lignum, ad ignem. Alii inter quos P. Suarez. dixere, qualitatem esse accidens absolutum ad complendam perfectionem substantiae, tam in agendo, quam in existendo: 18

que etiam falsa videtur; quia dueniret quantitati, quae eget substantia corporea, tam ad esse, quam ad operari. Tandem Scotus definit qualitatem: esse accidens absolutum non quantum, quae fere eadem est cum nostra supra tradita, siquidem non quantum, fere idem est cum penetrale, quae erat differentia nostrae definitionis.

Caput 2um. Quomodo fiat Intensio Qualitatis non vitalis?

19 Titulus ipse monet, sermonem non esse de omni Qualitate, sed tantum de Qualitate physica; nam de vitali postea redivit differendi. Qualitas physica, seu non vitalis ea est quae non procedit a principio vitali, ut v.g. calor, frigus, lux, et albedo. Dari enim de qualitatum intensionem, ut supra notavi, certum est: nam videmus aquam aliquando calidiorem, quam olim erat, et calorem paulatim deperdere, quousque restituatur ad pristinam frigiditatem. Praesens igitur Difficultas est, inquirere, quomodo fiat hoc incrementum, vel decrementum caloris, et similiter cuiusvis alterius qualitatis? In qua difficultate plures sunt sententiae, quarum aliquibus prius impugnatis, rursus veriorem, et veriorem imprimis seligemus. Adverte tamen quaestionem procedere de qualitatibus corruptivis contrarium habentibus, et perfectibilis, contrario quae carentibus.

20. Prima sententia defenditur a Durando in 1o. distinctione 17: Asserit hic Auctor intensionem fieri per productionem perfectioris qualitatis, destructa imperfectiore, et e contra remissionem per destructionem perfectioris, producta imperfectiori. Intenditur itaque calor, quando producitur calor ut quinque et destruitur calor, ut quatuor, et remittitur, quando destruitur calor ut quinque, et producitur calor, ut quatuor. Sed haec sententia manifeste falsa est: 1o quia potest produci qualitas in tota sua intensione, quin aliqua imperfectior qualitas destruatur, ut patet in solis productione, in qua, cum instanti producta fuit tota lucis intensio in aere, nec tamen destructa fuit aliqua qualitas imperfectior. 2o, quia potest Deus totam intensionem caloris producere, sine producendo calorem, ut octo, et similiter re-

Remissionem, eius de[m] producendo calorem, ut unius; quorum, nec in intensione destrueretur imperfectior qualitas, nec in remissione perfectior destrueretur: ergo intensio qualitatis non consistit in productione perfectioris destructa imperfectiore qualitate, nec remissio in productione imperfectioris destructa perfectiori. — perfectior destrueretur +

21

3.° quia aqua calida remota ab igne, et nive circumvalata se restituit in sibi debitam frigiditatem, paulatim remittendo calorem, et acquirendo frigiditatem, in quo eventu, et datur remissio caloris, et intensio frigiditatis; et in hac frigoris intensione non destruitur frigiditas imperfectior, nec in remissione caloris producitur calor imperfectius: ergo intensio, et remissio non consistit in ea destructione, et productione qualitatis. Maior experientia constat, minor, quoad utramque partem probatur: manifeste: quia in hypothesi facta, nullum est agens, quod destruat frigiditatem: aqua enim et nix potius sunt productiva frigiditatis. Praeterea nullum est agens productivum caloris, imo, quae concurrunt inimica sunt, et illius destructiva: ergo etc.

22

Impugnatur 4.° theologice, quia ex hac via sequeretur hominem iustum per actum meritorium amittere gratiam sanctificantem, qua talem actum elicuit. Consequentia probatur: quia per actum meritorium huius iusti intenditur gratia sanctificans, et apud P. Durandum intensio fit per productionem novae qualitatis, antiqua destructa: ergo homo iustus per actum meritorium destrueret antiquam gratiam. Quod longe abest a veritate theologica, et praeterea implicatorium esse mihi manifestum est: quia in eo instanti, quo eliciatur actus, existit gratia antiqua; concurrit enim gratia ad talem actum; et in eo instanti fit intensio novae gratiae: ergo in eo instanti datur gratia antiqua, et nova gratia, atque destruitur, et non destruitur antiqua.

23

2.ª sententia asserit, qualitatem intendi per expulsionem contrarii, v.g. calorem per expulsionem frigiditatis, et e contra, frigiditatem per caloris expulsionem. Sed contra est 1.° quia homo iustus potest per merita augere, et intendere gratiam: nec tamen est contrarium, quod expellatur: peccatum enim, si est peccatum, expellitur per primam gratiae infusionem: ergo intensio non consistit in

in simili contrarij expulsione: 2.° q. plures sunt qualitates contrario carentes, quae tamen capaces sunt intensionis, ut lux. 3.° q. in aqua ducta ad aquam calidam fuit tota frigiditas intensiva, nec tamen fuit contrarium expulsum. 4.° q. expulsio frigiditatis non est calor: quo neque perfectior calor qualitatis debet esse intensius. 5.° q. contrarium habet partes similes lux: quo potest magis, et minus expelli, quae est nostra sententia, ut videbimus. Si 2.um: quo semel expulsa frigiditate non potest ultra calor intendi, quod falsum est, cum experiamur unam intensionem aliam maiorem etc.

24 Funditus tollitur, quem tenebat Aurandus a n.° 20. est, q. duo gradus caloris, quod sint eiusdem lineae nequit cum 1.° gradu simul permanere: dico enim accidentia eiusdem speciei non possunt habere eodem subiecto individuatur quippe a subiecto; praeterea quia adveniente perfectiore qualitate sit intensa, naturam est imperfectiorem, sive remissam, et haec funditus nullum est, ut constabit ex probationibus nostrae deductis, et solutione contra illas argumentorum, et praesertim ex metaphysica.

Caput 3.um An fit intensio per maiorem radicationem

25 Celebris Thomistarum in hac parte opinio est, quae docet, intensionem fieri per maiorem radicationem, seu communicationem qualitatis novae, cuius eadem qualitas indivisibilis activior est; quia per illam maiorem radicationem magis inest subiecto, et magis sibi subiectum subiicit: quae maior radicatio adeo intelligibilis est ipsis Thomistis, ut ad illam explandam plures ingressi sint vias alias aliis obviniores: itaque omnes concurrunt Thomistae in eo, quod in intensione producitur novus modus, quis autem sit hic modus, constans non est inter illos: nam alij dicunt esse novam entitatem, alij novam unionem, alij docent esse modum, qui communicat qualitati novam vim informandi, et se communicandi subiecto. 4.° tandem alij dicunt, hunc modum esse novam explicationem rei in subiecto.

26 Haec Thomistica radicatio 1.° reijcienda est, q. inintelligibilis, ut ex ipsa ipsius quod opinione colligitur. Reiicitur 2.° ex D. Thom. 2.a 2.ae quaest. 24. art. 5. docente, charitatem augeri duntaxat ciras, et dum

2° Qui radicem. Ubi nota ex Joanne a Sancto Thoma Angelicum Doctorem dixisse partiales ignorare, qui dicunt qualitatem intendi per maiorem radicationem, et in hujus explicatione mente Divi Thomae qualitas augetur per essentiam, et non per esse rei cuius est modus: quia qualitas non intenditur per maiorem radicationem. 27

3° Qualitas. Reiicitur, quoad omnes suas explicationes supra relatas: quia sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita se habet magis ad magis. Proverbium satis a Philosophis decantatum: sed nullum ex illis modis Philosophorum reddit subjectum simpliciter calidum, ut ex se patet: siquidem, neque essentia, neque unio, aut quivis alius ex relatis modus est de linea caloris, atque adeo non potest calefacere subjectum, aut illud reddere simpliciter calidum: ergo neque magis calidum. Confirmatur ex receptissimo axiomate, propter quod unumquodque tale, et unum magis. Sed per essentiam, unionem, aut aliquem ex praedictis modis redditur subjectum magis quale: quippe per illum intenditur qualitas: ergo ille modus magis participat de qualitate, videlicet de calore, ergo erit de linea caloris: atque adeo intensio fiet per additionem novae partis adaequatae quod abhorrent Philosophi. 28.

Reiicitur 2° efficacius: quia haec essentia, vel unio, vel quivis modus in quo consistit intensio, vel est divisibilis vel indivisibilis: si divisibilis: ergo ex partibus componitur intensio, licet quae negant Philosophi divisibilitatem qualitatis, videlicet caloris, admittentes divisibilitatem modi constituentis intensionem, licet manifesta sit incongruentia. Si indivisibilis est: ergo quando aqua fervens ab igne remota repente amittit totam intensionem caloris, quam habebat igni applicata, quae absurda est contra experientiam illam probat: quia aqua a motu ab igne statim deperdit aliquid illius summae intensionis, quam antea habebat. Sed intensio per vos consistit in modo indivisibili: ergo aqua statim amittit totam intensionem caloris; atque adeo repente tingere poterunt quidam homines lavare manus suas, et caput in aqua fervente recenter ab igne remota. 29

29. Probant Respondere Instis, summam illius intensionem remitti; quia sublecta producitur improportio fectior essentia unius, per aliquem quiuis modum, unde fit, quod tota intensio non remittitur repente, et tota simul, et dicitur: quia non est causa, quae possit talem modum producere, et recurrunt ad Deum parum philosophice, quod sine necessitate recurritur. dicunt aliqui, talem modum produci ab ipsa aqua, et dicitur; quia aqua est inimica caloris, et praeterea frigidura est caloris, cui utique favebit producendo modum illum remittentis calorem: Alii respondent, illum modum imperfectum produci ab essentia caloris: et dicitur; quia cum calor sit causa naturalis, et sufficienter applicata, semper producet, quantum potest: semper producet perfectam essentiam, quam potest: quia si calor intensus producit perfectiorem essentiam; etiam producet calor remissus, cum sit eodem modo applicatus. Huic impugnationi supra facta impugnatio; quia calor intensus habet maiorem virtutem productivam: et ideo non communicat caloris essentia: quia neque unio, neque alius modus, cum isti non sint productibiles: quia tunc.

30. Caput 4um. Vera sententia proponitur, et probatur:

Plausibiliter hanc sententiam defendit Scotus, et Scotistae. Cum fere omnibus nostrae Societatis Authoribus, docet intensionem talem, et physicam qualitatis non fieri per additionem novae partis qualitatis ad partem aliam praeexistentem, vel ad subiectum, quas partes vulgus appellari gradus, quia minutissimi, et fere indivisibiles sunt, quia gradatim recipiuntur in subiecto. Remissio vero fit in eo, quod aliqua, vel aliquae qualitates partes subiecto depellentur immediate. Itaque calor in ligno, quia primus gradus producto additur alter, et huic alterius, usque ad octavum, in quo volunt Philosophi summam intensionem contineri; permittitur idem calor, quo lignum deponit aliquem, duo, vel tres gradus caloris, quam habebat.

31 Proposita declaratur. Probatur 1o. quia physica intensio qualitatis est augmentum illius; sed augmentum qualitatis fit per ad

additione graduum ad gradum: quia intensio fit per eiusmodi additionem. V. Maior probatur. Intensio capienda est, qualis receptissime est apud Philosophos, intensionem esse motum augmentationis. Minor certa est; quia id augetur, cuius partem pars additur, ut manifestum est in nutritione animalis, et quantitatis augmento: quia qualitatis augmentum consistit in simili parte partis additione; ac proinde intensio consistit in additione gradus ad gradum. Unde infertur intensionem formaliter consistere non in illo gradu, qui additur, sed in collectione omnium. Infertur 2°. augeri, et intendi non gradum, sed qualitatem; quia gradus, sive intensi, sive remissi semper manent entitative iidem. 32

Probatur 2°. quia extensio qualitatis fit per gradus re. inter se distinctos: ergo similiter intensio. Antecedens certum; quia extensio fit ex pluribus gradibus diversis subiecti partibus correspondentibus, ut patet in ligno palmari calido. Probatur consequentia: quia intensio, et extensio qualitatis solum differunt penes subiectum, quod illa extensio petit, gradus, quibus constituitur non penetrari; intensio vero eos penetrari exigit: quia si illi plures gradus extensi ad unum redigantur subiectum, facient intensionem, et adesse gradu gradui addito. Et confirmatur: quia lucerna accensa in cubili si alia accendatur, lucidior locus apparet, quin aliquid denuo accederit praeter adventum novae lucis et additionem paruli: quia intensio facta.

33 Sed Rogas, an possibilis sit intensio, quae non fiat per additionem graduum, ad gradum? Resp. possibilem esse, eam scilicet, quae male ad modum defenditur a Durando de facto, scilicet per productionem perfectioris qualitatis destructa imperfectiori. Nam si Deus destruxit unum gradum caloris, alium perfectiorem produceret, et equivalentem quatuor, vel quinque gradibus caloris, in quo nulla invenio repugnantiam: profecto subiectum per illum redderetur magis calidum: sequitur quod daretur intensio; an vero talis intensio vocanda foret physica, et physica; an metaphysica, et virtualis; quaestio est de voce, et communiori loquendi modo Logici, Iudico, eam appellandam virtualem, et

et metaphisica. p

34. Rogas 2°: an gradus intensionis egeant unione, tam inter se, quam cum subiecto, an satis sit penetratio absque unione; questio est de voce, in qua plurimum desudantem vidi R. R. quemdam, nisi credam, ingenium ostendere voluisset prescindendo intensionem formaliter sumptam ab intensione materialiter sumpta. Resp. non esse necessariam unionem graduum inter se; esse necessariam unionem graduum cum subiecto. Prob. 1ª p. quia gradus intensionis sine unione sui inter se possunt facere augmentum qualitatis, in quo sita est intensio. Prob. 2ª quia intensio est additio plurium graduum in eadem parte subiecti; et nullus alius modus est essendi in subiecto, nisi unio: ergo, ut gradus facientes intensionem sint in eadem parte subiecti necessaria est unio illorum cum subiecto.

35 Colliges 1° saltem requiri penetrationem graduum inter se; et cum subiecto; quia in eo differt intensio ab extensione, quod haec consistit in hoc, quod gradus dispersi sint per varias subiecti partes; intensio autem petit eos in eadem subiecti parte haerere; et non possunt esse in eadem subiecti parte quin penetrentur inter se, et cum subiecto: ergo intensio requirit saltem penetrationem graduum tum inter se tum cum subiecto. Colliges 2°: qualitatem ab omni extensione subiecti abstractam, qualiter in probabili ia si Caucia [illegible] non esse posse intensam: hoc constat aliquo unam [illegible] dicentem magis albam videri, ut oculis cernitur, quam aliam; quia cum subiectum sit de essentia intensionis; ubique deficiat, consequenter deficit intensio.

36 Corpus suum contraria solvit argumenta.

Arguitur 1°: idem calor intenditur, et remittitur in corpore raro, et denso, absque additione, vel amissione graduum ad gradum: quia intensio qualitatis non consistit in additione graduum ad gradum, neque remissio in amissione aliquorum. Ant. est certum: quia idem calor manet in eodem subiecto, vel corpore raro, et denso, quod idem est, ut postea videbimus. pariter intensior est calor in corpore denso, quam in raro, ut per se patet: ergo qualitas indivisibilis absque graduum additione potest intendi, et remitti: Huic argo, cuius ex dicendis clarior

Clarior affulgebit solutio, Deo, nando ani; ad obiec. dusquo ani: idem calor met in eod. subto, et eod. mo, no ani: ubj calor, et diversimo, ideo ant. itaque quaecumque sueatr de rarefactne. iam, asserit, corpus idem, et eamdem mam ad plura spatia se extendere; unde cum p.tes mae, seu quantitas alie ab aliis deuniantr, seu discontinuentr; ratio deuent p.tes qualitis etiam deuniri, et discontinuari in rarefactne dsequentr ipsa extendi. Et Deinde cum p.tes eiusdem quantitas in unum coeant, dum condensantr, etiam p.tes qualitatis in unum coeunt subtum, et faciunt intensionem. Ubi, ut vides, in condensatione datr additio gradus, ad gradum, et in rarefactne datr amissio alicuius gradus a subto. 37

Arguitr 2°. Pro. Thesis: quo perfectior e calor eo e intensior. atque, quo perfectiorem het eisam, seu unionem, eo e perfectior: ergo quo perfectiorem het eisam, seu unionem, eo e intensior: atque adeo intensio consistet in perfectiore unione seu eisa. Instatr 1°. intensio consistit in eo, a quo qualitas het ~~intensivum~~ operari perfectivum; atque a perfectiore ~~existentia~~, seu unione het qualitas perfectivum operari: ergo etc. Instatr 2°. eo e enta perfectior, quo e indivisibilior. atque qualitas intensa e perfectior qualitate non intensa: ergo e indivisibilior. Distinguo maiorem quo perfectior e calor in linea caloris, eo e intensior concedo; in alia linea, nego maiorem. Et disque minorem eadem distinctione. Itaque si Deus conservaret calorem, ut unum per existam perfectiorem caloris, ut octo, inquo nulla e repugnantia, calor, ut unum non eet intensior, sit haberet perfectiorem exam. Itaque perfectio caloris sumitr a maiore virtute calefactiva, quae non convenit, neque ab unione, neque ab exa, ut diximus a n°. 129. 38

Ad 1am instantiam disquo maiorem: intensio consistit in eo, a quo qualitas het perfectivum operari, tamquam a virtute physica operativa, concedo maiorem, tamquam a conditione, nego maiorem. Et siliter disque minorem. Itaque qualitas perfectivum operatr, non a perfectione exa. atque a perfectiore, et robustiore virtute, ut nuper diximus.

Ad 2^am^, dis[tin]guo ma[io]rem, ens est perfectior, quo est divisibilior si caetera sint paria, co[ncedo] ma[io]rem; si caetera non sint paria, nego ma[io]rem. Angelus n[a]m indivisibilior perfectior est quam aliqua creatura quae etiam excedit in reliquis suis praedicatis; at v[er]o anima equi perfectior non est Angelo, quamvis indivisibilior sit: nam Angelus in multis aliis illam excedit: nec digitus, quia minus divisibilis brachio, perfectior est illo, nec qualitas remissa perfectior intensa. Itaque indivisibilitas non est adaequata ratio perfectionis, sed ad summum inadaequata.

39 Arguitur 3.° ex Durando: in omni motu destruitur terminus a quo adveniente termino ad quem: sed qualitas remissa est terminus a quo: ergo adveniente qualitate intensa, quae est terminus ad quem, debet destrui qualitas remissa. Maior patet: in frigore ligni, quod destruitur adveniente forma ignis, quae illic est terminus ad quem, cum illa sit terminus a quo. Minor patet, quia id est terminus a quo motus a quo transit mobile, seu subiectum; sed mobile transit a qualitate remissa ad intensam: ergo etc. Confirmatur: quia entia differunt in indivisibili: sicut numeri: ergo ut intensio habeat esse, non debet constare pluribus gradibus.

40 Respondeo, omissa maiore, distinguendo minorem: sed qualitas remissa reduplicative est terminus a quo, concedo minorem; specificative, nego minorem. Qualitas remissa specificative est ipsa entitas graduum: qualitas remissa reduplicative constituitur per aliquem, seu aliquos gradus qualitatis, et privationem aliorum; et sub hoc conjuncto transit ad qualitatem intensam, in quo transitu utique destruitur privatio aliorum, in qua partialiter consistit qualitas remissa reduplicative sumpta.

41 Sed instas: etiam qualitas etiam qualitas remissa specificative est terminus a quo; sed ipse terminus a quo debet destrui: ergo qualitas remissa specificative destruitur. Ad instantiam, omissa maiore, distinguo minorem: terminus a quo debet destrui, si opponatur cum termino ad quem, concedo minorem; si non opponatur, nego minorem: itaque ex vi motus id est privatio formae ad quam transit subiectum quae si contraria sit formae antecedenti destruitur, ut contingit in ligno, scilicet caloris in motu ad ignem, et frigus; cum ergo qualitas remissa

-specifice non opponatur qualitati intensio, haec adveniente -
illa non destruitur;. Ad 3am conf. dico antecedens nostrorum verum quidem
est, e contra dissitere in indivisibili, quantum, quod predicato addito
vel detracto mutantur, sunt numeri; licet haec tamen stat esse divisibiles
ut essentia physica hominis, et quantitas, quae divisibilia sunt.

Arguitur 4°: § 2

vel gradus intensionis sunt eiusdem speciei, et sic non distincti, vel non:
si hoc dici debeat: ergo non possunt facere intensionem, sunt enim non
faciunt gradus albedinis, et caloris, dulcedinis, et frigoris.
si 1um: assignatur duo, etiam habere idem subiectum esse; quod individuantur
a subiectis: ergo intensio nullo modo fit per additionem gradus
ad gradum; Resp. gradus intensionis esse posse, vel eiusdem, vel distinctae
speciei, dummodo conveniant in aliquo predicato capaci
recipere intensionem. praet. distinguo tum sequens: quod non possunt
facere intensionem, si conveniant in predicato intensionis
capaci, nego consequentiam; si non conveniant, concedo consequentiam: gradus illi caloris
quamvis distincti specie ad huc convenirent in predicato caloris,
quod intensionis est capax, in quo predicato non conveniunt etiam
paritates ibi allatae. Ad 2am implicationem, licet etiam individualiter
a subiecto, non assumptum non individuari nisi a propria
cuiusque singularitate; alioquin ut bene notat Arriaga esse
albedine, visione, et colore, quae in eodem subiecto recipiuntur
essent idem numero quod per quam falsum est.

Arguitur 5°: in intensione facta per additionem, neque intenditur gradus, neque
iunctum: ergo intensio non fit per additionem gradus ad gradum. § 3
pt. conseq. quia intensio non fit, quod non intenditur qualitas. probatur quo
ad 1um; nam gradus praeexistens non est perfectior adventu alterius. probatur
pt. quoad 2um; quia gradus adveniens est eiusdem rationis cum praeexistente.
Tandem pt. quoad 3um. quia quod intenditur est qualitas remissa praeexistens;
coniunctum, neque est qualitas remissa, neque praeexistit: quod confirmatur
ex Philosopho, dicente 1. physicorum, text. 34. ex calido non fit magis
calidum nullo addito in maxime calido. et si adderetur calor, caloris

Calori calido adderetur calidum: quod ultimo.

14. Ad argumentum omisso ante, nego consequentiam: Et maior. nullus gradus entitatibus sumptus, neque diminutus intendatur: tamen intenditur qualitas; quia verum est, ibi esse plus caloris facta additione; unde gradus ille intenditur secundum conceptum specificum; Et non intendatur secundum conceptum individualem; seu individui; Sicut augetur quantitas; Et nulla pars illius entitatibus augeatur; quod omnes aequaliter secundum conceptum specificum quantitatis. idem quod accidit non binario, qui augetur per additionem unitatis, non quia unitas addita augeat binarium secundum rationem individuativam, sed secundum specificam numeri. Ad confirmationem, nego maiorem ex sola maiori additione caloris non additur calidum. ad probationem maior binarium per additionem unitatis, non quia unitas addita augeat binarium secundum rationem individuativam; sed secundum specificam numeri. Et nat etiam subiectum: addito quod solo calore fit magis calidum subiectum nullo addito calido, probatio est, nullo addito subiecto habente calorem.

15. Quaestio 3a

An gradus Intensionis sint, seu esse possint Homogenei, an Heterogenei?

Caput Primum. Expositum difficultatis. Referuntur sententiae.

... gradus caloris tribuit. Celebris inter illius Rationes difficultas, cuius non sint eiusmodi gradus, an similes, et aequales inter, an dissimiles, et inaequales? Et quia apud Graecos idem valet homoneum, ac simile, et geterogeneum idem, quod dissimile, ideo solemni vocabulo eam constituunt de heterogeneitate et homogeneitate. Itaque Rogatur. An gradus intensionis, ita sint aequales, et similes inter se, ut ... possit esse secundum, 3us. ... quiuis alius collectionis caloris, ut octo: Vel ita sint inaequales, et dissimiles inter se ut ... sit ... talis, et petat praesupponi ad secundum, et ... petat praesupponit ad 3um. ... et sic de reliquis usque ad octauum.

§ 6. Suppono. Qualitates contrarias habentes posse iungi in eodem subiecto in gradibus remissis; quod est experientia certum, et ratione suadetur; nam in mixtis temperantur quatuor hae qualitates in gradibus remissis, v.g. quatuor gradus caloris cum totidem frigiditatis, quod si ex ista collectione accidat alter gradus oriatur rixa, et altera, alteram vincet expellendo aliquem gradum ex quibus componitur. Suppono deinde, quaestionem non esse de ea dissimilitudine, quae intercedit inter individua: nam certum est, individua, aliquo modo differre intra eamdem speciem; de alia autem maiori dissimilitudine sermo nobis est. Suppono tandem, quaestionem non institui de actibus intellectus, et voluntatis, de quibus postea disseremus.

1.a sententia asserit, § 7

gradus componentes intensionem esse heterogeneos: Ita P. Suarez: quem sequuntur Granado, et Hurtado disp. 5.a de alteratione sect. 16, et divisi sunt hi Authores: nam alii dicunt, tantam esse dissimilitudinem ut faciat gradus differre specifice: alii dicunt, tamen dissimilitudinem non ponere gradus intra distinctas species, et solum differre penes maiorem, vel minorem virtutem productivas, et proprias effectus: alii tandem agnoscunt inter gradus, quamdam dissimilitudinem maiorem numerica, et minorem specifica, quae dari solet inter individua eiusdem speciei, v.g. marem, et faeminam.

2.a sententia docet, gradus inten- § 8.
sioni esse homoneos, et omnino aequales inter se. Itam tenent cum aliquot ex antiquioribus P. Vazquez. quem sequuntur P.es Conimbricenses, Fonseca, Arrubius, et cum pluribus R. P. Arriag. disp. 3.a de Generatione. Secc. 3.a 3.a sententia quam defendit P. Alfonsus, docet, gradus qualitatis naturalis esse heterogeneos; qualitatis vero supernaturalis esse homoneos. 4.a sententia docet? sola corruptive ... defendit ita aliqui cum Linze. 5.a Temnis sententia, docet, gradus qualitatis corruptive esse homoneos: heterogeneos vero gradus qualitatis perfectivae.

Caput Dux.

Quid de possibili dicendum sit circa gradus intensionis? § 9.
Antequam ad id, quod de facto tenendum sit deveniamus, d[e]-
gradus

9 gravius visum fuit nobis duplicem 9clusionem de pelli statuere, quibus planior sternatur via dicendis. Sit ergo prima 9clo. non repugnat gradus intensionis esse homogeneos, et similes. Probatur. Si in eadem parte subiecti ponantur plures gradus eiusdem qualitatis dabitur intensio; sed non repugnat, tales gradus esse omnino similes, et homogeneos: ergo non repugnat gradus intensionis [illegible]. maior est certa; quia in casu posito dabitur augmentum qualitatis; nec erit activior, et perfectior, quod amplius non requiritur ad intensionem qualitatis. minor probatur: quia non repugnat supposito uno gradu in subiecto, alterum omnino similem illi uniri, et cum illo, et subiecto penetrari: neque repugnat ex parte unionis, neque ex parte penetrationis, neque ex parte subiecti, ut per se patet: ergo possibilis est eiusmodi intensio 9stans gradibus homogeneis.

56 Sit 2a 9clo; non repugnat, intensionem fieri per gradus heterogeneos, et dissimiles, quacumque dissimilitudine ex dictis a n° 47. probatur facile: quia non repugnat plures gradus dissimiles et heterogeneos, quacumque heterogeneitate collocari in eadem parte subiecti; et ex ipsis resultaret intensio qualitatis: ergo non repugnat intensio [illegible] modo standum est dum non appareat repugnantia quae non facile demonstrabitur ab adversariis; sed neque in repugnantia esse potest in eo, quod producantur plures gradus, quorum alter petat praesupponi, et esse priorem alio, sive magis perfectiorem, et sic de reliquis modis heterogeneitatem exponentibus. Iam vero minor suadetur; quia ex illis gradibus resultaret augmentum qualitatis: qualitas esset perfectior et activior se ipsa extensa, seu cum paucioribus gradibus 9stituta ergo [illegible].

57 Sed opponens 1am 9clem: qualitas intensa est essentialiter perfectior qualitate extensa; sed si gradus intensionis sint homogenei qualitas intensa non esset essentialiter perfectior qualitate extensa: ergo intensio non potest 9stitui gradibus homogeneis. maior est certa; quia qualitas intensa activior est qualitate extensa, et praesertim qualitas intensa v.g. octo gradus caloris disponit ad formas substantiales, ad quas non disponit qualitas extensa. minor probatur: quia tandem gradus qualitatis intensae, quam extensae essent similes, quae similitudo obstaret maiori perfectioni qualitatis intensae. 9firmatur; quia qualitas intensa perfectior est qualitate remissa:

ergo

q° carus gradus n̄ sit similis, et homogenei. Ho.

§ 2

Nego ing.mae: ut patet in collectione quinque hominum, qui essentialiter n̄ differunt a collectione trium. Et quinque possunt levare pondus, ut octo, quod superat vires trium hominum, et poterit distinguo: qualitas intensa activior e qualitate extensa accidentaliter, concedo; prop. essentialiter, nego mae; qualitas intensa activior est gradus penetratiris, quia caret qualitas extensa. Patet quoniam etiam virtus perfectior virtus quinque quam trium hominum; quia magis unita e virtus ponderis elevative. Neg. aliter, nam minor, ad probationem, nego, n̄ obstare similitudinis perfectioni majoris virtutis qualitatis intensis; sicut n̄ obstat ea similitudo majori virtuti ponderis elevationi, ut diximus in 1a solutione; itaque sicut intensio, et extensio componantur gradibus similibus; quia tamen intensio eos habet magis unitos, et penetratos perfectiore, et activiore qualitate extensa, quia virtus unita crescit. Ad 2dam nego, qualitates intensas perfectiores esse remissa; quia gradus habet unitos, et penetratos, ex quibus oritur major perfectio, et activitas.

§ 3

Oppones 2°. calor, ut octo pugnat cum uno frigiditatis; et unus gradus caloris n̄ pugnat cum uno frigiditatis: ergo caloris, ut octo convenit praedicatum, quod n̄ convenit calori, ut unus; atque adeo intensioni gradus n̄ possunt esse homogenei. Major certa est, quia calor, ut octo coniungi n̄ potest naturaliter cum aliquo frigiditatis. Minor constat; quia tam longe abest, ut pugnet unus gradus caloris, cum altero frigiditatis, ut etiam naturaliter coniungatur cum illo in eodem subiecto: qualiter enim contrarios possunt in gradibus remissis eidem subiecto uniri, ut diximus a n° 46. Consequentia vero infertur: ea enim dissimilia sunt, quorum alteri convenit praedicatum quod alteri repugnat. Confirmatur: quia si gradus essent homogenei essent cuiusque rationis; ac proinde, sicut sunt calori compossibiles cum 1°. frigiditatis, ita compossibiles esset 8°. caloris, quod falsum est: ergo Ho.

§ 4

Deberat dici integer syllogismus ex quo nil concludimus; n̄ m. namque collectiones caloris, ut octo esse divisibilis, et habere praedicatum, quod n̄ habet quilibet gradus collectionis divisibiliter sumptus aliter negatur, distinguendo minorem; et unus gradus caloris divisibiliter sumptus, n̄ pugnat cum altero frigiditatis, concedo minorem: unus gradus calo

ris.

Calorii sumptus collective, non vero: calor in, ut octo, seu collectio octo graduum pugnat cum quolibet frigiditatis, quam collectionem omnes constituunt; Deinde quod illi octo gradus calorii aliquid repugnantis participare debent dum unius gradus frigiditatis. Quilibet a seorsim, et divisibiliter non pugnat cum altero frigiditatis, siquidem cum illo coniungitur: nec audiendus solutionem cuiusdam R. Patris, qui in Physica theologicavit, dicendo, unum gradum calorii pugnare inefficaciter cum altero frigiditatis; quae inefficacia difficilis est intelligi: cum quo amico foedere convenientur illi duo gradus in eodem subiecto, quod quidem naturaliter aegre capi potest hic oppositio et sit inefficax.

55 Ad confirmationem Deo, eodem modo opponitur gradus, et octavus gradus calorii cum uno frigiditatis si sumantur reduplicative. Etenim tum gradus calorii reduplicative sumptus est gradus, ut constituens in actu 2.o collectionem calorii, ut octo, quae collectio opponitur cum 1.o frigiditatis: Hoc idem habet octavus calorii, qui entitative sumptus nullam agnoscit oppositionem cum uno frigiditatis, quod etiam habet tum gradus calorii. Et ratio discriminis est: quia denominationes 1.i et octavi sunt pure extrinsecae minime ortae a natura graduum; sed ab extrinseco ordine quo producuntur, praeterea quod quilibet est potest esse octavus, seu quilibet alius collectionis.

56 Opponens 3.o Datam delere: gradus distinctae speciei non possunt uniri ad unum componendum; sed intensio est aliquid unum: quod non potest constitui ex quibus homines. Distinguo maiorem: gradus distinctae speciei completae non possunt uniri concedo; incompletae, nego maiorem: ut patet in materia, et forma, quae licet distinctae sint speciei, uniuntur tamen ad unum substantiale compositum constituendum. quia sunt distinctae speciei incompletae. quod unum non potest constituere homo cum equo, vel equus cum Angelo. Hic enim probabilius quod animalia uniuntur ad unam formam constituendam, licet heterogeneae sint, et divisibiles. Ratio est: quia ex parte sua ordinantur ad unum componendum.

57. Opponens 4.o intensione redditur subiectum magis tale; sed si intensio constaret gradibus speciei distinctis, subiectum non diceretur magis tale; sed magis diversum: haberet enim plura per dicta specie diversa: quia intensio fieri nequit per gradus heterogeneos. Probatur quia intensio est augmentum eiusdem qualitatis sed gradus distinctae speciei non possunt constituere unam speciem qualitatis: quod tamen quod urgetur, quia aliter

caloris, et frigiditatis posset resultare intensio, quod falsum est.

Ideo majori § 8.

Concedo quomodo: quia si intensio consisteret gradibus specie distinctis subjectum non diceretur magis tale purum ab praedicata, ideo maiorem; quia aliquod praedicatum intensioni capax, non maiorem. quia gradus illi specie distincti convenirent in aliquo praedicato capaci intensioni: calefaciendi &c. licet in aliis differrent. Ad confirmationem

distinguo maiorem: intensio est augmentum ejusdem qualitatis in specie infima subalterna, concedo maiorem; in specie infima determinata, nego maiorem. quia gradus constituentes intensionem possunt esse distinctae speciei infimae, dummodo sint intra eandem speciem subalternam, speciem scilicet caloris. Nec urget, quod afferetur de frigiditate, et calore: quia hae qualitates non conveniunt in praedicato capaci intensioni, nec sunt intra eandem speciem subalternam proximiorem.

Caput 8um Intensio Qualitatis non Vitalis de facto fit per gradus Homogeneos.

§ 9

Vidimus ~~intensionem~~ constitui posse gradibus, tam heterogeneis quam homogeneis: restat, quomodo procedatur de facto investigare. Dico igitur gradus intensioni de facto esse homogeneos, et omnino similes .. quod dico probatur breviter: quia non sunt multiplicanda praedicata positiva ~~entitatum~~ sine necessitate. Atqui nulla est necessitas multiplicandi praedicata distincta in gradibus intensionis de facto: quia non sunt multiplicanda praedicata in gradibus intensioni; quod multiplicarentur, si gradus essent heterogenei: quilibet enim heterogeneus praedicatum, quo alter careret: ergo gradus intensionis de facto non sunt heterogenei. Erunt ergo homogenei. 60

Dices primo: quia si gradus essent heterogenei in gradu intensione clarentur plures intensiones, quod absurdum est: sequela probatur: quia in calore ut octo, octavus gradus habet perfectionem caloris ut octo. Quare dato perfecto calori octo graduum: quia dati duplex intensio, altera resultans octavo gradu, et altera constans octo gradibus, et sic idem argumentum instauratur in 7o. in 6o. et reliquis gradibus illius collectionis. Et quia aliqui impugnant heterogeneitatem a posteriori, eluitur quia si 8us gradus continet perfectionem quatuor, videtur superfluos esse ad caloris intensionem, ut quibus. 61

Sed ad haec dices exquoda,

Resp.

quem credo sibi posse obtineri hanc instantiam: sicut non est multiplicanda species praedicata absque necessitate, ita non est minuenda: quod sine necessitate non est minuenda species graduum intensionis: contra quod non erunt homogenei. Dico, verum quidem esse a contrario per eundem, et non ostendit doctrine, quod adest funditus ad minuenda praedicata gradus; non vero ad multiplicandam. Funditus est non dari funditus positivum probandum ea praedicata. Quae doctrina eadem est in pluribus aliis. Contra Hanc non ratione contra non ad multitudinem corporeis, actio actuum, nec plures animas in viventi rationali ad operationes vegetativam, et sensitivam; quia ad ea adstruendas non est funditus, et sufficit anima rationalis ad ea munera obeunda.

62

Contra 2o Secundo gradus intensionis sunt homogenei: quia etiam gradus intensionis. Antecedens patet: quia in extensione cerrant omnes rationes contra quas ponunt adversarii gradus homogeneos. Probatur ita: quia si gradus extensionis componentes in eodem subiecto collocentur, constituent intensionem; facient in augmentum qualitatis in quo sita est intensio; et gradus componentes extensionem homogenei erant: quia homogenei sunt gradus componentes intensionem.

Minor Ostenta: nam intensio nil aliud est, quam plus qualitatis in eadem parte subiecti: omnino supponitur; patet quam, quod, et patet quam intensio ad quantitatem homogenea est opposita gradus caloris, et quia cum quibus diriguntur. Connexio et dependentia unius intensionis ab una parte, quam connexionem, et dependentiam non habet alia intensio: contra vero infertur.

69 Caput 5um. Argumentum Sella Excipitur.

Ad sic: Si intensio fieret per gradus homogeneos non esset cur simile ageret in sibi simile, ut creditur a Philosophis: quia intensio non fit etc. Probatur antecedens: quia agens calidum, ut quatuor applicato alteri ut quatuor posset in illud 6 suos gradus producere, et aliud ab ipso productum recipere: Unde utrumque agens cum intensione ut 5 suos posset invicem 6 suos gradus producere, et sic usque ad summam intensionem; quod ita evenire posse suadetur: nam quodlibet agens haberet sufficientem virtutem ad unum gradum producendum in alio, et gradus producendum non esset perfectior agente: quia agens ageret in simile. Declaratur: si lignum palmare calidum ut duo applicetur alteri habenti quatuor partes quam citius producet in quolibet illius duos gradus: quia in proximioribus producet octo.

Ptcōa; q qd agens pōē in indistantiore, melius pōē in proximiore, et indy-
stantiori pōē pducere sex grus: caloris, nempe duos inqualibet pte ligni
applati: qo in proximiori pte pducet sex; et in proximiori aliunde suppo-
nuntr alij duo: q° &c. 63
Adarguus, no ans, et eius pbaē. ad id, qd additr, Rēsp.
qbt exillis agentibus here vtem sufficientem, et sui grus pducendum p-
fectionem tn eē agente; eam tn vtem eē impeditam a similitne, quae ab-
sēe a passo requirtr, ut agens operetr. Hoc qd n aliunde nobis Ps, sat qm
ab experiad; sūt vr illi tenentr adversarij ad nam agentium recurre-
cteris agens praesertim actualitr assimilat pte sibi passum; nam calidum,
ut sæpe in proximiori passo pducet sex grus, in alio immoto quinqs, et sic
usqs tium sphera illa activitati, qm pe agens hēt intra qm pōē, et extra qm
pducere n valet: et tn calidum ut sæpe hēt sufficientem vtm ad sextum
grum pducendum in passo sibi proximo, nec grus ii pfectiores illo. Sicutq
recurrunt adversarij ad experientiam, quia videmus, nunqm agens pducere in
passo proximo totam intensionem, qm pōē, ita nos ad experientiam recurrimus.
Quia docemur agens n agere in sibi.
Ad confirmationem, dico ante, no cōam, ad pbaem, ad 65.
quo maiorem; qd agens pōē et indistantiori, melius pōē in proximiori n impe-
dito, de qua maiorem. in proximiore impedito, no maiorem. Itaqs ia pars illius
ligni assimilata e agenti pte duos grus, ac pte impedita ad plures reci-
piendos. Certum quippe e agens melius operari in proximo, qm in remoto,
qdo n adest impedimentum similitudinis, ut videre e in lucerna, quae
intentiorem lucem pducit in aere sibi proximo, qm in remoto: in nostro a.
casu passum e impeditum, ut assimillatum pte pductionem duplicis
grus. 66
Arguit 2°: danr defacto intensione, quae ratione sui petant plāes spe di-
versas; cum illisqs se ex tantr: q danr intensione spe diversae. Dial-
tem quarum aliqui grus sint spe diversi ab alijs. ptcōa: q e entatem spe
distinguuntr a tris, quorum repugnant; et danr intensione, quae respiant
duos spe diversos; qualis is intensione ad flam igni: q e intensione
spe distinguntr. Sequentia qd is henes. Probatr 1°. a predicatum, qd conveni
collectiui, illi convenit ratione alicuius ptis incluse in illa: q si collectio octo

gradum het Inexionem cum fla igni, illam het rae alicuius gradus Intensi in illa. Instati 2°. Sic diuersificantur specie a collectione qualitum, qm quod ob petit: q° diuersitas collectionis sufficiens e diuersificare specifice flay: R° Cse ejus: q^a eti qd unumquodque qd tale est. ~~~

67 Nego ant: n in ce intensiones petunt caspfas, neq cum illis Inectuntur; et potius fas petunt eas intensiones, et subtum, qd cum aliqua habitudine sit flaa ex supp, qd octo gradus caloris heat nullam exigentiam igni respiet. q illi gradus sunt dispositione petita ab igne. Unde ea intensiones n Conectuntur eam fla, si qdem rae similitas n petunt. Sicut natura cota; qd pbaes, omnia mane no mies. Verum qdes e, dispositiones ultimas n dari naletr sine fla et e d. Hoc a. n aduenit ab exigentia dispositnus. et a fla exigente has prae alijs dispoes, uti in m^e ae prat. Aliter Rexi solet Huic argo; dendo, eas dispoes Inecti cum flaj spe diuersis, n tri diuisiue et collectiue; quando octo gradus caloris, oes sil, et n rae alicuius determinate heat eam Inexionem: Vnde quilibet alius gradus alterius intensionis poterit habere Inexionem dere, si ingrediatur Inexionem octo graduum.

68 Arguitur. mihi euery e, qd si octo intensiones spe disquerentur unam n posse aliam constituere, ut pt in collectione hoium, qui minime Institui valet p aliquem Angelum; q^a hoi et Anglus specie disquuntur qd a. alia exis intensionibus possit p^d alteram constitui, n e minus euery; q^a intensio caloris ut quatuor disponens ad flam, sapordi poet augeri, usque ad octo; solo q° si ea intensiones gradualiter differunt: qui distio et sit plus qm numerica. ad specificam tn n accedit. Sint quatuor hoes, qui possunt Levare pondus, ut octo, qd superat vires singulorum, ab his spe n differunt. Et differant plus qm n°.

69 Ad secundam Ratationem, disquo antecedens: prae dicatur collectivum Inenit collectioni rae alicuius p^tis influxe in illam; no ant; prae dicatur diuisionum, concedo ant: Dositio Inenit ea condum rae mg: ee a. Dositum n Inenit rae alicuius p^tis inclusi. Id rae oius: q° ee coronis corpg.

et ex eo non est prędicatis divisibus, et ante potius e collectivis. Si ita co-
llectioni octo graduum caloris non conveniret connecti cum gradu nono alicuius
gradus, et non conveniret ipse prędicatis collectivis. Ad 2am confirmationem illo
enthimemate non cogitur: disiuncta enim specifice sunt, quia una petit
talis accentus collectiones, quae specie differunt a collectione ab altera parte
petita collectionum ante disiuncta, quae semper altera includit aliquid
accens specie distinctum ab altera. Ad 3am collectiones sint eiusdem qua-
litatis. Deinde collectio duplicium graduum caloris ad ligni, et collectio qua-
tuor graduum ad lapidis; sed disiunctis gradualiter arguerent quod distinctio
specifica sunt ligni et lapidis, quae non petunt eas collectiones, plures quam
non petunt calorem animae et corporis; sicut unio, quae essentialiter est unio partium et physice
specie differret ab unionibus alterius solius partium, et alterius solius physice.

Arguitur 3o: Si conveniret 20
octo sibi, non esset non, cum adveniente 1o gradu frigiditatis, expellatur 8us caloris: quod
gradus intensionis non sit octo sibi. Probatur antecedens: quia admissa gradu similitudine
frigiditas non opponitur cum aliquo gradu determinato caloris; et cum tota collectione ex-
pellatur, quamvis licet maxime opponatur frigiditas cum calore, omni calori expellit, sed solum
gradu nono eiusdem caloris: quod 2a probatur antecedens: quia sicut nonus gradus caloris, ut
recipiatur in subiecto, maxime est alium gradum expelli; ita ut unus gradus
frigiditatis recipiatur in subiecto, maxime est, alium gradum caloris expelli a subiecto.

Distinguo antecedens: non 21
non, cum adveniente 1o gradu frigiditatis, expellatur 8us denominatus talis
non antecedens, intrinsece talis, concedo antecedens; itaque adveniente aliquo frigiditatis gradu
destruitur octavus caloris, qui talis denominatur, quia 8o loco productus, sed nunc natus
fuit, nam quod aliquis gradus caloris expellendus sit ad Deum spectat, qualis ex
collectione erit: secunda vero, si vero detrahat, item tu frigiditatis gradu, pauci ex multis
tu gradibus, qui possunt produci. Ad confirmationem, nego antecedens: ad probationem, nego, diver-
sa enim ratione petitionem unius gradus frigiditatis opponitur cum 8o caloris a ratione propter
quam 8us caloris gradus opponitur cum nono. Nam hoc convenit ex eo, quod Deus
decreverit calorem non intendi ultra octavum gradum; frigiditas vero natura sua
opponitur cum calore propterea quod hoc intrinsece, illud extrinsece accidit. &
~~gradum cum~~

Arguitur 4o: unus 22
gradus cum subiecto se habet: unio non tenet gradus unire non possunt, sed cum

L. 3ᵃ: quod etiam gradus sint homogenei. Probatur consequentia: quia uniones specificantur a gradibus. Confirmatur: gradus A est exaltabilis unibilis, quatenus per suam unionem; at gradus B non est exaltabilis unibilis per suam unionem: ergo isti gradus habent exaltabilitatem praedicata diversae speciei. Concedo antecedens, nego consequentiam: ad probationem, distinguo ponens: uniones specificantur a gradibus quoad omnia praedicata, non pono; quoad aliquod praedicatum, illud concedo: quae sunt ex iis unionibus habet, et unire gradum unum, et non unire alterum: tunc specificantur ab actibus non de iis, quod a sua natura habet unio. Et si aliquid probat argumentum, probat etiam patrem, et filium, et plus differre plusquam numero; quia hae uniones ita differunt. Ad confirmationem, dico distinguimus, non consequentiam: eam non praedicata solum sunt individualia fundamenta in numerica distinctione unionum, quod idem habent pater, et filius, et plus; nec propterea plusquam numero differunt. §

3ʳ

Caput 3ᵘᵐ

Quo pacto fiat intensio qualitatum vitalium.

Qualitates vitales intelliguntur species impressae habitus, tum actus materiales, sensationes. Praeterea spirituales, ut sunt actus intellectus, et voluntatis, de quibus omnibus certum est intensionis esse capaces: accipereque magis, et minus. Videmus enim unum obiectum clarius alio, et idem obiectum modo efficaciter, modo inefficaciter amamus; tum etiam clarius per unam, quam per alteram cognitionem attingitur obiectum; unde hoc per animal rationale, quam per animal: de hujus consequentia nos patet quo pacto fiat eiusdem intensio. In qua difficultate certum debet esse intus intendi intensione vitali, et metaphysica habitus, et species impressas per gradus homogeneos, patet quoad habitus, nam generantur ab actibus, qui si homogenei sint non intendunt eumdem habitum: at distinctos habitus generant, ut patet in actibus amoris, et odii, qui non eumdem habitum amoris intendunt, at duos distinctos habitus generant, alterum amoris, et odii alterum: ergo habitus intenditur per gradus homogeneos: at de speciebus etiam constat quod nullus est caput ut per gradus homogeneos intendatur species intensior videndi, et cognoscendi idem obiectum. §

Certum est 2°, intensionem qualitatis vitalis extensivam esse)4
ad eius obiectum, sicut qualitatis non vitalis extensivam ad ipsius subiectum: nam si-
dicta sint obiecta non reddunt potentiam magis cognoscentem, aut magis amantem in-
tensive, sed extensive. Certum est 3° gradus intrinsecos vitalis, qui sunt eius
actus intellectus, et voluntatis v.g. dici homogeneos quando eiusdem obiectum, et eodem modo ab ipsis
attingitur, ut si duo actus, qui afferunt Pdus est al: heterogeneos vero dici
actus, qui sunt eiusdem obiecti, diverso tamen modo illud attingunt, ut sunt hi Pdus
est anal, Pdus est realis. Certum est 4°, de facto, esse necessarium non fieri istam
intensionem per additionem gradus ad gradum; prius vero de possibili. Quod facile
probatur: nam de facto non dantur sub eodem intellectu duo actus, et ipse de volun-
tate, qui tamen actus possunt donari a Deo. Sed per tales actus potentia intellectus plus
cognosceret eiusdem obiecti; v.g. per hos actus, hoc est anal, hoc est realis: ergo etc.)5

Hinc
dico 1°: possibilis est intensio qualitatis vitalis metaphysica. Probatur 1°: quia ut diximus
a n° 32. intensio, quae fit per qualitatem indivisibilem non distinctam pluribus productis
dicitur metaphysica: sed possibilis est talis intensio in qualitate vitali: ergo etc.
Maior constat, quia ut ibi diximus de intensione caloris, gradus caloris indi-
visibilis in ... qui perfectior sit, et equivaleat pluribus, est intensio meta-
physica. Minor probatur: quia hic actus indivisibilis Pdus est anal reale, est intensior, quam x
hic Pdus est anal. Sed hic est possibilis: ergo etc. Maior est certa, quia actus, qui
plures obiecti cognoscit formalitates intensior est actu pauciores cognoscente: ideo
enim reddit intellectum magis cognoscentem, et obiectum magis cognitum, in quo sita est
intensio vitalis. Quod ipsum argumentum efficaciter de actibus voluntatis: amor enim
quo Deo desideravi plura bona est intensior, et efficacior actu, quo ei
pauciora bona desideravi; sed actus ille intensior est indivisibilis: ergo possibi-
lis est intensio qualitatis vitalis per actum indivisibilem, atque adeo metaphysica.

Dico 2°:)6
intensio qualitatis vitalis fieri non potest per gradus homogeneos, at per heterogeneos. 1a
pars probatur: quia per actus homogeneos, non redditur potentia magis cognoscens, aut magis a-
mans obiectum: ergo intensio non fit per gradus homogeneos. Antecedens probatur: per actus homogeneos
cognoscitur idem obiectum, et eodem modo; sed per actus ita attingentes obiectum non redditur
potentia magis amans, aut magis cognoscens: per certo enim cognitionem, quantum-
cunque afferret Pdus esse anal, aut per centalem actum amoris inefficacis ...

quaelibet affixeret Pruz et anal. intus plus cognitt, qm cognosceret p. huna illarum, nec Volas plus amat, qm amaret p unum tantu illarum actum, quaelibet illarum cognitum tantum attingit, qm tu alia: imo, et qm tum oes Subiectum. Tt. Dicti q p. octo cognes obscuras n clarius cognoscitur obtum. Pt. q alioqn p octo cognes fe Vclarius cognosceret mistum Trinitis, qm ex unds: q p octo cognes ronecas n clarius cognoscitur obtum: ac p inde nec p illas fit intensio. §

77 Px 2° pars: p duas cognes sulin intus rendentes, quarum altera affixet, Pruz e aial, et altera Pruz e rnale, fieret intensio: et illa cognes sunt haneq: q potius intensio p eas fuerit hnc. Maior certa; q p duplices illas cognes plus cognit intus, qm p altera illarum. Minor etiam constat: q duo illa cognes diversas attingunt formalitis, qd suffit ad diversitatem actum. Et similiter si duos actus haberes, quarum 1° Pro te si dezares Sanitatem ex motivo amititiae et 2° p eam ex motivo charitati, plus illum amares, qm si tantum unum de illis bonit illi optares: et inde duo illi actus si haberes: haberentur ex duobus motivis, qd sufficit, ut haberes evadant: q intensio qualitis Vitali potius e p actus haberes. §

78 Dico 3°. Intensio qualitis Vitali de facto fit p productionem qualitis perfectioris e metaphica. Px 1° pars; q intensio Vitali de facto fit, p productione qualitis perfectioris, e q qualitis vitali de facto fit quando intus redditur magis cognoscens, et volas magis amans idem obtum; et hoc fit de facto p productione perfectioris qualitis: q. Et Maior p. nam, ut intus reddatur magis cognoscens, et volas magis amans, navium e producere novum actum, quo plus, l clarius cognoscat obtum; et hic actus perfectior e ante, quo minus, l obscurius cognoscebatur obtum. Praeterea, ut Volas magis amet, debet habere actum, quo plura bona Vellit eidem obto, qui p inde perfectior e actu, quo minus, quo minus bona eidem desideraret obto: atqui hi actus inasui n coniuncta imponas et altero peracto, alter destruitur: q intensio qualitis Vitali fit p productionem perfectionis qualitis: Dicendum qd si metaphica facile suadetur: nam haec intensio n constat p. plus ex. distinct. et una indivisibili qualitate. §

79 Sed ad calcem propositionis, cum p additione eorum silis ad eorum silem resultet intensio caloris, ergo n p additionem actus silis ad actum silem, ncc disparitas e: q quiditas caloris hat Virtute productiva, l remota, ut alijs additus reddat qualitate magis productiva; consequenter intensam. Hoc n accidit actibus Vitalibus: q duo actus siles, et hones n reddunt intus magis intelligentem de eodem obto. Ex quo e: q collectio plurium actuum silium n comparato clarior, l maior qm separato p qm licet conjun; cum oes, et singuli eadem obtum, eodem modo attingant. §

Q.o 3.a

De Subcessione, et continuatione Alterationis.

Caput tum.

Pro explicanda subcessione ~~opera~~ alterationis alterationis

Q.o pcedit, tam de extensione qualitatis, quam de intensione: v.g. sit, q.do Calor pducitur in cadz ligni pte, et indistinctis, ita fiat eius pductio, ut singulis temporis momentis, singuli pducantur gradus, et an vero simul, et in eodem instanti, quae dicitur simultanea pductio: Supponendum est, quaestionem non esse de subcessione illa, quae accidit defectu approximationis, q.do v.g. igni applicatur ligno quatuor partes habenti, modo &c. Unde Q. est de casu, quo igni sufficienter applicatur simul, et in eodem tempore omnibus ligni ptibus. Communis Sententia docet, qualitates contrarium habentes, intendi, et extendi subcessive; qualitates vero contrario liberas intendi, et extendi simul, et instantanee. §.

81 Sed Judico universalem regulam, quoad praesens attinet falacem esse, nec certam: 1o. q. qualitas contrarium habens potest intendi, et extendi simul, ut patet in pulvere sulfureo, qui licet frigidissimus sit, igne applicato, statim comburitur, ut quotidiana docet experientia: Et ad hoc necessarium est, ut calor ad ignem disponens statim intendatur, et extendatur in tota pulveris: Tota enim illam, et q.do est indeble incenditur: Ergo qualitas contrarium habens potest simul, et non subcessive intendi, et extendi; atque adeo illa nulla nulla est. Quae qualitate autem a contrario libera probetur, nam sonus, et illius species impressae prius accedunt ad proximiores, quam ad distantiores intra suam spheram: Et haec est qualitas a contrario libera: Ergo qualitas a contrario libera potest extendi subcessive; ac proinde data nulla falsa. 82

Cd etiam probatur in intensione: nam habitus intenditur subcessive, et habitus contrarium non habet: Ergo &c. Sententia est certa; nam habitus intenditur a repetitione actuum: non enim intenditur uno actu; et repetitio actuum simultanea esse non potest; Ergo qualitate contrario carere nulla non est ad simultaneam intensionem. Confirmatur: q. Voluntas transire potest ab efficaci amore ad odium efficax enim

& similiter intellectus ab assensu alicuius obti ad dissensum, quin obstet, nec voluntas, nec contra praesentia istarum ad quod transit, nec opportuna sit primum here aliquos actus, quam ad intensior accedat: ergo Unde subitaneo, & sultaneitas in productione qualitatis refundenda e in naturam cuiusque agentis, nec non, & in passi dispositione.

83 Propterea

Dico 1°: posse e agens creatum stante activitati, ut sultanee producat, qualitatem tum intensam, tum extensam, sive absente, sive praesente istarum quae dico facile probatur: ex non repugnantia, quod suadeti potest, quia nulla apparet impossibilitate agentis robustissimi, quam sit ora agentia de facto; et non ora agentia de facto producunt qualitatis intensionem & extensionem sultanee, sive praesente, sive absente istario: ergo posse e agens illius activitati. Confirmatur, quia illud agens robustius, & facilius operaretur, quam operantia ora agentia creata de facto: Cetera enim mani vinti, atque adeo posset sultanee intendere, & extendere qualitatem, qualitatem non possunt ora agentia de facto.

84 Maneat ergo fixum, sit quod 2° dico: de facto aliquando sultanee, & aliquando subitidie agentia operari: Videmus quippe solem statim, ac oritur totam suam sphaeram illuminari, lucem per integrum aerem extendendo. Videmus etiam ignem ligno applicato sequi statim et paulatim, & subitidie calorem in illud introducere quod ut diximus diximus nec a praesentia, nec ab absentia istarum oritur; et a natura qualitatis, ut accidit stanitibus, et a praesentia istarum, ut accidit igni, lux ligno et a debilitate ipsius agentis. Et ratio in sultanea productione oritur potest a natura agentis robustissimi, ut accidit ignibus pulvere sulfureo. et etiam oriri potest ab absentia istarum, ut videtur stringere stupae statim comburitur igni applicato.

85 Caput Duodecimum

Et Ret arguitur in istarum.

... sit, cui plurimum fit ... dictum ... ordo pro tuenda sultanea productione qualitatis: Sic enim arguit. Causa producens intensionem, et extensionem caloris subitidie, illam sultanee servat: ergo potest illam sultanee producere. Probatur

q. n. m. virtus requisita ad conservandum, quam ad primo producendum ut in plu-
rii docuimus: sic Calidum, ut quatuor conservare valet sub quatuor
gradus Calorem; illos poterit sub etiam producere; ac proinde productio
qualitatis erit successiva; Hoc omisso, ante, nando eam ad probandum
Constat ex dictis ad Disputationem; ibi enim diximus ex se loquendo earumdem
virtutem requiri ad primo producendum, quam ad conservandum; ex accidenti vero aliquando
requiri maiorem virtutem ad conservandum, quam ad primo producendum, aliquando vero plus
ad primo producendum, quam ad conservandum: si enim in prima productione adest
contrarium, quod abest in conservatione, maior virtus requiritur ad primo producendum, quam
ad conservandum eumdem effectum; e contra vero si contrarium, quod adfuit tempore productionis in conservatione adest, maior virtus requiritur, ut pote in eo qui est contra-
pondius levaret, quod unde alio resistente conservare non posset. 86

2um Sit:

Ideo Lux subitanee extenditur ex fonte luminoso, quia caret contrario: ergo ab-
sentia contrarii arguit subitaneam productionem: Confirmatur: quia flamma sufficien-
ter applicata quantum potest operatur; et absente contrario est sufficienter applicata: ergo
absentia contrarii faciet, illam operari subitaneam productionem, quibus potest. Negatur
ante, ut constat an. 87, et 88: ibi enim probavimus, qualitates contrario ca-
rentes intendi, et extendi successive: non ergo est causativa absentia contrarii ad
subitaneam productionem. Ad confirmationem, distinguo minorem; et absente contrario,
praesse est sufficienter applicata, nego minorem; absente contrario, et praesentibus ce-
teris requisitis concedo minorem. Unum ex praecipuis requisitis est virtus sufficiens qua si de-
ficiat non producetur effectus quamvis absit contrarium, ut contingeret scintillae igni
appositae ligno valde arido, quod non comburetur, et tamen contrarium abesset. 87

3um Sit: Extensio qualitatis operativae debet esse instantanea: ergo non extenditur suc-
cessive. Patet conclusio, et Ante probatur: in instanti, quo ignis producit Calorem in prima
ligni parte, illa producit in secunda, et Calor in secunda productus producit in 3a, et
sic de reliquis ligni partibus: ergo producitur instantanee. Ante probatur; quia flamma
sufficienter applicata producit quantum potest: et proinde in instanti est Calor applicatus
1o, 2o, et 3o ligni partibus: ergo instantanee in illis omnibus producitur Calor. Hoc
concesso, ... probat pariter Calorem posse totum Oceanum unico in-
stanti calefacere, et lignum 1 mille distans ulnis posse in instanti comburi quod abs-

Extremite accensa; de qua falsum sit hoc assumptum experientia ipsa docemur. §

88 Ad ad argumentum, negando ant., ad probationem, nego ant., de transeuntium dicimus ab experientia: ad antecedens probationem, illa manere, nominem. Non enim causa dicitur sufficienter applicata, quando ex aliquo capite impeditur: potest autem causa impediri, vel ratione contraria agendi per suo debilitate, vel ratione resistentiae istiusmodi: sic ergo videmus calorem totam suam intensionem non producere statim in orbem suae sphaerae producere, et quantitatem et subiectum, sic in quensi tali necesse, quantum ex hoc capite impediri sufficienter applicationem caloris, ut producat quantum potest.

Caput 3um

An Alteratio subiectiva sit discreta vel continua?

89 Loquimur tandem intensione, quam de extensione qualitatis; et rogamusque an singula subiectione qualitas, sive quod subiectiva producatur, ita continuatur productio, ut singulis temporis instantibus singuli gradus producantur, quando agens aliquo tempore quiescat productionem interrumpendo, quae vocatur subiectio continua: vel an ita qualitas producatur, quod agens verbi gratia calor in toto instanti in passo sibi proximo producat aliquem vel aliquos gradus, postea quiescat, et iterum producat productionem, rursum interrumpendo, usque dum intensionem, vel extensionem efficeret: quod si ita fiat, productio erit discreta.

90 Ss, qui ablutum a frequenti alteraoe fieri discrete: moventur pariter aumentatione, quae discreta et interrupta. Et ut bene notat Arriaga, nulla est paritas ab aumentatione ad alterationem, quia in aumentatione animalis producitur forma substantialis, ad cuius introductionem necessaria est dispositio subiecti, quae continue fieri nequit; et necessaria est aliqua interruptio, dum potentiis dispununtur: quod non accidit productioni caloris in ligno, qui se ipso disponit ad sui introductionem, alioqui procederetur in infinitum, nam si ad calorem praecederet alia dispositio etiam ad hanc alia praecederet, et sic in infinitum.

91 Prima Arriaga videtur asserere, qualitatem subiectiva productam, consequenter produci non continua et discrete; ac proinde esse interruptam morulis. Quam sibi videtur efficaciter probari argumento ab speciebus soni deducto: Ita

Ita enim arguit: Sonus auditur prius à proximioribus, quam à distantioribus: quoniam è proximo videt findere lignum, vel cimbalum pulsare, simul videt ictum, et audit sonum, quod non accidit à longe aspicienti, qui prius videt ictum, quam audiat sonum; at hoc non aliunde provenit, quam ab interruptione operantis: ergo alteratio successiva est discreta, et interrupta. Probatur minor: quia si species soni, quae sonum relinquunt, diffunderentur continue statim ac videretur ictus, audiretur sonus: at non statim auditur: ergo est, quia non diffunditur continue sed interrumpitur aliqua morula. 92

Sed haec non sunt probat productiones istarum specierum, ita fieri ex quo non licet arguere, id namque nec semper eveniunt, nec alii etiam quidem confirmant alio exemplo quibus probant aliquando alterationem fieri continue, et sine interruptione: Hisque robur, ut potest singularibus probari non potest continuationali. Praeterea quia sicut dicitur potentia est agens, quod producat successive continue, et potest etiam aliud agens, quod non possit producere, nisi discrete, et interrupte: utraque pars conclusionis probatur ex experientia: prima pars probatur ex dictis capite praecedente, tum quia potest esse agens, ita robustum, quod non producat simul omnia in instanti; et maior virtus requiritur ad producendum instantanee, quam successione continua: ergo potest esse agens, quod producat successive continue. Maior constat à numero 83. minor est certa; quia maior virtus per se requiritur ad plura simul, quam ad successive facienda ut patet in eo, qui pondus, ut quatuor simul è terra suspendit, qui proinde magis pollet virtute, quam, qui pondus, ut unum, quatuor elevat. 93

Probatur secunda pars dictum ad operandum continue maior virtus requiritur, quam ad operandum discrete: at potest esse agens, quod maiore illa virtute careat: ergo potest esse agens, quod non possit producere, nisi discrete, et interrupte. Maior est certa; nam, qui continue per semihoram currit, sine requie, plus defatigatur alio, qui aliquantulum quiescens tandem currit. Minor probatur ex experientia, quia potentia sunt adeo debilis et poet, ut aliter, quam quiescendo operari non possit: unde potest à robustissimo contrario retardari, ita, ut cogatur ab operare cessare aliquo brevi tempore, ut possit deinde illam efficere: ergo etiam. 94

Dico 2º: de facto operantur agentia aliquando continue, et aliquando discrete; unde si sit adeo in debilis virtutis, ut non operentur interrupte: Probatur prima pars; quia multa sunt agentia

agentia, quae operentur sub, et instantanee alterationem qualitatis; et ad operandum sub, et instantanee maior virtus requiritur, quam ad operandum successive continua: quia si de facto sunt agentia, quae instantanee producant alterationem, de facto sunt etiam agentia, quae operentur successive continue. Ora distant ex dictis. Haec quaestione. Probatur prima pars, quia saepius agentia retardantur a contrario resistente, itaque aliquo brevi tempore teneantur nil operari: quia aliquando ab operandum discrete. Probatur secunda, quia operari discrete nil est aliud, quam aliquantulum cessare ab operando, et rursus operari, et aliquando id accidit propter resistentiam contrarii validissimi: quod erat probandum.

35 Hinc ergo, prout aperto tenendum est, quo ad praesens attinet institutum, certas nullas non dari in agentibus; et repullulandas esse operationes, et modum operandi; tum ex virtute, et activitate, tum ex contrario resistente; tum etiam ex natura qualitatis producendae; et unum, et alterum quod certat exemplis resolvamus, ut tota quoque quaestio dissolvatur. Dices primo: nullum agens per quadrantem horae operari, tot producit partes qualitatis, quot sunt momenta, et instantia illius quadrantis: quia nullum agens operatur continue. Consequentia infertur: quia si continue operaretur in quolibet instanti quadrantis aliquid qualitatis produceret. Sed continue interrumperet operationem. Antecedens probatur: quia si agens tot partes produceret, quot sunt instantia quadrantis tot partes produceret, quot puncta spatii in eodem quadrante sol percurrit. At hoc est incredibile: quod erat probandum. Maior de certo, quia instantia quadrantis nil sunt aliud, quam puncta spatii a sole decursi. Respondeo ad probationem, omissa maiore, negando minorem: id enim incredibile non est, cum nulla ratio id persuadeat. Diximus enim in physicis, tempus esse motum caeli, solisque, ac proinde instantia esse minimas illius motus partes currentis minutissimum spatium a sole decursi; atque adeo tot exurunt partes ab agente produci, quot sunt spatii puncta, et instantia, quae sol decurrit per quadrantem. Et de facto id ratione contingat, et propter debilitatem agentis, propter contrariam resistentiam, et separationem excuntis

Dices 2°. ignis dicebat in aqua calorem d tenue: ergo etiam 36
poterit d tenue idem fo. generare: Ex quo etiam arguunt ad reliqua a-
gentia, loq. pt. q. n maior virtus requiritur ad dicebandum, quam ad primo producendum.
Resp. certum, q. aqua calida sub dicebat gradus, quos intendet, alioquin n
esset sub hereret, quod e de experientiam: manuenit aspiata, totum calorem aquae sen-
timus sub, et in intio. Non valet ptr rae supra tradita, et disparem assignatam
inter dicebandum, et 1° producendum, de quo videnimus 85.

Disputatio 2a 37

De Generatione Substantiali.

Generatione accidentali explicata gradum facimus ad substantialem generationem, quae
est primus, et principalis scopus horum librorum. Et quidem, ut ipsa nos docet,
quae primus alterationem, unde generationem substantialem operatur. Scriptum in hac disput.
1° de dispositionibus ad formam concurrentibus agemus, 2° de generatione, 3° de Genera-
tione vitali, 4° de augmentatione, ac tandem de rarefactione, et densatione.

Caput 1°.

De Dispositionibus ad formam praecientibus.

Caput 1um

Qua prioritate ad formam habeant dispositiones ad illam. 38
Ex iis, quae ad 1a disputatione diximus, satis constat generationem substantialem esse
productionem terminus substantialis dependentem ex subiecto. Cuius terminus est vel ut alibi
diximus absolutus, ut quando generatur equus, cuius forma est terminus absolutus generati-
onis, vel ex modalis, ut quando generatur homo, cuius unio est terminus modalis ge-
nerationis. Terminus generationis alius est formalis, alius totalis: formalis est pars illa quae
generatur, ut forma, unio: totalis est totum compositum, quod ratione termini formalis dicitur gene-
ratum, ut equus, homo. Ut generationis naturam melius cognoscendam primum
notare oportet, qua prioritate, vel posterioritate habeant dispositiones ad formam substan-
tialem se habeant. 39
Sciendum primus, non loqui de dispositionibus praecedentibus ad formam, nam
plures sunt dispositiones de quibus certum est non posse, ut sunt dispositiones tempore praecedentes
ad formam, v.g. aliqui gradus caloris, et siccitatis, qui in ligno erant, et in
igne manent: ergo 1° de ultima dispositione, quae in dicuntur esse illa alia

forma

fra potenea, cuius forma e, ut si octo gradus caloris in aqua. De his
g° et similibus dispositionibus quaeritur, an sint priores, et consequenter, et concomitantes formam subicialem: ad quod supposita simultaneitate reali, seu durationis
physica antecedentis inter formam, et suas dispositiones potentia &c. so. indistincte de qualitate neg.

100. Hurtt. cui adhaereo disp. 2a de generatione sect. 2a
dicunt quidam rei, omnes dispositiones priores quam ea forma generata, et probat, quia
prius natura est subiectum esse proxime subiectibus formae, quam eam actu suscipere; at per dispositiones subiectum est susceptibile proxime formae: ergo dispositiones sunt priores natura quam forma. Illa est certa
nam omnis potentia prius natura se habet suo actu: prius enim est esse proxime potentem proxime operari
quam actu operari: Minor patet; nam subiectum dispositionibus spoliatum non est proxime, at tantum
remote potens recipere formam, et remanet indifferens ad quamlibet formam: loca, et
si mavultis, probatur; nam dispositiones sunt in eo signo, in quo est subiectum proxime subiecti
atque adeo sunt priores natura ad formam. Cui sane dicimus facile aptari posse ultimam dispositionem

101. Sed Haec opinio
Et ex Divo Thoma deducta, ut ait ipse Hurtt. male audit apud Caietanum, qui
dicens formam, ut sic, et talem formam: dicens materiam non indigere dispositione ad formam, sed
ad talem formam, contraque dicentia non habent priores se rei formae, sed rei talis formae; et dico 1o
sicut materia indiget dispositionibus ad talem formam, sic et indiget dispositionibus ad formam ut sic, et
in loco; nam sicut quaelibet forma talis est propter talem dispositionem, distinctam a quolibet alia dispositione
sic omnis cum quolibet alia forma necessario, ceteris indigent dispositione ex parte materiae: ergo e contrario nulla est. Sed 2o quia materia non recipit formam ut sic, quia solum est in ipsis locis, et abstractive qui rei rei entis
nec recipit poe. 3o 3o quia in forma rei ex sufficientia in pluribus formis ut sic, et in pluribus talis formae: ergo dispositiones
quae priores natura sunt rei talis formae, sunt etiam priores rei formae ut sic.

102. Sed Secundi posse nostra Doctrina ex eo
quod dispositiones, quae sentit ultima reddit materiam de proxime impotente proxime potentem: ergo ultima dispositio
e prior forma. Pt. sol. ex proxime dictis; antecedens probatur; quia ultima dispositio expellit a materia dispositiones extraneas formae generandae, quibus detinebatur forma expulsa. At haec dispositiones reddebant materiam
proxime impotentem: ergo ultima dispositio reddit materiam de proxime impotentem. Dicet, dicentia quaedam
et quae corruptae sunt per initium generationis redderent materiam proxime potentem. At 3a, ea accidentia quaecumque
cessent non reddit materiam proxime potentem ad aliquam formam. Et, quia manifeste, iis accidentibus corruptis, manet
indifferens ad quamlibet formam: ergo non manet proxime potens ad aliquam formam.

103. Dices iterum, materiam

p illo priori manere sigillata, et determinata ad formam agentis, et producentis dispositiones praecedentes. Ad 3am. illa sigillatio e prior forma; ad sigillatio autem non enim e quid subitale: dati autem praecedentes forma, et illa primi. Dices tandem sigillatione ee entitatem modum; ut connotat, dispositionem immediate praecedentem. Ad 3am. sigillatio solum e extrinseca denominatio nihil addens entitati modum; ad modum etiam considerata materia indifferens ad omnes formas; materia sigillata e indifferens ad omnes formas consequentiam. proxime impotens ad aliquam determinate reprendam. 104

Sed rogas, An proprietates possint haberi p. posteriori naturae ad formam introducendam? Iudicabit Spinula, id probabile esse; quia forma in instanti, quo e, potest producere suas proprietates, quibus impedimenta contrariarum dispositionum auferat. Sed dicendum quod inde inferretur, posse intelligi formam introductam sine ultima dispositione. Probatur; quia priori, quo forma e productiva proprietatum, e introducta in materia; alioquin necesse productiva naturae; ad in illo priori non intelligunt dispositiones nisi ... : quod illo enim priori solum intelligatur forma in materia: ergo forma intelligeretur introducta sine ultima dispositione, atque adeo proprietates non se habent posteriori naturae ad formam. Confirmatur quod maior esse ultima dispositione, e primi ipsa forma, ut saepe diximus; ad ultima dispositio. Constituitur magis ultima dispositione: ergo. 105

Alter 2o. cum Hurtado, cum quo et nos diximus in statu conservationis formam e primi naturae suis dispositionibus. Probatur: quod dispositiones conservantur a forma. Etenim illae proprietates, forma quae e causa illarum; ad omnis causa e prior naturae suis effectibus: ergo forma in statu conservationis e prior suis dispositionibus. Sed dicendum dices: etiam in statu conservationis primi intelligitur materia proxime disposita, quam informata: ergo etiam in conservatione dispositiones praecedunt formam. Non autem pro statu discrimen inter eam formae productionem, et illius conservationem: in tanto enim formae productione requiritur p. priori ad formam ablatio impedimentorum contrariarum dispositionum, quae sunt ipsae dispositiones producendae formae producendae. At proinde ille si priores formae: secus autem accidit in conservatione, in qua nullum e impedimentum auferendum, idcirco dispositiones non intelliguntur primi forma. Hic enim e ordo in tanto productionis introductione: primi naturae expellitur dispositiones contrariae, et introducuntur novae: in 2o. expellitur forma antiqua, et introducitur nova: in conservatione autem primi intelligitur materia informata, et forma introducta, et in 2o. intelliguntur proprietates a forma dimanantes.

106 Caput 2um

An compositi resolutio sit usque ad materiam primam

Resolui compositum est destrui, et dividi in partes, ut quando moriente homine vel ligno ignis transit in cineres. Quaeritur ergo, an ita resolvatur, ut ex composito antiquo nihil prorsus maneat praeter materiam primam, itaque omnia accidentia corrumpantur corrupto composito; vel an aliquod maneat accidens, quod non exeat, quae per ... cuiusque formae: Haec enim accidentia certum est perire cum pereunte forma. Affirmant communiter Thomistae resolutionem fieri usque ad materiam primam: negant communiter reliqui.

107 Ad quaestionem sententiam nobis communiter Thomistae: Probatur 1° quia in hoc repente extincto, videmus eadem prorsus accidentia, quae fuerant in hoc vivo, scilicet eamdem cicatricem, eumque fere colorem, figuram etc. ergo resolutio non fit usque ad materiam primam; consequentia infertur, et antecedens constat experientia. Respondent Thomistae sensus castigandos esse, quia nos fallunt: non enim sunt eadem numero accidentia, sed alia similia de novo producta. Sed melius iudicarem castigandos Thomistas, propter suam exorbitantem incredulitatem: quaero enim, quia non est causa quae nova illa accidentia producat? recurrunt ad Autorem naturae; sed contra, philosophus, quia forma cadaverica nec potest cicatricem, nec robur, quae erant in hoc vivo: ergo Autor naturae vel non producet ea accidentia, cum natura ea exigat, vel similia non producet cum sit indifferens ad ea, vel alia, quae voluerit accidentia producere.

108 Probatur 2° plura accidentia corrupti subiecti ... forma genita et dispositiones non destruuntur a veniente forma: Cum sint dispositiones, ergo plura accidentia corrupti manent in genito, atque adeo resolutio compositi non fit usque ad materiam primam. Maior est certa, quia plures gradus caloris sunt in ligno illud disponentes actioni ignis. Minor est evidens, quia potius dispositiones deserviant a [illegible] forma. Respondent Thomistae, totum compositum esse subiectum accidentium, propterea quod illo destructo, accidentia quoque destrui debent, quia accidentia sine subiecto manere non possunt, nec transire de subiecto in subiectum. Duo in solutione affirmant: alterum omittimus, scilicet accidentia recipi in toto composito: de hoc enim in metaphysica agemus: alterum scilicet accidentia non transire de subiecto in subiectum, distinguo: accidentia transire non possunt de subiecto in subiectum adaequatum, concedo; propter [illegible]; in subiectum inadaequatum, nego;

Explico distonem: materia prima substituebat subiectum acci- 109

dentium hoc [illegible], hoc destructo, transit materia ad aliud sponendum, sportum,

consequenterque ad aliud subiectum accidentium substituendum: hoc dum subiectum n-

adequate, et inadequate tantum disjuncta a 1o; atque adeo accidentia, quae trans-

eunt non mutant subiectum adequatum, et inadequatum. Hic impugno solutionem

Thomisticam, non minus dependent accidentia a sua causa efficiente, quam a suo

subiecto; et possunt modo ab una, modo ab alia causa servari: ergo possunt

modo in hoc, modo in alio recipi subiecto. ~~Ante~~ ~~certe~~ ~~illi~~ quod calor

productus ab igne possit servari a sole. Confirmatur, istat a pariete, dum aliud

in distantiam non appareat. Distat hic non; quod nec maior dependentia accidentium

a subiecto, quam materiae a forma; et materia sepius transit a forma in formam: ergo etiam

accidentia poterunt a subiecto in subiectum transire. Maior istat, quod nulla est maior

dependentia, quam dependentia in essendo, quam materia habet ad formam. 110

P. 3o: Si re-

solutio fieret usque ad materiam primam, nulla esset ratio pro prioris generationis, quare

materia appeteret unam formam prae alia: ergo resolutio non fit usque ad materiam primam. Patet antecedens,

quia materia unam prae alia forma appetit ratione dispositionis, quam habet pro prioris generationis:

et apud contrarios pro illo priori nulla habent dispositionem ratione cuius unam prae alia

formam appetat: ergo &c. Illa istat, et mihi suadetur: quia per illationem est reso-

lutio veterum dispositionum, atque adeo manet materia nudata omni dispositione, ac proinde in-

differens ad omnes formas. Et nam contrarii tenent materiam determinari per sigilla-

tionem: Rogati autem quid sit haec sigillatio dicunt, esse corruptionem praecedentium dis-

positionum. Et 2a est, quod hoc admisso, sequitur materiam esse sigillatam non solum ad

unam, et ad plures formas. Patet quia ad tot formas est sigillata, quot sunt

accidentia corrupta formarum, quas habuit: et haec possunt esse plures: ergo

ad plures potest esse materia sigillata: nec enim est potior ratio, cur ex pluribus

accidentibus corruptis, hac collectione sigillet materiam, et non alia.

Praetereo. 111

plura testimonia, quae ex Aristotele, et Divo Thoma solent adduci pro -

nostra [illegible] probatione: Ea enim videri possunt apud Patrem Hurta-

dum [illegible] de generatione, sect. 4. S. 1o. Et opponens Divum Thomam asserentem

impossibile esse aliquam dispositionem accidentalem esse in corpore ante formam quin

ullam formam subiectatam. Respondeo, Divum Thomam non negare accidentia corrupta [illegible]

manere in genito; — et nasci antecedentia seu prioritate naturae, per quam iudicat praeservarasse, ut effectus illa, dum poe, quae fuerat in corrupto. Opponeri 2º, Ar. docentem, in conversione ligni in ignem nullum sensibile manere, ut subtus idq: ergo nullum accidens ligni manet in igne: pt Ca, q. sam maneret mº, ut subtus idq. Resp. Ar. solum docuisse quod, ligno converso in ignem non maneat idem compositum, quod antea erat, nec ipsum sensibile, quod verum est, quia manente ligni forma ligni aliud sensibile est a manente cum forma ignis.

112 **Cº 2ª**

An generatio sit prior corruptione seu e contra?

Caput 3um

Praemissis praemittendis, mens nostra exponitur.

Occasione prologui supra explicati generatio unius est corruptio alterius et in genere causarum intelligendum esse memini, me explicasse, modo redit difficultas, et rae causalis, qua generatio habet ad corruptionem, sit etiam ad eius prior? Pro cuius meliori intelligentia, supponendum primum est, corruptionem formae antiquae, et generationem formae novae esse simul tempore, consequentia. Cº non de prioritate temporali: ratio autem cur ista res accidat est quia cum materia non possit esse sine forma, nec duplex forma simul in materia, nam videtur generationem non esse priorem tempore corruptionem, secus simul esset in materia duplex forma. Et similiter, si corruptio prior esset tempore generatione, consequenter materia aliquo tempore exeret absque omni forma: et utrumque naturale convenire non posse constat ex physicis.

113 Ex quo supposito, facile constat tota difficultas esse igitur ad prioritatem naturae, quam suppono, non posse esse quia prior in generatione ad corruptionem. Cum ad prioritatem naturae prioritate requiratur vera actio physica, quam generatio exercere non potest ad corruptionem. Erit ergo prioritas late sumpta, quam diximus, habere quidquid ex parte actus sit, se ad generationem concurrit. Si ergo generatio se habet ex parte actus sit erit prior corruptione, dico ergo et 2ª. Corruptio se tenet ex parte actus sit, haec erit prior generatione. Suppono 2º. conditionem, seu requisitum ex parte actus sit aliud esse productibile, a generante fieri, 2º ablatio oppositi efficacis est requisitum ad ambo ne efficacem hendum,

Ad requisitum ponitur a producente, et primum amovens; aliud e requisitum, quod producitur ab alio agente, quod forma non producit, ut quando non repente recipit dicta expulsio, atque realiter a hoc accidente productio, vel quo forma cadaverica a Deo ponitur.

Supono 3°. formam antiquam esse impedimentum ad formam novam producendam propter duplicem formam incompatibilitatem; ac proinde expulsio formae antiquae e requisitum ex parte actus tantum ad formae novae productionem. Supono 4°. Dupliciter corrumpi et expelli formam antiquam, effective, scilicet corrumpitur effective a causa, scilicet agente, quod producit formam novam incompatibilem cum antiqua; secundo vero corrumpitur ab ipsa forma nova producta, propter formalem utriusque repugnantiam, quoad idem subjectum. Unde lignum corrumpitur effective ab igne; formaliter vero a forma ignis denuo producta. Supono tandem resolutionem quaestionis maxime ex parte pendere a veritate illarum propositionum: ideo forma antiqua corrumpitur, quia alia nova generatur: ideo nova generatur, quia antiqua corrumpitur.

Conclusio Authorum Sanctae: generatio esse priorem corruptione: quae ex parte placet, et displicet ex parte: praeterea duplici distinctione mente appello. 1a sit: quando forma antiqua corrumpitur a generante formam novam vel forma ligni ab igne producente formam ignis, tunc generatio est prior corruptione. 2a: quando forma antiqua corrumpitur a generante formam novam est vera illa causalis: ideo forma antiqua corrumpitur, quia nova generatur; et tunc generatio est prior corruptione: 3° quando forma nova corrumpitur a generante novam, tunc generatio est prior corruptione. Ita plerique; quia si nova forma non generaretur, antiqua non esset corrupta: ideo enim corrumpitur, quia venit alia sibi repugnans. Alii dictant, quod tunc generatio se habet ex parte actus tantum ad expulsionem formae antiquae: quod quidem aliter ita se habet, prius est ratio, ut saepe diximus; atque adeo generatio est prior corruptione.

Probatur 1°. quia expulsio formae antiquae est effectus formae novae: at omnis effectus est posterior sua causa, quaecumque sit: ergo expulsio formae antiquae est posterior forma nova generatione, ac proinde generatio est prior corruptione. Probatur 2°. quia motivum formale est prius illo ad quod movet. ideo in causa motiva, quia est motivum: sed generatio est prior expulsione formae. Probatur: generatio formae novae movet Deum ad expulsionem formae antiquae; et motivum est prius ratione illo ad quod movet: ergo etc. Ita aliqui; nam praeterea

Deus

cerat à deleruatione formæ antiquæ; quia adest forma noua petens eius suspensionem. At ea suspensio est formalis expulsio formæ antiquæ: ergo generatio formæ nouæ est prior expulsione antiquæ.

117 Sit 2ª dicendum: quando forma antiqua corrumpitur ab agente distincto à generante formam, tunc corruptio est prior generatione. Probatur: quia tunc est vera alia causa: ideo forma noua generatur, quia antiqua corrumpitur; ergo est prior corruptio generatione. Antecedens probatur: quia si antiqua forma non corrumperetur, noua non generaretur: ideo enim generatur noua forma, quia materia est forma expoliata: ergo ideo noua forma generatur, quia antiqua corrumpitur. Explodum argumentum, quod procedit in casu, quo homo repente moriatur a lethali vulnere inflicto, vel alia causa violenta: tunc causa illa expellit animam rationalem, quia expoliata materia mouet Deum, ut formam cadauericam in illam producat; consequenter expulsio formæ rationalis se habet ex parte actus primi materiæ exigentis productionem formæ cadaueris; ac proinde expulsio est prior introductione.

118 Et hinc probatur. Hæc 2ª dicendum: quia expulsio formæ antiquæ in casu posito mouet Deum ad productionem formæ nouæ. At id quod mouet ad aliud est prius, ut diximus a n.º 116: ergo expulsio formæ antiquæ est prior introductione formæ nouæ. Ora distant potentia materiæ, quæ probatur: in casu posito materia mouet Deum, quia expoliata est omni forma; at si antiqua expulsa non esset, materia non esset omni forma spoliata: ergo ideo mouet Deum, quia antiqua expulsa est, atque adeo expulsio antiquæ est prior nouæ generatione.

119 Caput 3um.

Soluit obiectiones.

Obiicies 1º. Dispositio ad formam est prior generatione, ut nos ipsi docuimus — quæstione ante. At expulsio formæ antiquæ est dispositio ad nouæ formæ generationem: ergo expulsio formæ antiquæ est prior nouæ formæ generatione. Maior a nobis docetur. Minor probatur: ablatio cuiusque impedimenti ad formam est dispositio ad illam. At forma antiqua est impedimentum ad nouam formam; siquidem esse non possunt simul in materia duæ formæ, quod naturæ repugnat: ergo expulsio formæ antiquæ est dispositio ad formam nouam, atque adeo prior nouæ formæ generatione. Et si dicas, nos superius locutos esse de dispositione ultima disponente ad formam. Dicendum quod tertia quæstio non solum probat de ultima dispositione, sed de omni, ut constabit recolenti.

n.° 100, 2do maior, et disquo minorem: Expulsio formae antiquae e dis-
positio, quae ponitur a generante formae, ~~nomine~~ se dispositio, quae a
generante non ponitur 2do minorem, e dispositio, quae a generante non
ponitur, nomine. Ad minoris probationem, omissa maiore, disquo minorem. Et forma
antiqua e impedimentum auferibile a generante formae novae, 2do minorem;
e impedimentum non auferibile a generante formae novae, nomine. 120
Explico utramque

q. distinctionem, quae fere in idem recidunt. Constat a n.° 118, dispositiones alias
esse productas ab ipso generante, quae non prius sunt generatione, ut potentiae
non constituentes actum suum proximum generantis; et quae subsequuntur ad ipsam ge-
nerationem: talis e antiquae formae expulsio, ut probat nostrum exemplum de Delusionibus;
alia e dispositio non producta a generante formae, ut e expulsio formae in hoc
violenter extincto, quae dispositio constituit actum suum proximum eius producentis
formam caloris, quae expulsio proinde exit dispositio prior forma caloris introductione:
Et etiam probat nostrum exemplum de Delusionibus. Similiter dico de
impedimento, et aliud e auferibile a generante, ut quando ventus
validus per fenestram ingreditur, tunc clausura fenestrae e impedimen-
tum auferibile ab ipso aere ingrediente; aliud e impedimentum non au-
feribile a generante, ut si fenestra a clave vel manu humana aere resistat.
Sic generum impedimentum e posterius, sed 1.° e prius non forma generata.
Sed instas: 121

Etiam ultima dispositio ponitur a generante formam, et nihilominus ultima dis-
positio prior e ipsa forma generata: ergo licet expulsio formae antiquae ponatur a
generante, et licet impedimentum auferibile ab ipso, erit prior generati-
one. Distinguo antecedens: dispositio ultima ponitur a generante formam per eamdem
actionem, qua ponitur formam, nego antecedens: per distinctam, concedo antecedens. Diximus a n.° 1.° formam
substantialem produci per diversam actionem, ac producitur ultima dispositio ad illam: Ex-
pulsio autem formae antiquae per eamdem actionem ponitur, ac producitur forma substantialis.
Hinc e, ultimam dispositionem priorem esse forma generata, quia supponitur prius
producta alia distincta actione: quod non accidit expulsioni, quae non supponitur
prius per aliam actionem posita. Unde constat ad instantiam factam a n.° 119. 122
Instas ite-
rum cum ingenioso RR.: licet forma antiqua sit impedimentum auferibile a

à generante formam; Hoc non tollit, quod sit impedimentum. Et omne impedimentum primum auferri debet ad formae productionem: ergo. Respondeo. Minorem probabo; quia omne impedimentum impedit potentiam proximam subiecti ad formam recipiendam. Et id, quod impedit potentiam proximam subiecti ad formam recipiendam primum auferri debet: ergo. Respondeo. Concessa maiore, nomine, ad probationem, nomine. Si impedimentum auferibile à generante formam non impedit potentiam proximam subiecti: nec primum auferri debet; secus impedimentum non auferibile. Pro diximus est, quod impedimentum auferibile aufertur ab ipsa forma adveniente; secus non auferibile: Unde prius, quam forma introducatur non est à quo possit expelli, et auferri; ac proinde prius est, quod adveniat, et introducatur forma nova, quam formae antiquae expulsio. Impedimentum autem non auferibile per formam primum auferri potest; quia habet à quo auferatur ante formae introductionem.

123 Obiicies

2.º: ante generationem formae ignis datur in materia forma ligni: Et ideo non expellitur per prius, quo intelligitur generatio formae ignis: ergo per illo priori intelligitur utraque forma: ergo in illo priori neque generatio formae ignis non est prior expulsione formae ligni. Ista elevata et mihi displicet. Et si per illo priori expelleretur forma ligni, generatio et expulsio erunt simul natura: tamen consequentia infertur: et 2.º liquet, quia per illo signo adhuc est forma ligni. Distinguo maiorem: ante generationem formae ignis antecedenter reali datur forma ligni, omitto maiorem antecedenter in ratione, nomine maiorem: Unde distinguo minorem, et nomine distinguo antecedentem consequentiam. Per priori, quo intelligitur generatio formae ignis, neque intelligitur forma ligni, neque eius expulsio: tantum enim intelligitur generatio formae ignis, praescindente à quocumque alio: quia generatio, cum sit causa expulsiva formae ligni, huius expulsio intelligitur per subsequenti signo.

124 Obiicies 3.º: antequam intelligatur forma nova, intelligitur sufficiens causa expulsiva formae antiquae: ergo forma nova non est causa expulsiva; atque adeo, neque prior natura illa. Antecedens probatur: quia ante formam novam non intelliguntur dispositiones contrariae formae antiquae. Et haec est sufficiens causa expulsiva formae antiquae: ergo. Maior est certa, quia ante formam novam intelliguntur

sue propriæ dispositiones, quæ contrariæ sunt formæ anti-
quæ: (Mi pbr: q. Hæ dispões ss sufficiens causa expulsiva dispoñ
Min. pbr; — q. Hæ dispões ss sufficiens ca expulsiva dispõ fræ anti-
quæ; ẽ Hu expulsiu nanio expellenda e fãr: q° dispões oppnuæ fræ
antiquæ &c. 125

Dupono ans: ante frã novã intelligitr sufficiens ca mediæ expul-
siba fræ antiquæ, 9 ideo ans, immedtæ expulsiba, no ans. Ad pbaz, dupono
mine; ẽ Hæ est sufficiens ca expulsiva immedtæ fræ antiquæ, no minã me-
dtæ ideo minæ. Dispões immediate opponuntr n fræ antiquæ; ẽ enim dispõibus
fra vº nova immedte opponitr fræ antiquæ. Ex Hic° oppositione altera medta
& immedta altera, oritr Hic ordo inter frãs, & parumq dispões. Nam ul-
ma dispõo fræ novæ prior nãe, tum expulsione ulmæ dispõis fræ antiquæ,
tum etiã generaõe fræ novæ: expulsio ulmæ dispõis fræ antiquæ, & generaõ
fræ novæ ss posteriores ulma dispõe fræ novæ, & priores expulsione fræ an-
tiquæ. Ro ca prior e, q ulma dispõo fræ antiquæ, ideo expellitr, q in-
troducitr ulma dispõo fræ novæ: & ideo introducitr fra nova, q in hac
ulmæ dispõe ad hũ introductionẽ; fra vº antiqua, ideo expellitr, q introdu-
citr nova. 126

Obiiciés 4º: Semper e vera illa Caus: ideo fra antiqua corrumpitr
q nova generatr; ẽ Hac roe pbamus prioritæ generaõis ad corruptionẽ:
ẽo semper generaõe prior corruptione; atq adeo 2ª dicto falsa e. Ro-
mang: ideo m. fra generatr, ne ma orna spolietr, ideo nova generatr,
q antiqua expellitr, ac proinde expulsio antiquæ e causa, quæq nãa no-
væ fræ generaõe. Pro pleniori dignu notãa advertes, verificatibus
Huius Caus; ideo ignis producit, multiplex ee: 1ª e virtutis pductiba: ideo
m. ignis pducit, q hiet virtute 2ª, 2ditiones; ideo m. ignis pducit, q p-
ducta e ulma dispõo. 3ª, applatio; ideo m. ignis pducit, q applatus
e. 4ª, subtus dispositio: ideo m. ignis pducit, q subtus dispõit e: &
hæc ora importare prioritæ ne in pductioni. Pleni intelliges de duplici
nnra Cali, de qqbus in Hac quæne disseruimus. Cº 3 de Diversione
Subsciali Cap. 4ª, pręmissá aliqua tradet.

Cº 3ª.

Q.° 3.ª

DE CONVERSIONE Substantiali.

Caput 1.um

127 **Praemissa aliqua tradit**

Praemitto 1.° definitionem conversionis traditam in Philosophia receptam: est mutatio unius rei in aliam. Quod non ita intelligendum est, quod res desinat esse, quod est, ut aliud a se fiat, quod prorsus impossibile est; sed ita, ut res desinat esse, in cuius locum alia substituatur ad obeundum munus, quod ipsa obibat, ut accidit in conversione ligni in ignem, cuius forma substituitur in materia ligni, quam similiter informat forma ignis, quod erat munus formae ligni. Hinc est conversionem afferre entitatem compositam, cuius aliqua pars desinat esse, et cuius altera transeat ab uno in aliud, atque adeo entitates simplices non dicuntur converti: unde forma ignis dicitur se non dicitur converti in formam cineris.

128 Praemitto 2.° quod alibi notatum meminimus, scilicet conversionem aliam esse totalem, aliam partialem, quae etiam dicitur formalis: prima totalis est totius compositi; formalis vero prima est particularum, quae vi actionis producuntur, et destruuntur: quae prima aliquando est absolutus, ut in generatione equi, cuius forma producitur; aliquando vero est modalis, ut in generatione hominis, cuius unio tantum vi actionis producitur: Hi omnes termini possunt esse a quo, et ad quem; quando desinunt esse, dicuntur termini a quo, quando vero incipiunt esse dicuntur termini ad quem. Sic ligno converso in ignem, compositum ligni est terminus totalis, a quo; forma vero illius est terminus formalis absolutus a quo: ac tandem unio dicitur terminus formalis modalis a quo: compositum vero ignis est terminus totalis ad quem; forma vero ignis est terminus formalis absolutus ad quem: ac tandem unio est terminus formalis modalis ad quem.

129 Praemitto 3.°, in omni conversione, ut testatur experientia intervenire subjectum aliquod commune, tum formae desinentis, tum formae denuo advenientis, quod mole docetur, quia ab uno termino in alium transit, ut est materia prima in conversione ignis in cinerem. Praemitto 4.° non sufficere ad conversionem unam entitatem desinere ad productionem alterius, ut si terminus desinat, productio superveniat, sed requiritur oppositio aliqua, et incompatibilitas inter conversam, et convertentem, qualis est repugnantia, et oppositio inter lignum, et ignem, nec sufficit quod una res alteri succedat, utcumque alioqui sufficeret ad conversionem occupare locum ab alio relictum, quae successio est denominatio pure extrinseca; sed requiritur quod res

una alteri subiicedat in 3° loco utriq. et intrinseco, ut e materia forma hori, et forma cadens.

Praemitto 5°, Conversionem aliam esse subiectalem, accentalem aliam: 1a est cuius terminus a quo, et ad quem est subiecta: 2a est cuius terminus a quo, et ad quem est accens: exemplum primi esto, conversio ligni in ignem: exemplum 2i sit conversio caloris in frigidum: subiectalis conversio alia est totalis, partialis alia: totalis est quando tota subiecta in aliam transit, ut conversio panis in corpus Xpti Dni, quae appellatur Transubstantiatio: partialis aliquando est formalis, quae transformatio appellatur, eq. conversio, quando quando materia, una forma relicta, aliam recipit, aliquando est per materialis, quae transmateriatio; ~~Haec~~ dicitur, Haec est quando forma relicta una materia in aliam transit, ut si forma ligni divinitus transiret a prima materia in aliam. Unde colligitur transubstantiationem, et transmaterialitationem, naturaliter evenire non posse; non ita transformationem. 131

Totaliter difficultas in eo sita est, utrum ad conversionem ex conceptu suo formali requiratur destructio termini formalis absoluti a quo, et productio termini formalis absoluti ad quem: itaque ut hi termini destruantur, et producantur unice, quae praecludit tradictionem ab ingenioso P. P. excogitatam, in qua asserit, requiri destructionem, et productionem termini formalis, a quo, et ad quem, prout constituentis composita antiquam, et novam; Haec, m. accepto Ccdria controversia est. 1a sententia docet, ad conversionem requiri destructionem termini formalis absoluti, a quo, et productionem termini formalis absoluti ad quem: Ita P. Suarez P. Hurtt. disp. 1a de generatione, P. Arriag. disp. 1a de generatione, sect. 4a: 2a sententia defendit, ad conversionem non requiri destructionem termini a quo, nec productionem termini ad quem: Ita Scotus cum fere omnibus suis, ex nostris autem P. Vazqz Thomo 3° in 3a parte disp. 186. cum fere omnibus PP. Roma. Cap. 2um [illegible] 182

Cap. 2um

Natura illa multiplici divisione declarata.

§§§

Tota haec controversia sane vocalis est inter Autt. pauci, vel fere nil dare contineri: Alij enim indicas + conversionem, etc. significare subiectionem nei

unde in loco, in quo dicunt alterum antecedere; eo, quod naturam indicant, nec destructionem priorem, nec productionem subsequentis. Alii demum explicant, conversionem significare actionem destructivam unius, et productivam alterius per unionem utriusque; quod quidem loco, quod sane docti dividuntur, quod iam facerem, nisi observantia Augustissimi Eucharistiae Sacramenti, de quo ibi dixi; aliquid dicturum me terreret: verum, quod cum suadeat, verum vobis tradam sequentibus conclusionibus.

133 Sit 1a: ex conceptu conversionis requiritur destructio termini totalis a quo, et productio termini totalis ad quem: Haec omnibus communis dicitur facile suadetur: nam conversio est mutatio unius rei in aliam; sed haec mutatio affert essentialiter destructionem termini totalis a quo, et productionem termini totalis ad quem: ergo ex conceptu conversionis requiritur utriusque destructio, et productio. Maior est definitio conversionis: Minor probatur: quia apud omnes ad conversionem requiritur, saltem destructio termini formalis a quo, et productio termini formalis ad quem; sed saltem requiritur abesse animam, formam antiquam, nova adveniente; sed absente anima, forma antiqua destruitur, quia totalis a quo sit compositum, et adveniente nova forma, producitur, quia totalis ad quem, sit novum compositum: ergo etc. Maior constat ex relatis. Sed: Maior probatur: quia absente forma antiqua, et nova adveniente, compositum prius perit, et novum generatur, ut patet in conversione ligni in ignem: nec aliunde lignum dicitur in ignem, nisi quia lignum destruitur, et ignis ex eadem materia generatur.

134 Sit 2o dicendum

Cum ex priori deducitur: ex conceptu conversionis requiritur destructio termini formalis minus a quo, et productio termini formalis minus ad quem. Itamque primo dicunt, (verba mea olim praeceptoris, qui ista me docuit, quas nec audivi, nec vidi apud quemquam alium defensas), nec probabile reputo. Cum manifeste sic probo: ex conceptu conversionis requiritur destructio termini totalis a quo et productio termini totalis ad quem, et ad utramque destructio termini modalis a quo, et productio termini modalis ad quem: ergo ex conceptu conversionis etc. Maior constat ex dictis ante: Minor evenit: quia ad destructionem compositi requiritur saltem unionis destructio, et similiter ad productionem eiusdem requiritur productio unionis: si enim unio non destrueretur, compositum non mutaretur, sed remaneret; et si unio non produceretur, nec compositum esset: compositum quippe quid aliud est, quam unio inter extrema? ergo etc.

135 Dices ex Patre Lessio, compositum destrui, sive dicendum per suam separationem, et compositum produci per suam unionem, quod si unio destruitur, et destructio compositi

destructo compto, Hoc quenit a natura unionis, quæ cum sit modus, non valet exere sine extremis; non vero quenit a destructione compti; quia solum affert formæ separationem partium; Ad 2.um et 1.um quod quæstio supponit, non vero hinc mutat naturam terminorum, inter quos versatur: Supponit enim dependentiam formæ a materia, Huius appetitum ad formas, et similia: ergo supponit etiam naturam unionis: ergo Huius destructio naturaliter ad destructionem compti. Sit, Hæc 2.a conclusio quæ naturalis unionis est destrui separatis partibus; at partium separatio est de conceptu quæstionis: ergo etiam destructio unionis. Et partium separatio est destructio compti: ergo ad destructionem compti naturalis est unionis destructio. 2.a 2.o quod Hoc est 2.a communem modum loquendi. 2.a 3.o quod id est naturale ad destructionem compti, cuius oppositum est impossibile; at impossibile est, unionem non destrui destructo compto: ergo naturale est destrui unionem, compto destructo. Maior est certa, et Minor innatura, consequentia infertur.

Sit 3.a et postrema conclusio ex 136
conceptu quæstionis non requiritur destructio termini formalis ablati a quo, nec productio termini formalis ablati ad quem. Hanc sudeo contra intra auctores, qui intelligenda est de destructione, et productione entitative sumptis: nam certum est, ut supra diximus, Hos terminos destrui, et produci prout distinguuntur a parte. Sed 1.o dicitur est, terminos a quo, et quem non debere destrui, et produci quoad esse, et entitative. Probatur 1.o: nam quæstio est mutatio unius in aliud; at ad Hanc mutationem ex conceptu suo formali, non requiritur destructio termini a quo nec productio termini ad quem: ergo ex conceptu quæstionis non requiritur productio termini ad quem, nec destructio termini a quo. Minor est deff.o quæstionis: Probatur Maior. quod Cuius probare suppono, formam ligni existentem in genere, et formam ignis existere ab æterno, Hoc posito sic argumentor: in Hoc casu ligno destructo, posset forma ignis in eius materiam introduci ac proinde lignum converti in ignem. at tunc neque forma ligni destrueretur, neque ignis forma produceretur: ergo. 2.a Minor est certa, quod tunc lignum mutaretur in ignem: Maior constat ex supposito ad probandum.

Rebus in facta Hypothesi, verum quod ea lignum converti in ignem: quippe lignum destruitur, et ignis producitur; non tamen converti formam ligni in formam ignis; quippe nec forma illa destruitur, nec Hæc producitur. At est: quia ut supra diximus, entitas simplex non est capax conversionis, 137

fra ligni, et fra igni ee entates simplices: ergo non ee capaces conversionis: quia altera destruatur, et altera producatur, sed non, prout requirit conversata, sed non conversata. 2º quia tota substantia panni, et accidentium conversion in corpus Christi; nec tamen corpus Christi producitur: ergo non requiritur productio termini adquem ex conceptu conversionis. Vnde colliges, fra antiqua destrui, et nova produci per accens ee ad rationem conversionis, idque convenire a natura generatim.

138 S. 2º dico potissimum, quoad terminum adquem: in Venerabili Eucharistiae Sacramento datur vera conversio, quae a Theologis ex Trino appellatur transubstantiatio: et in hac conversione non producitur terminus adquem: ergo ex conceptu conversionis non requiritur huius termini productio. Prima ex Doctrina catholica; quae passim ostenditur in Theologia. Secunda pt, quia terminus adquem in conversione Eucharistiae e corpus Christi; et corpus Christi non producitur quo fit sacramentum: ergo etc. Ipsi probo, quia tali productio nulla necessaria ad veritatem verborum consecrationis: et productio non necessaria ad veritatem verborum admittenda non e. ergo etc. familiar. Maior electa; quia ad veritatem verborum sufficit, quod corpus Christi ponatur sub speciebus panni, et vini adquem non requiritur productio corporis Christi, sicut, ut terminus subeat alicubi, non requiritur, quod terminus producatur. Et hinc argumentum ad substantia panni, vini destructio non requiritur, argumento desumpto a termino adquem, scilicet corpore Christi.

139 Confirmatur: quia in conversione alimenti in substantiam aliti terminus adquem non producitur: ergo huius termini productio non requiritur ex conceptu conversionis. pt ans, quia alitum non producitur fra animalis, aliquin quotidie eius anima produceretur, quod falsum e, et manifeste quinctum falsitati in anima rationali. Vnde probatur de termino aquo: quando homo convertitur in cadaver, anima rationalis non destruitur; et anima e terminus aquo huius conversionis: ergo ex conceptu conversionis non requiritur destructio termini aquo. Ex dictis: ex huiusque dictis satis rejecta manet 3ª alia opinio, asserens necessariam ad conversionem destructionem termini aquo, non vero productionem termini adquem, quae merito a fere omnibus impugnari solet.

140 Caput 3m.

Argumentis in contrarium ponitur fiet.

Arguer 1º d. 2ª 3ª concluss, nam 3ª duas alias nil momenti ob-

obucienda occurrit: sua ligni conuersio in fumum, quod si non destrueret non posset conuerti: quod destructio formae aquae est de conceptu conuersionis. Ita pt. ex communi modo loquendi, minus probo 1.o a paritate ligni, quod ideo destruitur quia conuertitur in ignem: 2.o quia anima rationalis ideo non conuertitur in substantiam aliquam quia non destruitur. Probatur quia omnis conuersio de facto per accidens destructionem formae aquae, et productionem formae adquisitae, ut probatur in conuersione ligni in ignem in qua, et destruitur forma ligni, et forma ignis producitur: quod ea destructio et productio necessaria sunt ad conuersionem. Probatur 2.o quia ex Diuo, ut ait Diuus Thomas, non potest conuerti in aliud, nec quid aliud in ipsum quia indefectibilis est, et in generali: quod Iudicat Sanctus Doctor, ad conuersionem requiri et destructionem formae aquae, et productionem formae adquisitae, ut bene notatur per illa ideo.

Non manet 141

Loquendo de suo enti bene sumpto, nam reduplicatione acceptum, et prout constituentibus deposita, certum est conuerti, et consequenter destrui formam ligni, et produci formam ignis: Ad probationem dico, non esse minus loquendi formam conuerti in formam, et corpus in corpus. Et ratio, quia ut notabis, denominatio conuersi non potest cadere in entitatem simplicem: quod corroboratur hac ratione, quia conuerti est permanere, et non permanere; at haec denominatio nullo pacto potest de quibus uerificari: nam de eadem entitate impossibile est ea praedicata uerificari: quod denominatio conuersi cadere non potest in entitatem simplicem nam ostenditur, quia conuerti est mutari in aliud, et mutari in aliud dicit ea praedicata: dicit enim non permanere idem quia mutatur, et dicit permanere, quamuis mutatum in aliud. 142

Quod manifestius est in ligno conuerso, quod quia mutatum destruitur, et non manet lignum, quamuis 2.o in ignem mutatum manet lignum in ratione aliquid sui, scilicet materia. Suo tamen, stare sine rem, dare formam conuerti in formam, quia Iudicat, ad conuersionem sufficere alteram formam recedere omnino, et alteram ei subsuccedere in eodem loco, ad quod accedit, in quo accenit ea destructionem formae aquae, et productionem formae adquisitae, ut uidere est in conuersione panis in carnem, et alimenti in nos, in quibus conuersionibus non repugnat dare formam conuerti in formam. Hinc constat ad 1.am, et 2.am probationem: lignum enim destruitur, quia conuertitur, et est entitas capax subire ea praedicata, quae subire non potest Anima rationalis, nec quaelibet alia entitas simplex.

143 Ad 3am confirmationem, quae in tu ans, ut gba in con-
versione Eucharistica, cum sint aqua non producta, et in conversione
horum imaden cum sint aqua non destructa; 2° dico ante non esse; Et in.
id de facto contingat quia advenit adaeq. conversioni, et quamvis ana
ad 3am confirmationem; Resp. dicen. esse aeq. Dni rationem, q. id qd con-
versioni salte debet destrui quoad se totum, vel quoad aliquid sui salte
mole, et solum [illegible], in qd conversio debet produci quoad se totum,
vel quoad aliqd sui salte mole, qd totum contingere non potest esse Dne
inde e, non posse converti in aliud, nec in ipsis quidquam aliud.

144 Arguitur 2°: Si non requiratur destructio termini a quo eius Xpti Dni, accidentibus
Eucharisticis corruptis in stomacho, diceretur converti in Coelum et
carne sumentis sacramentum; at hoc e valde absurdum: ergo. Confirmatur
quia corpus Xpti diceretur a Sanctis Patribus confici, creari, et fieri in
Sacramento. At haec omnia important veram productionem corporis in Sacramento:
ergo requiritur productio termini ad quem. Resp. 1°. negando majorem; quia corpus Xpti
Dni [illegible] se, et fuit dictus a dicunto ex corpore, et speciebus [illegible]
sumptis; ac proinde incapax conversionis: [illegible] tenere corpus Xpti non unita phi-
le accidentibus. Resp. 2° [illegible] negando id absurdum: nam dube-
ne notat [illegible] plure, verum Dnum factum fuisse hoc, et unitum no-
stri sordibus, quam converti in sumente Eucharistiam: Sed de inter [illegible] casu
importata vera unio, nec tamen [illegible] possunt de Deo plura, quae
absurdiora videntur, quam converti in 2° [illegible] casu, solum diceretur substantiam
hoc subsequente accidentibus sub quibus antea Xptus Dnus erat.

145 Ad confirma-
tionem, concesso in tu. majore, deinde minor. At haec omnia important veram
productionem corporis Sacramentaliter sumpti, dico minorem. Corporis entitative sum-
pti, nego minorem. Corpus sacramentaliter sumptum e corpus sub speciebus,
sub qua reduplicatione verum e corpus confici, et creari: corpus entitative
e corpus praecisum ab accentibus, qd nec conficitur, nec creatur, qdo fit Sacra-
mentum. Et qdq. locutiones Patrum intelligendae sunt non in illo rigoroso, sicut non
intelligunt rigorose, qdo dicunt, corpus et sanguinem esse panem et
vinum. Non ergo intelligendi sunt Sancti Patres de vera et propria productione.

a de morali, quamvis corpus Xpi subsit speciebus, ac si vere, et proprie ex ipsis fieret. Inde pro 2° Resp. distinguendo maior: Corpus Xpti dicitur creari, et fieri, et fieri moraliter, concedo maior; physice, nego maior. Constat ex dictis solutio.

Arguitur 3°: si non conduceretur corpus Xpti in Eucharistia, conversio panni in corpus Xpti non esset substantialis, quod haereticum est: ergo conducitur corpus Xpti. Atque adeo conclusio tradita, atque est de ratione conversionis nil. Probatur antecedens, si non conduceretur corpus Xpti, actio conversiva solum terminaretur ad praesentiam illius sub accidentibus, sed ad unionem cum illis actio ita terminata nec substantialis, et accidentalis: terminatur quippe ad terminum accidentalem: ergo. Duplicem Resp. solet hunc argumento: 1° negando antecedens, ad probationem, distinguendo: si non conduceretur corpus Xpti actio conversiva, ut conductiva est, solum terminaretur ad praesentiam illius sub accidentibus, concedo antecedens; ut conversiva, nego antecedens. Actio illa, et conduceret praesentiam corporis Xpti Domini, et collocaret ipsum corpus, ac proinde, ut conversiva esset substantialis. 146

2° Respondetur, distinguendo antecedens: si non conduceretur corpus Xpti, conversio formalis panni in corpus non esset substantialis, nego antecedens; conversio effectiva, concedo antecedens. Conversio effectiva est actio conductiva, quae solum terminatur ad praesentiam corporis sub accidentibus, proinde quae non est substantialis: conversio formalis est transitus, et mutatio unius in aliud, quae quoniam terminatur in substantiale, substantialis est; atque adeo conversio eucharistica, quae inter substantiam panni, et corpus Xpti versatur, substantialis est. Quod autem formalis conversio non afferat actionem ullam formalem, et ideo tantum sonat, quod praesupposita hac, quod mutatur unum in aliud est fere transitum ad illud, quod fit per consequens ab ea actione, sit per se manente in mutatione eius, quod transit ad formam, quam desiderabat, quae fit, solo dicit, et privationem antecedentis formae, et unionem consequentem ad ipsam formam. 147

Caput 4um 148

Aliqua Dubia Dissolvuntur

Ius sit, quod ubi conversio sit una tantum conversio, sed duplex. Resp. est duplicem fieri: alia potentia, et alia partis potentia et partis

natiba; q̃ oī duexũo afferat essarĩn transitũ a t̃ro aquo ad t̃rũ ad
que, & Hec e duexũo potiba: Deinde quũ aquo transit ad
t̃ri natione, s̃do fũa ligni ad natione fũe ligni, & ligni similit
ad natione ligni praeterea datur transitus a natione fũe ignis ad
ignia fũa, & pariter transitur a natione ignis ad igne: quia transi
tu; q̃ t̃os involvit natibos, & potibos, ut t̃tat ideo ne ablute na-
tiba, nec ablute potiba: d̃ partim potiba, & partim natiba.

14 Quaerit:
An actio duexiiba sit essalit talis? Reo natibe: nam duexiio
essalit afferat expulsione fũe pentis a mã. d̃ Hec praeaveniens a-
ctioni duexiba dixie: q̃ actio duexiiba n̄ e essalit tali. P.ʳ Mi.ᵒʳ:
q̃ si fũa q̃duenerit in m. oĩ fũa spoliata, h. Sul q̃ alia dicerebat
in eadem, actio eet essalit q̃ductiba; d̃ tunc n̄ eet expulsiba:
ẽ actione ee expulsiba fũe p̃cedentis praeaveniens e actioni du. e atq;
Saltem eo q̃ aue praeaveniens e ee duexiiba. Sed Contra: actio q̃du-
ctiba fũe ignis e essalit q̃ductiba fũe ignis: d̃ actio essalit q̃ductiba
fũe ignis, e essalit expulsiba fũe ligni: e actio q̃ductiba fũe ignis
e essalit expulsiba fũe antiqua. d̃ actio q̃ductiba & expulsi-
ba essalit a duexiiba: ẽ actio duexiiba e essalit talis. Probo
mine: d̃ actio essalit q̃ductiba fũe ignis e essalit expulsiba
q̃ determinate fũe ligni, p̃bo mine: e ablute expulsiba, p̃bo mine,
actio illa expellit fũa ligni, tam, quo q̃ cedat inon; & nullum sit
externum impedimentum; s̃ tm actio illa q̃ducat in m. nuda oĩ fũa
Sᵃ m̃. nutu Dei antiqua fũa n̄ expelleretur, tunc actio q̃ductiba ig-
nis n̄ expellet antiqua. praeterea; n̄ eet duexiiba.

15 Quaerit: An quebi-
nes creata duexit possint in quamlibet aliam, & e d.ᵒ Affirmatibe dicent
Divus Thomas, Scotus, & Caietanus, citati apud Suarez: nos v.ᵒ cum
eodẽ cum diuine loquimur. Si duexiio sumatur q̃ actione importante
identitate, inadaequatam tndi cum aquo, & adque certum ẽ, n̄ quolibet posse d-
uerti in quolibet ut pt in Angelo, & aliã realit: si v.ᵒ duexiio sumatur
tantum q̃ subiectione u̅ uius in locum alterius, ut dicere illum perat,
ideo affirmatibe; q̃ inde n̄ e repugnantia ẽ opponet, Angelum
qui videtur n̄ posse alteri ita subiciare, d̃ assumptis aliis

quam Angelus subiectione proa, et corpus Angelo in eius favendis substentandis. Quem Angelus quamvis sustentaret corporeis accidentibus subesse, ut subest corpori Christi, et si capacitatem exat: de[illegible] si Angelus e accidentia dimittat, et corpori restituat, corpus Angelo subiecet.

4um dubit: An Deus posset quem in creata esse [illegible] a Divino Filio, tam res per se existens? ... Ad hanc respondeo posse ... Itenim si Deus ... proprietatem et subsistentia, et ... Deus ... in Deo, et Inde posset Deus assumptam subsistentiam relinquere, et non restitueret, quo casu Deus ... in sequendi ... Videant Theologi ... schola qui ... subtentionem in ... obeundo, petit, ... absentis cuius arbitrio ... indigna Deo.

C. 4

De Augmentatione, et Diminutione substantiae.

Caput 1.

Utriusque explicationem tradit.

Ut facilius in hac quaestione procedamus, oportet ... Primo sequentia ... explicare ... Physicis ... Primo ... augmentatio, a generatione, ... et ... Augmentatio substantiali ... definire solet, motus a minori ad maiorem substantiam; Cuius opposita diminutio ... motus a maiori ad minorem substantiam. ... motu ... per quem ... augmentatio, ... motu locali, et reliquis motibus ... per ... differt a diminutione ... quocumque alio motu, quia ... ad ... substantialem ... a minori ad maiorem substantiam acquirendam. ... diminutione tradita. ... inferes, Augmentatio, et Diminutio ... affectiones rei ...: ut quando aquae nova pars additur, augetur ... quando pars aliqua ... de[illegible] aqua diminuitur ... pars ... aquae ...

distinguere non posse.

Sed opponens aliquis augmentationi: quando senex, vel infirmus nutritur, datur motus a minori ad majorem substantiam, et tamen hic motus augmentatio non: senex enim, et infirmus potius decrescunt, et diminuuntur, quia plures deperdunt partes substantiae antiquae, quam novae accipiunt: ergo eadem ostentatione. Respondeo. Realiter enim in senibus, et infirmis dari aliquem motum, quo omnino substantia viventis ad maiorem per alimentum deperditam, qui motus augmentatio est: dico a minori substantia ad maiorem quod licet senex, et infirmi plus deperdunt substantiae, quam illo motu acquirerunt, absolute tamen dicuntur decrescere.

154 Augmentatio dicta opponentes, quando non solum uniones deperditae antiquae partes acquiruntur, sed etiam quando motus partem habet quae acquiritur, et aliquam eiusdem partem deperdunt, ut contingit in augmentatione ipsius, in qua non solum per acquisitionem unionis continuatur partes, et quantitas, sed etiam nova pars fit eius per extensionem addita. Et probabit: quae pars dicatur augeri, an praeexistens, an nova superveniens? Respondeo, neutram augeri, sed substantiam. Itaque pars antiqua eadem manet dumtaxat quae erat antea, et substantia nova superveniens maior esse non potest per extensionem addita quam fuerat ab ea deparata. Denique neque totum resultans dicitur maius quod non erat antea quod dicitur maius, et augeri ergo substantia, licet etiam per eius potentias specificae substantiae erat tum sicut diximus de augmentatione quantitatis. §

155 Accretio dicitur motus a minori ad maiorem quantitatem: praeterea qui quantitatem a materia distinguunt loquuntur accretionem ab augmentatione distinguunt de illis loquuntur, ut de motibus specie distinctis. Nos vero qui iudicamus, quantitatem a materia minime distingui de utraque indiscriminatim loquemur, et si ab istius opinione omnino abstrahere velimus, possumus etiam sub utraque disputare quod et si quantitas a materia distinguatur ideo affinis illi est, ut nunquam invicem comitetur praeterea quod de altera diximus, de altera quoque dictum esto. Porro utriusque disputatione adnadversa. §

156 Nutritio est actio immanens, et vitalis, qua vivens se alit, quae si vi illius vivens tantum accrescit, quantum amittit substantiae, ut dicitur in

unita tu existentis, dicitur mera nutritio. Si a. Vero illius actionis viuens plus accipit, quam amittit subito, ut pueris accidit, solet appellari Nutritio absolute talis, seu, quod magis proprie est, Aumentatio Vitalis. Haec est propria viventium; alia vero aumentatio est propria etiam inanimatorum, ut ignis, lapidis, et aquae: Aumentatio Vitalis dicitur fieri per intus sumptionem; quia scilicet Viuens alimentum in stomachum elaboratum, et decoctum per occultas vias in propriam substantiam convertit: non Vitalis aumentatio dicitur fieri per iuxta positionem, ut aumentatur ignis, et aqua, quando sibi iuxta apponuntur aliae partes similes unitae determinatae. quod de aumentatione, intelligendum etiam est vice versa de diminutione. 6.

Sed dubitabis: An actio, quae est aumentatio sit essentialiter talis? Resp. negative quod talis actio per accidens est aumentativa. Probo assumptum: ideo aliqua actio est aumentatio, quia producit terminum determinatum, cuius substantia augetur: at hoc per accidens tali actioni convenit. Maior est definitio aumentationis. Minor probo: quod illa actio sit productiva unius determinationis, cuius substantia augetur, dicit essentialiter, quod noua pars substantiae accipiatur antiquis permanentibus: at hoc per accidens est tali actioni convenit. Minor ecerta, quia si antiquae partes permanerent, et destruantur per accidens nouae partis unitae: Haec in terminis vi actionis; etiam si non omnes antiquae partes manerent, ad sit totum, dicte quot sunt nouae, quo casu Aumentatio non daretur. Vide in Informationem dicta tertio. 14. [157]

Dubitabis 2°. An aumentatio, et Diminutio essentialiter differant? Resp. 1°, si utraque specifice sumatur, non differre, eandem actionem posse esse Aumentationem, et Diminutionem: Probatur quod eius actiones per accidens sit esse aumentationem, et Diminutionem, ut nunc probavi; tales ergo dicatur possint esse et ab eodem subiecto, sit actioni, et potest unius abesse, et alterius addesse; et utrumque subiecto adesse divisibili subiecto, ut patet in Calore et frigore: Deinde probatur: in aumentatione ignis: etenim, si igni habenti quattuor partes, sexta pars addita, ignis augetur, et actio productiva illius unius determinationis est aumentatio; si vero ex eadem actione manente, duas partes antiquas ignis amittat, sed illa separata, eadem actio quae ante [158]

tea

Augmento erat, postea diminutio appellabitur: ergo augmentatio, et diminutio specifice non differunt.

Resp. 2°. Si hae actiones reduplicative accipiantur essentialiter differunt. Pr. quia augmentatio, ut talis, affert de novo antiquarum partium, diminutio vero earundem partium amissione: ergo reduplicative acceptae differunt. Ant. prob.: quia augmentatio, ut talis denominat substantiam auctam, et majorem, diminutio vero eandem substantiam denominat diminutam, et minorem; at denominare substantiam majorem dicit antiquarum partium de novo, et denominare substantiam minorem, dicit antiquarum partium amissionem: ergo etc. Cum sic: at haec quae dicuntur essentialiter differentia: non possunt eidem convenire etc., ut patet: ergo hae actiones reduplicative essentialiter differunt.

Caput 2um

De termino formali, Augmentationis, et Diminutionis.

Ante resolutionem advertendum notissimam divisionem partes essentiales, et integrales: partes essentiales sunt illae, quibus componitur corpus substantiale, et quarum altera est substantia, et altera forma: integrales vero dicuntur, quae componunt, et extensionem quantitativam, quae ita uniuntur, ut neutra sit subiectum, seu forma alterius, at tantum inter se habeant, ut una se invicem tangant, quaelibet tamen sit extra locum alterius. Inquirenda differentia quid sit illud, quod formaliter attingitur, et producitur in augmentatione, an pars integralis nova, seu quanta; an unio novae partis integrae.

Varie discurrunt in hac parte Philosophi, quibus ex suprema de termino definitione. Alij dicunt, terminum augmentationis esse substantiam, ut in distantia a substantia, seu in distantia substantiae a substantia: at haec falsa reiicitur: quia motus augmentationis est potentibus, praeterea quia requirit partes potentibus; in quantum quia nequid potentibus: ergo nec terminus motus augmentationis; qui est ab substantia in substantiam: Alij cum Hurtado, terminum augmentationis esse punctum indivisibile: at haec etiam falsitate convincitur, in aqua augmentatione, quae peragi potest sola super infusione aquae in aquam, quin rotundum aliquod punctum, seu magis, seu quanti producatur: ergo terminus augmentationis non est punctum indivisibile. Alij apud ipsum Hurtado defendunt, terminum augmentationis esse unionem substantialem: at haec impugnantur; quia unio substantialis nectit partes essentiales, substantiam scilicet, et formam; et augmentatio,

n ternatr vnta ptes essales: p° 77ª. §— 162

Cum bis p° 2° Stony, Dicet 1°, Tres totals au-
mentionis e e tota substa aut: Nam ii e tres totali, quali n fit, p ducata
ab actione, ab ea tm. resultat, ut pt in hoc, qui denoata p ductus ab actione
unionis p ductiba; et tota substa, que ex prio re, et noua pte integrali
resultat exalia actione adie fit. n ternata: p° 77ª. Logdo p° dextro finali,
Dico 2°. eus ee unio ne Determinatiba ptium integralium. Pbr tres finalis au-
mentari e, qui fit. p ducito ab ea: et so. tenus determinatiba producitr ab
aumentione: p° sola unio e tres finalis illius. Maecerta; P. Mi. q
in aumentione aque n. p ducitr quidqm aliud pretr unione copu-
lante ptes aque vertic, st p exente; et denuo adueniente: ptes
m. integrantes aque superantis p ducte ad aumentione, et sequenter
fia, et unio substalis aque: p° n restat aliud, qd ii aumentionis p ducatr,
atq; tres finali aumentionis e unio determinatiba. §— 163

Dico 3°. tres finalis Dimi-
nutionis e destructio unionis, determinatibe. Pbr. q Diminuo e motus a
mari ad minus substa; et talis motus fit. consistit in destructione unionis
determinatibe: p° Hius destructio e tres finalis Diminutionis. Pbo minore;
nam maior e defft° Diminutionis. Presse intelecta destructione unius ali-
cuius ptis integrantis substa, intelligitr fit. qd substa ante ma reddatr
mi, et loenta intelligitr motus a mari ad minus substa. et Hic e motus
in quo fit. consistit Diminuo: p° Hic motus consistit in destructione unius determina-
tibe. Ubi nota, ad diminutione n requiri, qd oes oio unes, qbus cuncta
determinatr unientr, destruantr: et sufficere destrui unes alicuius ptis, p°
unio, qua unitr palmus in linea, s. uncia aque in libra: Nota p°.
Diminuo e afferre aliqd positibum, st substa, que mi. reddita, et des-
tructione unius, si cuius detrahitr pars integralis. § 164

Ad p. pleniore Hius
cognitione nota aliqua ad Hic. restant dicenda: Ub sit; quo mo. di-
fferant aumentio, et appenerato. Respondeo, dicente incolentis ab-
inclusis, q oi appenerato e aumentio, n tm. e d°, sup pt. q si
appenerati n fit. noba unio p ducitr. et etiam noba pars fit, ut stringit
in aumentione omni: p° appenerao includit aumentione. Quaeritur 2° ...

q. aumento lo. dicit fx. nobam productionem unius, vt cum substantia accrescit, et fit maior: at ad hoc nativum noba pte fx produci, ut Stat in aqua aumentatione: ergo aumentatio non includit generatione. Dices Dubium fit: quo pacto distinguatur aumentatio a generatione? Resp. distingui essentialiter: pt q. generatio essentialiter importat fx productionem: est m. motus a privatione fx ad fxam; at aumentatio hoc essentialiter non petit: Aqua m. augetur, quin eius partes de novo producantur: ergo aumentatio, et generatio essentialiter differunt. Et confirmatur: q. generatio prior tempore est aumentatione; prius m. e. res esse, quam augeri: ergo differunt essentialiter.

165 Dices Dubium est: An substantiae habeant terminum magnitudinis ultra quem crescere non valeant, et similiter parvitatis, citra quem decrescere non possint? Cuius terminus appellatur maximum quod sic: dicitur etiam minimum quod sic; quae Dubitatio intelligenda est de substantiis aumentationis, et diminutionis capacibus, non de aliis: ut sunt animalia, et Angeli. Loquendo de possibili, Dico 1º. Substantiae non habere terminum magnitudinis, at posse in infinitum crescere, et augeri: Cuius decisio abunde probata est ad libros Physicorum. Dico 2º. posse substantiam decrescere, et diminui usque ad indivisibile. Probatur: q. puncta Continui sunt indivisibilia, ut diximus ad 6um phicorum; at posse est a Deo puncta detrahere usque ad indivisibile: ergo. Th. minor probatur: q. destructis unionibus, ut possunt a Deo, vel ab Angelo, quibus puncta Zenonis uniebantur extensionem ad indivisibile redigere, ut evenit: ergo posse est th.

166 Loquendo vero de facto, Dico 3º. Substantias habere terminum magnitudinis, ultra quem crescere non valent, quod facile suadetur; q. omnes substantiae de facto intra Celorum ambitum continentur, at hic finitus est: ergo terminum magnitudinis illarum etiam est finitus. Dico 4º: Substantiae non viventes non habent terminum parvitatis; eum tamen habent viventes. Ratio est: q. substantia vitalis admittit conservatione, exigit certam organorum dispositionem, sine qua conservari non potest, ut patet in hoc exemplo. th. ad 2m. substantia non vitalis conservatur in qualibet minima parte, quamtumlibet indivisibili, ut cernitur in igne, aqua, et similibus.

Caput 2um

167 Reliqua Dubia proponuntur.

Cl. Aumentationem Dubitabis 1º, an fiat successive, vel instantanee? Aliqui absolute defendunt, fieri successive: alii vero absolute negant, fieri instantanee: alii melius cum distinctione loquuntur, quibus dicendum, aumentationem aliquando successive

aliquando subcessive, aliquando praeagi instantanee; et ratio e, q.
aliqdo augmentiong praecedit dispo subiti successiva: et in eo casu augmento
debet praeagi successive: o. 2[a] ma e certa: q. qdo nova aequa per novam
frigidis ptem producta, cum priori unita, tunc dispo successiva praecedens ad
ptem frig. producendam, praecedit etiam augmentionem: omi etiam pt, q si augmento
tunc praecederet instantanee producereti nova pars frig. sine ultima dispone, quae
supponitur successive fieri; qd a dispo ad fria aliqdo fiat successione, const-
stat ex supra dictis. Ratio 2[a] e, q. aliqdo ad augmentiong nulla praeexigitur di-
spo aliqua praecedens, ut pt in augmentione novi aequi appositi, et aqua
supra aliquam infusa: o tunc fit instanee augmento. Et ratio e, q. tunc
nec a contrarius resistens, nec dispo retardans, nec quidquam aliud, a quo sub-
cessio oriatur. § 168

Dubitabis 2[o] an augmento, quae successione praeagitur, fiat con-
tinue, an interrupte. Resp., consequenter ad ea, quae de alteratione diximus: si
continua dispo ad augmentionem continua e, continua quoque erit augmento; si vero
sit ea dispo interrumpita, etiam augmento interrupta erit. Et ratio a priori
e, q. ultima dispo, nequit existere sine fria, nec fria introduci absq. ultima
dispone: unde necessarium e, qd si dispo praecedens augmentionem continue pro-
ducatur, continue quoque subiecta augeatur, alioqui esset ultima dispo sine fria.
Et similiter, si dispo praecedens interrupte producitur, subiecta etiam necessario interrupte
augebitur; secus si continue dabitur fria sine ultima dispone sui: q. d. continuo
natura repugnat. § 169

Cap. 2[o] De Nutritione. Ropabis 3[o] quaenam sit triu[m] fralis, vel
et clarius sciamus sequamur de nutritione absolute tali, quae dicitur augmento
vitalis. Resp., triu[m] fralem illius esse non solum unionem continuationis, verum etiam unionem
informationis, qua nova pars materiae per alimenta acquisita unitur frigido viventi.
Ratio e, q. hoc vivens dicitur augeri propterea, qd nova pars materiae ei exerte uni-
atur, alioqui non secus augeretur, quam aqua. Praeterea nova illa pars per
nutritionem acquisita non esset propria hoi, si illius fria non animaretur: ergo requiritur in-
formatio a propria fria, ad qd necessaria e unione informationis fralis: ergo adeo
haec e triu[m] fralis nutritionis. Unde colligitur, quo pacto differat nutri-
tio ab appenerarse, q. haec non petit unionem informationis, tanquam tran-
fralem suam, ut di

170 Sed dices propenao petit noua pte pro ducere pertinet unionem inflationi producendi. Et ccia, quod negat, naturam nouam partem sibi producere absque sui unione inflationis cum sibi. Dispositio ccia petit etiam inflationem producendi excepto te generari, dito ccia excepto alimentationi, non ccia. Apponerato m. dicit pro ad noua parti pre ducta exeunt unitate. Si a noua unio inflationi producit e quod noua parti sibi producta, qui absque unione sui cum supposito produci non valet, non quod ea unioni producto ad dispositi apponerationem essentialiter requirati.

171 Propositio 4°

An viuens eo ipso, quod nutriatur, debeat naturaliter mori? Communis opinio docet uiuens naturaliter mori, deque nutritionem causa est, quia alimentum perpetuo agit in uiuens, et tandem calorem quo seruata extinguendum est, quo extincto et uiuens extinguetur; nihilominus Pr Arriaga probabiliter iudicat oppositum, quia et uiuens sit; alimentum agere in uiuens, et per alimentum uiuens deperdere aliquem caloris gradum ad sui seruationem, et aliquem frigoris dispatare eius dispositionem; quod dispositio hoc non infert, cum non possit alio posito alimento, gradus caloris amissos recuperare, et frigoris ad minus gradum deperdere, et hac ratione perfecte dispositionem recuperare. Quod dispositionem ab experientia, qua videmus hominem mori, dicimus nos sibi, et medicamenta adiuta non possunt conseruare sanitatem: quod sic non adeo nocibi extunt, ut semper uiuens agant, et calorem destruant.

172 Confirmatur 2° cum Pre Molina asserente fructum naturalem ligni uitae habere uirtutem uitam perpetuo seruandi; quod qui ex illo fructu comederet, perpetuo uita frueretur, nec unquam morti cederet. Quod si obiicias: dicimus mortem hominis dici sui obitum, et uita cessare. Petet hoc fuit dag ex ignorantia herbarum, et ciborum quorum uita tueri posset, reseruando uiuentia ad temperamentum qualitatum deperditarum per dispositionem. Si 2° obiicias, sequi hominem esse immortalem, Petet minime inferri tum quod violenter posset occidi; tum etiam quod ab astrorum influxu interimi posset. Tum denique quod posset libros prouidos dispositionis non inuenire, sed adeo inueniendo impediri. Quod non decedit ex ui naturali nutritionis.

Cap. 5.

In quo fiat densitas Rarefactio?

Caput I.

Varias sententias refert, et refellit. 173

Si experientiæ quotidianæ oculos non claudimus, et sensus naturæ Rarefactionem negare non possumus. Videmus enim quotidie eamdem aquæ portionem, dum frigore densatur, minus spatium occupare quam dum calore liquatur. Solitæ eamdem ceteram frigore compressam minorem locum occupare videmus, quam dum liquida fluit, maiorem locum replendo. In qua differentia non parum vexati sunt Philosophi pro vere ... explicanda, et examinanda ratione illi ... aqua ... eiusdem corporis inæqualis ... Ceterum in hoc philosophi ... ut ... apprehendi a nobis patiar, advertas vellem, non esse idem durum, et densum; nec liquidum, et rarum. Probo: ... manifesta, quod aqua frigida; et si liquida, densa est, Physice loquendo, et ferrum candens rarum est ... tamen liquidum, durum physice loquendo, quod liquidum esse potest densum, et quod durum, potest esse rarum. 174

Sed ut facilius aliorum impugnare ... anadvertere rarum dici a Philosophis, quod sub magnis dimensionibus parum habet materiæ; è contra vero densum, quod sub parvis dimensionibus multum habet materiæ. Et verba, utrumque ... multum, et parum accipiendo, ac comparative. Corpus quod rarum dicitur habere parum materiæ, non quod minus habeat quam densum, ... sit corpus rarum et densum; et comparatione loci, seu extensionis ... calidi et solito densum dicitur multum materiæ comparatione ad minorem extensionem, qua densum constituitur quam maior, quam dum rarum habebat. Verbi gratia cera indurata, quæ densa est, dicitur multum materiæ, quia minori extensa est, quam ipsa dum liquescit, et rara fit, tunc enim maiori extenditur, et ... maiori extensioni, quando densa est, dicitur multum materiæ sub parvis dimensionibus: et ratione maioris extensionis, quam dum densa occupabat, cum rara est, dicitur parum materiæ sub magnis dimensionibus. 175

Prima sententia rarefactionem ... in productione novæ quantitatis, et densationem in amissione, seu destructione

eiusdem quantitatis, quia licet tri dicat Schoto virtus divine, ut quisque 4ª qui sequitur maxime, dicendant tamen hoc. aut. in modo defendendi, Ioannis Schotus ab. petit partem quantitatis in rarefactione produci, et in densatione destrui. Mastrius d. docet, totam quantitatem in rarefactione produci, et totam in densatione deperdi: et quomodo impugnetur impugnatur; quia rarefactio praecepta ab agente naturali, et quantitas ab agente naturali produci non potest: ergo nec rarefactio. Sed contra, si quantitas productio, in qua rarefactio consistit naturaliter, rationet, etiam rarefactio naturaliter rationabilis. Mastrius centum mille experientiis, minime probo, quia quantitas, si est indistincta a materia, si inseparabilis ab ea naturaliter, tamquam passio: et neutro modo produci potest ab agente naturali: ergo. Mastrius, quoad 1am partem probatur: nam quantitas indistincta a materia creari deberet: agens autem naturale naturaliter non creat: quoad 2am partem etiam probatur: quia si quantitas e passio non potest sine materia produci, atque adeo, sicut agens creatum producere non potest materiam, nec quantitatem consequentem producere valebit. b

176 Impugnatur 2º, et efficacius; quia quando nova quantitas producitur, si producitur nova pars materiae vel non. Si 1um: ergo erit rarefactio et
t.[augmentum. quia tunc daretur motus a mixti ad maiorem substantiam; quod est fieri augmentum. Si 2um: ergo nova illa quantitas manet sine subiecto, sed penetrata cum alia. probo consequentiam quia haec nova quantitas requirenda esset in materia, docet per se affectu cuius quantitatis, aliquando tamen non exeret naturaliter: ergo si nova quantitas adveniens recepta in materia penetrabitur cum alia, quod naturaliter repugnat: ergo nova illa quantitas manebit extra subiectum, quod non minus repugnat naturaliter. Sed contra quia nec aliud assignabile subiectum, per quantitate praeter materiam. Deinde in densatione, destructa quantitate, si destruitur pars materiae, vel non. Si destruitur erit diminutio; si non: ergo manet pars aliqua, vel sine quantitate, quod naturaliter repugnat.

177 2ª sententia, quam defendit Rubius et Patres Conimbricenses, quos sequitur Hurt. de generatione disp. et sect. 4. asserunt rarefactionem consistere in qualitate exigente aliam maiorem extensionem corporis ad maius spatium, et densationem consistere in opposita qualitate minorem extensionem postulante, quae cum corpus ad minus spatium constrahit. Itaque quantitas esse indifferens ad duo, scilicet quantitate puncta spatii a corpore

q. determinata adaequatur a rarefactione ad duo tantum puncta spatii occupanda. Et haec ista in sua differentia non soluit: omnes enim conveniunt in eo, quod a qualitatibus conveniat, quod idem corpus iam ad minus iam ad maius spatium extendatur. Haec tamen est efficientia: progressio a differentias quaerit, quaenam sit rationalis aequatio tam dissimiles effectus fractae conveniant, quod non soluit haec [illegible] sua qualitate.

Praeterea impugnatur 1° quia punctum indivisibile capax est huius qualitatis exigentis maiorem extensionem. Et punctum indivisibile capax non est rarefactionis: ergo rarefactio non consistit in eius modi qualitate. Et idem fit argumentum de condensatione. 2° quia variat nostra qualitas rarefactionis cuius corpus maius repleat spatium sine minuere, et ex hac sua haec absurda sequitur: ergo absurda est. 3° quia quantitas habet determinatam extensionem: ergo non indifferens ad hanc, vel illam extensionem. Sed verum est textus, quia a qualitate habet maiorem determinatam extensionem: ergo ipsa quantitas habet determinatam extensionem. Alioquin non determinare maiorem: ergo rarefactio, et condensatio in ea qualitate non consistunt. 178

3a haec eorum, qui cum ratione defendunt infinitas partes in continuo asserentium corpus rarefieri, quia se extendit ad maius spatium, quin pars aliqua sit duplex in loco: at quia nullum est quod quam aliud praeter ipsum corpus, a quo condensatione partium ipsum ad minus spatium aequari posse cum quolibet spatio reducitur, quod tale reputo quod cum quolibet spatium infinitum sit, posse capere quodlibet corpus. Quia quodlibet corpus aequari potest cuilibet spatio, et quodlibet spatium quodvis corpus continere, cum utrumque infinitudinem: condensatur corpus: quia per contractionem partium ipsum ad minus spatium reducitur: quod tale propterea quod cum quodlibet spatium infinitum sit potest capere quodlibet corpus. Quae nostra fundata est principiis, quibus in physicis impugnantur infinitae partes continuae proportionales. Et ex rationibus ibi impugnationibus quam hanc sententiam non leviter haec [illegible] impugnare: Reddere, quae diximus ad librum physicorum; quae sequitur est [illegible] rarefactionem aliquibus veteribus. §. 179 — rarefieri quo

Praeterea impugnatur 1° quia etiamsi partes continua infinita sint, videmus tamen ad librum physicorum, unum infinitum esse maius alio: et quidem rarum in quo putamus aquam minus esse hac aula, sicut dum patimur, si forte in hyeme, putamus in ea transeat, et aulas ingrediatur. 2° quia in hac via, eandem dimensionem habet corpus rarum, et densum, quod est 3um argumentum; sequitur a parte quia tam aequale est corpus 180

rarum extensioni palmari 2do quam corpus densum: quod corpus densum posse esse sub magnis dimensionibus, et rarum sub parvis. An certum quod tam infinitas partes proportionales habet corpus rarum, ac habet densum; et similiter spatia utrumque habent aequaliter infinitas partes: quod quodlibet poterit esse sub dimensionibus alterius, 3o ab absurdo: quod si gutta aquae rarefiat poterit totum orbem inundare: tam enim minima pars aquae infinitas habet partes, quam totus orbis, quod ridiculum est et sane miror virum doctum Doctum Patrem Lince, quidem possit, super rarum, id evenire. At si topo, cur non possit rarum crassius partes continui tam valida, quam superrarata infinitae sunt: certe si haec ita vere esset, Noemo, et eius arca indigeremus, sed naufragium ditare superaremus.

181 4a accedit illa inter Patres rei sani plausibili haec tempestate de punctis inflatis vocalo appellari solita: haec tuetur, puncta continui esse virtualiter extensa et terrea in rarefactione extendi ad maius spatium occupandum, quam occupabant in condensatione. Virtualis dilitas, nil est aliud, quam quod punctum, quod ex nunc tantum exigit punctum spatii, rare esse effectum inflari, et extendi ad duo puncta spatii. Huic ille valde affinis est ea quae asserit corpus rarefieri per replicationem corporum in loco adaequato, quod condensationem vero per eum de corporum penetratione. Utraque illa sua ducem agnovit Patrem Franciscum Alfonsum Lib. 1o de generatione disp. 3 sect. 4.

182 Sed haec, et huiusmodi similes opiniones sic facile impugnantur, quod replicatio corporum in duplici loco rarum repugnat. Sed expediens sui sequitur replicatio corporum in duplici loco: quod destruunt rarefactionem, in eo quod rarum repugnat. Ille certa minor: ex his dictis sub sequitur, aquam condensatam occupantem medietatem vasis, per consequens rarefactam, integrum vas occupare; at medietas vasis est locus aquae: ergo aqua rarefacta occupans integrum vas est in duplici loco. Patet quia integrum vas est duplex medietas, atque adeo duplex locus. Remit adversarij medietatem vasis esse locum aquae inadaequatum, integrum autem vas esse locum adaequatum: nulla autem est repugnantia in eo quod corpus habeat duplicem, immo multiplicem locum inadaequatum.

183 Sed 3am ... tabis solutionem: quod locus adaequatus est, qui totum continet corpus; et me

dietas vasis continet totam aquam: quia medietas vasis est locus adaequatus aquae: ergo integrum vas est duplex locus adaequatus aquae. Minorem ostendo: quia medietas vasis occupabat totam aquam condensatam: ergo erat locus adaequatus illius. Continet iterum totum vas esse locum adaequatum aquae, ut narrare facta. Confirmatur 2.o quia hinc sequitur nullum corpus esse in duplici loco adaequato; consequenter nec Christus Dominus, ut superius vidimus, nec vas, ut hic supponitur et conclusio destituta esse velocator. Probatur quia tam Christus, quam vas, ut afficitur duplici illa ubicatione deberent contineri in duplici loco, nec possunt esse extra plura loca. Consequenter nec Christus, nec vas sub illa replicatione esset in duplici loco adaequato, quod falsum est; ac proinde falsum est, unde sequitur. Hinc satis impugnata manet condensatio in hac opinione quam illa distituit, comparative ad rarefactionem per replicationem corporum destitutam, quae cum ita vere non destituatur, nec condensatio per defectum illius recte destituetur.

Tandem 184

Somniarunt aliqui, rarefactionem distitui per egressum partium e partibus, condensationem vero per regressum earundem partium intra partes, ad instar quo olim dum evaporatae, et iterum reconditae. Quam defendunt aliqui tum speci. Et impugnatur haec illa: quia haec evaporatio partium e partibus non potest aliter accidere, quam per replicationem in duplici loco: et similiter quod partes intra partes cuiusdam more reconduntur, non potest aliter evenire, quam per penetrationem; sed utrumque est impossibile naturaliter: ergo etc. Continet, impossibilem quidem esse penetrationem corporum duorum; non vero partium eiusdem corporis. Mira responsio! Et tantum ex cerebro excogitata: quia mihi non videatur tam impossibilem esse penetrationem manus dextrae cum sinistra eiusdem corporis, quam cum pariete. Probatur quia quantitas aquae propagata talis effectus formalis eiusdem rari est, tam in partibus eiusdem corporis, quam in partibus distinctorum corporum. Etc.

Caput 2um

Nostra sententia 185

Celebris alia est hinc restat opinio, quam partim Doctores affirmant: haec docet, rarefactionem consistere in apertione pororum, et intromissione corpusculorum: et similiter condensationem consistere in pororum dissipatione, et corpusculorum expulsione. Probatur, quia quotidie haec opinio est quod aperiri corporum pori, ut saepe videmus manum e minutissima cor-

pora

descendere ad vacuitates illas repellendas, ne minimum vacuum interrum na admittatur. Inde, quando a calore extrinseco pori corporis dissipantur corpuscula illa interna factione intromissa necesse est poros desere, et tanto difluere, ne penetrenter cum propriis corporis densi. Sic Arriaga, et Oviedo cum pluribus Recentioribus.

186 Nobis tamen nec ore placet, nec duplex ora- theoria. Quidam sentamus, quoniam quem dicam in nullis hominis: Tum, quod nemo inficiabitur, sit corpora habere poros, minutissima nempe vacuitates et foramina cum praeter: videmus enim ex corporibus humorum exhalare, et inde re corpora insudare, quod ideo evenit, quia pori calore laxati, additi que prevent subtilissimis humoribus, ut foras exeant a natura compulsi; quod hyeme minime accidit, quia pori frigore comprimuntur: Alius, semper, ac data eius dispositione poroum aperto datur ipsorum corpusculorum intromissionem, ne vacuum detineat, et similiter in condensatione ad dissipationem pororum, sequi eorumdem corpusculorum expulsionem, ne detur penetratio.

187 Alius: Sit nostra conclusio: Rarefactio consistit in apertione pororum, et condensatio in pororum dissipatione. Pars prima: Rarefactio magis corpus extenditur ad maius spatium: At apertione pororum corpus extenditur ad maius spatium: ergo in hac apertione consistit rarefactio. Maior est certa; nam ista partium est sub majoribus Dimensionibus: Minor probatur: per apertionem pororum magis distant inter se extremitates corporis rarefacti, et quo magis distant inter se extremitates corporis eo ad maius spatium corpus extenditur: ergo apertione pororum etc. Maior probatur: extremitates corporis magis distant inter se quando partes corporis non distiguntur; at apertione pororum partes corporis non distinguuntur: ergo tamen ali- quando partes corporis disiunguntur. Minor autem illi certa est, nam ideo palmus ad minus spatium extenditur quam ulna, quia ulnae extremitates, distantiores sunt inter se quam palmi extremitates: ergo etc.

188 Cadit fere ratio de condensatione probatur assumptum: quia in eo consistit condensatio, quod facit corpus ad minus spatium extendi: at dissipatio pororum hoc facit: ergo in ea consistit corporis condensatio. Maior est explicatio condensationis. Minor probatur quia dissipatio pororum facit extremitates corporis densi minus distare inter se,

sed quo minus distant inter se partes corporis, eo minus spatium corpus occupat: ergo etc. Maior ostenditur: quo magis sunt contiguae, et se tangentes partes corporis, eo minus distant extremitates, et distributio pororum facit, quod partes corporis sint contiguae, et se magis tangentes: pori enim compressi, partes corporis sese applicant, et coniungunt: ergo etc. Minor est satis probata eodem exemplo a palmo, et ulna desumpto. § d. 8.

Probatur 2a. pars: quia non datur rarefactio realis, quod datur parvum magnis sub magnis dimensionibus, et condensatio, quod datur multum magnis sub parvis dimensionibus; et apertione, et distributione pororum. Hoc datur: ergo in apertione, et distributione pororum consistunt rarefactio, et condensatio: maior evidens, et minor probatur, quia nullo alio modo ratio dari potest illa maior, et minor dimensio corporis, ut dictat ex aliarum sententiarum impugnatione. 2o. Probatur, quoad 1am partem, sit quod apertione pororum determinatur eiusdem corporis dimensio: quia apertione pororum idem corpus retinens priorem dimensionem novam occupat, et ex priore et nova dimensione maiorem aliam induit: ergo apertione pororum parvum magis est sub magnis dimensionibus. Probatur maior: quia apertione pororum corpus occupat spatium poris correspondens, seu spatium indirectum inter puncta corporis, sive id a ra... corpusculis repleatur, sive omnino vacuum relinquatur. § V. D.

Quoad 2am partem illam minorem probatur, quod sit distributione pororum magnum magis sit sub parvis dimensionibus; nam pororum distributione, idem corpus relinquit spatium antea a poris occupatum: et spatio hoc relicto distribuitur corpus sub parvis dimensionibus; id est minoribus quam antea: ergo etc. Maior patet: quia pori distributione partes corporis approximantur sibi invicem: minor ostenditur quia spatium remanens, relicto spatio pororum, minus est, quam spatium antea occupatum, tam a corpore, quam a poris: ergo dimensiones corporis sub illo spatio minores sunt; atque adeo corpus distribuitur sub parvis dimensionibus, quod est esse densum. Hinc colliges 1o. intromissionem corpusculorum in poros per accidens esse ad rarefactionem essentialiter sumptam. Probatur quia si pori relaxati, dum prohiberetur intromissio corpusculorum, ut potest, nihilominus daretur rarefactio. Et id sine quo dari potest rarefactio per accidens est ad illam essentialiter sumptam: ergo etc. Maior certa; quia tunc esset parvum magis

Sub magnis Dimensionibus. §

121 Colliges 2°, praecisè etiam esse ad densi-
tationem essentialiter sumptam corpusculorum expulsionem. Et de eadem facta probatur: quia
poris dissipatis, possent densis corpusculi congruum exhibere. Et id sine quo
dari potest densatio praecisè et adaequatè essentialiter sumpta: ergo etc.
Illa suadent quod tunc esset multum materiae sub parvis dimensionibus, quod est
esse densum. Colliges 3°, ad rarefactionem in statu naturali necessariam
esse corpusculorum intromissionem, et similiter ad densationem communem corpusculorum
expulsionem. Ratio huius est, quia rarefactio naturaliter accidit absque vacuo, et
densatio absque penetratione. Et ad hoc necessaria est corpusculorum intromissio, et eo-
rum expulsio: ergo etc. Maior quoad utramque partem probatur: quia si apertis poris corpuscula
non ingrederentur, pori relinquerentur vacui, et si ex his poris compressis, corpus-
cula non expellerentur, daretur penetratio corpusculorum cum corpore; et utrumque
repugnat naturaliter: ergo ad rarefactionem in statu naturali etc.

Caput 3um

122 ## Adversariorum argumenta solvit.

Plura non afferam, quae nobis non directe opponantur: ea tamen, quae doctores illam
de corpusculis opponi solent, aliqua ex parte nostram illam de apertione
pororum impugnare videntur: Arguunt 1°: in nostra sententia non defenditur, quod
corpus rarum habeat parum materiae sub magnis dimensionibus: ergo non explicat
rarefactionem. Probatur antecedens: corpus rarum per nos constituitur sub magnis dime-
nsionibus ratione pororum: et pori non sunt corpus: ergo corpus rarum in nostra senten-
tia non habet parum materiae sub magnis dimensionibus. Est sophisma, cui respo-
ndendo antecedens, ad probationem distinguo minorem, nego consequentiam, ut materia corporis constituatur sub
magnis dimensionibus, plusque spatii occupet, necesse non est quod pori sint
corpus, et quod rarae illorum corporum partes aliquanto distent per breve illud intervallum, quod
pori dicuntur; quia si corporis non solum debeat convenire spatium corpori 2° se, et etiam spatium
pororum convenit, quod utrumque spatium maius est quam spatium occupatum a corpore prius com-
presso. §

123 Arguunt 2°: per dilatationem
pororum corpus rarum non occupat maius spatium, quam densum: ergo rarefactio
non consistit in ea dilatatione. Probatur, quia corpus rarum plus spatii occupat,
quam densum. Probatur antecedens: partes corporis rari carent eisdem partibus spatii, atque
partes corporis densi: et hoc ipso corpus rarum non occupat plus spatii quam den-

sum

q̄m densu: ∴ N.º Ma͞g ꝑx: ꝑtes corporis rari currunt ~~ex de ꝑtib~~
~~currunt at ꝑtes corporis densi: d. Hoc ipso corpus rarum n occu-~~
~~pat plus spatii q̄m densum; ∴ N. Magis~~: et densi ss eedem, d. quo-
libet pars corporis currit ꝑti spatii: ∴ N. Max e certa, q. pori neque
augent ꝑtes corporis rari, neque minuunt ꝑtes corporis densi.
Mi etiam pt, q rare porosum n replicando ꝑtes corporis in pluribus
locis. 194

Preter nando ans. ad ꝑbaoẽ, diuo mare: ꝑtes corporis ra-
ri diuisiue sumpte currunt eidẽ ꝑtioni spatii, sdo mare, collectiue
sumpte, no mare. Deinde nata mi. et ad ꝑbaoẽ mari diuo
mare: ꝑtes corporis rari, et densi ss eedẽ, et eodẽ modo dispote
no mare; et diuerso mo, sdo mare. Unde dstat ad reliquam ax̄on
Explo diuine, etenim ꝑtes corporis diuisiue sumpte eadem capiunt
spatii ꝑtes siue corpus rarum sit, siue densum: nam quolibet pars
entibus sumpta n plus exigit spatii, q̄m ꝑtes loci sibi equales, alio-
quin erunt in duplici loco. At ꝑtes corporis rari collectiue sumpte plu-
ribus spatii ꝑtibus currunt rone pororum; n q pori augeant ꝑtes
corporis, ut bene ꝑbat ax̄on: d q ꝑ illorum dilatationẽ ꝑtes corpo-
ris aliquo modo disiunguntur inter se: q̄ia de ra corpus ad maius spa-
tium extendi debet, et Hinc fa͞le ultime dutoni deducta illius.

Arguues 3.º Ex ista 195
illa sequitur, q. d. Cribri pelis sit rare facta: ꝑt q het poros, et q̄dem
magnos: d. Hoc falsum: ∴ rarefactio n sistit in eadem dila-
tatione pororum. Mi ostenditur: q Cribri pelli nimis frigida serbare
poẽt suos poros, ut rarefa serbat; d. dum nimis frigida e n e
rara. Confirmatur q etiam aqua ꝑ solam aminsionẽ in Hac illa rare
fieret. d. Hoc e falsum apud oes: ∴ N. Confirmatur 2.º q etiam Aer
ꝑ ~~amiss..~~ aspersionẽ minutissimi pulueris rare fieret, q est fal-
sum; et tm ꝑ pulueris aspersionẽ dilatantur Aeris pori: ∴ N. q.
N. o sequellam; nec obstat herẽ magnas illas cauitates; q. ille n
ss nales. d. artificiales, illi m. pori fiunt ꝑ subtractionẽ mareg.
Unde ~~efficere rarefactionẽ~~ n poet: quippe pori sstituentes
rarefactionẽ n detrahunt q̄q̄am mareq; d ma͞g ꝑtes aliquantulum separant. 196

196 Vini quippe admixtione n dillatandi aquæ poros: Ad 1am confirmationem, nego maiorem: ad probationem nego etiam maiorem; ... alia exstas, quæ plus spatij occupat, qm aqua antea occupabat: aqua tamen n rarescit: q eidem spatium occupat admixta, qm se sola occupabat, qd mihi manifestum e; q aqua nimis frigidissima potest vino misceri frigidissimo, quo casu n potest dari rarefactio, et ratio illius e; q partes aquæ rarae admixtionis distinuuantur: consequenter quæ aquam n destituunt; aquæ, et vini partes destituunt earum illam entitatem: Ad 2am confirmationem, ratio, qd si aer per minutissimas pulueris particulas n distinueretur: tantum partes aeris interpositione disiunguntur: aer rarefit; ... credo partes aeris puluere interposito distinuari: atq. adeo aerem n rarefieri; ratio e; q partes corporis distinuatae idem corpus n efficiunt.

197 Dico ... 4o. omnes partes corporis rarefiunt: et n omnes partes corporis habent poros, qui dilatentur: rarefactio n consistit in dillatatione pororum: Ita pt; q n e ratio suadens aliquas, et n omnes partes corporis rarefieri. 2a pbatur: q partes diuersos poros, poros n habent: q n omnes partes corporis habent poros, consequentia necessaria sunt. 3a probatur: Ex nostra sententia sequitur in rarefactione destrui omnes uniones, ... falsum e, et contra experientiam probatur sequella: nam in extremitatibus enim rarefactionem e calor ...; sed ... aequaliter applicatur omnibus ... partibus: partes disiungit; atq. adeo uniones inter illas destruit.

198 Dico ... maior, sumitur ... supra data a n.o 194: Prioris ratio n indiget: omnes corporis partes rarefiunt, si capaces sunt rarefactionis, omitto: si incapaces, nego, dicendo ... et nata loca, nego maiorem sequentis silli. partes ... indiuisibiles, aequales ... intersecantes poros n sunt capaces rarefactionis: ... n omnes partes corporis rarefiunt. Et ratio e; q pars indiuisibilis extendi n potest ad maius spatium, nisi velocitate, qd nisi nat ... Ad 1am confirmationem, nego sequellam; ad probationem, ... concessum ..., dico ... omnes partes ... disiungi, ... partes ... , in ... partes ... unionem ... et ... unionem. Quaeritur 2o. ...

199 ... efficiens ... rarefactionis? ... partes ... et faciat illas aliquid distare, qm aliqua vnio destruatur, qd si destruitur praecedens erat.

Arguet 5°: Semper ac datur rarefactio, datur etiam 102
intromissio corpusculorum: ergo rarefactio dicit intromissionem corpusculorum. Arg.
Prob.: Si daretur rarefactio absque ea intromissione, daretur naturaliter vacuum, quod ne-
mo admittit. Declaratur: detur rarefactio in qua impossibilis sit intromissio corpusculo-
rum: ergo rarefactio non fiet in apertione pororum. Arg. patet, in ratione devoran- devorantis
te silvam, in quo non corpuscula subsistere valent, nisi incorrupta supponantur;
quod gratis fiet. Probatur consequens: quia in casu posito ignis rarescit: ergo in apertione po-
rorum. Patet quia; quia si tunc aperiantur pori, cum nulla sint corpuscula intromitten-
da vacui relinquentur, quod naturae repugnat. Ita

Respondendo ant.: semper 200
ac datur rarefactio datur etiam intromissio corpusculorum, excepto vacuo, dico ant.;
excepto rarefactionum, nego ant.; verum est, quod semper, ac praecipit rarefactio,
datur intromissio corpusculorum; at haec perveniens ad rationem rarefactionum, quae
absque destituta persisteret non intromissum corpusculum, quae si intro ducuntur, ideo
est, ne vacuum detur, tanto pere exorcisata natura. Ad declarationem, nego ant., cu-
ius ratio est quia, nulla corpuscula diu permanentia subsistere valent, dico ant.;
scito transeuntia, nego ant.; itaque nulla erunt corpuscula, quae diu possint in-
tromissa durare in silva ardenti; at alii corpusculi alia succedent, sive
ab aere, sive ab ipsa materia ignis, quae in cineres, et in imperceptibiles atomos 201
abit producta. §

Hinc infero 1° rationem, quam efficacissimam iudicat Arriaga pro sua de
corpusculis opinione nullam esse. Probat in hoc art. suam [illegible] ergo, quod videamus
aquam ebullientem, et bullas plenas aeris exire plures, quo plus aqua ebu-
llit: at profecto haec nulla est; quia non facile reperiet semper illas bullas in ea
rarefactione, et si ibi forent, dico quod ut probat ratio nostra [illegible] ea corpus-
cula dantur ratione vacui evitandi; [illegible] de [illegible] ad hic est rare-
factio. Infero 2° Dico Hurt. [illegible] impugnantem Arriag. exire, quod seque-
retur ex sua opinione, utrem inflatum ab aere plenum, folles appertos, ac
spongiam ea corpora rarefacta; quia aer corporum vacua replentium, haec
corpora maiorem peterent dimensionem; at nihil sane probat, 1° quia corpora in
spongia in utre, et [illegible] intro ducuntur [illegible] vasi, et aeris; 2°;
quia praeter dimensionem corpora intromissa in utre, et [illegible] dimensionem [illegible] ut
in dimensionem latera utri, nec maxilla cum maxilla [illegible] aere sequitur.

Licone in usu tanqm in loco.

Caput 4um

202 N Pro aliquibus experim. rae postulat. philosophicam.

Pro pleniori rarefactionis notia praemitqm experias aliquas quae ponemus. Sine denes, alia ee raritatem actalem, radicalem aliam: actalis dicitur ... actali ptium extensione maxi: et similiter densitas actalis erit minor actali ptium extensio: Radicalis raritas, et densitas e id, qd petit corpora extendi ad maius spatium, et radicalis densitas id, qd petit corpora ad minus comprimi spatium. Cum alia e nalis, alia violenta: nalis e, quae quenit a temperamento [vel] qualitatum: videmus quippe lapidem densiorem ee ligno, et similiter aerem rariorem aqua: violenta raritas orta [vel] ab impulsu, [vel] etiam a qualitatibus, quae petunt corpora plus extendi, quam quod ipsi debitum e, ut plum cera liquata. Temperamentum [vel] tarum qualitatum dicitur raritas radicalis nalis: impulsus a[ut] ... alia qualitas ultra temperamentum corpus extendens dicitur raritas radicalis violenta.

203 N Restant aliquae nimis curiosae experientiae, quibus illa de corpusculis impugnari solet, et quibus ratem reddere ad stricti ee videmur ptr rre ... cum corpusculis affinitatem. Et ptereaquae ut nos docemus, ad rarefactionem in statu nali rara e corpusculorum intro... et ad nalem densitatem rara quoq. e corpusculorum expulsio. Sit vas aqua plenum, et undequaq. opertum, si aqua intus exhalet, frangitur vas: ne vacuum detr in spatio illo relicto inter aquam, et os vasis: nulla exeunt corpuscula ab aqua exhalata, alioqui replerent vacuum illum, et vas integrum maneret. Et hinc etiam inferunt, aquam antea n ee raram a ... porosam, sed eo quod nulla erant corpuscula intro ducenda in poros qui naliter debuissent ee ... possunt.

204 N Variae sunt solutiones, quas impugnata videre poet apud ... qui ... vas n disrumpi ptr vacuum evitandum. Ad multa plura alia experientia ... nam ... vas oleo, [vel] butiro rarefactis plenum et cooperatum etiam si postea haec corpora densentur, n relinquunt

vacuum, alioquin vas rumperetur, quod est falsum. 2° quia etiam si vas
discoopertum relinquatur, et aqua congeletur, nihilominus frangitur, quod est
signum aliunde id provenire quam a vacuo. 3° quia prius congelatur
superior pars aquae quam pars infima et intermedia; nec tamen vas
frangitur, quousque tota aqua congelata, quod etiam suadet fracturam ta-
men ab alio procedere quam a vacuo procedere. Secus statim ac prior pars a-
quae congellata, vas rumperetur, quod non accidit. Propterea dicendum est hu-
ius vas dirrumpi quia partes illius nimio frigore nimis inter se uniuntur. Ac
proinde aliquas faciunt rimas, quae pro eadem sive vas tectum sive
discoopertum sub dio relinquatur. 205

2°, et praecedenti similis experientia est cor-
ticum castanearum: Haec enim fracassanda, videmus cortices frangi, et ra-
tio est quia in ipsis delitescens condensatur: quia nulla sunt ibi corpuscula, quae fo-
ras exeant. Et ratio quia si corpuscula exirent replerent vacuum relictum,
consequenter cortices non frangerentur propter vacuum. Ideo, cum eodem non frangantur
cortices propter vacuum, quod evenire probat ratio quia cortici plurimi applicata, exsal-
tat, et frangitur; cum tamen ibi nullum sit periculum vacui, frangantur cor-
tices, quia qualitercumque intra castaneas inclusa foras exire cupientes, et ad-
itum obviam invenientes, viam faciunt corticibus dirruptis, et exeunt. Sic et
quia similia corpora habent aliquid humiditatis, quae nimia siccitate exeunte rum-
puntur, et rimas faciunt. Unde constat dispares, cum cortex ideo, quando coquuntur
castaneae non franguntur, ut incalescat, quia sic ab humiditate aquae defenditur. Cuius
etiam experientia proponitur de ovis. 206

3° experientia est quod cucurbita vitrea in flamma
applicata attrahit carnem: et ratio est quia aer cucurbitae prius rarefactus igne, igne
extincto condensatur, unde ne vacuum accidat ascendit caro ad replendum spa-
tium antea occupatum ab aere rarefacto. Unde concluditur in aere rare-
facto nulla fuisse corpuscula, alioquin replerent spatium occupatum a carne.
Ideo carnem dico non rarefieri, cum spatium ab aere incluso intra cucurbitam
replentur, et sic ascendit caro occupandi locum relictum ab aere. 207

4ª et ulti-
ma experientia: pulvis sulphureus intra tortum bellicum accenso igne, rares-
cens loci angustiarum impatiens, foras impetu exit, quod [illegible] probat ex

explosio violenta pillæ. Et hoc experiẽ, q̃ pulvis carioni inarescit et cum nulla ibi sint corpuscula, quæ porros occupent, foras exit, ne vacuum remaneat. Preterea ibi corpuscula non deficere, cum plures sint partes aeris in porris pulveris occlusi: explodit ergo violenter pillam ab igne trepidante, et impetu concidiente, qui hac exit violentia sphæræ suæ cupidus. Cum ratione intra tormentum oppressus sursum tendere impediatur a tubo bellico, per illos serpit, quo adusque foras exorsum sursum evolare potest; cum que serpere sit contra rationem, ideo violenter exit, et pillam impedientem magno impetu excutit.

208

C.⁰ 6.ª

De viventium generatione substantiali.

Caput 1.um

Explicat definitionem generationis vitalis 1.º

Notissima est generatione vitalis definitio ex Arist., et Divo Thoma: Origo viventis a vivente a principio iuncto in similitudinem naturæ: cuius sic explicatur. Ly origo est quasi genus, et quod conducto, ratione cuius generatio vitalis convenit cum alia generatione viventis a vivente, quo denotatur principium, et terminum debere esse viventia, quibus generatio vitalis differt ab aliis generationibus: a principio iuncto, quod explicat, aliquid substantiale principii viventis communicari termino viventi conducto: sive id, quod communicatur maneat in principio, qualiter manet in Patre essentia divina, quæ est substantiale, quod filio communicatur in æterna generatione, sive illud, quod communicatur genito non maneat in generante, uti accidit in arboribus, et aliis generationibus in quibus semen communicatum genito non manet in principio.

209 Quæ difficilima particula ultima est nempe in similitudinem naturæ: ex cuius explicatione in varias sententias abiere Philosophi. Iudicantibus aliis similitudinem sufficientem habere terminum vitalis conducta, esse hanc similitudinem in eius productione metaphoricam, quæ natura est eiusdem rationis; et non videtur divina explicatio propriæ definitionis sanctus in divinis habet non sic explicatur. Cum eadem habeat definitio absoluta, quæ in divinis ratione cum illa est: et quia multum qui vitaliter procedit, et omnino non habet hanc definitionem similitudinis cum neutro pa-

paresitiez. Ed si Pkeas cuadere silez ... omnig univ ... te
q. Ho: e ens ... n.m. poe d poni ... aliqua Cra metaphica
ex Anima; et equio. ... ex equa ... quis p.prin
inuli: o Hec explato ... paria de ffoi in silitune ag ... ad-
mittenda ... 21º

Alij melius ... silitune ... in vir-
tute p.ductiba alterius: Haec ... vitalitr p.cedere
de suo principio; q. poent etiaz ... alius vitalitr p.duere; nec
aliena e Hec explato ... ea, qua in ... tradi ... qua-
re dicunt ... in Dmi ... filius q. euadit silii Pri gene-
ranti in hac ... quia ... Spiritus Sanctus
filius n. euadit. ... explatione ... multi, qui in- 331
fecundum, atque adeo ... euadit silii generanti in ... fe-
cunda. ... Pet Hurtadus, ... generae ... equi-
vaca, nec ... generae vitales ... male audit apud Pho
Hec solutio ... Corte ... radica-
lez impedita ... aliud ... princip
locate; nec desunt, qui affirment apud Pre Baz ... alij
geminae ...

Este blanco se hizo por haver ... de 1685
estudiantes, y amigos. Con ... se conocen algunas veces
la verdad de las ... el qual dice ... de ...
... se fia, y de ... hace Casso no ... unquant
en su vida Y siempre andava descalso. Los Estudiantes
como son ingeniosos ... Y dice interpretando
à ... que de Estudiantes ... de ... no hace
Casso. ... no passo adelante, porque estandolo escriviendo
me vino ala memoria el aver aquel dia comunicado, Y pa-
recio cosa indigna ... de ... para pa-
ra cumplir este blanco ... fixar la memoria del
S.r ... de ... Alonso de Sarricanes ... la
gratia de Dios ... murio en 19 dias de el mes de ...

Setiembre de 1685. A la una del dia Lunes. Estubo
el cuerpo desde el dicho dia hasta el miercoles por la tarde, por
enterrar dende se collige, que fueron 52 horas. por acabar los
lutos de los paxes &ca. concurrio tanbien en el dicho mes
el Rector de el collegio de San Pelagio D. Antonio Daça la
Carrera desta muerte fue el auerse despedido nueve Colle-
giales por un pleito, que traian con otro sobre los linages,
longe por la fuenta no entraron, por la desgracia, que les
sucedeo de la muerte de el Rector Obispo &c. fueron los des-
pedidos. D. Bernabe de Lama Theologo; D. Alonso Pedra-
ças P.te de los summulistas. §
1685 D. Pedro Mariz. D. Fran.co de Andu-
xar. D. Fran. Alventos, D. Pedro Morales, D. Antonio de Lu-
que. D. Pedro Herrero. el sobrino de el Rector summulis-
tas, pues D. Diego Cavallero P.te de los Theos. quedaron en
el Collegio D. Juan de Verar. D. Manuel Ordoñez, y los
summulistas. §
fue Obispo D. Fran.co de el Vaño Canonigo
Doctoral, fue P.or D. Juan de fuentes, en aquel tiempo
fue Correg.dor D. Fran.co de Ronquillo, Alcalde D. Ant.o Gonzlz.
de Santos &ca. con esto acabo de cumplir el Blaço requi-
riendo actos de generation vital por auer comulgado en el
proprio dia sin dudas. §
Hinc colliges, hamesuletunq [illegible]
[illegible] generanti [illegible] ut [illegible], quaq [illegible]
[illegible] generanti. [illegible] diuersas distas
Similitudo [illegible] nam [illegible] Similitudo [illegible]
petit extrema [illegible] qd optime stare [illegible] fundens [illegible] Similitudi-
ne, [illegible] sicut [illegible]
[illegible] aliud [illegible] ea [illegible] =
[illegible] petit [illegible] §
2127 Collige [illegible] Adamiq [illegible] fuisse productus

productus vitaliter a Deo, quia non convenit a principio conjuncto per aliquid sui communi-
catum, quod proprium Dei principium foret. Colliges 3.o nec productionem Evae ex Ada-
mi costa fuisse per vitalem generationem, nec ratione Dei, qui ex eam produxit, nec ratione
Adami; cum ipse nullum praebuerit concursum actibus, et tantum materiam
ad ejus formationem praestaret. Colliges 4.o nec generationem factam a Daemonibus
incubis convenientes per asportationem seminis virilis in vas foemineum;
quia eidem generationi non est a principio conjuncto: spiritus enim minime possunt
ssunt principium aliquid sui, quod maneat in genito. Colliges 5.o generatio-
nes vermiculares, quae ex sudore animalis proveniunt, non esse eorum filios;
quia non est a principio conjuncto: sudor enim est excrementum animalis. 213

Sed rogabis:
An principium vitaliter generans debeat esse cognoscitivum? Judicarunt aliqui
non solum debere esse cognoscitivum, sed etiam, quod actualiter cognoscat, et appetat. Sed quam
falsum sit hoc asserere ostendatur manifeste in plantis, et brutis, quae
vitaliter generant: praeterea, de Lot refert Scriptura sacra habuisse
duos filios, quos genuit ebrius. Iterum rogabis, an saltem ad denominationem
patris debeat esse principium cognoscitivum? Respondeo, non requiri: quia enim frequenter
quem equum appellamus patrem equuli, et quem vocamus patronem plantarum et horum par-
tium, et volucrum; Respondeo 2.o solum principium cognoscitivum dici, et nominari patrem, et
matrem: scilicet dicimus tamen terminis rationem patrem, et hoc generantes patres
appellamus.

Postremo rogabis, quanta debeat esse haec similitudo, an debeat 214
esse specifica? Respondeo, sufficere esse specie infima, seu in subalterna proxi-
miori: quia si sufficeret generica in principio viventi, esset vitiosa definitio;
cum haec similitudo jam expleta esset vocibus illis viventis a vivente: quod
si requireret generica alia generica similitudo, et ea similitudine, altera
ex illis redundaret. Sed dices: mulus vitaliter generatur, nec tamen similis
est equo, seu asino, a quibus procedit. Respondeo ex Doctore Hispano 2.o de ge-
neratione punct. 6. Ex equo, et asina generantibus mulum mutuum
et confusam ab aliis speciem, quae equiasinina dicitur, et mulum similem
equi asinini appellari: quia sic evadit similis quantum potest utrique principio
adaequato.

Caput 2.um

Quaesiti aliquot Respondet.

215 P. Hurt. curiosior, quam par erat, hac in re fuimus tractando ea, quae ad generationem spectant: nos vero celerius, ut res ipsa postulat in ea percurremus; reliqua vero, quae magis medicorum, quam nostra intersunt videre poteris apud ipsum Hurt. disp. 2a de gene. Quaeres 1o: Quomodo concurrant Parentes ad generationem? Resp. 1o: Patrem concurrere effective, mediate tantum medio semine. Probatur: quia saepe foetus formatur absente patre, quin imo saepius mortuo: ergo non concurrit immediate: ergo mediate tantum medio semine. Probatur etiam: quia non aliter potest effective concurrere mas, nisi per seminis emissionem: at eiusdem concursus est mediatus: ergo etc. Quod a mas effective concurrat, certum est, cum nulla contingat naturaliter hominis generatio absque maris effectivo concursu. Ideo quod miraculosa habita est Christi Domini conceptio, quia peracta fuit semine virili deficiente. §

216 Resp. 2o: Feminam etiam effective concurrere ad generationem. Probatur: quia ideo mas effective concurrit, quia semen semel emittit: at etiam femina id facit: ergo concurrit effective ad generationem. Maior quae nam a vera sententia Aristotelis et fere omnium Medicorum, quibus hac in re praecipue fides habenda est: ex Anathomicis experientia probatur; quia feminae easdem vasa, et organa seminis recipiendo destinata habent: ad quid ergo natura tot venas, et arterias administratrices in feminis elaborasset, si minime deservituras? ergo etc. Deinde quia femina est causa proportionata non secus ac mas, ad foetus formationem, et ipsa deficiente nunquam proles exit: ergo effective concurrit ad generationem. §

217 Quaeres 2o: An semen utriusque parentis effective ad generationem concurrat. Resp. affirmative cum com. Medicorum: probatur: quia semen est maris, vel saltem aequalis perfectionis cum [illegible], vel anima, quae in generatione producitur: est in substantia completa [illegible] alia substantia producta substantia incompleta: Deinde semper deficiente [illegible] foetu generata [illegible] deficiente non potest naturaliter progenerari: ergo effective concurrit. Dixi: quia [illegible] concurrit effective ad generationem, ut manifestum est apud omnes. At non concurrit se ipso immediate, ut probavimus supra n. 215, ergo mediante semine: ergo hoc effective concurrit ad generationem. Adverte hic Aristo. semen non aliter concurrere ad productionem unius, vel alterius foetus, quam disponendo, et disponendo suam materiam in qua operanda est generatio; quia aut: cum foetus generatur

Genera

Saz destructz e semen, & ptrea q̄ n e inueni semen: ptreaq n poe vitali pexao ipsi attribui, cuz Hec sit a pño uiuente. §

Quæres 3.º qdnaz sit pũz effectiue Ocurrens ad generaoē vniũ, Vo.º in generaoe hoũ, & in generaoe brutoz, sue ipsius? Resp. solaz feminaz e Causam immediataz effectiue Ocurrentez ad foetus formatione, sive hec sit 3o pducto vniũ, ut in hoc, sive fere, & vniũ, ut in equo: Prob. 1.º q nulla alia restat Causa, cui possit attribui immediatiue Hic Ocursus. 2.º q fœmina e Ca sufficiens applata, & approximata ad fñaz foetus generandaz, & etiaz ad vniẽ: q ab ipsa pducitur fña generalis, & saltez vnio. nec obstat, qd aliqui obiiciunt, nempe aliqdo filiuz pfectione euadere matri, ut mulus, qui e pfectior Asina: q femina n e Ca immedta se sola Ocurrens ad generaoē. neaux, & pbatur illius. Cum m. vnqm expendit pfectiones Asinæ, & muli? vnde valde Dubius e, ut ait Hurt. huc excessus in pfectione, imo prejudicat pfectione ãimaz Oparaoe muli, cuz Hic impar sit ad generaoē, qm Asina exercere valet; generao. a. nouilior e actus intimaxiales. 218 219

§ Quæres 4.º Vnde oriatr similitudo maxialis filioruz cuz parentibus, resp. oriri a natura ipsa seminis, qd, ut hit naz assimilandi filios in specie, quare filius hoĩs hoi sĩlis euadit, filius equi equo, & sic de ceteris; ita etiaz q omni semini e assimilare filios parentibus in individuo: quo sensu dicitur: hic filius patrẽ suuz refert. q d si aliqdo accidit, qd filij nmodo n referant parentes, verũ etiaz alij a parentibus siles euadunt, Hoc euenit, & ab intemperie Coeli, Solis, & astroruz, & animi etc. ... n nunqm etiaz ab vi apoa parentuz, plerũ matris imaginatione: sic ferit, nescio qm feminaz quæ frequenter Ethyopis effigiei aspiciebat nigruz pueruz peperisse.

§ Quæres tandez: quo tempore foetus aetr, & quodnaz tempus intercedat inter foetus Oceptione, & partuz? Resp. Com. Leniori mareẽ animari a Die Oceptionis 40: fœminaz vo. die 80, cuz dies purificaoes in lege veteri institutos: alij aliter discurrunt. & Credo nil fixuz, stabiliri posse: cuz, vaxias parentuz dispoes naruz sit variari tempus animationu foetu. quoad partuz vo., in quo Medicis fides adhibenda e, n desunt, qui docuerit, 220

9° mense nasci evenire posse, quod duarum videri, atque tertium e 9° mense nasci, nec raro, partum distinguere, ex quibus felicissimo omnium, sicut omnium infelicissimus crediti, qui octavo mense distinguit: Decimo etiam afferat Ovidius [illegible] natum, qui tamen rare distinguit; nec non, et 11°, et ultra undecimum aliqui affirmant distinguere posse et nasci. Sed haec Medicorum studio relinquamus.

224 Sed quo stante, et posita n° 217 conclusione, dices, ad generationem seminis non concurrere: Probatur: nam si concurreret esset sui destructiva; sed nulla entitas est sui destructiva: potius enim suam conservare intendit: Confirmatur. Maior ostenditur; quia si semen concurreret, vel saltem disponeret ad suam foetus suam destructionem procuraret causa seminis sua, et ipsa foetus sit in omnibus naturaliter esset sui destructiva. Pro hac opinione sunt aliqui [illegible]. A probatione mihi visa est opposita contra rationes supra allatas. Nomine: in semine non ii alias partes magis activas, et spirituosas, quae agunt in alias crassiores, et magis sanguineas, propter eas partibus, et aptiores ad suam foetum recipiendam: Inde ipsa seminis non producit suam sui destructivam. A parte ipsa recepta in alia impartie. 2° cum [illegible] reo, nec est inconveniens, quod aliquid agens agat in se ipsum praeveniens, ut agit calor naturae in hoc, et ignis, qui materiam disponit ad formam ignis ignis destructivam; et in plura curiosa sane [illegible] disp. Voluerit adeat [illegible] Hurtt. ubi supra.

Disputatio 3ª

225 De genere generationis generatis.

Hic restat nobis disp. 3ª 1i libri complemento: quia generatio ii agens et passum, de quibus actum fuisse, et entibus considerati ad librum [illegible] phicorum. Haec disp. de illis loquitur, utentia preparati; sive de de approximatione, similitudine, et resistentia, de quibus breviter agemus, tum quia reliqua magis explatione, quam disp. [illegible]; tum etiam quia multa nos manent scitu in materia, et tempus in angustias nos cogit.

C. 1a

De approximatione agentis, et passum.

Caput 1um

Quanta debeat esse quanta debeat esse.

Indubitatum est experientia teste, agentia naturalia habere quandam suam sphaeram, intra quam valent, et extra quam operari non possunt, quod satis experientia suadet; quia alioquin agens naturale per infinitum, et sic per infinitum spatium operaretur, quod repugnat; secus parva scintilla totum orbem calefaceret. Haec agentium sphaera inaequalis est, et inaequaliter activitati: videmus enim unum agens operari in passum distans a se, quod passum minime aliquid patitur ab alio agente aequaliter distante: ut si duo tiziones distituas, alium alio activiorem, et robustiorem ignem, hunc certe ad maius spatium calorem extendere, quam alterum. 223

Hoc supposito 224

inquiritur quanta debeat esse approximatio seu applicatio agentis ad passum, ut in illud possit + operari +. Aliqui pro operatione iudicarunt requiri penetrationem inter utrumque. Et si loquantur de rigorosa et formali penetratione, prorsus falsum est assertum: cum saepius agens et passum sint corpora, quanta essentialiter impenetrabilia natura, ut cum ferrum calidum applicatur ligno, manus frigida dextera sinistrae, et sic de aliis. Si autem ut aliqui recentiores inventores fingunt, requiritur penetratio virtualis, quod fuerit inventum [illegible], ipsius est ipsa novitas vocabuli - nil aliud penetrationem virtualem, cum approximatione fundatur: quod certe intelligatur quid novum invenit? Alii deinde asseruere, requiri contactum physicum inter agens et passum; et falso etiam: quia videmus manum calefieri ab igne remoto, aquam ab igne lebete interposito: et sic de aliis. Ergo nec requiritur penetratio, nec contactus ad operationem inter agens et passum. 225

Agent certe agens suum effectum producere in passo sibi immediato, et distanti, qui deinde producit in passo sibi subsequenti: ut contingit in igne calefaciente lebetem, qui calor productus in lebete rursus alium calorem producit in aqua in lebete [illegible]. Sic dicunt de igne producente ignem, seu calorem in prima ligni superficie, qui postea in sequente superficie ignem etiam producit: Unde numquam evenit, quod agens producat in passo sibi mediato, et non distanti. Et 2o et 3o, quia alioquin aequalis esset omnium agentium activitas. Et haec est falsum: ergo falsa est sublata. Maior patet, cum non maiori distantia sit uni agenti suum passum, quam alteri suum; secus eorum alterum produceret in passo mediato quod est 2a solutione. Minor etiam probatur: videmus quod ignis stuppae non adeo activus esse, quam ignis ferri, et argenti; quippe argentum liquefactum longius calorem emittit, quam stupa accensa.

226 Dico 2º quia multoties qualitas non est operativa, ut terra quae erat producta ab agente in passo distante non poterit amplius in sequenti producere. 3º quia videmus majorem lucem produci in pariete, quam in aere viciniore, et distante: ergo lux aeris vicinioris parieti non producit majorem illam lucem, ut potentiorem intensionem: ergo illa lux intensa producitur a sole non distante cum pariete. 4º quia saepius distantia, et tactus inter agens, et passum, impedimentum est generationis; patet, quia oculi nimium pariete adhaerentes species non recipiunt ad visionem producendam: ergo distantia inter agens, et passum non requiritur; sed debet aliquid impedit productionem effectus.

227 Ad argumentum pro penetratione: ex omnipotentia recte infertur immensitas: dico, si non esset requisita penetratio inter agens, et passum nulla esset illatio: ergo requiritur penetratio inter agens, et passum. Probatur: ut tunc operetur nunc, debet esse nunc: ergo ut operetur hic, debet esse hic. Sed esse hic est penetrari cum passo: ergo requiritur penetratio agentis cum passo, ut operetur in illo. Respondetur Lamanoum aliquando. Nam cum Schoto majorem; sed ego distinguo: ex Dei potentia recte infertur maxima, et infinita immensitas Dei, concedo majorem; nego minorem. Non enim quia Deus omnipotens est infertur metaphysice, quod penetret cum omni ente, quod est immensum: deinde enim omnipotens sufficit, quod quiuis effectus creatus sit intra sphaeram Dei, pro quo extra penetrationem ipsius cum effectibus. Ad confirmationem, nego consequentiam. Disparitas est quia agens non potest operari, quin existat ut distat ex physicis; at ut operetur hic non debet esse hic, nec penetrari, ut distat experientiis supra allatis. Sed sufficit aliqua alia approximatio media inter distactum, et penetrationem.

228 Jam 2º dubitari potest, approximationem requisitam inter agens, et passum debere esse eam, ratione cuius passum sit intra sphaeram activitatis agentis. Et haec media inter distactum, et penetrationem; patet, 1º quia nullum aliud genus approximationis restat praeter hoc; praeterea quia passum debet esse ibi, ubi agens possit operari in illo. Sed ut passum sit ibi, ubi agens possit operari in illo requiritur, quod sit intra sphaeram activitatis agentis: ergo haec approximatio requiritur. Maior distat, alioquin agens non pateretur in passo. Minor ostenditur; alioquin agens posset producere extra sphaeram, quod falsum est: ergo sola ea approximatio requiritur ratione cuius passum sit intra sphaeram activitatis agentis. Hinc colligo, tamen approximationem esse duplicem; nam cum sphaera dicitur sit

sit naxio etiaz ap̄ximao deuet ee diuisi. C'd pt; nam si sphera zonis
q̄o ad duas ulnas extendatr sequentr zonis inquaui distantia huius men-
suxa operabitr, siue passuz, p̄xdnez, palmuz, aut semiulnaz, siue p̄x ul-
naz eloqetr ab zone: Ibi, ut uides multiplex ap̄ximao q̄ fieri poe. 229

Caput. Vnm

An agens possit operari in passo distanti, qn operetr in p̄ximo?

Cum spera sphera actiuitis intra qm agens poe operari, sit diuis
& passuz ostitui posit tam longius, tam p̄ximius agenti. Dubitatr
an agens, qd operari poe intra spatiuz duplicis ulnae q̄o. possitin
pte ultima, & distantiore aliquid p̄ducere, qn in p̄ximioribus qd
qm operetr? qd poe dupliciter intelligi: l' qn aliqd p̄ducat in
p̄ximo sile effectui p̄ducto in remoto, l' aliqd diuile. Pro cuius fa-
ciliore intelligentia obseruandu e, id qd a Princi Sectas haueri, Prima
sit Causs in unisocez, & Equiuocaz. 230

Hinc Dico 1o: Agens nale poet su-
pernaalitr operari in remoto, nil p̄ducendo in p̄ximo, ait e q̄ d. rey
Molina; P.a. tm. 1o ex nrā zonatra: 2o q. zonis p̄ductis ab zone in extre-
ma sioni pte e distinctr ab zone p̄ducto int eiusq sioni pte: sim
zonis secundatr manebit ultima sioni pars aliena, priori tm. poet ex-
tincti: d poe Deus, n suy q̄curiuz adzone p̄ducendiy in p̄ico-
xi sioni pte, illuzq. p̄itare, ut zonis in extrema pte sioni p̄-
ducat: d poe agens nale supernaalitr operari in remoto nil p̄du-
cendo in p̄ximo: aliq̄ sbafale suxaetr eo dē anno; nam poet Deus
suy q̄curiuy denegare, n so. adzone, d ad quemqiuniq effuy inp̄-
ximo p̄ducendiy. Itatr; q Demones, qui in aere vapantr, sequentr
abzone inferre; d tali zonis nil p̄ducit in p̄ximo: q̄ tt. 231

Dico 2o. agens equi-
uocuz poet p̄ducere effuy spece diuiny in remoto ab eo qm p̄ducetin
p̄ximo. Hgi e enim, & facile pbaoe; nam sol p̄ducit in inferiorib. terre

metalla in superficie plantas, et in aere lucem, ut patet in effectibus supra
dictis: ergo agens aequivocum potest producere in remoto effectum specie distinctum
ab eo, quem producit in proximo. Ratio huius est, quia agens aequivocum suos
effectus producit per diversitatem dispositionum; et proinde cum in remoto diversas re-
periat dispositiones a dispositionibus inventis in proximo, inde oritur diversitas
in effectibus. Confirmatur: quotidiana experientia de crystallo, per quam
transmissi radii solares ignem producunt in stupa; cum tamen iidem radii
solares ignem non producant in aere antecedente crystallum, imo nec in
eadem stupa si crystallus non esset interpositus.

232 Dico 3º: Agens univocum non producit
in remoto effectum dissimilem ab eo, quem producit in proximo. Probatur: quia agens univo-
cum non potest producere plures effectus dissimiles; at agens naturale non potest operari
in remoto, quin agat in proximo: ergo agens univocum etc. Itaque est explicatio a-
gentis univoci. Ut probavit sequentem conclusionem. Dico 4º: agens non potest
naturaliter operari in remoto, quin aliquid producat in proximo. Probatur 1º experientia
qua videmus ignem non calefacere aquam, quin prius calefaciat lebetem. nec sol
illuminat terram, quin prius totum aerem intermedium illuminet. et sic de aliis
experientiis. Confirmatur [illegible] rae; quo exsequitur, ma-
iorem virtutem colligimus in agente, quo plus distans in passum operatur; at si
nil operaretur in primo, sequeretur [illegible]: ergo etc. Maior patet, quia idem
entitas est effectus productus in proximo, quam in remoto: unde ex effectu sic longin-
233 quius, ut proximius producto eadem arguitur virtus.

Sed opponens conclusioni: ergo agens non habet limitatam suae activitatis sphaeram. Probatur: quia si elevari potest ignis
ut producat in ligno distante viginti leucas, etiam lux non poterit elevari ille
ad producendum in ligno distanti centum, aut mille leucas: ergo etiam in-
finitas. Dico ergo: agens non habet limitatam suae activitatis sphaeram, quando
supernaturaliter elevatur, omisso iam, quando naturaliter operatur, nam tunc agens
enim naturale, quando naturaliter operatur, utique agnoscit limitatam sphaeram suae activitatis
extra quam si constituatur, non potest producere. Unde tunc agens ad unas ultimas
aliud ad ultimas, sed semiultimas, et non ultra operatur. At supernaturaliter
elevatum nullam habet determinatam sphaeram, cum dependeat ab omni, cum nullus

nullus tamen effixus ad producendum, nec etiam requiritur maior virtus agentis, cum idem ipsa entitas eruaat [illegible], quae tempore dist. ab agente producitur, quam quae proxime ab eodem procedit. Et si in tes, eo maior virtus colligi in agente, quo longius operatur, etiam eo maior virtus colligi, quo longius operatur, quod simul operatur per medium, non [illegible]: quod ita non operatur.

Quaeres, et 3a deductione nil occurrit solutione dignum; opponitur in 4a deductione multiplex experientia qua videri [illegible] agentia naturalia operari in remoto, nil producendo per medium, sive in proximo. Primo: magnes attrahit ad se ferrum, et succinum paleas, quin aliquid producat in aere intermedio. 2o: maleficae quidam oculi praeditae, vetularum venenoso aspectu fascinant pueros distantes, quod etiam experientia comperitur de basilisco homines distantes oculis interficiente. 3o: pisciculus quidam torpedo dictus, qui manum piscatoris, et pisces supernatantes afficit stupore quodam motum vitalem torpore impediente, quin hamus afficiatur: atqui hae maleficae qualitates non producuntur in passo proximo, seu in corporibus intermediis: ergo agens naturale operatur in remoto, quin operetur in proximo. 234

235 Ceterum admirandis experimentis nimis: tales in qualitates producuntur in proximo, alioquin non accederent ad remotum, nisi per miraculum, quod non ex iactu lapidis, qui non accedit ad parietem, nisi prius aerem percurrat. Et probatur ex 1o exemplo attrahentis: 2o: quod si corpus aliud obiiciatur, eiusdem qualitates non pertingunt ad passum distans, seu eius effectus non apparet. Si enim inter ferrum, et magnetem manum interiicias, ferrum non trahitur a magnete, et si panni inter ponatur inter fascinantes oculos, et puerum, hic non afficitur: ergo signum est, quod eiusdem qualitates transeunt per medium. Et ita eundem effectum non sortiantur in proximo. Hoc quaeritur ab indispositione passi, quod frequentius est, ut dicebamus de agente equivoco.

Caput 3um

236

De uniformitate difformi in operando

Propositum habet, tam agens naturale operetur uniformiter, an difformiter, quod est an agens operatur inaequaliter intra propriam sphaeram, ita quod in-

intensius operetur in extremioribus sphaerae partibus, quam in interioribus servata tamen proportione in decrescendo. Tale agens dicitur operari uniformiter difformiter: ut si agens producat in prima parte gradus octo, in parte sibi immediata, in sequenti sex, in subsequenti quinque et sic per totam sphaeram; hic modus operandi dicitur difformis, et inequalis, et dicitur etiam uniformis, propter proportionem, et ordinem quem servat in ipsa inequalitate. Quod si in singulis partibus sphaerae aequales gradus producat, operabitur uniformiter uniformiter. Operabitur tamen difformiter difformiter, si nulla sit proportio in decrescendo: ut si in prima sphaerae parte producat quinque, in sequenti sex, in secunda quatuor, et sic de aliis. Cum igitur agentia naturalia producant maiorem, vel minorem, qualitatem pro maiori fortius aut debilius operentur, rogatur, quonam ex praedictis modis actionem

237 operentur.

Pro faciliori eiusmodi capitis intelligentia suppono, quaestionem institui posse de partibus sphaerae divisibilibus. Itaque agens producat in aliqua parte divisibili passi certam intensionem, quae aequalis sit in omnibus illius punctis indivisibilibus; secundo etiam intelligi posse de partibus indivisibilibus, ut nulla pars indivisibilis, seu punctum, quod aequalem intensionem habeat cum alio. Instituitur etiam posse de qualitatibus substantialibus, quae non accipiunt magis, et minus, et de qualitatibus, quae dicuntur accipiunt magis, et minus. Ut igitur citius a proposita difficultate expediamus, statim censeo, quaestionem locum non habere de formis substantialibus; cum hae natura uniformiter produci debeant ab agente; ergo in modo non possunt intensius, vel remissius produci: et eadem ratio, de quibus alia substantiali. Sermo igitur est de qualitatibus accidentalibus, quae capaces sunt produci modo intensius, modo remissius pro maiori vel minori activitate agentis a passo, ut constat ex dictis.

238 Dico primo. Primo: agens non operatur uniformiter difformiter per indivisibilia sui sphaerae. Haec dicitur ab aliquibus probari solet. Primum in hunc modum: quia hic modus operandi est contra experientiam, et nulla experientia probari potest, quod singula indivisibilia sphaerae inequalem intensionem recipiant: ergo agens non operatur uniformiter difformiter per singula sphaerae. Tamen admittitur ab omnibus. Item probatur, quia excessus unius indivisibilis et incrementum alterius e proximi impossibilis: quia nulla

q̃ nulla experientia comprobari potest. Et confirmatur: quia sonus cymbali equaliter
auditur ab omnibus circum adstantibus, et aliquanto inter se distantibus, dum-
modo notabiliter non distent: quod etiam accidit a movente manum ab igne
per spatium indivisibile. Confirmatur 2º quia si lux Solis produceretur uniformiter di-
formiter per singula aeris puncta decrescens usque ad superficiem terrae,
fere nullam, aut saltem valde exiguam lucem a Sole in terra produceret;
cum ergo pene infinita sint indivisibilia aeris intercepta inter Solem et terram, quod
certe incredibile, et amovendum experientiae, qua videmus intensissimam
lucem in terra produci. 3

Dico 2º agens naturale circa sphaeram operatur uni-
formiter difformiter in partibus eiusdem sphaerae. Explico: ponamus ig-
nem producere calorem intra spatium quatuor ulnarum, et in
parte distanti puta palmum, producere septem gradus caloris, ita quod sin-
gula palmi puncta septem gradus habeant caloris; et in 2º pal-
mo producere sex eadem equaliter; et sic per maiorem vel minorem distantiam
a passo uniformiter difformiter igne operari usque dum extremum
sphaerae perficiat. Ita Doctores, cum experientia nobis constet, ab experientia
quoque probanda est: videmus quippe Solem, et lucernam minorem lucem,
et calorem producere in partibus remotis, quam in proximis suae sphaerae: et
haec inequalitas esse non potest per indivisibilia, tum quia indivisibile non percipitur ei,
tum etiam quia constat experientia: hanc inequalitatem per partes de-
beri: ita quod Sol per aliquot ulnas equalem lucem, et calorem producit, et per
totidem alias subsequentes minorem, et equalem lucem, et calorem producit.
quod etiam intendimus de reliquis agentibus naturalibus. 4

Dices primo,
circa Logicam [illegible] accidit, maiorem intentionem produci in dis-
tantione, quam in proximiore sphaerae parte; ut Sol, qui producit intensio-
rem calorem in lapide, quam in aere proximo, et maiorem lucem in speculo
quam in aere [illegible], [illegible] maiorem calorem in pariete, quam in aere
proximiore, et sic de aliis. Hoc tamen non obstat definitioni posita, quae quaerit
ametiori dispositione distantioris a potente. Ex sententia Logicae semper
agentia operantur uniformiter difformiter modo supra explicato, dummodo ad-
sit haec dispositionum varietas, ut quod in alio impedimentum intentionem [illegible]

muz naxitr operandi.

C.º 2.ª

241 De Silitune xequita Intr Agens, et passu

cap. tu

An agens operetr in Sibi Simile?

Antequam aggrediar Cº. à Peripateticis vtrum Phos eloquio ÷ agens n agit insile. quaestion. Presenti disp. Arbor eo tendit, ut examinat, àn equivoco Dtingere posset, qd agens operetr in passo Sibi Simi; et qua rone ita n operetr; Dubiter ab initio Secernandus, observandum e Silitune aliam ee Specificam, aliam gradualem; Specifica, quae colit est in natura, et accenti, e Duenientia in ipsa eiusd Speciei, qua Dueniunt duo homines, et duo Leones; qua etiam Dueniunt duo Valores, alter intensus, ut sex, alter, ut quatuor. Silitudo gradualis Duenientia in eod n. gradu qualitatis: ita Dueniunt duo calida ut quatuor. Vides, Cum Silitune Specifica, eomi poet Dissilitudo gradualis; aliae Silitudo in extensione, alia in densitate: ista Duenientia in equali quantitate, ut duo Signa palmaria; illa Duenientia equalis Dpssionis porosum, ut arcta ad Daenique, ut si duo pter ferrul. Hinc facile e colligere dissilitune oppotam Duplicis Silitudis Expote.

242 Observandum praeterea id, qd sepe diximus De Dtne agentium equivoci, et univoci. Tandem observandum e, agens quoscumque alteri operari posset ruilo accidalitr, ut operatr ho vehoe px impulsum, ictumque. Hinc Duo 1º. agens equivocum nasi dissimilatioi passum. Cd 1º. pt experim: Nam Sol dislat Sibi terram, in qua vaccum gducit, et Stupam, in qua per Cristallum ignem gducit. Etno à priori e, q agens equivocum gducit effectum specie diversum à Se, et px effectum specie diversum, dislat Sibi passum. Cd 2º. praeterea q agens univocum assimilat Sibi passum, ut postea dicemus. Et agens equivocum dicto mo operari: cº n devet assimilare Sibi passum: cº devet dissimilare.

243

243. Dico 2º: Agens univocum assimilat sibi passum tum quo ad speciem, tum quo ad gradum; ita, quod non operetur in passo sibi similiter aequale modo. Probatur experientia: nam si aqua calida, ut quatuor misceatur cum alia similiter calida ut quatuor, non plus caloris experitur, quam ante mixtionem; et nulla excogitari potest ratio, praeter similitudinem et aequalitatem utriusque aquae. Confirmatur. Et idem experimur manibus aeque calidis, si fricentur manus, a proportione non plus caloris, si fricentur sentitur, quod signum est neutram agere in alteram: alioqui qualitas augeretur. Objectio: Si agens posset agere in simile, posset etiam agere in se ipsum, ac proinde manus et aqua calida, ut duo sive ut quatuor, possent usque ad summam intensionem se intendere. Cuique et philosophorum uno tempore hiemis cum manus possent altera alterius frigus portare.

Experientia ergo probatum est agens non agere in simile; ulterius tamen quaesita a philosophis ratio a priori, cur hoc contingat? Cuius probandus h[...] tribuunt tale se respectu [...] dedicatam suae heterogeneitate. Dicunt enim agens calidum ut quatuor non agere in aliud similiter calidum, quia quantum gradus quos producendus superat in perfectione quatuor gradus, et quos producendos [...]: alia est agens non agit in inibi similitudine [...] naturali; et cum non vel sufficientem in eadem heterogeneitate, et sibi tenere [...] nulla defendenda, [...] rebus heterogeneis [...] reddi non potest. [...] aliqua efficax [...] non [...] quam [...] stant. Ex quo tamen subjicere solent, quae satis probabiles mihi videntur. 244

245 Dico 4ª: [...] Allegenti rationem a priori refundendam esse ad naturam agentium, quae tamen quam dictionem exigunt [...] in passo, quia [...] experientia veritatem experientia: propterea quod dicunt aliqui ferri agentia [...] in sibi passum, quo [...] actio [...]. Alii autem recurrunt ad Deum ita determinantem, ne agentia naturalia operentur in sibi similia passo. Cum utraque ratio satis probabilis appareat, cum nobis satis sit in physica [...] rerum nobis incognitas naturas recurrere, ut recurrimus in magnete, et [...] occultas proprie naturae qualitates operantibus: nec nobis similiter videri debet, recurrere ad Deum, tum [...] quando nobis non constat de [...] aliquorum effectuum, quos experientia suadet.

246 [illegible] aliud [illegible] sibi subtracto dubium an sibi
Agens univocum possit operari in passo tantam intensionem, quantam in
se habet. Et est de univoco; nam de agente equivoco, certum est posse
producere majorem intensionem, quam ipsum habet: et majorem intensionem
ut expertum est de vino, et aliis, quae cum minimum habeant calorem,
eum tamen intensum producunt in stomacho. Dico tertio certum, quod certum
est agens univocum non posse producere tantam intensionem, quantam ipse
continet: calidum in ut quatuor poterit producere in distincto subiecto illos quatuor
gradus, quos ipse sibi producere non valet in uno eodemque subiecto;
tamen res affirmabilis. Probatur: quia agens naturale intendit assimilare sibi
passum, et [illegible] dicta: ergo calidum, ut quatuor poterit producere in
passo sibi approximato eosdem quatuor gradus quos habet. Et confirmatur aliter
quia agens intenderet [illegible] passum sibi assimilare. [illegible] quia
calidum [illegible] applicato passo, et disposito potest in illo [illegible] gradum
producere: ergo potest producere intensionem, quam in se habet. Ante debet
supponi, cum calidum causa [illegible] sufficiente applicata. Unde
unius gradus minus producere non potest, quam alterius gradus: ergo etc.
247 Objiciunt tamen
aliqui rationes ad ferentes: primo quia si agens penetraretur cum
passo plus produceret, quam sine penetratione: ergo in passo distincto, et parum
distante totam suam intensionem producere non potest, patet consequentia quia secus non plus
haberet producendum in passo secundum penetrato. Antecedens probatur: quia quo plus agens approximatur, eo plus producit: et major approximatio est penetratio, ergo etc. Respondeo:
[illegible] quod calidum ut quatuor totum [illegible]
calefaciet: patet quia in passo proximo producit totam suam intensionem, et habet
sibi in passo sibi applicato. Et idem experientia in tota domo [illegible]
[illegible] penetratione [illegible] quod [illegible] falsum est.
248 Arguitur, non [illegible]
[illegible] aliqui majorem cum aliquo in distantia passo plus et
fortius agens operatur. Et ea omnia nominare non magis applicato
agenti penetrare quam [illegible] secus univocum [illegible] calorem plus
produceret, [illegible] quam [illegible] passo [illegible] non sequitur
illam [illegible] agentia naturalia [illegible]

a corporis resistentiis ... et resistentia impedita calor ne per totum diffundatur ... in m. quod corpus in quod imprimit calor dispositum est aptum ad calorem, ut si fuerit ... illud ... humidum aqueum. Unde responsum ... non calefacientis totam domum 249

Caput 2um

Praet obiectioni de Agente Denso et Extenso.

Non adeo certum est, ... ut aliqui oppositum non teneant ... aliquibus motivis ... quas singulas singulis ... capitibus ... argumenta desumuntur a densitate et extensione: Asserunt enim quidam relati a Pre Suarez, ferrum ... calidum, ut duo posse agere in stupa aeque calida, ut duo per diuturnitatem utrumque in densitate ferrum quippe densius stupa est. ... de ... ulnari calidum ut quatuor ad censent posse operari maiori ... palmari aequaliter calido ... ut quatuor per diuturnitatem utrumque in extensione. ... certum est agentia eo fortius et actionum operari, quo densiora ... et ... cum ... quo rariora ... ut ... in ... ferri et stupae.

Pro Agente ... 250

densiore ... argumentum. Agens densum ... densius intensius operatur agente ... ; et agere ... potest producere totam intensionem, quam ... habet: ergo agens densum potest producere maiorem intensionem quam ... habet, ac ... potest producere ... in ... nam agens densum ... densitas habet ... maius ... unitas ... et ... agens ... actionum ... fortius est, quo habet ... maius ... unitas ... ut ... prolonquium ... ferrum calidum ... producere ... stupa ... intensionem: ... agens densum ... densitate producit maiorem intensionem, quam ... habet ... ferrum producit in stupa intensionem ... quam ... aliquam ... producto ... 251

Hoc argumentum ... plurimum ... adversarii ... falsitate. Pro ... solutione ... suppono densitatem ... producendi calorem, in agente calido denso, ... agens ...

qdo transit in frigidum, et p ductibus Calxis, similem eandem servaret denite; qd si variat, densite here eandem virtute, qm het agens, qd cepia afflita; 2º e, aliqn eet agens equivocum, quis qualitas p ductibus qd inauditum e in Phia. Hoc supposito saco nando mare, qd 2 opposce dispuo mare: agens densum rae densiti het suas ptes mg, et quanti magis dunitas, qdo mare; suas ptes virtuti pductibus, no mare, et dispuo mire: et agens eo activius, et fortius e ad celerius operandum, quo het suas ptes magis unitas, qdo mire, eo activius, et fortius e ad intensius operandum, no mire.

252 Distat solutio Ex supposito supra facto, etenim sentum e, qd agens densum celerius operatur qm agens rarum n pbat, qd intensius operetur, qd mihi euens e, nam unitus calorum n poet intensius operari magente denso, qm in raro, et Pro a priori te, q Ca n poet pducere rae dispoui id, ad qd n het virtutem celerius tm operatur agens ptasu denite; q rae illius qualitas operatio fortius resistit agentibus ptrariis, quinde fortius pducit in passo q facilitas in operando n alunde oritur, qm a resistentia ptrariis, quatenus illius virtus ab agente denso, et fortius, quoq eugdrit ducito. Unde distat quoq illius explicatio virtus unita crescit. Hoc e ptes qualitas unitas, et in eode subto intensius operanti. Saltem virtus unita crescit, hoc e, agens cuius quantitas, et m densiore, fortius resistit ptrario, et ita crescit qualitas illius, quoad celerius operandum, et ptrarium fortius abigendum.

253 Ad 2 ptatione, Duo ant, quo ad tam ptem, nata, quoad 2a, et 1a, ad pbaoe, dupliciter pondeari 1ª: 1º areacendo, ferrum ptinere in poxis rone, ptereaq n pducit intensione, qm Ca ptinet. 2º rone instupa pducendus requirit mire dispoe, ut in stupa pducatur, qm in alio subto denso. Ctra nata pducta instupa ea dispoe, que in ferro Ca ptinens, ea inea disp poo adipone pducendum in stupa; et ideo mihi in male traeta, densitate, et raxite n lo. deg iure ex pte agentis ad tardius fortius operandum, am ex pte pani: qd ita suadeo, nam ferrum calidum n eque celerius operatur in alio ferro, qm operatur,

in manu: et tm eadē e densitas ferri apentu: ꝯ° qd apens densiq fortius operetr n tan puenit a sui densite, qm a raxite pam, et similibq dispoōibq ex pte pam facilitantibq operaōe. Idē ra formo de raxite: nam sti ra celerius operetr in alia stu pa. I in puluere Vellico, qm in ferro; et tm eadē e raritas stu pe operantis: ꝯ° n tantu, qd apens sit raxus retardat operaōe, de etā, qd passum sit densu. Vide, que diximus a n° 81. usq. ad 84.

Pro apente extenso sta 254
sbucitr: Lignu ulnare calidum, ut duo plus uirti het, qm Lignum palmare etā calidu, ut duo. et Hoc poe pducere duo ꝯus calori: ꝯ° illud poterit pducere plus qm duo ꝯus; atq adeo pducet maiorem intensione, qm in se fi het, et inde q. apet in sile. Cōa certa e, nam ama- re uirte plus pduci poe, qm a mini, ceteris paribq. Ptar pbr, q. Lignu ulnare ɔtinet quatuor calida, ut duo: Lignu v. palmare e tantu calidu, ut duo; et quatuor calida, ut duo hent plus virtutis qm duo calidu, ut duo: ꝯ° &c. ꝯfatr, q duo ignes ꝯ separati, et extensione facientes, plus caloris pducunt, qm quilibet eorum, et sicut duo corpora luminosa in meridie luce pducunt, qm quilibet se solo: ꝯ° rōe maiori extensionis poe apens maior intensione facere, qm fi ɔtinet. Ꝯfatr 2° q aer ambiens aquam, illam ɔhent tempore hiemis: ꝯ° pducit in illa plus frigiditis, qm in se fi het. Secus ee aqua: ꝯ° &c. ꝯfatr 3° q actiue rermin haustis intendunt: ꝯ° plus pducunt, qm in se fi ɔtinent.

Pteo, distinguendo maior: Lignu ulnare calidu ut duo plus virtutis het, quoad extensionem ɔdo maior; plus virtutis het quoad intensione, no maior. Certu e, qd lignu ulnare poe extendere ꝯus quasitu, quos fi het per plura subta, qm lignu palmare, qd fo. poe extendere sua qualite per spatiu palmare: apens v. ulnare poe illā extendere per spatiu ulnare et sibi equale: n v. poe intensius sua qualite rōe extensionis pducere. Et hoc, q extensiue rōe de rōe virtutis pducitiue, no autem intensione, uide qm refert. ꝯfationes n probant: uq sequanta de spatiis ignibus equiuocis, de quibq ne e. ꝯont m; et lucerna sua operea enim [illegible] eadem caloris ad et lucis, ac proinde possunt pducere plus, qm fi ɔtinent. 255

similiter dico de aere, qui est inter aquam, qui secundum maximam ... caturum, ponit eam adaequatam, aequivocam aquae, quae calefacit. De actibus vero remissi, cum habitu intendentibus, certum etiam est eas aequivocas, de quibus, ut supra diximus, dubium est desivare sibi passum, et producere plus qualitatis, quam in se sibi deberent.

Caput 8um

256 Proponitur et solvitur argumentum de reflexione.

Ad id, quod praeterea solet proponi, solitum argumentum de reflexione, de qua dubitari non solet ex experientia, qua videmus, ratione ipsius parietis, augeri intensionem lucis, et caloris in pariete, quam in aere medio produci in speciebus visualibus idem accidit, quae postquam in speculum ad videntem revertuntur, et semet ipsum videt. Et idem accidit voci resonanti in vallibus, ubi vox in corporibus offensa novam vocem efficiat, quam echo appellant. Ita quidem etiam per speculum sui imaginem recipit, qui illam ad illum intuetur: et sic de aliis experientiis, quibus probare intensionem adversarii per reflexionem posse agens unum diversum operari in se ipso. Praeterea dicitur reflexio actio, quae revertitur a passo versus agens illud per medium, in quo primum directe exercita fuit. Actio directa ea est quae ab agente tendit in passum. Actio, quae ignis primum producit calorem in proximo pariete, dicitur actio directa, et ignis directe operari: actio vero eadem, quae, ut repercussa in pariete, prohibita fuit ultra progredi, et coacta regredi, ad ignem prius per passum intermedium, dicitur reflexa, et agens reflexe operari.

257 Haec reflexio est duplex: alia dicitur perpendicularis, quando qualitas revertitur ad agens per eandem viam, qua ab illo egressa fuit, ut lux videmus speculum e diverso. Obliqua dicitur, lux, actio, seu qualitas, ... regreditur per aliam viam, quam egressa fuit, ut lux quae est a latere speculi ad... stat, qui proinde non a se, et ab aliis videtur: quia species visuales oblique deflectuntur. His ita proponitur argumentum: remissius producitur calor in pariete ab igne vel sole, quam in aere intermedio, et hic calor in pariete productus rursus intendit calorem aeris intermedii: quia producit intensius, quam sit ipse: ac proinde

ac p[ro]inde p[ro]ducit in sibi. Et ceta q[uod] calor p[ro]ducitur a[b] r[ati]one directe deviatae,
s[ed] aliq[uo]q[ue] qualis intentionis, q[ua]m calor p[ro]ducitur in pariete. Maior erat q[uod] agens
fortius agit in p[ro]ximo, q[ua]m in remoto; at paries remotior est a[b] r[ati]one, q[ua]m
aer inter ambos: ergo fortius agit in aere. Alii tamen solvunt per experientiam; vi-
demus quippe calorem intensiorem esse ibi, q[ua]m in aere p[ro]ximiori r[ati]oni, et re-
motiora a pariete. Unde fit argumentum de luce in speculo p[ro]ducta, quae per
reflexionem intenditur. 258

Hoc argumento innixi, aliqui affirmarunt, agens posse
agere in indivisibile, et alii non esse efficax lumen, quod triplicis satis probabili
solutione non careret. Et quidem aliqui per suas fabricant formula in
inquirenda reflexione. At quidam alii fortiter insudent, triplicem
vero apprehendam solutionem, quarum quaelibet satis probabilis argumentum propositum
solvere potest: prima, negando maiorem, ad probationem, distinguo maiorem: agens fortius
operatur in p[ro]ximo, q[ua]m in remoto, per se loquendo, concedo maiorem; per accidens, nego
maiorem. Solet enim passum remotum melius recipere actionem, tum q[uia] p[ro]ximum, quia
per fortius operetur agens in remoto, q[ua]m in p[ro]ximo, potestatis agenti aequivalentis.
Ut certum est de sole, qui per crystallum r[ati]onem p[ro]ducit in stupa in passo remo-
tiore. 259

2° solvi potest hoc argumentum, omissa maiore, negando minorem; nec pro-
batio urget, q[uia] licet ita videmus, itaque calor ille intenditur ab agente principali
strictione solis: sol quippe radiis producturus erat per quattuor ulnas, verbi gratia
ad duas tantum ulnas impeditur, reflexa sua extendat actionem, ac proinde
retro producit per duas alias ulnas versus rem, qua parte duplicata per actionem
directam calidae magis incalescunt per actionem reflexam, calorique illarum
intenditur, quae opus est qualitate recepta in obice, impedimento quicumque
operari. 3ª solutio est asserere qualitatem in impedimento productam simul
cum agente principali intendere per reflexionem se ipsam in passo vicinio ex
impedimento. 4ª quam solutionem omissa maiori, deducemus: et fortasse ca-
lor, se solo, rursus intendit calorem in aere ... nego minorem, simul
cum causa principali, concedo minorem. Calor enim etsi remissior potest aliquem inten-
dere adiutus a causa principali, sibi r[ati]one. 260

Ad secundam solutionem: Causa
principalis potest deficere antequam qualitas reverterat; 2° potest extenuari remissio

statim ac calorem produxit in pariete: ergo reflexio non habet rationem actionis principalis. Ceterum, ergo habent rationem operationis impossibilem. 2º. idem probatur in proiiciente pilam, qui emori potest priusquam pilla regrediatur a pariete, nunquam impediet: ergo reflexionis habent rationem principalis. 3º. quia si ponis in loco posito esset, calor intensior per reflexionem, etiam directe illum intenderet, cum aeque applicatus sit ante, ac post reflexionem. 4º. quia actiones directa et reflexa sunt contrariae: ergo non possunt oriri ab eodem principio, ut patet in motu sursum, et deorsum. Cum quae manifeste officiant in Echo, veram vocem imitante, quod quidem producitur per eum differente, qui primo vocem edidit.

163 Hoc ratione facile solvuntur. Ad primum ante, neganda consequentia, cum probatio vera, dicendum, quod nos fuerimus. Qualitas in corpore producente intensior, qualis, remissior qualitas in intermedio producta. Si qualis est intensior, dum ultra reflexio; si remissior, si qualitas in intermedio accipiebat, afferant aliquam quae id probent experientiam: Ad 2um. probo, neganda consequentia: Pilla enim movetur ab impulsu sibi impresso a proiiciente, proindeque movetur tandiu, quamdiu durat impulsus: quod manifeste probatur in eadem pilla directe projecta, quae totum spatium currendi impulsum, deducaret, et si statim, ac exit a manu, proiiciens deficiat.

162 Ad 3um. negatur assumptum: non enim aeque applicatur sonus ante, ac post, cum obiam fuit impedimentum, quod absorbet, tangit a distantia, ut maiorem illam intensionem producat hinc intermedio; quia sic ceteris sonus non extenditur per maius spatium directe. Ad 4um. dico, non obstare actiones illas esse contrarias, ut ab eodem principio oriantur, potentium sub diversis subuersione, secundum sub terra, possit subverbe hera dictos motus contrarios. Diximus 2º. loco: ergo non possunt oriri ab eodem principio sub eadem; non conceditur simul, vero concedo: quod, et non amplius probatur exemplo motum sursum, et deorsum. Sicque enim lapis ab eadem hoc tamen sursum, tamen deorsum. Tandem ad 4um. rationem nego, cum producente echo est aere adiutum, ac prius cantantibus id advenientes, echo veram vocem non esse: cum non ab initiali procedat.

163 Et similiter ex Speculo, qua reflexionis lapidis, nec impulsum sibi impressum; quia sic si lapis in obstaculum lapideum, aliud de mole impingat non per aequale spatium reflectitur, ac quando in obstaculum Deorsum impingit.

Reo, Verum qdem est, qd pilla non eque reperiatur a pariete, ac ab impedimento moli. At ni hec impedimenta sint Ce reflexionis, Cum Vtrum
tq. sit eque producibus illius impulsus. Velocius e reuertitur pilla a pariete, qa ibi nil deperdit impulsus per parietis densitate, qua potest stati
restio prodire; qd non accedit impedimento Laneo in cuius superficie aliquan
to imprimitur impulsus pilla, quo impulsa per tes obtaculi magis a primando
intus; et hac de Ca pilla Languescit, et per breue spatium reiiciatur,
q uires deperdit in obstaculo.

Caput 4um

Obiecta Antiperistasis &c.

Tandem obiici solet difficilis obiectio desumpta ex Antiperistasi, que idem sonat Grece, qd Latine Circumvalatio, et obsessio undequaque Contrarij. Cum calidum obsidet frigore, et hoc calore. Cuius rei notissima experientia afferri, qua Videmus Loca Subterranea Tempore Hyemis magis incalescere, Estivo vero tempore frigidiora esse. Cuius Ca esse videtur Circumvalatio Contrarij; q tunc sol plus viget estate, frigiditas aque putealis sensim intendit. Et e contra in hyeme, q Terra circumdatur agentibus frigiditatis productibus, Terre Vapores calidi sensim intendunt, ut sic fortius Contrarijs in Vasionibus resistant ab illisq. Tueantur. Sic contra iterata, stomachi calorem minorem esse estate, qm Hieme ratione Antiperistasis, et Contrarij obsessione. 164

Ex qua nemini dubia experientia, sic contra nos insurgunt. Aque putealis frigiditas intenditur estate, et nulla Ca, Cui Hec intensio possint attribui, nisi ipsa frigiditas: Ergo frigiditas e Ca illius intensionis: Ergo se ipsam intendit: Ergo a fortiori poterit agere in se. Patet Hec consequentia, propterea nos supra negauimus, non posse agens agere in se, q agere in se ipso. Maior probatur experientia. Minor constat, q agentia frigiditatem circumdantia sunt calida, atq adeo ab illis prouenire non potest frigiditatis intensio. 165

Aliqui cum Medicorum Principe Galeno facile se expediunt ab hac difficultate negando experientiam. Aiunt enim sensus nostros falli, ac proinde aquam puteorum calidiorem apparere Tempore Hyemis, non quia re ipsa sit, sed quia manus nostre frigide sunt, et discurrunt similiter de intensione Estatis calore. 166

æstate.

et Hes. solutio proxsas vim prevaluisse, seu potius hoc onere succumbere. D. sic arguo. D: sic arguo; nam iuxta nostri dicta tactus dicerent tum hieme, tum estate inequalitatem intensionis. Et eadem si Galenus in profundis puteis descenderet, et manum in aqua ferventi immitteret, tres possibilitates nobis daret, nec dubito, quin illas deflecteret, quando quod videmus vapores calidos e visceribus terre, ad superna euolare, quod signum est caloris in terris inclusi.

267 Propterea, hi delirantes receptis rebus largo ab experientia innali deducto, nando, quod frigiditas aque se re iam intendat estivo tempore. Non enim intenditur, nisi ab ipsa aqua frigiditatis producta. Ex quo dicendum est terre poros nimio solis ardore in estate apperiri, per quos exeunt foras vapores calidi, a quibus aqua liberata sua frigiditate, nullo impediente, summe intenditur. Cum e contra, cum pori terre aperti calor solis in interno ducatur, quin potius vapores calidi terre visceribus inclusi foras abeunt. Ideo spiritus calidos per eius frigiditate deuellantes, acriis quinas pertimescentes, robustiorem causam, quia fuerant quiescere, proindeque data porta sursum ascendunt, ut a robustiore solis virtute se a distantia defendant. E contra vero tempore hiemis nimio aeris frigore terre pori claudunt, quia per calidas exhallationes in terra generatas foras exire, aeris intemperies non permittit, a quibus ille intenduntur, aquamque calefaciunt;

268 Et. Stomachum autem aliqui stomacharitas prone eorum, qui dicunt robustiorem esse stomachi calorem in hieme, quam in estate. De quo donec spei, homo velox, ita probe dicunt: si stomachi calor maior esset in hieme non sumerent tunc temporis vinum, seu panicum. Et rego illum, an in estate vinum, seu panem, nihil reperit. Casu reper, nabit se velox, quod non affert, nil probat vim argo; nam inde infertur calorem stomachi in estate maiorem non esse, ut: Ideo per se in hieme non est maior calor stomachi quod tunc sumitur vinum, seu panicum: et in estate etiam sumitur, quod non est maior in estate, quod a causa frigiditas appetant in estate calidiora quam tempore hiemis; non probat inequalitatem caloris stomachi per has temporibus; de qua pars, et cum pori externo calore relaxati, calorque stomachi, et sanguinis etiam

Calidus ex exteriores corporis partes dispersus sit refrigerium quod sumunt a cibis, et potionibus frigidis. At tempore hiemali corpora partes ob externis agentibus frigescunt, atque inde alimento, et potionibus calidis auxiliantur.

Caput 3um

De pugna, et Resistentia Qualitatum

Caput 1um

Quotuplex sit Resistentia:

Experto habemus experientia magistra, qualitates inter se pugnare pro subiecti possessione. Videmus enim quod per calorem in summo frigiditatis societatem secum non permittere. Ac totis viribus conari illius expulsionem a subiecto in quo ipse est. Nec loquor in praesenti de formis contrariis, ut aliqui voluerunt: nam formae substantiales aliae non opponuntur, ut explicui [illegible]. Nec quidem peculiare habent ea, quae contrariae dicuntur: nam ea contrarietas oritur ex qualitatibus singulas formas comitantibus. Praeterea studio, quo nos sol. intelligendam de pugna, et resistentia qualitatum. Haec autem ita communiter definiri solet: Est actio formalis, qua una qualitas alterius exercitium impedit. + 1° aliqui dividunt Resistentiam in intrinsecam, et extrinsecam: 1am, quam habent qualitates ratione suae naturae, ut calor, et frigus; humiditas, et siccitas: 2am, quae ab extrinseco advenit qualitatibus: Huius generis volunt esse oppositionem, et resistentiam, quam habet intensio, ut octo cum quolibet alio non gradu eiusdem qualitatis, quod Deus decrevit ne ultra octo gradus qualitates crescerent. praeterea quae hanc oppositionem resistentiam vocant extrinsecam, et moralem. Dividitur 2° in resistentiam effectivam seu potentialem, et formalem, seu perturbativam, quam alii naturalem vocant: effectiva resistentia accidit, quando qualitas impedit exercitium contrariae qualitatis per propriam actionem, ut quando calidum resistit frigido aliquos gradus producendo in illo. formalis, et naturalis resistentia consistit [illegible] in qualitatis introductione seu inhesione in subiecto: Ita resistit frigidus calori. Utraque haec resistentia invenitur quando manus calida applicatur lapidi frigido, aut quando lapis in summe calidum aquam immergitur: Tunc enim et lapis resistit effective aquae calorem in illa producendo, et aqua similiter resistit lapidi, aliquam frigiditatem in lapide + 270

producendo, et calor, et frigus mutuo sibi se resistunt, suis subiectis inhaerendo.

271 Secundo aliam invenit resistentiam effectivam, quae non consistit in productione qualitatis in subiecto, ubi est contraria qualitas. Et tantum in eo, quod agens impediat, quod contrarium agat nihil in illo agendo. Contra probat. Si passo ex octo gradibus qualitatis, posito duo agentia contraria applicentur, scilicet calidum et frigidum in summo gradu, quodlibet alterum impedit, ne totam intensionem producat; unde evenit, quod calidum quod attribuere producat, quinque gradus caloris: et frigidum tres tantum gradus: ubi calidum impedit frigidum, ne plures gradus producat; et frigidum similiter impedit, ne calidum octo gradus producat, quod alioqui aptum est producere. Unde infert duo: tum in hoc casu esse resistentiam, quod nullum ex his agentibus producit totam intensionem, quam potest: tum solum intercedere resistentiam formalem, quod neutrum eorum agentium in alterum agit: et in passum intermedium.

272 Quod efficaciam confirmat: nam si ponamus subiectum, quod tantum capax sit unius tantum gradus, et applicentur duo agentia, alterum calidum, et alterum frigidum unum tantum ex illis producet gradum cuius subiectum capax est: at ea agentia sibi invicem resistunt, alioqui quodlibet produceret suum gradum. Nec tamen ea resistentia formalis est, ut patet: ergo. Et confirmat. Secundo Suduant Philosophi, non esse resistentiam effectivam, quae in actione consistat. Tamen agens contrarium aliquid producit in sibi contrario? Si aliquid producit, illud resistit effective. Si non producit non resistit. Contra hoc: quod non datur resistentia per divisionem contrariis praesentiam: nam haec non ponit impedimentum in passo: Tamen impediret potius, quam contraria qualitate impediret, quod per praesentiam contrariis non contingit.

273. Nequidquam quae probant non esse in contrario adductum, adducto Hy- ponimus Assero, quod in eo casu dari resistentiam formalem in passo habente tres frigiditatis gradus, et quinque caloris: agentia vero minime inter se pugnare. Tres enim frigiditatis gradus in subiecto ne potius se resisterent, ne calidum ulterius operaretur, quod ut calor sextum gradum produceret, necesse erat deperdi unum frigiditatis gradum; licet a tres illi gradus sui destruere exigant, habentque eam potentiam illos destruere; ideo agenti calido resistunt, ne ulteriores gradus producat. Ad id quod affertur in confirmatione. Dico, quod agens actionem aliquam in passo, illum gradum cuius capax est subiectum. Si quidem gradus frigiditatis resisteret productioni alterius gradus

qui calori, qui opposita inter se neq. sunt, neq. sibi pugnent et resistant.

S.d Dico, e tollenda qualitatum oppositione: qualites n opponant intra se, qdo n in subto, et neq. pugnent, qdo in subto n sunt, qd numqm pugnant. Maior pt; qua qdo una qualitas e in subto, contraria ne aliqn diuperientia. Min. dicitur; q n pugnant qualites quoad simultaneam exam, et quoad subtm. Propterea frigiditas n opposita calori, qdo expulsa a subto; ergo qualites minime opponuntur. Effecto, quidqd sit de illum diximus, ex scientia philosophica, lentes e frigore, et calore bellum indictum here. Cum altera alteram abigere a subto conetur; qd siue clarius oibus e; et ita videamur cum ante philosophica inimicitias profiteri. Pro, mando mirum, illum pbare dicta. Unde dicendum sequentis Enimmatis, nocuam. 214

Fora 10. qualitm resistentia et opp. quali dicitur, e negat qualitas exens in subto, Da calor petit, ne psequenti instanti frigiditas pducatur: nam si pducta, sit perturbaret subiectum ipsam, & ipse expelleret. Ergo d. actum q. dicitur neg. calori: cum quaelibet entitas sui disturbare appetat, sequenti dicam, quo pugnat cuicumq., qd disturbare obstare poss. atq. adeo cum instans dicta immittere qualitatis tales disturbare impediat, debet petit qualitas, ne contraria in ppria subto pducatur, sive minor, alterutra fiat: o. tali resistentia qualitatis sui qualitas contraria in exigentia, qm quaelibet, ne psequenti instanti, sibi contraria pducatur, ubi ipsa e. Unde opponitur, p eo instanti, quo existit; cum ergo haec resistentia qualitatum sit quoad idem subtm, a quo mutuo se expellunt n poss esse p instanti, quo neutra e in subto. 215

S.d Hic dependenti notandus e ordo, qm inter se opponunt doctores inter qualites quoad resistentiam, et activitatem; itaq. n oes qualites equales hent activitatem, et resistentiam: aliae aliis praestant tum resistentia, tum activitate. Ergo calor omnium activior e, deinde frigus activum e humiditate, et siccitate humiditas vero est activior e, et dixi, remissior, in o seruando siccitas succedit. E d. 216

d. Siccitas e major resistiva oibus oibus, et calor oibus cedit in resistentia humiditas majoris resistiva e frigidita, et hac major calore. Itaq. qualitas, quo major activa e, eo sit minus resistiva, et e d. quo major resistiva e, eo sit minus activa. Et pro illum primum, de ista facilius pbatio, et comparatio praedicta, de qbus deinceps videbit.

Caput 2um

277 # De agentium Repassione, et Reactione

Reactio dicitur actio agentis, quod simul aliquid patitur ab effectu in quem producit. Et similiter Repassio est mutua duorum passio: Quod utrumque experiemur in manibus frigida cum calida confricatis: frigida enim simul aliquid producit in calida, et haec aliquid caloris in frigida operabitur: quare utraque actio dicitur reactio, quia non simpliciter producit, sed producit in passo, quod simul agit in agente. Et passio utriusque dicitur repassio, quia utrumque non simpliciter patitur qualitatem productam ab alio, sed patitur qualitatem ab agente, quod simul patitur qualitatem alterius. Ubi, ut videtur, quod ex his agentibus habet duplicem qualitatem, alteram agentis qua agit, alteram passi qua patitur.

278 Quod discutiendum restat, est veritas illius proloquii: agens in agendo repatitur, quo sensu verum sit. Et dum naturaliter sumptum verum esse non potest, cum Deum repatiatur, quidquam a passo, dum operatur: plurimum enim derogaret summae Dei perfectioni. Praeterea cum spiritus ... sit, unica pars est repassiones. Unde Sol non repatitur a Terra, ubi metalla, plantas, et alia innumera producit. Unde, ut verum sit proloquium, aliquas ... conditiones, quibus datis verum erit, quod agens in agendo repatitur. Quare in primis certum debet esse, quod de tali agenti non est aliquid a contrario pati, quod patet in exemplis nunc allatis. 2o, quod plura sunt agentia contrarium non habentia. 3o, quod adeo fortem posse ... agens, et contrarium adeo debile, ut antequam hoc aliquid agat, iam destructum sit a potentiori. 4o Tandem, quod Deus potest huius concursum suspendere, in quo eventu alteri tantum concursum libebit operare, quin aliquid a contrario patiatur.

279 Certo 1o, ex dictis, quod agens habeat contrarium: sic enim contrarium non habens, non enim agens in agendo repatiatur: nam Reactioni nisi ... agentium requirita, quae a contrariete oritur. 2a, quod agens sit intra sphaeram sui contrarii: sic enim alterutrum sit extra sphaeram alterius, non repatietur, quod est extra sphaeram: nam agens non operatur extra sphaeram ...

Propterea Solum patitur quidem a Terra, quae extra illius sphaeram est. Quare ad utrumque agens sit aequalis activitatis: alioquin robustius vincet, et debilius debellabitur: deficit ergo conditio: nam calidum ut octo, nil patitur a frigido tantum ut unum. Ultima conditio, quod utriusque activitas impediatur in actu 2°. Quod si deficerat, quocumque ex capite, non dabitur actio, et reactio. 280

His ergo conditionibus adstantibus, censeo, quod omne agens in agendo repatitur. Et hoc est quod contraria applicata subiecto capaci, et non impedite vicissim operari debent; sed taliter applicantur duo agentia contraria illis conditionibus servatis: ergo alterum in alterum aget, atque adeo alterum ab altero patietur. Dabitur ergo reactio, et repassio: nec admittenda est Ricardi limitatio, qui asserit, reagere probari non per eandem partem subiecti, nec per eandem contrarietatem; sed per diversam partem subiecti, et per diversam contrarietatem. Itaque pars illa subiecti, quae patitur frigus, non sit eadem quae agit calorem; sed altera diversa, vel si eadem est non agit calorem, sed humiditatem, vel siccitatem. Non ergo eam limitationem admitto: quia nulla est repugnantia in eo, quod, et per eandem partem subiecti, et per eandem contrarietatem agens operetur, et reagat. 281

Praeterea aliquando necessarium erit, quod eadem pars per eandem contrarietatem agat in contrarium. Demum sit positum quod calidum palmare applicetur frigido etiam palmari aeque intenso. In hoc casu pars illa calidi, quae patitur calorem in frigido, erit immediate passiva frigidi. Secus erit aliqua pars, quae non agat, quod probo cerebro dicere, et contra probatur: Itaque omnes partes calidi agentis sunt aeque applicatae, et aeque activae: ergo vel omnes, vel nulla aget in calidum: quod idem in agente frigido eveniet: ergo potest agens per eandem sui partem reagere in aliud. Quod autem etiam agat per eandem contrarietatem, probatur eodem modo: etiam si supponamus, absoluta agentia nuda esse ab alia qualitate, praeter frigus, et calorem, per earum tantum qualitatem erit reactio. Atque adeo per eandem contrarietatem. 282

Obiicies primo 1°. Vel agentia sunt aequalia, vel inaequalia? Si primum neutrum operabitur; si secundum fortius aget in debilius et hoc patietur: ergo reactio, et repassio repugnant naturae. 2°. in

premu

in depressi octo gradum caloris cum tandem frigiditas statim ac a-
pplicata calor agit in frigidum, et in illo intr. calor in separatur a
frigiditate: q. e. Maxe certa: q. calor a la natura, et sufficienter
applicata. Alia pbr. si calor tunc separatur aliquid frigoris, aliqui
ex octo gradibus caloris dependeret calidum: in m. Oponi possunt
unus frigiditatis cum octo caloris, sig. des oes octo p. tunc separarentur
e stado. opponitur; q. sequeretur, q. aer intercedens inter ..., et
rnq moveretur motibus contrariis frigore et, et calore, qd repugnat
naturae. Sequela. P. q. aer intercedens pa ... agentia
ab altero calorem, et ab altero pateretur frigiditatem; q. e. q. p. h.

283 Resp. ad sum
agentia debere esse equalia in tam omnino da equalitate: Hoc est, non
debent esse equalia tam in agendo, quam in resistendo: Hac enim
non mentium operabitur. q. tam hoc naturae non attinget, quod supra
diximus: agens, qd sedexat in activitate, cedit in resistentia; semper
data locus reactioni: q. nempe, et si equalia sunt virtute, aliud ac-
tivum e; praeterea agere pote in alterum, qd non sua remissum ope-
rari; et q. hoc etiam non sua alteri constat in resistentia, alterum re-
tardat, in illud q. aliquid agit!

284 Ad Sum, ne mixe: cuius plan mixe etiam
nata. Etenim calor statim, ac applicatur operatur in frigidum cum totam
suam intensionem. Deinde in d. misi quiescit, et separatur a frigido. Tamq. aliquem
gradum caloris deperdit. Aliter tamen respondent soler Ahu. argo, asserendo
tam calidum, frigidum statim ac d. procedunt, qd sibi suum gradum deperdere ex re-
paratione ab altero, ac perinde ... tantum quo septem gradus
q. alter deperditur. Ad Sum resp., verum qdem esse aerem intermedium mo-
veri motibus contrariis; et non repugnantibus: aer in ille reponet frigidum
et calorem in partibus remissis qualiter non repugnat, qualiter d. pone, ut pt in mix-
tis.

285 Lib. Id d. ... totum locum de Lune Ari oportebit, quo sensu intelligendum
sit illud ex Arte preconium, Actio dum et proportione maxime inequalitatis:
Hoc est, qd max in pendat activitas agentis, quam sit passi resistentia ut actio
exerceri possit. Resp. qd ex sermone sit de activitate, et resistentia mathematica.

& an eiusdem effectus, diversum est. Pars 1.a certa est, nam parum refert, quod activitas agentis maior sit in actu 1.o, nisi tota impendatur in actu 2.o. Certa quidem, quia saepius truncabitur a pluribus activitas, & resistentia debent reduci ad actum 2.um. Nec minus certa est 2.a pars, nam si loquamur de diversorum effectuum. Poterit maior esse resistentia, quam agentis activitas, ut contingit in igne producente quatuor gradus caloris in aqua, quae alios quatuor frigoris dispositions, impedit productionem alterius gradus caloris. Ceterum licet maior sit resistentia aquae, nihilominus ignis producit quatuor 1.os gradus caloris, quia aquae resistentia non ad illos, sed ad calorem ultra quatuor gradus. Pro assertione est, quia agens vincere non potest passum, nisi maior illo ponat actionem. Et agens tunc maior ponit actionem, quando maior illius activitas reducitur ad actum 2.um: & hactenus de ... ad finem

LIB. 2us

DE GENERATIONE, UBI DE ELEMENTIS, METHEORIS, ET DE COELO.

DYSP. 1.a

DE ELEMENTIS.

285 Aggredimur, quae ex reliquis Tractatibus, quae contra à PP. Relig.
praetermitti solent temporum angustiis coacti; quod ego veritus sum, ne quid
Deesse videatur, copiamus Quaestiones aliquas de hac re duxi praestringere, ad exemplum
quae reducere ac fine audientium maerore, et detrimento,
et detrimento, et detrimento. Et nefas hoc breviter reparare conabimur,
ne iucunda admodum materia à vobis defraudari videatur. Huic de Elementis
Tractatui annectimus disputationes de Meteoris, et de Coelo, quae illi valde affines
sunt. Huius quidem de Elementis in 2ª Disp. de Metheoris agemus, ac
tandem ad Coelum usque evolabimus.

Quaestio 1ª

De natura, et Situ Elementorum.

Caput 1um.

De Essentia, et numero Elementorum, et earum qualitatibus

287. Multifariam accipi solet vox Elementum: sonat enim sua aliquid
primum, ex quo aliquid fit. Sic in Scriptura Alphabeti litterae Elementa dicuntur; in Mathesi Demonstrationes etiam primae. At tandem Philosophia corpora Elementa appellantur. Et nos illa nunc usurpamus pro
corporibus simplicibus, quae constituunt ... sub illa nomine
Elementum: etiam ex illis caetera omnia mixta corpora constituuntur, vel componuntur. Dicuntur simplicia corpora, quia non constant ex
aliis compositis; constant enim materia, et forma substantiali, quae per mixtionem aliorum corporum carent, quod mixtis convenit. Quae quaeque in alia composita, praemixta sunt Elementis, et eorum qualitatibus dicenda.

288 Elementi definitio ab Aristotele traditur 3º de Coelo, Capite 3º, Text. 31 sic: Elementum
est illud corpus, in quod caetera dividuntur, in quo sunt inest potentia, aut
actu; ipsum vero indivisibile in alia, quae specie diversa sunt: ad quod tandem
reduci debent quaeque alia ab aliis exquisitate. Dicitur enim Elementum, in
quod dividuntur caetera corpora: nam mixta per alterationem resoluta abeunt
iterum in Elementa, ex quibus antea constabant. Elementa vero non resolvuntur
in alia, sed ad summum unum corrumpitur ab alio, et omnia inter se conspirant
ad componenda mixta. Dicitur praeterea Elementa inesse actu, vel potentia

in mixtis; q̄ ad huc sub lite ē: an virtualiter, an fā̃ maneant in mixto, de quo postea. Tandem concludit def.º Clementa n̄ posse dividi in diversas suas species, q̄ Clementum ē corpus simplex ad mixtionem aliorum corporum excludens. 289

Ad qualites ā Elementorum, sciendum ē eas dici primas, q̄ proprietes si Elementorum; quod ē corpora dicuntur, tum etiam q̄ ex ipsis ceterae aliae qualites fiunt, quae secundae appellantur. Solent definiri hae qualites: quae neq. ex aliis, neq. ex ipsis mutuo, et ex ipsis aliae qualites fiunt. Non enim calor, aut frigus fiunt ex aliis qualitatibus, neq. ex calore frigus, et ex ipsis temperatis, ac admixtis, primariis fiunt secundae qualites, v.g. sapor, olor, aluedo &. quot ā sint hae qualites, difficile a hic dirimit pro parte qui asserunt, esse tantum duas, frigus sl., et calorem; humiditatem a. et siccitatem ā n.º earum qualitatum excludunt per fundata, quae iam solvenda obiciam. 290

Primo; q̄ humiditas, et siccitas n̄ sunt operativae, nec principium in se: ē n̄ disponunt ā substantia corporum, quibus insunt. P.ᵃ prob. q̄ corpora humida, n̄ aliter humectant, nisi se applicante alteri corpori sl. m. inter se, et oceanum vitrum interponatur, quod aqua transmeare n̄ possit, minime ab oceani aqua humectaberis; ē &. 2.ᵃ Quae fundatum ē, q̄ nulla ē ao, ā posteriori ex qua cognoscantur eius qualites, siquidem de illarum effectu nobis n̄ constat, ut constat de calore, et frigiditate; ē &. 291

Sed verba

Pro pte. tertio. asserio cum cor. Phorum, humiditatem, et siccitatem, esse qualites distinctas ā corporibus, quae comitantur, ac proinde quaternarium esse primarum qualitatum. P.ᵃ prob. q̄ idem corpus iam humidum, iam siccum ē: ē eae qualites sunt distinctae ā corporibus. Ans pt in ligno, quod humidum ē in silva, siccum v.g. dum disponitur ad ignem. Cons. v.º prob.; nam si ligni humiditas n̄ distincta esset ā ligno, semper esset humidum, sicut semper ē lignum: alioquin disponeret ā se ipso: ē humiditas disjuncta ā corpore cui inest. Idem dic de siccitate. Item; q̄ in accidentibus Eucharisticis datur humiditas, et siccitas, et ibi nulla ē substantia: ē sunt qualites distinctae ā substantia. Nec satisfaciunt adversarii dicendo, ibi n̄ manere humiditatem, et fluxibilitatem. Dē, q̄ fluxibilitas, quae remanet in speciebus vini, erat ante conversionem, sive humiditas:

quo etiam patet quaestionem, atque adeo ibi remanet humiditas dicta a substantia vini.

292 Hinc ad fundamentum 2um respondeo: ad 1um inficiando consequentiam quia unum non sunt operativa. Hoc non obstat, quominus distinguantur a substantia, sicut in luce, quae etiam censetur non operativa, et tamen distinguitur a corpore luminoso. Ad 2um dico, lux de se pertinet qualitatem sit virtus operativa. Ad 2um, negando assumptum. Ad probationem, nego etiam assumptum: mediantibus enim humida, et sicca operantur in inferiora. Nec exemplum oceani aliquid probat, ut enim lapide aut solido; si stanno aliquod credibile in oceanum mergeretur, et intro sinum datum, certe potius curaret a se humiditatem expellere, quam non curat, eam a se eliminaret. Praeterea ut illud demus, quod vitro defensum non humectaretur, hoc est, quod visum lumine consistit humiditas: aliter enim temperaret huic autem, si in cubili lumine humido diu moraretur. Atque etiam qualitates inter praecipuas diximus: quia enim non diceremus, diversissimo affici manum ex aqua extractam, quam a corpore remotam. Ad 2um, nego assumptum: cum enim qualitates a posteriori colligimus, ut constat ex n.o 291.

293 Hinc autem opertet, ut, tam qualitates eae quatuor restant earum descriptiones a Philosopho audiamus. Ait Philosophus, quod calor congregat homogenea et disgregat heterogenea: frigus vero congregat heterogenea, et disgregat homogenea. Tam ut in metallis liquescentibus, ubi levius sursum ascendit, et gravius descendit; unitur inter se eiusdem speciei, et segregatur ab aliis. Quod etiam videre est in quovis metallo liquato, ubi excrementum sursum ascendit, et segregatur a purioribus metallicis partibus. Frigus constat in aqua glaciata, quae in se suo corpore trahit terram, paleas, ligna, et cetera et corpora in suo corpore dissoluuntur. Praeterea docuit Philosophus, quod humidum est, quod suo termino difficile continetur, alieno vero facile. Ut aer, et aqua quae cito fluunt, et facile ab aliis corporibus continentur. Siccum vero, quod suo proprio termino facile continetur, alieno vero difficile. Ut terra, quae non facile se diffundit in aliena corpore extra proprios terminos partium.

Caput 2um
De numero elementorum, et qua ratione illis competant tales qualitates.

294 Nemo sanae mentis unquam extitit, qui dubitaverit, quatuor esse

ee elenta: ptereà extra dubiu͂ orbus ee deuet elentoru͂ nu͂eru͂ ee qua-
ternariu͂. nec tm defecit hoc q̃ pnoxi id plani: nam quatuor tantu͂
sr obinac, que fieri possunt ex 4u qualitatibu: ut ex calore, et siccite; ex
calore, et Humidite; ex frigite, et siccite, et ex frigidite, et humidte. Cu͂
m. due otrarie qualites insummo pdu ouinpi n valeant, inde fit, cas, ab
alias obinationes ex 4u qualitatibu opon poser, ut px pendenti ostadit. Pbt
Phus ab experiea, qua ostat, igne ee summe calidu͂, aqua summe frigidu͂,
aerq summe Humidu͂, et Terra summe sicca. § 295

Hec cu͂ ita sunt valde dividunt
Phi in distribue otraru͂ qualitu͂ px singula elementa. et q̃ duplex egue
pbalis opio hic versatr, placuit mihi utramq. vobis cu͂ suis fundis offerre,
cu͂ obtione utrambt earu͂ sequi. et ante resolutioe, et pro totiu͂ dispu͂
plenio ni intelligentia nota. qualite in summo gru appellari qdo e in tota
sua intensione qm usue otinuit ee usq. ad octabu͂ gru͂: Nota ptereà
qualites otrarias dici in ouinpiles in pribus intensis, hoc est extra quartu͂ gru͂
usq. ad 4u͂ m. ouinpi possunt, et tunc dicu͂, qualites opon in pribus remi-
ssis. Nota denig. qualite intendi q pe summu͂ l in excellenti gru, qdo
excedit 4u͂, et oi pertingit octabu͂. § 296

Hic positis alia ssa, et corpe, hac roe
partita singulis elentis qualites, ut igni calorem in summo, aeri humores, aqua
frigidite insummo, siccites vo terre, et qd de igne, et terra n e otroversia,
cum experia testetr, nullu͂ ee corpus in subtilnando calidiu igne, nec aliud
terrà magis siccu, que in scriptura arida vocatr, et unde humi-
dite absente dehiscit, pulvereq. dissoluitr. Pterea difficultas so: est
de aere, et aqua, qbus h dictq qualites opetere pbr primo de
aere; nam igni ouenit cum aere in una qualitate, et per alteram
i bs aduersatr. sed igni qualitates ss calor, et siccitas, ut experien-
tia opbr: ρo px alteram ouenit, et per alteram earu͂ igni ~~...~~
aduersatr aeri. § 297

Discursus liquet. et qui ouenit px siccitem, hec enim
solu͂ ouenit terre, et igni: ρo ouenit px calorem: hic enim autem
ouenit terre, et aque: ρo illi aduersatr px siccitatem. sed siccitas
solu͂ opponitr humiditati: ρo hec ouenit aeri, et qdem in summo,

et quidem in summo; nam calor, qui etiam competit aeri, non potest illi in summo competere; nam ita competit igni: atqui nulla qualitas potest duplici Elemento in summo proinde distribui: ergo etc. Et probatur quod proprius effectus humiditatis est reddere subiectum fluidum: aer quidem humidus facile propter labuntur, et fluunt; et aer sine maiori fluidum est etiam quam aqua; cum undique labatur, etiam per tenuissimos poros: ergo aer est summe humidus; quod doctrina consonat iis, quae diximus de humido a n. 283.

298. Probatur 2° pars de aqua, quod igni nulli acrius opponitur, quam aqua: ergo illi opponitur per utramque qualitatem, quibus ipse pollet: patet tota; quod maior elementorum pugna oritur ex eo, quod unum cum altero pugnet per duas utrumque qualitates; et ignis qualitates sunt calor, et siccitas: ergo aquae qualitates erunt frigus, et humiditas: haec enim sunt, quae extreme opponuntur calori, et siccitati. At humiditas non convenit in summo aquae: convenit enim aeri, ut probavimus: ergo tantum una qualitas duarum ei convenit Elementi in summo: ergo frigiditas in summo convenit aquae. Probatur quod frigiditas exigit corpus densum: est enim proprium densitas: at aqua est densior aere: ergo illo frigidior. Nec dicas terram esse densiorem aqua; atque adeo illa frigidiorem: non est densior terra, quae in statu suo naturali in minutissimum pulverem abiret. Itaque terra densior igne, et aere: rarior tamen aqua.

299. Praeter qualitates, quas diximus in summo primis Elementis convenire habent alias etiam in summo, et propter summum: quae ita in hac serie distribuuntur. Siccitas tribuitur igni calorem, aeris humiditatem, aquae, et terrae frigiditatem. Et quidem de igne experientia testis est: videmus quippe ignem non solum calefacere, sed etiam exsiccare corpora sibi applicata. Probatur 2a de aere, qui frigidus esse non potest; quia nulla qualitas inest duobus Elementis: tum si ita competit aquae et terrae: ergo aer calidus est. Et confirmatur quod non restat alia qualitas, quae illi possit convenire. Praeterea frigiditas petit subiectum densum. Aer autem raritate est ceteris post ignem. Tandem si aer, quem respiramus frigidus esset, nos interimeret, potius quam iuvaret. De aqua et facile patet assertum: nam aqua humectat corpora, et vestes illi applicatas: ergo humida est. Postremo tandem de terra sic probatur, quia nulla alia restat qualitas, quae ei possit attribui praeter frigiditatem: ergo terra frigida est.

300 Quaestio 2a. Illa longe aliter per singula elementa suas qualitates partitur, dissentitur, quae ad aerem, et aquam spectant. Nam de igne et terra nulla e discordia. Itaq. docent Stoici ista, quae a pluribus defenditur Recentioribus aerem esse summe frigidum, et proprie summum siccum; aquam vero summe humidam, et proprie summum frigidam. Huius opinionis fundamenta contrarianter ... Ea proponam; absq. solutione tamen, ut earum alteram, quae placuerit, tueamini. Et quidem de frigiditate aeris constat 1o quia abscedente sole, qui aerem calefacit, hic infrigidatur: videmus quippe aerem noctu frigidiorem esse quam meridie, quod idem accidit media in hyeme propter solis decessum. Unde in media aeris regione, ubi connaliter erit, frigidissimus e; ideoque ibi grandinem, pluviam, et nives parat: ergo aer e summe frigidus. De siccitate aeris etiam constat quia humida exsiccat. § 301

Et idem, quod aer humidus non sit, quod immediate opponitur teste Stoico, probatur 1o quia aer, si nimium humescat, convertitur in liquorem pluvialem, ut constat experientia: ergo humor non e connaturalis illius. Patet consequentia, quia nulla facta corrumpitur a sua connaturali qualitate nimium intensa; et aer corrumpitur a nimia humiditate: ergo etc. Praeterea quia aqua magis humectat manus, et vestes, quam aer: ergo humiditate sibi vendicat: ergo aer non e summe humidus, alioquin non esset aliud corpus humidius illo. Et hinc confirmatur siccitas aeris, qui potius humiditatem aquae consumit, indurando lutum illius humiditate consumpta. 302

Humiditas aquae satis constat ex numero praecedenti; quod vero non sit summe frigida, quod quaerebat 1a illa probatur: quia nullum elementum conservatur absq. qualitate, quam in summo gradu petit et aqua conservatur absq. frigiditate, ut constat de aqua ebulliente: ergo. Illa confirmatur: quia alioquin aqua in profundo maris congelaretur, quod non accidit; potius enim frigidior solet esse in extimis partibus. Confirmatur 2o: quia nix, et grando frigidiora sunt aqua: ergo haec non e summe frigida. Erit ergo tantum frigida, et proprie summum. Unde tandem evadit Stoica illa, ignis tantum est calidum; caeterum a elementis frigiditatem distribuit. Ea argumentum iudicat, ut melius ... omnia quaeq. de parentum ... valeat.

Caput 3um

Caput 3um.

Qualis sit Situs et natis Elementorum Locus

303 Dissentiunt hac tantum diversitate de igne, nam Caeteris omnibus Nota, et circa Tropica assignanta Loca. Terra ut omnium infimus locus Superior Terra, aqua, et Hac Superior aeri. Pro Huius e, quia omnium Elementorum gravissima e Terra, qua per centro proprio deuet ee: Terram sequitur gravitate, aquam; ac proinde Terra superiorem sibi vendicat locum. Denique aer levior e aqua, et Terra, ac per consequens eminente illis locum sibi postulat. Huiusque dicta experientia probat. Ob a. aquorum huius inequali gravitati certa non e. Aliqui asserunt, Terram omnium ee gravissimam, quia omnibus e densior. Et mihi non placet, quia oleum densius levium e plumbo liquato; ac proinde densitas non e ratio a. priorum gravitatis. Tullius, quo cum Cor Phorum, mare, lamina gravitatis oritur, l. a natura ipsius corporis, l. ab intensione ipsius gravitatis, si forte disparatam corpore.

304 Praeterea si aliqui, qui levitate nant, asserentes corpora sursum, l. deorsum, l. circa medium locari; quia alia aliis minus gravia sunt. Sic discurrunt de locis Elementorum: Aerem enim dicunt, ideo e supra aquam; quia minus gravitat, quam aqua; et aquam supra Terram, quia minus gravitat, quam terra: et Hoc infra Caetera Elementa, quia omnibus majori gravitat. Et Hec si parum momenti; praeterea quae in iis parum insistendum. Ad utrumque sit aeque probabile.

305 Igni adjorem accedamus de quo dicimus e Tropica iuxta Peripateticos, et Sed Caeter Phos asserentes illi zonam ee Sphaerae Lunae immediatum praeterea. Totam illam Sphaeram, quae praedica- ba e circumdare. Movebantur 1o. quia flamma Ignis sursum ascendit: quod signum e Sui centrum, ult zonam Elementarem sursum ee: deinde Cum sit omnium Levissimum elementum, et minus grave, superior omnibus deuet ee. 2o. movebantur: quia ignis, ibi collocatus medium teneret, et temperabit Frigidissimos / confluxus Lunae, et Saturni. Ead. sb- vibiti, flamam sursum ascendentem Coelo evanescere qua pte inde mali inferatur, zonam Elementarem sursum ee. Aent quod flam manifestat

et usq. ad sphaeram evolare, et pa sui tenuitatem a nobis non videatur.
Contra plures sunt Phi- 306
lum Astronomus fuerint, ibi non esse ignem. 1.° quia aliqui videretur praesentia nocturno tempore, sicut astra, et caeli videntur. 2.° quia ignis egeret pabulo, quo nutriatur, secus dissiparetur, ut patet in igne artificiali; sed ibi non habet pabulum, quo nutriatur: ergo ibi esse non potest. 3.° Mix: quia ex altera parte ignis lamberet caelo, et ex altera, aere; sed neque caelum esse potest pabulum ignis: caelum enim est incorruptibile; neque aer esse potest pabulum ignis; aliter numquam apud nos extingueretur. Cum proximus semper sit aer, qui de facili poterat ab igne: ergo ignis non est prope Lunam. Praeterea hic locus detractum locum ignis non assignat; sed assignatur proprius locus ignis esse eam mundi partem, ubi ascendit, et producitur a [illegible] illius productibus.
307
In dubio, utrumque huius discurrendi modum probabilem esse; secundo tamen priorem communiorem esse, et praeterea pro illo standum esse censeo, nec non [illegible] illum allata majoris videndum. Ad 1am Resp. ignem a nobis non videri, propter nimiam sui raritatem. Deinde, ignis ibi non lucet, quia purior est, et quia radius plurimus praeterea visus illum transgreditur, qui illum discernat, sicut non discernit caelo, qui si infra firmamentum [illegible] tamen astra videat, et discernat, quod ignem, qui est apud nos lucet, idem est quia aliquid habet humoris, et viscositatis. Ad 2am Resp. ignem in sua sphaera pabulo non egere; apud nos quia esse majori et violenter detinetur, quod aliter fieri nequit naturaliter, nisi omnia combustibili illi applicata, sive extinguitur, sive ad sphaeram suam evolat.

Caput 4um

De gravitate, et levitate elementorum. 308

Agitari solet hic 1.° an detur levitas dicta a gravitate, an levitas nihil aliud sit, quam defectus majoris gravitatis? Itaque quod corpora levia, et gravia dicantur, per operationem majoris, sive minoris gravitatis. Crediderunt, cum Spinula, satis probabile esse, dari levitatem adeoque dictam a gravitate. Nam aliogn. Deficiente corpore graviori, ad centrum gravitatis accurrerent corpora minus gravia, quod falsum est, ut patet in igne, et aere, qui minime naturaliter descenderent ad centrum

mundi anihilatis aqua, et terra. Dicendum quod, ut certum dicitur,
elementa non gravitant in propria sphera: si autem ignis, et aer essent gra-
via, utique gravitarent, versus centrum a potentia: ergo datur levitas adequate
dicta a gravitate. §

309 2° Dubitari solet, an gravitas, et levitas sint qua-
litates distinctae a corpore, vel an sit quid indistinctum ab illo? Prima sententia tenet,
gravitatem non esse qualitatem distinctam, 1° quia superflueret, cum substantia ipsa possit esse
se ipsa gravis. 2° quia improbabilissima posset esse ista pro distinctione ab anima,
quae se ipsa est sufficiens principium actionum vitalium: ergo et substantia potest esse
principium motus sursum, et deorsum, ex quo a posteriori gravitas, et levitas
deprehenditur. Nihilominus contraria, et communis sententia probabilior videtur, quae docet
gravitatem, et levitatem esse qualitates distinctas a corpore. Probatur 1° quia idem corpus-
modo grave, modo gravius experitur, ut patet in ligno, quod siccum minus gra-
vitat, et ponderat, quam humidum: ergo gravitas est qualitas a ligno distincta.
Probatur consequentia: quia corpus manens idem substantialiter, mutat quoddam majus, vel minus pon-
dus gravitatis: ergo id provenit a qualitate ligno inhaerente. Probatur 2°, et efficacius:
gravitas panni, et vini siccati eadem est ante, ac post siccationem, et post
siccationem ibi non est substantia aliqua: ergo est qualitas distincta a substantia panni, et
vini. §

310 Ad fundamenta primae sententiae. Ad 1um dico: ad hoc, gravitatem, et levitatem distinctas a
subiectis non superfluere. Tum propter rationem factam, quia non posset eadem substantia
invariata tam minus, tam majori gravitare: tum etiam propter rationem
iam dictam. Et quidem superfluunt entia, quae hoc praestant, et peculiares
effectus, qui ab alio, quam a se provenire non possunt. Sicut motus deorsum panni,
et vini siccati ab alio produci non potest, praeterquam a gravitate ibi residente.
Ad 2um, dico, disparitatem, nam dico disparitatem esse, quod anima sufficiens principium
est earum actionum, ac proinde posset dicta ab anima ad id munus superflue concede-
rentur; at vero substantia sufficiens principium non est motus sursum, et deorsum, ut con-
stat ex probatione nostrae sententiae, proindeque esse posset dictae superfluae non sunt. §

311 Hinc definiri so-
let gravitas virtus motiva ad medium; levitas vero virtus motiva a medio:
medium autem quod, et centrum appellatur, est punctum illud universi, quod aequidistat
a singulis partibus circumferentiae. Unde infertur, terram, et aquam, quae maxime

que maxime ad hoc medium inclinat ee gravia; ignem v.o et aerem, qui
à Centro recedunt ee levia. Et rogas; qua roe aqua, et terra possint
Centrum versus inclinare? Censent aliqui, illud appetere, ut naxitu
assequatur. Et dē; q. nullum ens appetit, qd naxitu sibi impole e; et na-
xitu impole e, terram, et aquam centrum assequi: g.o illud n appetunt
ut assequantur; illud pt; q. si naxitu assequi possent centrum, aqua pene-
traxet Cum terra, qd impolee: g.o &c. §.

§ 12

Dicendum g.o Iudicio terram, et
aquam, et quaecunq. alia corpora gravia deorsum descendere, et centrum ap-
petere, n, ut illud acquiram, et ut X.a illud ora asocientur, et in
globum coeant, ut sic facilius contrariis resistant. Pr. 1.o ex impugnae
impugn. data. 2.o; q. qdlt ens appetit sui conservationem; et corpora gravia
melius p. partes conservari vident, in globum disposita circa centrum: figura m.
sphaerica, et globosa X.a tutiores fortiore, et aptior invasionibus contra-
riorum propulsandis: g.o corpora gravia appetunt Centrum, ut X.o illud globum
efficiant contrariis resistendis.

§ 13

Caput Sum
Curiositati Satisfacit.

Rogabis 1.o: an Centra gravibent in propria cuiusq. sphaera? Ceo na-
tibe. Centrum quippe e in flumine, et mari natantes, et in fundum
demersi nil ponderis supra dorsum sentire. qd et tibi ipsi n semel
accidisse vel aestate fatebere. Aliter accidit Amphoram aquae portanti,
qui n leve pondus supra humeros experitur. Ratio e, q. aqua à
flumine extracta Centrum appetit, quem appetitum extinquit in propria
sphaera. §

§ 14

Et dices: g.o ptes remotiores à Centro gravitant, cum violente sint, et fieant aliai infra se, ne coiam: nam, ut diximus, corpus
grave appetit globum efficere, qd componitur ex ortis suis partibus inter se unitis;
cum h. oes ptes aquae etiam remotiores ceteris contiuitate globum efficiant,
violente n is, et consequenter nec gravitant. Colliges, aquam ee sphaericam
et rotundam, qd expertum e nautis, qui paullo post ab solvunt e portu
illum aspiciunt; at v.o post aliqua milliaria illum n vident, et ids

Accidit positis accedentibus, qui repente illud intuentur, paulo-
ante illud non aspicientes.

315 Probabis 2º: an aqua altior, vel depressior sit Terrâ? Ante resolutionem suppono, Terram non esse perfecte rotundam: nam aliqua montibus attollitur, et alia vallibus deprimitur. Hoc adnotandum, quod in altissimis montibus Terra sublimioribus aqua apparere solet, quae a mari originem trahit. Cumque aqua sursum ascendere non valeat, tum quia elementum grave est, tum quia fluida, videtur altiorem esse Terrâ. Respondeo, aquam non esse altiorem Terrâ. Et apparenter est, quia littora quibus aqua continetur altiora sunt aqua; secus non detinerent illam. Sicut illam non continet profundior terra, per quam aqua dilabitur: atqui reliqua Terra post littora non est inferior parte earundem: sed potius magis altior est littoribus: ergo aqua non est superior Terra.

316 Ad adnotandum dicunt aliqui ex mente [illegible], fontium aquam e montibus emanantem non esse a mari causatam. Sed esse aerem in visceribus Terrae occlusum, qui prae nimiam humiditatem ibi acquisitam in aquam convertitur, a montibusque descendere, quousque in flumen, vel in mare incipit. Alii dicunt, fontium aquam utique e mari ascendere, Terra [illegible], tamquam spongia suggerente ad inveniendum usum. Alii tandem recurrunt ad mundi huius Autorem, qui ita eas aquas disposuit, ut possidere universi huius habitatores valerent. Trium harum Philosophorum opinio mihi gratior est, et [illegible] conformior.

317 Dubitabis 3º: an Terra suo magno suo pondere trepidet quolibet impulsu sibi impresso? Non defuere Philosophi, qui dixerint, Terram vel minimo impulsu pedis, vel digiti, trepidare. Moventur a figura sphaerica huius elementi; ac proinde ex uno latere impulsa deberet tota moveri. Unde inferunt hoc diminuitur in aere detentum motuum terrae machinae pede vel manu in eam impressum. Sed hi falluntur: nam, ut satis lepide ait Fournier, [illegible] ad [illegible] quiesceret aqua in vase deluxa in domibus proximioribus, ubi hastiludia exercentur, cum tamen nec vas, nec aqua trepidet tunc temporis. Quod videmus accidere quando Terra terrae motu agitatur. Praeterea hos terrae motus frequenti-

imo continuo experiremur simus faliciti, nos ipsi testes sumus. § Nec Terra 318

e perfecte sphaerica, ut ex montibus comprobatur: Unde dato, quod Terra figura sphaerica esset, male inde infertur movendam leviquovis impulsu, ut manifestum est, si immane saxum perfecte sphaericum in aere suspendas, quod minime a vento movebitur. Et ratio est, quia eximium Terrae pondus, et idem est de saxo superat vires moventis, ac proinde nec quid valeat impulsum imprimere, ut ea corpora moveantur. Praeterea si Terra moveretur extraheretur a centro, cui motui, ut pote violento, Terra renititur.

Cap. 2.a
An, et quo pacto Clementa maneant in mixto?
Caput 1um.
Verior eligitur Sententia. 319

Suppono 1º quod ex ipsis satis constat, sit Clementa tunc manere in mixto, quando suas formas cum qualitatibus in illis reperiuntur, virtualiter vero manent dicuntur, quando non suas formas, sed suas qualitates in mixtis reperiuntur. Suppono 2º mixtionem aliam esse vulgarem, et filosophicam aliam: vulgaris est plurium rerum difficiles separatum coniunctio, ut cum vinum cum aqua miscetur, calx cum arena, triticum cum hordeo &a. Sophica autem mixtio est diversarum rerum in unum sub coeuntium. Unde sic cum Hurt. et aliis mixtum definies: est generatio corporum ex aliis contrariis resultantium. Si generatio omnis est, per aliquam vero differt mixtum ab elementis, quae non resultant ex pugna aliorum. Ubi ordo in hac contrario rerum, sit Elementorum pugna ex qua mixtum resultat, nullum Elementum caetera superaturum virtute, secus non mixto, sed diverso unum in aliud resultabit. 320

Hiis positis, repeat pergeni quaestio, quomodo Clementa maneant in mixtis, an tantum virtualiter? Clementa sic inesse mixtis docent contra vero ex familia Galleni cum Hypocrathe, et ex Theu. Aureoli cum Alberto magno, quos sequuntur plures ex PP. Albus, virtualiter tantum manere in mixtis docent contra in Schola tum ab antiquis, tum a modernis cum Hurt. Arria, et Lince lib. Phil. Tractatu 1º Cap. 2º. Et 1º: quia corporis mixti dispositio non exigitur; et si Clementa manerent formaliter in mixto, huiusmodi dispositio

naturā non destruerent: ergo elementa non manent formaliter in mixto. Maior
patet in omnibus, quae dicimus mixta, ut homo, equus, et caetera. Minor probatur:
Si elementa manerent formaliter in mixto, eius materiam informarent duae formae substan-
tiales, et compositio duarum formarum substantialium naturaliter non destruerit, ut constat
ex physicis: ergo etc.

321 Maior praecedentis syllogismi infertur ex doctrina adversariorum:
namque formae elementares apud ipsos informant materiam mixti. Quia vero materia mixti
informata a peculiari forma, quam sibi vendicat quodlibet mixtum, v.g. forma ligno-
rum, lapidum: ergo etc. Verbis, elementa non inesse in omnibus, et singulis
partibus mixti, et in alia eorundem, et in altera alterum elementum, itaque omnia
elementa sibi invicem distincta sint; et deinde, quod sequitur, elementa non
manere formaliter in mixto. Probatur: quia quaelibet pars mixti est composita mixtum, ut patet in
parte ligni; et ibi pertinens sit ad elementa: ergo etc. Praeterea de qualibet
mixti parte, ubi reddita aliquod elementum instaurata aliorum supra factum.

322 Sed si iterum roges cum Aureolo
formam mixti non esse aliud praeter ipsas formas elementares refractas, et ad ter-
tium temperamentum redactas; constat ratione animalis, quae est forma mixti, et tamen
quod spiritualis ex elementis temperatis componi nequit. Et 2o dico: Si mix-
tum formaliter contineret elementum, esset unum per accidens; et mixtum est unum
per se: ergo non continet elementum. Maior certa est ut constat in omnibus mixtis,
quae composita substantialia [illegible]. Minor sequella probatur: quia ex pluribus
formis non subordinatis resultat unum per accidens, ut constat ex physicorum. Quod
si dicas, formas elementares esse subordinatas ad mixtum componendum. Contra est;
quia ut constat ex physicis, implicat naturaliter haec formarum subordinatio praeter superfluitatem.

323 Ostenditur absurdum: 1o quia in exhalatione
esset in pulvere tormentario esse formaliter ignem: nec lignum esset summe humidum
ut liquido experitur, si intus ignis lateret. 2o quia ut ait Lince quo-
modo apprehendi posset in piscibus inesse formaliter ignem, quin extinguatur ab aqua
undique circumfluxa. 3o quia hinc etiam infertur, ignem esse violentum in
lapide, et terram in avibus, ut pote extra centrum. Inde colligo, elementa
solum virtualiter reperiri in mixtis, quatenus sunt qualitates, quae propria-
ssunt elementorum, refractae, et ad tertium quoddam temperamentum redactae, quae in-
sunt mixtis.

324 Et rogabis: quid sit temperantum? Resp. quod est status, et complexio cuiusque rei, quae ex virtute in ipsis qualitatibus in eo oritur, quam substantia exigit. Temperamentum aliud dicitur ad pondus, quando scilicet quatuor qualitates attemperantur in partibus aequalibus: aliud est temperamentum proportioni, seu ad iustitiam, quando scilicet qualitates non aequaliter, sed cum proportione attemperantur aliqua alia excedens solet dici temperamentum, hoc simplex, quando una tantum qualitas excedit. Quando vero duae qualitates excedentes, dicitur temperamentum compositum. Unde corporis animalis infirmitatem non esse aliud praeter excessum cuiusdam qualitatis, seu decrementum plus minus ve debito parum.

Caput Quintum

Audit, et Reiicit Adversariis. 325

Obiicies 1º Arez dicentem, quod mixtum est miscibilium alteratorum unio: ergo elementa manent formaliter in mixto. Probatur consequentia: miscibilia sunt elementa. Sed miscibilia alterata sunt eadem, ac antea: ergo elementa in mixtis alterata manent sicut ante mixtionem. Minor constat, quia alterata non corrumpuntur, ut patet in aequitudine animalis, quae a debito temperamenti alteratione factum quod pereat animal et dissipatur ex eo ipso Philosopho docente, elementa in esse mixti actu, seu potentia, hoc est, aut virtualiter: ergo falsum non est, ea ibi manere. 326

Resp. negando consequentiam. Textum Philosophi sic expono, quamvis mixtum sit miscibilium seu elementorum unio, non tamen eorum formas, sed eorum qualitates. Unde concedo probationem dico: miscibilia formaliter alterata sumpta, sunt eadem, ac antea, nego minorem: miscibilia virtualiter sumpta sunt eadem ac antea, concedo minorem. Nec aliter intelligi potest Philosophus. Sicut mixta omnia non different specie: sed tantum penes maiorem, seu minorem elementorum alterationem. Ad probationem resp. Arez abutatur abstraxisse opinione: unde ex mente Philosophi, nil contra nos inferetur, quae satis clara est. 327

Obiicies 2º: in mixtis reperiuntur elementorum qualitates, quae sunt proprietates illorum: ergo etiam ipsa elementa. Probatur consequentia, quia proprietates esse non possunt sine formis a quibus fluunt, seu conservantur. Resp. distinguendo antecedens: in mixtis reperiuntur elementorum qualitates, quae sunt proprietates illorum subtractis

intensione, qua miscent Elementi; nego ans; sub diversa, concedo ans. Elementi. tes qualitates non possunt in mixtis reperiri sub eadem, praecise in summo negatur, quia si ipsi Elementi, secari frigiditas, et calor, qui in summa intensione reperiuntur in Elementis, etiam in mixtis deberent reperiri, quod natura ... non ... reperiuntur quidem tes qualitates in mixtis, sed attemperatae qua ratione non sunt Elementorum proprietates, atque adeo illis opus non est Elementis, ut conservantur, et conservantur a forma mixti illas exigente. §

328 Obiicies 3°: mixta resolvuntur in Elementa: ergo continent formaliter Elementa. Probatur ans; quia nil resolvitur, nisi in id, quod formaliter erat in principio, ut homo resolvitur in materiam, et formam eiusdem. Probatur 1°: quia lignum combustum abit in aerem, videlicet fumum, in ignem, videlicet flammas, in terram, videlicet cineres, et in aquam, quam videmus lignum insudare; sed haec Elementa erant in ligno: ergo etc. Probatur 2°: quia ex silice, et calibe percussis ignis apparet: ergo erat in visceribus silicis: nam ibi nulla est causa productiva. Nego ans: de immediata resolutione, ut patet in hoc, qui immediate resolvitur in cadaver. quando vero aliquid mixtum transit in Elementum, ea non est vera resolutio, sed nova productio illius Elementi, quod subsequitur ad formam mixti, quae suas dispositiones in materiam mixti introducit. §

329 Ad 1am probationem, nego ans, ut patet in ligno arido, aut si ignem supponas, neque in aquam neque in fumum resolvitur. quod etiam probant carbones subcensi qui usque ignescunt absque fumo, et aqua ex ipsis effluente. quod si a ligno viridi aliquam experitur effluere, ea erat in poris ligni, quae igne adveniente fugam quaerit: non vero quia illa aqua informaret materiam ligni, sed tantum ibi inclusa erat. Adde fumum, et cineres non esse Elementa, sed mixta imperfecta. Ad 2am probationem, nego; ignem produci ex collisione silicis, et calibis, non exire a visceribus, sed de novo produci in aere a silice utrimque defflatto, et attenuato. quod si lucem obiicientem petas causam productivam illius ignis, recolle dicta ad lucem praecedentium, ubi de substantia immediate productiva disseruimus. §

330 Obiicies 4°: mixta alia sunt terrea, ut lapis, alia aquea, ut herbae: ergo quia in aliquibus unum praedominatur Elementum, et aliud in aliis. Nego, quod si Elementa manerent formaliter in mixto. Hoc impossibile esset:

nam si aliquod Elementum caeteris dominaretur, non quidem, cum illis confederaretur, et potius in se converteret. Dicitur autem mixtum Terreum, Aqueum, ratione quantitatis dominantis in mixto. Et Tandem, quod mixtum facilius converti in Elementum illud, cuius propria qualitas in mixto inerat intensior.

Caput 3.um

Difficultates aliquae Solutae.

Difficultas 1.a: an unum elementum possit in aliud converti? Certum enim debet esse, nemini fas esse dubitare de conversione abstrahente a mediata, et immediata: nam videmus, ignem aliquando per varias aquas flammam in se ipsum convertere. Unde tota difficultas devoluitur ad conversionem immediatam. An scilicet unum Elementum in aliud transire possit, ita quod per propriam formam expulsa a materia haec formam alterius Elementi recipiat, quin prius aliud cognoscat? pro quo notandum, Elementa alia dici Symbola, et Asymbola alia: Symbola dicuntur, quae in aliqua conveniunt qualitate. Verbi gratia igni, et aer, quae conveniunt in calore. aer, et aqua, quae conveniunt in humiditate. Asymbola appellantur, quae in nulla conveniunt qualitate ut igni, et aqua; aeri, et terra. § 332.

Quod certum est, quodlibet Elementum posse in aliud mediate converti. Probatur: quia omnia entia Sublunaria corruptibilia sunt, ac proinde possunt in aliud transire: sed cum Elementa sint entia Sublunaria, consequenter poterunt in aliud converti; quod aliud, etiam corruptibile, poterit iterum converti in Elementum. quod vero attinet ad immediatam conversionem, nat. Ar... Varijs Experimentis comprobans, Ventum de terra, qui nititur posse per propriam actionem in se convertere aliud elementum. Communiter tamen sic affirmat, posse Elementa invicem converti: quod dico probari certa, quia quodlibet elementum habet qualitates contrarias cuilibet alteri: ergo potest destruere qualitates alterius, et per proprias introducere: et per proprias dispositiones introductas per propriam formam introducendam: ergo Elementa possunt invicem converti. Contrarium Liquido distat. ... propria ex quibus inferunt assumptum. § 333.

... clarioris tamen intelligentiae Assero: quodlibet Elementum posse transire in quodvis aliud, sive Symbolum sive Asymbolum. probatur 1.o pars assertionis. Aer potest transire in ignem. Et aer et ignis

sī Clenta symbola: p° P.ª Mīn lgt; q ā aer, & ignis dueniunt in calore, & qdēz intensō. Mar pbadet; q ex ipsa aeris parla cum valido igne pugnan, illi resisteae n valebit. Tum ptr in qualitem vtriusq. tum etiaz; q igni esse actiuiore caeteris Clentis; qdo a. duo agentia q concordiunt inter se forti vincit debiliore: p° aer in igne transibit: n m. ibi e alud agens, qd aliaz fmaz introducat, atq. adeo Clentum poet transire in alud sibi symbolum. & a pariter id de caeteris pbare poet. §

334 2ª pariter pbt; eadē fere exponendi fma. nam aqua poet transire in ignē: & igni, & aqua sī Clenta a symbola: p° Clentum poet transire in alud sibi a symbolum. De mire dutare n licet: nam hec Clenta pugnant, quoad vtramq. qualitez ipsis debitam. Mar pbt: nam si intra aqua in fornacez iecta pugnat cum validissimo illo igne, disponenda ab illo vincenda e, p tr daes n. ante allatam. quis a. crediderit, aqua intra destructa, & alia fma ibi introducta, flamma n esse fmaz ignis; cum ibi nullum sit agens distinctz ab igne poens aliaz fmam educere in qm immediate transeat aqua: p° transit immediate in ignez. Dices, aquaz illaz prius dūertere in tenuissimos vapores, deinde in ignez. Sed contra, cur vapores illi possint immediate transire in ignez; n vero aqua. ergo nullam aliaz inuenio, preter fmam illez redditam p te dictum. Praeterea ignis p ductibus n e humiditis, quam vapores distant. §

335 3. Quaeres, quenam ex his duersionibus facilior sit, an in symbolum, an in Asymbolum? & fatis e resolutio, nempe facilius duerti Clentum in sibi symbolum, qm in alud sibi Asymbolum. Ro e: q maior e resistentia in Clento Asymbolo, qm in symbolo. & quo maior resistentia, eo difficilior e operao: p° &c. Mar pt: q in Clento Asymbolo sī due qualitates vincende; secus in symbolo, qd in aliqua qualitate cum alio conuenit. Mīn constat experia, nam difficilius operatur ignis in ferro, qm in stupa p tr ferri resistentiaz. & no hinc e q quo maior e resistentia, eo magis retardatur actio agentis, ac proinde sit difficilius operatio. §

336 2ª Difficultas e: an qualitates resistentes in Clentis, quae inno e

conveniunt sint eiusdem speciei, tum in se, tum in qualitatibus mixtorum?
Vº; an calor ignis, et aeris: frigus aquae, et terrae, et sic de re-
liquis, quae symbolicae dicuntur, sit aliqui relati a Conimbricensibus,
qui asserunt esse specie distas. 1º, quia parva lucerna igni applicata ex-
tinguitur; ergo calor ignis contrarius est calori lucernae. 2º, quia aquae hu-
miditas extinguit ignem, quem tamen non extinguit aeris humiditas: ergo
aeris humiditas opposita aquae humiditati. Patet consequentia: quia convenientia actionum
potentiae ab illis. 3º, illa, quae sub tali specie diversa debent habere proprietates speciei
diversas: ergo elementa specie diversa debent habere qualitates specie di-
versas; ac proinde calor ignis, et aeris debent specie differre. 4º.
quia siccitas ignis coniuncta cum raritate, et siccitas terrae densitati: ergo specie
differunt. 337

Nihilominus assero cum divo Thoma quem sequuntur Conimbricenses, eius-
dem qualitates esse eiusdem speciei. Moveor 1º, quia calor ignis intendit calorem
aereum: ergo non est eiusdem speciei. Patet consequentia, quia nulla qualitas intenditur a qua-
litate diversae speciei: antecedens est certum, nam calor aeris igni applicati intensior
est, quam aeris ab igne remoti, ut docet experientia. 2º illa haec elementa sym-
bola dicuntur, quae in aliqua conveniunt qualitate: at haec convenientia
debet esse specifica: si enim sufficeret generica convenientia, omnia elemen-
ta essent symbola, cum omnia conveniant in pluribus praedicatis: quod falsum est.
3º ex calore, quem producit ignis in materia, penetrat aerem medio illo
vapore: ergo calor ignis est eiusdem speciei cum aeris calore, secus non esset dis-
positio ad illum. 338

Nec enim contraria adducta fundata quidquam probant. Ad
1um, nego consequentiam: non enim ideo extinguitur parva lucerna igni applicata, quia
illi contrarius sit ignis, sed quia huius flamma motu proprio movet etiam
aerem, qui lucernam extinguit. Et idem magna flamma fax etiam extinguit
minores cereas lucernas, nec propterea sunt diversae speciei. Ad 2um, dispu-
tans: aquae humiditas extinguit se sola, ignem, nego antecedens; adiuncta
frigiditate, concedo antecedens: et nego consequentiam. Ad probationem, dico, eundem effectum praesta-
ri partialiter a humiditate, tum in aere, tum in aqua; absolute tamen
in aqua extinguit ignem; non tamen in aere, quia in aqua coniuncta cum
frigiditate, quae requiritur ad ignis interitum; haec frigiditas cum deficiat

in aere, ideo huius humiditas rationem non extinguit desiccationem
alterius per prius. Adde, quod humiditas aquae est in magna quantitate respectu
humiditatis aeris, cuius tenuitas parum valet ad actionem extinctivam.

339 Ad Secundum

in contrarium: Sufficit enim ad diversitatem specificam entitates rerum petere
easdem specie qualitates modo istae res petant in tali proportione intensionis
quae duobus convenire non potest, ut patet in mixtis, quae specie differunt,
quia unum petit talem intensionem harum qualitatum, quam alterum aversatur, et
tamen omnia mixta constant ex eisdem specie qualitatibus. Praeterea ipsa autem
convenire possunt duobus entibus distinctis specie, ut albedo cygno, et nivi;
nec dubitari potest, quod si frigus, cuius proprietas esset calor, ut quaternione dif-
ferret specie a frigore exigente calorem, ut sex eiusdem speciei. Ad 4um
in contrarium: non enim ita tenuitas in igne est causa adaequata raritatis, sed convenit talium ca-
lore: et soliditas in terra non est adaequata causa densitatis, sed similium frigori:
ac proinde a diversitate horum effectuum male infertur distinctio specifica
utriusque siccitatis.

340 De calore autem vitali dubitari etiam solet, an specie
differat ab elementari, et caelesti, qui certe creditur, esse caelorum in-
fluxus. Sunt, qui affirment, calorem elementarem distingui a caelesti et calore
solis, nec non, et a vitali. Et probabilius videtur esse eiusdem speciei: ita Divus
Thomas, et Conimbricenses: Nam hi omnes calores iuvantur, et concitantur in-
vicem: vitalis ab elementari, et solari, ut patet in senibus, quos fovet calor
ignis, et solis ab illis flammis accendendo, ex quo etiam infertur, esse eiusdem speciei,
cum uterque calor contrarius sit frigori dicto. Praeterea calor animalis recreatur
calidis medicamentis; nec semel latere calido pedibus supposito na-
tivum calorem iuvamus, et sic de aliis. Unde infertur, nec qualitates mix-
ti distingui a qualitatibus elementorum.

341 Quaeritur secundo: An elementum possit inveniri
in mixtum? Affirmat Scotus, non solum quod possibile esse; verum etiam de facto contin-
gere. Et probat duplici experientia: 1a est: Nam si mixtus permisceatur
aqua, vel conventit in illud potum nimium illius calorem, cui confirmatur ab-
lis opinio plurium Theorum asserentium, aquam in calice consecrando permix-
tam transire in vinum. 2a est: Nam saepius assetur aqua etiam permixta

accipit, qm de vilitate quoad sui Virtutem, et Substantiam; et ratione hujus e-
qd cum de apem intendat assimilare sibi passum, et mixtum apat in
elentum et seqnta conata illud sibi assimilare, qd assequitur propriam fran-
in illo perdendo. Dices: aqua vino permixta potest a vino physice
separari: ergo non conversa in vinum. Resp., ita accidere, qdo aqua permi-
scetur, l inequali, l in maxi quanti; secus vero qdo vinum ella excedit;
tunc enim ut potentior apem actioni aquam vincit, et illam magis sibi as-
sillat.

§

342

Disputatio 2a. De metheoris

Allegavimus disput. curiositatis magis, qm utilitatis deservienti; curiositatis
et curiu notae vos nunquam poenitebit. Cam tamen breui calamo perstrin-
gemus, ne utilioribus, quae nos manent disertationibus multa tempus
detrahere videamur. In hac ergo disp. de iis, quae in caelo, in aere,
terra, et aqua non sine hominum admiratione contingunt, agemus.

§ 2a.

De Metheoris, quae in Caelo, et Aere contingunt. Caput 1um

De iis, quae circa Coetum agit

343

Metheoron vox graeca, quae idem valet, quam apud Lati-
nos Sublime: Cam m., quae sursum ab elentis causantur, metheora
appellamus; proindeque propria metheora es, quae in caelo, et aere con-
tingunt. At apud Phos praevaluerit eadem etiam voce donare quae
in aqua, et terra accidunt, et si sublimia non sint. Et q materia
magna Metheorum, causata, e vapor et exhalatio, oportet horum notitiam,
primi in da dare, ut clarius procedamus. Igitur Vapor e halitus aqueus ca-
lidus, et humidus: quem frequenter videmus, et sacerdos vi Solis ex-
tractus sursum ascendere. Exhalatio e halitus terrae calidus et siccus,
quem etiam videmus e terra se attollere vi Solis in Hyeme, et sursum
etiam pettere.

344 Rogari hic solet, an vapor, et exhalatio specie differant à terra, et ab aqua, à quibus exeunt? Sed sunt aliqui sequuntur Albertus Magnus, et Conimbricenses, non differre specie, et esse partes divisas eorum elementorum, quoniam duplici suadetur, hauta ignota experientia. Vapor ex aqua superius disruptioni salem, aqua pluvialis dissoluta, quod non ita contingeret, si vapor specie ab aqua differret. 2º nam ex aqua calida cooperta, videmus vapores disrupere, qui in stillas, et guttulas colliguntur in operculo, quod signum est talem vapores non differre ab aqua: alias non adeo sale iterum in eas resolverentur: ex quo etiam à paritate probabis exhalationes à terra specie non differre. Et iam ad Metheora deveniamus.

345 Solet in serena nocte lucidior semita apparere quae à Graecis galaxia, à Latinis via lactea appellata, de qua cecinit Ovidius;

Est via sublimis, coelo manifesta sereno,
Lactea nomen habet, candore notabilis ipso.

quae ferariam quidem thema poenis fictionibus antiquitus praebuit, sed vacuo non ignorare credo. Inter Philosophos veritatis amatores non parvum est dissidium, pro indaganda causa huius rei. Aliorum placitis omissis breviter causam iudico, eam esse in firmamento stellarum, ut referunt Astrologi stellarum observatores, qui docent circulum illum lacteum moveri motu ipso, quo octava sphaera firmamenti movetur: qui circulus globulus credita, nil aliud est, quam multitudo stellarum, quae sibi invicem propinquae, et ex quibus unum corpus videntur efficere sint tam cometae, quae quia valde exiguae sunt, et propter nimias distantias una ab altera nequit discerni, et ideo omnes unum splendorem efficiunt. Vel potius crediderim esse partes sphaerae coelestis densiores, quae intensius lumen recipiunt, quod etiam per reflexiones in densiore terra aspectu sic visum ferat.

346 Aliud Metheoron apparere in coelo solitum est macula Lunae; solet quippe in plenilunio maculas habere adeo uniformes, ut homines imagines referant. Et ut placet Alberto Magno

Alberto Magno, Leone exprimat, licet effugi. cam indagare macu-
culorum n̄ exit Pho. Aliqui fale dicent, illus [illegible] decipi; n̄ etiam ipsa tales
maculas n̄ ee in Luna; et eadē facilitate, et non verisimili; potius illa falli; q̄
[illegible] Cum nulla ro in contrarium afferatur; dicunt alij, cam illarum defluxu
ē intra positionem alicuius Corporis inter nos, et Lunam; alij dicunt, macu-
las Lunę ee imagines montium, qui in Luna, ut in Speculo apparent. 347

Ad 2m utraque hec Stat, qd
unde sequeretur, Lunam n̄ equa videri maculosam ex parte terrę, ut-
tempōre in quo [illegible] ē q̄ corpus interpositum n̄ eodē modo intra penitus
ex parte terrę. Verius ē videndum censeo, maculas, defectusque
Lunę provenire a [illegible] partium ipsius: nam alię ss densiores, et ra-
riores alię. quę densiores ss intrinsecę Lucem recipiunt, quę rariores
remissiores, et obscuriores: unde ex hac [illegible] Lucę maculę, illę
efformantur. hoc imaginem reflexenter, p̄tr distantias.

Caput 2um.

De iis, quę circa Aerem apparent. 348

Vt plenius, quę de impressionibus in aere dicemus
percipiantur, notandum e, tres esse in aere Regiones Philosophi notas: alia Supre-
ma, et immediata igni Elementari, p̄tr eius viciniam Calida e. ibi aer:
2a e media, quę frigidissima est, p̄tr Antiperistasim Supremę, et infi-
mę: 3a regio e infima, et terrę immediata, quę calida e, tum p̄tr Solis
reflexiones; tum etiam p̄tr calidas terrę exhalationes. Agimus ergo in p̄-
senti de Metheoris, quę in his regionibus accidunt; et p̄o rogatur, quid 349
sit Ventus, et quę cā illius?

Rēo, Ventum ee aerem motum, et [illegible] vio-
lentia; atque adeo ab aere ee indistinctum. quę ōc. manifeste quo-
tidiana experientia suadetur: quippe cū tpe tempore flabello movente ae-
rem, nos respiraremus [illegible] illo vento a flabello moto; qui ventus
manifestum e ab aere ee indistinctus. Circa Causam autem efficientem
ss, qui affirment, ventos oriri ab exhalationibus, et vaporibus
a Terra, et aqua ascendentibus, qui aerem ingressi, illum mo-

illum dmouent, ut Locum sibi d parent. partes que aeris, tum diminutę, tum rarefactę ab exhalationibus, alię alias d pellunt, quę d motio, et d citatio ventus e. Et Judico, hanc n ee Causam Ventorum; Cum sequi dentr eius di exhalationes, et Vapores qn tm Ventus dem. Deinde majori impellit pluuia aerem, quam exhalatio, et Vapor; et tm videmus n semel pluuias sine vento. §.

850. Propterea verius Judico, Causam Ventorum ee astra, quę p pria uirtute sub hoc, l illo Solis aspectu aerem dmouent: Nec creditu difficile hoc videbitur; Cum sint n pauci, qui Lunę similes uirtes d cedant ad fluxum, et refluxum maris: et preterea; q n apparet alia sufficiens Ca ventorum. Cui d sonat d mane illud p'verbium: pallida Luna pluit, Rubicunda flat; alua serenat. Ventus aliqdo humidus, aliqdo frigidus; aliqdo calidus, et aliqdo siccus e. p'tr qualitates, quas extrinsecus accipit, tum ab Astris, quę Aeres dmouent, tum a Locis, p quę transeunt; tum etiam ab exhalationibus, et Vaporibus, qqbus aer p mixtus e. §.

851 In quatuor Capita ventus diuiditur relictis aliis in quos subdiuidi a Nautis: in subsolanus, fabonius, seu Zephirus, Auster, et Notus, seu Septentrio. Subsolanus dicitur ventus, spirans ab Oriente, fabonius, qui spirat ab Occidente; qui autem a Meridie p fluat, dicitur Auster, et Notus, qui spirat a Septentrione. Alii plus experientia Nautę diducerunt, et obseruarunt, quam Philosophi docuerunt.

Ad nubes a Pluendum, eas generari ex vaporibus aque vi solis extractis, et usque ad mediam aeris regionem euectis: ubi nimio regionis illius frigore condensantur. Vbi aduertendum, non semper nubes in aquam resolui; sed aliquando etiam in aerem. Cuius ratio est, quia partes earum sunt heterogenee alie rariores, et subtiliores alie, quae proinde facile in aerem transmutantur; alie sunt crassiores, et humidiores, propterea in aquam soluuntur. § 352

Si quaeres, quomodo aqua pluuialis non cadat tota simul natiua sua grauitate, sed paulatim, et minutatim, secus ac accideret in vasis aquam effundentibus tota simul effunditur. Resp. Concedo quod vapor dissipatus in nubem... Resp. concedo quod vapor dissipatus in nubes, paulatim resoluitur in aquam; ratio est, quia proinde paulatim etiam in terram decidit. Quaeres iterum, a quo proueniat, quod pluuia aliquando in crassioribus guttis, aliquando in minutis descendat. Resp. hoc prouenire a maiori vapore dissipante per nubibus in aquam resolutae: quia cum intrinsecus sit in aestate per anti peristasim; ideo tunc aqua pluuialis in crassiores globulos adunatur. § 353

Quaeres deinde, an tanta possit esse aquarum copia, ut naturaliter euenire possit totius orbis inundatio? Resp. [duplicate line] ...ut naturaliter euenire possit totius orbis inundatio? Resp. id naturaliter esse impossibile; propterea diluuium aquarum, cuius Sacra pagina meminit supernaturale fuisse in vindictam diuinae Iustitiae, ad peccata quae hominum punienda. Ratio est; quia natura vires non habet, nec experientiam interpretatur, atque adeo sui destructionem minime patitur, sed potius abhorret. Vnde naturalis structura, et dispositio uniuersi, quae potissimum ex elementis componitur, mixta esse non potest, nec destructa uniuersi dispositioni, quae utique sequeretur per diluuium. § 354

Quaeres tandem, quaenam sit causa quarundam pluuiarum raro contingentium, ut quando pluit, lacte, cinere, sanguine, ut ex historiis sumimus, aliquando contigisse? Resp. has pluuias esse miraculosas in minas, et terrorem hominum a Deo factas. Secundo tamen, aliquibus placere, eas esse veras pluuias colore illo infectas, nobisque apparere, veluti sanguineas, cinereas etc. a coloribus, quibus nubes induuntur ex variis vaporibus, et exhalationibus diuersis, qui vapores aliquando eleuantur a terra sanguine aspersa, et madida, quod imprimis ... § 355

356. Praeter dicta; Methea generanda etiam in aere Nix, et grando, de quibus dicere oportet, quo pacto generentur? Resp. Grandines generari in medio aere, a quo nimia sua frigiditate aqua de nube cadens in globulos illos condensatur. Grando frequentius in media aeris regione contingit propter nimiam illius regionis frigiditatem, potest etiam in infima generari per antiperistasim. Resp. nix non aqua congellata; sed pars tenuis nubis, quae ab aestu desiccata, et nimio frigore glaciata, sicque in terram cadit. Unde, ut videas, grando, et nix differunt, eo, quod grando est aqua e nube emissa, et congellata; nix autem est pars tenuis nubis, quae immediate transit in nives.

357. Restant praecedentibus affinia Methera scilicet Ros, pruina, et gelu, de quibus in silentiis est, eam esse aquas pluviales, quae serena nocte et nubibus fugatis generari solent. Dico igitur rores esse tenuissimos vapores, qui in hac infima regione sistunt; qui vapores nimio frigore aliquantulum condensantur, et in tenuissimas aquas abeunt. Alii etiam indicant, nec absurde, rores esse subtiliores aeris partes, quia incredibile videtur, tot vapores extrahi a terra, et aqua, qui sufficientes sint pro rore generando. Quando ros congellatur sidereo influxu, aerisque frigiditate, appellatur pruina. Tandem gelu conficitur; est gravis aqua, quae nimio frigore, astrorumque virtute, nec non, et siccitate terrestrium exhalationum glaciatur, et induratur, ut experientia quotidiana in hyeme comprobamus.

358. Ex omnibus mirabilior metheoris in aere contingentibus Iris est, quae mira sui colorum varietate in admirationem profecto quemque rapit. Cuius causas, nefas esset Physicum latere; Proponitur primo de Iride, quid sit, et quaenam causa mirabilis suae structurae? Resp. Irides generari in nube rorida, hoc est, solubili in aquam: quae ex adverso Soli posita lucem ab illo mutuatur; debet esse in parte exteriori diaphana, et translucida, ut imbibat radios solares; ex parte vero interiori debet esse opaca, ut radii solares in ea reflectantur, sicut lux in speculo. Tres sunt colores coelestis huius arcus communiter noti: purpureus, caeruleus, et viridis; praeter quos alii etiam pulcherrimi videntur, vel saltem apparent. Color purpureus est in parte nubis translucida, caeruleus in opaca; viridis ~~est~~ autem color, qui mixtus

ex utroque resultat per reflexiones. § 359

Unde colliges, arcus colores esse vere et proprie tales, et non tantum apparentes, quia sunt ipsamet solis lux, non quidem ut recepta in nube, et illius colloribus diversificata. Quaeres 1°, an arcus caelestis sit pluviae an serenitatis signum. Coimbricenses, arcum matutinum esse pluviae signum, vespertinum serenitatis. quod non a ratione, sed ab experientia deprehensum est. Iudico tamen ex institutione divina semper esse signum serenitatis, ut colligitur ex Sacra Scriptura; sic quod frequenter videbimus post arcum tempestates sedari. Quaeres 2° praeterea, in qua aeris regione conformetur arcus? Resp. utramque, scilicet mediam et infimam occupare. Videmus quippe primum esse terram in eaque sui extremitates, quasi fixas habere. Quaeres 3° denique quare cum tota nubes soli opposita sit, non tamen tota colores illos inducat, sed tantum partes illae, quae arcum efficiunt? Resp. breviter hoc praesus incognitum esse. §

Caput 3um

De Impressionibus Ignitis 360

Non iniucunda nobis offertur materies hoc cap. examinanda, nempe de fulmine, et cometa: de hac posterius, de illo prius agemus. Materia fulminis mihi sunt exhalationes calidae et siccae, quae usque mediam et aliquando ad supremam aeris regionem evehuntur, et nimio calore attractae a sole, seu igne elevatae ascendunt: quae exhalationes nubibus inclusae igne deposito rarefiunt: carcerem quoque impatientes exitum quaerunt, inveniunt que nubem diserumpendo, quae nubis disruptio causat strepitum illum, qui tonitrus appellatur, quae etiam comitatur quaedam lux, quae fulgur dicitur. § 361

Hinc infertur, numquam dari fulmen, sine tonitru, et fulgure; probatur, quia fulmen est causa necessaria tonitrus, et fulguris; causa autem necessaria dicit connexionem necessariam cum suis effectibus. Infertur 2°, nec dari tonitrum sine fulmine, nam hi sunt effectus necessarii ad fulmen sequuti. Infertur 3° posse utique dari fulgur sine fulmine, nam aliquando tempore, praesertim in aestate, exhalationes aliquas tenues levari ad caelos usque, ubique aetereas ad instar stellae volitare volitari: sic quae tempore in nubibus fugati, pendeque absque fulmine et tonitru, quae necessario generantur intra nubem. Praeterea aliqui tunc lucem non fulgura, sed exhalationem accensam appellant. §

362 Quod si huius rei exemplar desideras: obice ante oculos tubum bellicum, in quo facile haec omnia videbis. finge primo tubum esse nubem, quae includit fulmen, pulverem illam scilicet flammam pulveris sulfurei circumdatam; quam flammam e tubo emissam, puta esse fulgur; Denique fragorem illum esse tonitrum a disrupta nube provenientem. Ubi statim dubitabis, quare prius videatur fulgur, quam audiatur tonitru: cum utrumque eodem tempore distinguatur? Resp. id provenire, quod species visuales plerumque instantaneae, ac proinde citius accedunt ad potentiam quam species auditivae. Unde fit, quod extinctum a fulmine non audire tonitrum; quia prius illud extinxit fulmen interficiens, quam perveniat sonitus: idemque accidit interfecto a tubo per illam emittente, per eamdem rationem.

363 Dubitabis iterum; quare ante frequentius coelum sonare audiamus raro tamen audiamus, fulmina decidere, cum certum sit, semper ac tonat, fulmen prodire e nube. Resp. facile est: nempe quod fulmen, cum sponte conatur nubem desuper aperire, et superius ascendere: et sic frequentius nubem dirrumpit coelum versus: quia terrea, quod nubes, qua parte terram respicit, densior ex frigiditate mediae regionis ibi persumens, et qua parte coelum respicit rarior, ac densior, propter ignis pinguitatem: ac proinde facilius per partes superiores nubis dirrumpit, et sursum petit.

364 Cito Sobrino deste Blanco, por auerme fiado de un Collegial de la Assumption llamado D. Fran.co Sanchz. de Arriaza. Oduci pulo mio en la filosophia y gramatica Noble en lanprel, y que sera Collegial Maior de Dutabis Binde Cuenca en la Noble y Leal Ciudad de Salamanca. Dutabis Binde. Dutabis Binde. Dutabis Binde. Dutabis Binde. Dutabis Binde. Dutabis Binde. Dutabis Binde. Dutabis Binde. Dutabis Binde Dutabis Binde. Dutabis de inde. Dutabis Binde Dutabis de inde. Dutabis Binde. Dutabis Binde. Dutabis Binde. Dutabis Binde. Dutabis Binde. Dutabis Binde Dutabis Binde Dutabis Binde, Dutabis Binde. Dutabis Binde. Dutabis Binde

364 Dubitabis deinde: quo pacto cum fulmen ignis sit terram feriat? Videmus quippe aliquando, Domos, edificiaque prosternere, et aliquid nec duplicet ultra nubem penetrari, quemadmodum durissimum Lapidem, qui non nisi sua gravitate, absoneque impulsus terram, domosque quatit: iste Lapis generatur, quando exhalatio viscosa est, et terrestris, habetque multum humiditatis. Et hoc raro contingit. Inde colliges, fulmen esse quid distinctum à Lapide illo, qui fulmen comitatur. Comitari. 365

Fulminum effectus varii, et mirabiles sunt: aliquando enim consumit ensem in vagina reconditum, hac illesa; et de milite quodam refferunt Auctores, quod scuto ligneo tectum, et subeo arma ferrea indutum, arma parta liquefieri, Scuto intacto; et fortasse aliquando audisti, hominem à fulmine ictum, cuius ossa fulmen consumit, illesis vestibus, et carne. Cuius ratio est, quia fulmen esse solet subtilis exhalatio, quae proinde facile corpus rarum penetrat per poros in eo, nullo resistente, parum operatur; Ubi vero invenit, corpus densum sibi resistens, cum in poros non admittatur, actibus operatur, et alita, ac pilla predicta vehementius quatit murum, ac Lanam. Ex eadem subtilitate etiam oritur, quod fulmen hinc inde discurrat, quasi per aerem volitans. 366

Sequitur, ut de Cometa aliquid dicamus, de quo, omissis veterum sententiis ad Auctores distinctis, sciendum est, quod Cometa est exhalatio sicca, et calida crassa nimis, et pinguis, ad supremam aeris regionem diruptam, ubi à Sole igne, vel etiam ab aliquo fulmine sursum eiaculatum accenditur. Quae tandiu durat, quandiu durat exhalatio ex qua orta, quod si frequenti exhalatione [illegible], diu longe apparere solent Cometae, ut fuit portentosus ille Cometa, qui antiquitus tempore Sebastiani Regis Lusitaniae biennio in aere apparuit: et alter, qui pauci abhinc anni, anno Domini 1680 mense Novembris, multicente ubi supra Hispaniam visus est. — Visto por el que escribio este quaderno. 367

Si rogabis, quare Cometa videatur quasi à Stella educi, ut contigit in proxime relato cometa. Cum tamen generetur in aere? Ideo id evenire, quia Cometa supponitur esse sub illa Stella, cum qua movetur; quod fortasse ab illa trahitur exhalatio Cometae: Sicut apparere solet circulus in Luna, qui tamen non Lunae dispositioni, cum sit exhalatio in aere residens. Movetur autem Cometa ab ortu in occasum

& aliqdo à meridie in Septentrione. Siqua fides adhibenda est Astrologis cc. Cometarum signaeque ipso credendum n'e, qui xxidi Minerba existimat, Cometasque vaticinari famem, pestem, bella, Principumque interitus. & minime hoc Pho credendum. So. ipso signat Cometa, impendentes terrae siccitates fore, unde supra illa exhalationum sublata fuit, ut accidit anno 80.

368. Cometarum alius, dicitur Crinitus, seu Comatus, barbatus alter, & alius Caudatus, pro variis figuris, quas efformare solent. Crinitus dicitur, qdo Comas seu crines refferent; & hoc accidit, qdo media illius pars densior e, exiguae vero partes rarae, quae ambiunt, quasi crines ignitis apparent; qdo a exhalatio aliqua ex parte rara e, & parum extensa, tunc pars illa profunditate lucis admissa barbae, dicitur q. Cometa barbatus, qdo vero quas aliquas suis partes exhalatio rara e, & tenuis, longeq. extensa, tunc Caudas imitati appellatur q. Cometa caudatus. de Tempore a, quo apparent Cometae, certum e, frequentius Autumno videri, qa tunc temporis Terra spirat crassiores, & pingues exhalationes ex ibo tempore generatas. Aliqui ipso terrae ignes apparere soliti (. Inter quos ignis fatuus, sic illum solitani.) nihil sit aliud, longitque tenues exhalationes accensis.

Q. 2ª

De Metheoris in Aqua & Terra itemque orientibus Causis

Deinde, quae in Terra fiunt.

369 Inter mirabiles, singulares. Terrae effectus, numerari ignis subterraneus, qui experientia n semel comprobatus e. Inveniunt rei probationes testes appello, nominatim ignitos montes Aethnam, & Vesuvium, Hic Campaniae, ille Siciliae. pro pinquus, qui n semel visi ignes evomentes, n sine aperto vicinae Regionis discrimine: quippe aliqdo accidit inter eos populos, civitatesq. in fabulas redigere. Huius ignis adeo magna vis esse solet, ut saxa e visceribus Terrae avulsa instar pillae in aerem iaculetur. Cuius mirabilis ignis materias, & causas effentes, scire oportebit.

370 Ipsa cc. materiam illius dico, eam esse Sulphur, & bitumen terrae: Sulfur e calidum et siccum, bitumen e quasi sudor terrae pinguis, & crassus, qui calidus, & humidus e. proinde utrumque

sit Sulfur, et Bitumen mā aptissima e adiones insc decipiendis: etenim Terra sub Sacrais sui dispoe, diversas otinet Substas: nam alicubi se-
nere ta argentus, alibi aurus, alibi ferrus &c. ubi ā Sulfur, et Bitu-
men, ea pars terra decipit ignes, qui dum accrescunt in portenis Suxus conatu
exirumpere. De ca ā efficiente, aliqui docent, cam mag accendi a motu
ictu ca effente. qd iam diu a phisi dirrhunt. Ptexra Inducio, mag illas
otinuo motu agitatam, ultimo dispori, ut Sol, et Astra ipnem ibi p ducant. 371
Deveniamus ad Terra motus, qd
sane metheorus n absq. Mortalium formidine evenire solet, ut testis fuit iuvens
ille, qui pauci adhuc diebus otigit, cuius, tantus meminisse animus horret, nec
minus auribus abhorret, quorundam Phaus delirius, qui Iudicarunt Terra mo-
tus n ee Violentus; et motum naturale ab ipsa terra produtus. Et falunt sane, cum
motu Saltem sit passio viventis; cuius incapx e terra e mortua. Pterea Indi-
carim, Terremotus ee Violentus, et a Causa extrinseca pcedente, de qua inquirendus
quonam illa sit. reo ee duplex, 1ª e spus subterraneus, qui dum foras erumpere
n valet ob terra Resistas, Vehemente illas omovet. 372
2ª ia, et frequentior terremotus e Aer
in Cavernibus terra occlusus, qui dum rarefit a calidis exhalationibus, maius sibi spa-
tius petit, quo sibi denegato terras Valido impulsu quatit, et movet quousq
vias, qua foras erumpat sibi inveniat, ex quo sequitur, terras tremere solet a-
sepe cedere terremotus magna Necessitas, qua terra condensati atq adeo Viis p-
cludit aeri foras exeundi. Observarunt aliqui, terras n semel, et iterum, aut
ter otinuo moveri violenter; Cuius expeatio si forte itae, difficilis e ro. Ali-
qdo occasione terremotus, flumina alia, qua solebant decurrunt vias, q terra
se attollit; acpinde aqua inferiora petit: nec n aliqdo medio in mari
apparuerunt insula nunquam antea visa. Aliqdo etiam alii fontibus sic-
citis alii manarunt. quorum ro e q vi terremotus terra meatus occluduntur
et alii apperiuntur. pinde aqua hic impedita alibi manat.
Restat, ut de methalis generatione aliqd dicamus. Docemur
mur in experientia in terris visceribus methala gigni n qdes in quavis te-
rra pte, et in terra montuosa, et p usus inculta, quia sua siccitate et
frigiditate apta e metalli generationi. Methallus e e corpus generatus 373

sub exhalatione calida, et humida intra Lapides compressa: Causa efficiens methalli sunt astra, non ut aliqui docuerunt, singula methalla singulis astris tribuentes, aurum Soli; argentum Lunæ, et Veneri, plumbum Saturno, stannum Jovi, ferrum Marti, et argentum vivum Mercurio. non est ita quia Astra sunt causa universalis Methallorum: quod si dicas quare ubi licet reperiuntur Methalla non generentur? Respondeo, id provenire a diversa terræ dispositione, et temperamento: Methalli generationem proxime relatam, quæ dicuntur simplicia sunt distinctione aliorum, quæ ex ipsis fiunt, et dicuntur composita.

Caput Decimum

De Metheoris circa aquam contingentibus

374 Naturale sane Metheorum in aqua contingens est fluxus, et refluxus maris, quem integri annui dicit aliqui productione novæ aquæ. quod autem ita eveniat, experientia testis est: nam sæpe videmus in Littoribus signa ubi relinquuntur aquæ crescentis, quare aqua maris antea magis extensa erat, postea refluit, et comprimitur, minusque spatium occupat, ac antea. Cuius rei ratio nulla alia videtur esse, quam Lunæ influxus, quæ per diversos solis aspectus, diversimode influit in sublunaria: Cum quia aliunde certum fit apud Medicos, et Astrologos, Lunam influere in Corpus sublunare, non minus certum est experientia influere in Corpora humana. quæ opinio Coimbricensis est Phorumque Philosophorum quæque a posterioribus colligitur, cum in plenilunio maior deprehendatur hic fluxus, et refluxus maris. aliud in aqua contingens Metheorum sunt fontes de quibus supra diximus vapores, ac aeres in terra occlusos, qui tandem a nimia humiditate superatus in aquam convertitur. nihilominus placuit hic, ut proprio loco plurium eas differentias attingere, et ut de fluminum ortu dicamus.

375 Sunt aliqui iudicant fontes, et flumina oriri ab aquis pluvialibus. quod non placet, nam plures sunt fontes, qui etiam tempore extremæ siccitatis scaturiunt. deinde incredibile est, aquam pluvialem esse sufficientem tot fontibus, et fluminibus aquam ministrantibus, ministrare. Tandem quia sæpius fontes ebulliunt in montibus præeminentibus, saxis prægnantibus, quorum aquam, certum est non posse oriri ex pluviali.

376 Alij, quorum sunt adhærere, de

docent, aquas fontium, et fluminum originem ducere ē mari, qd per occultos terræ meatos sese colorent: unde, quo aptior est terra, eo plures, l pauciores fontes apparent. Hæc sa probatur ē in sacra scriptura ubi dicitur; Unde exeunt flumina revertuntur, & ora revertuntur ad mare, ut aliunde constat. Ora flumina intrant in mare: ḡo ē mari exeunt. Nec opponas tempore siccitatis minui aquas fluminum, & fontium. Hoc enim solo probat ab aqua pluviali augeri eam aquas; n ḡo ab ea oriri. 377

Q. aqua

Plethorum e. mari salsedo, & amaritudo de qua respondi, à quo na provenit. Resp. coīter, id provenire à crassis, & calidis exhalationibus. Et profecto incredibile e, cō sint adeo magnæ exhalationes terrestrium a parente nali, quæ totum mare inficere valeant. Ptered alij melius censent, à Deo creatam esse nali illa amaritudine, quā dicunt, aptare piscium generationi, & conservationi; cum videamus pisces aliquos n bene vivere in aqua dulci: qd si roges, quare aqua fontium & fluminum dulcis sit, cum a mari amarum ortum trahat? Resp, id provenire beneficio terræ venarum, per quas defluit, in quibus salsedinem nalem deperdit. Sit etiam acquirere solet alias qualitates à terra per quas decurrit. Disp. 3ª de Cœlo.

Disputatio 3ª

De Cœlo &c. 378

Cœlestem aggredimur disputationem, quam si n ut postulabat pleniori calamo tractabimus, at breviter, pro temporis coactione eam perstringemus n ē totius orbis opus mirabilius sane, ac cœteris nare, tantisq operibus longe admirabilius constans; & nos lateat in ea ipsa de cœlorum animatione, soliditate, numero, & influxu in sublunaria, & si qua ss alia coīter tradita breviter, & satis jucundo calamo agemus.

Q.º 1ª

De compositione corruptibilitate, et soliditate Cœlorum.

Caput 1um.

Caput 1um. pars questionis Resoluitur

379 Certum nobis e, cælum habere compositionem continuam, et trinas dimensiones; ut oculi ipsi testantur. Dubium a. e an cælum sit compositum substantiale constans materia et forma; an vero substantia quædam completa compositionis expers, ad modum quo Angelus e entitas completa spiritualis carens compositione physica: non defuere apud Conimbricenses, qui affirmarent, cælum esse entitatem simplicem, et incompositam: et mouentur quia non repugnat corpus simplex completum. Porro neg. nobis sit hæc opinio, prius indagare, an possibile, et repugnans sit eiusdem corporis ex quo difficultas resolutio maxime pendet. Dico 1o non repugnare corpus simplex completum quod neq. sit materia, neq. forma, quæ proinde substantia materialis absolute dicitur per extensionem partium: constat 1o quia non repugnantia. 2o quia inter substantias spirituales, non repugnat substantia simplex completa, qualis defacto e Angelus: ergo similiter non repugnabit substantia corporea simplex completa.

380 Dices 1o; talis substantia esset perfectior anima rationali 81. siquidem esset subsistens, qua perfectione caret anima rationalis: ergo talis substantia repugnat. 2o quia ea substantia, neq. esset vegetatiua, neq. sensitiua: ergo et. Resp. ad 1um nullam esse repugnantiam, quod illud corpus sit perfectius anima rationali: sicut defacto perfectior e anima rationali lapis, et homo, per rationem corporis. Resp. 2o talem substantiam absolute imperfectionem esse experire sub anima rationali, per extensionem continuatiuas, quas imperfectiones longe superat perfectio spiritus. Ad 2um dico, plures esse entitates, quæ non sunt uiuentia, proinde non repugnare substantias, quæ non sit, nec uegetatiua, nec sensitiua.

381 Dico 2o: Cælum defacto non e corpus simplex completum. Et compositum ex materia et forma. Probatur 1o ex pluribus Sanctorum Patrum testimoniis, quæ uideri possunt Conimbricenses, et Suarez. Probatur 2o quia ut entitas non repugnans defacto ponatur debet dari fundamentum potibus: plura m. non dantur, quæ repugnant, ut simplex causa adæquata eiusdem effectus et nullum e fundamentum ad ponendum

ponendus de facto corpus simplx ꝯpletus: ꝑ° de facto, ponendus n ē: atq. ac
adeo cœlus n ē eiusdē. Illā distabit solutne antecedente. Dices, ꝯpositiones
substantiales nobis ꝯstare ex mutatne formarum in eadē mā; & hæc n ē in cœlo: ꝑ° n
ē ꝯpotum, & simplex. Rńo, nullus ee corpus, q n repugnat ꝯpotum, cuius forma
sit indiuisibilis, cuius ꝯpositio n appareret ex mutatne formarum. ꝭ 382

Dices Iterum,
unionem ee nature dissolubilem; & cœlum e indissolubile: ꝑ° n e ꝯpotum. Max pr:
q perfectissima unionum e humana; & hæc e solubilis: ꝑ° cæteræ oēs, alioquī
n eet. omnium perfectissima. no maior, ꝯtra pbae. Unio humana perfectissima e omnium
unionum: hoc tm n tollit, qd superetur ab alia unione in aliqua perfectne. Sic
ho aīalium perfectissimus superatur ab equo in celeritate, à Leone in fortitune; et
sic de aliis: quia ꝑtrabilitē perfectior e unio humana, licet sim perfectior sit aliquid, aut unionis cœlestis. Dices Tandem, cœlum ee perfectius rebus sublunaribus, si qdm in illas influit; et perfectnibus paudet sensualibus, ut patet: ꝑ° n
e ꝯpotum. Rńo 1°. ꝯpositionem n opponi maxi perfectni, ut pt in hoē omnium
aīalium perfectissimus. q max perfectio omnis poēt, l à perfectione materiæ,
l fōæ, l utraq. Rńo 2°. nando ans, q mouentia sublunaria perfectiora
sunt cœlo, et perfectionibus paudent accidalibus, quales sunt sensationes aut
Lucis. ꝭ 383

Arg. Rogabis, an cœlum sit aīatum? Rńo, n ee aīatum. Prba: qd ad
ꝯcedendam cœli aiam nullum e fundum potibus: ꝑ° n sunt aīati. Pt cōa, q
ꝑdicatum quotibus, qd aliunde n ꝯstat, ꝯcedendum n e absq. fundo potibus: ptereā m. ꝯitam n ꝯcedimus Lapidi, igni aquæ et. omitto bre-
uitis ca, alias rōes n inefficaces, quas tradit Hurt. disp. 1a de cœlo sect.
4a. Dices 1° cœli mouentia & motus e pruitis: ꝑ° &. R. Dupio maiore:
cœli mouentia ab intrinseco, nomaior, ab extrinseco, ꝯdo maior. Motus ab ex-
trinseco n arguit uitam: cœlia mouentur ab extrinseco, sit ab intelligentiis;
ac proinde n uiuunt, nec sunt aīati. Dices 2°. nec ee fundum ad tollendam
cœlis aiam: ꝑ° sunt aīati. Rńo, n dari fundum potibus ad ponendum aliqd
ꝑdicatum, ee fundum ad illud nandum. ꝭ 384

Caput 2um

Resoluitur tota questnis pars 1

Praesens difficultas est, an Caeli sint incorruptibiles, hoc est an forma illorum sit amissibilis a materia? Et quia corruptibile potest dupliciter, tum naturaliter, tum etiam supra naturaliter, ideo pro claritate prima (?) luce dicentur (?) Loquemur. Dico 1°: Caelos esse incorruptibiles naturaliter. Probatur: id est naturaliter

384 corruptibile, cuius forma naturaliter expelli potest a materia. Sed forma Caeli naturaliter expelli non potest a materia: ergo etc. Maior constat; minor probatur: forma naturaliter expellitur a materia per oppositionem contrariarum qualitatum, ut patet in mixtis. Sed Caelum non constat his qualitatibus: ergo forma caelestis expelli non potest per oppositionem contrariarum qualitatum, atque adeo est incorruptibilis. §

385 Confirmatur 1°: quia si Caelum esset corruptibile, Caelum immediatus (?) igni aliquid pateretur ab igne agente adeo valido, quod huc usque non accidit: ergo Caelum est incorruptibile. Confirmatur 2°: quia si caelum esset corruptibile ab aliquo agente corrumpi posset; sed nullum est agens a quo corrumpi possit: incredibile enim est per tot annorum saecula non corruptum fuisse, quod satis probabiliter arguit incapacitatem caeli ad corrumpendum, ac proinde incorruptibile est. Tandem Caeli incorruptibilitatem arguunt [illegible], quod non repugnet forma inamissibilis naturaliter a materia; cumque hoc aptum sit ad mundi huius perpetuitatem, quotiens namque ducuntur (?), talibus caelos adstruunt. §

386 Dices 2°: caeli aliquae partes patiuntur rarefactionem, aliae vero densitionem: ergo caelum est corruptibile. Nego antecedens: nam non sunt inaequales partes caeli, sed vel sunt aequaliter fluidae, ut postea dicemus. Deinde, nego consequentiam: quia licet Caelum habeat eam inaequalitatem, cum tamen caeli dispositiones non habeant contrarium, caelestis forma corrumpi naturaliter non potest. Dices iterum 1°: aliquando visae sunt in caelo transmutationes, ut fuit nova illa stella, quae apparuit tempore Regis Lusitaniae brevem (?) durans; sed hae transmutationes arguunt naturalem corruptibilitatem: non enim fieri possunt absque formae caelestis amissione: ergo etc. Respondeo stellas eas miraculosas fuisse ad indicandam Lusitaniae cladem, regisque exercitus in Turcas dimicantis luctuosam ruinam: praeterea ea stella e nubibus, non e [illegible] compacta fuit. §

387 Dico 2° caelos divinitus esse corruptibiles: quod plures Theologi affirmant de die illo novissimo, in quo praeteritae (?) mundi signa accedebunt (?): quod probant variis Scripturae Sacrae et Sanctorum Patrum testimoniis, ut est illud Matthaei cap. 24: Stellae cadent de caelo, et virtutes caelorum commovebuntur: ergo caeli-

si diminitus corruptiles. Vbi orba, id intelligendum ee de Astris, ut Sole, Luna, et caeteris. Orba 2º, id n intelligi, de Caelo Empireo, qd lt exse Corruptile sit saltem diuinitus, nunquam tm destruetur; q destinatum e ad Sedem Summi regis, beatorumq. Patriam.

Caput 3um

3a pars quaestnis Resoluta. 1º — 388

Corpus fluidum dicitur, qd fale penetrari pot, ut aer, aqua, et metalla liquefacta: Corpus solidum dicitr, qd istr fale penetrari nequit, ut Lapis, ferrum, et Silex. 1a ergo asserit, oes Caelos ee fluidos: Ita aliqui Stellarum obseruatores apud Perez Tannerum. 2a sta docet, Caelum, in quo si Stellae n errantes ee Solidum; Caelum vº Planetarum, Stellarum qt errantium ponit fluidum, in eo q. ait, moueri Stellas, sicut pisces in aqua, et aues in aere. 3a demum sta asserit, Caelos ee Solidos, in qbus si Stellae, sicut nodus in tabula: quae com. e inter Phil.er — 389

Sit nra 3c: Supposita trinite Caelorum, quam antea dabimus, asserimus, Caelum Planetarum, Caeterarumq. Stellarum errantium ee fluidum, reliquos vº ee Solidos, quae 3c: quoad Soliditatem fale ostenditur ex sacra Scriptura, Sanctorumq Prum testimoniis; ut e illud Job. Cap. 37. tu forsitam cum eo fabricatus e Caelos, qui Solidissimi, quasi aere funsi. Idemq Ptr ex psalmo 32, ubi dicitr. Verbo Dni Caeli firmati si. Atqui uerba Scripturae rigorose intelligenda si, dum n e inconueniens: pro dicto testonia intelligenda si de rigore, et rigorosa Soliditate Caelorum, pter Caelum Planetarum. Pt cons. q nullum e inconueniens, si dicta testonia rigorose intelligantr de alliis Caelis, pter Caelum Planetarum. — 390

Et hinc, quoad fluiditem, et liquiditem Caeli Planetarum, Stellarumque Errantium n leuea sumitr fundamentum. q de hoc Caelo intelligi n possunt rigorose dicta testonia sine inconueniente, et absurdo; Et Scripturae testonia rigorose intelligi n deuent, qdo aliqd e inconueniens: pº dicta testonia n si intelligenda rigorose de soliditate, quoad Caelum Planetarum, Stellarumq. errantium. Pro reducta pº testonia, quoad hoc Caelum intelligenda si de eius stabilitate, et incorruptilite. — 391

Arae Pa, qd Caelum Planetarum sit fluidum: nam, ut ob-

observaverunt non semel Astronomi plures visis [illegible] Cometas, seu Stellas errantes tam infra, tam supra Solem, ut de Venere, Mercurio, et Marte affirmant ipsi: idemque testantur de Stellis, quae Joviales appellantur, eo quod Jovem ambiunt; quae aliquando plus, aliquando minus ab eo distant; Et hoc evenire non posset, si Coelum Planetarum esset solidum: ergo solidum non est. Et fluidum. Maxime certe: nam eae Stellae, ut pote corpora solida, et quanta penetrare nequeunt cum Sphaera Coelorum. Dices: dari in hoc Coelo, quasi tubos, et canales, per quos Planetae discurrunt. Et dicitur: ergo canales illi post quos plata deserunt illos manent vacui: non enim est ibi corpus a quo repleantur, ergo dimanata re-gnat.

322 Dices 1.o si Coelum Planetarum esset fluidum, magnus audiretur sonus a magna velocitate qua movetur; sicut audita ex motu maris ventis agitati; Et hoc non accidit: quia in tales sonus cum ventis testabitur nemo sciente: ergo Coelum non est fluidum. Dices 2.o Christus Dominus coelos penetravit in gloriosa sui ascentione. Et si Coelum esset fluidum, necesse non erat, coelum penetrare; sicut necesse non est piscibus aquas, nec avibus aerem penetrare, ut per ea discurrant: ergo. Ad 1.um nego sequellam: non enim audita sonus ex motu Coeli quia ibi deficit aer, qui est causa naturalis sonus: propterquas etiam noes sonus non audita intra aquas. Ad 2.um, verumque penetrare significat ibi ingressum usque ad inferiora Coeli. non vero impossibilem penetrationem.

Q.o 2.a

Reliquas Coelorum proprietates expendit

Cap. 1.um De numero Coelorum.

323 Varie admodum discurrunt Philosophi circa numerum Coelorum, 1.a et comunissima adstruit undecim Coelos, quos ita distribuunt: septem pro totidem Planetis, octavus pro stellis ad firmamentum eius, nonum vocant primum mobile, decimum placiale, et tandem Empireum. Ita censent Patres Conimbricenses 1.o de Coelo. Cap. 5. 2.a sententia extreme huic opposita, unum tantum admittit Coelum praeter Empireum et aereum; Ait vero Fr. Hugo, tres Coelos amittit. haec opinio quae est his nostris temporibus communissima inter Recentiores quam fere per, tuentur firmamentum Scriptura. 3.a sententia defendit, novem esse Coelos, Empireum, nimirum, firmamentum, et septem alios pro septem planetis. Ita P.er Arriaga disp. de

 324

Asseno posita tres tantum esse Caelos, Empireum, alt firmamentum, et Caelum Planetarum. Invenio cum 2.a ssa, quod ad numerum; dif fero tamen ab ea; quia Iudico, aerem non esse inter caelos numerandum: Et propterea aerem tres adstruo Caelos. Haec ssa probatur, Divi Pauli Testimonio illustrati decan tato, in quo de se ipso testatur, raptum fuisse usque ad 3um caelum. Unde ma nifeste colligitur, tres, et non plures esse caelos: nam si plures essent, eos numeraret Apostolus, sicuti deus Empireum usque penetrauit. 2o probari solet haec d.o quia nulla videtur esse necessitas ut ponamus plusquam tres Caelos adstruere, ut o- stauit Solutione argumentorum: ergo tres tantum adstrui debent. § 325

Obiicies 1o: Planetae non possunt moveri ab ortu in occasum, diversis motibus, nisi quisque sit in orbe dicto: ergo quibus Planeta suum habet dictum: ergo non sunt tres tantum caeli. 2o quia Astra movent motu sui orbis: ergo quodlibet debet esse in proprio orbe. Et tertio, quia Astra habent distinctos motus, et unus tantum orbis non potest habere contrarios motus: ergo quodlibet debet esse in proprio orbe; et non omnes in uno tantum. Ad 1um, nego ant; licet nam omnes Planetae sint in eodem Caelo, possunt tamen intra illud suum motum dictum exercere; sicut pisces in mari, et aves in aere. Ad 2um disti- guo ant: Astra movent motu sui orbis, quia, nego; motu sui orbis, et sub- proprio, concedo ant. Astra diversis motibus movent proprio: alterum tardius, alterum velocius; ora tamen motu Caeli, in quo sunt movent. Sicut duo homines, qui in navi mo- vent alius alio celerius, licet uterque ~~quietus~~ motum navis moveri. § 326

Oportet Caelis numeratis, stellas quoque numerum dicendum et prius sciendum est, stellarum aliae dici Errantes, fixas alias: stellae errantes, ita dictae sunt, quia non semper easdem proportiones et distantias habent inter se, et cum positu Caeli, interemitte in Sole; et interemitte in Sole, et Luna, quae nunc maiores, nunc distantiores apparent. Stellae vero fixae, ita appellantur, quia eundem ordinem, et distantias semper servant tum inter se, tum cum polis. Hinc, quoad primum certum est, Planetas esse septem notissimos, nempe Saturnus longe altior, Iupiter inferior Saturno. Unde Mars, postea Sol, post Solem Venus; Unde Mercurius; ac tandem ordinis inferiori Luna. Praeter Planetas et alias stellas ab Astronomis observatas, quae aliquando unus sub Luce Solis nobis subtrahere privata

positiones, nos inter, et Solem. Praeter has aliquae quinque duae supra mille numerantur certae notae; nam innotae innumerabiles sunt; quod manifestatur ex circulo Lacteo.

327. Dubitabis, an corpora coelestia sint eiusdem, vel diversae speciei? Resp. 1° caelos esse eiusdem speciei; quia eadem natura, et materia, eisdemque proprietatibus gaudent. Nec obstat, quod caelum Empyreum sphaericum non sit, sicut ait Evangelista Joannes, civitas in quadrum posita est; quia id sunt in figuram [illegible]: Namque [illegible] essentialiter, sed accidentaliter. Resp. 2° Astra differre specifice a caelis; quod satis probatur a maculis Lunae, quas Astra praeferunt, quibus caeli carent, quae notabilis diversitas arguit distinctionem specificam inter caelos, et Astra. Resp. 3° Planetas specie differre inter se; quod sufficienter colligitur a diversis effectibus, quos causant: Nam Sol caeteros illuminat, diversimode influunt in sublunaria, ac Luna, et aliqui Planetae. Ita eamdem quoque rem ex aliis Stellis multae sunt, quae ab aliis differunt specie; nam aliae causant pluvias, aliae ventos etc.

Caput 2um

328. An, et a quo caelestia corpora moveantur? Corpora caelestia moveri, meridiana luce clarius est, cum Solem, Lunam, caeteraque Astra videamus, iam in hac, iam in illa caeli parte, non distantiora, non inter se proximiora: quod absque motu evenire non potest. Unde certum etiam est, motum illum esse circularem, cum aeque distent corpora caelestia a quavis terrae parte: Sol non aeque distat a Terra cum emergit ab Oriente, dum meridianus est, et cum in occasum vergit. quod si aliquando altior, aliquando vero depressior pro temporum diversitate, ideo est, quia hi [illegible], et circuli non sunt perfecte concentrici. Certum tandem est, motum illum non esse ab intrinseco, sed ab extrinseco impellente, alioquin Astra viverent, quod falsum est.

329. Caelos autem moveri non adeo certum est, ut aliqui conentur id persuadere ex figura Sphaerica, qua gaudent; nam sextum caelum Stellarum et tertium quod empyreum, ut diximus in quadrato est; et tamen caelum immobile. Unde colligunt alios orbes Sphaericos esse ad motum praeparatos. Sed haec ratio nihil probat; nam, etsi caeli non moverentur deberent esse

sphaerici, ut totum mundum ambientes facilius possent in corpora
sublunaria influere. Praeterea Studio, nullas esse rationes ad probandum
Caelorum motum praeter Philosophorum, et Astrologorum Autoritatem, qui observa-
tionibus suis talem motum testantur. Supposito a. quod moveantur quaeri-
tur, a quo moveantur, an a se, an ab alio? Resp. moveri ab aliquo 400
Angelo a Deo ad id deputato; nam cum Caeli a se moveri non po-
ssint cum inventa non sint, ab alio moveri debent; cum a. alia
causa creata esse non possit, praeter Angelum, huic tribuendus est motus
Caelorum. Rogabis an caeli, vel Astra habere possint duos motus contra-
rios? v.g. Sol, unum ab Oriente in occidentem, alium quo aliquantu-
lum retrocedat ab Occidente in Orientem? quorum primus appellatur
ab Astronomis motus diurnus, secundus dicitur Annuus, seu Trepidationis.
Aliqui Astrologi id affirmant, ducti diversis Stellarum positionibus. 401
Sed contra
haec pro reiicitur a Philos. quia natura repugnat tali motui. quod sic osten-
ditur. Sol currens juncto a Caeli quando habet eos motus, vel est ultra pun-
ctum versus Orientem, et simul versus Occidentem, vel non? Si hoc dicitur:
ergo non habet duos motus contrarios; si illud: ergo simul est ante, et post,
punctum a Caelo, quod repugnat. Atque adeo repugnant duo illi mo-
tus. Motus e contrario unus est in linea recta, et ad partem de-
flectendo, qui motus, qua parte deflectit, dicitur primum diurnusque
Platonis, vel motus Annuus, et Trepidationis, qua secundo parte vadit Se-
xnaz dicitur motus Diurnus, qui omnibus communis est. 402
Rogabis Iterum an
ille motus sit naturalis corporibus caelestibus? quod intelligendum est, quid naturale
sumitur pro inclinatione rei. quo supposito, motum duo dicere, et
actionem vel productionem ubicationis, et libri rei ... : 2° Suppono, motum
circularem dicere multiplices ubicationes ... non deficere apud
Aristot., qui docuerunt, motum hunc esse naturalem Caelis, et Astris; at-
melius Studio ipsi naturalem non esse. Ostenditur 1° quia res, quae appetit
aliud, illo obtento quiescit, ut patet in motu Lapidis, Alpine
quae adempto suo Ubi inclinationis, iam amplius non appetunt illud.

illius tum, nec aliud illi situm: quo Coeli, et Astra ademptâ diversa ubicae, aliam non appetunt; consequenter nec motum circularem, quo movent, ipsi e naturali. Ostenditur 2.º quia in eodem Loco, in quo hodie est Sol fuit heri: quo heri non appetebat Volicem hodiernam; si eam appeteret habebat.

403. Dices: non repugnat Entitas, quae naturaliter appetat, ita moveri non obstante solitudine ubicae; nam Lapis impulsus petit talem motum, ita quod violentia illi inferatur, nisi ita moveatur: quo ex hoc capite male exposita, Coelum, et Astra non moveri naturaliter. Dices 2.º Solem miraculose extitisse in Tempore Iosue; cum Iam in occasum veniret, nec non, et miraculose retrocedere decem Lineis Tempore Ezechiae, ut testatur Scriptura: quo motus Solis naturalis est; alioquin statio illius miraculosa non esset. Ad 1.um resp. quod impulsum impressum Lapidi est a natura productus talem motum; praeterea quod Lapis moveri petit, quamdiu impulsus duraverit. Secus quo Sol qui movetur ab Angelo, et non ab impulsu sibi impresso. 2.º anti natural: a parte disparitate assignata.

404 Iterum eidem argo resp. impulsum esse virum ab extrinseco provenientem, et productibus motus versus eas partes, in quas producitur corpus. Unde Lapis versus suppone, quod versus Orientem producitur petit plures ubicas, ut accedat ad Orientem. Hinc autem non infertur, quod Coelum, et Astra petant in perpetuum motum ab Oriente in Occidentem, et non ê contra a meridie in Septentrionem. Ad 2.um concedo ans, et nego conseq. utem exerceat miraculum sufficit quod actio sit supra vires naturae, qualis fuit ea Solis Statio. non m. est miraculum contra inclinationem rei. Ut non est contra corporis inclinationem esse in duplici Loco, nec contra naturam inclinationem habere duplicem filium, et tamen miraculosum est talem habere.

405

Caput 3um.

quaesitis aliquot Satisfacit

Quaeres 1.º an Coelorum motu cessante, motus sublunaris consequenter cessaturus? Ratio dubitandi est; quia corpora Coelestia influunt in sublunaria, quorum influxus maxime pendet a motu; ergo cessante, influxus cess.

Videm cessari atque adeo, et motus sublunarium. Thoste quisque adeo coelestes hoes se potentia, ut asserent, motus sublunarium cessaturos, deficiente motu coelorum. At nos toto coelo a Thostii diversi, oppositum iudicamus cum fere omnibus Philis. Dico 2o, quod deficiente coelestium motu, et Astrorum, deficerent aliqui motus sublunares; non tamen res. Omnino dubitandum non est, quod quietus tertis deficerent, qui potius dependent ab influxu corporum coelestium, quae diversimode influunt propter diversitatem motuum, quos exercent. Et quis dubitabit, ignem applicatum non combusturum stupas, et pulveres tormentarium? Lapides non descensuros esse lunari iactum, et Thostaz fame proeuntes, non comestiuros? Quod certe non dicetem.

Quaeres 2o: an corpora coelestia influant in sublunaria? Res, indubitatum esse a Medicis, et Astrologis hunc coelestem influxum; ut pote in mutationibus Lunae, et Astrorum, in quibus observatum est infirmos iam peius, iam melius habere. Nec minus indubitatum esse debet, corpora coelestia in voluntates hominis minime influere: quod aliqui super cautius Astrologi affirmarunt; in quos merito Ecclesiae Patres, et Theol. insurgunt. Ratio est; quia voluntas, ut pote ora spiritualis, capax non est coelestis influxus, qui per qualitates corporeas exercendus est. Potest tamen mediate corpus coeleste in voluntatem influere, quatenus hominis humores immutati coelestibus influentiis non parum etiam immutant actiones spirituales animi, et voluntatis. Hinc colligitur, posse ex Astris dici effectus morales, et varios: sicut enim dici solent pluviae, et serenitates futurae et sic de aliis; non tamen possunt praedici, et praenostrari actus liberi, neque quod ab illis dependet, ut sunt bella, et rixae, quae saepius oriunta a libera hominum voluntate.

406

407

Quaeres 3o. an Astra habeant lucem a se, an ab alio? imprimis certum est, Solem a se habere Lucem, cum nullum aliud sit corpus lucidius Sole, a quo illam mutuari possit: Deinde certum est, Solem in mediocriter augere reliquorum Astrorum lucem. De reliquis parte Planetis observabant aliqui esse profundioribus de Terrae Sede intra diu lucem effulgere, quod signum est, eam propriam esse, et non a Sole participatam; cum intervallo Sol Astra non aspiciat. quod idem dicitur in Luna Eclypsata, quae aliquam retinet lucem, licet tunc a Sole non aspiciatur.

408. Quaeres 4º quid sit, qd Luna patiatr Eclypsim? & quare reliqua Astra patientr Eclypsi? Ad hoc reo, Lunam pati Eclypsim, aliud n. ee, qm globus Terrae interponi inter ipsam, & Solem; quae Circumstantia Luna a Sole n. participat; ac proinde patitr eam obscuritatem, seu carentiam maxii Lucii; alioqn a Sole radiandae. Unde, qdo ex adverso opposita Soli, tota eclypsatr, nullamq. Solis Lucem exhibit; qdo vero n. ita opposita Soli; & pr Lateri Terrae; tunc Eclypsatr secundum aliquam sui ptem; & secundum alias participat Solis Lucem. Ad 2um reo, reliqua Astra minime Eclypsim pati. Prima ratio quia umbra Terrae ad illas n. pertingit, seu si ea pertingit nunquam ex adverso Solis opponuntr; Luna quippe inferioribus Astris, & vicinior Terrae facilius obumbratr, & obscuratr a Terra interposita Solem inter, & Lunam. Dixi sub conditione si ea pertingit, quia Aliqui Astrologi Indicant, umbram Terrae, Solis accedere ad orbem Librae; & Alii censent, etiam pertingere, usq. ad Mercurium, & Venerem.

409. Quaeres 5º An viventia, quae sponte nascuntr, puta Vermes, Mures, & Silia generentr ab Astris; ut a causa adaequata? n. desunt, qui dicant ab illis produci, tanquam a ca adaequata; qa nullam aliam inveniunt cam creatam proportionatam, cui illi effus attribuiquant; Deinde, cum nulla ratio philosophica reo, id prohibeat; siquidem Astra possunt disponere materiam, pr calorem, & humiditatem, videtr Astris illos effus attribui posse citra absurdum. Sed 2a obicitr, qd eiusdem effus is viventia; praeterea q. perfectione suam ca, qd superat. quapropter melius Iudicaverim, eiusdem effus tantam partem in fractam ab Astris, quamvis magis dici ponunt a Deo &c, tanquam a ca principali; Cui, ut Authori ergo tribui debent, quivis effus, cuius ca naturalis creata n. Apparet, ut contingit viventibus sponte generatis.

410. Quaeres Tandem, an corpora caelestia sint Dyaphana, seu potius opaca? Reo 1º, caelos ee Diaphanos, qd pt; nam Stellae firmamenti, quae ss supra unum tantum caelum infra illd, & in via aliorum supra Septem caelos a nobis videntur; & ita videri n. possent, si eentr opaca: corpus m. opacum impedit visum corporis post se positi. Ut ligt in pariete; se dsº. Diaphanum n. impedit, species obti pa Terpo positi. Ut licet nitere in Cristallo. Reo 2º. Planetae, imo, & reliquae Stellae ss corpora op-

opaca. Cuius ro e, q^a sic melius Luces ad terram mittunt. Praeterea,
nemo per Lunam, per medio alio Astro aliquando vidit alia corpora a terra
posita. Quod indicas de Coelo Empireo, quare non videamus splendores, refle-
xiones quae Luces, qua caeteris praestat, Puto, esse opacum ueniens nos. Haec dic-
ta sufficiant pro aliquali Coelestis instituti notitia. qui autem plura Hac super
re voluerit, adeat Patres Conimbricenses fusio calamo, nec iniucundo, id
pertractantes.

De His satis.

DISPVTATIONES SCHOLÆ AD ARIS TRES LIBROS.

De Aiã, siue de corpore naturali aiãto. opus Deigenitrici Mariæ in solemnis totius ferè orbis pcclamationibus; præsertim in hac Cordubensi præillustri Ciuitate summus ex toto animo sa-crux.

A.e P. F.co M.o ore.no Societis. Jesu. Scribat Franciscus Antonius de Tapia Curriculi anno 3.o

1685.

Proemi.um

Nefas certe est reprehensione dignum, nos Phiæ Sectatores dignam
phiæ partem, cæteraq. Logicæ præstantes in oblibiones miseras relinquere:
nec eas contemplandas nobis pro oculis obiicere. Hæc ergo nobilior phiæ
pars, animæ, de qua his tribus Libris Phus egit: quamq. nos Sancti Tho-
mæ vestigiis insistentes, tribus etiam disp. contemplabimur. Indignum
certe foret aia, incorruptionisq. notitia [illegible] Phus, qui nos [illegible] omne-
ites a. aie n exquireret. Cum aia sit, quasi [illegible] illa carta intra nos
ipsos delitescens, quæ nobis [illegible], ut aliarum rerum cognitionem nostram
adipiscamur; ardeamus ergo corporis nri abditiora penetralia, cuius
q. nostra Herculea [illegible] corpus [illegible] solitus tandem aliquando ad-
versus cognoscendum aliquam [illegible] Suiq. naturam, et passiones indefesso studio
& diligenti conatu exquirat. Tres ergo Aris Libros de Aia in tot dis-
putationibus distribuam, in 1.a de Aia in Coi. In 2.a de Aia reali. Ac
tandem in 3.a de Aia Vegetiva, & Sensitiva agemus.

In assignando obiecto attributionis horum Librorum non parum discedunt
AA. Nam P.a Hurtt. secutus alios, docet obiectum attributionis esse viuens
in coi, seu corpus animatum, ut sic alij dicunt, animam dum se considerat tam
esse obiectum attributionis, nam hi Libri certe inscribuntur de aia, non vero de
corpore aiato; et PP. Conimbricenses cum doctrine loquuntur; asseruntque
hos Libros posse duplex considerari, ut seiunctos a Libris physicorum,
et ita considerantes esse obiectum attributionis solam aiam, et posse conside-
rari, ut partem physicorum, sicq. esse obiectum attributionis viuens in coi seu
corpus animatum, ut sic. Tandem P.a Carleton dicit hoc esse obiectum attri-
butionis primum tractatum, quod ad hoc [illegible] diriguntur cætera, quæ in his
Libris tractantur. Ex his discurrendi modis clarior mihi videtur
quæ tenent CC.rs. Hinc inde illum sequor, animam animasticam esse specu-
lationibus constat ex suo tendendi in obiectum; nec illud opponitur
habere aliquos actus practicos, ut ex Logica, et Phica scitis.

DYSPUTATIO 1.ª
DE AĨA IN CONMUNI ttª 1

Nulli perfecto 3 trouerissaunt, quę ~~pure~~ [trienali] nali penso agitari solet 2.ª debet ee et presens de aīa disput. in 3.es Libros distributa n q dez aristolica methodo, qui multus e in refutandis aliorum cc.ª aiδy deliramentis, in quo Libqua Phus dumpsit. Et aliaq. pbtq. certa tuta, et quę minima tamanent. In Hac 8.º 1.ª disp. de iis, quę ad aīam pertinent in Cō-agemus de aīabus in particulari postmus dicturi.

Q.º 1.ª
Deffio, et Diuissio Aīę Traditur
Caput 1um
Explicat Aristotelem. 2

Phorum Princeps Aris duas tradit p. aīa deffioes: 1.am Lib. 2.º de aīa. Cap. 1.º text. 6. quę sic se het: Aīa e actus ~~primus~~ [ius] corporis phisici organici pōa uitam hentis. 2.ª eodem Lib. 2.º Cap. 2.º text. 24. sic: Aīa ē, quo uiuimus, et sentimus, et mouemur, et intelligimus. Quę uerum n leue dissidium inter Phos attulerunt, asserentibus aliis, eas n deffioes; sd potius descriptiones ee. Et mouentur exeo, qd longe clarior sit Hęc uox aīa, qm multitudo illa uocum tenebris irretita; dª pugnantibus aliis, eas ee ueras, et accuratas aīę deffioes, qd diu pstant nouis difficultatibus sese implant. 3

Et qdqd sit de noe, an eę 4 dicendę sint deffioes, l descriptiones, de quo parum curandum, te-nemur tm illarum singula uerba explicare, qd pstabimus tam in Hoc cap. et sequentem in segn. declarando. Dicitur aīa actus ~~tus~~, in quo conuenit cum oi fōa substali, quę actus ius e corporis pher a distne actum, quę is actus dus eius de corpori. Addatur con-

Corporis phici. Hoc e mria, qua corpus phicu appellat. Dequa externa hoc ara n deriuatur, et relquis fere substantiis; ideo perhibet se organici per vitam habentis, ex qua vera ara differt ab eo dicto ab ipso: Hoc grande illa vera foro dest; ac. Ara ergo debet informare corpus organicatum, id e habens tales dispones, et instra, ut possit ara intra corpus suas operaes vitales exercere; et hoc e vitam habere per seu posse ea vivere. §.

4 Ex posteriis definitionis verum dico adeo certa n is, ut aures liter n moveant. Hoc qd intelligitur noe corporis, an totum compositum, an tantum ma. organice disposta, et an ma. informata sua corporeitate. Eadem de hoc postremo dubio nobis dicendum n e. Cum illas corporeites a phica eliminantes ex 2o Phicorum hramus; de duobus a. aliis dicendis cl. d ostendum, et mag n multum curandum e. q sive noe corporis intelligatur totum compositum, ut placet ... Suarez; sive tantum ma organicata, sufficienter explicata de f. Phi. g. ara: sicut quodlibet sua actus sui tantum an totius compositi; q meo nil sentiend, qd admiranti obire possit, quam an solius ma, quam informat, et actuat. §

5 Quae e: an ara petat corpus organicum? Et respondente, organicaes n ee quamlibet habentes ptius, ut aliqui falso existimarunt: qualis reperitur in jaspide, et celo miro aliquorum compositorum partibus disposibus instar nivis, laque ex alia pte densiore, ex alia rariore, ex alia fripidior, et calidior ex alia. Quis n. dicat jaspidem organicatam; q hinc rubet, illinc albae, hinc viridat, et illinc variis maculis splendet. Alia o longe diversa e, diverso actuus, quas organicaes distituit, et determinat pot ad vitam exercendam: Vt cernitur in carne, ossibus, et nervibus alius arali, et in arborum radicibus, et foliis. Dubitatur o aut, si qd de facto, qd ara petit informare corpus organicum. §

6 Ro e, q oi fa petit eas dispones, quas requirit in subiecto, ad sui introductionem. Sed a. ara de facto requirit corpus organicum ad sui introductionem in subiecto, ut pt in plantis, brutis, et hoe: ergo. Pr. qd n habent alia fas ab ara dictae: nam fa lapidis dicitur pr vuens e, qd sui ma ex una pte sit calida, et ex alia fripida; n ita aiq bruti, cuius pa-

praecuens n e calor cordis, & cerebri frigus, quorum altero deficiente perijt; Logdo 4°. de poli; quaero, qd aia n petit corpus organicum: Resp: q. n invenio rationantiam maria, quae indet subtus aristotele, inquo haret possit sufficientem dispoem ad operationes vitales exercendas. §

Praeterea Hac aliae deff. omissa sit certa a Rp. bg aia defita: e substalis fca vitalis; pr substalis fca convenit aia cum oi fca substali, quae aia n e; pr Le vitalis direct ai caeteras fcas, quae vitalis n s, nec denoant viventia e pota, quorum se fca so. in spotum, cuius fca e aia denoata, & e vivens. Dicet 1°. pr verbum vitalis convenit aia etiam cum Angeli, qui n sbit e poleste, & n aia: q illud verium n excolat diffm ang ab oi n ipsa. Res, diffas infimam oig poni ex duplici dicato dissine penetrio, qd inauditum n e; cum Hoc ideo reperiata in deff.e hoi & aliis quamplurimis. § 8

Caput 2um
Aliqua ex dictis inferuntur

Infero 1°. aiam n e actum precisse assistentem corpori, ut intelligentia caeli, & Gubernator navi, qd fuit delirius aliquorum prisci. Seculi Phorum, Platone Duce, qui Hoc proesertim asserebat de aia rali; & ee actum phicum proprie & phus informantem corpori, et q. phice unitam, qd adeo certum e de aia rali, ut definitum sit in duplici generali Concilio, sit in Viennensi Clementi de Summa trinitate: & Deinde in Lateranensi Sessione 8a. Prob; qa aia constituit cum corpore unum substiale per se: o n e actus psse assistens; & actus phicus vere informans. Ant pt; qa aia constituit cum corpore unum individuum per se vivens, qd e substiale compotum. Coa infertur: qa actus psse assistens n constituit per se unum cum corpore, ut sgt in Angelo, qui n constituit unum per se cum curru; nec Angelus cum Caelo; nec Gubernator cum navi. § 9

Confirmatur: qa actus psse assistens operatur independenter a corpore, ut Angelus independenter a Caelo, Gubernator independenter a navi; & sic de aliis; & aia n operatur independenter a corpore cuius aia e: aia m. n pot vegetari, sentire, nec

nec discurrere independenter à corpore; debet m. ara informare corpus organicum, ut suas operationes elliciat: ergo ara non e actus praecise assistens corpori.

10 Et Dices 1°: ara rationalis e indivisibilis: ergo nequit uniri corpori divisibili, et extenso. 2°; quia ara rationalis e actus subsistens: ergo non est actus informans corpus. Pt cons; quia ideo Angelus corpori, cui assistit non unitur, quia e actus subsistens. 3°. quia omnis forma appetit magis, quam privatam violentam existit; sed ara rationalis violenter existit extra corpus: ergo forma non; ac proinde nec actus corporis informans. 4° Ex Caietano asserente animam rationalem informare corpus, quatenus vegetabat, et sentiebat; non vero quatenus rationalis; quia cum non unita actus, non unita pote talis actus, ait hic Author, sed actus arae rationalis, qualis e intellectio non unita corpori: Hec m. recipitur in ipsa ara: ergo ara rationalis, ut talis non unita corpori.

11 Resp. ad 1um. retorquendo argum: ergo ara rationalis non assistit corpori extensio; quia e indivisibilis; Et si inconveniens non e, quod sit indivisibilis, ut toti corpori assistat nec inconveniens erit, ut illud informet, ut exre pt. 2°, Resp., negando cons. Et ut ergo ara rationalis definitur in corpore; id e tota in toto corpore et tota in qualibet pte. Praeterea quod sit indivisibilis non impedit, quod uniatur, et informet corpus divisibile, et extensum. Ad 2um, nego ant. Nam m. ara rationalis e actus subsistens. Secus dareetur in hoc duplex subsistentia, altera arae, et altera totius corporis, quod narrita, immo, et realiter implicat. Ara ergo e pars incompleta indigens m. ad plures operationes, quas extra illud exercere non valet; et, quoad exam independens sit à mat. sicut aliae formae materiales dependent.

12 Ad 3um, Resp., dura ma rationalis

rendo minor: quia m. entis erre ordinata ad componendum cum alia, aliquomodo e violenta sine illa. ara a. rationalis erre ordinata e ad componendum hominem corpore et ad exercendum intra illud producendas; ac per vel de aliquas particulares, dum corpore privata. Ad 4um Caietani Authoritate fulsitus, Resp., eas ee locutiones physicas, quas huius q. non audivit, nempe quod ara, ut vegetabat, et sentiebat uniatur; non vero, ut rationalis, quod falsum ee hic ostendo; quia omnes hae proprietates sunt arae: ergo implicat, quod duas alias uniatur, et non uniatur rationalis; sed implicat, quod ara sit in hoc (ut voluerit Caietanus eandem dicere) quatenus

Opposit

fulsitus

Volitiba, etiam quam intellectiba; quia Hae qualites sunt an. aia. nec volent Hic euasiones Thostiq, quas afferri solent pro praecisionibus sensibus nec ad Cardinalis uxpet: 1º quia adeo certum est, quod intellectio corpori non uniatur. Deinde falsa est illa a parite: quia sunt aliqui actus, qui uniantur subiecto, cui non unita est eius pota, sicut actus sensatus in hoc, quisquis actus potentis ratiºalis; cuius uniuntur, cui aia, ut ratiºalis apud Caietanum non unitur: quia Alitas poterit aliqua pota uniri subiecto, cui non uniatur sui actus cui non uniatur sui actus. &

Infero 2º. aiam non esse temperamentum quatuor qualitatum, ut somniavit Galenus, quod ut a scholasticos probare non expet, cum aia ratiºalis, quae spiritus est excludat a sui constitutione istas temperantes qualitates. Deinde suadetur ratione; quia aia aliqua non esset quid substantiale, nec corpus viuens constaret forma substantiali, quod utrumque indubitate implicat. Et ro dicitur; quia temperamentum quatuor qualitatum accidens est; accidentia constituere non valet unum substantiale. &

Infero 3º, neque aiam esse aerem intra [...]iculum latentem, neque ignem calidam ne exhalationem, ut veteres aliqui Philosophi existimarunt, quos late refutat Arist; et ro est, quia neque neque ignis, aut exhalatio aliqua est forma substantialis, qualis debet esse aia. Et multominus credes, aiam esse partem diuinitatis, ut Haeretici quidam blasphemarunt, nec cuiusdem rationis cum Angelis: quia Deus purus simplex est, et Angelus substantia completa incapax componendi physice. Secus aia, quae unum substantiale uiuens corpus cum corpore physice componit. &

Caput 3ius

Varam Diuidit aiam Diuidit.

Altera quaestio aia Arist Descriptio posita n. 8º. nempe aia est, quo uiuimus et sentimus, et mouemur, et intelligimus, quia constat, censent Arist. Philosophi aiam diuidere, non adeo difficultatibus sita, ut in ea explanda ideo sit [...] sensus. Propterea Diuisitati, an separatim ut hoc numerati sint membra adequate diuidentia aiam; ita quod in eos tandem partes diuidatur aia, et praeter illos non sit ponenda alius uitae gradus. Difficultates haec tota deuoluitur ad diuersos partes ex [...]latis, nempe ad uitam uegetatiuam et

& loco motiba, seu progressiba; nam de duobus aliis gradibus, sc. de
vita sensitiba, & intellectiba una e controversia. §
16 Pro cuius difficultatis faciliore
expeditione supponendum e de facto dari quatuor illos gradus, seu dari
in hoe, qui progressione se ab intrinseco movet, & vegetatur, sentit, &
intelligit. Propterea non quaeritur rectitudo huius divisionis in esse alio
nam aa. Logica, cum aia realis sit vegetiba, & sensitiba, divisio aiae
in vegetibam, sentibam, & rationalem, est vitiosa, cum alterum membrum sit ra-
tionalis includere, duas alias: quod vitium e in divisione. Quaeritur igitur an
recta, & adequata sit haec per aiam divisio, Logica de iis gradibus sumpse ipsa
sumpti. Quod, ut facilius capias, supponendum e 1°, nullum ex iis gradibus
alterum includere per se, nec per se excludere: & quidem, quod nullus alium excludat,
pt manifeste in aia reali, cum qua oes ii gradus identificantur. §
17 Quod vero
non includant invicem illos gradus, propterea possibile sit vivens, quod sit, vegetibus
tantum, & aliud sentibus tantum, & aliud intellectibus tantum, sic ostendo 1° de aia intellectiba: haec enim non petit per se ee vegetibam, nec sensitibam:
ergo possibilis e aia intellectiba tantum, atque adeo vivens, quod tantum sit intellec-
tibus. Ans pbr: aia intellectiba non petit per se illos gradus, neque qua intellectiba
neque qua aia e: ergo illos per se non petit. Consequentia, quia aliud praedicatum in aia
intellectiba reperitur; Ans pt, quoad 1am partem in Angelo, & Deo, qui in-
intellectibiles sunt; nec tamen petunt gradus vegetandi, & sentiendi. Quoad 2am
partem idem ans pbr: quia aia intellectiba, qua aia e, tantum petit ee principalis substan-
tialis vitalis, quod per se habet, eo ipso, quod sit intellectiba: ergo aia intellectiba
neque qua intellectiba, neque qua aia e includit praeceptus vitae vegetiba &
sensitiba; ac proinde possibile e vivens, quod sit intellectibus tantum. §
18 Idem os-
tendo 2° de aia sensitiba. Non repugnat prius sensationis productibus,
quod ab intrinseco non nutriatur, nec intelligat: ergo possibile est vivens tantum
sensitibus. Ans, quoad 1am partem manifestum e in brutis, quae sen-
tiunt, nec tamen intelligunt. Quoad 2am partem mihi certum e: namque
quae repugnantia apparet in eo, quod prius sensationis productibus ab intrinse-
co augeatur? nulla certe: namque potest Deus impedire, imo deneganda

potentia nutritiva animali, illud ab extrinseco nutriendo: quo casu, tale animal erit sensitivum; non tamen vegetativum: vegetativum enim petit potentiam se ab intrinseco augendi; qua careret prius sensitivum, ut supponimus: ergo potest esse prius sensitivum, quin sit vegetativum, nec intellectivum; ac proinde vita sensitiva non includit vegetativam, nec rationalem; ostendo 3.° de vita vegetativa: nam de facto datur in plantis vita vegetativa tantum: non enim plantae sentiunt, nec intelligunt: ergo. Ad 1.° ad ultimum prius vitae gradus, non includuntur invicem.

Restat duplex difficultas solvenda: nempe, an vita vegetativa sit proprie vita, sive an arbores proprie vivant? Et an potentia progressiva, seu loco motiva sit etiam proprie vita? 1.° ad primam difficultatem, deinde ad 2.am respondebimus. Et primum advertendi sunt, ut ait Augustinus, Scholasticorum [illegible] Haeretici Manichaei asserentes plantas sentire: quos, ita Augustinus inveniuntur Lib. de qualitate [illegible] Cap. 33. O impietatem, ait, rusticam, et errorem sacrilegum magis lineas opiniones, quas sint ipsae arbores! Quis satis stultissimus? Hic error refutatur nemine non vivente! Hinc ad 2.am difficultatem, an sit plantae vivant? Sunt aliqui recentiores, qui nullos antiquorum secuti, vitam negant plantis; et contra Philosophorum opinionem, qui eis vitam dedit; quod 1.° suadetur ex Sacris Litteris, ubi saepius de morte, et vita plantarum loquitur, ut illud Pauli ad Corinthios 1.a Cap. 15. Tu quod seminas, non vivificatur, nisi prius moriatur: ubi clare mors, et vita seminum insinuatur. Deinde illa verba psalmi 77. Occidit in grandine vineas eorum: ubi mors arborum manifeste denotatur. 19

Atqui praedicta testimonia intelligenda sunt ex proprie et de propria, et impropria vita; [illegible] in eo nullum est absurdum: ergo plantae proprie, et improprie vivunt: atque adeo vita vegetativa est proprie vita. Deinde probatur: quia plantae, et arbores augmentantur longe diverso modo ac lapides, et lapides: augmentantur enim per intus susceptionem, quod nec ipsi adversarii negant: lapides vero, et lapides, aliaque inanimata augmentantur per adpositionem: atqui illa arborum augmentatio dicitur vita vegetativa: ergo. 3.° [illegible]; quod si negas vegetativa esse proprie vivere, eodem modo negare poteris, Brutas et sentire, et intelligere, quod non audebis dicere, nisi Philosophiae negare. 20

21 Ad Laz diffic., an sit pot. progressiva, dicenda sit vitalis, non defuere Phi, nec pauci, qui defenderint, motus progressivos esse vitales; proindeq. potentias progressivas esse vitales. quod 1º probare conantur ex verbis Phi; vita est, quo movemur: quibus verbis intelligunt motus progressivos animalis: nam illum motum, quem eliciunt pro animal de- orsum, et Levia sursum; dicunt motus voluntarios productus, 2º, quo animal Humi Locum acquirit, alio relicto, qui motus non oritur a natura, sed procedit ab animali, sibi impertita virtute, qua progressiva dicitur. 2º; quia natura non potest dari aliquos motus, qui sint vitales, quorum deffectus mortem minatur, sut est motus cordis, et arteriae. 3º ita arguit acutissime quidam Auctor: namquis, ait, videns homines a Longe se moventes, quos prorsus somno caperetur, nec aliud signum vitae manifestaret, illi vitam deneg- aret? Nemo certe: ergo pot. progressiva vitalis est.

22 Nihilominus conferent o[mni]bus motus progressivus non esse, ex genere suo vitales, nec in ordine illius productivas esse viventes. Ratio haec unica, nec inefficax est: quia omne vivens appetit actus, ex quibus vivit in actu 2º, seu vitas vitales; sed nullum appetit appetit mutationes Loci, quae est actus virtutis progressivae: ergo virtutis progressivae vivens non. Probatur 1º a parte aliorum viventium, 2º sensitivi, et intel- lectivi, quae appetunt sensationes, et intellectiones, per quas in actu 2º vivunt. Probatur 2º eadem maior, quia vivens melius se habet per actus, ex quibus vivit; quod libet ens appetit id, cum quo melius se habet. Minor autem probatur: quia nullum ens ap- petit id cum quo non melius se habet; sed agens progressive melius non se habet cum hoc Loco, quam alio: ergo non appetit mutationes Loci. Probatur consequentia; nam agenti ab intro se moventi aequalis bona est ubicatio relicta, quam acquisita: ergo etc.

23 Hinc ad juncta opposita resp. dico: ad 1um Phi per motus intellexisse opera- tiones, quae pecunias, et vita reliquos motus: quae intellecta tanto maxime de- prehendit, quos habuit, qui in Loco aliquo stant etc. (vi antes); nec prius Loqui- ditur animalis intelligentes, per si minimus vitam repetibus. Ad 2um dico, dari quidam motus plures progressivos vitales, ut bene probat argum; sed non esse vitales, ex suis ex natura motus sua vitales; quia defacto pro- cedunt a potentia vitali eadem facta cum progressiva: et unde non intendunt per se animam; sed per alios fines: quibus non est sperandi, motus igitur progressivus qui elliciunt a virtute tantum progressiva sequitur.

tantum apprensiva non posset rem percipere, ut probavimus a 22. ex his 3. dicitur, quod idem lapidem posset de cadere ligno, ne, quod videremus a longe moveri ab Angelo, quod nemo somniavit, et fortasse vix cadere videre; quod secretum tibi esse in sinu tuo reponere oportebit. Ecce 2.º, quod causa, quo, quis crederet, lapidem ex motu vitam in movente se, hoc est per species, quas haberet, sit de facto nullum non viventis ab intrinseco consuescit; proindeque falli poterat, credendo, illud movens esse unum ex notissimis viventibus. 24

Ex dictis colligo ex divisiones atque viventibus, sensitivis, et rationales adeoque esse in suis specialibus et abstractae: quia certe eas nulla alia dantur, ut videtur de verte possibilia. Praeterea, nulla harum alteram includit. Et ut rationali aliquas duas includat, hoc est in suis, quod non obstat rectitudini divisionis. Sicut non obstat, quod sensitiva includat visiva, auditiva, olfactiva etc., quae animales sunt seipsum tantum; quia haec inclusio aliis est. Item longo solet esse eius paradigma per quinque suis distribuit: et tertia aliquae subdividunt atque sensitivas in visiva tantum, auditiva tantum etc.

Q.º 9.ª

Quid sit vita, et an abstrahi possit ratio aliqua communis omnibus viventibus?

Caput 1.m

Praemittenda praemittit. 25

Ut assione ultimo paulo positum in 7 def. est atque sit vitalis, priusquam instituitur quaestio, et sane ad huius vitalis, in qua ratione, quod sit dicatur esse vitales, seu quinam sit conceptus vitae, in quo omnia viventia conveniant et per quem differant a non viventibus. Certum quippe est plures entitates viventes esse, ut Deus, Angelus, et homo. Et plures alias non esse, ut ignis, lapis, et silex. Labor est conveniens tendit, ut quaerat, et inveniat rationem aliquam formalem, in qua, quae viventia sunt conveniant, et differant a non viventibus. Et plures, an una, eademque sit haec ratio pro omnibus viventibus, ut sunt Deus, Angelus, homo, brutum, et planta. Quae sane difficultas maxima ex parte non videtur exacta esse, ut mox est quaestionibus de depictionibus corporis institutis

26 Ut quaestio facilius resolvenda, praemitto 1º. Vitam aliam esse in actu 1º, aliam in actu 2º: Vita in actu 1º est potentia illa physica, aut metaphysica, qua vivit per vitas actuales: ut est in Intellectibus substantia ipsa intellectiva, et sensitiva in sensitivis. Vita in actu 2º est illa forma physica, aut metaphysica per quam subiectum vivit actualiter: ut est intellectio in Deo, sensationes in bruto, et in plantis nutritio, dixi disiuncte physica, aut metaphysica propter Deum, cuius potentia intellectiva, et forma intelligendi est metaphysica, secus in reliquis viventibus, in quibus tam potentia, quam forma per quam vivunt est physica, potentia, quia physice perfectissimam per quam vivunt, haec quia in vivente physice recipitur.

praecinit

27 Praemitto 2º: quod ad vivendum requiritur immanentia tum in suo principio, sive per unionem, sive per identitatem, et. a. immanentia, quod vita actualis maneat in principio vitali ut manet intellectio in Deo, visio in animali; ad immanentiam vero non sufficit, quod actio tum productiva maneat in principio: nam sic ignis viveret per productionem alterius, siquidem calefactio A, ita manet in igne A, ut nec divinitus ab alio esse possit: imo omnis tum esset vitalis; quia omnis actio ratione suae imperfectionis a suo principio divelli non potest. Requiritur itaque ad immanentiam tum sed ad hoc, ut sit tum immanens, quod ipse principium suum petat manere intra illud: et talis tum dicitur per suam immanentiam. Adverte tamen, quod ut tum sit immanens non requiritur, quod recipiatur, quod recipiatur in principio suo formali; et sufficit, si recipiatur in supposito illius; quare actiones materiales sensationum, quae producuntur ab anima rationali, et si non recipiantur in ipsa sed in corpore, satis sufficiunt ad illorum immanentiam, et vitalitatem.

28 Praemitto 3º. vivens aliud esse formale, denominatione aliud: vivens formale est potentia illa a qua physice, vel metaphysice procedit, seu in qua radicatur vita actualis. Talis est anima intellectiva, et volitiva, a qua vel in qua physice procedit vita actualis: vero volitio et intellectio in Angelo, et homine; et in Deo ipsa eadem volitio, et intellectio metaphysice radicantur in potentia intellectiva, et volitiva: Vivens denominative est suppositum, quod denominatur vivens non ratione sui, sed ratione alicuius partis, cui unitur vita actualis, ut illius hoc sensatio, vel videntis ipsa ut Deus cuius sua intellectione. Et quae non est de vivente denominativo, sed de formali quare tota deveniunt ad indagandam rationem

seu pcedant, cur una entas seriunat alia vo ni; ut x pcte, quare una entas sit sl. subsista, et ens alia n ita:

Et reprimittendus e 4°, qd viuens sbale requirit immedtam unionem, et idatem, cum uita actuali: secus vo uiuens de nominatiuus, qd tantum petit medtam unionem, et idatem cum uitta actuali. Hec 2a pars ostat in ga fectionibus, que ideo uiuunt, q tantum medte identificant cum uita actuali Diuina, que e intellectio, et volitio. pt etiam in deceptibus substitis, et entium in Angelo, qui n ss sunt uitales, et tantum denctibus, q medte recipiunt intellectiones, et volitiones, quam pro intellectiua, cum qua identificant illi dptus, immdte recipit intellectiones et uolitiones. 1a pars etiam ostat ci otium enumerare; nullum m. e uiuens a Deo, usq. ad plantas decurrando, qd immdte n identificet cum sua uita actuali, ut Deus cum sua intellectione, et uniti immdte, ut intus creatus cum sua intellectione Brutus, cum sesatione, et Planta cum sua nutritione. Pro a prori e; q uiuens sbale est, et immdte uiuit per uitam actualem. Et ea rae, qua uiuit debet uniri, et identificari cum uitta actuali: ergo petit immdtam unionem, et idatem cum illa. 29

Caput 2um

Aliorum sras impugnat. 30

Prima sit celebris thostarum opio asserentium uitam ee motum ab intro, et uiuens moueri ab intro. Et plures inserit. Hec sra impugnares, quia sequeretur, qd erat infertur, Deus n uiuere, qd nemo male uiuens thosta decedere audebit. Pb ellationes: uita, et uiuere pr sua e moueri ab intrinseco; et Deus n mouetur, qdo uiuit: ergo Deus n uiuit. Maior e doctr thostica; Minor e de fide, et tantum de theo: Nam Deus uiuit per suas intellectiones, et volitiones, quas secum identificatas het; atq. adeo n mouetur, qdo uiuit: ergo d n dicas, Deus mouetur impprie: q e: ergo impprie uiuit. Et coa q talis e uita, qualis e motus, unquo fit uita: uita et motus e impprius: e uita impprie: atq. adeo impprie uiuit Deus, quo nihil impius dictum. 31

2a impugnatio e: ergo lapis, ignis etiam uiuunt. Pb coam q het oriri mouentia ab intro. Lapis ad centrum, ignis ex pductiones caloris, et ma pr pductiones quantitatis

Et nil aliud requiritur apud Thomistas ad vitam: quod Th. -[illegible] Thomistae
[illegible] entitates non moveri ab intra: quia non a se; et non per rationem operantis
operantis. Et Haec Solutio abunde impugnata est in physicis, dum illa
substantia immediate operativa actum est. Impugnatur deinde. quia quales
et aliae similes entitates operentur suos primos motus non per rationem, non to-
llit, quod postea, iis sublatis, illos restaurent, ut aqua dum [illegible] est
frigiditate sibi debita, illam restaurat. Praeterea: ignis suum calorem
[illegible] per [illegible]: quo ab intra movetur, ac proinde vivit. Im-
pugnatur 3o solutio; nam quis Corporum Thomistarum negat, aquam vivere
per suas potentias? et nil omnino [illegible] non [illegible]; et non per rationem:
[illegible] moveri per rationem non [illegible] vitae: et ad vitam non desinit,
in motu ab intra.

32 Impugnatur secunda solutio ad hoc quod Thomistae docentes
[illegible] motus Angeli in primo creationis instanti Authori esse tribuendos. [illegible]
[illegible], et volitionis [illegible] ab Angelo in primo suae creationis instanti esse vitalis;
et tali actus Deo Authori tribueretur: ergo quod motus sit ab extrinseco non im-
pedit, quod sit vitalis. ac proinde quod Lapis [illegible] moveatur non per rationem ope-
rantis non est ratio [illegible]. Maior certa debet esse: nam ii actus denomi-
narent Angelos intelligentes, et volentes, qui non denominarent vitales. -
Minor est Doctrina thomistica; praeterea enim dicunt, Angelum non potuisse peccare
in primo creationis instanti, quia tale peccatum, ut potest [illegible] Angeli operatio tribu-
eretur Deo, [illegible] consequenter. Ex qua sic infero, vitam non desistere
in motu ab intra, et Lapides, ignes, et [illegible] vivere siquidem
moventur ab intra.

33 Quarta docet, viventem esse, quod postquam constitutum est
in suo esse naturali ulterius potest se ab intra movere. Haec est Patris Sua-
rez, et Molinae, quam illustravit [illegible] Scola, asserens, quod vivens
se immanenter movet ad perfectiones sibi [illegible] quae initio sunt gene-
rari. Et dicitur 1o: quia Deus perfectissime vivit, et tamen ab intrinseco non se mo-
vet: motus enim dicit imperfectiones Deo indignas: ergo vita non est, quae de-
fecta definitionis [illegible]. Dicitur 2o: quia admisso, quod Deus moveret viventem ad-
[illegible] non potest vivus esse naturaliter privari intellectione, et volitione, non minus quam
aqua frigiditate, ignis calore: ergo in ea Hypothesi Deus non se ab intra [illegible]

moueret ad perfectiones sibi indebitas per instinctum generationis; atque adeo in se dicta vitae expiatio non subsistit.

34 Dicitur 3.º quia nonnullis ab intrinseco se augens, mouetur ad perfectiones sibi indebitas: augmentumque non est debitum tempore primae generationis; alioquin naturaliter non exerceret actum augmento; quod falsum est: atqui nonnulli non uiuit: ergo in ita non est motus ab intrinseco ad perfectiones indebitas sint tempore generationis instinctu. Dicitur 4.º quia non repugnat creatura, cui naturalis sit intellectio, et volitio alicuius obiecti et talis creatura uiueret per illas perfectiones sibi debitas, ut supponitur; ergo uiuere non est se mouere ab intrinseco immanenter ad perfectiones indebitas. Probatur: quia non repugnat creatura, quae per se ipsa sit intellectio, aut volitio, alicuius obiecti; et talis creatura uiueret per illas suas, quae non deberentur in instinctu generationis: ergo etc.

35 Sit 3. Illa, quam defendit, uiuens esse, quod ex propria tantum exigentia agere, aut debet operari ab intrinseco, proprie immanenter. Et dicitur, quod Deus improprie dicitur operari actus per quos uiuit: ergo improprie uiuet. Et contra, quia talis exit uita qualis operatio; quod autem improprie operetur suas intellectiones eandem; quia operari proprie dicit distinctionem realem inter principium, et rem, quae non inter celebrantem intus principium, et intellectiones. Dicitur 2.º quia creatura, cui naturalis esset intellectio, aut volitio uiueret; et nihilominus eos actus non haberet ex propria exigentia et ex generantis exigentia: praeterea in sententia Authoris sit, nonnulli uiuere, quae calores sibi naturales non habet ex propria exigentia et ex generantis exigentia: sed tota creatura habet habet eos actus, non ex propria et ex generantis exigentiam; atque adeo operari immanenter ex propria exigentia non est de conceptu uitae. Dicitur 3.º quia creatura, cui esset facta alicuius intellectione uiueret per illas et operaretur suas intellectiones defectu distinctionis alii: ergo etc. Dicitur 4.º quia creatura, quae tantum esset sine volitionibus ex exigeret ex propria exigentia aliquas volitiones, non tamen reliquas, quas posset habere, sed non; et per omnes suas volitiones uiueret: ergo etc.

36 Sit 4.ª illa est Patris Carleton et Hurtadi disputatione 3. de anima sectione 1.ª quae asserit uitam esse perfectiones ab intrinseco habitas, itaque salutem naturaliter ab extrinseco habere negat. Impugnatur tamen 1.º quia hinc sequitur, Deum uiuere per quamlibet suam perfectiones

Immensitatem sit, Operat, Aeternitatem, et reliqua attributa, quod nemo, mediocriter in theologia versatus patietur. Impugnatur 2° quia hinc etiam inferri, quod quodlibet ens in quantum est, per quodlibet sibi praedicatum, quod illi ab intrinseco convenit, sit idem cum illo identificatum. Et dicunt hi Authores, nunquam ens entitatem inhaerere per quodlibet sibi praedicatum, quia illud non ab intrinseco, sed ab extrinseco habet, sicut, a causa producente. Contra Deus; quia inde inferri, quod entia identificata, sua intellectione non inhaereret, quia illas intellectiones non ab intrinseco, sed a producente haberet: quod vita non perfectio ab intrinseco habita.

37 Quinta sententia est Patris Quiros tractatu 6. de anima disp. 76. asserentis viventem esse, cui debetur potentia proxima ad operandum immanenter ex propria exigentia. Contra Deus est 1° quia Deus non operatur immanenter, et tamen vivit: ergo operatio immanens ex propria exigentia vita non est; nec vivens, quod taliter operatur. Contra 2°. quia deberet esse, deberet proxima potentia ad operandum immanenter suas passiones. Atqui non vivit, ut patet in aqua, et igne; ergo. Respondent hi Authores, igne deberi potentiam proximam ad calorem, et aquam ad frigiditatem ex exigentia operantis. Sed contra solutionem iis utor, quibus supra thesis refelli a num. 31, et 32. Deinde, quia aqua calida debetur potentia proxima, et ex propria exigentia ad pristinam frigiditatem se restaurandi, et quidem immanenter: ergo non vivit, non sufficit in ea proxima potentia immanenter operandi. Instatur 3, quia non repugnat creatura, quae dicatur exigat, esse in actuali carentia alicuius obiecti, quam inhaereret; et talis creatura illas cognitiones haberet ex operantis exigentia, sicut ignis calorem: ergo potentia proxima ex propria exigentia ad operandum immanenter non est ratio vitae. Patet minor, quia talis creatura deberetur potentia proxima ad operandum immanenter non ex propria, sed ex exigentia generantis, et tamen viveret.

38. Contra istam Patris Oviedo disputatione 2ª de anima, puncto 2°, qui docet viventem esse principium actionis extra sua immanentis, quod nihil supponat aliud praeter principium actionis, et passionis. Non placet 1° haec opinio, eo quod Deus, per quae non habeat, actiones sui actuum, per quos vivit. 2° quia actiones Dei vitales, nihil per esse supponunt; supponere enim per prius petit distinctionem aliquam. 3°. quia actio nutritiva nihil aliud supponit praeter principium actionis, et passionis; et actio nutritiva vitalis est: ergo. Haec probatio: si aliud supponeret, ma-

maxime, alimentum, qd fateti obiedo, et alimentum e primum passibus in quo recipitur fia aliti: quia illa actio non supponit aliqd pharte prium actibus, et passibus; et inde, ut actio illa sit vitalis pr auens e ea supponitio. Qd si neas, qa obiedo, suppon alimentum sub fia alimenti, sub qua formaliter non e primum passibus nutritonis, Dicite: quo motus lapidis vitalis e. pt ea, qa motus lapidis supponit aliud parte prium actibus, et passibus, tempe lapides extitisse in alia Vbicae: ut dt. 39

Septima ssa e cuius dam A.A. nulli certe Dum, qui ita vitam, et viuens definit: Substa ad actum immanentem 1°, et per se ordinata. Quam tm non admitto, 1°, qa ois Ens e 1°, et per se ordinata ad actum immanentem per se; et non ois Ens viuit: et ea pl. ana de ffio. debita non e. Maior stat; qa ois Ens 1°, et per se ordinatur ad suas proprietes, quae ss actus immanentes, ut [illegible] ad calorem, aqua ad frigiditem ut dt. Mi. e. euens. Qd si ores peo [illegible] dicendo Ens non ordinari per se. ad exigentiam generantis ad actum [illegible] proprietes. Dicite; qa, qd esse ordentr ex exigt generantis non [illegible] ordentr per se. Dicite 2°. qa ideo generans producit rei pertinentem [illegible] 1°, et per se ordatr ad illas. Dicite 3°. qa terra, quam [illegible] animalis et intellectu ordinaretr ad illas exigentia generantis: et tm pr illas viueret, e ordinari ad actum immanentem exigentia generantis, quoniam nullus actus sit vitalis: ut dt. 40

Tandem relictis multis aliis A.A. opinionibus, quas alij sequuntur dicet, qd viuens e Entitas adeqta a bintro ad actum immanentem ad cuius ca[illegible] e expenerer sub indiferens. Quam nec admitto nec reiicio: non reiicio; qa ex parte obti sustinuo, veritatem attingere. Non admitto; qa subsistit, sustinuo, non admum clarius explanare vitam. propterea eam explanabo, dum nras ssas proponam. Nec omittam Premostrata, qui docuit, non posse assignari predicatum aliqd, qd coe sit oibus viuentibus. proindeque iudicat, viuens equiuocum e, et sana data conuenientia ea e tantum inter viuentia phica et ex alia pte inter viuentia intonalia. At huius opinionis melior, et effica ipse impugnatio desumenda e ex nras ssae prae, quam iam subiicio.

Caput 3.us

Caput 3.um

Nostra ssa proponitr, et explicatur.

41 Cum facilius sit aliorum mentes evertere, quam propriam tueri, et propugnare: ideo destitui nullum fuit mihi, viam, qua gradiendum nobis e eligere, cum nulla adeo plana sit, quae plurimis non inseratur lapidibus in quos intus impingat. nil enim, quae diruere iuvat, nec aliorum vitiis infitiata sequenda e quae ita se habet: Viuens substantia ad stendam ab intra perfectionem immanentem per se. Pro definitione explicatione suppono quod et alibi dixi nempe ad immanentiam requiri, quod lactus sit perfectio quae immanens e maneat intra principium, sive exsistit existentia principij. Unde nimis exponere sub immanens non est maneat principio; quod non manet extra principium. Existentia principij, et extra principium imperfectione.

42 Iam singulas definitionis partes exponamus. Imprimis dicitur viuens substantia, quod pro viventium animali: nullum enim est, quod substantia non sit. Praeterea constat ex divisione substantiae, quam communiter dividunt Philosophi in viventes, et non viventes. Rursus additur ad stendam; quod fieri potest per identitatem, ut Deus habet suas perfectiones, et attributa; vel per unionem, ut Angelus, et Homo habent suas intellectiones, et volitiones: quo fit, ut tum habere descendat ab identitate, et unione. Sequitur particula ab intra; quo denotatur quod perfectio per quam entitas vivit non sit ab extra principio. Nec obstat, quod alique sint entitates non viventes, quae habent suas perfectiones ab intra, ut ignis, aqua, et omnis etc. quia licet exigant, quod eas perfectiones habeant ab intra, eas tamen ab extra habere possunt, quod est contra perfectiones vitales, quae ita ab intra esse debent, ut ab extra haberi non possint.

43. Additur deinde perfectionem formalem, seu illam seu actum, per quem viuens vivit in actu 2.o ut intellectio in Homine, sensatio in Bruto. Haec perfectio debet esse immanens per se, quae est ultima nostrae definitionis particula. Perfectio immanens per se dicitur, quae ex suo conceptu formali petit manere in substantia viventis. Cuius perfectio est, definitis huius particulae non sunt vitales, nec immanentes sed solum quanta, identificata cum viuente, ut v.g. Caro, substantia. et reliqua, quae licet maneant per identitatem cum illo, haec immanentia non est per se. Et quia viuens, et ma-

realis: qd est manifeste cum eiusdem praedicata reperiantur in albis entitatibus non viventibus, puta, lapide, ferrum, et similia, qd non accidit perfectionibus vitalibus, v. g. intellectioni, et volitioni, quae ex ipsius non habilitate petunt manere in substantia vitali: ideoque sunt immanentes per se.

Colliges 1º, 44

non esse de immanentia, qd perfectio non meat in uno prius, dum meat in alio, quando a duplici procedit; qd ratio istius habere debet in creaturis cum nulla perfectio immanens creata possit in Deo manere. Ergo tamen sufficit a Deo, et a creatura procedat: sufficit tamen, qd meat in principio creato, ut evenit intellectioni hominis, et Angeli. Qd idem observabis in visione beata proveniente a lumine gloriae in quo non meat: et similiter actus supernaturalis charitatis producitur ab habitu, in quo non meat, et a voluntate, in qua meat et recipitur; quae omnia sunt perfectiones immanentes, et vitales. Colliges 2º. qd si Divinitas intellectio Angeli uniretur intui Humano, i. e. divinitus intellectio Patri, illa crearetur, nemo Homo viveret, ex illa actu, quia ea intellectio non esset ab intrinseco habita, nec per se immanens, cum cuilibet. Et tantum a illius a quo produceretur. 45

Ex dictis satis constat veritas nostrae definitionis: quia illa convenit omni, et soli viventi, quo amplius non requirunt summulistae ad rectitudinem definitionis: Pa. quia si omnia numerare viventia, nullum reperies, qd non sit substantia ad se tendens perfectiones immanentes per se a Deo usque ad plantas. Deinde: nullum ens, qd vivens non sit invenies, qd praedictas perfectiones habere possit: ergo nostra propria viventis definitio convenit omni, et soli viventi. Praeterea constat genere, et differentia: per sui m. substantia, convenit viventibus aliis a se; per reliqua vero verba differat ab omni alio extra se. Unde etiam fit, qd omni, et soli viventi conveniat. Obr. 2º ex impugnare alicuius vestrum quas praecedenti Cap. reputabimus. Ac tandem 3.º constabit ex solutione argumentorum quae in illas incurrunt, quaeque sequenti Cap. subiiciam.

Caput Aum. Obiectionum Solutio. 46

Obiicies 1º. quaevis res habet perfectiones ab intrinseco per se immanentes, et non quaevis res vivit, ut patet in lapide, et ligno: ergo nostra intelle-

Vitte n̄ dicit in ea pfectne ab intro habita, & per se immentem. Mai e certa; q̄ Ind̄ e princ̄ motus, & quietis eius inquo e 1°, & per se ut dicebamus in 2° physicorum. Min. Ligt, & ea infecta. Dato: q̄ ex nāa de fide sequitur, qd igni, & aqua vivant. R. q̄ igni, & aquae ist subiecte ad tendans pfectnes immentes per se, ilst suas passiones: q̄ vivunt. Neo, negando maiorem, & ea illius probac, ex qua nil q̄ nos. Lt q̄ nā ist princ̄ motus & quieti eius inquo e 1°, & per se, stbi e pfectnu immentis, ea tm pfectio dr e immens per se & pr aliorum; Itq̄ nā equs beneficiet cum pfectne ab extrno, seu ab extro habita, ut pt in igne, qui aque dtentus e sibient calores à se pductos, sive pductus à Sole, alia ue Ca extra. Secus pfectio Vitali, que petit ee per se immanens, & habens ab intrinsecis, ut pt in intelectne, & volitione; Inde Vnde dista solutio gfationis.

47 Dicunt 2° theologicus arque, qd̄ Achilles hesit q̄ nra im̄ssas. quelibt pfectio Diuina e ab intrno habita, & immens; & n quelibt pfectio Diuina e vitalis: q̄ vita n̄ e pfectio ab intro habita, & immanens. Mai e euens: q̄ quelibt pfectio Diuina identificatur cum Deo, in ipsoq. met per identatem. Min certa e apud Theos: nam immensitas Ipsa, Aeternitas, & silia attributa n̄ vsi. & tantu denotatibe Vitalia: inter pfectnes m Dnae tantum ss sa vitales intellectio, & Volitio: & probatur: chca, que inse ipsa eet intellectio aliauis dotis, pingeret per eam intellectnes, ut nos ipse supra docuimus. & ea intellectio n̄ det pfectio ab intrno habita: q̄ habe pfectnes ab intrno, n̄ e ex vita. Min certa; q̄ ea pfectio habetur ab extro, stt à Ca pducente illas creaes.

48 Non dubito plures nobis uis dentientes parum tendere arguit factus; autem Deum sueret per des, & pbri illi pfectnes Dnas: Ita Alvatt. & Hon, &, pfecto haec solutio sinale audita apud theos, loca mus longa à quo recedere nefas est & ssertis in quistne de Vite! praeterea talerat nobis lentes Iug Suddiabi. Neo q̄ distinguendo maiorem: quelibt pfectio Dna e ab intro habita, & immens per se, nomaiores; immens pr quens, ddo maiorem. Vnde, ddo minorem, & sequam. Vt istat ex pmissi ad questnes. Ad

ad immanentiam, quae per se non sufficit idas, ut quamquam, nec unio aeternus requirit, quod perfectio, seu actus vitales petat eas identitatem, aut unionem ex opto sho finali! Quod non habent omnes perfectiones in Deo: Immensitas enim ex opto finali immensitas, et idem dico de caeteris, non petit manere in alio, ut manifeste colligitur in creatura, quae destinata est loco ex loco, ac proinde immensa et incaetera Angeli, et aere coeli, petunt perfectiones denique manere per identitatem in Deo; quae denique sunt, quae opto e ex finalis causa. 49

Ratio ordinis solvendae, etiam ab iis, qui non admittunt rem esse vitae: Nemo enim nat. perfectiones ab intra esse vitas, et sic non sit opto cui convenienti, quoad nos attinet, res, ipsa maior, manebit minus, et plures illius. Et quod ea intellectio est causa producente illam creatam; cum tamen identificaret cum illa, ratio debet esse ab intra, nihil enim maioris intrinsecus rei, quam ipsa sibi, et tamen e causa producente illam: passiones etiam metaphysicas sunt ab intra; nec tamen sunt ab Ente, quod a causa producente Ente: ergo adhaerendam perfectionem ab intra per identitatem non obstat, quod producatur ab alio, quam a proprio subiecto: Verum tamen est, quod adhaerendas perfectiones ab intra per unionem ratio requirit, quod tali perfectio sit a subiecto, cuius propria est. 50

Obiicies 3.° viventibus vehementibus non habet perfectiones ab intra: quia habere perfectiones ab intra per se immanentes, non est aliud, in qua consistit vita. Conseq., et ans. pt.: nam pars per nutritionem acquisita est extra viventem: pars quippe praeexistit, quae est viventis vehementibus non recipit in se partes de novo acquisitas. Resp. [illegible] dis. ad plures, disponitur: nam pars modali per nutritionem acquisitas est extra viventem, concedo ans.; nam pars absoluta, est extra viventem, nego ans.: pars modalis, quae producitur per nutritionem, sicut unio est in vivente ex parte praeexistente, cui unitur nova pars acquisita, in qua dupli parte recepta ratione unio continuatur utriusque; ac proinde est perfectio ab intra habita. 51

Et instas: Et ea pars sit ab intra habita, non tamen pars per se immanens: quia nulla est solutio. Resp. ans.: nova pars acquisita non potest produci per nutritionem, et ergo generare; quod accideret, si arbor, quae in producta fuit producerent in tota ea magnitudine, quam postea per nutritionem acquisivit, quod intelligi etiam potest de quibus tractat: quia pars per nutritionem acquisita non est immanens per se

in ante nullae differ, pte n argumantiae; cor infertur: Ptereā m. su-
pra diximus, calorem n ee immentem pr se aīi ioni; q lt pducatur, et
meat in igne, pot tm ab alio pro pduci. Ultimo ex stirpo, arbor cui
inserta ramus alterius viuit pr illū; pr illum m. aliquo modo augetur; et
ille ramus extrinc additur arbori: ergo habet pfectionem ab intrio, n e de
rae vitte.

52 Ad instam, nego ans, pbaē dcerta: maior n. m. argumenti
viuens illud n viueret pr illas ptes, intª generaē pducta; q eas n ha-
beret ab intrinco. At vero de facto viuit pr eas ptes, quas pr nutritio-
nem acquirit, quasq. aliter acquirere n poet, quod manifeste sua-
detur ex mirabili organorum dispositione ad nutritionem ordinata.
Itaque ptes viuentes, vel sunt eae, quae intª generatione pducuntur
a causa extrinca, et quas requirit forma ad sui introductionem;
vel sunt eae, quae postea acquiruntur pr nutritionem: pr priores
non viuit, quia sunt ab extrinseco habitae; viuit vero, per
alias, ~~quae ita~~ quas ita ab intrinseco habet, ut aliunde habere
n possit. Ut patet manifeste in cibo stomacho applicato; qui n
ab ipso viuente n disponatur, pr illum non augetur. Ad 3 for-
Ad confirmationem, nego antecedens: arbor enim n viuit
per ramum sibi insertum; licet viuat per unionem continuatibam
unionem continuatibam, ut ut ipsa arbor pducit, nec sufficit, quod pr
illum augeatur, n m. sufficit quodlibet augmentum ad viuendum, ut pt in
augmento aquae.

53 Obies 4º habitus supernalis charitatis, et lumen gloriae ss in
orde ad pfectionem immanentem prd, et ab intro habitam, sit ad actum
amoris, et visionem beatificam; ergo habitus charitatis, et lumen gloriae
n ss vitales: ergo. Maior certa, nam actus charitatis, et visio beatifica
elici n possunt absq. illis princ supernalibus. Maior vero omnium theolo-
gorum, et cor infertur. Resp., dispuendo maiorem: lumen gloriae, et habitus
charitatis ss in orde ad pfectionem immanentem pr se aīi eorum, nego maiorem;
immanentem pr se aīi intus, et volatus, concedo maiorem. Etenim actus charitatis
et visio beata ss pfectiones immanentes pr se aīi intus, et volatus a quibus
pducuntur, et in quibus petunt recipi, et manere; n tm ss immanentes aīi

an Luminis, et hauriuntur a quibus producuntur excrementa, quae tenuiosi meant; ac proinde inter Aristoteles habent rationem vitae, an illorum brutorum non vero illa praeternaturalia.

Caput 5um.

An ratio vitae tradita conveniat univoce omnibus viventibus.

§ 4

Supposita ratione vitae, quam cap. praecedenti explicuimus, restat examinare an ea conveniat univoce, scilicet Deo, et creaturis, nempe intellectualibus, sentientibus, et vegetantibus. Porro notanda est viventium distinctio tradita ab Aristotele, quam plures sequuntur Ingeniosi Recentiores: alii enim appellant vitam physicam, et rationalem aliam: vitam rationalem esse praeceptis scilicet [illegible] affectio in obitum; vitam vero physicam esse augmentum [illegible] productiones. Alii tamen dicunt vitam physicam involvere actiones physicas producentibus tamen vitalem. Vitam physicam vivunt plantae et viventia corporea; vitam vero rationalem vivunt Deus, Angelus, et animal. Unde infero, duplex hoc vitae genus reperiri posse in eadem entitate, videlicet in Angelo, et homine, qui intellectualiter vivunt per actiones, per quam vota percipiunt, et quam physice producunt. § 5

Omissa hac viventium distinctione, assero rationem vitae explicatam convenire univoce omnibus viventibus. Probatur 1o. illa ratio convenit, et univoca suis inferioribus, quae ita de ipsis praedicari potest cum veritate, ut eorum distinctionem non explicet. Atqui ita se habet ratio vitae: ergo convenit univoce omnibus viventibus. Maior est per se nota: ideo enim ens, substantia, et animal sunt rationes communes, et univocae. Minor probatur: nam ratio vitae a nobis explicata non potius explicat in viventi creato, quam in increato, vegetantibus, quam sentientibus: ergo non explicat distinctionem viventium, atque adeo est univoca. Arguo ergo mihi persuasum habeo, quod nullum discrimen reperio inter istum animal, substantia, et hoc, et istum vivens; et illi istius non explicant distinctiones suorum inferiorum: ergo nec ratio vitae; atque adeo univoca. § 6

Probatur 2o. Hae propositiones sunt verae Deus vivit, Homo vivit, Brutum vivit, et planta vivit: ergo.

ergo datur aliquod praedicatum, quod illorum proprias uexistat. Consequentia patet, et antecedens probatur: sicut enim Deus intelligit, Angelus intelligit et homo intelligit, imo apud ipsos adversarios Deus percipit obiectum, et homo percipit obiectum. Tunc sic: omnia uiuentia conveniunt in eo praedicato quod abstrahi potest ab omnibus uno aliqua univoce communi. Consequentia est legitima et patet antecedens. Maior suppositis ostenditur: quia sicut Deus uere fortit illam propriam, ita Angelus, brutum, et planta: ergo omnia conveniunt in eo praedicato. Secunda: quia omnia uiuentia habent aliquod praedicatum, per quod differunt a lapide etc. ergo omnia conveniunt in differendo: ergo illud praedicatum abstrahi potest ab omnibus, ac proinde univoce communi. Nisi alioquin, vel lapis esset uiuens, vel uiuens non esset uiuens: prima consequentia legitime patet: nam sicut omnia analoga conveniunt in differendo a lapide, ita uiuentia. Ostenditur etiam 2a consequentia: nam illud praedicatum in quo differunt uiventia a lapide explicari potest absque uiventium differentiis, quod est fieri abstrahi.

55 Ad hoc: datur apud adversarios uno communi univoca pro uiventi intentionali, quod explicatur per hominis interius perceptio, seu affectio in obiectum: ergo datur etiam uno univoca omnibus uiventibus. Et consequentia: quia ne maior dissilitudo inter Deum et hominem, qui sunt uiventia intentionalia quam inter Deum et plantam, quae sunt uiventia physicum et intentionale. Et cum illa dissilitudine inter uiventia intentionalia, reperitur uno univoca ipsis: ergo similiter cum dissilitudine inter uiuens physicum, et intentionale reperitur uno univoca ipsis. Consequentia legitima infertur. Maior probatur: nam percipit obiectum per intellectiones improductas, et secum identificatas, homo autem per intellectiones productas, et a se distinctas. Unde Deus uiuit quia habet perfectiones immanentes per se, quae secum ipso identificatae, planta uero uiuit, quia habet perfectiones immanentes per se et a se distinctas; et habere perfectiones immanentes a se distinctas, non maior dissilitudo, quam habere intellectiones a se distinctas, aut Dei uiventis per intellectiones secum identificatas: ergo etc.

58 Dices fracta, quae definiri possunt aliqua definitione univoce conveniunt. Sed omnia uiventia definiri possunt per aliquam definitionem: ergo univoce conveniunt. Maior est logicus canon: alterea nihil ens, et substantia definiri possunt, quia omnia entia, et substantiae univoce con-

conveniunt, et ideo Alexander dixit ex cap. praecedente, quod nomen vermis [illegible] vitta, et definitiones traditam [illegible] contra adversariorum; qui ex una parte definiunt viventem intentionale, et ex alia viventem physicum; nos vero intentionale, et physicum unica definitione comprehendunt: praeterea quod dicunt, dari rationem communem vitae viventibus intentionalibus et rationem communem viventibus physicis. Nos vero dicimus utriusque communem et univocam; et nos unica definitione omnia viventia comprehendimus: ergo datur ratio univoca illis.

Caput 6.um Alexander donat solutionem 59

Respondetur primo inter motum physicum, et intentionale nulla datur convenientia: ergo neque inter vittam physicam, et intentionalem. Antecedens probatur: nam motus physicus dicit actum physicam, motus vero intentionalis alteram per diversitatem non dicit, ut patet in colore, per quam intus movetur ad motum; et inter hos motus non datur convenientia: ergo inter motum physicum, et intentionale nulla datur convenientia; et vitta physica est motus physicus, et vitta intentionalis est motus intentionalis: ergo inter utramque nulla datur convenientia. Consequentia ergo nec ratio communis utrique. Confirmatur: cani coelesti, est vere canis, et canis latrabili est etiam vere canis; et non conveniunt univoce in ratione cani: ergo licet physica vitta sit vere vitta, et vitta intentionalis sit etiam vere vitta, tamen univoce in ratione vittae non conveniunt. Confirmatur 2.o vitta in actu primo, et vitta in actu 2.o sunt proprie vitta; et nulla datur convenientia inter utramque: actus enim et potentia non conveniunt univoce, ut patet in intellectu et intellectione in actu primo [illegible], et in actu 2.o illius, in materia, et receptione [illegible], quae est actus [illegible] illius, et sic de aliis: ergo non datur ratio vittae univoce communis omnibus viventibus. 60

Respondeo concesso antecedente, negando consequentiam: motus enim intentionalis non est proprie motus, praeterea nullam habet convenientiam cum motu physico, qui est proprie motus: sicut homo pictus nullam habet convenientiam cum homine vero, quia non est proprie homo: sicut etiam nulla datur convenientia inter discursum proprie [illegible] [illegible] cum discursu intentionali intus per eandem rationem. At vero vitta physica, et intentionalis est proprie vitta, et inde dari potest inter utramque convenientia. Quod si admittas motus intentionales esse proprie motus, [illegible]

Neo, dari inter utramq. rōes univocas, & seqūtr q. inter vittas physicas & intionalles; nec obstat, vittas phicas involuere actnes, qm vitta intionalis n involuit, sut n obstat intellectnes creatas involuere silita actnes, qm intellectio Diua n involuit, ut dete inter vittramque univota dueniā. §.

61 Ad 1am ofratnes, neo 1°. d cerris ꝑmiss, nando coaq. Sut nullae. Hec argatio Ho gallus e uere gallus, & auis e uere gallus; & inter eos nulla data univoca duenia: ẽ°. Et Ho sit uere aial & equus sit uere aial nulla data inter eos univota duenia: ẽ°. Ho sit uere aial, quq coa a Rude Sumulista nabitr. Neo 2°. distne maiori; Canis Coelestis e uere canis ꝑ eamdes essas, qua canis Latralis e uere canis, nego maores, ꝑ diuersas, ẽ° ho maiores: Canes illi ss uere canes, n tm ꝑ eamdes rōes; & quibꝫ ꝑ suas longe diuersas a rōe alterius, e rerq. n duenivnt univote. At 2°. Vitta phica, & intionalis ss uere vitta ꝑ eamdes rōes, q̄ utraq. e ad ꝑfectnes immentes prse. §

62 Ad 2am ofratnes, neo 1um, ꝯcessis ꝑmiss, nando ꝯaz: n minus affirmamus rōes cōes vitte tam in actu 1°. qm in actu 1°. & rōes cōes oibus viuentibus, sed n vitte in actu 1°: cum n. vita in actu 2°. uiuens n sit, qd minus, qd rō univoce cōis n inventi n quenit vitz in actu 2°. quq viuens ne; & exercitus illius, sicut maiori n deuet, qd rō univoce cōis oibus actioni n quenat; nec rō cōis intus intellectni. Neo 2°. nando maiores: nec ꝑbatio urget: data n univota duenia inter aliques actus 1us & 2us, & 2a intus, & intellectnes: ꝑ sicut n. optis ens intellectuale, n explicata potius ens intellectuale in actu 1°. qm in actu 2°. silitr ẽ°. ꝑ sicut optis ens vitale, n potius exprimitr a Diua entis vitalis, seu vitte in actu 1°. quq in actu 2°. sic ꝑ inde e optis cōis utriq. §

63 Arguitr 2°: oia uiuentia, ita ss diuisa, ut n possint trahere unas, eamdes q. cognes, quq heat in quobt illorum suus signatus suffcientr adeqtas: & Hoc acquitr rō rōes univoce cōes: ẽ° rō vitte n cōis univoce. ꝯfratr 1°: lea n equivota, qr ꝑ hy ꝑ tr diuersas rōes ꝯuenit idem nomen, ut pt in Hoc gallo, & Aue; & ita se hent—

Angelus, et planta Vᵃ: ergo ettᵒ: pbr min: nam si rogas, cur Angelus vivit, Rebitur, quia intelligit, et si rogas, cur planta vivit, Rebitur, quia se nutrit: ergo Angelus, et planta sunt Equivoca. Confirmatur 1º: nam vitta creata ex parte non poet nisi inorde ad operare; et Vitta Dei sive operare, et productione intelligenda, perfectius vivit per intellectiones improductas: ergo Vitta creata, et increata rationem ea non poet. 6

Resp. negando maiorem 64

Vt constat ex defff.ᵉ vitae supra tradita, cuius significatus sufficienter adequate reperitur in quolibet viuente. Nam Deus habet perfectiones ab intrinseco per se immanentes, et similiter planta: declaratur per hoc ipsius in rationem. 4º. Ad 2am confirmationem, nominando ea id probatur, Resp. quod nos rogantur cur Angelus, et planta viuant? non ita, ut maiori asserita, Rebimus, dicimus vivere, quia habent perfectiones per se immanentes. Quod verbi, quod ea opponentes sint vere, sicut ista, Deus intelligit, quia habet intellectiones improductas, Homo intelligit, quia habet intellectiones productas: Haec opponentes ex parte praedicati enuntiant non solum rationes, sed etiam differentias a quibus sumi debent, ut sumuntur adversarii rationes vitae rationalis per Hume ipsius: habere perfectiones ~~immanentes per se praeceptio rationalis bestii~~; et nos similiter per Hume ipsius: habere perfectiones immanentes per se sensibilis rationales sint viventi. Unde constat ad 2am confirmationem: Vitta namque creata, quam increata intelligenda per ipsius perfectionis immanentis absque distinctione productionis, sive non productioni; sicut viventi eleganter intelligere creaturus, et Dominus absque productione, sive non productione. 6

Arguitur 3º. inter similitudines rationales, et physica nulla 65 data univoca conuenientia: ergo neque inter Vittas physicas, et rationales. Ans constat, nam similitudo, quam habet imago Pauli cognitione ad ipsum Paulum, rata univoce non conuenit, cum similitudine, quam Paulus habet cum alio homine. 1ª ora pt: nam minor similitudo inter ~~Pro~~ Vittas physicas, et rationales, quam similitudo inter cognitiones, et Paulus, et similitudo inter Paulum, et alium hominem. Omnisuranti nego coam, et cons pbaes. Vitta metaphysica, et rationalis habent praedicatum, in quo sibi conueniunt; atque adeo definiri possunt; praeterea quia unumquodque

univoce conveniunt; Altitudo a. rationali, et physica vita des[t]inui nequeunt, et inde univoce non conveniunt. Aliter omnes RR. quidam, asserendo utramque illam Altitunem conveni[r]e univoce: cum in propria Altitudo cognomini Cas(?)obto, qm Pri- cum Plo. Dictas Altitudines salvas et integras Contimentia, et plu- rio cog. :

66 Arguitur 4.º vita sensitiva, et vegetativa univocari conveniunt: ergo vita non est communis pro omnibus viventibus. Antecedens probatur; quia vita arboris magis convenit cum augmentatione lapidis, quam cum vita sensitiva: ergo univoce non conveniunt. Subtilius argumentum: ex eo enim, quod supponit arguit contrarium Supposito: afirmat enim, quod planta magis convenit, et infert ex maiori convenientia negationem illius. O, Egregius Logicæ Preceptor! Credo equidem, te diceres(?) Hamilia(?)tiones: Substantia creata magis convenit cum accidenti, quam cum Deo: ergo non convenit cum Deo, quod sane non patieris, nisi delirio capiaris. In forma, nego antecedens, distinguo illius probatione: ex qua potius infertur, convenire, ut patet in exemplo posito. Maior enim convenientia arguit convenientiam simpliciter. :

Caput 7.um

Numerat Viventia

&.

67 Caput 7.um Numerat Viventia

Suppono primis, quod omnibus indubitatum censeo, nempe viventia de facto, et extra controversiam esse, Deum, Angelum, Hominem, Brutum, et plantam, de quibus nemo dubitat. Sunt tamen plures aliae entitates de quibus propter sui ... affines(?) dubitare fas est. Hae sunt potentiae aliq., species, Habitus, nec non potentia generativa, Principi

ipsi actus. Dubitabis 1.° an potentiae sint viventia? potentiae, v.g. intellectus, volas, potentia nutritiva, auditiva &c. quae si ab actu non distinguntur, de quo infra, certum est esse viventia; si a. ab actu distinguntur, quod pro nunc suppono, quaeritur, an sint viventia. Ad quod, dico 1.° quod si actus ab ipsis productus non in ipsis reciperetur: de tali substantia atque non esset viventia: nihil enim vivit per actum in alio a se distincto receptum. Viventia potentiae praedictae, quas producent, omnes recipient, quod sic actus exeunt immanentes; dicunt a. potentia non exeunt viventia quod potentiae sint dictae exeunt accidentales, viventi a. debet esse substantia. Propterea, Dico 2.° absolute sentiendum, potentias in casu posito dicendas esse viventes quo, quod tunc exeunt virtutes, mediis quibus vivit. Adverte tamen ex prioribus solutionibus, animam dicendam viventem radicale, quod exit radix actus vitalis; potentias 4.° dicendas viventes potentiale, quod sit potentia seu virtutes animae. 68

Dubitabis 2.°: an species impressae, et habitus sint viventia, Resolvo negative. Ratio est; quod actus vitales non producuntur immanenter ab speciebus, et habitibus: species m. et habitus, tantum deserviunt actibus cum potentiis ad actum, qui non recipitur in specie, vel habitu; et tamen producendo; recipiendo actus non sunt immanentes cum speciebus, et habitibus, et sic animae; sequitur quod habitus, et species non vivunt per productiones, actuum vitalium. Sed tamen, habitus, et species impressae certe appellari viventia vitalia seu vitaliter vivere; quatenus deserviunt ex parte activitati ad productiones actus vitalis. Nota tamen habitus non ne esse ad productiones actus naturali, qui produci possunt absque habitu, et specie; sed summum a. id, necessarium exit ad productiones actus supernaturali, qui, ut talis sit procedit ab habitu supernaturali. 69

Dubitabis 3.°: an potentia generativa sit forma vitalis? Resolvo etiam negative. quod eius potentia, vel consideratur, ut productiva foetus, vel, ut productiva seminis; et neutro modo est vitalis forma. Probatur. Quia omnino neutro modo operatur immanenter: tamen semen, quam foetus mittit extra propriam, sequitur quod immanenter non operatur. Non tamen credo cum communi Philosophorum eas dici vitales requisitivae; quod extra requiritur subjectum, in quo reddet esse vivens, ut constabit discurrenti. Sic etiam requirunt

Ex motu p[ro]gressivo, Locutione, et respiratione, subtra[ct]a a quibus producuntur ex viventia; quia tamen p[ro]p[ri]e eorum actiones sunt, sunt viventia, p[ro]pter rationes supra allatas.

Dubitabis 4.º an intellectus agens, idest quatenus producens Species intentionales sint formaliter viventes? Resp[ondeo] quod non, quia formaliter species non est vivens, quia non recipit, et tantum producit, quod sufficiens non est ad immanentiam et consequentiam, nec adequatam. Et praeterea, quia sic non denominatur intelligens, quae est denominatio quam tribuit actus, per quem fit vivens, scilicet vitali, quia resolutio intellectionis debet denotari patiente, sive percipiente Species intentionales. quia ita non denominatur intelligens, nec producit eas species, quod requiritur ad immanentiam saltem per unionem. Rogari tandem solet an denominatio actus vitalis sit adaequata intra actum? Resp[ondeo] esse, partim intra, et extra partes; quia constituitur per proprium actum, et potentiam, cum qua est idem, seu unitur.

Disputatio 3.ª

De partibus animati in viventi.

Caput 1.um

An partes fluidae animentur.

1 Cum certum sit animam esse actum quae est informantem, et non posse animantem, ut supra contra nullos antiquorum docuimus. Explorandum tamen nunc est, an omnes partes viventium animentur, et non viventium animentur, et informentur ab anima. praeterea in sequenti dubitatur, an omnes animentur, vel an aliquae sint, quae non informentur ab anima? Distinguendo corporis partes fluidas, et solidas. partes fluidae dicuntur quatuor animalis Humores, nempe Sanguis, pituita, bilis, flava et bilis atra: praeterea inter partes fluidas numerantur Semen, et Lac femineum; de partibus fluidis in hoc cap. agemus, et de solidis in sequenti.

2 Sit 1.ª Conclusio: Sanguis non animatur, et quod de sanguine diximus, de reliquis Humoribus, dictum esto. Ita expresse D. Thom. P. Suarez. P. Vazquez. et Conimbricenses. quae conclusio communis est medicorum: probatur 1.º quia Sanguis est alimentum animalis. Et alimentum non potest animari 1.º: ergo Sanguis non animatur. Probatur doctrina ab Arist. Lib. 1.º de partibus animalium. cap. 3.º ubi dicit: *alimentum extra datur est Sanguis animalibus*. Probatur minor; alimentum

dueritit in substriaz aliti: ergo non poest aiari. Pt con, q(uia) nil dueritit in substriaz sibisiles: in mzonis dueritit in zonez; nec ttb in Troez, et sic de reliquis: Circingre e; q(uia) id, qd dueritit, destruitu a dispoibus dtraziy. Substi ing d dueritit, lque dtrarietas defueret intra alimentuz, et substriaz aliti; lsi utrumq. dreretr, et infiaretr eadez fra: ergo et dtrari: si alentuz aiaretr chillus etiaz aiaretr, qd nemo somniauit: ergo alentuz n aiatr: ac proinde nec sanguis. 3

Pr(ob)a(tur) 2c° eadez 2°: q(uia) in sanguine nulla apparet operao vittalis: ergo n aiatr. Coa infertr; q(uia) nulla e pars corporis aiata in qua aliqua n reluceat vittalis operatio, que lsi in sanguine n apparet, frustra, eiz aiari defenditr; sicut frustra defenderetr ea aial subtez, qd n sentit; l roale, qd n intelligit. atq pbr; et qdez de sensae, et intellectue n e dtrouersia; Pr(ob)a(tur) a(ntecedens) de nutritione: l q(uia) ea, que nutrimentr augentr pr intus sumptionez, ptereaz m. Caro, l et ossa nutriuntr. et augentr; l lapis; q(uia) illa pr intus sumptionez augentr; n v° Hec: atqui sanguis n augetr pr intus sumptionez: ergo n nutritr. Pr(ob)a(tur) Mr: q(uia) que augentr pr intus sumptionez, augentr pr pprio actrue: deudt m ea actio imanens; Et sanguis n augetr pr pprio actrue; augetr m. pr actrue Hepatis a quo elaboratr, et e ratr: ergo etc., que dictasr, lnt dici intellige de reliqs alys humoribus, qui sanguini prmixti pr interiora corporis sese insinuant. Nec n de spiritibus vitalibus, qui ss purior sanguinis efflux in corde, et de spiritibus aialibus, qui ss sanguinis in cerebro fabricatus. 4

Sit 2 3°: semen, et lac n aiantr. Pr(ob)a(tur) a(ntecedens) q(uia) ptes corporis, que aiantr, hent intus se unionez dtinuatibus, et semen, et lac carent eius di unione dtinuatiua: ergo n aiantr. Mar ptr quaz, qd experia dstat. Ex non porea aialis structura pbr. 1a pribr; q(uia) si ptes, que aiantr eas dtinuatiuem n heret ipsa aia heret l disgtinuatries in suis ptibus. Et hoi implat: ergo etc. l Pr(ob)a(tur) Mr: namq aia roalis eas dis dtinuces admittere n poest. ptereaz aia naturalis, admissa dimlite, nilomius ordatr ad unus qd intelligandus. Pter partis alli Pr(ob)a(tur) q(uia) semen, et lac ordantr a natura, ut separata la reliquis ptibus. Viz foetus efformes, et eius foetum-

allor. ad hoc naturæ distinguari, et separari a reliquis corporis partibus, ut exsept: etc.

75 O d si vera ossa distinguari a carne; Dsequntur q. n requiri distinctionem inter ptes corporis animatas. Rco, aliqua ex pte distinguari ossa cum carne, et nervis; alioqn nutriri n posset, ter Hinc dstatur uera dici q in semine, et Lacte nulla datur operatio uitalis, ut dicebamus de Sanguine: ergo n animantur. Nec obstat, q neq intelligunt, nec sentiunt, nec nutriuntur, quæ sunt operationes uitales lorbus notæ. — Quæri solet tandem exactius. Hec Dico, eo, qd semen et Lac n distinguuntur substantialiter a sanguine; Et quia res e nimis dubia inter Phos, ideo hanc rem supersedeo. 6

76 Oppones primo pro sanguine tuo: Sanguis e uera pars corporis, sicut, et reliqui Humores: ergo animatur. Pt cons.: quia quælibet pars corporis in statu ea est, qua corpus in statu. Ans e Canon Ecclesiæ in quadam extrauaganti Innocentij 3ii, ubi declaratur, aquam, et sanguinem fluxisse ex Latere Xpti Dni, ut denotetur Xptum habuisse quatuor Humores, qui ptinent ad ueram Hominis constitutionem. Et qd ptinet ad ueram uiuentis constitutionem e pars illius: ergo Sanguis e pars uiuentis: ac proinde animatur. Rco, distinguendo ans: Sanguis e uera pars integralis corporis, concedo ans: e uera pars constitutiua corporis, nego ans. Corporis ptes aliæ sunt integrales, aliæ constitutiuæ: Hæ animantur n uero illæ, nisi in iis aliqua operatio uitalis exerceatur, qualis n exercetur in sanguine. Nec obstat declaratio Ecclesiæ, quæ intelligitur de ptibus corporis integralibus: Dicitur autem pars integralis, quæ n ptinet ad constitutionem corporis, requiritur tamen ad integritatem illius statum, et sine qua operatio n exercetur, vel saltem imperfecte exercetur. 6

77 Oppones 2o: Verbum Diuinum unitum fuit Sanguini: ergo Hic animatur. Pt cons.: alioqn Verbum Diuinum uniretur alicui Enti emortuo, et assumeret extraneam naturam ab Humana; qd e contra fidem. Oppones 3o: in Deuteronomio dicitur, qd anima omnis carnis e in sanguine: ergo Sanguis animatur. Ad hæc, et ad alia huiusmodi soluendum: nam sanguis Xpti in triduo mortis unitus fuit Verbo Diuino. Et tamen pro tunc temporis n fuit animatus. Ad secundum nego cons.; nec probo unquam;

Logolo de sanguine, ut pte integrali corporis: nec d.a fide e Verbum Divinus assumpsisse alias nas ptashumas; so..m fide sanctum e Sanguis Divinus fuisse unitum nq humq; et ne Phi sacra Thg claustra ittaminemus; Diio absite, Xptus Divinus alias nas ptashumas n. assummisse st, unireta sanguini in statu alia fola a bara dista; q. sanguis debeta ad dnales status corporis Xpti, ut pars integralis illus; ac pinde corpus cum sanguine, quasi una sbstria reputatr. Ad 3um aeo, qd aa oi carni dicita ee in sanguine, n. ut in subio, et p tr dependentias quas ab illo het.

Caput 2um

An ptes solidae aūgentr?

Ptes solidae viventium sunt ossa, caro, dentes, ungues, capilli, cornua plumae, et siqua sunt alia eiusdem de carne, et omnibus nullus e dubitatio? cum manifestum sit in eis experiri nutritionem, et sensatiem: de reliquis vero e disput. affirmantibus aliis, et aliis negantibus, in eis intellegi operationes exerceri. Nos vo. relictis praedictis ptibus, de quibus Divo Thoma schoto, ap Suar schoto, et Suarez, et Pa 1o. Generali stat, aue ordibus stabilienda. Sedicta ptes augentr prin intus sumptionem: ergo aranta. prtoa; et lani e textus: q. capillus, deni, et ides e de ceteris n. augentr pr Xa positiones, et hent sua rezdibulos, et quasi radices pr quas sugunt intus alentem, ad nutritiones: n. m. capilli, aut dentes augentr pr Xa positiones alterius soli parti, ut aqua: e. augentr printus sumptiones: atque adeo aranti. 8

Pa specialiter de dentibus, et unguibus. nam Hae ptes crescunt versus bes dimensiones; et eorumque augentr pr Xa positiones n. ita crescunt: e. ll. Ma dstat ocularis experia: dnia pt in augmentatione aqua, et similium qua tantum crescunt versus eas ptes, pr quas Xa apponuntur aliae solae ptes: si ea ptes crescerent pr Xa positiones, n. allocerentr versus oes ptes: augentr printus sumptiones. ac pinde aranti. Dbatr ex Are Lo. de generatione anialium, cap. 1. ubi docet: dentes participare naa ossium: et ossa augentr pr intus sumptiones, ut nemo dubitat e., et dentes; ac pinde aranti, sicut illa. 9

80 Pa tandem specialita de capillis quia pariter plu- marum, quae etiam augentur, vexius omnes partes, et abinde; praeterea quia vivunt: ergo similiter capilli. Quoniam multa etiam succedit quia mutare intra coloris, quando ut pillus ex nigro fit albus, senescente homine: Haec enim mutatio fieri nequit ab extra; ergo intus inseritur pars aliqua humoris, et qualitas nova, vi cuius color ille producitur. Praeterea; si mutatio illa fieret per extrinseca positiones, repente non fieret, ut aliquando accidit. At tandem: quia si per extrinseca positiones albescerent capilli, tantum mutarentur eae partes, per quas carni continuantur; et saepe ab extremitatibus canescunt: ergo signum est id non fieri per extrinseca positiones, ut patet in lapide, qui non mutatur quoad partes remotas, et tantum quoad eam cui applicatur parum quantitatis. §

81 Respondebis ex Galeno de unguium, et capillorum generationes quia ungues et capilli sunt excrementa nec excrementa non aluntur: ergo nec ungues, et capilli. Probatur: quia capilli adeo subtiliores sunt, ut incredibile videatur posse habere poros, et organa nutritioni deservitura. Et Hornarius erat ad capillorum nutritionem, quae deberet ex repletibus sufficientia: ergo capilli non aluntur. Ideo nando lmarem. Quia non sunt excrementa, et potius ornamentum, ut pulchre decantibit Ovidius.

Turpe pecus mutilum, turpis sine gramine campus.
Et sine fronde frutex, et sine crine caput.

Insanis aeris pluribus insulae calvos. Quid enim turpius homine eo reference, capite crinibus expillato, et ore dentibus spoliato? Caput sane dicendum. Ideo enim, parum excrementum non inveniret, ut sputum ad generationem non maxime. Quod enim incredibile id videtur, sed quod nobis non videatur poros per subtilitatem. Sunt incredibile non in araneorum, et pullicum nutrimentum; nec enim videri possunt eorum pori, et artificiosa organa per quae nutriuntur alentum. §

82 Dicuntur 2o dentes non continuantur cum carne: ergo non vivunt. Patet ex tota doctrina sanguine excedita: Probatur: dentes sponte super desiduunt, ut patet in senibus: ergo vivunt: quae enim vi-

dicunt non adeo facile denuntur, ut dicitur in reliquis partibus corporis. Nego ans: detinentur enim per fibras, et radiculas subtilissimas, quibus sugunt alentum, et nutriuntur. Ad confirmationem, nego ans; non enim sponte cadunt dentes, nam multi plures senes, quorum nouimus ego non subiti dentes non deciderunt, sed quia deficit illis alentum, ut accidit etiam foliis arborum, sed quia a nocivo alimento vel vitiali, et radicula, quibus attrahitur alentum corrumpuntur. Si autem id sponte eueniret id omnibus accideret, quod per quam falsum est.

Obijcies 3.° duae lineae unguibus impressae semper eodem modo distant versus latitudinem: ergo signum est eas non augeri per intussumptionem. Ans est certum: et constat probatur a paritate. ideo enim cicatrix facta puero cum illo crescit; quia cutis augetur per intussumptionem: ergo si duae lineae in ungue aequaliter distant ungue crescente; signum est eas non augeri per intussumptionem. quod declaratur in duabus lineis impressis in maxilla pueri, quae eo adulto distantiorem erant interse, quam erant, quando formatae fuere; et hoc non accidit lineis unguibus impressis: ergo etc. Denota pro solutione argumenti, posse viuentia crescere versus aliquam partem, quin crescat versus aliam, quod manifestum est in hoc, quod postquam peruenit ad eam latitudinem altitudinem, ultra quam ascensurus non est ad hunc tantum versus latitudinem augetur, et crescit, et e contra accidit in adolescentia, in qua versus altitudinem crescit, non vero versus latitudinem; quod experientia compertum est. 83

Hinc facile debilis argumentum. Quo ante, distinguendo consequens: ergo signum est, eas non augeri versus latitudinem; id do, eas versus altitudinem, nego consequens: viuens enim postquam ad congruentem latitudinem peruenit iam amplius non augetur, nec crescit ad latitudinem: unguis autem etsi non crescant versus latitudinem, augentur tamen versus longitudinem; quod sufficit, ut crescant per intussumptionem, ac proinde, ut viuant. Nec paritas cicatricis bene trahitur probatur: cicatrix enim in adulto facta non augetur, nec crescit. crescit tamen in una qua in facie pueri: quia adhuc non dum ad statum consistentiae accessit. Ad id de maxilla cum lineis impressis. Respondeo, quod si eae lineae imprimantur in facie adulti non fient distantiores, transacto aliquo tempore, ac quando fuerunt impressae, ut patet in cicatrice in adulto seni, quae non— 84

que n augetur; in pueris a. crescunt lineæ faciei in eorum maxillis; quia eorum cutis crescit, dum ossa crescunt; at vero lineæ faciei in unguibus, numquam magis distant; quia ungues n crescunt per modum latitudinis; quod si eæ lineæ imprimantur in unguibus pueri idem contingit, ac lineis faciei in maxilla eiusdem. .

85 Obicies 5°. dentes, et capilli n habent terminum magnitudinis: quod expresse de dentibus docet Philosophus: ergo n dicuntur viventia in. habent terminum magnitudinis. Probatur: quia ungues, et capilli crescunt in mortuis, ut ipsa experientia, experimento de malefactoribus in viis publicis appensis: ergo quod eiusdem partes crescant in viventibus, n probatur, ex anima. Respondeo, distinguendo quoad dentes propter testimonium Philosophi, qui praeterea quod non proprium esse, affirmat, ut dentium decrementum quod continua partium aetate expressum recuperent. De capillis a. certum, n semper excrescere, ut omnes testes sumus. praeterea quod id, quod dicitur, viventia habere terminum magnitudinis, intelligitur de viventibus perfectis. Ad ungues, neg. cons. quod in. adeo, et tribuitur augmentum unguium, et capillorum. ea autem absente, tale incrementum tribui debet influxui lunæ, quæ alteri innatæ. Nota, illarum partium incrementum in mortuis, vitale n esse, cum sit ab extra. secus vero in viventibus, in quibus fit ab intra.

Quæstio 5ª.

An potentiæ designantur ab anima?

Caput 1um

De influxu immediato animæ in actus vitales

86 Antequam ad distinctionem animæ, et suas potentias deveniamus, prius indagandum est, an potentiæ sint causæ adæquatæ actuum vitalium; ita quod anima minime immediate attingat tales actus: vel an tantum sint causæ inadæquatæ et partiales, ita quod anima influat immediate in suos actus? Thomistæ nam dum dicunt immediatum influxum pertinere potestate ... quod indicetur habent illum substantia a physici, ubi accidit descendere, substantiam n esse immediate operativam. Ad propterea Thomistæ, fere omnes tenent, etiam ij, qui distinctionem potentiarum

vivens, ani͂am immediate influere in suos actus vitales, quibus vivendi
nobis ẽ. 87

Et sic nat.a d.o ani͂a influit immediate in suos actus vitales; quia
d.o suficiens; b.z cum illa aoe, qua in phia pbr: Subst.am e immediate
operantibus; dumq. ani͂a sit ppotentiata, et ad suipsum actus vita-
les pducenda, bvalitr sufficiens, eas ee cum immedtas suorum actuum.
Prob.r 2.o: ani͂a vivit per suos actus vitales: q.o eos pducit. Ani͂ e certum
ut cstat ex Phi, docente: ani͂a e, quo vivimus: Conlat, nil in
vivit per id, qd n pducit. Mo Sic; ut ani͂a vivat per suos actus, n
sufficit, qd eos mediate pducat; quamvis sit pducit potiis a q.bus actus
immediate pcedunt: q.o eos pduxit immediate. Mobi sequenta pbr: q sic
ea mediata n e q prie ca, sic ani͂a, que viveret per mediatas pduc-
tores actuum n prie, et impprie viveret. Praeterea ani͂a n immediate
pducit suos actus in sua Thostarum, asserentium, pcas pducia a genie-
rante, ab ani͂a a. tantum emanare, seu resultare: q n vivit per
suos actus: Emanatio qdem, ut ipsi pducant n dicit actiones. Et con-
nexionem cum tno: atqui vita per exhtiam Thostarum salvari nequit
absq. actione: q.o sic. 88

Resp. Thoste, ani͂am vivere, q ipsi deven-
te per actuum pducitus. Et q ani͂a auxiliy Tales per requirit in ipsa ani͂a.
Imma Responsio I. et III. D.a illam, ne absono! q.o m.o I.o vivit etiam
per actus vitales. Coeni absurdum, et Thosticum. Pho illatione
ideo per dos ani͂a vivit per suos actus vitales, q per que immediate illos
pducunt deveniti abq., et q in ani͂a ipse per requirit; et etiam m.q.
Ne ultimo disponite ad formam vitae. Ad plantas, dg devenitur per se
Ne immediate requirit: q m. I.o etiam vivit. Et mir, et qdem quoad
has ptem, nempe, qd nq devenit per manifesta, ideo aut apud Thos
ias. rei Divinitas me ultimo dispositis ad frag, huic de me, adigessit, quo.
ad Deus, ptem, nempe quid per recipiant in m.a e cor. etiam loquentium
vias recipi in toto ipoto, conc. prs in m.a, sed per aec si acia: q. o. in m.a
recipiunt.; ac pinde sicut ani͂a q receptionem potentiam, et illarum dexita
iae, et etiam pt eandem rom, et m.a vivit, atq adeo intelligit. O felix

Thostarum ma ad fastidium intellectionum evidam quam erit, quin in Videat Thostis, l. prolibus discurrentibus.

89 Objicitur 3°. Si anima immediate non produceret, aliquos actus, posset anima carere conceptu adaequato eorum. Sed posset non carere conceptu adaequato actuum: ergo anima immediate producit. Maior videtur evidens. Minor probatur: eatus posset carere conceptu adaequato actuum, quamvis eos produceret non anima. Sed eos non possunt produci non anima: ergo &c. Maior est contra Thomistas. Minor contra [illegible] dicentes, actum [illegible] subiecti productiva, non anima sui, virtute propria, sed non, virtutem subiecti, cum producere. Minor est evidens; quia non possunt producere non, virtute anima, quod anima non valet producere se ipsa, seu ad quod virtutem non habet: sic calor non ignis producere non valet frigiditatem, nec frigiditas non aqua calorem: sic etiam voluntas non potest producere non intus amorem, nec intus cognitionem non voluntatis, quia nec intus amorem, nec voluntas cognitionem producere queunt; sed anima apud Thomas producere non potest actus vitales se ipsa, sed per propria virtute: ergo nec posset non anima.

90 Obiicitur 4°. contra dictum ad Thomistas: Vivere apud Thomas est se movere ab intra: sed anima vivit: ergo se movet ab intra. Dixisse licet: omnis sui: ergo producit immediate actus per quos vivit. Probatur consequentia: motus dicitur de actione, ut nemo dubitat. Sed anima dum vivit se movet ab intra: ergo ponit aliquas actiones, ac proinde producit immediate suos actus vitales, per quos vivunt dicere [illegible], aliaque se ab intra movere motu quo, producit potentia. Sed instatur 1°. quia ferre omnes [illegible] dicunt, potentia non produci ab anima, sed tantum ab ea simpliciter emanare: ergo non movetur anima, consequenter nec vivit motu, quo producit potentias. Instatur 2°. quia [illegible] inferri, animam vivere per potentias non videtur probatis: potentia magis per id vivit anima ad quod est motus; sed motus animae est ad potentias: ergo &c. Instatur 3°. quia motus animae ad [illegible] est imperfectus actuum: est in meatus; sed talis est vita, qualis est motus: ergo vita animae erit imperfecta.

91 Probatur 3°. est efficativus argumentum desumptum ex libertate: quia anima est principium liberum merendi, et demerendi: tum quia ipsa donatur praemio, vel afficitur poena: tum etiam quia posset, ut potest aliquam incapabilis supplicii, et supplicii. Sed si anima non influeret immediate in suos actus, non esset principium liberum: merendi, et demerendi:

q. influit immediate in suos actus. Mera distat ex intentione damnante eos, qui afferant, liberum hominis arbitrium nil sibi avere, et mere passive se habere. Prob. plus: non est parum sit liberum, quod non potest impedire exercitium voluntatis, ut pote inconvenientem, quae praeterea licere non operata quando non potest impedire causa factionem; sed anima non potest impedire exercitium voluntatis, si non influeret in tale exercitium: ergo etc. Nec mirum est cuius quod impedire exercitium voluntatis, dicitur anima amorem liberum esse ponere odium vel suspendere amorem; sed quae non influit in amorem, non potest suspendere illum, vel odium producere. Ad quod obstat in aliorum voluntate potestas ut actiones odii, et amoris producitur. Praeterea non odium non potest impedire actum ipsius voluntatis, neque una sola actus ulterius, quia potestatem non habent in actiones talium actuum producibiles. 32

Ostenditur: potest anima separata, quod suppositum deinde non impleat, si voluntas peccaret: posset tamen amare se habitum et praeceptum recusare: tunc ergo Recog. Thomas, an diceretur tale peccatum? non quidem anima, quam adhuc supposita, non voluntati, quod ut sola actualiter incapax est denominari peccatum, quia in tunc peccabat vel Thomistes nantes alia d. manum in actus vitales, nisi dicas fieri dispensationem legis, pro tunc, ut illa dicenti placita, et non credam, aliquem per eximium delirios, ostenditur ulterius. Et tamen facta hypothesi potest peccaret anima, vel de facto non peccat: ergo influit in actum vitalem, probatur; eodem modo se habet anima de facto ergo actus vitales, ac si haberet in statu separati quod potest, quod sunt in illo statu non influeret, ita nec de facto influit; sed de facto peccat anima non influens: ergo solum peccaret casu quo separaretur a potentia, quod nemo audebit dicere.

33 Rebat accurius quidam Thomista, quod anima in statu separationis a potentia non est unita cum illa, ac proinde defectu unionis aiorum potest fieri in peccatum voluntatis. At vero de facto, cum sit unita voluntati peccanti, aliquis potest fieri peccatum voluntatis. Dicendum ad hoc exercitio solutionem quia pro tertio nulla antecedente unione passione, denominationem generanti, per modum aliquem quod volumus, eidem a dextris, et de aqua calore denominantis generanti, nec tamen Deus unitus aquae, igne, vel aqua. Dicendum solo: quia unio in ejus potius non est

Deo +

e aie lixa: ergo xae unioni ara non peccabit. Pt con: quia peccatum e fi- lexus, et illa unio aiae cum corpore non e ipsi lixa: ergo prop. ue xae illius non pote- rit ara peccare: ergo quod ara unita, si eum voluntate peccante parum refert ut ara peccet, vel non peccet, Deinteq. sit ara a corpore separata non peccata pro- chostay, nec ara peccabit de facto, ai quinde requirit influxum illius in actu Vitales. §

74 Rent Iterum in peccato originali, quod potentis Adami imputatu ex transfusione eius Flour volatum in voluntate Adami, xae cuius transfu- sioni peccatum sit parentis e primus fuit posterorum: Atqui volas Adami non fuit lixa posterori: ergo Et unio aiae cum voluntate lixa non est ipsi aiae, Aeu poterit pendere xae unioni sui cum voluntate. Et quia non minata Eucha fortas- se de via peccati originali? impugnata Heic solutio: quia regadeo graueg, et dif- ficilez in thea Hic transferunt, ut obscurum per obscurius explent. preterea eui Ehostarum Tressumest donium Excelte, ut moralita vni- ant aiaj cum corpore, ut Deus supremus Autor, et Dnus fuit de voluntatibus hoy? impugnatur 2°. quia ideo xae transfusionis eius volatus in voluntate parentis non ees pecuamus; quia xae illius volas Adami fit una moralit. cum posterorum voluntatibus, atqui ara non fit una cum corpore, neq phice, neque moralita: ergo ara non peccat peccante voluntate. §

75 Illaz e explatio peccati originali: mos, quondam tam ptes e eueni: ea in quos diliguntur, inequdunt fieri unum phice ara et diliguntur a corpore, pendeq. non poest fieri unum phice cum illis: quod ara non fit una moralita cum corpore, que erat pars unioni, distat a posteriorum omnis grani vnitu phice cum calore, non fit unum moralita cum illo. 2°; quia alio- qui ara moralita peccaret, dum volas actu amplectitur malum, quod parum tu- tum videtur. Et tamen ad hanc unem morales non requirit unio phica; ut pt in explo originali: quia poterit ara in statu separatoy a corpore moralita peccare. Tandem quod requirat, nec esse incapacem aliculius effectus fieri idem moralita cum alia causa secunde ad illum effectum. pterea non potuit Deus transcendere appetitus Brutorum in voluntate Adami secunde ad peccatum; quia Bruta si esse incapacia peccandi, et esse incapax esse peccandi et Lextu, supposito, quod non influat in actus: ergo requirat, quod ara sit una moralita cum corpore in ordine ad peccatum. §

Caput Dum. Ehostica Sunita Retorquet. Capu-

96 120

Ex hoc singulio Praeceptore Duce probatur aperte, quod immediatum principium nostri actus vitalis est Deus, et finita, quae primo in primis eiusdem divinis immediatum subiectum denuntiant. quae sunt studio, et ipsi deinenta dare, ut ex decursu dicetur. Deus sum functus. quod aliud operari debet esse in eodem genere sui operare. Et anima est substantia: operatio accidens: quod non in eodem genere: quare non producit actus vitales. Sic discurrit Divus Thomas. 1a parte, quaestione 77, articulo 1o. Et functus hoc manifeste quotorqueta. Unde Thomistarum in anima accidens producit substantiam. Et non in eodem genere: quod nullus fundamentum thomisticum, praeterea retrusiones communes factas in Deo substantia perfectissima immediate producente Angelus aliquos reales, totum q. diuercetur.

Et ut melius thomistas impugnemus contra illos, quod ut proprium operari sit in eodem genere cum operare; si non esset in eodem genere, ut, quod sit aliqua generica dicemat quo operanti, et operari, in ipsis veritate ut proximo. Cum substantia, et accidens possunt esse in eodem genere spiritus, et in eodem genere corporis. Ac tandem in eodem genere entis: ergo ubi sit anima sit substantia, poterit producere suos actus; cum sit in eodem genere saltem entis cum illis. Et re, ut asserunt, de nobis disquirentur, audiamus insignes Thomistas Magistrum Sotum, qui tractatu 8o physicorum defer. 1a et 2a ait, quod primum, et operatio, seu actus, et potentia sint in eodem genere, nihil aliud esse, nisi, quod si potentia est substantia, actus substantia debet esse substantia: et si est accidens potentia, et actus accidens debet esse. Et haec doctrina procursus vocata est. nullusque proprio philosophico subsista: quae manifeste impugnata in eorum idea afferente, accidens producere substantiam. Cum tamen non sint in eodem genere: et quod anima non sit in eodem genere, cum suis actibus non obest, quominus illos immediate producat. Hinc iam, non maiorem angi, sed non sequitur, quod primum contineat aut extollitur prae actibus suis operatione.

91

Quis finitus est: quod si anima esset potentia suorum actuum, semper esset in actuali operare, intelligendo Deum, aut amando. Et hoc est falsum saepius nam anima ab operando suspenditur: ergo non est potentia suorum actuum. Sequella ordinarie probatur a pari: quia anima est fons vivens semper denotat vivens corpus. quod manifestum

manifestus e in quantum sua semper suas denoaes quente. Ecce pius acumen! Et quis non videat manifestas retorsiones in poi arg. aug apud thostas si sit actuales, quae pinde semper si in actuali operatione; nec tm semper si in actuali operatione. Praeterea quis ignorat, nisi thosta seorsum discrimen inter sit, ut infrantes, & aias, ut poas seorsum actus, & qdes magis ferit thostas argum factus: nam oe primus creatus sit aciens apud illos ac pinde actus semper infrans, Ergo, an oe primus creatus in actuali operatione? quidquid responderit thosta sibi responsum sciat.

99 Itaq non absurdus maxi. Ad probaes, dico, disparitas Lataq ee, nam, ut sua queat suas denoationes, nil aliud requirit, nisi, qd sit recepta in mia; & cae Dico de aia, ut denoet corpus viviens; q haec denoatio quenit praecise ab aia infrante corpus, & illi unita; at vero, ut aia, certo, qd sit poa suaeus actus, semper sit in actuali operatione non sufficit sui unio cum corpore, ut et in spiritibus poiis dictis, quae semper non operantur actus suos operativos, & poa actualiter operans, praeter ee inductio, dicit actuale exercitium, qd non semper sibi; atque inde nec poa semper operatur, quamvis semper sibi inhaeret. Disquntq Et aia dum e in corpore, semper denoat corpus viviens; sed tm semper e in actuali operatione.

100 Quis functus e: Aia non poe recipere suos actus: substantia quippe non valet recipere accens: ergo non poet producere suos actus; patet ca, nam prius recipit suos, quos producit. Ans sanctus e inter thas nam si substantia reciperet accens ordinaretur ad illud, & substantia non poet ordinari ad illud: ergo &c. Et quis intelligat thostas, sancita q inter poia, aliqdo m. dicunt, ob ee cst ptr operari: modo, dicent, substantias posse recipere accens: praeterea q. nec aias influere in suos actus, qui accid sint, & qd qd sit de confusione sortita ea sive pura, ad borqueo arg.; nam aia recipit suas poas si sic in ab ea dimanant, in illa q requirunt, qd aeq in intra aias, e poas stare non poet: ergo qd aia sit substantia, non obstat, qd suos actus recipiat, sicut recipit suas poas; atq adeo ex hoc capite poterit producere suos actus. Ad argum ergo nego; qd sup prius

Ad argumentum, dico, quod licet principium despiciat terminum quem producit, ad illum tamen, non ordinatur, ut patet in Deo producente Creaturas, ad quas non ordinatur.

Caput 3um

De non disjunctione ab anima.

Hec est 2a, et postrema in hac quaestione Deo. quam propugnant potentias distinctas contra eos ex Scoto in lib. distinctione 16. quaestione 1a: ex nostris Alberto Avicenna. Soncino, et aliis RR. Pro potentiis autem quod minor ... Conimbricenses, Suarez, et Vazquez cum Toleto et Rubio. ... expressa ... D. August. ... 101

... Lib. de Spiritu et anima cap. 13, ubi ita habet: Anima dum sui operis officiis variis nominibus nuncupatur: dicitur namque vitalis dum vegetat, Spiritus, dum contemplatur, sensus, dum sentit. ... dum sapit. ... in sua substantia, sed in nominibus; quoniam omnia ista una anima est. ... Augustinus in eodem cap. simplex substantia est anima, nec aliud, nec minus est ... in substantia, quam anima: et ... substantia ... potentias diversa sortita vocabula: nec aliud ... intelligere potest, quam ipsa. Accedit D. Bernardus serm. 11 in cantica: in anima, inquit, ... intueor ... memoriam, et voluntatem: et haec tria eamdem esse animam. ... descendamus.

Probatur 1o. ... 102

...

... ab anima ...

pluralite actuum per una, et eandem pro illis producere: quia pluralitas et diversitas actuum sufficiens non est ad distinctionem potentiarum. Antecedens constat evidenter: nam etiam supposita distinctione potentiarum unius, et eadem intellectus producit assensum, et dissensum: et eadem voluntas amorem, et odium: et eadem est pluralitas, et diversitas horum actuum, tam in una, quam in intellectu, et voluntate: quia stante eadem pluralitate, et diversitate actuum voluntatis, per una, et eadem pro illos producere; ac proinde a pluralitate male arguitur distinctio potentiarum.

103 Probatur 2º eadem

velo magis quidem clarius desumpto a caecitate voluntatis: nam potentia, quae vult, debet cognoscere bonitatem obiecti: sed si voluntas distincta ab intellectu potentia, quae vult, nempe voluntas non cognoscet bonitatem obiecti: ergo voluntas non distincta ab intellectu. Maior est illatio illius principii, nihil volitum quin praecognitum. Minor constat; nam si voluntas distincta ab intellectu solus hic cognoscet, et sola voluntas amabit; ac proinde potentia, quae vult, non cognoscit, et e contra, terta in incognitum. Confirmatur: data distinctione potentiarum, voluntas non potest amare bonitatem, nec fugere malitiam obiecti propositi. Probatur: obiectum movet voluntatem intentionaliter media sui cognitione, ad amorem, vel odium: sed data distinctione voluntatis ab intellectu, obiectum intentionaliter non movet voluntatem. Ergo. Maior est certa, nam obiectum non physice, sed intentionaliter movet potentiam. Minor probatur: obiectum solum movet eam potentiam, cui media cognitione repraesentatur bonitas, et malitia illius, sed bonitas, et malitia obiecti non voluntati, sed intellectui repraesentatur: ergo obiectum non movet voluntatem; ac proinde nec voluntas poterit amare bonitatem, vel fugere malitiam obiecti.

104 Respondent aliqui thoristae; quod

licet intellectus distinguatur a voluntate, quia tamen utraque haec potentia radicatur in anima, intellectus cognoscens obiectum quandam simpatiam ducit voluntatem, illique repraesentat bonitatem, et malitiam obiecti. Sed licet hanc simpatiam non improbabilem judicentur, sicam quidem plures eam admittere inter partes eiusdem distinti, eam tamen in praesenti obiectum designante perturbaverit libertatem voluntatis, ita arguitur. Voluntas ut libere operetur debet indifferenter duci in obiectum; sed admissa thoristica simpatia voluntas non indifferenter ducitur in obiectum: ergo non libere operabitur. Maior constat: propterea non libere operatur voluntas, dum cogitur ad operandum, quia deficit illa indifferentia. Minor probatur: voluntas ducitur in obiectum ex radicatione, quam habet in anima et etiam ex simpatia, quam habet cum intellectu: sed neque radicatio neque directio liberae, neque indifferentiae sunt voluntati, sed naturae: ergo non ducitur indifferenter

vn obtus, diegnta, q. nec Lina: Arguis. 105

Argus Hoc adeo efficax dims e Durando nulli dortaius Scô, ut eo oppressus galam pfessus sit, vntus, et Volatem, n distingui intrse; distingui tamen ab aia. Id egregius thota, Hamc pg cauens differ, aliàs n pruidit, quas vnie ex sua opinione solutne dictabit. La diffae e: q admissa ident[i]tate vnte Volates, et vntus, nulla e dis para cux reliquis aie pos distinguantr: Siqdes vntus, et Volai respiciunt diuersa motiba, pducunt actus Longe intrse diuersos ab eisq. Specificantr, quis ii Aucta ad distnes potentiaus: Ergo si Hec ora n ponunt distnes, vnte Volates, et vntus, nec eas ponent vnte reliquas aie pos. Dadiffas e qd qugnat; qd vntus, et Volas vnte se adâ[?] distinguantr ab aia: nas illa entas pfection eet aia, qd reugnat: et Sequeretur; nam illa entas eet Lina, et vntendtis Lina, vntelliba poenig. Videre, et amare Deus; quas pdicata pfectiua sit, qq. b. careret aia, ques so. eet denatiba Lina, et vnteliba: Ergo dato, qd Volas, et vntus n distinguantr vntrse, neq. ab aia distingui debent.

Omitto alias thorticas solutnes, que tantus in temporis dependiuns, excogitate sit: qualis e ea, que asserit, Volates distatas ab vntellu amarenecognitus, q Volas n amat; l et pducit amores quis vrara amat, O ridiculus acumen I quis credet, Volates n amare, Lin amat, et qd pducit amores? Praeterea, si ut aia amet, n amplius requirit, nisi qd pducat amores, Hoc facit Hauitus, ques vtiq. Vena thortarus appellant Volates; Siqdes Volas, nil aliud e. l qm Virtus pductiba amoris intra aie. 106

Ad calces rogari solet, an saltes potuisset aia aliys pos distinguantr, tum ab ipsa, tum intrse? Reo, nullas in eo appareere cotradictnes, in eo tempe, qd aliqua aia petat operari partialitr suis cum pos, à qqbs adiuvetr ad operandus; Ita tm, ut ipsa immedte influat in suo actus. Vnde infero posse implare aiam thorticas, f eas sit, quis sit radix tantus potentius immedte n influerj in operatnes vitales: Talis quippe aia n Duceret, nec eet Lina, ac pinde, nec aia; nisi Hoc nomen imponata ad aliud qd significandus praeter significatus, qd ses Phi apprehendunt, audita Voce aia? 107

108 Rogari etiam solet, an saltem potentiae rationales distinguantur inter se, et ab anima? Resp. quamvis, potentiae, unum si excipias intellectum, distingui sit inadaequate ab anima, sicut animal ab homine; totam vero collectionem potentiarum non distingui, nec sit, sicut nec distinguitur ab homine animal rationale. Quaeritur, quamvis potentiae distingui sit ab alia? Resp. utrumque esse; quia acquirunt diversa connotata, quod est functus ad quod nos- ad distinctionem actus extra actum. Sed advertite, non sufficere diversitatem obiectorum ad discernendam sit potentiae: praeterea potentia visiva albedinis non est distincta a potentia visiva nigredinis: nec solas, ut potentia distinctiva amoris, a bursa, ut potentia distinctiva odij, et idem dicito de intellectu, ut apprehensivo, iudicativo, et discursivo. &c.

109 Resp. quam[?] hi actus conveniunt in ratione operationis: odium et amor, licet opponantur, quoad obiectum non tamen opponuntur ab ipse, cum contra iudicetur, odium et saltem virtualiter amores oppositi. Sic etiam colores conveniunt in exigentia eiusdem organi, et dispositionis, in qua exigentia differunt sit ab obiectis aliarum potentiarum. Notabis tamen, intellectum non distingui ab anima rationali, quod etiam placet Hurtado. Et ratio est, quia de ratione intellectus, et discursibus, qui percepti et sit perceptus ab anima, ac proinde nec sit distinguitur intellectus ab anima, nisi tantum distinctione rationis ratiocinantis.

Caput 4.m
Obiectis respondet. Respondet.

110 Arguunt 1.° Scotistae: reliquae saltem ab anima operantur mediis potentiis superadditis: ergo etiam anima operatur mediis potentiis superadditis. ac proinde distinguuntur ab illis. probatur antecedens a paritate: et anima virtualiter mirando substantias, sicut ignem, qui operatur medio calore, aquam media frigore dicite, et sic de alijs elementis. Resp. reliquas substantias ab anima operantur mediis potentiis superadditis. Hinc argumento plurimum fidunt adversarij, et quod minus est eo hinc reliquos eximios doctores distinctionem potentiarum ab anima docere, sed non tanti faciendum iudicavi, ut non plurimi sit nobis illius solutio. Resp. 2.° intellectum omnino anima, mando, contra disparitatem desumitur a virtute, et virtualiter: tamen anima operaret per potentias distinctas, libera non esset, nec vivere, cum non moveretur ab intrinseco ab in-

111 trinseco ab intra ab intrinseco; et ratio si intellectus, et voluntas distinguerentur inter se voluntas ferretur in incognitum: quae absurda non reperiuntur in ra

quia subiectis operantibus mediis pos.t. Resp.o deinde, negando ant.s eidem probans, neg.o ant.: Calor enim non est potentia superaddita potentiae ad operandum. Siquidem saepius operatur immanentem calorem absque alio superaddito. Praeterea si proximus calore spoliatus potentia calefaceret: quod si non credam fortasse serra appliciem, et nobis reant.

Arguunt 2.o pos. dis- 111
quuntur inter se: ergo aliquod. Probatur cons. ant. prob. 1.o: intellectus dirigit voluntatem: ergo dis-
quitur ab illa: constat cons. quia nil dirigit se ipsum. 2.o intellectus non amat, neque vo-
luntas cognoscit. Atqui si identificarentur, quod una potentia facit, et altera faceret
ut ex se patet: ergo distinguuntur. 3.o: quia appetitus sensitivus opponitur animae, ut ait D.
Paulus: Caro concupiscit adversus spiritum: et nulla res opponitur, nec contradicit
sibi ipsi: ergo etc. 4.o: quia voluntas supponit intellectum; et anima non supponit se ipsam:
ergo etc. Resp.o, negando ant.: ad 1.am probationem distinguo antecedens, nego cons. Dirigitque enim-
pe intellectus non arguit distinctionem sui a voluntate: sicut ipse intellectus se ipsum dirigit ex
assensu antecedentis ad assensum consequentis: et voluntas ex amore finis ad amorem,
et electionem mediorum, quin praeterea opus sit distinctione intellectus a se ipso, nec voluntatis
a se ipsa, propter eius directionem. Itaque eadem anima se ipsam dirigit intentionaliter
a cognitione ad amorem, et ex fine ad media. 112

Ad 2.am probationem illius antecedentis, dis-
tinguo maiorem: intellectus non amat, neque voluntas cognoscit, materialiter, et identice sumpti,
nego maiorem; formaliter sumpti, concedo maiorem. Itaque materialiter loquendo, verum est quod voluntas
cognoscit, et quod intellectus amat; quia eadem anima utrumque facit: sicut verum est quod ani-
mal discurrit in homine, et rationale sentit, imo sicut apud Thomistas voluntas, quae
odit, amat, quia eadem est; et intellectus, qui apprehendit, iudicat. Formaliter tamen, tantum
intellectus cognoscit, et tantum voluntas amat; quia sic consideratur anima in ordine ad cog-
nitionem praecise, vel praecise in ordine ad amorem: sicut consideratur homo, quatenus
animalis, vel quatenus rationalis. Ad 3.am probationem, resp.o, appetitum minime op-
poni animae, cum sit eadem anima: sed tamen actus, qui ab ipso procedunt, opponuntur
animae, et illis actibus: sic quod intelligendus est Apostolus. Ad 4.am probationem,
nego ant.: nam voluntas non supponit, nec apud Thomistas: sicut enim cum anima producunt
eius potentias. Sed tamen voluntas supponit, requirite quidem, neque cognitionem de obiecto
antecedenter factam, quae absque distinctione ab intellectu poni potest.

Arguunt 3.o anima est ex- 113
se indifferens ad plures actus vitales: ergo eget determinatione sui, et nullum aliud ex-

excogitari poet, nisi per supraddita: ergo anima habet potentias superadditas. Ca infertur
quam prius indifferens eget determinatione, ut in actum prodeat. Atqui
natura anima est indifferens ad intelligendum, amandum &c. Ista certa videtur
sed quaeritur quaenam sit determinatio anima. Ex hoc argumento manifeste colligitur
animam posse uti potentiis supraadditis, quibus determinetur ad operandum, ac proinde immediate
mediate determinat ad actus vitales, quod argumentum evincit. Inspicimus ideo, ne
sua maxime, nando minorem. Intellectus ergo determinatur a speciebus, voluntas a cognitione proponente
bonitatem, et malitiam. Atque si ex hoc ista arguitur per supradditas,
quare non sufficit intellectus alia potentia, et alia voluntati, quippe intellectus indifferens est
ad plures cognitiones, et voluntas ad plures actus, atque specie diversos ut sunt
amor, et odium. Male ergo arguitur ab indifferentia potentiis ad potentias superadditas.

114 Arguunt 2.º: quae in
separantur, et disjunguntur, sunt potentiae animae separantur inter se, et ab anima: ergo inter se
et ab anima disjunguntur. Consequentia infertur. Maior est primum distinctionis aliis. Minor:
quia anima rationalis separata a corpore, non habet potentias corporeas, nempe nutritivam, vi-
tivam, et auditivam, quae afferunt dispositiones corporeas. Iterum in homine caeco
datur potentia auditiva, non vero visiva; alioquin caecus posset videre, quod nil ab-
surdius: ergo hae potentiae separantur inter se, et ab anima. Confirmatur: quia anima rationalis est
adaequate spiritualis, et independens a corpore; sed potentiae corporeae non sunt spirituales, nec independentes
a corpore: ergo hae potentiae disjunguntur ab anima. Per hoc argumentum aliqui me-
dias vias ingressi sunt, docentes potentias corporeas ab anima distingui; non ita spirituales,
sed non adeo efficax nobis visum est, quod videtur facile illi apparet solutio. §

115 Respondeo ergo concedendo
maiorem, et nando minorem, et probationes distinguo, anima rationalis separata a corpo-
re non habet remote potentias corporeas, nego propositionem; non habet proxime, concedo propositionem. Virtu-
tes enim, sive potentia aliquando sumitur remote sicut sunt dicta virtutes et dictis bas
durum se; aliquando sumitur proxime, et ita afferunt non solum virtutes et dictis bas, sed etiam
conditiones, et requisita ad operandum. Hinc est, quod anima rationalis separata dicatur
habere remote eas potentias corporeas; potest enim se videre remote et ~~audire nutrire~~
et audire, non desunt iterum virtutem; non potest tamen proxime videre, et nutrire; quia
ad hoc opus sunt organa, et dispositiones corporis, quo caret etiam hic caeco, qui re-
mote potest videre; licet proxime id non possit. Ad confirmationem
distinguo minorem potentiae corporeae non sunt spirituales in actu primo remoto, nego minorem, in actu 1.º

proxime a domine potentiae corporeae sunt ipsa entia atque quae spiritualia; atque haec potentiae quae proxime possunt operari egent parte et organis, extra quae se exercere non valent, dicuntur corporeae; necnon quod tamen eorum actus sunt entia corporea.

Caput XIII

Retractatio de Specificatione potentiarum

Aliud argumentum a Thomistis ... desumitur ab specificatione potentiarum. Dicunt enim potentias specificari, et sumere suam specificationem ab actibus. Sic enim arguunt 1°: potentiae specificantur a suis actibus; et ratio non possent specificari ab actibus intellectualibus: ergo potentiae ... ab ratione distinguuntur contra ... Thomistas. Minor ... substantia non potest specificari ab actibus, nam antequam haec intelligantur iam substantia est ... constituta in suo esse, ut esse independens ab illis; et ratio est substantia: ergo non potest separari a suis actibus, qui sunt accidentia. Probatur: quia si specificaretur ab illis esset accidens, quippe acciperet suam specificationem ab accidentibus: quod haec esse non potest ... ergo ponendae sunt potentiae accidentales ab ratione distinctae, quae cum sint accidentia poterunt ab actibus specificari. Probatur: nam potentiae distinguuntur et specificantur a suis obiectis formalibus, et ab actibus, qui ab obiectis procedunt; atqui obiectum formale intellectus, et voluntatis sunt specie distincta, obiectum ... entis est veritas, et obiectum voluntatis est bonitas: ergo etc. 116

Si notaverimus primo 117
quam sese caliginosis ... thomistae in sua specificatione explanda, ex qua ... multi ... quae longe a veritate aberrarent. Ex earum occasione huius argumenti indagandum esset, quid sit specificatio potentiarum, et quo pacto a suis actibus specificantur. Pro quo ... ... esse minime posse de specificatione entis pro quibus ... specificatione rei ... ... illam ... ... ut sunt, et ... cuiusque entis: quod ... ... ut notavi in Joanne a S. Thoma quando aliquod extrinsecum possit pertinere ad ... ... rei, quare

aliqui, quos sequuta citatus D.or averunt motiba talia, et actus po-
arius eee specificatiobus intrius earum, quae dicunt pertinent ad definitionem, et
quidditates potentiarum.

118 Nobis aliter sentiendum est de specificatiobus extrinsecis, quod minime
pertinere possit ad quidditatem illius, ut pote realiter distinctis a re: ubi veri nomine
specificibus extrinsecis, cuiusque rei, est illud in ordine ad quod res explicatur: intra
terminus in schole Hinimitus inequo, et Hinc pro solutione argumenti, quod sit de
mente Thomistica ad hoc punctum explorandam sunt tria. 1um, an una
eadem quae potentia habere possit plures actus specie diversos? 2um, an unica
potentia possit habere plura obiecta formalia diversa? 3um, an potentiae specie distinctae
possint habere idem obiectum formale? Ex quorum resolutione clarior affulgebit
solutio argumenti propositi.

119 Assero 1o, una eadem quae potentia habere potest plures
actus specie distinctos, potentiarum intus, quamvis ex adiunctis in aliquibus
potentiis, ut placet Thomistis habet assensus, et dissensus, cognitiones evidentes, probabiles,
et obscuras; et similiter voluntas habet amorem, et odium: amorem finis
et electionem mediorum, nec non gaudium, et desiderium: et haec actualia sunt
distinguenda: quod eadem potentia habere possit plures actus specie distinctos, declarare
manifestum non est. Unde distinguuntur: nam plus differunt assensus
et dissensus, amor, et odium, quam duo assensus, et duo actus amoris,
atque inde cum duo assensus, et duo non differant assensus, et dissensus specie
differrent: Ideoque eadem intus potest habere actus specie diversos, et
eadem voluntas actus specie diversos.

120 Assero 2o eadem potentia respicere potest
diversa obiecta formalia, potentiarum intus respicit veritatem, et falsitatem: et
voluntas respicit bonitatem, et malitiam: nam intus assentitur rei veri,
et dissentitur rei falsitati, et voluntas amat rem bonitatis, et odit
rem malitiae; et falsitas, et veritas sunt diversa obiecta formalia, et simi-
liter bonitas, et malitia: ut patet se patet: quod eadem potentia respicere potest diversa
obiecta formalia. Confirmatur; nam diversa obiecta, nempe veritas, bonitas, et ma-
litia identificantur realiter, eadem in entis aliis, sunt et vera, bona et mala:
haec in se proprietates: quod similiter poterunt idem potentia respiciente, haec obiecta patet
a partibus loca, et ani. Confirmatur 2o, nam potentia visiva non Jo. Vernati ad-

colores; et ad tales colores, intus cognoscit in se Deus; et etiam tale
Deus, et volun. amat in se bonum; et etiam tale bonum: ergo sicut haec obiecta
rationalia, possunt idearum pos.

Assero 3º: plures pos. specie diversae possunt 21
respicere idem obiectum formale. Probatur: nam intus Divinus, Angelicus, et Hu-
manus respiciunt, ut obiectum formale veritatem, seu ens, qua verum. Deinde
volun. Divina Angeli, et Hominis respiciunt, ut obiectum bonitatem. Pote-
ntia visiva homini, et equi respiciunt coloratum, et idem dic de aliis.
Et haec omnia pos. numerantur specie diversae, ut constat: ergo plures
pos. specie diversae bene possunt idem obiectum formale. Confirmatur; nam ex eo, quod
duae entitates conveniant in specifico intrinseco, non infertur, quod sint idem realiter:
ergo ex eo, quod conveniant in specifico extrinseco non sequitur, quod sint idem re. potentia
et consequenter in homine, et Angelo convenientibus in praedicato rationale, quod est spe-
cificum intrinsecum.

Hinc facilis aptabitur solutio argumenti posito nº 114. 22
reddere ergo: distinguendo majorem: potentia specificatur extrinsece ab actibus,
concedo majorem; specificatur intrinsece, nego majorem, et sub eadem distinctione accipe
minorem. Ad probationem, distinguo majorem, substantia non potest specificari intrinsece
ab actibus, concedo majorem, non potest specificari extrinsece, nego majorem. Ad rationem
in potentiam, dico, quod accidens bene potest specificare extrinsece substantiam, quam
supponit in suo esse constitutam. Haec specificatio est mere extrinseca
debet supponere rem adeguate constitutam; secus si esset specificatio intrinseca,
quae ponitur a praedicato intrinseco; consequenter ergo sic ea specificatur extrinsece
ab actione, et effectu; potentia utique supponunt eam adeguate constitutam,
antequam ipsa intelligatur; ita solitum dicimus in homine, et similibus in
equo supponunt hominem, et equum adeguate constitutos; sicut utrumque
specifico extrinseco. Unde licet accidentia sit substantia potest specificari
a suis actibus extrinsece: quo pacto ab iis non accipit suam essentiam
seu specificationem intrinsecam.

23

123 Ad confirmationem constat ex dictis: Vidimus enim quod una et eadem potentia potest habere diversa obiecta formalia, et plures specie actus. praeterea quod licet diversa sint obiecta formalia intuitus, et volitatis, possunt haec potentiae identificari. Nec obstat, quod potentiae specificentur a suis actibus, et obiectis. Quia haec specificatio est extrinseca ut dictum est. Et petes ex hoc, quomodo intelligatur haec specificatio extrinseca. Dico, potentias specificari extrinsece a suis actibus, et obiectis formalibus, nil aliud esse, quam quod una collectio actuum sit dantum producibilis ab hac potentia, et non ab alia, et una collectio obiectorum sit attingibilis ab hac potentia et non ab alia. unde si eae collectiones specie distinguuntur, distinguuntur quoque in specie eaedem ipsae potentiae. Unde quia collectio obiectorum attingibilium, et actuum ab homine etiam producibilium non potest poni ab equo, et quae ab equo poni potest, non potest poni ab homine, ideo equus, et homo specie distinguuntur.

124 Et ad a priori, quia contrario data aliquid quod dicatur in homine, quod non habet equus, et est dicta illa potentia ad illas operationes, quod iudicatum cum sit, plus quam nulli, et per illud nota bilitur differant illae entitates. Unde debet esse specificum, consequenter per illud specie differre. Unde infertur, quod si aliqui intuitus posset cognoscere dantum homines, alius vero homines, et leones; alter cognosceret homines, et leones, et alius angelum, et Deum, ii intuitus specie distinguerentur. At vero cum de facto omnes animae possint attingere obiectum cuiuslibet, et licet quaelibet producere actus alterius, ut patet ex identitate, non distinguuntur specie, haec specificantur ab obiecto, seu actibus, quos producunt.

Caput 6um

125 De potentia receptiva actuum vitalium.

Ultimum ex dictis argumentum deducitur a potentia recipiente actus vitales. Ita argumentum: Si potentiae non distinguerentur ab anima, actus vitales reciperentur in illa: actus enim vitalis, ut patet, debet recipi in potentia vitali. At plures sunt actus vitales, qui recipi nequeunt in anima: ergo potentiae distingui debent ab anima in quibus actus vitales recipiantur. Minor probatur: nam actus materiales recipi non possunt in anima rationali, haec enim est spiritualis: illi autem corporei: sed corporeum et materiale recipi non potest in potentia spirituali. Hoc argumento petiti, requiramus potentias in quibus actus vitales recipiantur. Constat enim quod illi actus non [illegible]

questnes n ee de actibus Spiralibus, de qbus n e ro dubitandi, an in poa Spirali recipiantr. diffas e de actibus malibus sensationis, q ab rra abalr̄ procedunt, in quo subto recipiantr, an in ipsa aia, an in corpore, an in toto composito? Et ro dubitandi e, q entes corporea, et malis, constituta pr dependentias a mr salten, eam dependentias in tolunt; ut educatis patrius.

Inqua diffe sequentes 126

ad sua pria, ut nos e thosti, asserunt eiusmi actus reci in poi supradditus que cum males sint, Spirale, p. qualite actus corporea recipit corporeos, et spirales recipt spirales actus: deinde actus males Stiu recipiuntr in poa sensibus que corporea e, et malis, reliqui a thosti n admittente, eiusmi poas supraddtas, alij dicunt cum ppe Stuxti. actus males minime reci posse in ara roali; et recipiendos ee in corpore: alij dicunt, reci partialiter in utroq subto. et ad ierente ad pductnes actus malis, etias dependere ab organo, tamqm a pcaā pducente, ut placet qbusdas, salten tamqm a parte sta quae n, ut thominus asserit. 127

Dico ergo 1o: actus spirales recipiuntr in sola aia. que de faculte pa nam hi actus debent reci in quo fit inteligente, et amante; et prius intelligeni, et amans e sola aia: ergo in aia recipiuntr eiusmi actus. Maior igt, nam actus spirales ss immentes; ac pinde debent mere insuo prio, cumq accte sint acca debent etias reci in subto, legales n ss immentes pr idates, et pr uniones. minor certa e, et coa inferetr. Probatr q actus spirales ss oio independentes a ma, et dependentes ab aia, Hec n etias separata amat, et intelligit: ergo n in m. et in ara recipiuntr. pt coa, pbabilius e actum reci in eo a quo depndet, qm in eo a quo independentle. probatr deinde corpus nec amat, nec intelligit: ergo amor, et intellectio in eo n recipiuntr. pt coa: nam ideo hi actus in subto recipiuntr, q illud denoant amans, et intelligens: ergo si corpus e incapax huius denoatnis, opus n e in eo reci actus spirales, prouentes eiusmi denoes.

Dico 2o actus males sensationis recipiuntr in aia roali, ita pa Obiedo Ostrouia 2a punct. 1o de pres stuxti pa. et 1o aia roalis viuit pr sensaes: ergo hec in ea recipiuntr. ans constat, nullus aliud sit in hoe, qd sentire possit nisi aia; corpus m. n sentit ut leanitr in Cadere. pa coa: prius viuere debet recipere actum, 128

per quem vivit, tum a alioqui actus non esset communis; tum quia si actus non uni-
retur parti illud non denotaret viventem. Sicut enim non deservit denominationi subiecti,
cui non unitur, nec sufficeret quod anima sentiens daretur, producenda, nam Ange-
lus producens intellectionem acceptam in lapide per eam non vivit: ergo anima, ratione huius, re-
quirit actus vitales sensationis. Probatur: etiam anima rationalis ex sensatione movetur
ad appetitum: ergo sensatio animae unitur. Patet consequentia; nam sensatio non movet,
nisi principium, cui unitur; sicut in una entitate non movetur ad amandum, ex eo quod
altera intelligat; et requiritur, quod entitas amans intelligat; scilicet non sufficit
ad appetendum, quod altera entitas sentiat, et necessarium est, quod eadem sentiat,
et appetat.

129 Dico 3.º actus materiales sensationis etiam recipiuntur in corpore. Probatur, nam
quod corporeum est habet aliquam dependentiam a materia: ergo illi actus recipiuntur etiam in
corpore. Antecedens probatur 1.º nam si omnia corpora videre, nullum reperies omnino independens a
materia. 2.º ex communi Philosophorum sensu, ut patet ex varia deffinitione corporis in phy-
sicis tradita; omnes enim definiunt corpus per ordinem, exigentiam, aut dependentiam a materia,
quantitate, seu dimensione; consequentia vero probatur: nam si actus materiales sensationis tantum reperirentur in anima,
nullam haberet exigentiam, ordinem, aut dependentiam a materia: quippe nec ab ea producerentur, nec illi
unirentur. Confirmatur ex Philosopho lib. de somno cap. 1.º asserente, neque animae proprium esse, neque corpo-
ris: quod etiam patet in separatione hominis, in qua, neque anima sentit, neque corpus sentit: ergo ideo
est, quia neque anima sola est subiectum, neque corpus est subiectum adaequatum sensationis sed utrumque. Quod etiam ob-
servabis de sensatione brutorum per eandem rationem.

deffinitionum

130 Sed Pater Hurt. disputatione 3.a sua 3.a quaestione ne-
gat... [illegible] actus corporea non posse produci dependenter a spiritu, tanquam
a subiecto: ergo sensationes non recipiuntur in anima rationali. Consequentia infertur, et antecedens supponitur a Hurt.
intellectus. Et mihi certe falsum videtur; potest quia illa non est pro entitate corporea dependeat
omnino productione a re spirituali. Non obstat quominus sit corpus, ut aliqui volent, et
unionis ... corporea possunt dependere ab anima rationali. Et ratio est, quia ut entitas sit spiritus debet esse
omnino independens a materia. Cum autem actus sensationis dependerent ab anima, etiam dependerent a materia: ideo suf-
ficeret ut essent corporea.

131 Arguitur 2.º sensatio negat communicare suam extensionem animae, seu
illam redderet corporeum: ergo non recipitur in anima. Probatur consequentia: nam forma non recipitur in subiecto, cui non potest re-
praesentare suos effectus formales; probatur enim intellectio lapidi non unitur; quia eum negat denominare intelligentem
nec Angelo, et sic de aliis. Dissoluto, non solum ... huius probatione dissoluta; non enim est effectus forma-
lis reddere subiectum extensum. Et sentiens: sicut non est effectus formalis proprius animae reddere corpus

spirale, nec accentis reddere sub ratione accalis: cuius ratio prior est, quia non quaelibet subiecta cui lumen res, quas potest denotare; et eas tantum, quarum capax, ut distinctim exemplis appositis; cum a. ala tantum sit capax denotationis sentiendi, non tamen de notationis extrinsecae; ideo sensibiliter qualibet tamen aie; non vero quaelibet denotationes. Unde distat explicatio solutio. §

Hinc ad argumentum positum a n.° 125. facile exit solutio: Cuius maior concessa, nego minorem: Ad probationem, nego maiorem. potest in male, immo aliquando naturale est, esse in potentia spirali. Ut malum per male vivat; cum tamen ara coalis duorum extensionem, naturale est eas aeptere. Ad extrinsecum rogabis, An actus males ab ara tantum, an etiam ab organica mali efficienter procedant? Aliqui docent, efficienter ab utroque produci: certe tamen quod probabilius iudico, opinatur, aram tantum esse causam eorum efficienter productivam. dependenter tamen ab organo corporeo, extra quod illos actus efficere non valet. 132

Quaestio Sa

De Equalitate et inequalitate Animarum.

1a. Caput tuum

An aras eiusdem speciei quaestionem dedebat.

Priusquam ad quaestionis resolutionem accedamus, sciendum est, nec inutiliter, quod differentia intercedat inter sile, et equale: Ex cuius notitia non parum facilitas dicendi apparebit. quaestio tamen potius ad metaphysicos, iam ad Aristoticos spectare videbatur. Cum in ea examinetur individuorum equalitas, et diversitas: et ne a Coron Sthillo deflectere videamur, hic eas agitare placuit. Sic. Sita ex Arie si. quorum qualitas est una, sive quorum unum est sicut alterum, ut certe lex flatu. Lequalia vero ss ut moeti usus esse effert, quorum cum altero comparatum nec est maius, minus ve illo, sive non habet plus aut minus altero in ea ratione ing. ss equalia. 133

Hinc dico 1.° duo individua eiusdem speciei possunt esse equalis perfectionis. Probatur facile: non axonat equalitas perfectionis, cum individuatione: ergo duo individua eiusdem speciei possunt esse equalis perfectionis. Probo ans: Si equalitas perfectionis pugnaret cum individuatione maxime, quia 134

disilitudines, et diversitates individuales: ergo etc. Haec non repugnat: quia probatur Maior: non repugnat aequalitas perfectionis cum diversitate specifica: nam duae virgines, altera Leonea, et ferrea altera sunt aequales, et tamen sunt diversae speciei. et diversitas individualis multo minor est specifica: ergo si non repugnat aequalitas cum diversitate specifica, minus repugnabit, cum diversitate individuali.

135 Confirmatur 1o: non repugnat, quod Paulus, et Petrus eodem modo apprehendant, iudicent, et discurrant, et in eo casu essent aequales in perfectione intellectus: ergo duo individua eiusdem speciei possunt esse aequalis perfectionis. Confirmatur 2o. Aequales sunt duae cognitiones, quarum una eadem claritate heri Deum cognovi, et altera, qua hodie eodem modo Deum cognosco. et hae cognitiones sunt eiusdem speciei: ergo etc. Praeterea: ubicationes, quibus heri, et hodie praesens fuit eidem spatio sunt aequales; et eiusmodi ubicationes sunt eiusdem speciei: ergo etc.

136 Dices: differentiae individuales sunt diversae. et diversae non essent, si essent aequales: ergo cum differentia individuali non stat aequalitas: Maior probatur: ideo non essent diversae, quia convenirent, et si essent aequales convenirent: ergo differentiae individuales non essent diversae si convenirent. Minor liquet: nam in aequalitate convenirent. Confirmatur: quia aequalitas dicit similitudinem: aequalia enim sunt similia in aequalitate; et quae sunt similia conveniunt: ergo individua eiusdem speciei aequalia convenirent; ac proinde non differrent: quod est de ratione individui. Concedo maiorem, et nego minorem: Ad probationem, concedo maiorem, et distinguo minorem: si essent aequales convenirent in aequalitate, concedo minorem. in differentia individuali, nego minorem. Aequalitas est similitudo, et convenientia: ideo quia aliqua essent aequales, non essent diversa. At vero aequalitas sub una ratione non impedit diversitatem sub alia. Ad confirmationem, concedo maiorem, et distinguo minorem: quae sunt similia conveniunt sub aliqua ratione, concedo minorem. sub omni, nego minorem. Ita Paulus similis est Petro in natura, et tamen quia individuum differt ab illo.

137 Dico 2o individua eiusdem speciei possunt esse inaequalis perfectionis: Ita Arriaga et Oviedo. Contra Suarez, et Vazquez, quos sequitur Hurtado disp. 2 de anima sect. 6. Probatur dico 1o: non repugnat, quod duo individua eiusdem speciei aequaliter participantes eandem rationem spe-

specifica, inaequaliter participent aliud praedicatum extra essentiam, et tunc erunt eiusdem speciei, et inaequalis perfectionis, sicut in illo praedicato inaequaliter participato: ergo duo individua etc. Maior constabit solutione argumenti. Minor certa: nam praedicatum, quod ab uno tantum participaretur, esset perfectio, nec tamen mutaret speciem, nam esset extra essentiam, sicut supponitur. Confirmatur: praecisa a Petro singularitate, si illum comparo cum Paulo, sunt eiusdem speciei essentialiter: utterque enim habet eamdem naturam, scilicet animal rationale; et Paulus perfectior esset Petro: ergo etc. Probatur minor: nam Paulus supra naturam adderet suam singularitatem, quae perfectio est in homine: ergo Petrus, et Paulus manerent eiusdem speciei, et inaequalis perfectionis; ac proinde individua eiusdem speciei possunt habere inaequalitatem perfectionis. 198

Probatur 2° dico: ideo repugnaret, quod individua eiusdem speciei essent inaequalia in perfectione, quia inaequalitas constitueret ea individua intra diversas species; sed non constituit: ergo non repugnat, quod duo individua eiusdem speciei sint inaequalia. Consequentia infertur. Maior est de adversariorum: minor probatur: inaequalitas bene componitur cum convenientia specifica, ut patet in ligno ulnari, et semiulnari, quae sunt inaequalia, et eiusdem speciei, sicut ligni: ergo inaequalitas non constituit individua intra diversas species. Confirmatur 1°: nam bene cognitiones eodem modo, et cum eadem claritate, quarum duae Petrus cognoscant, et altera Paulus, sunt eiusdem speciei; et tamen sunt inaequales: ergo etc. Minor constat: nam duae cognitiones de Petro solo numero differunt: ergo plusquam numero differrent a cognitione de Petro; ac proinde sunt inaequales. Confirmatur 2° nam si Petrus prompti[us], acutius ve apprehendat, iudicet, aut discurrat, quam Ioannes, quod non implicat, intelligeret perfectius Ioanne; et non potest mutaret speciem: ergo cum convenientia specifica stare potest inaequalitas perfectionis.

Species dicit individua eo ipso, quod sunt inaequalia sunt diversae speciei; sed implicat, quod individua eiusdem sint diversae speciei: ergo implicat individua eiusdem speciei esse inaequalia. 199
Probatur maior: perfectius individuum haberet praedicatum, quo differret ab imperfectiori, et inaequali, per quod praedicatum conveniret cum aliis ideo praedicatum habentibus; et eo ipso perfectius individuum specie differret ab imperfectiori: ergo etc. Probatur minor: nam individuum perfectius haberet praedicatum conveniens pluribus solo numero differentibus, quod praedicatum non conveniret in perfectiori individuo.

contrasta: ideo Petrus differt specie ab equo quod hoc praedicatur per quod convenit cum aliis hominibus, et differt ab equo: si individuum, quod haberet praedicatum, per quod conveniret aliis non distinctis per illud differret specie ab individuo, cui tale praedicatum non conveniret.

140 Pro solutione argumenti notare debes, non quamlibet differentiam constituere diversitatem specierum, ut manifestum est in singulari Petri, quae Paulus non distinguit specie diversum a Paulo. Et faciat eum a Paulo differre. Item in physicis: collectio ex materia Petri et forma Petri, plus differt a collectione ex materia Pauli, et forma Joannis, quam a collectione ex materia Pauli, et forma eiusdem Petri: nec tamen eae collectiones specie differunt. Tandem duo homines simillimi plus conveniunt inter se, quam cum alio homine illis absimili: nec tamen ab homine dissimili differunt specie. Differentia ergo ad ponendas diversas species debet esse notabilis. Et statim quaeres, quaenam sit notabilis differentia? Aliqui esse praedicatum, quod faciat ad definiri diversis definitionibus essentialibus, ut rationale, animale. Alii dicunt, esse illud praedicatum, per quod res ita differunt, quod si minus differrent non essent diversae speciei.

141 Iam vero ad argumentum, nomine perfectius individuum haberet praedicatum, quo differret notabiliter ab imperfectiori, non magis: quo non ita differret, voce magis: et probatum minori. Verumque deest, quod perfectius individuum haberet praedicatum pluribus non distinctis conveniens. At hoc non sufficit ad ponendam diversitatem specificam, quae exigit notabilis differentia, ut est in spirituali perfectiora Petri cum Paulo: quae convenit pluribus non distinctis; nec tamen per illas specie differunt ab aliis pluribus. Unde constat ad quaestiones, cuius ars eadem distinctione excipienda est. Ideo concesso maiori, quae differentia Petri ab equo notabilis est: negatur differentia inter duo individua eiusdem speciei orta ab inaequalitate.

Caput Quintum

142 Ultima circa distinctionem specierum quaestio resolvitur.

Maior est praesens difficultas, quam praecedens, ex quo videatur, diversitatem specificam fundare inaequalitatem. Respondetur: Aliqui docent, cum diversitate specifica non posse poni inaequalitatem praedictam. Et non desunt, qui oppositas opiniones tueantur, quibus cum dicendum nobis est, posse duas dari diversae speciei esse aequales

in perfectione. Pr.a: diversitas specifica non excludit aequalitatem perfectionis:
ergo opponi potest, diversitas specifica [illegible] cum aequalitate perfectionis. Cons. infer-
tur, et Ant. probatur: diversitas specifica distinctione in eo, quod una entitas habeat
diversam essentiam ab alia; et aequalitas perfectionis in eo, quod una sit tantae
perfectionis, quantae est alia; at primum oppositum non excludit secundum: ergo diver-
sitas specifica non excludit aequalitatem. Minor pr.a 1.o moraliter: nam ac-
tus charitatis, qui meretur gloriam, ut praemium est illi aequalis: meri-
tum enim adaequat praemium ex Justitia tributum; et actus charitatis et
gloria collata sunt diversae speciei: ergo etc. 143
Pr.a 2.o eadem minor physice:
dantur de facto entitates longe diversae, et aequalis perfectionis: ergo diversitas
specifica non excludit aequalitatem perfectionis. Ant. probatur: nam Personalitates
divinae, etsi non specie differant (cum sint singulares), attamen habent distinctionem
quam maior ibi possibilis non est: nam Personalitas Patris distinguit, et non filium;
Filii Personalitas filium distinguit et non Patrem: et 3.a distinguit Spiritum Sanctum
et non Patrem, neque filium. Unde Paternitas Patri est impeditiva, aliae alia [illegible]
ductae: Minor sic; et cum hac diversitate stat summa aequalitas perfectionis
ergo non opponitur diversitas specifica cum aequalitate perfectionis. Minor est de
fide, ut constat ex Symbolo S. Athanasii; et in hac Trinitate nihil maius
aut minus, sed totae tres Personae, quae coaeternae sibi sunt, et coaequales.
Tandem pr.a mathematice illa minor: nam triangulum, et quadratum
sunt diversae speciei: sunt enim diversae figurae. et esse possunt aequalis perfectionis:
ergo etc. 144

Oppones 1.o: quae sunt aequalia commensurari possunt; et quae sunt di-
versae speciei commensurari non possunt: ergo duae diversae speciei aequa-
les esse non possunt. Pr.a minor: nam ulna ferri commensurari non potest cum
libra auri: ergo etc. Resp. [illegible], negando minorem: nam ulna ferrea
commensurari potest cum ulna argentea, et libra auri cum libra
ferri: quae sola sunt specifice diversa. Resp. alia, concedendo ma.
et dist. minorem: quae sunt diversae speciei commensurari non possunt per sensus
materiales concedo minorem, per intellectum, nego minorem. Sensus corporei solum cognoscunt
rerum accidentia corporea; ac inde, cum tantum comparant accidentia sibi
inter res eiusdem speciei, non tamen inter res speciei diversae, ideo sensus c-

commensurat res eiusdem, et non diversae speciei; v.g. Lecca cum lenibus, quibus omnis quantitas, ut est, grata, qua interiora scrutata praedicata devenire posset iuxta dicta, et diversa dicata, quae commensuret, interiusque aequaliter invenire posset. Ratio nimis non iurget, quae nulla est, dicta portio, sunt, haec commensurari posset libra ferri cum ulna eiusdem ferri.

145 Opponens 2°: species ex Arte vi sunt unum; et unum corpus, quod sit dispersum et inaequale: ergo aeque corpora, quae sunt diversae species vel inaequalis perfectionis. Et aeque diversae species distant inaequaliter ab ente: ergo nequeunt esse aequales. Ad 1um dico: antecedens, notandum, species non in ordine immittantur numero; et secus, quod sint numerus, addito non dicata essentia istarum specierum, addito quod essentiae dicatae essentialiter dicatae, in reliquis ad dicationem non sustinenti. Ad 2um notandum: aequum non est solus diversae species; et inaequaliter participant praedicatum univocale, quod immediate contrahunt entis, posset taliter fieri disponendo ans: Ista diversae species distant inaequaliter ab ente, id est ex praedicata dicta, dato ans. per praedicata inaequalia imperfectionis, notandum: possunt non duo praedicata distinguentia diversas species esse aequalis perfectionis. Ergo ea aequalitas oriri posset a praedicatis distinguentibus eiusdem.

146 Instas: differentiae contrahentes omnes immediate summe aequaliter opponuntur. Et species, quae essent aequales summe aequaliter non opponerentur, magis non opponuntur quam inaequales: ergo differentiae, quae contrahunt omnes immediate aequales esse non possunt. Dato maiorem et minorem cum probatione affirmi: quia non est diversitas specierum quae sit indivisibilis, quod unum non sit aliud; acceptum de aequales, quam inaequales species summe opponuntur. Atque adeo aequaliter opponuntur: ergo non minus repugnat, quod species aequales sint unum, quam, quod unum sint species inaequales. Et sic in praedicabilibus dicitur, quae unum esse non possunt, si aequales sint.

147 Opponens 3°: diversae species quantitatis sunt inaequales in quantitate: ergo duae aeque diversae species sunt etiam inaequales. Concedo antecedens, et nego consequentiam: Disparitas,

ac aperta e: nam equalitas, et inequalitas in speciebus quantitatis oritur a diversitate specifica rerum. non potest dari diversitas specifica quantitatis cum equalitate. Secus daretur equalitas, et inequalitas eiusdem, quod implicat. At diversitas specifica ex se inequalitatem non involvit: unde potest componi cum inequalitate: nec tamen datur equalitas, et inequalitas eiusdem. Quia tantum equalitas dicitur alicuius predicati, et diversitas predicatorum essentialium, quia sunt species diverse. Hoc dixerim pro tollenda equivocatione, qua laborant aliqui, implicando diversitatem specificam cum inequalitate.

Caput 9um

Quid de facto dicendum uniuscuiusque sit? 148

Quaerebat... tenenda haec quaestio, restat ad finem eam de facto examinare: ut quod rogatur, an res eiusdem speciei sint equales, et rationes inequales sint res diverse speciei? quod dubium etiam extenditur ad individua eiusdem, et diverse speciei. Quoad primam haud difficulter resolutio; facilior tamen est circa res diverse speciei: nam certum est dari diversarum specierum res, alias aliis perfectiores, ut circa hominem, equum, et hec animalia, et sic de reliquis; cum nullus sit in contrarium sententias. 149

...individua ... et rationes eiusdem speciei, docet cum omnibus ferre ... esse equalis perfectionis. ... facile: quia essentia perfectionibus ad multiplicandas perfectiones rerum eiusdem speciei: ergo sunt equalis perfectionis. Et contra quia perfectiones, seu praedicata rerum non sunt multiplicanda sine fundamento ... multiplicarentur perfectiones, que essent inequales: ergo sunt equalis perfectionis. Manifestat; quia excessus perfectionis unius ... alterius est perfectio, et praedicatum, quo altera caret; ... unde si daretur inequalitas, daretur multiplicatio; quia daretur excessus. Et hinc ... Lib. ... similitudinibus ... ex ... ratione ... 150

Dices: ex perfectionibus operationum colligitur maior perfectio: ergo ex perfectionibus operationum rerum colligitur maior earum perfectio. Ans. est in operationibus Angeli, hominis, et equi: quia arguunt Angelum perfectiorem homine, et hominem equo perfectiorem. At data hac diversitate operationum inter homines ...: ... hac ... ; eo, quod hoies adeo diversi sunt, et dissimiles, ut ... duo reperies equales in ... , plures equales

in acumine; et discurrendi promptitudine: alij adeo rudes sunt, ut dix hoes caedi possint; alij adeo ingeniosi, ut Angeli hoy praedisti noena: ergo eorum aiae inequales sunt in perfectione. Declara: nam dici possit inter mares, et feminas eiusdem speciei sunt longe diversae: sunt in feminis, ut in plurimum hebetes, et rudes, et despicta inequales hoibus in perfectione intuali: ergo saltem inter mares, et feminas eiusdem speciei datur inequalis perfectionis.

151 Pro faciliore argenti huius solutione notare debes, quod tunc perfectiores operationes arguunt perfectiora principia, quando perfectiores eius operationes exiguntur a principio; non vero, quando ita non exiguntur. Sic colligitur recte ex perfectioribus operationibus Angeli, huius maior perfectio circa hominem, et huius maior quam bruti: quia Angelus petit perfectiones, et acutiores cognitiones habere, quam homo, et hic perfectiones quam brutum: nec tamen quia idem homo hodie acutior est se ipso heri argo, quod ipse hodie perfectior se ipso heri: quia perfectiones huiusmodi operationes oriuntur ex aliquibus a meliore dispositione, et temperamento, quo heri carebat, quod accidentale est. Unde si aiae eiusdem speciei non perfectiores exigant operationes; et pro aliquibus eas habeant ex hoc non colligitur maior perfectio substantialis unius quam alterius: erunt quidem tantum accidentaliter inequales.

152 Hinc facile erit solutio praecedenti argenti. Negamus itaque ans. ex perfectionibus operationum petitis a principio colligitur maior principij perfectio, quod dicitur non petitis a principio, ~~[illegible]~~ ans, non ans; itaque quod est causa accidentalis, quo indi differens est ad hoc, illud melius temperantur, ex quo orta perfectior operatio; secus deberemus ponere aliam animam surdam, claudam, aliam, et aliam caecam: imo per sexum eas discernere distinguere; scilicet aliam feminam, et virum aliam quod nat. quod neget ~~[illegible]~~ cum pluribus alijs, in cuius probationem signa fides Plinio referetur, ait se vidisse feminas, mares diversam, hancque mirabilem mutationem alij affirmant etiam apud Andream Laurentium in operibus anathomicis. Lib. 2o. cap. 3o. quaest. 7; cui consonat, quod nuper audivimus de nefacio, qua femina Beg Vacca, cuius inopinato eventus ca, a monasterio decessit, et claustra reliquit, ut fecit, unde distat ad relictum arogimio, et ad fratres illius. Nupos m. et si longe di-

diveerse inta aiaem, et foeminam so. ss. accidalq proveniente a Varia corporis, et temperanti dispoe. §

§. 2.ª

De Divisibilitate Aiae.

Caput 4um.

Priorem questionis pte exanat

Pro cuius faciliori intelligentia supponendum e questnem nec ee de divisibilitate, et dispoe ptium aiarum quarum sit subiectum, vel fiat alteriug: de hoc n. nemo dubitat; sed nec dicimus sit de dispoe, et ptibus logicis aiarum, cum certum sit, eas distare predicatis metaphisicis earum distinbus. questio ergo procedit de ptibus integralibus admissum, quo ma, et alie quantae sentates dpponunt ptibus distinctis intra se unitis, que unum integrale dponunt. Procedit adffar, tam de aia roali, qm de aia mali: tam perfectorum qm imperfectorum aialium, et de plantis, quo supposito. § 153

Sit 1ª dc.º aia roalis e indivisibilis, que e cois Phorum, et Theorum opinio, oppta q. temeraria, et proxime impbabili. Cetu pbari solet hec dc.º qa aia roalis sit spiritualis, et spiritus caret ptibus e q. malis: ergo etiam aia roalis e indivisibilis. Sed n multum fidendum e huic dcr: nam plures admittunt ptes integrales in spiritu; vel saltem id n audhare affirmant. Aliter pbr. et efficacita precedens dc.º nam si aia roalis haberet ptes integrales in nutritione ptbus, sut aliqua deperdiunta ptes me, et aie nove adquirunta, etiam adquireret, et dependeret aliqua pars aie. Unde sut abscisso pbi brachio illa pars corporis separata a reliquo corpore: ita pars aie separaretur a corpore, vel maneret inta illud; et ultimum implicat: ergo aia roalis e indivisibilis. § 154

Pbatur mir, quoad tam ptes: nam si pars aie abscisa maneret intra corpus, daretur duplex pars aie in eadem pte me, qd naturat n poet dtinere. Si vo pars aie maneret § 155

maneret extra corpus, quae erat iam pars mea: sequuntur plura
absurda. 1°; qd pars illa exeret independenter a corpore, et intelli-
geret independenter a ~~corpore~~ et haberet mate[riali]ter ante hominis mortem:
2um. nam ubi erat illa pars ani[mae]? non apud inferos; neque in pa-
tria, quia ss. tum vita hominis; nec ante mortem, nemo in iis distributi-
s[s]a. Item erroneum dicere; quod pars illa destructa est contra intellectualis
et d[iv]ina fidem: ergo propter haec, et alia absurda vitanda, dicendum
est, animas esse indivisibiles. Probatur: nam omnes operationes humanae
fieri possunt ab eadem indivisibili anima: ergo non sunt multiplicandae partes animae, siquidem
nullus ad id dari functus. Et ex communissimo Axiomate, et ante
centum.

156. Sit 1ª Conclusio: Plantarum, arborumque animae sunt divisibiles: Probatur facile;
nam ramus abscissus ab arbore frondet, et vivescit, iterumque fructus fert
integra satus, ut experientia probat: ergo tota arbor habet animas divisas. Et
confirmatur: nam anima, quae manet in ramo antea haerat in arbore: ergo non est post abs-
cissiones, quia debeat partes illas animae: ergo partes animae rami divisa est a reliquis
partibus in arbore relictis, atque adeo arboris anima divisibilis est, singulis integrata
ex parte animae rami abscissi, et ex partibus, quae in arbore manent.

157 Sit 2ª Conclusio: animae
imperfectorum animalium sunt integraliter divisibiles. Ita contra RR.es ex D. August.
imperfecta animalia sunt, quae ex putri materia generantur; ut sunt Lacertae, Vermes, mu-
scae etc. alia perfecta dicuntur, quae per seminales generationes oriuntur, ut
equus, Leo, et similia. Conclusio a Probatur: quia si lacertae in duas partes dividantur,
utraque vivunt: ergo anima illa est divisibilis. Et confirmatur, quia quod indivisibile est, nequit
separari in plura. Tum docetur ab experientia; nam in partes illa pungantur,
et ante horam sensationis a dolore parte, moventurque quam horumque partes vi-
vere. 2° Probatur ratione: testimonio D. August. Lib. de quantitate animae
Cap. 31. testantis, se et discipulos suos vermem divisisse, cuiusdam divisi
partes in diversa loca fugiebant: ergo quod habebat partes illius animae partes habebat, et
inde tota anima divisibilis erat integraliter.

158. Dices, eos motus in iis destinentes non ab anima, sed a spiritibus vitalibus quaerere, qui spiritibus aliquanto
post separationem perveniunt: ut serpentis vestigia[?] in [illegible], [illegible] arrete re-

accentu singulari; quorum aliquae sunt partes, quae movent per singulatim, et separatim aliquid. Probatur 1°: quia motus vitalis est uniformis, et breviter durans exercetur, quia sine cursu prorogatur, unde non. At motus sanguinis non uniformis, et valde difformis est, et indiversa loca: et saepe non exercetur, nisi prorogatur, et exercetur. Probatur 2°: quia motus sanguinis diu durat, vel saltem plus motu ab spiritibus vitalibus proveniente, qui cito perit, ut videre est in tractu accentu cursu: nec aliter desumere potest: quippe vitales spiritus breviter exhalantur tempore. Comedendi in parabola etiam lux, et audiendi affulgebit.

Caput 2um

2a Quaestionis pars decidita.

Praecipua difficultas in hac quaestione est circa animam perfectorum animalium, tum propter rationes ex utraque parte allatas, tum etiam propter plures, et graves DD, qui utrique factioni favere videntur. 1° Omnes ista asserit esse aliquas male, et sensitivas et divisibiles in partes integrantes. Ita Abulensis Cap. in 4um distinctione 4a. Probatur a Scoto, Fonseca, quos sequuntur Hurtado, Arriaga, Oviedo, quos imitatur et Sola, et plures alii. Recentiores 2a ista est Divi Thomae docentis, animam imperfectorum animalium, quae sectilia ab Aristotele nuncupantur, esse divisibiles in partes integrales; perfectorum animalium esse indivisibiles in suas partes. Divum Thomam sequuntur Soncinas. p. eamque opinionem citatam Sanchez. Lib. 1° de anima probabiliorem judicat oppositam disp. 1a metaphysicae Cap. 1. Praeterea convenientes problematice utramque defendunt, et Gutierrez utramque probabilem, et hanc probabiliorem judicat. Pro ea plurimi Recentiores, sanctissima, animas tam perfectorum, quam imperfectorum animalium esse indivisibiles. 159

Non dubito magnae esse auctoritatis conclusionem pro ista statuente divisibilitatem: nec ambigo rationes probabilitatem pro eadem ista; probabilior tamen mihi visa est, quae adstruit indivisibilitatem animae perfectorum animalium, in cujus favorem assero: animam perfectorum animalium esse integraliter divisibilem. Probatur 1° anima Bruti indivisibilis potest totam massam informare, et omnes illius operationes eliciere: ergo anima Bruti est indivisibilis. Probatur consequentia; quia non sunt multiplicanda entia sine urgenti fundamento, et nullum est fundamentum ad multiplicandas partes 160

alę: q̃ n̄ sit multiplicand͡ꝰ ꝑ.º atq. adeo aīa indivisibilis e. §

161 Iuxta ani-

stat 1º in aīa rōnali, quę cū sit indivis., sufficiens e tōti corpori informare, & eī illius operationes exercere. 2º Istat idem ani; q̃ aīa Bruti neq. rōne dig., neq. rōne maliti exigit divisibilitem: cū tūne functio adiuncta divisibi. Rp.ª Hoc ani: quoad 2as ptes; nam, quoad tam, iuncta in aīa rōnali; q̃ aª malitas n̄ destita ā pluribus modo ad divisibilitem, sic q̃ defendunt, posse punctum quantū ee indivisibile fi; & vicitalitr tantum divisib., qd etiam plures adversariorum admittunt de poli. tandem ā parite istat; nam pbabilius ꝑ. e, rem spiralem iponi posse ptibus interrupalibus. §

162 Accedunt Hinc ad. q̃m efficacem reputo aliq experientię rōes n̄ qdem adeo parvi hende, ut nnulli existimarunt. 1ª e: q̃ nunqm indivisib., aut fama divulgatum audivimus, occiso Bruto p̃ secto eius ptes moveri, aut aliqd aliud vitę signum ptulisse; qd signum e, eius aīam indivisib. ee. & obicies Axem, testantem de Iuventute. cap. 1º, qd testudines abscisso corde vivunt, item ẽmentariorum 1º phicorum, art, se vidisse p̃cedentem arietem abscisso cap. Unde ex Avicena, & Galeno refert, qd victimę extracti extis sępe aliquamtulum ambulant, & movebantur; necn. & de Atenesio; qbo dicitr in Historia indica: extracto corde, cum Barbaris illis locutum finise; atqui Hi motus arguunt divisibilitatem aīę, ut nos supra arguebamus pro imperfectis animalis: ẽ aīę animalium pfectorum divisibiles sunt. §

163 Rẽs, qd ij motus tamtum arguunt, aīam n̄ p. eo initio, quo fiunt, & p. tempore immutari: aliquin etiam aīa rōnalis eet divisib., ut Rpª ultimo explo. Itaq. ij motus fiunt ab impulsu, corpori, & nervis impresso nervis corruptes, deinde q̃m victimę fugere conabatur ad abhorrem evitandum: qui impulsus deficiente aīa Bruti ad Huc durat aliquo tempore durat, diuturnitate q. motus illi, n̄ ab aīa p̄ tunc existenti sunt facti, sed ab impulsu simpressio ipsi corpori. Alitr respondere solet, aīam aliqua pte cordis deficiente, ad Huc ad breve tempus conservari cum maiori pte

pte dupeous. Unde fassi exit solutio instie facte.

2a rōe: q̄ aīa Bru- 164

ti statim ac impede, v. g. punctr cognoscit in cerebro damnum si-
bi illatum, & aorlino, latud site euittandū imperat toti
corpori et se vertat in fugam; et ad hoc sufficit aīa indiuisibili: ergo
omnino nulla est necessitas n. ss multiplandq ptes aiq. Et dus xent
Oirarij aliud aliō peius. Tum q, q̄d pars aīq lesa mittit speciem
doloris ad ptes aiq residentes in cerebro, cum qua specie excitata
in cerebro, aut corde appetitus fugq, Hamc q intimari reliquis
ptibus per quasdam qualitates, ut fugam capiant. Et 2o: nam
p. ducedile e a pede ad cerebrum, & a cerebro in pedes, longa di-
stra intr portet, tanti ex rē, & eadem eq qualitates tabelarij do-
loris, et imperij, Tum q, ptes aiq here quamdam simpathiam rōe
cuius, altera lesa, altera in auxilium venit, ut se inuicem 9-
seruenti. Et 3e. q ea simpatia admitti n deuet, ubi experientia
n docet: presertim, cum effus, ad quos ponitur, fieant sufficienter, cum
indiuisibilis, ut vent cum aīa diuisibili.

De pōte a. loquendo, assero, aīaz, tam 165
corporeas, qm incorporeas aīalium perfectorum, et imperfectorum ee omne
inte gralitr diuisibilis. Pa pb exrt repugnantia, quq nulla apparet. 2o
q diuisibilitas n opponitur rōni spiritus. 3o q poes rōnes supra de facto
Otrarij pōnti diuisibilitas aptari possunt aiq diuisibili spualia pro idest
4o fundes p. bestia ex solutione argumentorum. Et ex vi dicta, pro
imperfectis aīalibus ad hoc depositi hauturi motus ptibus separati,
ex quibus de facto exorta ēorum aiq diuisibilitas. Ideo, tum ea aīa illa
n. perturbatura eo motus.

Dices 1o: Si aīa equi eet integralitr diuisibilis, 166
in equo eent plura uiuentia. Et hoc e falsum: ergo n pōt ee inte-
gralitr diuisibilis. Maior constat a parite: nam ideo in trabe accen-
sa si plures rōnes, q plures si ptes in q cum sta rōnis; et equus in
illa hyposi heret plures ptes, cum sta equi: ergo eent plura uiuen-
tia; q̄d repugnat. Distinguo maiorem: Si aīa equi eet integralitr di-
uisibilis in equo eent plura uiuentia adequata, nego maiorem, inadequata Oncedo

nomaxes, nec portio corpori equi pot. Disparitas e clara nam
q. ei sit corporis eo in corpore lati inuicem, et n coordinate ad illa
disponendum; ac inde inquantum pte trabit accens clare corpori adequate
Verum in tota equi, cuius ptes ordinantur diuina gratia ad ea equi
disponendam. Alteram inquantum cum pte in tantum clare diuersi
inadequatum; quae cum illo simili inadequato ordinatur ad unum vniuersum
adequatum disponendum. §

167 Ad extrema de rebus; anima posset esse essentialiter
diuisa, ita q alterutra pars sit substantia alterius, et alterutra similiter,
quae utraque pars respectiuum in materia organizata, ut respicit aliud; tamen
non resignaret ad 3.a dices: nam illa anima distaret materiam, et
pars in quae respicit, est m. q tota illa anima respicit n posset in corpore
et coa; la ad ptis, quae est m. assignaret respicere. Ind. m. respicit n posset
alicui esse tota, lqo assignat. Nam: a m. assignat substantiam de
rebus q n sit m, ut plures dicunt de unione. Sbi accepta materia essentiali;
nec tamen aia accedit esse m. quam unionis. Et similiter dico, de quauis fa
inquantum, nra pxia, accepta unio informatiua. Itaq. vna illarum aia, quae
respiceret aliquam est bina, sed tantum substantia illius; cum q. illius inde
cum alia pte respiceret in corpore organico, vtraque esset aia. §

Caput 3.

Vtrum, et ubi tota sit?

168 Arguitur 1o 3a Deus potam a n. 160. Si aia humani perfecti
esset indiuisa, tota esset in toto corpore et tota in qualibet pte; &
Vbi naturaliter repugnat: ergo aia equi n est indiuisa. Maior est certa:
minor v. pr. Si aia equi esset tota in qualibet pte m, haberet multiplices
locos naturales ad assignat, entitates naturales habere multiplices
locos: ergo itaque. Minor dicit ex 4. physicorum: maior pr. nam
quaelibet pars m est locus aia, et aia est in multiplici pte: ergo habet
multiplices locos. Deo, recedendo mare, et nando mutus
ad plures, cuius mare, haberet multiplices locos adequatos, nec maior
inadequatos, ideo mare, quaelibet pars corporis equi est locus inadequatus

ceræ illius, totumque corpus esset locus adæquatus ejusdem. Ad quartam: et entitates nascitur habere multiplices locus inadæquatos, ut manifestum est in cera animali, quamvis idem æque multiplicat; sed negat entitatem habere multiplices locus adæquatos.

169 Ad quintam 2.° efficacius: cera equi indivisibilis dependeret a materia tanquam a causa materiali, et a singulis partibus. Quando sic efficatur æque, sed dependet a materia per unicas actiones sed per diversas. Sed contra unicas: illa acquisita negata parte materiæ per nutritionem facta equi non dependet a materia prima: posita dependentia adæquata, non potest effectus ulterius dependere ab eadem causa in illo genere: sed facta equi habet adæquatas dependentias a materia in suo genere: ergo ulterius non dependet, quod notandum. Major patet, secus dependentia illa non esset adæquata. Minor probatur: nam facta equi in genere causæ materialis habet adæquatas dependentias: ergo ut cera equi dependeat a materia per nutritiones acquisitas, necesse est, ut nova pars cera producatur, quæ unita cum prioribus integret ceram equi, et desiqueat illas facias divisibiles. Tunc cera equi producetur per diversas actiones, imo dividetur, cera equi producetur per ferre actionibus, quot sunt partes materiæ.

170 Confirmatur 1.°: ex eodem obiecto cuius est æquus factum: nam actio nutritiva in [illegible] distanti facta materiali est actio productiva facta; ut docebamus dum de augmentatione agebatur. Sed actio nutritiva nequit esse productiva faciæ indivisibilis, ut ostenditur facta esset producta, quam esset prius actionis nutritivæ: sed actio nutritiva equi producit novas partes. Confirmatur 2.°: per tales actiones productivas facta equi habitante accipit esse: ergo actio nutritiva illius est productiva non est; si non est, quod ulterius producat: ergo ut sit productiva ponenda est cera divisibilis, cuius aliæ partes producantur, quando generatur equus, et aliæ per nutritiones. Ad primum dictum exemplum: sed instans acquisita principale æquus; nam sit nova cera divisibilis. Ideo ambæ partes materiales dependeant per unam, sed per diversas actiones a materia. Sed contra: ergo accedendo novas partes acquisitas per nutritiones, non dependet a

à materia. et ideo, quia antecedenter dabatur dependentia adequata qua posita non poterat effectus ulterius dependere, inde desinere debet: quod secus, adveniente nova parte per nutritionem, dari novam actionem omnium partium: quia ratio equivalet, toties mutatur actiones, quoties mutata, considerat: equum, et aliorum. Si dicas Deus, quamvis potest dependere per unam actionem à materia immediatè et adeo cumulata processit actionibus ut fieri posse deficientes.

171 Directe ad 1m aliqui dicunt, formas materiales dependere à materia et à qualibet parte illius per multiplices actiones inadequatas; ita quod cessent actiones, et ponant unas adequatas, proindeque nova materia acquisita per nutritionem, magis ponere novas inadequatas actiones in formas, illa actione dependita correspondente materiæ per nutritionem deperdita: quia studiant sic formas magis plurimum influere in suas materias; et haec solutio dependentiam proprii effectus cum influxu materiæ in suas. Alii dicunt, formas educibiles materiales à materia, cui unita fuit in generatione, ceterum non à reliqua parte materiæ per nutritionem acquisita; quia exemplum formarum in subiecto magis receptivum fiet: ita a materia non potest dependere, nisi ab aliqua parte tamen, cui uniti. quae solutio valde probabilis est. 3º alii dicunt, non tenenda solutio est, actione qua dependebatur forma à materia sua ut indivisibilem; Itaque quae pro instantibus sequentibus à primo instanti generationis sit formam dependere à Deo efficiente, qui nova materia acquisita per nutritionem, novam actionem producit, destructa priori, quae est dependentia adequata formæ à tota materia.

172 Probabilius tamen dicitur, quod quando forma denuo per nutritionem Caluisse ex materia, non unus tantum est actus materiæ, sed plurimæ plures actiones, per quas eadem forma dependet à pluribus materiæ punctis, quæ actiones sunt inadequatæ, unam totalem actionem componentes, namque quælibet illarum actionum sufficiens non est, ut ex ea tota dependeat à tota materia, nec aliqua superflua, cum per quamvis actionem forma dependeat à sua materia. Et quamvis solutionem admitto, quod cum materia dependeat à

ā m̄ in[illegible] in generationi instanti, ex unica actione, ne[illegible] eam ad-
[illegible], aliquo magis: vel dependentia adequata in sui sufficiente, non
potest effici ulterius [illegible], ne magis. vel dependentia adequ-
lata in sui exclusionis [illegible], de magis; Verius [illegible], qd forma de facto
dependet ex illa [illegible] actione educti[illegible] ā m.ª at [illegible] dependere nu-
tritu, sed exerceret dependet etiam adequate ā tota m.; non tn perquire
ex illam [illegible] actione, qua 1º producta fuit, sed ex illas, et ulterius [illegible]
[illegible] p. multiplicitate partium [illegible] acquisitas ex nutritione. Unde distat
ab aliquibus [illegible].

Ad 2ᵃᵐ [illegible] distincti partes, s[illegible], qd forma dependeret 173
ā m.ª ex diversis actionibus, [illegible] poet, qd forma dependere [illegible] ā m.
ex diversis actionibus inadequatis, [illegible] [illegible] ee, sed [illegible] non
ee, si ea ee dubii, et tn tunc dependeret ex pluribus actionibus, ut di-
cebamus ā n.º 171. [illegible] [illegible] actiones, [illegible] actiones nutritivis [illegible] ee p-
ductivas [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] producitur, ut in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible], nutritione [illegible] producta nova [illegible]-
[illegible], ut [illegible] in nutritione [illegible]. Ad [illegible] [illegible] actiones, [illegible],
qd [illegible] [illegible] ex [illegible] actiones [illegible] [illegible] ee, nisi omnes actiones nutri-
tivas [illegible] [illegible] [illegible] generationes sed etiam [illegible], q ex eis [illegible] forma
equi dependet ā m.ª [illegible] actioni nutritivas [illegible] producta in p-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Ad [illegible] instas: [illegible], [illegible] equi 174
dependere ā viginti punctis m[illegible]; [illegible] q. ex viginti actiones inadequa-
tas, [illegible] collectione [illegible] actio adequata [illegible] equi. Tunc sic: [illegible]
equo in hoc instanti acquirente [illegible] [illegible] ex nutritione non datur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]: q [illegible] [illegible] illa collectio actionum non ee
adequata [illegible] equi, q non possunt [illegible] dari in eodem instanti duae actiones
[illegible] [illegible], quarum altera sit adequata. Retorqueo [illegible]: [illegible] ea [illegible]
ta ā qua dependens producta equus, non ee adequata. [illegible] q postea ac-
quiret equus [illegible] partes [illegible], [illegible] etiam e ca [illegible]: [illegible] [illegible]
[illegible] eiusdem generis, quarum altera sit adequata. Directe [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] illa collectio prior non ee adequata in [illegible] an-
tecedentes, [illegible]; [illegible] [illegible], [illegible] acquisitas, [illegible]. Collectio

quo prior actiuus esset adaequata, et paratione facta ad ... quia nulla alia actio acquisita ad ... ex aequiuo. Ad 4° dico paratum illa collectione cum priore materia et cum acquisita, sufficiens non esse, nec adaequatam quia pro illa non dependet ex aequo tota materia.

Caput 6.m

An cum, quae materia est divisibilis, eius partes sint Homogeneae, an Heterogeneae.

175 Ut supra vidimus, non repugnat, quod materia sit divisibilis, consequenterque quod habeat partes integrales: quia philosophi admodum sese offerunt non deprehenda quaestio. Sit, cuiusnam conditionis sint eius partes: an Homogeneae, an Heterogeneae? in qua difficultate, et communis Thomistarum via defendit, partes materiae debere esse Homogeneas. 2.a via Doctor docet partes esse debere Heterogeneas. pro qua citatur Eximius Suarez, quem sequuntur 2.a ... et alij R. R. cum Patre Sinze. Lib. 2o Physicorum. tractatu 2o. Cap. 3o. R. R. em ... in manuscriptis ... quinque ... consequentes ad propria intentionem quibus ... in Libris de Generatione.

176 Pro faciliore quaestionis intelligentia supponendum est, partes materiae tunc dici Homogeneas, quando omnes ita sunt indifferentes, ut quaelibet possit informare, et materia eius recipere partes corporis, quam altera informat in ea quo exercere propriam illius organi operationem, quia Homogeneum solet quod pro aliis id non prohibet. Itaque si omnes, et quaelibet pars materiae aequi... talis est, ut pars quae existit in auribus, ubi audit, si existat in oculis, ibi videret, et sic de reliquis sensibus externis, tunc dicerentur partes materiae internae et externae sua essent Homogeneae: Et pars, quae existit in parte ... ex... deceret non posset appetere in corde, nec quae in auribus, ibi in oculis posset videre. Quia Heterogeneae partibus materiae sunt disparatae: nam si pars materiae, quae videt in oculis, ablato extra impedimento in auribus poneretur, ibi audire, et si in corde ibi appeteret, et sic de ceteris corporis partibus in quibus quaelibet pars suam operationem exerceret pro dispositione ibi reperta.

177 Supponendum est 2o, ... audiendum in partibus Heterogeneis materiae: nempe, quod ut partes sint Heterogeneae, quaelibet materiae ... ab intrinseco petit eam partem corporis, quam informat, et non aliam: itaque pars

auditiva &c. extra sua organa auris, & visiva oculorum, appetitiva cordis &c. Deinde, si pars visiva auribus uniretur, videret. nec e contra, si auditiva in oculis resideret, ibi haberet visionem. ibi haberet unionem, quia neutra haberet potentiam ad exercendum in subiecto alterius, nec dispositiones requisitas ad munus suum ibi exercendum.

178 Haec potius dicenda ad doctrinam supra traditam de quibus intensionis, dico 1º: posse esse animalia quorum partes sint homogeneae, sive heterogeneae. 2ª non repugnantia. Probatur a pari, animalis perfecti, quod tota audit in auribus, & tota videt in oculis, & cognoscit in capite: ergo sicut animal perfectum habet intimas potentias ad exercendas quamlibet corporis operationes, sic etiam poterit animal perfectibile imperfectius partes habere. Probatur de heterogeneis: nam conformius est entitatem habentes partes accidentibus, & notabiliter distinctas, cum habere heterogeneas, quam homogeneas, ut patet in terra, & aqua, quorum partes homogeneas admittimus, quia omnes similes sunt; at partes animae distinctas habent notabiliter distinctas, ut constat ex diverso organorum, & dispositione: ergo conformius est, cum partes heterogeneas ponere, ac proinde dabitur animal, cuius partes sint sive homogeneae, sive heterogeneae.

179 Dices contra heterogeneas: si partes animae essent heterogeneae, essent diversae speciei: at entia diversae speciei uniri non possunt ad unum componendum: ergo partes animae heterogeneae esse non possunt. Sed sequela maior falsa est: datur enim heterogeneitas, quae non accedat ad diversitatem specificam, ut diximus de gradibus intensionis; minor simpliciter etiam est falsa: nam materia prima, & forma substantialis cum unione, unum substantiale componunt. imo plura omnia animalia, quae distinctae mixta ex corporibus diversis mixtis: at entia diversae speciei completa uniri non possunt, concedo, incompleta, omitto minorem. entia diversae speciei incompleta uniri non possunt, nego minorem. Entia completa, ut sunt lapis, & leo, homo, & planta non possunt unum componere, quia sunt entia completa, at vero materia, forma, & unio de facto componunt compositum substantiale, quia sunt entia incompleta. ens enim incompletum est, quod cum alio ordinatur, ad aliud componendum. Cumque vero partes animae ordinentur invicem ad unam animam componendam, sunt incompletae, & proinde uniri non possunt. Concedo Quaest.

180 Absolute quaestiones resolvunt.

181 Cum multitudo ne possit esse partes animae diuisibiles docuerimus; restat modo id quod absolute sentiendum sit, an statim, producendo, ubique partes animae in Hispani diuisibiles esse homines. Ad auertatum sequentium e nis, quae esse non omnes intuitioni explicaximus. Dico: non esse multiplanda praedicata entitatis sine fundamento. Et multa planenta. Si partes animae diuisibiles essent homines: sed ii homines. Antecedens patet quia quaelibet pars animae rationalis sufficiens est ad exercendas omnes viuentis operationes: sed sine fundamento multiplanenta praedicata partium animae ad singulas uiuentis operationes. Antecedens patet: nam eadem anima rationalis sufficiens est ad uidendum, audiendum &c.: ergo ex ipsis poterit, quaelibet pars animae. Consequentia quia sunt non multiplanda praedicata animae rationalis pro diuersitate operationum. Alioquin, nec praedicata partium animae essent multiplanda. Probant aliqui: nam si partes animae essent homines, non solum pateretur plures uirtutes diuersas, quia anima tantum petit unam suam partem solum pro ad uidendum, et reliquas partes ad id non habere uirtutem: et reliquas partes, quae ipsae animae uirtutes patitur diuersas.

182 Dices: ex indifferentia animae rationalis ad quamlibet viuentis operationem non recte inferuntur indifferentias partium animae indiuisibilis; quia aliunde constat, animam rationalem esse indiuisibilem: at uero cum oppositum constet de anima bruti, sit illius distinctio ex varietate operationum recte argumenta partium esse certas. Contra, quod sit distinctio et animae rationalis indiuisibilitas, sic etiam constat homogeneitas partium animae; cum non sint multiplanda praedicata, et uirtutes, animae sine fundamento, quod non tamen recte argumenta, sit collisitur ex anima rationali; quae cum una sit indiuisibilis entitas, indifferens ad diuersas operationes, et ordinata: ergo similiter poterit eadem pars animae eamdem indifferentiam habere ad homini, et illas ad proprias, ad homini similem operationes.

183 Obiicies 1º. quaelibet pars equi non petit determinate dispositiones capitis, cordis &c.: ergo dantur partes, quae determinate, altera petat caput, altera cor: ac proinde partes heterogeneae. Antecedens certum: similiter partes essent heterogeneae. Dico non ante: quaelibet pars equi non petit determinate dispositiones capitis ad se determinate tenendas, distinguo antecedens: casu: si obliqua parte tenendas indifferenter, nego; itaque quaelibet pars animae est indifferens ad cerebrum, cor &c. quae indifferentia oritur ex eo quod, quaelibet pars posita cor, uel caput, cum quaelibet pars alias exigat ad integrandam animam equi. Hinc

ecuit

e

qd indiffra cuiuslibet tuiatr ab oibus diminctibe, rat qd tota collect. Utrumq; aiq; petit de ratõe oes equinas dispões ab orga. sut indiffra mag ad Hamiliagoritr ab indiffra suur fiarum, quglibet diminitibe poet infrare mag; ad qd m. n. e indifferens ad fias: quippe aliquas deuet here.

Et instas: qd a diuersitate dispoug fig equi, et Leonis, zonis, et aque n bene arguitr distio specifica Harum formarum. pbo csaq: si quglibet ex his sui heret dispões alterius; utraq; easd operaões exerceret, ut nos diseximg, de ptibus aiq equi. Leo, nando illatnet ad pbaes aedaõ dispaxites: nam oes ptes aiq equi indantr ad unas aeas disponendas. ac pde quglibet respexe poet indifferentr quasq dispões. at qd ptes Hoc aiq equi, et Leonis n rdantr ad unng disponendug. et potius plura petunt dponere quia ptr indifferentr n respiunt suas dispões. qd quglibet de frate suas petit. suas petit. 184

185 Instas iterum ex operaõbus diuersis quenientibus a priis xa. distis, recte colligimus ipsa prã ee diuersa specifice. et diuersis eent operaões quenientes a ptibus aiq distis: qd diuersa specifice si ipse aiq ptes: csa e bona. maior e prius, ex quo a posteriori diximus Hoes et Leonem. minr e certa, nam diuersa sunt operaões auxium cordis, et oculorum. ad qud mag: ex operatibus diuersis quenientibus a priis xa. distis precise, recte colligimus, ipsa prã ee diuersa specifice, nomares. ex Hoc et alio cas. qde mares. Deinde qde minres, et pbaes illus. Itaq; ut ex diuersitate operaõug inferatr, prã ee diuersae speciei; deuet addi; nullum dari finctus, ut una ca heat eandg uirtes, qm altera. ex eo q la demus aias aralles, solem, et zonem diuersas operaões here, qn plene inferatr diuersitas specifica in us prii. colligimus qd, hoes, et Leonem specifice differre; q. in illis cernimus diuersas operaões: et quinde nullus datr finctus, ut Leo posit pducere operaões Humanas.

Ar. ores qd. Si partes animae eent hones, sequeretr, qd equus qd a consitaret ex pluribus animalibus adequatis adequatis adequatis adequatis adequatis adequatis animalibus adeqtis et Hoc e absurdum: qd ptes aiq n sunt hones. 186 sequella maior: nam ps res sidens indiuidua, quantum e ex se drutra posset exercere oes equi operaões, ut revera illas exerceret si poneretr

in auribus, corde, et reliquis partibus: quod idem viventes fit de quali-
cumque alia parte; ac proinde quaelibet pars est adaequata anima equi: ergo plures si-
mul equi animae adaequatae. Non sequitur illatum maxime ad plures, dispositione animae: nam pars
residens in oculis posset quidem exercere omnes equi operationes collectis hominibus,
dimidia, quod absurdum; quia pars equi non potest simul exercere naturaliter omnes equi operationes;
propterea debent poni alliae animae partes, quae reliquas equi operationes exer-
ceant. Potest tamen quaelibet pars animae illius exercere hanc, illam, vel alteram
operationem: atque ideo sunt honeste, nec plures animae adaequatae, sed una anima equi adae-
quata in omnes alias partes; quia simul, et collective possunt exercere omnes equi operationes.

187 Ad ini-
tium: ergo si quaelibet illius animae pars, quae est indifferens ad videndum ponere esset
in corpore equi pleno oculis, exerceret sensationem. Et corpus illud nullum
aliud nisi haberet. Non consequens; Et si quaelibet animae pars sit indifferens ad quam-
libet operationem, quaelibet tamen petit aliam partem solum indifferentem; quia quaelibet componit com-
pletum unam integram animam, unde quaelibet deficiente caeteri vita inferantur,
dicitur si pes abscindatur non mente reliqua maneret. Et cum aliqua vita: et
si pars a qua potissimum vita pendet, deficiat, ut si partes cordis, et cerebri,
tota anima perit, quia sine illis partibus principalibus caeterae durare nequeunt.
Unde quaelibet reliquas petit, et collective omnes debitae petit venire illa externa
ad sensum exteriores.

Caput 6um

Illationes ex dictis.

188 1a: quod partes animae plantarum, quas vidimus esse divisibiles, sunt genere. Patet; quia
diversa, et notabiliter differentia habet arbor, alia in trunco, quam in ramis,
et foliis. Et nullum est fundamentum ad ponendas honestas rationes in parte animae
in trunco residente, et in parte animae residente in ramis, et foliis: ergo
diversae, et honeste sunt esse animae partes. Unde inferentes eas animae partes petere eas
dispositiones, quod probat honestas illarum. Nec dicas, quod esset plures species, si-
quidem differentia notabili arguit differentias specificas: Non enim. Non obstat, ut eas
int partes uniantur, quia tantum essent diversae in specie incompleta: non diversae specie
incompleta, ut et speciei notabili.

189 2a illatio sit: partes unionis animae, dicitur honeste

& similes substantialiter· quae resolutio est Patris Hurtado: Confirmatur: diversitas unionis sumitur ex diversitate extremorum; & extrema, quae uniuntur per unionem, sunt eiusdem rationis, & homogenea: ergo partes unionis sunt similes, & homogeneae. Maior est certa, quia essentia modi tota est in ordine ad rem, cuius est modus, cui accommodatur· Unio res absoluta· minor probatur: nam sive anima sit indivisibilis, sive divisibilis, & materia sunt substantialiter eadem: ergo extrema partium unionis sunt eiusdem rationis, & homogenea, ac proinde & ipsae partes unionis. Dixi, substantialiter esse similes: nam accidentaliter sunt dissimiles partes unionis, sicut, & partes animalis: quod certum est: nam diversas exigunt dispositiones capitis, & cordis, quod sufficit ad differentiam accidentalem.

Dices 1°: unio capitis, & cordis equini differunt specie, casu, quo eius anima distaret partibus hominis: ergo etiam de facto eadem unio capitis, & cordis eiusdem equi: nec non & hominis differunt specie, non concedo: disparitas est clara: nam in ea hypothesi partes unionis equi unirent extrema diversa in specie, saltem incompleta, quod sufficit, ut uniones etiam essent specie diversae, & heterogeneae de facto autem cum anima equi sit eadem in omnibus partibus, & materia eadem non ad disponendam unionem: nec quidem partes quae sunt homogeneae, ut ego defendimus. quod dicendum etiam est de unione humana. 130

Dices 2°: unio capitis ex natura sua exigit dispositiones, quas non exigit unio cordis: ergo differunt specie. Consequentia recte infertur: antecedens probatur: nam unio dependet a dispositionibus suis, sine quibus stare intrinsece diu non potest. & unio capitis tantum dependet a dispositionibus cordis: nam potest aliqua capitis unio perire, non pereunte unione cordis, ergo unio capitis ex natura sua dependet a dispositionibus capitis; atque adeo uniones sunt ~~dissimiles~~ dissimiles ~~similes~~. Confirmatur: caput, ut caput differt essentialiter a corde, & non solum accidentaliter: ergo habet aliquid essentiale per quod differat; & hoc non est forma, nec materia: ergo unio atque inde unio capitis essentialiter differt ab unione cordis. 131

Ad argumentum, distinguo antecedens: unio capitis exigit per accidens dispositiones, quas non exigit unio cordis, concedo antecedens; exigit per se, nego antecedens. unio ex natura sua tantum exigit dispositiones, quae variae sunt, ut anima sit in materia unde fit, quod sanguinis conversatio in carnem, permanet eadem unio, quae erat unio sanguinis; unio ergo dissoluta, quia perit temperamentum ~~acquirunt~~, quod anima acquirit si alterum deficiente, alterius forte substituta, ut contingit in conversione sanguinis in carnem, unio non dissoluta. verum tamen est, quod unio capitis ex dispositione, quod anima 132

ara ubi intro ad liceri ad asit petit capiti dispositionem, et non condi: quod prae accens e unioni duplex. Ad 3 latines, nota manu: caput m., et cor. 16 luj differunt accidentaliter orta ea diversa a mirabili; et varietati corporis dispositione petita ab ara rationali ex natura sua.

193 Secundo illatio est; caecum, quo excaecanta oculi, abscindanta pedes, parti alia pars animalis perfecti, vero equi cujus ara manet tam integra, quam alia alterius equi animalis, quae habet ora sua organa expedita, et illaesa; sicut accidit hodie, et ex apertis est quod cum ara sit indivisibilis ab ejus membro, parte corporis, ipsa ara non abscinditur alioquin esset divisibilis: Tertio illatio sit, si partes a ... generentur, ut non augmentare ... ; tunc partes animalis nec non ... uniones substantialiter different: quae illatio colligitur ex dictis toto hac quaestione: nam quaelibet pars animalis habet partes aliquas substantialiter divisas ab altera: quod ex etiam probat, uniones illius aliquas substantialiter differre ... dicta.

Quaestio 3a

De Speciebus Impressis.

Caput primum.

194 ## De natura, et munere Speciei Impressae

Adeo divisi fuere antiquiores philosophi circa species impressas, ut alii eas necessarias judicaverint ad omnes potentias; alii e contra eas superfluas omnino potentias censuerint. Alii melius mediam tenuere viam, asserentes, in ... ad aliquas potentias exceptis ... necessariae esse species impressas. Dixi exceptis: nam ... alii ... quae ... non ..., ... esse non ... . Breviter quae de speciebus ... expediemus: nec alii, quae ... utilioribus ... calamus ... subripiamus.

195 Dari, et existere species impressas extra dubium videtur ex illo D. August. testimonio, ex solo, et dona parit notitia, ex quo manifeste colligitur species exactas ... cognitio, seu notitia ... saepe ab ... ... ut ... existens, non existenti: tunc ... procedit cognitio ab specie ... existente vice ... deinde haec species ... suadetur; quod dum ... perceptibile esse indifferens

sit ad plura obta cognoscenda, necesse e, ut ab aliquo detrahatur ad hoc

potius, vel illud obtum cognoscendum: qd detrahat' dicitur spes impressa.

dicitur impressa a distne speciei expressæ, quæ e ipsa cognitio strictum

quia ab extrio advenieris imprimitur poæ: dicitur intionalis, q' deserviat

cum poa intionali ad producendam cognionem. Hoc tn n' tollit, qd sit entitas

phica, et potiba. § 36

Contra deffinitur spes impressa: qualitas poam cognitibam de-

terans, et cum illa ad cognionem effective concurrens. E qualitas, nam

ad oia munera spei obeunda sufficiens e entitas accidentalis, ut ex in fra

dicendis constabit: determinat spes poam cognitibam, quæ tantum capax e speciei.

Quæ determinatio n e fisica, qualiter determinata poa pr spem expressam, seu cogni-

onem. E effectiba, quoniam speciei complet potam primam cognitionis productri-

bam: E.m. poa cognitiba ex se dicitur remota, quæ proxime completur

pr speciem, alitter qd quaenetus expra, et specie n posset producere nisi cog-

nionem obti, cuius hēt spem. Hinc e, qd speciei dicitur dictalis re pratio

et similitudo effectiba obti, quia producit repraentationem formalem. Dicitur pnt-

dicaria obti, quia conexit vices obti, sit effective concurrere cum poa, qd

ipse faceret, et facit obtum, cum adest. § 37

Inferturs 1°, n' requiri spem impres-

sam ee eiusd speci cum obto, neq' perfectiorem, vel eque perfectam, ut in-

dicant doctes, nam tes pt posse dari spem impressam Dei, et spem cor-

poream rei spiritualis. Quos errare suadetur 1°, et sub prior illatio. q' in-

de sequeretur n' posse dumnor in eod subto spem nigredini, et albedi-

ni, et possunt: sub m. in ead pte aeris, vel in speculo, et oculis ex-

sunt spei nigredinis, et albedinis, qualiter ea n' possunt albedo, et

nigredo: e spes impressa n' requiritur ee eiusd spei cum obto. 2°. q'

spei, qua Angelus superior cognoscit inferiorem e imperfectior ipso

cognito: hic enim e substa, spera accidens: e n requirita e equa-

litas inter spem, et obtum. 3°. q' spei expressa, seu cognitio de se summe

e imperfectior ipso obto, qd n semel e substa, spirale, et infinitum;

cognio a accidens corporea et limitata: e et spes impressa ee

poterit imperfectior obto. 4° q' tam in proportionatum e obtum spirale

et supernale cum spe corporea, et nale, quam spei supernalis, et spiritualis.

cum obto corporeo, et rnalli: et parte dari poet: et parte dari poet
Spes supernaturalis nalli, et Spiritualis corporeo: ergo ultra est d. D.

198 Tandem impugnanda theologia a priori: q n assignat entitas imperfectior, quae deberet ad cognoscendum obtum se ipsa perfectius, et sibi imperfectior operatione ad quam inadequate concurrat: ergo n assignat Spes imperfectior obto, ad quod cognoscendum deberet. pt cons; nam illum potest capita in anti assignata posset assignare. Pbr ans: nam cognitio, qua Deum et Lapidem cognoscimus est imperfectior Deo, et Lapide, ut ex se pt, qua cognitio non deberet ad Deum, et Lapidem cognoscendum: sed [illegible] apud theologiam, sed solo, producit substantiam, quae imperfectior est: ergo nullum est caput, unde assignet Spes esse imperfectiores, et inaequales obto.

199 Quod si Spes dicta, esse eiusdem Spei cum obto, debere cum illo proportionari, et similes esse illi, intelligendum est, n de similitudine phica, et entitativa et in esse reali, et phico, ut satis constat ex dictis. Et virtute generaliter intentionali et in esse repraesentationis, quod nihil est aliud, nisi, quod Species impressa sit virtualis repraesentatio obti, quatenus est principium effectivum repraesentationis formalis, siue cognitionis: siue ipsa cognitio est repraesentatio formalis obti: et hac de causa Spes dicitur esse eiusdem Speciei, et similitudinis intentionalis cum obto, q in esse repraesentationis facit idipsum, quod obtum praesens faceret.

200 Sed dices 1o. Species impressae, esse, quae usui postea per impressa est nullo; et ca naria in indiget detractione: ergo n indiget Spe impressa, consequenter Spei n exit. Pro: si intus habeat Spem Pau, n tamen semper inactale Pauli cognitione: ergo n habet detractionem ad cognitionem Pau. Cons infertur: nam implet detractionibus ubique actu ad quem detrahit. Ans est certum: nam saepe intus habet cognitiones Pau ab Specie excitata, quae antea dabatur ipsi intus ubique cognitione. Ad illum, Distinguo maiorem, et consequentem minorem. Causa naria sufficienter applicata n indiget detractione, Distinguo maiorem: n sufficienter applicata, subdistinguo minorem. Verumque est quod intus est causa naria n sufficienter applicata, donec [illegible] obi de: sufficienti, qui etiam est causa naria; [illegible] n tamen cum cuiquumque ma: et tantum cum causa sufficienter applicata: Unde sub

zonis eget a platne, ut detreta ad operandum, Si leta intus eget Spe impressa.

201 Ad 2um, omitto ani, et dispono cons: quod non hec determinatio finale ad cognitiones Petri, idest cons determinatio virtuale non cons. determinatio finale e ipsa cognitio, que exercitum intus: determinatio virtuale e id, quod expte actus, si complet potens ad hunc potius actum, quam ad aliud, quod proprium e Speciei impresse. Itaque intus, qui rae sui indifferens e in actu 1o ad cognitiones Petri, et Pauli, cum Specie de Petro determinatur ad cognitionem Petri eliciendam; utrumque s. conjunctum ex intus, et Specie Petri non potest producere aliam, nisi cognitiones Petri: propterea quod Species dicitur determinatio virtuale, hoc e, complementum potentie proxime ad cognitiones de Petro determinate habendam.

§.

Caput 3um

Que potentie utantur Speciebus impressis?

202 Dubium e de fere omnibus potentiis, tam Spiritualibus, quam corporeis: de sensibus, tam internis, quam externis. Dicam breviter, quod verbi sentiendum aliquod de his obiter appetendo. Assero 1o potentia visiva utitur Spe impressa. Probatur 1a experientia nemini ignota experientia: nam in Speculo ex adverso posito incavi videtur obiectum a longe externum: et hoc fieri nequit, nisi quaedam aliqua qualitas, que e Species ab obiecto mitata in Speculum: a quo reflectit ad oculos, quos ad visiones determinat: ergo potentia visiva utitur. 2o experientia, nam unius, et eiusdem obiectum solet multiplex apparere in eodem Speculo, quod hoc e multis orbibus excavatum; et illius ro alia e non potest, nisi quia Species multiplex illius obiecti adeo separat obiectum in quibus orbe Speculi: obiectum enim non multiplicatur, ergo debet Species separata ab aliis suis intermediis separationes efficit: ergo visio habetur beneficio Speciei impresse.

203 Utraque experientia confirmatur ...

a priori, et pbr: Sunt delusiones: nam pot[entia] visiva ex se est indifferens ad plura obiecta videnda: ergo indiget determinatione ad hoc determinate videndum obiectum. Atqui haec determinatio est species impressa: ergo potentia visiva utitur specie impressa. Contra tamen. Dices, obiectum per se ipsum determinare potentiam visivam. Sed contra, quia licet obiectum non est sufficienter applicatum, ut quando existit a tergo: tunc enim tam applicatum est, ac obiecta quae sunt trans speculum. 2do quia aliquando videtur obiectum non existens, ut quando funiculus accensus in gyrum revolvitur, et apparet circulus igneus, qui revera non est. 3tio quia alioqui obiectum multiplicaretur, quando apparet multiplex illius repraesentatio, ut dicebamus num. ante, quod repugnat.

204 Dices iterum: in speculo non videri ipsum obiectum, sed quasdam illius imagines ibi efformatas beneficio luminis, et coloris. Sed contra 1o quia hoc est effugium immane a nemine patienter sustinendo. Contra 2o quia intelligi non potest, quomodo illa similitudo efficiatur in speculo, nisi, quatenus obiectum mittit suas species intentionales. Contra 3o quia eadem similitudo formaretur in quolibet corpore opaco et polito [?], quod non accidit. Dices tandem, et tamen experientia probare, specula esse idoneas machinas, ut obiecta a tergo existentia detrahat potentiis [?]. Contra, nam requiritur idoneitas speculi natura speciei immissione in speculum; siquidem hoc non tolerat positiones [?] obiecti, quae secluso speculo, videri non poterat. Contra 2o, quia si loco crystalli poneretur aliud corpus opacum non videretur obiectum, ut videtur in crystallo: ergo ideo est, quia tale corpus opacum incapax est reflectendi species ad potentiam, cuius reflexionis capax est corpus diaphanum, quale est crystallum.

205 Tertio. Experientia desumpta a perspicillis, quibus oculus non iuvatur ad videndum obiectum, quod absque illis conspicere nequit. Videmus quippe viros laborantes beneficio perspicillorum videre obiecta, quae alias videre non poterant. Cuius ratio est, quia species visuales [?] in crystallo adunatae acrius conveniunt ad potentiam visivam, ideo quod subiebant [?]. Vel adverte, quod si lumina crystalli sint convexa, obiectum repraesentatur maius, et dilatatum; si vero lumina sint concava obiectum repraesentatur diminutum, et brevius: cuius differentiae ratio est, quia in-

in Cristallo Concava dillatantia, et extrinsecus Spec. in Concava aute
magis adunanta, et conglomerantia Spec. Quum m. obtinetur, scilicet
non transeat per Cristallum, neque inde sit tam extensum, tam diminu-
tum, necesse est, causam differentiae fieri ab specie impressa in potentia emissa,
Atque adeo potentia visiva utitur Spec. perceptibus. Tertia experientia est: quod si in-
terponatur, et obtinetur intermediatum aliquid corpus impeditur potentia ad videndum.
Id ubi accidit, quod prohibetur aditus spei: ergo etc. 206

Assero 2.º potentia audi-
tiva non utitur Spe impressa: Probatur: sonus per se ipsum potest pervenire ad
potentiam: ergo non potentia auditiva utteretur Spe, eet quod sonus per se ipsum ad
potentiam pervenire non posset: ergo non utitur Spe. Minor est certa, et con-
stat: Maxime de Probatur: quod nulla repugnantia apparet in eo, quod sicut
calor extra situs per totam spheram, unus alium producendo, sic etiam
sonus diffunditur per totam suam Spheram, alius alium producendo.
Sed dices: Unde nobis constat, quod sonus sonum producat. Respondeo
quod ex eodem capite, ex quo adversarius constat, sonum producere suas
Species. praeterea probabilius est, sonum producere entitates sibi similes, quales
est alius sonus, quam Species sibi dissimiles. Dices Unde, dum in
musica arte, et musica est dulcedo, et ubi est de vocibus proveniens
diversus a veneconclatis instrumentis, non potest utterius producere tertiam arte, et ins-
trumento, a quibus primo producitur sunt: ergo naturale est producere Spes sono similes. 207

Sed Contra-
videtur: quia non invadat aequus intellectum, quod nobis obiicit: Sed motus
tunc sonus est ditus ex terminis musicae, et de concordia instrumentis, non
potest producere alium sonum, cum posset producere Spes illius? Quae-
cumque distantia pervenit ad aures. Respondeo omnino, quod licet tunc sonus produci
non valeat absque arte, et instrumentis; sibi tamen talis sonus suos producit
sibi similes. Sicut odor, ut licet producatur esse ex corpore odorifero,
odor a semel productus alium similem generat absque corpore. 208

Obiicies tamen
Primo: Color licet ex parte obiecti, quae ex distantia sua potione disp-
ositione de Visu. Sint ex reflexione Coloris in oculis aere collecta
quod potentia visiva utatur Speciebus impressis facta ex reflexione

soni collecta, ad auditiva ultata eius spe impressa. Haec a
reflexio fit, quando vox in rupibus reflexa, et formatur echo
quae potentiam auditivam ultra spe impressa. Neq., nam de ang. etiam
color non producit alios colores. Unde, ut videatur in speculo necesse
est produci sui species; at quod sonus producit alios sonos, ut vidi-
mus à 206, qui se ipso, detrahit potentiam auditivam; atque adeo illa
potentia non ultra spe impressa. Echo ergo non est species soni, sed alius sibi similis
sonus in cavernis productus. ∫

209 Obijc. 2°: Vox concionatoris se ipsa non
pervenit ad aures illius audientium; et ab omnibus audita est; ergo perve-
nit media sui spe impressa. atque adeo potentia auditiva ultra species
impressa. Maior certa; nam saepe longius distat concionator à
pluribus audientibus, quam est quod audiri solet à proximioribus, et
à remotioribus à suo gestu; et si vox per se ipsam perveniret ad
aures, nequaquam ab omnibus audiretur: ergo etc. Resp. distinguo maiorem: Vox concio-
natoris numerice sumpta non pervenit ad aures illius audientium, concedo
maiorem; Vox concionatoris specifice sumpta, nego maiorem. Vox illa non;
quae edita à concionatore cito perit. Sed alias sibi similes producit,
et haec alias: et quia aliqua similis per se ipsam venit ad aures;
in quo nulla maior mihi apparet difficultas, quam in eo quod tanta vox similes producat, quae ad aures attendat ∫

210 Sed instas: nam inde sequeretur, quod
in templo, vel aula vel audientium plures illae voces, quae tanta similitudine
producuntur: quae nulla est similitudo. Nam falsum omnino est, quod sequitur ex
experientia. Retorqueo instantiam: nam idem sequeretur, si non vox, sed species
illius producentur; inde idem argumentum fieri potest in specie per visionem re-
flectente in speculo: nam deberet in aere intermedio totum in-
ternum, et speculum apperere imago, et separatio, quae cernitur in christal-
lo. Ad ergo: nam sonus illi producuntur successive; alio destructo
alius producitur. Dicendum ergo, sed non exeunt. Sed de specie soni dicere te-
netur adversarius. Universale, a. species non efficiant illam separationem, ubi vis
sed tantum in christallo, quae est capax, ut ibi species lordunente ad se-
parationem, quod efficiendas.

W ~ Instas iterum: quia quando quis audit vocem, non solum
audit sonum, sed etiam cognoscit, unde veniat statum. Hoc autem fal-
sum esset, si daretur multiplex ille sonus, qui a nobis asseritur: nam
sonus ultimus prope meas aures productus, indicare non potest, ubi primus so-
nus producebatur, videlicet locum resonantis: quod id fieri deberet media
specie. Et, ut vides, ideo sonus potest in specie ultima ad meam au-
rem perveniente. Respondeo: quod sicut species prope aures producta habet virtu-
tem repraesentandi locum ubi facta est vox, ita sonus prope aures editus
habet virtutem indicandi locum, ubi primus sonus productus fuit: nam in-
dicat, qua parte, propagatus veniat ad aures.

Circa reliquos sensus ex- 212
ternos, assero 3°: non mediantibus speciebus impressis, quae dicuntur coniecturae, et quae
facile: nam obiecta horum sensuum, seipsis, applicari possunt potentiis, illasque
determinare immediate; et ideo ponerentur species, ut determinarent potentias
ad obiecta, quorum loco ipsae subrogantur species: ergo reliqui sensus non
utuntur speciebus impressis. Maior est nota ipsa experientia: nam odor,
sapor, et aliae qualitates, quae sunt obiecta horum sensuum, per se ipsa percipiuntur a
gustu, tactu, et olfactu. Minor est doctrina communis, et communiter inferentia.

Dices 213
2°: non solum percipitur a potentia odor sibi propinquus, sed etiam distantior: ergo
se ipso non determinat potentiam olfactivam, atque adeo percipitur per sui speciem.
Valent aliqui. Odores distantes, se ipsis, accedere ad potentiam aliquid per
medium producendo, et, ut bene notabit Arriaga. Non est substinenda so-
lutio: nam si odor distans a potentia, se ipso, perciperetur, etiam cognosce-
retur a potentia ubi esset, quod non contingit. Melius ergo cum ipso, negatur antecedens:
solum percipitur a potentia olfactiva odor sibi immediatus, non tamen odor ille
distans.

Dices 2°: corpus odoriferum non applicatur immediate potentiae: ergo cum 214
speciebus, mediis quibus applicetur. Nego consequentiam: nam odor ille corporis producit
aliud, et hic aliud; unde aliquis ascendit immediate ad potentiam. Ascendit
autem odor, quia subtilissimas aliquas partes corporis exhalantes, quae cum levis-
sime sint, facile attolluntur ad potentiam: Et, quod frequentius accidit, odor cor-
poris producit aliud in aere, qui pervenit ad locum ubi ~~residet~~ olfactiva

eo manifeste colligatur, nam si spiritus exprimas, nullus nexus, attractio et desperationes, nullus odores percipies. Dices 3.° obstructiones sunt nimis crassa: ergo sunt improportionata, ut immediate deserviant cum pota ad actus vitales, ac proinde deberent media sui specie crassus tamen. Respondeo contra adversarios, quando postea etiam materibus sensationibus nimis crassus obstruitur? praeterea; quia dispensaverit speciebus sensorius obstructus in corruptibilis, nam ipsae species crassissimae etiam exerunt, nisi ab adversariis subtilicenti.

215 De suo a. interno dicendus, etiam utitur speciebus impressis. Probatur breviter: quia forma in his, tamen dicitur data memoria praeterito obiecto. Et potentia interna non determinata ad tales actus, neque per obiectus, quod non est, neque per se ipsam alioqui semper esset in actuali memoria, neque per actus, quia aliter deberet potentia et species: ergo determinata per speciem relictam ab actu praeterito sensationis externae. Maior, quoad attinet ad brutus, constat ex cap. 1.° Censae. Cognoscunt enim possessores suos, quae sua deserere a., quod determinate sui distantibus ab tactu externo sensationis falsissimo est: nam huius actus tunc non exit, atque adeo non est, a quo determinata potentia interna nisi ab specie impressa.

Caput 3.um

216 An intellectus utatur speciebus impressis.

Dixerunt aliqui, intellectus non indigere specie impressa, eo quod intellectus semper operatur comitante phantasmate, ideo quod videlicet non habere speciem minus. Et communis praevaluit, quae docet intellectus utitur speciebus impressis spiritualibus distinctis ab actu corporeo phantasmatis. Quod ut ab aliquibus suadetur; quia actus phantasiae corporeus est; intellectus vero operatur cognitiones spirituales: actus autem corporeus deducere non potest ad cognitiones spirituales. Et rursus solet haec solutio a pari: [illegible] sic etiam species impressa, quae intellectus non est, ducunt ad actus vitales. 2.° probari solet communis [illegible], nam intellectus multa cognoscit quae non percipit comitantibus phantasmatibus, qualia sunt Deus, Angelus, substantiae corporeae, et plura alia insensibilia; et actus, quibus haec dicta cognitio fieri possunt a phantasiae, quae solum percipit sensibilia: ergo eos actus producit

mediis speciebus; et recurrunt etiam illi, qui illas species intellectus acquisivit per phantasiam: dum enim est in corpore, nil cognoscit independenter a phantasmatibus: ergo sicut phantasia concurrit ad productiones earum specierum, poterit etiam concurrere ad cognitiones illius obiecti.

Propterea difficilis dicta est probatio cui assertio nostra P. Arriaga. Potest tamen sic probabilitatem habere, quia saepe obiectum non potest, se ipso, determinare intellectum ad cognitiones: ergo determinatur ab specie impressa. Ita ... et antecedens probatur; quia saepe obiectum non existit, cuius tamen recordatur intellectus; et tunc obiectum determinare non potest intellectum ad cognitiones. ... maxime quia saepius intellectus reflexe cognoscit, se cognoscere, aut cognovisse aliquod obiectum: et obiectum huius reflexae cognitionis iam non existit, quod erat directa cognitio, secus intellectus ad hanc directe cognosceret. Atque adeo non existit obiectum, quod determinare possit intellectum ad cognitiones: determinatur ergo ab specie impressa relicta ab obiecto. Quod ulterius confirmabitur ex dicendis. 117

Dices 2.°, satis determinari intellectum per actum phantasiae, et dictam ex conquerendo: intellectus dependet a phantasmatibus operatam: ergo non requiritur species impressa. ... quia actus phantasiae ad summum complet intellectum, quantum producit species, quae alioquin hic non possunt ... ad productiones cognitionis aliquod ... nullius non est determinatio phantasiae, cum ad id sufficiant species spirituales. Cum autem ille loquendi modus, intelligendi est, quantum semper ac intellectus operatur praevie operatur phantasma, non quantum huius actus determinet, aut concurrat cum intellectu ad cognitiones spirituales, ideo tamen, ingeniosius R.P. docuisse intellectum non indigere specie impressa ad varias obiecti cognitiones; quia ad hanc asseruit sufficienter determinari intellectum per phantasiae actum, qui est obiecti repraesentatio. Quod si illi obiicias, hunc actum esse corporeum, cognitiones spirituales, ait, quod etiam actus intellectus est ... quem tamen producit species, quae ... non est, qui dicendi modus satis probabilis est, et sequi potest. 118

119 Dices 3.° ... obiici solet, id quod supra tetigimus a n.° 200 ... contra species impressas, nempe: intellectus est ... et ...

n indiget determinatio sui ad operaes: ergo intellectus n indiget est
Spe impressa, que e determinativa, et complementum poe. 2º: quia, si
intellectus haberet Spem ad Pri cognitionem semper eet in actuali Pri cog-
nitione: Cons.m. Spes determinatiua. connotat a. determinatiua sine actu,
ad quem determinat; atqui n semper intellectus e in actuali Pri cognitione:
saepius m. illius obliviscitur: ergo intellectus n utitur Spe impressa. Videri
eas plures aperies, Vide ille citatum numerum 200, et seqntem.

220 Ex dictis 1º Colli-
citur. Intellectus utitur Spe impressa ad apprehensionem, et Iudicium
Pa. quia hi actus produci deuent ab intellectu determinato, et complemento
ad operaes. Atqui id n poest facere obiectum, ut constat ex nuper
dictis: ergo determinatur, et complentur ad illos actus per Spes impressas. quod
si dicas determinari intellectum ab aliis actibus; et n ab Spebus? Contra: nam
ad apprehensionem ita determinari nequit: nam haec est prima actuum
intellectus; ac proinde n datur alius antecedentes a quo possit intellectus
determinari. Pa 2º: quia nec apprehensio deservire poest loco Spei
ad Iudicium efformandum; quia hoc munus proprium e Spei: ac cum
adest, alteri se tribui n deuet. Et quod Iudicium efformatur ad-
est Spes apprehensioni inhaerens sufficienter representes obiectum; que
apparet in Iudicio; Iudicium m. id representat, quod prius apprae-
hensum e: ergo Spes propria e, que deservit ad Iudicium, n vero aliqui
actus ab Spebus distinctus:

221 Deducitur 2º: etiam ad praemissas elici-
endas prerequiruntur Spes impressae. Quod dictu probatur ex dictis, nam
cum praemissae n inferantur ex aliis actibus n possunt effici ab actibus
distinctis Spei determinantibus: ergo fieri deuent ab Spebus impressis. Sup-
ponitur m. ab obiecto fieri n posse. Deducitur 3º, ad assensum conclusionis
concurrere Spes utriusque praemissae. Pa a parite Iudicii: nam
sicut ad hoc n deuandit apprehensio, et Spes illius, sicut ad assensum
conclusionis, n praemissae; et Spes illarum deuandent. Quia ro e: nam
obiectum praemissarum, et conclusionis idem e: ergo Spes representes obiectum prae-
missarum representant etiam obiectum conclusionis; ac proinde ab Spebus praemissarum
fieri actus conclusionis. quod si dicas, ab Spebus praemissarum produci conclusionem

aliaz spez ad assum dclu, d a e; q semper fluat. Hec d. spes; qui-
ppe, rd rpius, qd Hec prestabit, prestavit etiam poet ab speciebus prima-
riarum p tr roces superiori dictas. § 222

Deducitr 4o: Intellus cognit sin-
gularia pr pprias eorum spes. Quia dclo e dos thotas adherentes
singularia cognosci pr spes universales. Pa resolutio: nam intellus
pr spez Hoi in coi n pot Petrum cognoscere: ergo illum cognit pr propriam
sui spez. Ant dstat: nam spes Hoi in coi n repnt Petri singula-
ritatem; et Hac n cognita, n cognoscitr Petrus: ergo intellus Petrum n cog-
nit pr spez universalem. Mir pbat: nam Petrus pr singularitatem distribuitur
ab singulari. Maior e evidens: nam spes Hoi in coi so. repnt pre-
dicata coia singularibus, a singularitatibus abstrahendo, selum n-
cet coi. Dstatr: nam intellus cognit obta, que percipit sensibus ex-
ternis; et sensus externi percipiunt singularia, ut talia: percipitur
m. pr usum singularis Hec albedo, Hic calor, et Hic Homo; ergo Hec
ut singularia cognit intellus, ac pt pr proprias spes, et n pr spes univer-
sales. Unde infertr, intuitiue spes universales, universalia q cognosce-
re pr proprias spes, cum Hec serviunt ad cognitiones universales concurre-
re n valeant, nec spes singularium ad id deservire possint. § 223.

Dedu-
ducitr 5o: Dantr etiam in intellu spes proprie Dei, et Angeli,
nec n, et aliorum obtorum, que tantum pr discursum cognoscimus.
Dico a. proprias spes, que Horum obtorum e imago, et repntatio,
et n aliorum: sicut dicimus cognitiones proprias Dei, et Angeli, quia
affirmamus: Deus e eternus. Angelus spiritualis, itta spes, que ad
tales actus concurrunt appellantr proprie, q illa alia obta repntare
n possunt. At vo Hec spes, pdictis ex solitudine aliarum rerum
universalium, ideo d fusse nimis repnant suum obtum. eteraque
improprie appellari solent, quamvis n sint quidditative, et obtive in
se, et in talio medio imperfectiori. Dlo a. pbat: nam pre-
dicte cognitiones, et actus n pducuntur ab ipsis obtis, tum q
intellus, dum e incorporeus, n cognit, nisi preeuntibus sensibus
externis, qui spiritualia n attingunt, tum etiam; q ea cognitiones

si abstractibe, et in quidditatibe: q̃ ea pducit mediis speciebus.

Caput 8vum

224 Residuae de speciebus diffes expeditur.

Pro complento quaestionis aliquae restant diffes solvendae. 1ª e: Quaenam sit cā effiens speciem? Dubitat. so. de effiente, nam mañ ltes certum e, ee ipsas aias, finales a. ipsas, earum nas, et ensas) et finales Vittales actiones. Cl. spes sensiles, indubitatum e causam eam ee obta sensilia, ex. spes albeni, ipsa albedo, et similiter calor e cā sui spei. Diffas a. so. e de cā effiente specierum spiralium, et intelligibilium. In qua n e eadē oium mens, nam aliqui docent phantasmas, seu actus ipsius mates, et corporeum cum intellu simul ee cam adequatam spei intelligibilis.

225 Nos vº cum communiori ex.

Arie sua asserimus cam adequatam speciei intelligibilis ee intellm agentem. pba: q intellus e cā effiens pductiva spei intelligibilis. Et n e fundus ad ponendas alias cas cum intellu concurrentes ad productionem spei: ergo ipse solus e cā spei intelligibilis; ac p de adequata. Pbatur 1ᵃ a: q si alia cā daretur maxime actus corporeus phantasiae: et difficile capitur, quomodo actus corporeus pducere valeat species intelligibiles, et spirales: ergo solus intellus pducit spes intelligibiles. Pbatur 2º. q aia intellus, aia separata, suffiens e conservare plures spes, quas acquisivit in corpore: ergo se solo, suffiens erit eas spes 1º pducere.

226 Dixi consulto intellm agentem: nam ex aª phus duplex datur intellus sc. unus dictus, nempe intellus agens, qui e virtus aie specierum pductiva: alius intellus dictus patiens, possibilis, seu ipsius, qui e ipsa substa aie, quaterus earum specierum receptiva. Unde

Cohorta radio actuus ex 1ª malli cognitione, ubi duas intus cognitiones Spirales producit. Pomum pulchrum 1ª emittit Spes Visuales corporeas ad potentias visivas, inqua fit tunc actus, scl visio pomi: Deinde ab his Speciebus transmissis ad phantasiam Spec producit cognitiones internas materiales eiusdem pomi: postea l intellectus opera actu phantasmatis illustratus producit Spes intelligibiles, quas spe adiutus producit consequenter cognitiones spirales ac pulchritudines pomi, affirmans, pomum e pulchrum, inquo ordine ut Visiles non eget intellectu, ut phantasia Secus deurrat ad productionem Spes sed tantum indiget illo, per quam illustratione, et separatione.

227 2ª difficultas: quomodo Verum sit per loquendo illud: ex obto, et pota pariter nostra? Resp in eodem modo deurrere obtum, et potas: nam pota semper deurrit duas visus ac ale: l m. pota e ch ohica cognitionis, S. obtus reprobus illius: (Loquor dn de cognitionibus creatis, et productis) S. obtus in tempora deurrit duas visus ac ale, et satis e, si deurrat duas visus ac intentionale sive per suas Spes. 1º modo deurrit, quando e sufficienter applicatus, ut si obta, quatuor sunt exteriorum, quibus Spes de nouo ne capimus. 2º modo deurrit, quando obtus non e proportionatus, ut diximus de pota visiva, sensui interno, et intellectui.

228 3ª difficultas e, quomodo extinctae Spes experimur quippe, non semel, nos obliviscimur obti aliquando cogniti, cuius tn iterum recordamur, quod fit, quia Spes obti, quae sopita erat excitata, et resurgit, Vnde idem obtus iterum cognoscit intellectus. Suppono 1º nullos Spes excitari, nec de nouo generari: nam saepius repente, et longo alio distractus recordatur intellectus alicuius obti, quod signum e, talis obti Spes habuisse, quae vz aliquando extinctae, quasi ex somno excitatae, quaerebas a. sit ca, seu exterius illud, vi cuius excitatae Spes, quae de Vita intra intellectum erat illius inhaerens, quaeritur in praesenti.

229 Multiplicitur id contingere potest duo tantum modos cognitione certe immediatum efficient, scilicet connexio, relatio, similitudo, aut etiam dissimilitudo unius obti. Sic tn non ut, quod visio Petro, statim recordaris eius, cum quo coniunctus — cum alto sic illius videntis aut e 1º: sic etiam audito noe filii recordaris,

sui Prei vel Inecxionis, et sic de alijs. Quia enim e: naturalis affectio, et inclinatio animalis, seu bona, seu naxia. Sic accidit, qd frequentius recordari obtorum, que vehementius odio habes, l amore prosequeris: Sic etiam melancholici obta tristia; sanguinei a. Iucundiora obta frequentius memoriae occurrunt. Aliquis etiam intus desideranti alicuius obti notitiam, tumultuarie excitat spes pr circunstantias loci et temporis usq. dum inuenit, qm desiderat, speciem, aut aliquam, cum illa connexam, siles, aut relatam. ¶

230 Quarta Difficultas e: an spes obti n existentis conseruari possit in sua existentia? Resp, qd diuinitus conseruari pot ad longum tempus, et naturaliter ad breue aliqd tempus durare. Ro 1i. e, n contradictio. Ro a. 2i e ipsa experientia, qua uidemus funiculum extremitate accensum, et in gyrum devolutum circulum igneum efformare. Cuius ro e, q extremitas accensa relinquit sui species breui aliquo tempore perseuerantes, tempore transacto. qd idem accidere obseruauit P. Suarez attentius intuenti solem, qui si statim oculos claudat, videtur, adhuc solem uidere. Sed dices: Deus etiam uidere pot obtum cuius existentia sublata, aut sit impossibile, qd implicat. Sed cum distinctione resp: si pr uidere obtum intelligatur visio obti existentis implicat, videri obtum non existens. at si pr videre obtum precise intelligatur habere visionem repraesentantem formam obiectiuam illius obti, hoc n implicat, q pot Deus conseruare spes obti praeteriti, que e repraesentatio illius obtiua. Sic enim n semel conspexisse Christum e Apostolus Dnus in Coena sub spe fit panis, ut sentit D. Thom, et alij citati a Pre Izquierdo in Pharo Scientiarum. ¶

231 Quinta difficultas e: Unde proueniat, qd citius uideatur obtum qm audiatur sonus? Videmus equidem alonge homines ligna scindentes, cuius securis ictum cito videmus, qm sonum audiamus. Idem, qd accidit in fulgure, et tonitru, quod tardius audita, qm uideatur fulgur. Ro id prouenire, q spes visuales producuntur ab obto, et statim perueniunt ad potentiam. At sonus, cum perueniat, n per suas spes, ut vidimus, sed pr alios sonos productos, qui in successiue producuntur, inde e, qd citius uideatur obtum qm audiatur sonus.

Ex quo fit, qd qdo approximatur utraq pot. sub audita sono, et videta obiecto; qa tunc sonus pertingit ad potam absq productione aliorum, et sub etiam accedit spes visualis. 6a diffas e: Cur flante vento, clarius audiatr sonus versus eam ptem, versus quam flat. Rdo, qd sonus alius producens aliquntulum moratr in productione: unde vento ventus impelente, accidit, ut aliqui sonus sub breui tempore exant, ac p inde activius operentr, dum accedunt ad potam l: versus opposita a ptem, cum sonus n deferatr ab aere, sed illius cum alio sibi exit, atq adeo remisius operatr ultimus, qui accedit ad potam. qd idem obseruabis de odore. 232

Septima Diffas:

Unde oriatr, qd post qm sonuit Campanna, adhuc tinniat. Rdo, id oriri a concavitate illius pt qm sonus reflectit, et fit Echo. qd, cum deficiat in aliis corporibus, n fit tinnitus. Et hinc etiam oritr, qd eadem vox Concionatoris n eque clare in eodem templo audiatr ptr diversas positiones. Ultima diffas: Cur vehemens sonus ledat potam, qd de reliquis sensibus etiam dubitatr: unde certa dicitr, qd pota ledit a vehementi sensibili: visa ex intensa albedine visus perturbatr, tactus ex intenso calore, olfatus, ex nimio odore. Rdo, id accidere, q sonus intensus, et idem intelige de reliquis rapit potam ad intensiam operationem; consequnterq plures occurrunt spiritus vitales, qui nimio suo calore potam sensuum ledunt. Unde in dicendo, q cum sonus n excedit potam ad operationem, eius pota minime leditr. 233

Q. 8.

De Habitibus naturalibus

Capitulum

In nulla premittit q. natura habitus melius cognoscenda.

Primo p.te questionis titulus monet, in pnti, dubium et disputationem n ee circa nam habituum supernaliu, de quibus thei disserunt. C. a. discursia tantum de habitibus

nalibus. Ad quod premitto 1.° habitus naturales esse qualitates permanentes a repetitione actuum naturalium generatas, quae inclinant potentiam, et facilitant ad similes actus producendos. Experimur namque per aliquod, nos promptiores, agiliores que ad omnes efficiendum, quod saepius fecimus: haec ergo facilitas, et inclinatio appellatur habitus.

234 Premitto 2.°, habitus supponere potentiam completam, et proxime potentem ad actus. Constat ex premisso ante, nam si habitus est facilitas et inclinatio ex actuum repetitione generata: ergo ante habitum datur potentia productiva actuum, ex quorum repetitione ipse generatur habitus; atque proxime completa. Unde potentia est causa media ipsius habitus, qui immediate procedit ab actibus. Hinc colligitur potissimum discrimen habitus ab specie impressa: nam species non supponit, sed ipsam complet potentiam proximam ad actum, quae completa supponitur independenter ab habitu.

235 Premitto 3.°, posse esse habitus in intellectu. Haec est contra aliquos [illegible]. Probatur: quia licet intellectus sit causa naturalis, non tamen petit cum facilitate operari; et eo ipso potest esse habitus in intellectu: ergo. [illegible] maior est nota: nam idem intellectus modo cum difficultate, modo cum facilitate operatur, nihilominus tamen est causa naturalis: minor constat: nihil aliud est habitus, quam facilitas ad operandum, a qua adiuvatur potentia. Confirmatur: quia non repugnat dari habitus in voluntate: suppono ergo, me habere habitum amandi Deum, et sub praedeterminatione physica praemotione, alio de medio voluntatem cogente: tunc certe mea voluntas amabit Deum naturaliter, et inclinata ab habitu: nam apud nos habitus concurrit semper ad potentiam operantem actum talis habitus: atqui voluntas in hoc casu est causa naturalis: ergo licet intellectus sit causa naturalis poterit iuvari ab habitu.

236 Premitto 4.°, habitus concurrit efficienter cum potentia. Probatur: quia voluntas operans cum habitu minorem impendit conatum: ergo quia habitus concurrit simul cum ipsa. Antecedens constat experientia. nam voluntas, quo facilius operatur eo minorem impendit conatum in operatione: sed facilius operatur operari cum habitu: ergo. [illegible] consequentia etiam constat: nam effectus eumdem conatum, et actionem ex se petit, sive effectui facilius, sive difficilius ponatur: ergo minor ille conatus quem impenditur voluntas, cum habitu operans completur a conatu habitus; con-

consequenter quae ipse efficienter concurrit cum potentia. Concurrit deinde habitus, quasi in genere Causae formalis inclinando potentiam, qui dici potest concursus formalis habitus. 237

His praemissis tota devolvitur difficultas ad intelectum, et voluntatem. Utrum in istis potentiis dentur habitus, quibus facilius suos actus producant? Prima sententia affirmat, in intelectu, et voluntate dari habitus. Ita Pater Suarez, Valentia, et Rubius, quos sequitur Linze. Tractatu secundo, numero secundo. Secunda sententia, habitus negat intelectui, concedit tamen voluntati: Ita Divus Thomas, variis in locis, quem thomistae sequuntur cum Cardinali De Lugo. Hurtado, et Arriaga. Tertia sententia omnem prorsus habitum negat dari in intelectu, et voluntate, quam libenter sequimur cum Cardinali De Lugo, Hurt. et Arriag. 4a sententia omnem per se habitum negat dari in intellectu, et voluntate: quam sequuntur aliquot ex Antiquioribus cum paucis RR.bus nostris PP.bus. [illegible] iudicium feremus.

Caput 2um.

[illegible] proferet.

Sit 1a nostra conclusio: non dantur in intellectu habitus ab specie impressa distincti. Probatur: non potest excogitari maior inclinatio, quam necessitas, et determinatio summa ad operandum. Sed intellectus cum specie impressa habet summam determinationem, et necessitatem ad operandum: ergo non dantur in intellectu habitus distincti a specie. Probatur consequentia: nam habitus nihil aliud est, quam inclinatio, et facilitas ad operandum. Maior videtur innata. Minor probatur: nam intellectus cum specie est causa naturalis sufficienter applicata, quae naturaliter operari tenetur. 238

Probatur 2o efficacius: ideo ponerentur de facto habitus in intellectu, quia [illegible] experimur aliquando facilitatem generatam ex repetitione actuum ad cognoscendum aliquod obiectum; sed ad hoc munus sufficit species impressa: ergo non dantur in intellectu habitus distincti a specie impressa. Maior est Doctrina adversariorum. Minor probatur: species impressa aliquando fit intensior ex repetitione similium cognitionum, et eo ipso sufficit ad- 239

generarent illas facilitates cognoscendi tale obiectum: ergo illa. Maior est: nam quaelibet cognitio relinquit in intellectu speciem sui, et probatur: quia ex repetitione plurium similium cognitionum fit intensior species obiecti. Minor autem sub-sequitur probo: nam eo ipso, quod intellectus habet intensiorem speciem alicuius, minus virtutis impendit ad aliquam cognitionem, quam antea, et quanto intellectus minus virtutis impendat, eo quod eam facilius habeat: ergo species impressa generat illas facilitates. Maior est certa: nam ab intensiore specie magis iuvatur intellectus. Ac proinde minus virtutis impendit.

240 Dices: Videri sequi nostra posse adeo crescere, et augeri speciem, ut intellectus nil operaretur, nam, quo magis aucta species, eo minus virtutis impendit intellectus: ergo poterit ad statum pervenire, in quo nullam impendat virtutem; et idem ego a paritate in habitibus dicto ab ipso: nam habitus adeo augeri possunt, maxime ducere, et inclinare intellectum, ita ut intellectus fere nullam impendat virtutem: ergo difficultas est, ne vestra nos, quam a nobis ipsis dicto. Respondeo ergo intellectum debere facere sicut pactum omnis ab intensitate speciei, sicut habitibus diversis, quia tam species, quam habitus supponunt potentiam, quam adiuvant ad operandum.

241 Oppones 1° Doctores saepe nos decursu Philosophiae locutos fuisse de habitibus, utrumque eos admittentes, et ut ab speciebus distinctos: ergo eos defendere tenemini; vel male locuti sumus. Certe isti tam ex ratione loquuntur. Et dabis responsum, quo Christus Dominus Pharisaeis reddidit: Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo. Nos itaque locuti fuimus de opinionibus aliorum. Sumus: non inficiamur, dari habitus; et quidem, detur qualitas ab specie impressa distincta, quae generat munus habitus. Ad hoc ergo sufficit species impressa.

242 Oppones 2° experientia: facilitas, quam intellectus experitur, quae quidem est habitus, oriri non potest ab specie impressa: ergo dari habitus distinctus ab specie. Antecedens probatur 1°: nam species supponitur ante tam cognitionem, et illa facilitas, vitas supponi non potest ante tam cognitionem: generatur enim ex repetitione actuum: ergo illa. 2°: nam ea facilitas non est simpliciter necessaria ad operandum: potest quippe intellectus sine ea difficulter operari.

atqui Species saepe esse e simplicita naria ad cognitiones obti: ergo idem. 2°: q. habitus intenditur pr actus, quos producit: at Spes intellectualis n poest pr pr cognitiones a se productas: Ho ... pbt minor: nullus actus intendit casam a qua naria pendet, ut pt in Habitu infusso, qui n intenditur pr actus, quos producit, & in calore, qui n intendit suam casam. 2°a tandem: Nam Spes deuxxit loco obti: ergo n minuit conatus pot, acp. nec illas facultat; at q solutione huius, & alius obiectionus, aduerte, a nobis n dicedi, qmbt spes ee habitus, at nari, narias ee qualites distas ab spe intensa, qdo intus experita facilites, que dicita habitus, q iudicamus eas superfluas ee. Ad argum e, noans: ad las pbaes, di ... maior: Spes intensa supponita ante las cognitiones, no maior; spei demissa dlo maior. Itaq. 1a spes, que absolute acquirita ad cognoscendum, n e intensa, nec facilitat intus; deinde 2° facta intensior ex repetitione cognitionum facilitat intus, acp. gerit munus habitus: spes a. hoc mo intensa n e, qdo cum intus deuxxit ad las cognitiones. Ad 2am pbaes, di ... mires: atqui spes intensa, saepe e simplicita naria, ad cognitiones obti; no mires, spes, ut quam, dlo mires. Ut intus cognoscat obtum, n acquirit spes intensas illius, nam las cognitiones het cum spe remissa, que postea ex repetitione cognitionum intendita; tunc q facere poet, quidqd facit qualitas ab spe dista apud aduersarios.

Ad 3am pbaes eiusdm antis, dlo maior, & no minor: Ad pbaes; di ... cam: nullus actus intendit cam, a qua naria pendet, qdo capax n e intensionis, dlo ppnes 3. qdo capax e illius, no ppnes 2 ex pla ibi allata nil pbant: nam habitus infusus capax n e augmenti, nec igni, qui calores pducit, imo nec calor alius producens, partus n intendita q met in alio subto. repetitio a. actus pducit qualita spes, que oes recipiunt in eod subto, sl in aia, acp inde actus intendit spes a qua pcedit. Ad 4am pbaes, no conam. Lt ni spes deuxxat loco obti, het etiam, qdo intensa est repetitione actuum facultatem pot & minuere illius conatus.

At vero dispariter habitus naturalis, et supernaturalis, et infusus, quare sit ille intendi nequeat. posito quod naturalis; actuum repetitione? Theologi contra asserunt, habitum infusum non intendi per actus, quos producit: Cuius assertionis ratio difficilis est. Ostendenda tamen non est ratio, quam reddit ingeniosius, et mirabili sane Theologus Joannes de Ripalda. Tho. de Ente supernaturali. Causa est quia habitus infusus fidei verbi gratia eminenter continet quemlibet actum perfectum fidei ex ordine possibilium: ergo intendi nequit productione alicuius. Antecedens est certum; quia ad quemlibet actum ex possibilibus ponendum non est alius habitus perfectior eo, qui de facto datur. consequentia patet; nam augmentum, quod habitus acquireret deberet per actus, deberet inesse independenter ab eo, consequenter actuum repetitione non intenditur habitus infusus secus accidit habitibus naturalibus, qui eminenter non continent perfectionem cuiusque actus ab ipsis producti.

Caput 3um

296 ## An in voluntate dentur habitus.

Idem ille notio quod, et de habitibus intellectus superius constituimus, sit dari de facto qualitatem, qua voluntas inclinatur ad aliquas operationes ex repetitione. Sentimus quippe intra nos ipsos aliquid nos facilitari ad hoc potius obiectum, quam ad aliud; Sic, qui assuetus fuerit velle verbi gratia, facilius illud exercet, quam alia exercitia, quibus nunquam operam dedit: quam facilitatem appellamus habitum. Praesens difficultas est, An ea facilitas, et inclinatio voluntatis nihil aliud sit quam clarior cognitio dirigens obiectum in illud quod inclinans voluntatem ex intrinseco, sive de obiecto generata? vel potius sit qualitas alia distincta a cognitione, et specie relicta in voluntate ex assuetudine, qua idem obiectum amavit, vel odio habuit? Communis sententia docet, dari in voluntate habitus distinctos a cognitione, et specie ita ex RR. Patribus Oviedo. Hurtado. et Arriaga. Salas p. 3. Clara, sect. 2a. alii tamen ingeniosi nostri, quamvis Thomae auctoritate docuerunt, dari in voluntate habitus, non tamen distinctos a cognitione, et specie.

247. Cur hic asserendus nobis est non dari in voluntate habitus distinctus ab actibus intentis, et speciebus. Ratio quia ad eam facilitatem, quam voluntas experitur erga aliquod obiectum, necessaria non est qualitas distincta ab speciebus, et actibus intentis: ergo ponenda non est; ac proinde nec habitus distinctus ab actibus, et speciebus. Consequentia certa est. Antecedens probo: nam, quo clarius repraesentatur bonitas obiecti, eo facilius voluntas in eam inclinatur. Et hoc provenit ab speciebus, et actibus intentis: ergo etc. Maior est certa; nam, quo plus bonitati sit clarius eadem proposita, fortius movet voluntatem, ideoque in obiectum magis attrahitur. Minor tandem suadetur: nam, quo intensior est species obiecti, eo actus repraesentantes bonitatem clariores, et intensiores evadunt, et consequenter facilius voluntas illud obiectum amplectitur, quam antea: ergo necessaria non est qualitas distincta ab speciebus, et actibus intentis.

Explicatur hoc: Ludo 248
ludo assuetus habet intensiores species, et actus sibi repraesentantes delectabilitatem ludi saepius expertam: Nam singulis actibus, quibus ludum exercuit, relinquunt speciem delectabilitatis semel expertam. Ac proinde species fiunt intensiores, et consequenter actus intenti ab his speciebus producti clarius repraesentant hinc ... delectabilitatem ludi, atque adeo voluntas facilius modo ludum exercet, quam initio, quin ad hoc opus sit aliquid distinctum ab speciebus, et actibus intentis. Quod autem voluntas facilius se inclinet in bonitatem obiecti praecise per clariorem bonitatis repraesentationem, manifestum est: nam qui cognoscit plus bonitatis eiusdem obiecti promptius, et facilius illud amplectitur, quam, qui minus cognoscit. Et falsum est: nam excessus ille qui est pars bonitatis, etiam allicit voluntatem, ac proinde qui clarius cognoscit bonitatem, facilius in eam inclinatur: Et idem dic de malitia, seu odio.

Confirmatur secundo: homo per peccatum amittit habitum 249
charitatis supernaturalem acquisitum, sed non ... similiter: ergo habet facilitatem sine habitu; nam post peccatum eadem facilitate producit actus, quibus assuetus fuerat. Nec credibile est, uno tantum peccato hominem diu assuetum Deum diligere, statim amittere

Amittere illas facilitates. Si non amittit habitum charitatis, et D. Tridentinum asserentem, hominem per peccatum amittere solum habitum gratiae, fidem, et spem in poenam illius. Sed Rebis cum Patre Pinze, Tridentinum declarasse, hominem per peccatum amittere habitum infusum charitatis; non vero habitus alios supernales acquisitos ex repetitione actuum supernalium. Sed dices: ergo homo in sui opposito peccati potest elicere actum supernalem charitatis, quod nemo audiet. Probo consequentiam: nam potest ipse aliis principiis naturalibus, et sub principio supernali adiuvante habet illo quod quasi acquisita ad actus supernales eliciendum; ergo, in sui opposito peccati habet illo principium illud, nempe habitus supernales acquisitus, quem per peccatum non amittit. Probo consequentiam: nam principium supernale durans sit infusum, sed acquisitum non deficit, quominus voluntati cum illo habeat virtutem adaequatam ad actus.

250 Quod si dicas voluntatem non habere adaequatam virtutem absque habitu infuso, infero: ergo nec habet facilitatem cum habitu acquisito. Probo consequentiam: nam facultas supponit potentiam in actu primo expeditam, quam habitus facilitat; sed vel se absque habitu infuso non est voluntas in actu primo expedita: ergo nec habet facilitatem; ac proinde nec habitum supernale acquisitum quem asseris. Deinde voluntas absque habitu infuso, haberet difficultatem ad actum charitatis; nam quaenam maior difficultas, quam defectus potentiae, qui defectus clarere absente habitu infuso. Dicta: nam difficultas, quam sentit in ieiunio ex eo provenit, quod illius asperitas sibi clarius proponitur, quam illius bonitas, et utilitas, quae si sibi clarius proponeretur, eam amplecteretur; et hoc proponi bonitati, et asperitatis ieiunii oritur ab speciebus internis et ab aliis:

251 Ergo habitus voluntati non est alia qualitas ab illis dicta.

Sed obicies contra nostram illam primo: illo dedita ludo, aut veneri, vix ab eis dimoveri potest, sed experiatur in eis exercitiis rei familiaris.

saluti dispendium, et alia quamplurima, quae in ijs modo; et hic homo aequaliter ... cognitiones delectabilitatis, et honestatis ... : ergo inclinatio, quae fertur in ludum non oritur a cognitione clara. Probatur conseq.: nam aequaliter fertur in honestatem, siquidem illi aeque repraesentatur honestas, et delectabilitas. Minor sequitur; quia quod saepius amplectatur ludum non minuit cognitionem de honestate: ergo inclinatio, quae fertur in delectabilitatem ludi est aliunde ductum ab speciebus, et aliis ... Confirmatur: nam ex hac opinione sequitur in Christo Domino dari habitum vitiosum. Probatur nam Christus Dominus habuit claram cognitionem, ... malitiae operis peccaminosi: et blasphemum est ponere in Christo Domino habitum vitiosum: ergo.

252

Respondeo ad hunc, hominem illum vehementius inclinari in ludum, et venerem; quia intensius proponitur illi delectabilitas, quam honestas opposita; sufficiet ... ludendi; quod si aequaliter sibi repraesentetur delectabilitas ex malitia ... ex venere, et ludo in neutrum ferretur, sed suspensus manebit; sed suspensus manebit suspensus manebit. Unde concessis praemissis negatur ... : nec refellimus ... . Ad confirmationem, nego sequellam: ad probationem, distinguo maiorem: nam Christus Dominus habet claram cognitionem speculativam operis peccaminosi, concedo maiorem. claram cognitionem practicam, et experimentalem, nego maiorem. Nulla alia cognitio virtutis repraesentat bonitatem, aut malitiam obiecti, quam experimentalis, et practica, ut certum: cum ergo Christus Dominus hanc non conderet ... operis peccaminosi, cuius Deus incapax est, et ... habet cognitionem practicam virtutum; unde est habuisse habitus virtutum: non vero habitus vitiosos.

253

Nec placet solutio ab aliquibus huic confirmationi exhibita, nempe, quod ut detur habitus vitiosus clari etiam debet carentia cognitionis ... oppositae; nam, ut bene ... ratio. etiam habitus virtuosus exigeret carentiam cognitionis malitiae oppositae: ac proinde in Christo Domino non daretur habitus virtuosus, quod asserere sacrilegium est.

meliu e; et o habitu solum a Ɔparatio bitne non ante donata.

254 Obies 2°. qui Deus offendit vindictam de iniuria sumendo eque sub cognoscit bonitatem Ɔdonationis offensae, et malitiam vindictae, et nihilominus facilius vindicat offensam, quam iniurias Ɔdonet: ergo facilitas, et habitus in vindictam non est intensior species, aut cognitio obiecti. Et confirmatur: nam ille homo eque clare cognoscit bonitatem Ɔdonationis, et malitiam vindictae. Antecedens est certum: nam eadem cognitione, et alia eque clara cognoscit praemium sibi proveniens, iniuriam Ɔdonando, et poenam sibi infligendam, se pro iniuria ulciscendo. Neg. omisso ante, nando conse cuius probatur discurso: ille homo eque clare cognoscit tam practice quam speculative bonitatem Ɔdonationis, et malitiam vindictae, non potest, eque clare speculative tantum, Ɔdo potest: ille homo vehementius inclinaretur ad vindictam, quam ad Ɔdonationem iniuriae: quia haberet cognitiones practicas sibi repraesentantes bonitatem apprehensam vindictae, que cognitio durativa, et intensius proponeret sibi convenientem vindictam, quam cognitio speculative proponens bonitatem Ɔdonationis. Est autem cognitio practica, que proponit, omnis exercitium, quae cognitio indi

255 Obies 3°: duae species, seu cognitiones intensissimae: altera de bonitate, altera, de malitia obiecti possunt simul esse naturaliter in intellectu, et duo habitus oppositi esse nequeunt naturaliter simul in voluntate: ergo habitus non sunt species, seu cognitiones. Ɔprobatur: quia in hac ista compositae intelligentia, quomodo habitus oppositi destruuntur, nam duae species intensissimae circa bonitatem, et malitiam eiusdem obiecti non opponuntur: dantur enim in Christo Domino, et beatis: ergo similiter in peccatore non destruuntur, quod male audit apud theologos:

256 Neg. quod si ille duae species, seu cognitiones, ita sint eque intensae, ut neutra inclinet voluntatem, voluntatem ad opus, neutra erit habitus; sed qui habitus debet inclinare potentiam. Ut ergo altera earum sit habitus, debet esse ita intensior praevalia, ut possit ~~intime~~ Ɔcurrere proxime cum voluntate alia non Ɔcurrente: longe proxima potentia non possunt

sint convenire cum illis speciebus, seu cognitionibus; consequenter nec esse habitus oppositos. Dico quoniam solutionem, concessis praemissis, nata est ... Ex quo facile desumitur solutio difficultatis, cuius ans nata: Licet enim esse species entitative non opponantur; opponuntur tamen, quoad voluntatem concurrendi cum potentia: nam species intensior bonitatis magis inclinat voluntatem, quam species remissior malitiae. Ac proinde illa haec est plus decrescit, et destruitur, quo plus illa intenditur. In Christo Domino, et Beatis esse cognitiones, non ss habitus, quae non ss practicos. 257

Obiicies 4°. Supponamus, quod Paulus assuescat comedere cibum prohibitum, cognoscens illius delectationem, et offensam Dei: in hoc casu Paulus acquirit facilitatem in sumendo cibum; et haec facultas attribui nequit privationi cognitionum, et intensioni speciei ex repetitione orti: ergo illa facultas est qualitas distincta a cognitione, et specie. Maior certa: et minor probatur: nam sit intendita cognitio, et species delectabilitatis cibi intenditur una species, et cognitio offensae: ergo Paulus in eo casu non acquirit eam facultatem ex tali repetitione specierum, et ex qualitate distincta. Resp. concessa maiore, negando minorem, cuius probationem, distinguo: Sit intendita, et crescit cognitio, et species delectabilitatis cibi, intenditur una, et equaliter species et cognitio offensae, nego ans, inequaliter, concedo ans. Paulus sumendo cibum prohibitum sine mali, experitur delectabilitatem illius, at offensam tantum cognoscit speculative actu fidei, aut cognitione naturali; cum autem cognitio experimentalis potentior sit ad inclinandam voluntatem, intensiusque proponat obiectum, ideo Paulus in facto hic posui facilior est ad cibum sumendum, quam ad illum fugiendum, quia offensae non in eo experta sed speculative proponeretur: Ac proinde dedi missum 258

Obiicies, tandem, nos supra docuisse, habitum esse potentia concurrere cum potentia ad actus producendos: at species, et actus intellectus concurrentes non valent cum voluntate ad similes actus producendos: Licet enim alterius sinem: et sint actus voluntatis non possunt producere species, seu actus intellectus; ita nec est quod actus illius poterit similes actus producere. Cuius ratio est, quia virtus,

equivoca, qualis ea esset ponenda non est absque fundamento, quod nullum esse videtur in praesenti. / Primo Habitus voluntatis est qualitas distincta ab speciebus, / et actibus intellectus. Ergo, improbabile non est, actus intellectus, et species producere actus voluntatis. Atqui multi gravissimi Theologi id docuerunt. Paritas vero urget. Namque ex-tunc est intellectus minime subtrahi a voluntate ad suos actus producendos. Secundo voluntas, quae absque cognitione praeeunte operari non potest. / Ad id hac virtute / equivoca, Ergo fundatum esse ad eam ponendam in specie, et cognitione, quam voluntatis, ut probant haec omnia dicta; sunt etiam virtus / equivoca dicitur species intentionalis concurrenti cum intellectu ad cognitiones. nec hoc minime in philosophia praeter hactenus ab adversariis admissum, etiam habet virtutem equivocam, et esset alterius lineae, quam actus voluntatis.

Disputatio 2a

De anima rationali.

Non praecedimus disputationes nullas alias superiores: quippe nobiliores omnium formarum, principes quae homini potes in eas tractationes succedimus. Et sane de nostra iure ipsa anima conquereretur, si ipsius non recordaremur alia longe ab ipsa aliena, et ipsi animae prorsus extranea in disputationes vocantes, ideoque in hac disp. nullas animas in disputationes vocamus eo animo, ut ipsius naturae proprietatesque intra nos ipsos patentes melius dignoscamus. 259

Q. 1a.

De natura animae rationalis

Caput 1um

De natura, et definitione illius.

Anima rationalis, ut certa definitione est forma substantialis, et spiritualis intellectioni, et volitioni productiva: est forma nempe informans et distincta cum homines unita cum materia constituat, est spiritualis ex dogmate Catholicorum definitum in Concilio Lateranense. Cap. Firmiter de Summa Trinitate. Praeterea suadetur ratione: anima quippe rationalis non convenit natura per corpore, in physicis tradita de ff. 10 ll.: ergo corporea non est, atque adeo spiritualis erit. Quod autem sit productiva intellectionis, et volitionis, liquet, intellectio et volitio ab alio principio quam ab anima procedere nequeunt. 260

Animae definitione explicata probatur ex hucusque dictis, facile erit inferri [illegible], nullas animas [illegible] esse principia corpori assistentes, et actus vere corpus informantes: [illegible] animas esse indivisibiles, et compositionis expertes. [illegible] esse vitales [illegible], infirmiores animalium [illegible], eas corporeos, immateriales; illosque omnino repetere [illegible], quod, et si indivisibilis est [illegible] 261

intellectiva, sensitiva, et vegetativa; in textu Venetiis, animales animam rationalem non dicentium a multis poss. Hec omnia certe ex dictis tota precedente disp. Liquido constant: restat ad-huc huius loci peculiaris difficultas, de Origine nempe, et im-mortalitate animae rationalis, qua adeo oppressi fuere antiqui Phi, ut in varias semitas, illos se dividere coegerit.

262 Sed nobis catho-licis Phis nullius fere momenti erit, et quidem in primis certum haberi debet, animam nostram vere produceram esse, que veritas non semel definita est ab Ecclesia: Statuitur enim in Concilio Bracharensi 1º. et in quadam Epistola Leonis 1i damnantes quam plurimos Hereticos eximantes, animam rationalem esse, sinowlarem quamdam particulam divinae substantiae. Quod Delirium falsitatis etiam rationeque convincitur. 1º quia Deus ut pote substantia simplicissima in partes dissecare non potest; nam est integralitate divisus: 2º quia Abs-trahendi nequit, nisi pluralitatem Deorum admittamus. Nec deni-que asseri potest, Deum esse Collectionem omnium animarum, nam praeci-puè delitescit haeret etiam deputationem ad operationem, ut cum his agi-dus et ex oibus, nempe herbis, et arboribus separatis, nec non et generata Deus sua Divinitate plus anlas in Ethernum simpliciter detrudere: que omnia Blasphemia potius, quam deliria appellem; quia anima nostra est vere producta a Deo dicta.

263 2º certum ex fide est, animam nostram productam non fuisse ante infusionem suam in cor-pore. Cuius error damnatus est in Concilio Constanciensi Con-tra Platonem, et Origenem: asserebant enim quod tunc authores, animas productas fuisse extra corpus, et postea in corpora, sicut in carcerem detrudi in poenam peccati. Qui er-ror fundatur in illis Genesis. Cap. 2º. Et requievit Deus ab opere, quod patrarat: et verba Hec non valent: So-lum enim denotatur Deum ultra non produxisse novas rerum species. Ita-que non obstat, quod postea Deus huic cuilibet producat novam individuam intra quamlibet speciem etiam, se sic producat, et perderet altra

q^d a. aīa n̄ p̄ducatr extra corpus, perspicuū e: nam ūni aī-
ri exigit plur, qd corpus illas exigat, ut pr illas dotatū:
ē° n̄ p̄ducitr ante sui in corpore infusionem!

Certum 2°., aīas 164
rationales a parentibus n̄ p̄duci pr naturalem seminarem, aut vitalem
generatem, sed a Deo creari. Sic contra Indicant Sancti
Patres, Theol. & Phi christiani 3ª Tertullianus, & Apo-
linarem, quos nuper sequutus e quidam Daniel Senertus, exi-
miani, aīas rationales p̄duci pr emissionem seminis absq. creatione
qui error refutatur ab Alfonso. Lib. de Heresibus. Fal.
tha. 3ª gentes. In aliis Theses adducere poterant plurima Divine
Scripture testimonia & Sanctorum Patrum. Probe etiam impug-
natur: nam aīa nr̄a p̄ducitr independenter a mā: ē° creatur.
Pt con: nam creari nil aliud, qm p̄duci independenter a m.
Anti pstat: nam aīa rationalis exit separata independenter a m. q^d q^d
a. p̄ducitur dependenter a mā ista exere n valet, ut pt in aīa
equi, canis, & similibus: ē° aīa ralis n̄ p̄ducitur dependenter
a m.

Certum 3°. e de fide, aīas nr̄as ee immortales: Ita defi- 165
nita e in Concilio Lateranensi Sessione 8. 3ª Caietanum, & alios
asserentes, aīas rationales perire, destructo corpore sicut perit et destruitur
aīa equi. Contra Caietanum e haec opinio, Scotus eius indiorum
ori d. mea, etiam Aris fuerit opinione, seu potius errore subsulte
e inter Phos, Certum tm e, aīe immortalitatem a Magistro Platone
didicisse: imo eam asseruisse pluribus rationibus Aris testimonio Divi
bricensis, quenta; et quod sit de mente Aris in Theologia, indu-
bitatum nobis, immortalitatem aīe ee Christiane Familie fune-
dum, virtutum scelerum terrores q motorum. Quam veritatem in
plura sacre Scripture testimonia Scriptorum, & Patrum, passim vides
clara, declarantur!.

Absq omissis, rae efficacissima pª aīe aīe immor- 166
talitas: nam Deus Iustissime providet, & providentia, qua illum
decet cc. Huius gubernationem se perit peccatoribus Iusticiam

mortuam, iustis vero praemia obtinenda; si autem anima immortalis non esset, inutiliter Deus se gereret: ergo anima rationalis est immortalis. Secundo: mali dicuntur nequam et … omnia bona: nam viventes homines flagitiis solutissimi in hac vitta felicissimi, e contrario alii sunt miserrimi, leges Dei obtemperantes miseriis, et laboribus oppressos: ergo post mortem hominum aliquid manet, quod luat poenas, vel quod praemio potiatur, alioquin Deus iniuste providebit civitatem reipublicae: quod dicere non audeas; at hoc quod manet est anima nostra: ergo probatur.

267 — Tertio confirmatur auctoritas: quia homines prudentiae sectantes virtutes, et fugiunt vitia: hoc non faceret illi philosophi quibus fides non illuxit donum, et inveniens … rationali virtute; at hoc falsum est, si post hanc mortem non adhuc superviveret anima rationalis, ut docet Paulus: Si in hac vita tantum sperantes sumus, miserabiliores omnibus essemus: quia labores nostri praemio non essent donandi: ergo animus noster post mortem durat, ut laborum praemium obtineat, ac proinde est immortalis. Declaratur: quia in decorum Deo, homines virtutum cultores decipere spectantes condignas remunerationes in alia vitta, si haec nunquam accederet propter scientiam suam, et voluntatem mirus, … homines, vittam degant: ergo anima est immortalis.

Caput Quartum

An haec animae immortalitas sit ipsi intrinseca, et immortalis.

268 Omnes supra facile tantum probant animae immortalitatem: restat modo examinare, an ea immortalitas sit ex arbitrio Dei decreto, an potius id conveniat ab ipsius animae natura, et essentia, quam petat ex vi suo dicere. Si primo modo anima gaudeat immortalitate, haec erit animae intra, et naturalis: si vero immortalis sit primo modo erit extrinsece tantum immortalis. Et quidem Lateranense Concilium videtur indicare, animam immortalem esse naturaliter, et id docere

Dñus Magistri præcipit; eam q̃ defendere opionem, & in oppta ardua subtilere conentur. Scotus a. lt. sp oppta Traheatur lice ista; n tn nabit navit aiq immortalitem navitr; & tantum asseruit id n ee navitr demonstrabile. 269

Nos V.o aum cu Thomisty, q̃ntu temporis Thomiy asseximus, aiam rationalem immortalem ee na sua, & intrinsece. Pta Vo: q aia rna n het naturaliu prius corruptris, aut anihilatris: ẽo naturali n e destructibili; ai.o de erit immortalis. Cõa eluens: cuiu mo in poet naturaliter destrui si naturaliter n het à quo destruatur? Ans. certum e quoad 2am ptem: nam entias n anihilatur, nisi à Volunte illam creantis; nulla a. e creatura de facto creans quoad priorem a. ptem pbatur: nam prius corruptionis loquor de naturali de oppo contrarij, & aia rna caret hac operae: ẽo naturaliter n het prius prius corruptris. Confertur: mare nostra: nam rerum corruptiones proveniunt ab oppe qualitatibus. Inde Pa mix; aia rna caret temperam. Pares qualitaty, ut pote spiritualis; & in temperanto qualitatibus distinct illec contrarij oppo; sit ẽ in corruptiones homi ..... aihilaret .....sitione contrarij à quo destruatur. 270

Dices: poet aliqua entia sui destructionem ad tempus exigere: ẽo tene poet aia rationalis ad tempus durare exigere, n tn in æternum durare: & 2a et. 1a admisso, ẽo aliqua entia petat sui ad tempus durae, n e cur in æternum duratura n sit, dum sui cd naturalis defectiva n defiat, n loquor de rebus alicui determinato tempori alligatis, ut e durabilis: ẽo si aia rationalis petit pr aliquod tempus durare, cur n in æternum? 2o 2o. 1a pa ea entia transacto tempore ab ipsa petito, sui destructionem exigeret, deservirent; aia pta n annobiles R.R. hanc entiam durantem defendunt. Cd 2a lux ad nullum exigentiam deficit, & solitus impetus, & sonus, & siquia si alia: erco de breui durare, petere videntur, hoc n e sui destructionem exigere

et deficere deficiente causa illarum conservatrice, sic mali; ut deficit calori consumpto ligno, sic efficiente, ut deficit luci absente corpore luminoso, et sic de aliis. Atqui anima rationalis deficere non potest causa conservatrice, qualis est Deus.

271 Probatur 2.o Conclusio: quia anima rationalis independens est a corpore in suis operationibus; ergo potest existere sine corpore; ac proinde est immortalis. Consequentia certa est: ideo enim anima brutorum mortalis est; quia a corpore separata, operari non potest. Praeterea, quia modus operandi sequitur modum essendi; ut communiter fert axioma; ac proinde si modus operandi animae est independens a corpore poterit etiam independenter ab eo esse, et existere. Antecedens autem evidens est: nam plures sunt actus, quos anima habet independenter a corpore videlicet intellectiones, volitiones, et locomotiones. Immo plura sunt obiecta, tum corporea, tum spiritualia, quae nisi per actus spirituales attingi nequeunt, ut mox probabimus: ergo anima rationalis est independens a corpore in suis operationibus.

272 Probatur 1.o: nam desiderium naturale appetitu elicito appetit res aeternas collective, id est, per totam aeternitatem possidendas, quae corpori deservire non possunt, ut possessio Dei, et cuilibet entitati naturaliter debetur bonum a se desideratum, et quod eo statu, pro quo illud appetit: ergo animae naturaliter debetur aeterna duratio naturalis ad res aeternas possidendas; ac proinde est naturaliter immortalis. Probatur 2.o; quia fere nulla est entitas, quantumvis humilis, et abiecta in rerum natura cuius appetitus naturalis non satietur, ut patet in lapide acquiescente centro, in equo, et cane sua desideria non semel plantibus; sed anima nobilior est entitatibus omnibus in rerum natura: ergo naturali felicitate carere non debet: ergo immortalis est. Praemissis constant: 1.a quia probat: omnino esset immortalis naturali felicitate careret: in hac enim vita nullo bono contenta est; sed alio obtento, aliud desiderat. Praeterea nullum est in hac vita bonum, quod laboribus, aerumnis, quae non carum fereret; nullum saltem immune est a contingenti timore, quo pendeat: ergo corpori supervivere debet ut

sua faelicitate gaudeat; atq adeo e immortalis.

Obstat tertius, 273
seu alterius argum. sumpt e ex cap. Sapientiae 2o. ubi e interitus stulti, et iumentorum, et equalis utriusq conditio; sicut moritur stultus, et illa moriuntur. R. textum hunc de vera fide intelligi tantum de interitu stulti, ut exponunt Sicples D. Hyeronimus Nazianzeno et alii. Qualis e Epist. Sophronii approbata a Sexta Synodo Generali, ubi dicitur, animas, et Angelos non per naturam, sed per gratiam esse immortales: ergo anima nostra non e immortalis intrinsece, sed per gratiam. Resp. Sex. Pre Suarez, quos plures sequuntur, gratiam late sumptam sumi pro quovis Dei dono, et beneficio; cum ergo Dei beneficium sit, animas creare; potuit n. eas non creare, et creatas non conservare, inde e quod in illis iudicatur immortalis per gratiam. Cum quo stat optime, quod natura teneatur Deus eas in aeternum conservare semel productas, quia non e in quo petat destrui.

Obiicitur 3o. ratione: anima rationalis 274
dependens e a phantasmatibus materialibus, etiam ad cognitiones spirituales habendas, quas, dum anima e in corpore habet per species rerum materialium, seu ex aliena, mediante phantasmate: ergo anima nostra independens non e a corpore in operando, ut nos supra dicebamus. Ans. com. loquendo: nihil e in intellectu, quod prius non fuerit in sensu. R. eo, quod anima separata non egeat materialibus phantasmatibus ad suas operationes eliciendas cognitiones, et volitiones; et multo minus ad motus locales. Ratio loquendi illud verum e si loquamur de anima dum e in corpore immersa: quia tunc ad cognitiones spirituales de rebus corporeis habendas, ut in pluribus eget sensatione externa, media qua applatur ad obiectum materiale. Dixi, ut in pluribus, quia plures habet cognitiones spirituales, nulla precedente sensatione externa, ut colligitur a n. 217, et 245.

Quaeritur: An anima rationalis in statu 275
separationis sit violenta, an potius naturaliter existat. Ad dubium

dic

dicere; quia anima est pars incompleta ordinata ad corpus complendum, et aliunde, separata perfectius operatur saltem in cognitione corporis. Alii dicunt cum Prateolano separationis statum, esse contra animae inclinationem; alii tenent, aeque bene se habere animam cum corpore, ac sine illo; quod dicunt quia nullum ibi statum violentum esse: idem favere videtur Pater Suarez opinioni. Ego certe in hac difficultate multum de nomine, de voluntate non Auctorum; sequar tamen clarissimos videri loquentes in hoc puncto. Hi sunt Patres Hurtado, Carleton, et Oviedo. Controversia 16. de anima. puncto 2. quos imitati sunt aliqui Recentiores.

276 Quibuscumque nobis dicendum est 1.o: animae separatio violenta est cum fieri per vim. Probatur: quia est ab extrinseco agente cum resistentia subiecti; sed haec est violentia: ergo violenta est animae separatio cum fieri. Minor est explicatio violentiae. Maior est certa, quia illo suo... exigebat: ideo mortem immediate damnamus quia vitare conatur. Dicendum est 2.o: separatio in fieri est animae violenta, hoc est pro ultimo instanti, quo est in corpore. Id apparet est, quia pro illo adhuc exigebat animam aliis instantibus separatam: ideo mortem servat, quantum potest sine corporis dispositione, illasque restaurat: ergo violentia illi infertur, cum a corpore separatur; Dicendum est 3.o: anima in facto esse separationis non est violenta, sed naturalis. Probatur: quia animae debetur modus operandi independenter a materia, qui modus perfectior est eo quem habet in statu unionis: habet mortem plura clare cognitiones, quam cognovit, quam in corpore, se ipsam, nempe, ceteras quoque substantias separatas, qui perfectior est cognitio, illi violentum non est: ergo status separationis in facto esse non est animae violentus. Nec obstat quod anima possit plures actus corporeos elicere, quos separata habere non potest. Ad hoc mortem non inferetur, eos actus exigere.

277 Obiicies tamen. Anima 1.o: anima rationalis habet naturalem appetitum ad unionem cum corpore: ergo in statu separationis est violenta; consequentia bona est: ideo mortem aqua sine frigiditate, ignis sine calore violenta sunt, quia carent iis accidibus, quos appetunt.

ans v° pbr: q̃ aia rralis extra corporis entas q̃ indpleta; et entas indple-
ta appetit naliter dplexi pr aliaz, cuz ea q. totuz dponere: q̃ tto. Reo nam
ans, adohaez, dssa made, duo pro mixez, du pro mixez, du pro mixez.
Entas indpleta sempr appetit dplexi naliter pr aliaz, no mixez;
aliqdo dd mixez; entas mt indpleta n semper appetit dplexi,
ut aer, qui dpletr, et pfficitr a luce, et ad altuedine, et sic de
aliis. So. to. entas indpleta appetit dplexi pr aliaz, qdo sibi
sibi pr fectius e. Cuz a. aia rralis prfectius n sit ee in corpore,
qm extra illud, siqdez pr fectius extra corpus operatr, hinc, qd
separata violenta bi sit. Secus in beatione, set violenta, qlis
pris auribus aurius e. 278

Obicies 2°: Status separatnis e aie vio-
lentus infieri desitionis: o° absolute aid e violentus in statu
separatnis. Qd videtr suadere ex nali horrore hois ad mor-
tez subeundaz. Dfiatr: dnalius e aie exercere ois lineas
operaoes, quas aesit, qm operaoes tantuz alicuius lineas; et in
corpore exercere poet ois lineas operaoes, spirales sit, et males; o°
dnalius sibi e status unionis qm separati. Reo, dsso anti,
nando cosz. q. in fieri decisionis, qd e ultimus instans informatio-
nis, ad sinul e inma; ex sup. a. qd sit inma, ex qo it, dsexbani
dispoes ad id naxiais, dseqntr q. qd in strarius fit e d. sui exigen-
tiaz. Ad id de horrore hois ex morte, reo, liber detinerí a bonis
huius vitae, quis, dum cognunt de pexli, amore, tristia q. capi-
untr. Ad sexatnez, no ans; n mt poet aia sul dcuncere ois li-
neas operaoes pdincere, et sul prfectionez muz. operandi; quez het
separata. Sut dnnalius n e soli, et festui ora sul methalla p-
lucere; q. ora sul duncere n valet. 279

Rogas deinde: quasnam
spes aia dservet in statu separatnis. Reo, certuz ee, n dservare
spes males, cuz hec ut pote corpores a m. dependeant. dservat
tm plures spirales spes, quas in corpore acquisivit, qo pt ex eo q.
plurium botorum ex iis, que in hac vita cognouit, sum re-
cordetr: qd ab speciei excitatione quenit. Nec e lux ad reugrecurra
mus,

,ut aliam loco pariorem p̄ dicat, cum Spes separatōs adeqte dependeant ab alia. Desinat praeterea plures alias Spes, seu ā Deo infusas, seu ab obtu post separatam ptis.

280 Roga: tandē, quos hitus, et quarum scāmus deerbet aīa in eo statū. Res, deerbare, oēs habitus, et scias, quas acquisivit in corpore. Deītn Summ beati spolianta hitibus imperfectis, et scārum hitus pr ficiunta, ut sldat P. Suarez, pts summam illus status decentiam: damnati Vo n So. donis supernalibus spolianta. derum hitibus nalibus privianta; seis in poenam peccati delinquenta, dequo dsuleltheos, cca motum a. Sorales aiq reallii sudico, eam posse mouexi, imo celerius, qm in corpore: sut moveta Angelus; pcd q. Deinde, et alia corpora impellere, et mouere.

Caput 2a

De Intu.

De na, et obto illius.

281 Qstat ex supra dictis intum, et Volatem realiter ab aīa n distingui: ptereaq illum, et sequentes quaestiones instituimus de intu, et Volate, seu de aīa, ut intellectiba, et Volitiba. Cotti: Co defitu intus: subita perceptiba obti pr actus spirales. Vatus inscomta noibus quas diversa muneria, quas exercet. dicta dicimus, cum unam ex alia infert, que tes: dicta ao. cum sudat, et quanus de rebus aethernis sudat, appellata ao superior: quanus Vo de corporeis, et terrenis ao inferior notata. Vocata etiam mens a metiendo; q rerum conuenias, aut disconuenias inter se metita, et ponderat l. Appellata Deniq memoria quanus coonit obtus l, cuius cognitionēs obtus habuit; a qua tn aliqdo cessabit.

282 Inde statim colliges, Deo averiare memoriam alicuius obti, seius apparereta Ding sitre imperfecti, nempe, Cessatio

ab actuali cognitione. Colliges 2°, non requiri, intellectum recordantem, cognoscere se antea oblitum fuisse, sed sufficere cognoscere, obiectum, cujus re[cor]d[atio] oblitus fuit; aliter cognitio rememorativa esset reflexa, quod falsum est. Colliges 3°, intellectum, et memoriam, distingui sicut includentem ab incluso: nam memoria est ipse intellectus, quatenus connotat cessationem cognitionis praeteritae. Quod non requiritur ad simpliciter cognoscendum obiectum. § 283

Obiectum autem intellectus certa docetur illud esse verum, ubi statim advertendum non intelligi de vero formali, quamvis veritas formalis sit obiectum illius, secus intellectus semper reflecteret supra suum actum, quod non contingit. Nec intelligendum est de vero transcendentali, verum enim transcendentale est passio entis realis: intellectus autem non solum cognoscit ens reale, sed etiam entia impossibilia, et rationis. Unde verum, quod est obiectum intellectus est quod est obiectum, quod ab eo cognosci potest, ut est in se, sive quod quovis trahere per cognitionem. Hinc infertur, obiectum intellectus esse ens latissime sumptum, quatenus stat pro omni ente, tam possibili, quam impossibili reali, et rationis: ratio est a priori est, quia nihil assignabile est, quod ab intellectu cognosci nequeat, quod eo ipso, quod aliquid assignetur obiectum in cognitione qua intellectus cognoscit, illud esse incognoscibile; atque adeo quod sit possibile, sive impossibile est obiectum intellectus. § 284

Si autem rogabis: an cognoscibilitas sit praedicatum, dicitur: Duplex datur cognoscibilitas: altera activa et passiva altera: illa est ipse intellectus, seu virtus illius potens ad obiectum trahendi; haec est terminabilitas ipsius obiecti, seu potentia passiva ad cognitionem terminandam. Unde facilis est dubii solutio. Respondeo 1°, cognoscibilitatem activam esse praedicatum verum, reale, et positivum. Patet, quia haec cognoscibilitas est ipse intellectus; intellectus autem est verum quid et reale. Respondeo 2°, cognoscibilitatem passivam aliquando esse praedicatum reale, et positivum, aliquando non: patet etiam, quia cognoscibilitas passiva sequitur naturam obiecti; sed obiectum aliquando est reale; aliquando vero rationis: ergo cognoscibilitas passiva aliquando est quid reale aliquando non. Unde colligitur, cognoscibilitatem passivam esse praedicatum late transcendens omnia entia possibilia, et impossibilia, et ex[is]tentialiter,

[Right margin:] terminat cognitionem qua intellectus

Enti communissime sumpti; nam ea oia possunt terminare cognitiones.

285 Rogabis 2°: An cognoscibilitas sit ita coīs, et abstractibilis, ac res, ex rebus coēs abstractas à differentiis entis aliis, et connexis, et quibus univocas. Rō est q oī passiō enti conuenit, tenere, et propriè ee cognoscibile, itaque pr. autem ptus cognoscibile minime ab intellectu aliquando in particulari cognoscatur: ergo e ita coīs unica. Dices 2°: ergo datur ita coīs enti et n enti, qd̄ implat. Distinguo consequens: datur ita coīs positiva, nego cons; datur ita coīs abstrahens à positiva, et negativa, conc. cons. Ita positiva implat, n enti conuenire, q illas positiue excludit tota sua. at tn. implat, qd̄ ita abstrahens à positiva, et negativa conueniat Enti, et n enti; sicut n implat ens, et n ens terminare cognitiones.

286 Rogabis tandem: an sit possibilis aliquis intellectus limitatus, quem aliquod, seu aliqua obiecta latere possint? Rō, affirmatiue 1°. q in illo nulla apparet contradictio. Secundo, q de facto datur pōa malis limitata, quæ n pōt oīa obta superare: ergo possibilis est intellectus, qui n oīa cognoscibilia cognoscat. Sed obijces 2°: ergo etiam noster intellectus de facto e limitatus: nam plura forte possibilia, quæ in mentem nunquam n venere. Rō, intellectum nrō sine fine esse denegandum capacitatem ad oē prsus cognoscibile, quæ capacitas ab experientia nobis dictatur; quippe de facto opinamur, et alienas scimus oīa entia cognoscibilia, creatum, et increatum, concretum, et formale, pole, et impole; unde alia quæcumq. obta intellectus, capacitatem pōtentiæ cognoscimus, cum nullum ex cogitari possit ens, qd̄ n reducatur ad aliqd ex rellatis.

Requirit Dub.

287 Duplex Dubium pro creatura intellectu solutum. Primum, an ex immaterialitate inferatur intellectus, sive, an immaterialitas habeat necessitatem connexionem cum intellectione, ut requiret entia immaterialia n intellectiva? Quæstio ordinarie soluta à Theologis, cum D. Tha. 1ª parte quæstione 14. articulo 1°. inferente ex perfectissimo gradu immaterialitatis Dei eius perfectissimum intelligendi modum. Unde proverbialiter dicunt Thomistæ substantiam eo magis intellectivam ee, quo magis immaterialis; et de Vobis pingimus Magistri: n conveniunt Thomistæ in sua immaterialitate explicanda.

Explanda; Alij n. dicunt, immaliter sumi; & diverti cum
Spiritualite. Alij dicent, immalitem ee exclusionem mę; & qm tenti;
asserunt q. entatem, quo magis excludit mam, eo ee perfectius intelec-
tiuam, & quo magis immalis, eo magis cognitiua. Alij dicunt, im-
malitem stare ī mobile corporea, que, quo maxe, eo magis percep-
tiua e specierum immalium, & quo magis entas abea recedit, eo capa-
cior e spirituales spēs recipere, ac p̄ de magis intellectiua e. 288
Dico; 1.º im-
malitas; p ut dicit exclusionem oi imperfectioni mę infert gradus in-
telectiui; seu intuus, & quo magis eas imperfectiones excludit, eo perfec-
tiores gradus intelectiui infert. Pe pala e. q̃ una ex imperfect. bus mę e pon-
deratas, seu exclusiua actus in linea actus intelectiui: ō quo magis recedit ab
hac imperfectione, magis accedit ad gradus intelectiui. Coa e euens: ex quā in-
fero: 1.º immalitas p ut dicit exclusionem huius imperfectionis, infert gra-
dus intellectiui, & consequenter, quo magis immalis e entas in hoc sen, eo perfectiones
infert gradus intelectiui; & aduerte illi immalitem n diverti cum spiritualite, q ā n
requirat entas independentem ā m. quaten. eos huius imperfectionem excludat. 289
Propterea Dico 2.º: immalitas
p ut divertitur cum Spiritualite n infert gradus intellectiui, n
requirat substa spirituali n intellectiua. Ita certe fere
oes omnes Phi Dā, Thomas & R. R.es Phi. Pba manifeste
ā priori rōe; q. ā potius spiritualitati n dicit potius intelectiui: ō
ex immalite n infertur gradus intelectiui. Cōa recta e. Ani pba
q ā ut constat ex phicis, spiritualitas diuisit in ndl independentia
ā sensibili, ā quantito, ā dimensio, & sic de alijs ibi re-
latis sic, At hic potius, animi rationalis p rōe spiritui
n dicit potius gradus intellectiui, ut e euens: 1 ō ex immalite
p ut distincta cum spiritualite n infert gradus intellectiui; atq;
ideo n requirat substa spirituali n intelectiua. 290
Dux Dubium:
An sit possit substa intellectiua n volitiua? Neg. & fratide-
cius Ng. Tha. P.e Suarez. Molina, & Arriaga. aliq. 2.a
de ani. sect. 4, quos fere oes imitati ss R.R.s Re resp.

immali +

precipua e n connonantia. Jus d[illegible] 1°: q[illegible] potes e cognitio essaltta impossib. luz or actu volatis: [illegible] intellectus, cui punctus illius cognitionis n infert volitibus: ac q[illegible] de [illegible] volitibus n sit, pot ee intellectibus. pt hec ultima con; q[illegible] ex illuz intellectus eodez mo se hexet volds impedita, ac si xe[illegible]a n eet. Ans pbr apparete; q[illegible] pot Deus xevellare [illegible], se nolle deuxrere [illegible] ad aliquez actuz volatis, qui xevellatio impossib. [illegible] e p cerebro aliquos apud [illegible] q[illegible] [illegible]. D[illegible] 2°: q[illegible] potest e cognitio, nullas aepraeni vontes, aut malitiaz in obto, q[illegible] intellectus potens tantus illaz cognitionez hexe, qui potest e, n infert volitibus. Pt ma; naz illa cognitio minime deservire pot ad volitionez hendaz; ac p[illegible] eodez mo se het intellectus ille, ac si habexet intellectus duntux a volitiono.

291 2[illegible] p dcle ao sit: pot intellectus de facto attingere aliqd obtuz, cc[illegible] qd nullaz actuz volatis exerceat; d[illegible] tunc substra aeq se het, ac si volate careret: q[illegible] potest e substra intellectiba n voliba. Mar multis pbr: 1°, q[illegible] pot intellectus cognoscere obtuz, inquo nulla appareat bonitas, vel malitia. 2°, q[illegible] pot falli judicando, tale obtuz nullaz hexe bontes, aut malitiaz. 3°, q[illegible] cognitio obti indiferentis, ut talis n dixigit ad amorez, vel odiuz. 4°, q[illegible] opposita bonte, aut malitia, pot volas libere suspendere amorez, vel odiuz. Atq[illegible] q[illegible] mnr illa suadet, naz n aia cognit, qn illuz actuz volas, cc[illegible] obtuz a se cognitus exerceat, pxinde se het, ac si voliba n eet. Adquid m. deuet nasci ee voliba, si ut talis, exercenda n e?

292 Arguet 1° d[illegible] dcles positaz n°. 283. Substantia spiralis pxfectior e substra corporea, d[illegible] quanta substie corporee cognibe: q[illegible] substra spiralis debet ee cogniba; alioqhi n esset pxfectior, qm corporea. D[illegible]: q[illegible] substra spiralis n intelectiba, est pxfectior, d[illegible] sul impxfectior substra corporea, d[illegible] [illegible] amplat: q[illegible], d substra spiralis n intellectiba. Res, disponendo mayez: substra spiralis pxfectior

e corporea in Linea Spiritualitatis; 9do majorem; in ora Linea, non majorem. Illa substantia Spiritualis non intellectiva perfectior est, quam corporea cognitiva in ordine Spiritualitatis; imperfectior tamen est in Linea cognitiva. Unde se habent, tanquam excedens, et excessum. Sicut omnia animalia Equi, qui perfectior est omnia in ordine Vitalitatis, et omnia perfectior equo in Rationalitate. Unde constat ad 9-sequentiam. §

Arguitur 2o: Est Limitantia a materia; ergo substantia Spiritualis non limitaretur a materia: ergo esset intellectiva. Probatur: Substantiae Spirituali debentur operationes proportionatae; et operationes proportionatae substantiae Spiritualis sunt Virtutes Spirituales: ergo illi debentur concedi illi substantiae, ac proinde erit intellectiva. Resp., negando majorem; non m. a materia Limitantia est, substantiae, et a suis consequentiis. Alioqui Angelus inferior non esset minus cognitivus, quam superior, cum aeque illimitentur a materia, nec unus sit magis Spiritualis, quam alter. Cum predicatum Spirituale sit constat in natione, et independentia a materia. Substantiae omnes Spirituales, nam una alia et alia perfectior in ordine intellectionis. Ad 9sequentiam, omissis praemissis, nego conseq. praeter actum, et operationes intelligendi sunt aliae operationes proportionatae substantiae Spirituali, quales est motus localis, et aliae qualitates Spirituales possibiles. 293

Arguitur 3o: Eatenus substantia Spiritualis est capax intelligendi, quatenus est capax Specierum Spiritualium; et quatenus Spiritualis est, capax est eiusdem Speciei: ergo quaelibet Spiritualis, est intellectiva. 294
Probatur: quod natura unum 9trarium, afficiat alterum; et materialitas natura intellectum: ergo immaterialitas intellectum afficiat. Minor constat; nam substantia materialis, et corporea est incapax intelligendi. Resp., distinguendo majorem, quatenus est capax Specierum, utcunque, nego majorem, quatenus est capax Specierum Spiritualium in ordine ad effectus Specierum, 9do majorem. Non quodlibet entitas capax, immo recipiens Speciei, eo precise est cognitiva: nam aer recipit Species intentionales, et tamen videt: et solita Speculum. Requiritur etiam, quod illas Species recipiat ad minimum ipsarum, quod est producere cognitionem. Sed illas recipit potentia passiva, et intus de facto. Ad 9dam, distinguo, majorem: quod natura unum 9trarium, adaequate, afficiat alterum, 9do majorem; quod, non adaequate natura,

no marez. Sic ex natione mq natr. Ipotuz; n tn ex astfatione illuz astfrata Ipotuz, q. so. inadeqte nat Ipotuz. Sic natio malez e natio poq ulmire, astfatio tn matelliti n e astfatio poq uniuz, cuz sondi sit malu; nec tn uuisionis.

295 D. Icles d. n. 290 Statutaz, plura Serenita Chruez, luz, qd plurez Sxez asserueruint, intelectibuz ee Volitibuz. Quz, q. frustra eet Subtia intelectiba n Voliba. Quz: oi subtia het appetituz sibi pportionatuz; d appetus pportionatuz subtie intteliog e Volas: o illa subtia hezet Volate, l carezet appetu sibi pportionatuz. Quz, q. illa subtia carens intteu dtinuo torqueretr, Inoscendo bonitez, aut malitiaz, nec poez eaz amare, l odnarij: o impoli e subtia intelectiba n Voliba.

296 Ad luz xeo, Sxez locutos fuisse de intelectibo, qd de facto datr, qd uttiq. Volitibum e, ut supra Ia Sbortas docuimus. Ad Quz, no assumptaz: nm. frustra e subtia, que sui actuz poxioi het, quales hezet illa subtia intteliba, nempe cogniones, que si ppze poz intteliog. Ad Quz dusono mixez, appetituz pportionatuz oi inttili e Volas, no mixez; altari intui, Idomixez; appetus pportionatuz cuiusq. subtie e inclinatio quedaz innata ad suos actuz pducendoz. pazta Humi datr appetus aluz, qui Clicituz appellatr. Hic e actuz Volatis, quo sub stla appetit actus sibi debitoz! Itic o appetituz Clicituz pportionatuz pe intui idato cuz Volate. q. talis inttuz appetere poet intelectiones suozuz actuuz. n do pportionatuz e intui n idato cum Volate. ptezea inttuz carens Volate, carezet appetu innatu: nalita m. inclinaret in suozuz actuuz pp ductiones. Cuce, quo mo Volas n e appetus pportionatuz oi inttui. Ad 4 uz de tortura inttuz, Deo, illuz n tormentuz, n m. torqueta poa, quz ppzio exercitio ei exmatr, qualitr n prusaretr inttuz dictuz a Volate, l dui stis tortarioq, unde ponti implaze, illaz torturas inttuz.

pfectnez

De actibus inttiis inttuz.
Caput luz

Caput IV

Explanatur praecipuæ

Varij sũ actus intus, quorũ plures à Logicis recensentur, ut sũ apprehensio, 237
Judicium, discursus, cognito Evidens, Opinativa, Certa, et Fidei: restant tñ pauci alij, quorũ hîc aliquas explicationes de more relinquere convenit. Quorũ textorij nos insistentes, eorum nõnas
n̂ subscripsimus. 1º Dividitur cognitio in intuitivam, et abstractivam. intuitiva e, quæ cognoscit immediate obiectũ, ut existens per se, per
propriã sui speciẽ. Duo requiruntur ad intuitionẽ, scilicet, quod obiectũ
cognoscatur in se, et n̂ in alio 2º, per alienam speciẽ, et per propriam. Quod
quod n̂ sufficit, cognosci essam obiti, et Unde debet cognosci, ut existens, secus cognitio potius est intuitiva. Ad advertere, necessarium
n̂ ee ad intuitionẽ cognoscere rei existẽtiã extra suas causas absolute, et
sufficit, qd cognoscatur existens pro sua temporis differentiâ. Sic cognitio de
re existente præterito, aut futuro e intuitiva, quia attingit
rei existẽtiam pro illorum temporum differentiâ. 238

Cognitio abstractiva, put
confunditur cum præscisiva, seu distinctiva formalitatum à phicis, seu sine
tribus Stat: Cognitio abstractiva put opponitur intuitivæ, quæ
propria e Huius Loci ea dicitur, cui aliqua ex prædictis deficit
conditio: Unde cognitio, qua Deũ ex creaturis cognoscimus e
abstractiva, quia Deum in alio, ex alio cognoscit, et n̂ per propriam,
sed per alienas species: et generaliter oĩs cognitio mediata dicitur
abstractiva, ut cognitio ignis ex fumo, Cæsaris in imagine. Similiter
cognitio alterius mundi, vel alterius hominis potius e abstractiva quia
et si totam essam attingant, exam tñ eorum intactam relinquunt.
Ubi notes velim, eamdẽ cognitionem simul ee posse intuitivam, et abstractivam diversorum: ista cognitio, qua beatus videt creaturas
in Essa Divina, aut Dei e intuitiva; aut vero creaturum e abstractiva. 239

Dividitur Unde cognitio
in quidditativam, et comprehensivam: quidditativa e, qua tota rei quidditas, et essa cognoscitur: tales sũ cognitiones, quibus res essas definimus. Unde colliges, cognitionem intuitivam n̂ convertí cum quidditativa, nam cognitio, qua cognosco ~~est~~ animal in homine e intuitiva,

siquidem potest haberi omnes conditiones ad intuitionem requisitas: nec tn totam rei essentiam, et quidditatem attingit. quidditativa autem cognitio semper est intuitiva, nam attingit rei essentiam, non utcumque, sed eius ultimam, seu differentiam, et individuationem atque adeo, ut existentem. Si autem quis voluerit appellare cognitionem quidditativam, qua rei essentiam cognoscimus desitive abstrahendo ab existentia non inficiabor, tamen non omnis cognitio quidditativa erit intuitiva.

300 Cognitio comprehensiva est, qua cognoscitur obiectum quantum cognoscibile est, ut loquitur Augustinus Lib. de civitate Dei, quia obiectum scientis cognitione finitur, et est omnium perfectissima cognitio, atque adeo debet esse intuitiva, et quidditativa: et inde debet cognoscere omnia praedicata, et praelitates suas, virtutes, et connexiones obiecti. Quae cognitio Deo debita est, tam sui, quam suarum creaturarum, propter summam sui in cognoscendo perfectionem. Utrum autem una creatura possit alteram comprehendere, aliquis posset inquirere? Cui statim affirmative, creans dicto, quod nulla in eo est repugnantia. Utrum vero creatura Deum comprehendere valeat supernaliter? ad theologos potius, quam ad philosophos spectat. nihilominus obiter, dico communis esse, creaturam nil posse Deum comprehendere neque divinitus, et si cognoscat quidquid in Deo cognoscibile est, quod nulla cognitio creata potest cognoscere de Deo, quantum ipsa cognitio divina cognoscit, et eo modo perfectissimo.

301 Dividitur tandem cognitio in directam, et reflexam: Cognitio directa ea dicitur, quae se non cognoscendum fertur in obiectum, seu quae aliam, seu cognitionem priorem non attingit, v.g. homo est animal rationale, et alia similia, quae nihil de se cogitet. Reflexa cognitio est, quae se prius cognitam, v.g. cognitio quae dixerit, omnis cognitio creata habet non existentiam est ens, et alia similia. Quatenus cognoscere deflexe iis, qui se cognoscere advertit, et si unus actus alium non attingat, v.g. qui dixerit: ego dixeram de essentia hoc, et disputo de logica, de hac ultima nemo dubitat, quod sit cognitio reflexa: cum autem non omnes admittunt probes: et sucilo cum Arriaga. et pluribus aliis RR. ibi m.

Cuimi reflexionem n. dicon ixe, et nota, in illa cognione reflexa, obtum n. ee ipius, nec dicere relationem, aut connexionem, quae proprietates inveniri solent in obto dir cognionis.

Sed verbum mentis sere oportebit, nihil aliud ee, quam expressio. Seu manifestatio obti per locutionem producta: aliud e vocale; mentale aliud: requirit 1o adaequatem verbi, qd sit manifestantibus saltem ut quo, l. tamquam sonum vocale, (n. loquor hic de verbo vocali; qd a summulistis n. ignoras: et de mentali.) Requirit 2o. qd verbum producatur a loquente: unde in divinis solus pater dicitur loqui intelligendo, q. ille solus in divinis producit aeternum, filium a. et spiritus sanctus, tantum intelligunt. n. vero intelligendo loquuntur. 3o verbum debet produci ad manifestandum aliquid unde psittacus, aliae quae similes verba n. producunt; q. vocales, seu sonus ille n. producitur ad manifestandum obtum. Vbi sere debemus idem ee locutionem, dictionem, et productionem verbi; q. iis signata productio manifestationis obti intellectibus facta per verbum, in quo a. consistat verbum postea dicemus, cum de intellectu disputamus.

Caput 2m

De oppositione assensus, et dissensus.

303 Ire enim quaerit dictas, an sibi possint dari in eodem intellectu circa obtum assensum, et dissensum, sive an possibile sit, intellectum aliquid affirmare, et negare de eodem obto, vel qd sibi habeat hoc actum, quem tunc, quem n. quaerit. Suppono q. n. ee de distinctione hujus duplicis actus malitia, vel si a Deo utraque in lapide poneretur, de hoc m. n. e quaestio. Et de distinctione illorum in subto capaci denarii assentienti, et dissentienti, qualis e noster intellectus, suppono. Unde, assensum, et dissensum n. opponi, ad eum modum quo frigus, et calor, nam hae qualites opponuntur physice, et q. nata altera alteram expellit a subto; assensus a. et dissensus opponuntur.

[illegible]; [illegible] ita q utrumq sola nequeunt simul poni, quo
dicto op. formali, ut stallis opposita [illegible] actu amoris.

304 [illegible]

D. Tho. P. Suarez. et Vazqz. docet, neq divinitus posse simul
componi assensum et dissensum in eodem intellectu circa eiusdem obiecti. D. Thomae se con-
trahe et contra R.R. P.P. Oviedo et Arriaga. Scoti ac Nominales af-
firmant, posse Divinitus componi in eodem intellectu assensum, et dissensum. Hos
secuti e Nostris, [illegible] alter R.R. P.P. Cardinalis De Lugo, et Al-
darete docuerunt, eos actus posse simul componi, sed altera se habeat
[illegible] alterius. His positis, 1o dico sit non possunt natu-
raliter componi in eodem intellectu assensus, et dissensus eiusdem obiecti; Haec fuit
Aristotelis sa, et omnium filosophorum, propter quam ipsa ex-
perientia, et a fortiori probabilitate a doctoribus pro se-
quente decisione stabilienda. [illegible]
[illegible]

305 Sit 2a, et præcipua dico neque divinitus possunt
componi in intellectu assensus, et dissensus. Pba [illegible] contra
hoc a Divo Tha, Suarez, et Vazqz. desumpta in primo
[illegible]: unus eorum actuum destruit intentionaliter obiectum intellectum
alterius: ergo non possunt simul componi. Pba ant., ea postea
probanda: obiectum primi actus Petrus non currit, et Petrus, ut
non currens saltem ex modo [illegible]: sed Petrus, ut currens,
quod est obiectum alterius actus destruit Petrum, ut non currentem
ergo obiectum unius actus destruitur ab altero: probo [illegible]
intellectus non potest assentiri obiecto [illegible], ut falso: [illegible], quod unus
actus destruat intentionaliter obiectum alterius, [illegible] intellectui, ut
falsum: ergo non potest assentiri obiecto, cui simul dissentitur. [illegible]
[illegible] non potest simul esse, et non esse; atq adeo intellectus non potest assentiri falso
ut falso. [illegible] simul assentiri, et dissentiri eidem obiecto, quia [illegible]
[illegible] quia intellectus non potest dissentiri [illegible].

306 [illegible], non assentiri intellectus falso, ut fal-
so: nam per primum actum Petrus currit apparet obiectum ut verum,
et per [illegible] Petrus non currit apparet obiectum, ut falsum;

unde, neq intuu dissentitur D., ut D. N. d. e, q. qd obtum appareat verum pr. Hunc actum Pans currit, n. tollit qd appareat falsum pr. bium; sit It pr. Hunc actum Ibt. equum appareat idq inta Ibet, & equum; n. tn. assentitr intuy eiy mi idetitati, q. pr. alium actum cognoscit, eaz identitatem ee impolem. & qd sit intuy n. assentiatr falso, pr. accens e, ut obtum cognoscat pr. unum, s. pr. duplex actum; dummo m. cognat obtum falsum impole e illi assentiri: impole quippe e sul assentiri utraq. 9tradictionis extremo. 306

Pba. 2° 9clo: q. impole e ary, ex quo sequitr impole; & impole e intuy sul assentientem, & dissentientem sul 9poni: l. o. impole e assentiri sul, & dissentiri eid. obto. Mar e euens: mir pbr: q. assentiri, & dissentiri e assentiri, & n. assentiri, ut distat ext. pbae; & impole e assentiri, & n. assentiri sul eid. obto: l. o. impole e assentire, & dissentire; ac p. de impole dari, qd intuy sul assentiatr, & dissentiatr eid. obto. l. 9firmatr ultraq. pbatio Authoritate Phi 4° metaphysic dicenti, pri cuius ee flexi n. posse ut id sul rem eand, & ee, & n. ee eximet. Sd qui assentiretr, & sal dissentiretr cursui Pai, existimaret sul ee, & n. ee cursum Pai: o. impole e ptr aliquem eximare; ac p. de assentiri, & dissentiri sul eid. obto. 307

Dice 1°: C. 9n Hauito Ibt assu Pans currit; intuy nullum heat motibum, ad dissum de cursu Pai, P. o. & tn. Deum cogere intuy ad Hendum dissum cc. Pai d. cursum, sit pot Deus cogere intuy ad Hendum dissum, cc. Pai cursum absq. illo motibo, cur sifitr n. poterit intuy, cogere ad hendum dissum presupposito assu: o. possunt Diuinitus 9tinari assus, & dissus eiusd. obti. Secundo, Deus pot impedire effum dariq. hie, ut in phicum dictum e. d. ex philio dissensus ad presentiam assus e effus darum illum: o. pot Deus illum suspendere; ac p. de tserinare, assum, & dissum, atq. adeo 2 e oblem. s. D°: n. mihy opponuntr summa delectatio, & =

summa tristitia; quam assensus, et dissensus: et in Xpto Dno simul iuncta fuit summa delectatio cum summa tristitia usque ad mortem iuxta art. Sacra textus, et quia circa idem obiectum, nempe Deum: ergo etiam poterunt iungi assensus, et dissensus eiusdem obiecti.

308 Respondeo, non posse Deum cogere intellectum ad dissensum habito assensu: nam cogere intellectum assentiri falso, ut falso, quod impossibile est: immo impossibile, quod aliquod motivum cogat intellectum assentiri falso, ut falso; at hec a Deo vinci potest; potest autem Deus cogere intellectum ad assentiendum auxilio gratiae, nullo habito motivo, quia tunc non sequeretur predictum absurdum, ad summum distat ex supposito ad idem, assensus et dissensus non opponi, sicut calor, et frigus. Et ergo quod unus intentionaliter destruit obiectum intellectus alterius. Praeterea quia expulsio dissensus non est effectus formalis, et formalis assensus. Ideo de nil potest Deus assensum et dissensum conservare, sicut potest conservare calorem et frigus; Ad secundum dicendo mares: non dicimus opponuntur summa delectatio, et summa tristitia circa idem obiectum, quam assensus, et dissensus, omitto mares circa diversa obiecta, nomares. Itaque summa delectatio Xpti Dni, et summa tristitia versabantur circa diversa obiecta formalia, nempe amor circa Deum summe amabilem, tristitia vero quia Deus summe ab hominibus offensus. Quod diximus de assensu, et dissensu, intelligendum etiam est de actibus probationis, et volitionis de cursu gratiae, quos eque iudicavimus implicare.

De Intellectione Beata &c.

Caput 1um

Praenotantur aliqua ad intellectum, et ista.

309 Adeo celebris habita est quaestionis difficultas, ut majori ab omnibus semper habita attentionis, et primi seculi Patres: inquam non parum etiam insudarunt ingeniosissimi huius Academiae doctores. Tota in eo sita est, ut examinetur, in quo sit, distat sua adaequata directa intelligentia actualiter: an adaequate distat, in sua absoluta dicta

ab omni alio, quae fiat a actu intuitivo seu cognitione repraesentativa obiecti: an in actione immanente, qua talis actus producitur, an in utroque nempe in actione, et qualitate, tamquam in sua adaequata directione illius. Quae difficultas etiam transcendit omnes actus vitales, quibus ratio in actu secundo reddatur convenienter; nam quae de actibus intuitivis diximus, dictum esto de aliis quibuscumque actibus vitalibus. Inqua difficultate ad capita dividet opiniones: sunt non tot sententiae, quot Authorum capita.

§ 10

Sed, ut clarius procedas in hac satis implicata quaestione, praenotare debes 1°. intellectiones, seu cognitiones esse repraesentationes, quasdam obiecti, et imagines intentionales illius, per quam obiectum fit praesens intuitivo, haud secus, ac obiectum materiale fit praesens potentiae visivae per species residentes in speculo. 2° praenotare debes, intuitum creatum de facto producere, cognitiones suas per actiones ... distinctas, cum ratione, tum a re productio, quae utraque inhaeret ipsi intuitui per unionem etiam ... distinctam, cuius ratio est; quia intuitus est causa efficiens illorum actuum; omnis autem causa efficiens de facto producit per actiones distinctas, ut experientia constat. De unione autem etiam constat, cum quia actus intuitivi sunt actu, quae in subiecto debent esse; cum quia habentur ab intrinseco, ut potentiae vitales, non possunt autem alter esse ab intrinseco, nisi in suo principio repraesentatae. Ergo

§ 11

Praenotabis 3°. quaestionem, ut ipse quaestionis titulus praedicet, non esse de intellectione utcumque, et abstrahente a Divina, et creata. Cum non intellectio Divina sit prorsus identica cum Divino intuitu. Locus non aequivalenter singulari praesenti praesenti disputationi. quare etiam de ea, nec procedit haec difficultas de creata possibili secundum sua ante suas intellectiones, quam potentia esse supra vidimus: - quia porro quaestio solum procedit de intellectione creata de facto existente, quae producitur a Divinitate suo modo. Tandem praenotabis, non implicare, hanc difficultatem convenienti, quam supra statuimus, quomodocumque quam volumus amplectamur opiniones: nam quidquid hic dictum occurrere potest tam supra cautum est, cum de potentia loquimur, quam etiam de ... huius quaestionis amplius significabit.

§ 12

In praesenti ergo difficultate decem numerabimus

Pater Linze, quibus undecumque sint propria admirabit ex aliis-
eductas, ut assolet insolenti ingenio suo. non referam omnes, ne mo-
lestus, quam re ipsa esse procedere videamur: aliquas tantum, quae con-
tra creaturas feruntur breviter proponam. 1.º est Thostatus docentium intel-
lectiones distinctione in actione productiva qualitati. a Thomisti dominus est
Durandus aseverans cum antiquioribus aliquot, distinctione intellectus
in aggregatum externum, et ordo. 2.ª ista docet, intellectiones esse
aliquas ideatas cum Deo: ita Acutissimus P.ª Ripalda, Tho. 1.º
de Ente supernali, disp. 23, sect. 8. 3.ª ista Arriaga, intellectiones
distinctione ex actione, et qualitate ex dictis: ita P.ª Suarez. disp.
6.ª de anima. sect. 1.ª, quem plures sequuntur RR.es 4.ª demum
ista defendit, intellectiones distinctione in sola qualitate dicta ab oratione:
ita P.ª Arriaga, quem non pauci RR.es sequuntur. omitto alias
referre opiniones, quae ad praedictas fale reducuntur, et ex ipsis in-
feruntur: nec tamen relatas impugno, quia eas impugnare voluerit
adeat Paes Linze. Lib. 7.º Metaphysicae tractatu 3.º Cap. 1.

Caput Deus.

Nostra ista Nostra sit.

§ 13 Sit nostra 1.ª, et potissima conclusio: sua adaequata, quae intus creatus red-
ditur in actu 2.º intelligens est. distinctio in qualitate, et actione
productiva illius. Ita praeter citatos pro 3.ª ista P.ª Suarez cum Vaz-
quez, et Molina; pro quas etiam citatur vidi Angelicum Praeceptorem,
quod reclament Thomistae. Conclusio P.ª 1.º Authoritate Philosophi pluribus
in locis; expressius tamen 1.º de anima, et 2.º physicorum, ubi dicit:
proprium viventis includere essentialiter proprius actionem, et passionem.
Authoritate etiam D. Thomae P.ª Parisiis in locis, praesertim 1.ª
parte; quaestione 27, ubi ait: quicumque intelligit, eo ipso, quod intel-
ligat, producit aliquid intra ipsum, quod est conceptio rei intellectae
ex vi intellectiva proveniens. Aliud affertur, Divi Thomae testi-
monium in 1.º Sententiarum, disput. 27, quaestione 2.ª Articulo 2.º ubi
postquam asseruit distinctionem actionis intelligendi a cognitione
subdit: et sine utroque istorum non potest quis intelligere.

utrumq. in istorum, quo quis intelligit sit. Ex quibus verbis adeo aperta Anglici Preceptoris mens pro nra sa, ut minime unquam videri nequeat, qd quis insuo auxilio Sufragiorum Duci ther addicere conetur. O mira ingeniorum fecunditas. 325

Ad rae. a. prob. 2ª pto 1º ex eorum principijs: id constituta intellectu adequate, seu intellectus actualiter intelligens, qd reddit intellectum actualiter intelligentem; sed per qualitatem, et actionem illum p. ductibas reddita intellectus actualiter intelligens: ergo per qualitatem, et actionem constituta adequate intellectu, seu intellectus actualiter intelligens. Ma. nemo quis dubitabit? Sicut in calore id, per qd redditur subiectum calidum, similiter intellectu est id, quo intellectus redditur intelligens. Prob. ergo minor: per id redditur intellectus actualiter intelligens, per qd vivens in actu 2º constituitur intentionaliter percipiens obiectum; sed per qualitatem, et actionem p. ductibas illum intellectus constituitur vivens in actu 2º et percipiens intentionaliter obiectum: ergo. Ma. certa est: nam intellectus est vitta actualis, quam intellectus vivit in actu 2º. Mi. ostenditur, nec per solam qualitatem, nec per solam actionem, qualitati p. ductibas redditur intellectus vivens in actu 2º et percipiens intentionaliter obiectum: ergo per utramque sic constituitur. Cons. est certa. 316

Ans. ad 2º duplicem continet partem: 1ª est qd sola qualitas non reddat intellectum viventem in actu 2º, et percipientem intentionaliter obiectum, qm ita prob.: sola qualitas non est vitta actualis: ergo sola qualitas non reddit intellectum in actu 2º intelligentem. Cons. optime infertur: Ans. prob.: sola qualitas non est actus immanens; sed vitta actualis dicit actionem immanentem: ergo. Min. ab omnibus admittitur etiam adversarijs. Maior prob.: sola qualitas non dicit actionem, quare sit ab intra habita: ergo non est actus immanens. Cons. patet: Ans. prob.: Actio, quare actio habetur ab intra est, actio; sed sola qualitas non dicit actionem: ergo non dicit actionem, quare sit ab intra, nec per consequens rationem, quare sit immanens; sed vitta actualis est actus immanens: ergo. 317

pars illius Ans. erat, qd

neq solа actio reddit intellectum viventem, et percipientem intentionaliter obiectum; quod ita suadeo, : sola actio non est imago formalis, et intentionalis obiecti: sed intellectus redditur vivens, et percipiens intentionaliter obiectum per imagines formales et intentionales illius: ergo etc. Minor est certa: maior probatur: sola actio tantum est formaliter productiva imaginis intentionalis obiecti: ergo sola actio non est ipsa imago. Confirmatur nam actio distinguitur a suo termino. Ante est certum: nam actio tantum est id, quod requiritur, ut sit actio ad intellectionem. Sed ad hoc sufficit, ut sit formaliter productiva imaginis intentionalis obiecti: ergo etc.

328 Secundo.

Ideo examinis gratia supra traditam de vivente in communi: nam vivere est habere perfectionem immanentem per se; sed intellectus creatus non potest aliter habere perfectionem immanentem per se, nisi producendo intellectionem: ergo intellectus creatus ideo vivit, in actu secundo quia producit intellectionem. Maior est doctrina nostra pro ratione vitae supra tradita. Minor facile ostenditur: nam si intellectus non producit intellectionem, eam habebit ab extra, ac proinde non erit immanens, quod est de ratione vitae. Modo sic: sed intelligere in actu secundo est vivere: ergo intellectus creatus intelligit in actu secundo quia producit intellectionem. Ex quo sequitur, actionem constituere intellectum actu intelligentem. Quia intelligens actualiter constituatur etiam per ipsas qualitates, luce clarius est: nam qualitas est, quae repraesentat, et in qua videt intellectus obiectum: ergo etiam constituitur per illas. Sed ratio intellectibus creatis est esse productivum intellectionis: ergo intellectibus in actu secundo est esse producens intellectionem. Patet consequentia; quia actus, cuius est actio ipsius productiva. Ante, neque ab adversariis negatur, nam implicat intellectibus, quod non sint productivus intellectionis; sed tantum illius receptibus, sicut lapidibus et intellectibus, quia possent recipere intellectionem.

329 Respondere solet pro parte opposita, rationes supra factas utrumque probare intentum de vita physica, quae petit actionem, et influxum physicum viventi immutantem actualem; non vero quandam probare rationem intentionalem, quae detenta est cum actione intentionali, seu actione, ut aiunt, grammaticali, qua intellectus tendit in obiectum illud sibi repraesentando. Sed haec solutio repugnat ad-

dores reducit: nam vita intionalis vere et proprie est vita, imo perfectior, quae inter viventia reperitur, vitae genus, quod debet esse perfectio immanens ab intra habita non per quod ab intra habet, seclusa actione praevia: ergo si vita intionalis sit, requiritur natura, quod producta sit a principio, ac proinde nil profuit solutio duplex illa distinctione actionis grammaticalis. §.

Impugno deinde praefatas solutiones, et primo 3.o quidem si actio illa grammaticalis sufficeret ad vitam intionalem, intellectio posita in lapide, ipsum redderet intelligentem; et tamen nec adversarij admittunt, quia illa actio grammaticalis sophistica non est: dicere quod illam Nebrienses pueros. 320

Secundo contra solutionem contra detractam huius obiectionis, sit lapis non esse ideo intelligentem ab intellectione sibi iniuncta, quia non est subiectum capax intelligendi, et iusto, ideo incapax est, quia non est virtus intellectiva; et ideo non est virtus intellectiva, quia non est virtus productiva intellectionis, quod quando amplius habet, si esset subiectum capax per istam virtutem productivam intellectionis; cum sit subiectum capax receptionis, ut supponis: quia hec capacitas consistit in eo, quod sit virtus productiva intellectionis, ac proinde intellectio sit actio, ergo intelligit per intellectionem in se receptam, quod iure absurdum est fateri. 321

Non praetereas aliam ex Tridentino desumptam rationem contra nostram sententiam: Tridentinum quidem loquens de libero hominis arbitrio, asseruit, illud nec veluti inanime quoddam passive se habendo, et aliquid agere: quod sentit quod aliquam inanime, et sine nota est quod non agit quidquam: quia est quod sentit, agere, quod vivit: quia vivere creaturae dicit actionem; et tamen de voluntate locuit Tridentinum: ex quo fateri requiritur adversarius: qui, si nil agit, velut inanime quoddam se habebit: ac proinde non vivet intelligendo: quod ex mente Tridentini, intelligere creaturae dicit actionem. 322

Aliqui apud clarissimos professores, hic valde statuunt assertiones, et nolim, dum vitare capiunt obscuritatis caribdim in caliginis illius Scillam incidere. Asserunt tamen hi, post nostram ideam de evidentia, intellectionem adaequate consistere in qualitate absoluta, quod absque incommodo nostra se propugnare auxilio defendunt. Cuius assertionis fulcita sit lux, quia actiones proprie consistunt in qualitatibus absolutis praecise: Ita Suarez et Arriaga: Ratio quia sine fundamento differenti, Deus se solo non posse producere.

cognitionis creatis, easq separarent ab ara, a qua pro dividenda: q dividendum intellectionem creatam consistere in sola qualitate: nam si in actione etiam consisteret Deus non posset illam dividere se solo, aut separare. §

323 Sed subsidium postea ne e, in quo a contra opinione recedere non e. Sit q nra 2da: intellectio adequata non e sola qualitas. Pro: intellectio adequata e id, quod per mum fig denotat intum intelligentem: sola qualitas id non facit: q Ctr. Maior a nemine negatur. Pro ma. minor: aliud a qualitate denotat cum qualitate intum intelligentem per mum fig: q sola qualitas id non facit. Pro: actio immanens sil cum qualitate denotat intum per mum fig Ctr: q aliud a qualitate sil cum qualitate denotat intum. Qd actio denotat e 2da adversariorum; qd a. denotet per mum fig manifestum e: nam id denotat per mum fig, qd non denotat per mum subiti, nec per mum unionis: sic m. sunt pres denotandi: q actio denotat per mum fig; ac per se intellectio adequata non e sola qualitas. Hic etiam afferre possent fere oppones, q suprius Lao Deleo Robortabimus; adversa a. pres sunt, ita postea dissolvemus. §

Caput 3um

Praga dopnat Solutione

324 Primum e illustrissimi Cichalari, quem accepta intum e id: Intellectio ex suo cptu dicitur e expressio realis, et Vitalis obti: sed qualitas seclusa actione e expressio realis et Vitalis obti: q intellectio e sola qualitas. Maior constat apud oes, probatur minor: expressio realis, et Vitalis e ea illa, per quam intum agit ad intio intionalitr; sed per solam qualitatem agit ad intio intionalitr: q Ctr. Pro minor: intum agere ad intio intionalitr e ita agere, ut agens aliud extrinsecum agere non possit per illam aoem, qua intum agit; at per solam qualitatem, ita agit: q per solam qualitatem agit ad intio intionalitr. Confirmat: sola qualitas quamvis e imago, et expressio intionalis obti e Vitalis; sed quamvis imago intionalis non includit actionem: q intum etiam, quia vitalis e non includit actionem. §

325 Sed minor novum lumen mum agendi ab illo Paulthone excogitatum: Intendit m. intum agere

seclusa actne, qd certe n capio in mea, et coi phia: n pueri m. semper audivit, aperie importare actnez, qd ipsa nobis Ethimologia docet; nisi credam, Epicorum dispensare in hoc iure. pretenea retorqueta argum, nam si agere ab intrio e, qd aliud agens extrius operari n possit pr illam ratem, qua agit intrius, sequitr, n agere abintrio intionalitr pr solam qualitem; Siquidem Pāus poet here intelectionez Fili sibi a Deo unitam, pr quam intelligeret Dm. Hec pria. Et tn. Pāus agens extrius cum Fili. infra e, Dissa maxe, no minez: ad Huius pbrez, no itterum minez: ad pbaez, Dissa maxe, natr mia, ut Distat ex Actionisione nuper facta. In m. intrius poet intionalitr abintrio agere, seu uittalitr operari nisi immenitr operetr, qd seclusa actne, n poet. Unde solvitr Dfiatio, cuius mir falsa e: nam imago intionalis, et Vittalis Dbti deuet ee immens, ac pr de pducta a suo pric. 326

Sit 2um argum: intrius ea rne intelligit, quafit Silis intionalitr obto. Sd fit Silis intionalitr obto pr solam qualitem: eo intrius intelligit pr solam qualitez. maior e Doctrina Pāu, docentis: intrius intelligendo fit omnia. Mir pbr: intrius fit Silis intionalitr obto pr Silitudinez, et repratationez intionalez obti; et sola qualitas e imago intionalis obti: a pr solam qualitez fit Silis: ac pde pr solam qualitez intelligit. In telectio e so. inqualite Dixit. Dr. Hec, et Huius silez obiectiones fale solvuntr: Dicenec maiorez: intrius intelligit ea rae, qua fit Silis uittalitr obto Ddo maiorez: quafit Silis, ut qumque, no maiorez. intrius fit silis obto sibi uittalitr reprando obtum pr solam uittalez: Hoc a. aseqni n poet, seclusa actne; alioqui sibi reprare obtum uittalitr pr stem ab extro habitam; qd nemo dicet: debet eo: illam stem here intrius abintro immentr lad qd naria e actio. 327

Sit 3um argum: Intelligere creatum, neq. ex pte intelectus, neq. ex pte creati petit actnez immensez: eo nullo excap. Distintr pr actnez. Cons bona e, qa n het alia predicata intelligere creatum, preter ibi assignata. Ans pbr, quodlam

partem: nam Deus intelligit per intellectionem immensam qualitatem, quoad- dam partem etiam distet 1º. in Scientia soli idata cujus suae intellectionis: 2º. nam ex ipsa creati so. petit dependere a Deo, qd haret intellectio non distributa per actionem immentem: ergo intellectio creata neq ex ipsa intellectionis, neq ex ipsa creatam petit actionem immentem; Et de sophismata qd 1º retorqueo insuper: nam inde sequitur intellectionem non distare inqualiter. Probo consequentiam: nam intellectio, neque ex ipsa intellectionis, neq ex ipsa creatae petit qualiter: licet est in intellectione Divina: Deus, in intellectione idata cujus subsistentia intellectiva creator. Et tandem; quia de ipsa creatae, so. petit dependere a Deo. 2º: Hoc argumentum etiam probaret, non assignare comprehensionem creatam Dei: non mi. assignat, quamvis comprehensio: Deus m. se comprehendit: neq quamvis creata: ad hoc m. sufficit, qd dependeat a Deo. Sophismatice peccat, quia arguit a sensu diviso ad compositum.

328 Haec adargum, ipso ante, notam, ipsi probabis antius, ptr virtus, qd notavi. non m. petimus actionem immentem ex ipsa com intellectioni, et ex ipsa individuali intellectioni creatae: quae licet debeat esse perfectio immensa ab intra non potest aliter immensa esse, quando intellectio distinguitur a suo principio, quomodo distinguitur omnis intellectio creata de facto, nisi ab intra producatur: quia si ab eo non procederetur, haberetur ab extra. Nec tamen. Hoc obstat creari cum immensitate: nam cum Deus in immensitate distat. immensitas a. potest esse per identitatem, sive per unionem, ut alio loco diximus, quando est primum qualitate immensitas intellectioni creatae de facto non possit sed seclusa actione, ut ex se

329 pt Sit 4us argum ex Rev Linze: Quae actionis immensitas unita per unionem a se ac distat. Et hec unio non distinguit cum qualitate intellectionem: ergo neq actio immensa. Minor probatur a paritate: nam unio qua alverdo unita subst. non distinguit blevenes: ergo similiter unio intellectionis illam non distinguet. Probatur: quia dolor non distinguitur per actionem unionem sui ad subjectum: ergo nec intellectio, quae perfectio est per qualitate, distinguitur per actionem. Argumento creari posse 1º, tando minorem; et probationem illius Loqdo de qualitatibus, ut in actu 2º denominantibus, qd inte

intellect. q. non pot absq. unione ad Subtum. D.o Rexi pod nando coram, q. tibi premisi: nam intelectio tantum constituta pr id, q. reddit illam immentem. Reddita a. immens pr altinem dae cuius petit manere intra Sbus prius; q. d si, ut maneat, intra Suum prium, nara e unio, pr̄ter hoc mali, sehet cu q. pt is qualis intelectui, qui adeqte constituti immens pr exigentiam ao ni. Addicatmen, no codum: odor m. l. quelibet alia qualitas creatura ñ e immens; neq. de n constituta pr altinem; Solus intelectio, qui immens e et vitalis. § 330

Sit 3.us arg.um: pr id denoatr intus cognoscens pr q.d denoatr obtum cognitum; at pr solam qualitem denoatr obtum cognitum: e. pr solam qualitem denotatr intus cognoscens: e. intelligens; at. q. adeo intelectio adeqte consistit in qualite. Mar e certa: nam idem e ex pte obti cognoscere obtum, atq. obtum cognosci. Min. prob: pr id denoatr obtum cognitum, pr q.d denoatr repraatum; at pr solam qualitem denoatr repraatum: e. pr solam qualitem denotatr cognitum. At e solutne recordari Thomi: aliud m. e obtum ee cognitum, aliud esse repraatum: Caesar m. in imagine repraatur, n. tm e cognitum, nisi pr cognitionem. Non defuit qui dixerit, plus requiri, ut intus cognoscat, qm, ut obtum cognatur, d repraetr: nam ad Aba latis e, q.d detr repraatio, sive in Subto capaci sive extra illud: ut si intelectio Pdi unireta meo intui, H lapidi; at d.o ut intus cognat, requirit actio immens. Reg. e 4.o nando marem, pter solutnem supra datam. D.o istam marem, minorem, ad Phuis probam dist.o marem: pr id denoatr obtum cognitum, pr q.d denoatur, repraatum vitaliter, d. atmarem: ulterius repraatum, ne marem. ut obtum repraesentetr vitaliter necesse e actio immens, q. e ea cognit... cognitum, ut pt ex sequuntibus dictis. § 331 re +

Omissis aliis Seminarior q. Tax dele arg. que in ede recidunt cum precedentibus, la a parte de intelectione divina suuit a deum pti oppones d. Tax: intelectio Dui seum G. potam formalem e imago intentionalis obti. At sola qualitas e imago intentionalis obti: e. sola qualitas e intelectio. Ma certa e, et incerta;

Pᵃ. a min: imago intentionalis obti e illa qua, quæ in ee intentionali het, qd obtu het in ee ali: d sola qualitas id het: q sola qualitas e imago intentionalis obti. Dpbatur: Cognitio mouet, & allicit vtem ad amorem; d sola qualitas id facit: q sola qualitas e cognoscendis quo marem: intelectio dum sunt d ptes fiales e imago intentionalis n vitalis, no marem; vitalis, quo marem: n semel diximus intelectnes ee imagines, & reprationes, n ut quasi d vitales: qd nequit pcipi, sine actne immente. Ad dficem; no mirem: qualitas m. n quomo bt mouet voluntem, d vitaliter reprando obtu ac p de, ut talis, involuunt actnem

332 Vnde infers, actnem immentem, nec partialiter ptituere rem imaginis, l reprationis intentionalis: hec m. adeqte dsitit in qualite: at vo hec in ee vitali ptituiti fa pr actnem. Infers 2o. solutnem p functis sig oppote. Hi (?) de ali parti a no 321. ad lum ḷo, no assumptum pter dispariter qualitatum vitalium a n vitalibus: he m. n s immentes: ille vo s immentes: ac p de calor, & albedo dsitunt adeqte in qualitibus absolutis: secus vo intelectio, quæ immens e. Ad dum, qeo, nos minime itendere quidam detrahere supremo Dei domio; dcimus m. posse Deum pducere se solo, et dserbare intelectnem creatam extra suum pcipium. namqe tn, intum dicere pr intelectnem a solo Deo p ductam; q illa intelectio n est immentr habita. Sd hec plura hent de vole.

333 Caput 5um

Quæ supersunt de verbo mentis.

Diximus supra, verbum mentis ee manifestationem obti pr locutionem p ductam. Vnde oritur diffas, an intelectio designatur a verbo mentis, l n? cui diffi fuit e resolutio. dicimus m. intelectnem designari a verbo dictne includentis ab incluso; duo, ut vidimus, in præcedente qustne repecuunt in intelectne, nempe qualitas, quæ e imago & manifestatio obti, & actio pductiva huius imaginis. Asserimus o verbum ee qualitem, n vo actnem: hec m tantum e dictio

seu Locutio, qua intellectus loquitur menti suae: Unde Verbum mentis dicit, quam intellectio, quae supra qualitatem addit etiam actionem: Haec explicatio

Haec explicatio male destruit Thomistas, qui asserunt verbum mentis esse qualitatem quandam adeo distinctam ab intellectione, ab illa tamen provenientem, quae supplet absentiam obiecti, in qua intellectus videt, et intuetur obiectum. 334

Verbum non capio de hoc verbo Thomistico. Quos sic exerceo. Verbum per vos producitur ab intellectione, ut in eo intueatur obiectum, sed ad hoc sufficit intellectio: ergo superfluit verbum ab intellectione distinctum. Minor doctrina destruitur; loquitur minor; nam intellectio adest, producit m. per vos verbum; deinde expressio obiecti: ergo intellectus in ea intuetur prae obiectum; atque hoc superfluit, verbum distinctum ab intellectione. 335

Impugno deinde verbum Thomistarum, et in illo qualitatem intellectionis tantum esse verbum mentis: illud est verbum, quo intellectus sibi manifestat, et intentionaliter obiectum per locutionem; sed per qualitatem intellectionis hoc facit: ergo qualitas intellectionis est, quod producit intellectus verbum. Probatur minor: qualitas intellectionis est quod producit intellectus, ut praesens sibi faciat obiectum; sed quod producit intellectus, ut sibi faciat praesens obiectum, est quo sibi manifestat obiectum per locutionem: ergo. Probatur loquitur minor: mihi facile suadetur; nam ipsa producit intellectionem et locutio; sed per quod intellectus sibi praesens facit obiectum expressio specialis, seu manifestatio illius; atque adeo per quod intellectus sibi praesens facit obiectum, ergo intellectus producit eo quo per locutionem manifestat obiectum quod verbum mentis totum. Impugno 3. ex D. Thoma, qui docet: Emanatio ab intellectu per modum manifestantis est verbum mentis, sed qualitas intellectionis est emanatio ab intellectu per modum manifestantis: ergo ista qualitas est verbum mentis. Recantet Thomas suo, et non Lex [illegible]. Dicatur: ideo ponerent verbum distinctum a qualitate, ut in illo tamquam in medio fieret obiectum praesens intellectui; et ad hoc non requiritur: ergo ponendum non est verbum distinctum a qualitate. Minor probatur a paritate: obiectum etiam est in voluntate; et ad hoc non requiritur aliud medium distinctum a qualitate amoris: ergo. Probatur minor dicta a Thomistis, maxime D. Thoma in 1a parte quaest. 27. articulo 3. Unde liquido constat [illegible].

+ [illegible] a. Hoc est qualitas intellectionis: ergo qualitas intellectionis est verbum mentis esto es antes de comencar el paar.

Obiiciunt tamen Thomistae 1o: Verbum procedit ex intellectu, et notitia; sed qualitas intellectionis non procedit 336

ex intu, et nostra: ergo verbum mentis distinctum est a qualitate. Probatur: verbum est terminus per intellectionem productus; et qualitas non est terminus per intellectionem productus. Distinguitur m. per nos ipsam intellectionem.

Confirmatur: verbum est id, in quo intellectus cognoscit obiectum; et qualitas non est id, in quo intellectus cognoscit obiectum: ergo qualitas non est verbum. Maior probatur: si intellectus ista non cognosceret obiectum, ibi deficiente, deficeret cognitio; et deficiente obiecto, non semper deficit cognitio: ergo. Minor probatur: nam cognitio lux, his Pater ducere potest, Rex non currente. Ad tertium, distinguo minorem: et qualitas non procedit ex intellectu, et nostra speciali, et do minorem; ex intellectu, et nostra virtuali, nego minorem. Qualitas non procedit ex nostra speciali illam praecedente; procedit tamen ex speciale impressa, quae est nostra virtualis. Ad quintum, nego maiorem: verbum m. dicitur per locutionem, seu dictionem; non vero per intellectionem, ut supra diximus. Ad secundum Reo, verbum non esse id in quo obiectum cognoscitur, et id, quo cognoscitur: et m. sicut species deficiente obiecto, tam in esse rei, quam in esse obiecti deficit cognitio; si tamen species deficit, deficiente obiecto praecise in esse rei; secus non daretur cognitio impossibilis: unde distat ad ea quae ostenduntur, quae nandae.

338 Ex dictis

Colliges 1.o intellectionem adaequate sumptam includere verbum. Verbum autem esse potentiae intellectivae: ex quo fit, verbum, et intellectionem adaequate distingui includentis ab incluso, ut vidimus supra. Colliges 2.o verbum esse id in quo obiectum cognoscitur tanquam in signo formali, non vero, ut instrumentali, nisi forte cognitio supra se ipsam reflectat, vel alias terminos attingat, quod rarum non est: alioquin omnis cognitio esset reflexa. Colliges 3.o in beatis dari verbum mentis, et in Angelo se ipsum cognoscente: nam praesentia obiecti non tollit, quod intellectus exprimat actiones intentionales, et imagines obiecti, atque intellectus beati, et Angeli fiat similis Deo, et Angelo. Colliges 4.o in sensu externo dari imagines intentionales similes locutioni, et verbo,

mentis: nam Phi externum vitaliter cognitio obiectum, quod esse non potest, nisi producendo vitales illius similitudines; Hec tamen non appellatur Verbum, quod tantum dicitur de spirituali cognitione, et per intellectione vitali.

Liber 4us

De Voluntate, et illius actibus.

Caput 1um

De obiecto Voluntatis. 338

Definitur certa Voluntas: potentia vitalis amoris, et odij spiritualis productiva. Quod si animadvertas, formam et per intellectum propriam traditam explicationem non convenire omni intrinsecae voluntati: nam inter Deum potentia non est intellectus productiva, nec voluntas amoris, licet certa [illegible], Phi sermone hic de intus, et voluntate creata praecise de creatis: [illegible] metaphisico. Cum voluntatis obiectum varie exponant Phi: aliqui docent, obiectum voluntatis esse bonum, et per oppositum [illegible], id esse falsum loquendo de obiecto adaequato, quod dicitur esse bonum et malum. nam voluntas exercet per actus amoris, et odij: sed prodium non exercetur circa bonum: ergo exercetur circa malum. Maior patet: minor certa: bonum enim est amabile [illegible] a. pbo: nam malum excitat aliquem affectum in voluntate, et [illegible] esse non potest amor: ergo odium. [illegible] voluntatis: nam obiectum voluntatis est id, circa quod voluntas exercetur per suos actus; et per suos actus exercetur circa bonum, et malum: ergo utrumque est obiectum voluntatis. Cum hoc est, quod voluntas non solum est facultas appetitiva, et etiam aversativa obiecti. 339

Bonum est in tres partes divisum: Honestum, utile, et delectabile: Honestum, et delectabile amari possunt propter se a voluntate: utile vero semper amatur, ut medium ad propter aliud. Malum est quod quod alicui rationi opponitur bono. Advertendum tamen est, voluntatem posse amare malum, modo illud apprehendat, ut bonum, quod saepius contingit; et etiam potest odisse bonum, quod apprehendit, ut malum. Ratio est, quod bonum, et malum movent voluntatem non ratione, et cum esse intentionaliter movent: unde fit, quod obiectum

ra bonum possit intionaliter apparere malum, et deinde odio habere; et obtum ra malum possit intionaliter apparere bonum, et deinde amari: quod mouent Deum ee intionale, quod hent inrecognitione.

340 His positis De na, et obto volatis Rogari solet 1°, An volas exercere possit per amorem in malum, ut malum, sive cognitum sub malitia? Reo 1°: volas ferri poe in malum, ut tale, cognitum in eo aliqua rne boni. Explico: poe aliqd obtum pponi vdiati bonum in aliquo genere, malum at in alio. ...: Egrotus Sanitatis Cupidus sumit amarum potiones, et qm plura in medicina passitur, et obto, ut amara sibi malarepresenta. quod in sanitate utile e, eam appetit. peccatorum etiam delectabile amplectuntur, et ipsis repreatoraliter malum, et damnationem allaturum: ergo poe volas amare malum in uno genere mo bonum sit alio. Reo 2°: volas n poe amare malum, qd nulla rae apparet bonum; sic comm ther, et Phor ex Dido Tha.

341 Pa Ddo: volas n amat obtum, nisi ab obto allicatur; et malum nulla rae bonum volatem allicere n poe: ergo volas amare n poe malum, qd nulla rae e bonum. Mai patet; mn pbr; nam malitia tam bono e vsc ut allicere posset, qd obtum detraheret vdiatem ab amore: quid m aliud e volatem allicere, nisi obtum eam ae auertere, et fugare? Confirmatur: q volas, ut e diuctiva amoris e appetiva et poa appetitiva ferri nequit in malum; appetitus m e lad bonum, et conveniens appetenti: ergo etc.

341 Confirmatur Deinde, nequit amari inordine ad finem, qd e inutile ad finem: ergo sicut nequit amari pr se, qd apprehendatur ut n amabile propter se, quale e malum, ut ~~...~~ tale; inde manifeste colliquitur volatem n posse odio here bonum, ut tale, pr rnes adductas; et Hinc dile, qd pt in beatis, qqb impole e odium Dei, qui depratur undiq bonum, et summe amabilis.

342 Nominales, qui contrarium opinantur: 1° volas e lira: ergo poe amare malum. 2°. damnati Deum odio hent; et in Deo nul- Obiciunt

nulla e ro malit: e m. experz cis malitie: e° Volas poet odisse bonu. 3° Volas amat mortem inimici, l infelicitatem hostis; d Hic mala amat, ut talia: e° Volas amat malum, ut tale: Ad 1um, ne conam. Libertas m. stat in eo, qd Volas amare possit bonum sibi propotum, l amorem suspendere; n a. in eo qd amare possit malum qd amale n e. Ad 2um dic, qd si forte damnati Deum odio hent, e, q Deum apprehendunt, ut iniustum eorum terroris ipsis supplicium citra meritum infligendo. Ad 3um, reo, homines appere damnum inimici, qd malum inici e; quia a. amat, apprehendit illud, ut sibi bonum saltem delectale. Volas e° semper ad amatum reperit aliquam rationem boni, & semper ac odio het reperit ratem mali.

Rogatur 2°. 343

an Volas amare possit impole? Nonnulli affirment, & movent: nam Angeli de Caelo p lapsi, q Deo aequelles, ethernam felicitatem amiserunt, appetentes divinitatem; & Divinitatem ipsis impolem esse qd nec ipsos latebat: e° Volas appetere pot impole. Resp tn 1°: dicto propositionem, Volatatem n posse efficaciter amare impole cognitum, ut tale, posse tn illud amare per simplicem complacentiam, & actum conditionatum inefficacem. 1a pars pbr: qr Volas per amorem efficacem fertur in bonum assequibile: & impole, ut tale, n e bonum assequibile: e° Volas per amorem efficacem n fertur in impole cognitum, ut tale. Ad contram dicitur Angeli exoerria quos diabolica, quia hoes desistunt ab amore plurium rerum statim ac illarum impolitem, imo difficultatem intelligunt. 344

Pbr 2a pars assertionis: nam Volas saepius delectatur sola apprehensione boni, qd sibi deesse cognoscit, imo impole tam moralitr, qm phice, ut accidit Cogitanti de Regia potestate, l de supremo Ecclesie Dominatu, & si cognoscat Haec bona numqm esse possidenda: peccator etiam post peccatum delectatur, & placet in bonitate connoscentis, quae impolis sibi apparet: etiam, qui ex facto statum e saeculi, vel n peccasse; utrumque si pole foret, poneret ablationem peccati praeteriti, & sic de aliis; qui tn. actum s tantum simpli-

simplicis complacentiae de sorte cognita, ut in assequendum; quae complacentia necessario oritur in voluntate ex parte bonitatis. Unde ad functus pro parte opposita, Deus Angelos damnatos sanctis subordinate dimisisse aequaliter ut Deo; quod sentiunt plures gravissimi theologi: Si dicas, Angelos illos debuisse deiicere dignitatem quam non ut impossibilem reputabant. Unde infertur ad amorem boni necessarium non esse, quod adpraetur, sed possibile: satis enim est, si non ut impossibile appareat.

345 Rogas 3°: An voluntas possit eligere medium minus bonum ad finem assequendum neglecto convenientiori? Resp. posse absolute id facere. Prob.: quia voluntas ex intentione efficaci solum tenetur media procurare conducentia ad finem; et medium minus bonum etiam conducit ad finem: ergo non tenetur convenientius ponere, ac proinde potest minus bona eligere neglecto meliori praeferenda. Si teneretur convenientius ponere libera, non esset in intellectione mediorum. Confirmatur: quia Deus ad reparationem nostram Incarnationem elegit; et alia possibilia erant media incarnatione minora, quae non elegit; potuit tamen eligere, seclusa Incarnatione fuisset necessaria: ergo similiter potest voluntas creata medium minus bonum eligere, neglecto meliori, ex suo libertatis arbitrio. Moraliter tamen loquendo, contra decentiam, voluntatem eligere medium convenientius: unde imprudentiae et defectui tribuitur aegroto, qui, praeter insipientiam, alia de causa inefficaciorem medicamentum elegit, efficaciori despecto.

Caput 4um(?)

De Dependentia voluntatis a Cognitione &c.

346 Ex dictis voluntatem [illegible] nihil volitum quin [illegible]. Ubi examinatur, an tanta sit dependentia

Voltas a cognitione; ut ab ea dependeat tanquam a ca phiq influente in eius actus? an tantum dependeat Volas a cognitione, tanquam a mera applicatione. Certum enim est debere Volatem manere in operari, qn prius praecedat obti cognitio, qd experientia abunde suadet: nunquam enim amamus, vel odio habemus aliqd obtum, qn prius a nobis cognoscatur talis obti bonitas aut malitia. Quibus hoc ea potest esse, q cognitio est applicatio obti ad Volatem; atqui sine applatione nulla ca necessaria operatur; ergo Volas, ut necessaria operetur, debet cognitione applicante obtum: in quo sensu intelligendum est Axioma supra positum.

Dicendum est Resolutio: 3 47

actus Volatis minime dependet a cognitione, ut a ca phiq influente: Seclusa cognitione, data ca phica adequata actus amoris Dei: ergo sine fundamento adstruitur alia ca phiq influens. Coa Legitima est: non m. multiplicandae sunt causae superfluae. Cons. pbr: Volas cum gratia Dei indifferenter est ca phica operatio formata Itenens oes perfectiones actus amoris; at quid aliud here debet ca phica adequata amoris: ergo seclusa cognitione data ca phica adequata actus amoris; at cognitio non est cae efficiens actus amoris, itaq cognitio solum est, quasi Consulens Volati de actu ponendo, Consulens autem phiq non influit in actum, quem consulit: ergo ultima a. et Authores in contrarium adducti intelligendi sunt de concursu morali, quem cognitio praestat in actus Volatis. 3 48

Difficultas tertia est dictas huic affinis, nempe an supernaturalitas possit Volas amare, vel odio here obtum incognitum? Quod aliis terminis poni solet, an potius sit substantia Volitiva n intellectiva: ut in illa Scientia alibi quaerebatur. Res est extra de cuius gravissimis theologis, quos plures imitati sunt RR. Phi: Solvitur Resolutio pro Volantis ad. Ad 2 Resolutio: cognitio est applatio, ut Volas exerceatur circa obtum; et applatio est suppleri potest a Deo, ut sine illa operetur ca: sed supernaturaliter potest Volas ferri in incognitum. Consequentia constat ex praecedente Titulo

cog. (d) Phorum apprehensione, m. n. deleta certa: nam Deus supplere pot. applicationem nimi, qui dirigere pot. obiectum distans. Ad 3. obi.: q. ad sublata secluso cognitione huius in obto bonitatem, aut malitiam: cognitio m. n. dat bonitatem, l. malitiam obto, sed quam invenit in obto rerum: q. ad tunc pot. volas. ferri in obtum.

349 Ad 4.: nam Deus pot. immittere volati praemotionem ad amorem, denato deductis ad oem actum intsm.: nullam m. in eo invenio repugnantiam: et tunc volas amabit, sine ulla obti cognitione: alioqui desisteret praemotioni: qd a. n. haberet cognitionem obti, certum videtur: nam sine directivo indifferenti: n. pot. Ca creata operari. Et notabis duo: 1um, in casu dicto, volatem n. libere amaret: n. m. est indifferens ad unum prae alio, qd requiritur ad libertatem. 2um, obtum n. habere rationem motivi, nec actum volatis heri ex motione obti; et tantum est obtum mere terminativum. Cuius rei; q. obtum n. pot. movere volatem, nisi media cognitione proponente, quae tamen n. est sola cognitio e qualitatis media, quia bona l. mala movet volatem. Quae a. obiici possunt de ... dicto, facile solves ex dictis.

350 Ad 2. dicitur a. positam n.o 348. Opposita: Deus in praesenti influit in actum intsm: q. similiter cognitio influit in actum volatis. Ad 1. ex variatione cognitionis variatur actus volatis, et effectus n. variatur ex variatione solius conditionis, et applicationis: q. cognitio plusquam applicatio est ad actum volatis. Ad 2. ... nego totum: disparitas stat in eo, qd detracto intellectu, qui proponat, spes n. pot. debita desiderari, nisi per sufficientem determinationem; nam spes petit munus obti, qd exigens influit in actum: unde spes libere obti adiuvari potest. Habet cum illa ducere efficientia; at volas seclusa cognitione e sufficienter completa, in linea virtutis e ductibus: et si n. indifferens e, sed indiget tantum ex applicatione intentionale cognitionis necessaria influere per eo. Ad 3. ... omissa mare, dispositiones; et effectus n. variatur ex

Vixeatne solus dilectionis intionalis, ne mihi; Ex variatione dilectionis omitto mihi. dilectio, et complacentia intentionalis variat e motibus fiale, vero cognitio reprans bonum, variat motibus malitiae reprans per alias cognitiones, etc. de variatione actus voluntatis: hoc non accidit in attributione formis ad passum, unde stat disparitas.

Sed Rogabis: Cum nequeant actus interius ad actus voluntatis requisiti conducere ad actus complacentiae et displicentiae, erit, seu tenere simplices apprehensiones, quae repraesentent antecedenter: Sed complacentiam in amore Dei per tactum, displicentiam de morte ventura. Propterea deficere actus efficaces voluntatis in qua subiecto cum non R.R.^{us}, sufficere apprehensiones simplices, quae tamen sit veritatis iudicium, qualisquam sit, et sine, totum majus sua parte, hoc omni arbitrale. Prima quae sufficiant ad iudicium: dico ad actus efficaces voluntatis, ordinatae apprehensiones debent esse veritatis iudicium. Ratio: quia actus efficax amat obiectum, ut assequibile; sed non potest ita amare, nisi per iudicium saltem veritatis: ergo etc. Probatur minor: non potest amare obiectum assequibile, nisi cognoscat illud esse tale. Sed ad hoc requiritur iudicium, quo intellectus cognoscat assequibilitatem: ergo etc. Minor igitur: nam intellectus non potest cognoscere assequibilitatem obiecti nisi per iudicium veritatis, quo dicat, obiectum hoc est assequibile.

Caput 3um

De Divisione actuum voluntatis. 352

Prima, et generalissima divisio est in amorem, et odium, quae divisio amplectitur omnes actus voluntatis, qui debent esse, seu affectio in obiectum, seu aversio ab illo. Dividitur deinde actus voluntatis in voluntarium, et involuntarium, liberum, et necessarium, bonum, et malum moraliter: quae divisio solet appellari per diversitatem principii, seu respectu ad illud. Actus voluntarius est, qui procedit a principio intrinseco cognoscente, liber, quem actus liber ponitur, qui, positis omnibus requisitis, potest poni, et suspendi; Bonus moraliter actus ille est, qui procedit dictamini di-

Gsserentiis, et accenias exeas noy: Ex quibus forte tibi erit, usy Illius oppositos cognoscere.

353 Alia divisio e actibus Volatis e in amores efficaces, et inefficaces, quae similio e a diversite modi tendendi in obtum: amor efficax dicta, qui intendit positionem obti; ittaqd amtaze ex ipsum intendit ponere Exam obti; inefficax v. dtus ille e, qui ita Iplet in bonite obti, ut si illum Volas n intendat ponere illius Exam: unde amor inefficax Iponi potest cum volitione efficaci cuiuscis obti, cum quâ minime Iponita amor efficax illius. Haec efficatia potest ee l effiba, l affectiba: Erit effectiba, qdo re ipsa ponitur Exa obti; erit a. affectiba, qdo re vera n ponitur, poneretur tn, si eet in potestate Volatis. Praeterea actus efficax talis ee potest absolute, l Iditionate: efficax absolute e, qui independenter a quacumq conditione intendit effus Exam; Iditionate efficax illa dicitur, qui dependenter a Iditne intendit effus positionem. Vo Si petieris, dabo tibi librum.

354 Ultima Divisio actuum Volatis respective ad obtum e in amores Benevolentiae, seu Stricti, desiderii, gaudii, Amitiae, et Iupiscentiae. Amor benevolentiae, seu Strictus is dicitur, qui fertur in obtum abstrahendo a praesentia, l absentia illius, desiderium e amor obti absentis, et n possessi: Qd si cum pbabilite cognoscatur illud adipiscendi, sit bonum arduum sit, et difficile, dicitur Spes. Qd si obtum pponatur absq pbabilite Iecutionis appellatur desperatio. Gaudium e amor obti praesentis et possessi a Volate. Amitia e amor e personas aequales ptr bonitatem ipsius: n tn petit amitia, qd amans reamet, qo si Itingit, erit amitia mutua. Ittus amor Iupiscentiae e amor rei, ut Ivenienti amantis ptr propriam utilitatem.

355 Odium Cadit fere patita Divisiones: nam odium Strictum e aversio obti, abstrahendo a praesentia, l absentia illius, fuga, quae opponitur desiderio e aversio mali obl-

absentis, qd si malum sit presens appellata tristitia, gaudio opposita; qdo a. malum e absens imminet in illud proveniens, dicta timor, spei opposita. Postremo sciendum e, qd qdo amor tendit in finem dicta intentio; qdo vo in media, dicta electio: actus deinde actus qui exequitur media dicitur amor executiuus, seu volitas executiua. Qd si desideres actus volatis aliquas definitiones, seu explicationes accipe, qm tradit Arriaga de trinitate cap. 1o affectibus motus ad lato, et ad lotius.

0. 5a

De Libertate Volatis Creatae

Caput 1um

De Natura Libertatis in actu 1o 356

Volatem creatam ee liberam, certum, tum fide Diua, tum ratione naturali: cuius libertas definita; pota. qua positis oibus requisitis ad operandum, potest operari, et n operari. Quam certe recipiunt Theologi, et Phi ex trinitno. Licet eam impugnare conetur Arriaga. Suo obtinendi genio. Item qd petit prius liberum habere, ora ma requisita, ut proxime sit expeditum ad ponendum actum 1us; alioqui operari n poterit: in quo prius liberum venit cum natura. Petit deinde, prius liberum, qd constitutus sub oibus requisitis se habentibus ex parte actus 1i adhuc possit operari, et n operari, n ita qd solum dumtaxat operationem, et operationis negationem; et pro ad utrumque: in quo potissimum differunt prius liberum, et naturale: nam ille sub oibus requisitis ad operationem, tenetur operationem ponere, ut lex naturae in rone passo applicato; at volas sub oibus ad amandum requisitis, potest n amare. 355

Primi e, prerequisitus ani operationem cum illa connexum, qd nullo modo e in potestate volatis excitare libertatem operationis, Itamque quadam naturam: cuius ne ee premotionem vidimus in phicis. Consulto dixi, qd nullo modo e in potestate volatis: nam duo ss. e enera prerequisitorum, quae commitari

possunt Volatem: alia ss in potestate Volatis, ea slt, que Volas
pot facere, ut exant, l n̄ exant: et tunc lt operatio n̄ sit
immediate libera ex suppositione, qd exat prerequitus; e tn opera-
tio libera absolute, q potuit Volas n̄ ponere prerequitus illud:
et Itacrae ss liberi illoes actus, qui fiunt ab imperio efficacis Volatis.
Alia ss prerequisita oio independentia a Volate, et potestate illius
quorum positio, et exa n̄ depndet a Volate, qualis e Thomistica pre-
determinatio: que prerequisita prius evertunt libertatem.

358 Non suf-
ficit, ut placet Thomistis, Iudicium indiferens ad constituendam liber-
tem: nam si stante iudicio indiferenti a Deo immittatur premotio,
l aliud dprius concursum cum operatione, certum e, Volatem n̄ ope-
raturam libere cum suo iudicio indiferenti: ut siquis vinculis
absoluatur, relinquatur tn intra cubile clausus, illi n̄ erit li-
ber, ut in foro, l littore deambulet. Verum qdem e, qd requiri
iudicium indiferens pponens bonitem; at n̄ sufficit, ut Volas libere
operetur. Deinde 1o iudicium e indiferens hoc e pponens bonitatem
finitam, et limitatam. Ro e; q cum illo iudicio l poet Volas am-
are obiectum: nec tn ad id cogitur: Cuius defectu defectu amor bea-
ti liber n̄ e; q illi clare pponitur pa iudicium bonitas infinita, cuius
pp cogit beatum ad amorem Dei. Nec requitur ad libertatem, qd
iudicium pponat bonitem sul, et malitiam: nam Vo, qui libere Deum
n̄ amat: nil tn mali in eo cognit; nec oterea cogitur, dum e in via
ad illum amorem; q cuius bonitem n̄ clare; at confuse cognit.

359 Placet
etiam Thomistis, ad libertatem requiri iudicium practicum efficax im-
perans Volati operanti; at Hoc placitum contra displicet R R. Vasquez,
l P. Suarez. 1o, q superfluum videtur eiusmi imperium; cum Volas
independenter ab illo habeat oia prerequisita ad libere ope-
randum: e n̄ nullum nihil e ad libertatem eiusmi imperium. 2o; q Hoc
imperium potius videtur ledere libertatem; illo quippe iudicio
imperante n̄ poet Volas suspendere operationes: ergo ledit liberta-
tem. Renti the, tale imperium esse in potestate Volatis; requitum

sequitur antecedens, quod est in posterius voluntatis, et non connectatur cum operatione non ledit libertatem, ut supra docuimus. Et 2a: quod praecessit aliquis actus in voluntate, vi cuius iudicium practicum liberum est ipsi; quod si ad huius actus praecessit aliud iudicium, processus in infinitum admittitur; si autem asseritur aliquem actum voluntatis sine imperio, et iudicio practico, cur non omnes; non enim sequitur imperium physicum ad libertatem.

Ex dictis facile constat, libertatem in actu 1o solum constitui per cognitionem indifferentem, et concursum Dei; nam his positis; potest voluntas ponere actum, vel illum omittere suspendendo operationem, vel contrarium actum operationem. Unde colligitur ad determinandam statim indifferentiam libertatis in actu 1o non indigere prius libertatem aliquo extrinseco determinativo, cum quo conjunctione componitur libertas; sed potius a se ipsa determinari; neque tamen per aliquam determinationem praeviam ad actum secundum; sed per ipsam met operationem primi liberi; ratio est; quia per suam operationem voluntas, quae ante indifferens erat ad utrumque operationis extremum, constituitur, et ponitur sub altero tantum utriusque extremi constituta; sed ad determinationem voluntatis nil aliud requiritur, nisi; quod voluntas indifferens non sit ad utrumque extremum, sed constituta sub aliquo determinate: ergo per suam met operationem determinatur voluntas libera. 361

Libertas dividitur in libertatem contradictionis, et contrarietatis. Contradictionis libertas est contradictoriae oppositionis, videlicet ad amorem, vel non amorem, quam non admittunt, puram transfusionem nantes. Libertas contradictionis est, quae versatur inter extrema contraria, videlicet ad amorem, vel odium, ex quo fit libertatem contrarietatis implicare contradictionis libertatem: nam, qui amare potest, vel odio prosequi a fortiori potest amare, vel non amare; si tamen est dicendum qui tantum potest amare, vel non amare, non propterea potest amare, vel odio habere obiectum. Ad odium enim requiritur, quod malitia in obiecto reperietur reperiatur, quod minime narium est ad rationem amoris: Ulterius dividitur libertas in libertatem, et necessitatem; alia est libertas a coactione, quae rigorose loquendo non est proprie libertas, quia non disti- 362

quia non destruitur prorsus liberum, et voluntarium: ea data, quod operatur voluntas nullo extrinsecus cogente ad operationem: Haec libertas asseritur a D. Thoma interredere in processione Spiritus Sancti, qui procedit absque ulla violentia Deo illata; et proinde voluntarie, quo etiam modo elicitur liber amor beatus, qui elicitur citra omnem coactionem. Et haec si voles.

363 **Caput Decimum. An sit possibilis pura omissio libera.**

Ex dictis de Libertate dictum fuit esse intentum, quod sit pura omissio voluntatis. Ergo puram omittere, quod proposito obiecto, voluntas nullum ponat actum; et omnino cesset ab omni exercitio positivo, ita quod proposito obiecto amabili, nullum erga illud habeat affectum. Ergo tollitur difficultas; an voluntas possit se libere exercere circa obiectum aliquod sibi propositum: difficultas sane hac tempestate plausibilis inter Recentiores, qui insolenti suo acumine celebriores, quam par erat difficultatem facere duxerunt. Pro utraque parte acriter dimicatur utrique parti faventibus Theologis, et Philosophis notis, quos pro utraque videre potest apud Aragon. disp. 8. de Anima sectione 6. Communior tamen est opinio affirmativa inter Scholasticos Magistros, qui secuti sunt D. Thomam 1a 2ae quaestione 6. articulo 3. cui nos calculum addimus, sit quod nostra conclusio. Possibilis est pura omissio libera, secluso quovis actu positivo voluntatis.

364 Probatur conclusio 1o efficaciter. Nam possibilis pura omissio peccaminosa: ergo possibilis est pura omissio libera. Consequentia nisi falsa infertur. Antecedens probatur: qui omittit auditionem sacri urgente praecepto, peccat; nam non audire sacrum est non adimplere praeceptum de auditione sacri; et qui non adimplet praeceptum, peccat: ergo qui omittit auditionem sacri urgente praecepto, peccat; et libere non audit sacrum, et peccaminose omittit: atque adeo possibilis omissio peccaminosa, ac proinde libera, quod si dicas omittentem libere sacrum habere actum noli[tionis] quia non auditionem illius. Contra 1o; quia contrarium testatur Scriptura. 2o. quia etiam deficiente eiusmodi actu nolitionis, adhuc libera esset, et peccaminosa non auditio sacri. 3o; quia potest Deus non dare

mix. concursus ad oes nolitiones, sed etiam ad cognitiones repraesentantem malitiam, aut differentiam in auditione sacri, et tamen omissio sacri peccaminosa esset: ergo potius est omissio peccaminosa atque adeo libera.

Probo 2.° contra illos, praesertim contra illos, qui ex mente Caietani tenent, bene posse voluntatem proposito obiecto ab omni actu positivo cessare, tunc vero, eam omissionem non esse liberam, et voluntariam: sic arguo: non aliter potest esse mihi actus liber positivus amoris, nisi quatenus est in mea voluntate ab illo cessare; si enim non possum ab amore cessare, amor non erit liber: ergo arguunt cessationem amoris non esse in mea potestate, et tamen esse liberam: quod est contra arguunt, amorem esse mihi liberum, et eius cessationem esse mihi liberam non liberam: ergo eo ipso, quod actus positivus sit liber, eius cessatio ~~sit~~ libera debet esse: sed per te actus positivus est liber: ergo eius cessatio est etiam libera; atque adeo potius est pura omissio libera, et constat a transgressione cuiuscumque praecepti positivi, quod opus praecipit, quod quod violamus omissione operis praecepti omittendo, quin necessarium sit, quod voluntas id exprimat actu nolitionis. 365

366

Sed dices primo: his Autoris: potentia libera est potentia libera faciendi, et non faciendi; et quando quis libere omittit non reducit ad actum suam potentiam faciendi, alioquin omitteret: ergo non libere se exercet; ac proinde ea omissio non est libera; et retorqueo argumentum, etiam, quando potentia libera se exercet per actum positivum non reducit ad actum suam potentiam non faciendi; ~~alioquin non omitteret~~, seu pure ergo sicut non requiritur, quod reducatur ad actum suam potentiam non faciendi; quod potentia exerceatur per actum positivum, nec requiritur, quod reducatur ad actum suam potentiam faciendi, quando potentia pure omittit, sed redde disparitatem. Deo quod, potentiam liberam faciendi, et non faciendi reduci ad actum suum: non tamen ita, quod simul utrumque contrarium ponat; sed quod disiunctive per alterum eorum exerceatur. quod etiam fateri debent adversarii de libertate ad extrema contraria, quae simul ponere non valet potentia libera, sed disiunctive. § 367

367 3° probari solet dicto, nec inefficaciter: Supponamus hominem libere amare Deum. tunc sic, nato a Deo decursu ad eum actum positivum per amorem, homo ille posset omittere amorem Dei: ergo possibilis est pura omissio libera. cons. infertur: antecedens probo. Homo ille libere amaret Deum ut supponitur; et non libere amaret Deum, nisi posset libere omittere: ergo posset libere omittere. syllogismus est rectus. maior est supp. argumenti. probo minorem; Homo ille non libere amaret, si non posset amorem non ponere; seu cogeretur ad amorem habendum; et praeterea, quod posset amorem non ponere, posset pure omittere; non enim haberet concursum Dei ad alium actum positivum: ergo libere omitteret: atque adeo possibilis est pura omissio libera; quod argumentum visum est parum efficax Parenti obiectionum Arriaga. videtur enim Huic Anthori, posse adversarios facile respondere in casu argumenti amorem Dei non esse liberum, quia procederet a voluntate potente illum omittere; quia non haberet concursum ad actum positivum oppositum; et haec est manifesta petitio principii quidquid dicat Arriag. qui multum defendit Hanc solutionem, et multos offendit.

368 Aliam vero communem huius assertionis probationem desumptam a divisione libertatis contradictionis non amplector, quae sic proponitur: si non admittatur pura omissio libera, libertas contradictionis confunditur cum libertate contrarietatis, quod absurdum videtur: ergo possibilis est pura omissio libera non inquam innitar. Hac ratione: 1°, quia, ut supra notavi, duplicem libertatem dividere, Anthores oppositi non ita dividunt libertatem, ut nos cum Anth. 2°, quia, ut bene notavit Arriag., ad Hunc non admissa libera omissione pura, non confunderetur utraque libertas; quia libertas contrarietatis est potestas ad amorem; et odium, contradictionis vero potestas ad amorem, et carentiam amoris explicatam actu nolitionis, aliud autem est et longe diversum, dicere, nolle amare Deum, aliud autem odio habere: ergo ad Hunc non admissa pura omissione libera non confunderetur libertas contradictionis cum libertate contrarietatis.

369 Caput 3um opposita solvit argumenta etc.

Arguitur 1°, quod voluntas exercet libertatem, debet habere in actu 1° aliquid quod non habebat in actu 2°: ergo non potest libere omittere; patet cons.: probatur maior.

p^d puram omissionem non habet voluntas in actu 2.º aliquid quod non habebat in actu 1.º; et quando voluntas exercet libertatem debet aliquid habere in actu 2.º quod in actu 1.º non habebat; erit eodem modo indifferens in actu 2.º ac erat in actu 1.º Probatur: nam exercitium liberum dependet a voluntate, et est in eius potestate; et pura omissio non dependet a voluntate: ergo non est libera. Minor liquet: nam destructa voluntate adhuc dabitur pura omissio, quippe est aliquid negativum: ergo pura omissio non dependet a voluntate: atque adeo non est libera. 330

Circa argumenta adversariorum I. Respondeo, concedendo antecedens; sed illud distinguendo: debet habere aliquid in actu 2.º positivum, vel negativum, quod non habebat in actu 1.º, concedo antecedens: aliquid determinate positivum, nego. Solum enim requiritur ad libertatem in actu 2.º, quod voluntas habeat determinationem ad quod non requiritur, quod habeat in actu 2.º aliquid positivum, quo carebat in actu 1.º habet ergo voluntas exercens libertatem aliquid in actu 2.º, quod non habebat in actu 1.º: nam in actu 1.º non habebat omissionem amoris, et tantum negationem illius in actu 2.º nam habet omissionem amoris. Pro omni quippe non 10. dicit voluntas praecisionem ab omni exercitio: in posteriori 2.^a tam dupliciter, ut exercitam per omissionem liberam, quae libera est, quia potuit voluntas actum positivum elicere; ad probationem distinguo minorem; et pura omissio non dependet a voluntate directe, concedo minorem, indirecte, nego minorem. Pura omissio dependet, quamvis actus positivus ab illa dependet: casu quo voluntas destruitur, non datur pura omissio; et tantum negatio: nam pura omissio est exercitium potentiae proxime potentis ad utrumque extremum, quali non esset voluntas destructa. Denominatio ergo liberi est extrinseca; quia convenit a virtute proxima libere ad extrema. 331

Arguitur 2.º: voluntas est potentia positiva: ergo non potest exerceri, nisi per actum positivum: et pura omissio non est actus positivus: ergo non potest voluntas exerceri per puram omissionem. Probatur: voluntas est potentia vitalis; et potentia vitalis vivit per sui exercitium in actu 2.º: ergo voluntas vivit per sui exercitium in actu 2.º Atqui vivere non potest per puram omissionem; vita enim actualis est perfectio positiva: ergo non potest voluntas exerceri per puram omissionem. Respondeo, distinguendo antecedens: voluntas est potentia positiva indifferens ad operandum, et non operandum, concedo antecedens; determinata ad-

ad operandum, non autem. Unde potest voluntas, quamvis sit potentia positiva exerceri per puram omissionem, aliter non esset potentia ad operandum. Ad secundam dico maiorem, et distinguo minorem: atqui potentia vitalis vivit per suum se exercitium non minorem, per calig. concedo minorem. potentia vitalis solum vivit per suum exercitium positivum, quod solum est per fectio immenter habita non nego consequentiam, quod vivat per se suum exercitium, quia ut vitalis sit, sufficit, quod possit exercere per exercitium positivum, quod habet quando pure omittit.

377 Arguitur 3.° pura omissio haberetur ex motivo; atqui repugnat motivum purae omissioni: ergo et pura omissio repugnat. Maior est certa: nam pura omissio est exercitium potentiae rationalis, quae non exercetur absque motivo. Probatur minor: motiva voluntatis sunt bonitas, et malitia; atqui nec bonitas, nec malitia possunt movere ad puram omissionem: ergo tota. Probatur minor: nam bonitas movet ad amorem; malitia vero ad odium: ergo pura omissio haberi non potest per motivum. Instatur: non est prius liberum, quod mere passive se habet, ut docet Tridentinum. Atqui ita se haberet voluntas pure omittens: ergo tota minor. Ergo quia voluntas pure omittens nil ageret. Concedo maiorem: non minorem: requiritur, ut potentia rationalis operetur, quod ex motivo operetur: sufficit quippe, si proposito motivo, quod libere potest amplecti, illud non amplectatur per suspensionem actus. Ad instantiam, adeo Tridentinum damnare, eos, qui dicunt liberum arbitrium nil omnino agere: voluntas autem et si habeat puram omissionem, nil agendo agit tamen aliquid, quando se exercet per actum positivum, quod sufficit ad veritatem decreti Tridentini, l dicitur, quod voluntas agit aliquid nativum, quando pure omittit, Concilium autem damnare, eos, qui asseruerunt potentiam liberam nil omnino agere tam positive, quam nativè, alia facilis negotij extant circa dictam puram omissionem, quae fusius tradunt Thomistae, quae videre poteris, dum pra dum ulterius facimus.

378 # Disput. 3.ª De Anima Vegetativa et Sensitiva

Ultimas peragimus, Deo favente, de anima disputationes, quae parum nobis calamum fatigavit, tum quia plura ad eam pertinentia de causis in praeteriti anni disputatione tradidimus, praesertim in libris de Generatione, tum etiam, quia res ipsa brevi calamo continetur. pauca

q° nos manent de nutritiva facultate, et sensitiva. De illa posterius dicemus, de illa vero prius.

Q.° 1.a De Anima Vegetativa. Caput 1um. De Potentia nutritiva 374

Aliqua nobis sup. sunt de virtute nutritiva explanda: nam plura dedimus circa nutritionem, dum de augmentatione egimus. Quare, quae restant paucis amplectar. Anima quoque vegetitiva est forma substantialis nutritionis principium. primo priora verva convenit cum reliquis animabus; secundo principium nutritionis differt a caeteris, quae nutritionis non sunt principia; nutritio autem nil aliud est, quam alimenti in viventis conversio, qua propter actio nutritiva debet esse vitalis, in cuius actionis ratio assignando non conveniunt Philosophi. Certum tamen prius debet esse, augmentationem, ut supra dixi so: afferre per ratio formali unionem continuativam materiae acquisitae cum praeexistenti et praesentiarum difficultas est in assignando aliquo alio, ratione cuius nutritio distinguatur a simplici augmentatione: oritur diversitas opinionum a diversitate rationum probabilitate animarum maliu. 375

De Anima quidem rationali sunt nullus dubitat de cuius indivisibilitate, sic nemo dubitat; abstrahere tamen nutritionis in hoc esse per unionem continuativam novae materiae cum antiqua, unionem etiam informationis animae ad sup. venientem materiam per nutritionem. Difficultas autem est, quoad animam divisibilem, et tamen sit tamen formalis nutritionis animalis sunt omnia, quae in illa nutritione concurrunt. Ubi statim sciendum est in nutritione animalis constanti anima divisibili haec omnia intercedere, nempe novam partem materiae, et huius cum antiqua, unionem informationis continuationis, Deinde et novam formam partem, et huius unionem informationis cum parte materiae acquisitae, et etiam unionem continuationis sui cum partibus formae praeexistentibus. Ex his omnibus inquiritur, quaenam sit tamen formalis nutritionis. 376

Quoad nutritionem in omni iudico eius tamen formalem constitui per unionem continuationis materiae ad materiam, et per unionem informationis formae ad ~~formam~~ novam. Huius Resolutionis 1.a pars de unione sit continuationis constat ex dictis per augmentatione in Lib. de generatione quoad 2am partem, nempe, quod constituatur etiam per unionem informationis, probatur:

quod per nutritionem, alimentum convertitur in substantiam aliti; et absque unione informativa animae cum materia acquisita non convertitur alimentum in substantiam aliti: ergo nutritio constituitur per unionem informativam animae ad materiam acquisitam. Major e certa: nam nutritio est actio conversiva alimenti in substantiam aliti. Minor probatur: absque unione informativa animae ad materiam acquisitam, haec non fit pars viventis; et ut alimentum convertatur in substantiam aliti hoc requiritur: ergo etc. Minor probatur: nam ut alimentum convertatur debet transire ad aliam statum. Major probatur: nam pars viventis est vivens; et non potest esse vivens absque unione informativa animae viventis ad materiam: ergo etc. praeterea nisi nova pars materiae acquisitae unione informativa informetur, manet substantia alimenti; et repugnat, quod convertatur in substantiam aliti et simul maneat substantia alimenti: ergo absque unione informativa non per quod agitur nutritio; ac proinde eiusmodi unio est terminus formalis nutritionis.

377. Infero deinde, quod in nutritione animalis distincti anima distincti non est per se terminus formalis nutritionis nova pars animae, et consequenter, nec unio illius cum partibus praeexistentibus. Probatur: neque ex conceptu conversionis, neque ex conceptu vitalis petit nutritio illam partem animae, neque unionem illius cum partibus: ergo illa pars, nec eius unio est per se terminus formalis nutritionis ars quoad tam partem formale probo: nam conversio ex suo conceptu formali non petit productionem termini formalis absoluti adaequatam, ut suo loco diximus; pars autem illa animae est terminus absolutus adaequatum: ergo etc. Quoad partem priorem antea sic tradeo: actio nutritiva, qua vitalis sic petit operari immanenter, et adhoc non requiritur, illam producere novam partem substantiae sufficit enim, quod producat uniones continuativam materiae ad materiam, et unionem informativam, quae duae uniones sunt immanentes, siquidem producuntur ab intra, et manent in suo principio. Praeterea nova pars animae non est immanens cum partibus praeexistentibus, nec petit in illis recipi; et tantum cum illis continuari; consequenter quod non est terminus vitalis, aut illarum: ergo actio nutritiva, neque quatenus conversiva, neque quatenus vitalis petit, ut terminus sui formalis novam partem animae, quae re ipsa in nutritione producitur.

378. Restat modo examinare, quare nutritio sit vitalis? nutritiva ergo actio est vitalis; quia semper terminatur ad aliquem terminum qui primo manet in principio illum producente, ut patet in lumine se nutriente, cuius

Cuius actio nutritiva terminatur ad unionem informatam, quae reperitur in ipsa anima, et idem dicito de nutritione cuiusque animalis per foetum, quorum animas indivisibiles asserimus; quod si dicas, etiam ignem alterando lignum producere novam partem formae, quod accidit viventi distanti anima divisibili, dico eo, differentiam esse magnum inter nutritionem, et aggenerationem ignis; nam ignis augetur per iuxta positionem, seu vivens, quod per intus sumptionem augetur, nec potest aliter naturaliter nutriri: unde terminus nutritioni est ab intro, et per se immensum; augmentum vero ignis est ab extra, et ad summum immensum per accidens. 379

Et ne silentio praetermittamus mirabile sane nutritionis opificium, pro cuius clariori intelligentia, sciendum est, tres dari in animali facultates, alia est facultas naturalis, vitalis alia, et tertia animalis, naturalis est munus duplex, scilicet nutrire animal, et propagare speciem per vitalem; de 1º munere in praesenti; de 2º autem iam diximus ad librum de generatione. facultas vitalis est virtus animae, quae operativa spirituum vitalium, quos per venas, et arterias in totum corpus distribuit ad haec facultas ad sensationem animalis; facultas animalis est virtus animae, quae nervos sensationum productiva per quinque corporis sensus distributa. Ubi advertendum est, praedictas facultates esse realiter animam eamque, quae sunt intra se formaliter distinguitur per diversitatem operationum, et diversa organorum dispositione, de hac facultate deinceps agemus; circa vitalem autem rogabis, ubi resideat? Respondeo, residere in corde, et ibi exercere suas operationes sic ex Galeno, et reliqui Medici, cuius ratio ab experientia desumitur: nam in cordis latere est saniculum quoddam sanguine plenum, ubi elaborantur spiritus vitales, qui per arterias toti corpori insinuantur; et hoc cordis saniculum non est, cui deservire possit praeter spirituum effectionem: quod ad id deservit. 380

Peragitur quomodo nutritio mirabili hac ratione 1º, alimentum dentibus teritur, et diminuitur. Deinde per attractivam facultatem in stomachum traiicitur, ubi a calore naturali alteratur, et vertitur quasi in massam quamdam albam, quae a Medicis Chylus appellatur, et haec est 1ª sive coctio: Deinde utiliores ad nutritionem alimenti partes, ad hepar decurrunt per venas, quas dicunt Mesaraycas, aliae vero partes.

ad nutrit̃one inepta in Festina mittuntr, ut rursus iterũ p viã sibi notã expellantr. Deinde Chyllus in Hepate redigitr in massã sanguineam ex qua tot Humores efficiuntr, q venas adillabuntr p mixti, ut cernitr in venæ sectione, hæc ẽ 2.ª alimenti coctio. Sanguis deinde humoribus p mixtus singulas corporis p ter subit, & hic ossi duritiem accipit, illic carnis molitiem, & alibi aliã qualitem 2.ª singularũ p tũ naturã, & exigãs.

381 Hæc oĩa operatr facultas nalis ministerio ter aliarũ virtuts, in quas fere subdividitr: nam rr. ss eadẽ 2.ª nia generalia pria hæ vero dicuntr attractiva, coctiva, retentiva, & expulsiva. attractiva dicitr, quatenus attrahit cibũ ab ore ad stomachũ, ab sthomacho ad Hepar, & ab Hepate ad singulas viventis p tes, coctiva appellatr quatenus cibum decoquit in officiniis ad id deputatis. Retentiva vero nuncupatr, quæ utiliorem nutritionis p tes ex alimento secernit, retinet qz, quousqz, ultima fiat coctio. Expulsiva, sive expultrix facultas, talis dicitr, quatenus p tem inutilem nutritioni foras mittit, et hinc Medici distinguunt triplex alimentum, remotum medium & proximum. Remotus e ipse cibus à vivente depastus, medium alimentum dicitr Chyllus, proximus vero e sanguis ceteris Humoribus p mixtus in substantiã aliti convertendus; & hæc sufficiant de re Medica, qui plura voluerit adeat Coninbrense fusio calamo p tractantes.

Caput Quintum aliquas tradit differentias pro absolutione

382 Quæstionis.

Priusquam ad differentias ponendas accedamus scire oportebit, viventia tri p petuo crescere, & augeri, ad certum tempus, ex quo decrescere incipiunt, & diminui, ex quo fit, 3ũ contr cognosci viventium statum, accessionis, consistentiæ, & decretionis, & quæ clarius

383. in hoc patent in statu Loquamur de Huius vitta.

Itaqz 1.º Homini

Ethas periodus numeratr, ex quo incipit esse usqz ad annum 21, ut placuit Hyppocrati, vel ut aliis placet, usqz ad 25. quo tempore prævaloris activitate, & vi Robustiori plus diquerit Hũs, quam dependit me

in nutrione, quo tempore sto accrescit. Deinde in 2a vite etha-
te: qua tantum acquirit, quantum deperdit in quotidiana nutrione,
hec vite tractus dicitur status, seu consistentia, qua nec quasi consistit,
qua plus, nec minus fit vi nutrionis hoc. Accedit tandem ultima etas,
que nobis utinam meat, in qua sane calor, quasi segescit, nec eam ac-
tivitatem habet, ut alimentum probe coquat, et aliunde partes corporis, que
avide si falius dissolvuntur, unde plures partes deperdit, quam acquirit.
Post quas corrugantur, et minuuntur senes, quod proportione servata in-
telliges de quolibet vegetabili, nempe bruto, planta, in quibus predicti
vite status experiuntur. 384

Cum hac nostra preiacta, ad dubia deve-
niamus, quorum 1um sit? An viventia habeant terminum sue magnitudinis
ultra quos augeri non valeant? Resp. affirmative ex experientia, num-
quam enim vidimus, viventia adeo se in altum attollere, ut montem
superarent, vel exequarent: cuius ratio fuit Arist. 2o de anima. cap. 4.
dixit sicut: quia partes viventis sibi mutuo auxiliantur, ut protegantur a contra-
riis, et sic melius sue conservationi consulant: atqui si nimia esset distantia
inter partes viventis, hoc difficile esset: quo dicendum est viventia habere suos
terminos magnitudinis ultra quos crescere non valent, quod etiam affirmo de terminis par-
vitatis; sicut habere etiam viventia suos terminos parvitatis, ultra quos decrescere non
possunt. Sic conti. Phi ex Arist., et suadetur experientia, quod non vidimus
homines, aut equos inferiores, vel equales formice, cuius ratio est, quia viventium
dispositiones, et organa ab anima petita conservari non possunt in puncto, sicut
conservantur dispositiones aque, vel ignis: quia corpora viventia petunt determinatam
molem quantitativam, in qua suas operationes exerceant; ac proinde habent terminos
parvitatis. 385

2um dubium est, an vivens nutritivum toto vite tempore
nutriatur, et an ita nutriri possit, ut nunquam moriatur, et ultime.
Huius dubii partem, memini, me supra satisfecisse, recolle, que de aug-
mentatione diximus, priori vero parti affirmative resp. ex Arist. dicente
post nutritivam non obstare somnum, quod idem est ac dicere non cessare a sua
nutritionis munere; unde Arist. bellissime dixit. vigilationem ac sensuum
officium esse somnum; ab altrice vero facultate mortem. 386

386. Rº e: qª si facultas nutritiva prorsus cessaret, periret animal presertim, si longo tempore id accideret, nam calor nalis ageret in partes viventis, easque dumeret, qd n semel striugit deficiente alimento quo casu calor nalis, ut pote ea natura in proximiore sibi partes, ab iis qd aliqd repatitur, ex quo fit, substanz. talis diminui, caloremque nalem remitti. Aget pret. calor nalis in Humidum radicale, quo deficiente calor cum vita desfit, sicut Lucerna deficiente oleo: Unde cum plures partes viventis à calore destruantur, eas recuperat nutritiva facultas per conversionem alimenti, quæ tn continua non est.

387. Sed Dubium e, qd sit fames, et sitis, Dubium qdem quadragesimale e, pro cuius resolutione, scias vellim, viventia Vegetalia constare quatuor partibus substantialibus callida, nempe, et Humida, frigida, et sicca, quarum posteriores inaliam agunt, et e d. Reg. gª Xª Ptrem, famem e appetitum calidi, et sicci. Excitatur à fame, eo qd partes calidæ, et siccæ attrahunt sibi proximiores adsui dextram, donec attractio ad stomachum pervenit, qd si alimentum n habeat ministrare partibus illud desiderantibus corrugatur, et dolet, ex quo dolore generatur appetitus cibi presenti dolori subveniendo. Nota tn, famem proprie loquendo convenire animalibus. n vº plantis, quæ predicto carent appetitu, imo oppositum habent, scilt Humidi, et frigidi, nempe aquæ.

388. Qd attinet ad sitim, aeo, eam e appetitum Humidi, et frigidi. Ita com. Phi. ex. Arist.; quæ resolutio intelligenda e divive; n collective ita, qd appetitus sitis satietur, vel Humido, vel frigido, ut experientia comprobat, nam quivis potus frigidior, Humidior ve e cibo. Excitatur sitis, qª pars corporis Humida vel frigida ab aliis partibus sibi contrariis detrimentum, diminutionemque patiuntur; quare partes frigidæ, et Humidæ sese a contrariis à sibi proximioribus attrahunt Humiditatem, et frigiditatem adsui separationem, Hæc attractio pervenit ad fauces, quæ privatæ Humiditate, et frigiditate. Spoliatæ corrugantur vehementi qd dolore laesiuntur, ex quo oritur in animali appetitus Humidi, et frigidi sive potus, ut presenti dolori subveniat.

389.

389 Quaeres Dubium sit, quo pacto potus deserviat nutritioni? Resolutio à Medicis expectanda est. Tenent quod multis inservire modis, 1º adjuvando coctionem alimenti, quod melius, faciliusque decoquitur, in stomacho potus juvamine: 2º inservit nutritioni, quia alimentum quod mixtum potui facilius advehitur ad Hepar; ideo que vocatur potus à Medicis vehiculum cibi. 3º deservit potus ad refrigeranda membra, sanguinisque fervorem, praesertim aestivo tempore; quo calor naturalis Robustior est, potus quia refrigerio reprimitur, ne validius agat in Humidum radicale, illudque absumat. Unde colliges, potum non esse per se narium nutritioni, quia non convertitur in substantiam aliti; nisi forte aliqua pars illius alimento permixta, nimia sua crassitudine in substantiam aliti transeat. Sed à plura Cl. Auctor remanda sidere, juxta Galenum. 390

Quaestio 2.ª Ratio explanda Potentia Sensitiva. Caput 1.um De illius essentia, et divisione.

Duplex, quae tantum restat de anima quaestio ad sensitivas potentias explandas dirigitur, sive ad animam, quae sensitiva est: Est quidem anima Animal formaliter virtus perceptiva objectorum per actus corporeos. Non est ex genere suo corporea, ut patet in Homine, cujus sensitiva virtus spiritualis est, ut supra vidimus, appellatur tamen corporea; quia ejus actus sunt à materia dependentes, in quo potissimum differt virtus sensitiva ab intellectu, cujus actus ex genere suo sunt omnino independentes à corpore. Et aliqui actus spirituales aliquo modo dependeant à phantasmate corporeo in sui productione; quia Auctor quod accidens est, quando Loquamur de potentia sensitiva adaequate, dicendum erit, includere essentialiter corpus, esse quod ad corpoream: nam, quae receptibus suorum actuum debet includere corpus à quo essentialiter dependet sensatio ad sui receptionem, ut constat à nº 131. 391

Dividitur

Potentia sensitiva in internam, et externam: Externa est, quae per externos sensus se exercet, et cujus sensatio, originem, species

ue n sumit ab alia sensitiva poa. Interna vo poa sensitiva est, quæ in interioribus corporis partibus latet, suasque operationes exercet, ad suosque actus origine, speciemve trahit a poa externa. poa sensitiva externa subdividitur in quinque corporis nostri sensus: nempe visum, auditum, gustum, olfatum, et tactum, de quibus sequenti quæstione agemus: quæ poæ distinguuntur per sua obiecta, et subiecta: nam visus subiectum est oculi, auditus aures, et sic de reliquis; visus habet pro obiecto lucem, et colores; auditus sonus, olfatus odores &c.

332 Dari poas sensitivas internas docent Anathomici asserentes a sensibus externis pertendi ad cerebrum quosdam nervulos per quos decurrunt species materiales. quod ipsa experientia suadetur in brutis ipsis: in cuius rei fidem non semel audisti canes supra Domini sepulchrum sui mortem spectasse, asinus equos illinc fugisse, ubi flagellum aliquando sensit, nec non canes insomnis (?) latrare inimici alicuius obiecti recordantes, quod accidere nequit, nisi quia aliqua conservatur species relicta a sensatione præterita. Subdividitur contra hæc interna sensitiva poa in sensum communem, imaginativam, phantasiam, æstimativam, et memoriam materialem. sensus communis dicitur, quia cognoscit obiecta cognita a sensibus externis; imaginativa quia sensuum externorum conservat species; phantasia quia ex diversis speciebus novum aliud repræsentat longe dissimile, et non semel impossibile ab eo, quod per externam poam cognitum erat. Æstimativa dicitur, quia extendit convenientiam aut disconvenientiam obiecti cum animali. memoria vero est recordatio obiecti præteriti, ut in exemplis supra relatis. Has poas esse interiores nobis dubium non est. alia sunt oro diversæ aliqua ratione per diversitatem subiecti ex Anathomia petendum est, de quo sequenti quæstione.

333 Obiectum, quod sensibus perceptitur dicitur sensibile quod ab Arte dividitur, 1o in sensibile per se, et sensibile per accidens: sensibile per se est, quod in se immediate attingitur, sicut lux, color, sonus &c. quæ in se ipsis attinguntur a visu, et

& auditus. Sensibile per accidens illud dicitur, quod non in se,
sed ~~imm~~ ratione alterius attingitur a potentia; ideo quod dens ratione
bene tantum dicitur percipi, eo quod prius attingatur alia entitas,
cui inhæret: ita dicimus, videri homines, aut ignes, et sic
de quavis alia substantia, quæ nulla immediate in se at-
tingitur, nisi ratione accidentium, quibus subest; quæ quod immediate per-
cipiuntur a potentia. 394

Sensibile per se subdividitur a Philosopho in sen-
sile proprium, et sensibile commune. Sensile proprium illud
dicitur, quod ita subiicitur alicui sensui, ut alterius obiectum
esse nequeat, sic lux, et color sunt sensibilia propria visus, so-
nus auditus, et sic de aliis. Sensile commune dicitur, quod a
pluribus sensibus externis percipitur, ut magnitudo, et motus
corporis localis, quæ obiecta, tum a visu, tum a tactu etiam
percipiuntur. Sensibilia communia quinque numeravit Philosophus, nem-
pe magnitudinem, quantitatem continuam, et discretam, figuram
motum, et quietem, quibus alia addiderunt, ut asperitas, le-
vor, durities, soliditas, gravitas, et densitas. 395

Caput Quartum. Quid nobis attendum circa sensi-
le commune.

Circa sensile commune, non est dubium dari, et existere
cum paulo ante viderimus dari aliqua obiecta communia pluribus
pluribus sensibus. Difficultas quo tota devolvitur ad ubicationem, et
præsentiam localem; an ea sit obiectum alicuius sensus externi?
nam, ut bene notavit P. Alfonsus, naliter potest visus attingere
corporis magnitudinem, quantitatem, aut figuram, nisi quando percipit
per se corporis indistantiam, seu illarum extensionem positam, et
dependenti (?) loci corrente, non possunt aliter percipi nisi sit illarum ubica-
tio percipiatur: quo visus non potest aliter magnitudinem, aut figuram
percipere, nisi ubicationem percipiendo; ac per hoc ubicatio erit obiectum
visus. Deinde motus, et quies, quæ a visu percipiuntur, non aliter
possunt attingi, nisi quod corpus videtur in eodem loco persistens, seu

l. in diuersis subiectis, &c. q. d. corpus in eodem loco, &c. [illegible]
l. q. d. sit in diuersis subiectis, e q. d. habeat tamen l. illam ubicationem: q.º [illegible] quies non aliter [illegible] capitis a vivum, nisi q. a illius ubicatio [illegible] capitis: atque adeo ubicatio e de tuis vivis.

336 Disput. 2.ª De anti [illegible]
Disput. [illegible]. De arte faciendi [illegible] &c.

Este quaderno se lo presté a D. [illegible] para que sacase un blanco y me lo pidio dia de los Toros de S.n Pedro, q. d. D. Gaspar naranxo y me sobro esto en 36 parraphos que me hizo el [illegible] trasladar &c. Año de 1686 en 20 de mayo &c.

Nil [illegible] Nil deest &c.

Licen.do Antonio de Papia

[illegible] años [illegible] &c.

336 Diffīs qᵒ, ut prædixi e, an ubi corporis ubicatione
immdte pᵒcipiantr a sensu aliquo externo. Cui sa affirmative
Ret; nathbus tn. pte quæsti P. Garz cum fr. Hugo de Cucha
disput. 5. Sect. 4. quos sequuntur plures R.R.ᵉᵉ Hanc sam
amplectimur: qua P. 1ᵒ: nam obiectum visus e Lux, et color tan-
tum, ut contra apprehendita, et obiectum auditus e sonus tantum; et
ubicatio n e Lux, nec color, nec sonus, et sic de aliis obiectis sen-
suum externorum: qᵒ ubicatio n percipitur immdte a sensu ali-
quo externo. Confirmatur: nam immerito dubitaretur, an ubicatio sit
substantia, seu accidens, an distinguatur, seu n a corpore, et locato, ut
re ipsa dubitatur: nam, quæ visu percipiuntur intuitive, et evidenter
cognoscuntur, ut pt in albedine, de qua nemo dubitabit, an sit ac-
cens, et utrum distinguatur a corpore, cui inest: sic nemo dubitabit,
substantiam in se n attingi a sensu externo: qᵒ si dubitatur de ubicatione,
ideo e; qa sensu externo n percipitur: At si ita perciperetur, evidenter
cognosceretur, tum quoad se, tum quoad sibi proprietates: qᵒ ubicatio
n e obiectum alicuius sensus externi. 337

2ᵒ probatur eadem ratio. nam-
si Deus duo corpora penetraret, et sic penetranda a te vi-
deantur n discernes diversas ubicationes: qᵒ nulla illarum
ubicationum pcipitur a pᵒa visiva. Antecedens videtur certum. Consequentia probatur: nam
si illas ubicationes videres, ut distinctas, ut pt in colore, qui n so. vi-
detur a visu; sed etiam discernitur, et distinguitur a pᵒa, ab alio colore;
ideo qa color contra dicitur disgregatibus visus; si pᵒa visiva n dis-
cerneret ubicationes illorum corporum, quæ a Deo penetrarentur: qᵒ
ideo est; qa ubicationes n videntur a pᵒa visiva: atque adeo ubicatio
n e obiectum visus. Præterea idem confirmatur: nam si duo homines currum,
aut navim vehantur, neuter discerneret diversas ubicationes
quas continuo navis, aut currus motu suo acquirit: qᵒ. 338.

Sed obiicies
1ᵃ singularem experientiam, qua n so. colores videmus; sed etiam colo-
ris distantiam, seu distantes colorem propinquum, extensum, qui-
escentem aut se moventem; sed hæc sunt diversæ coloris ubicationes

ubicationes, utpt: q° ubicatnes ipsę oculis p͞cipiuntr. Reo, n͞
videri à nobis colorem reduplicble distantem, propinquum &c. Sd
specifice tale: nam sensus externus p͞cipere n͞ valet distantiam,
propinquitatem &c. quę ss extra sphęram suę activitis, seu capacitis
sive extra suum obtum, ut supra pbavi. Veruntamen dere, qd ea di-
versitas cognoscitur, qd nemo negat, at cognoscitur à phantasia,
s intus intus a. phantasia dexatr ad cognoscendam eam diversi-
tem in eodm obto à diversimo, quo obtum obicitur pr se, & p̃ suis spes
sensui externo; q° iam distans, iam ppinquus illi opponitur, quare
sensus externus immutatur alitr, qd reperat obtum &c.
399 Sd Rogas, an
Error cadere possit in sus externos? quo sane de re: Quippe
dubitandi ē, nam sępius videmus Arundinem aquis immersam
fractam apparere visui, cœlum terris contiguum in Horizonte, so-
lem Rubicundum, & sic de aliis, quę afferri solent exemplis; cum re
ipsa, neq: arundo sit fracta, cœlum longe distans à terra, nec sol-
illius net colorem. Reo, sus extrinsecus falli, imo sui errorem occasi-
onem exhiberi intui, ut desipiat. Rō desumitur ab exemplis allatis,
in qqbus sui p͞cipit obtum, s alitr, ac ē; nec quidqm aliud requiritur
ad errorem, qd si intus se credat. Sensibus errare sane Iudicando
de obtis, alitr, ac si inse, nec obstat, qd hę cognitnes sint intuitivę: nam
ad intuitnes sufficit, obtum attingi pr ppriam spēi, qualitr repraesen-
tur predicta, & q° vitiarentur róe corporis intermedii, aut pravis dis-
posis oris error accideret; et decedente eas cognione, male ppriē so-
lebant appellari falsas; nam falsitas ē ppria Iudicii, cuius incapax
e sensus externus.
400 Rogas Deinde: An sus externi possint
divinitus elevari ad obtum spirale p͞cipiendum? Reo, natibe,
cum coi Phorum sequentium Theol intm. de Visione Dei videri,
n͞ posse oculis corporeis. Cuius rō talis ē: q° nulla pōa p͞cipere
pōt obtum, qd ē extra suam capacitem, seu latitudinem sui obti, ut
pt in volunte, quę amare n͞ pōt nisi bonum, nec intus cognoscere
nisi verum, & sic de aliis &c. atqui obtum pōg sensibus ē corporeum:

deberet m. ee sensile: q° obtu spirale p̄cipi n̄ poē a pōa corporea: secus eet exit sensile, qd implat. Poē qdē elevari pōa corporea ad p̄fectius p̄cipiendū suū obtū; n̄ tn̄ elevari poē ad p̄cipiendū obtū, qd ab ipsa impreceptile ē, quale ē obtū spiralē. Qua etiā de Ca, nec Visus elevari poē ad audiendū, nec Auriti ad videndū; q̄a sic excederent Latidinē, et sphærā suorū obtorū: obtū la. Visus n̄ ē sonus, neque auditus color; acp̄ de elevari n̄ possunt ad sua munera Imutanda. 401

Rogabandē: an natione p̄cipi queant sensibus externis? Ro. Dubitandi ē, q̄. contra dici solet, umbras videri, nil videri, neminē audiri &c. quæ nationes sī. Reo, nastbe, et cōu Resolutio. Roē, q̄ sūs externus n̄ poē p̄cipere obtū, nisi se ipso Icurrente, L p̄ sui spē, ut fert ploquium, ex obto et pōa &c. Atqui nationes neutro mō possunt Icurrere: nationes m. nei sī, nec hent spē, qm mittere possint: q° sūs externus p̄cipere n̄ valet nationes. Qd si ita contra loquatr. ea ē impropria locutio viro Phō indigna: Umbrā m. videri, idē ē ac, ibi Lucē n̄ ee, o neminē audiri, idē, qd n audire aliquem loquentem, L aliquē sonū p̄cipi.

Q° 3a

De Sensibus in Particulari.

Caput 1um

De Pōa Visibatta

Hæc externarū nobilissima pōa censetr, et sure qdē ab Phō Metaphisicorū, Lib. 1° cap 1°. et certe ipsa oculorū mirabilis structura id satis p̄suadet: quibus externis p̄fectionibus, ornantiisque omissis, qbus ex nā oculi decorantr. ut sī palpebræ, ut supercilia, ad interiores illorū fabricas, mira 402

admirabiliores ad eas accedamus, cuius rei explanatio ex Anathomicis, et contra a Philosophis tradita est modo. Oculus, ut ad oculum distat, figura sphaerica oculi si dispositi, ut facilius suum munus obire valeant, praesertim cum diverso motu agitentur: praeterea quibus oculus duobus substernitur nervulis, quos opticos vocant ab cerebrum protensos per quos, et descendunt spiritus vitales ad visiones varias, et ascendunt species ad sui internos: habent deinde septem musculos, quorum uno oculus sedet in ea parte corporis; alii vero sex ad motus deserviunt, sursum scilicet, et deorsum, ad dexteram et sinistram, et in girum.

403 Praedicti organi accedunt tres humores cum quatuor tunicis. Humores dicuntur Crystallinus, Vitreus, et aqueus: tunicae appellantur Cornea, ubea, Aranea, et Reticularis. Humor crystallinus crystallum referens centrum occupat oculorum, qui aliis duobus cingitur aqueo a parte anteriore, et a posteriore vitreo. Praedictum humorem prosequitur tunica aranea sic dicta, quia araneae rum telis similis; Hanc sequitur tunica Reticularis appellata quia venulis et arteriis plena reti similis evadit. Deinde circumfertur oculi globus tunica ubea variis coloribus distincta, quam ubae folia imitatur. Tandem totum oculum involvit cornea tunica, sic dicta, quia instar cornu in tenues superficies secti transparentiam imitatur. Quae ultima tunica prout a nobis ultimo loco designatur, nam illum quarta facultas oculum ibi quasi primum membrum dicitur. Ubea tunica a parte anteriore foramen quoddam habet, quod pupilla dicitur, in qua, velut in speculo nos ipsos videmus: (ex cuius colore, oculi dicuntur nigri, virides, caerulei etc.

404 His positis, Rogabis in qua nam ex praedictis partibus oculorum organum visionis intrinsecum formatur? Resp. cum Galeno, et communiter Philosophis visionem fieri in ea parte quae dicitur Humor Crystallinus. Tum quia ille humor speculo simillimus est, ideo quia aptior speciebus recipiendis, visionique efformandae: tum quia experientia nos docet, nullam huius

organi gratiorem sibi p^tem hoc humore: qd sati notis dstat ex nae ipsius cura, qm impendit p ea oculi p^te tuenda in lu- ius grata aliquas p^tes, hoc tunica, et humores quida desti- navit: unde pbabiliter in ea p^te visionem formari videtur. 205

Defin^e

a. Pota Vissiba se: Pota pceptiba luci, et colori: quae sit illius obtum; cum hac tn differ^a, qd lux videri poet sine colore, n tn e^t colore sine luce, qua eget; tandm ditione, ut pcipiatur color: nec requiritur lux in ipsa pota, nec in spatio intermedio inter obtum, et potam; sed tantum in ipso obto, id e, qd obtum sit in loco luminoso, et sic saepius accidit, videri obtum a longe pota ex- istente in tenebris, dum obtum luce p^r fundatur: nec opus e imme- diata obti applatne ad potam ut supra notavi, dum de ap ximatione egi; imo impeditur pota nimia apximae: unde pverbialiter dicitur qd sensile positum supra sensum impedit sensatnem: sed requiritur ea apximatio rae cuius obtum sit intra spheram poe visivae d^o dicta in lib. de Generatne. 206

Sed petes, an color dis- quatur a luce? Nat Cayethanus, quem sequi videtur Pr Linze R. R^ei contra affirmatibe sent abste, aliqui tn cum distne lo- quuntur, quos sequimur asserentes verus colores a luce distingui: secus vero colores apparentes, qui a luce n distinguntur. P^a pars: nam verus color, v.g^o albedo manet mutata luce, ut pt, nec adveniente luce albedo statim apparet sicut dstat in Ethy- opi in soles exeuntibus: q^o verus color a luce distinguitur. Cota e eiusmo. dstatur: qa in eadem luce diversos disquimus colores, nempe viridem, fulvum, et nigrum: q^o disquuntur a luce n disquerentur inter se. 2^a pars etiam dstat: nam colores apparentes, qua e videmus in Iride, et columbarum collo, variata luce, variantur; diversi m. apparent hi colores p diversos aspectus, quo ea cor- pora obi adversantur, ut dstat experiena. Reliqui ntllus e sigus (?) clipetnis (?): q^o tales colores n disquuntur a luce 207

Petes 2°: qd sit lux

color; Reo, colorem esse qualitem corporis opaci, seu non transparentis. Ita Pater Suarez, et Recentiores communiter: quapropter Aristoteles corpus opacum appellavit terminatum, quatenus terminat visiones, nec eas ultra se progredi permittit. Veritas definitionis experientia constat: nullum modo colorem in cristallo videmus, nec in aqua, nisi haec corpora admisceantur aliis corpusculis opacis. Ad intelligendum de vero colore: Dico Lux est qualitas corporis Dyaphani seu transparentis. Constat etiam veritas definitionis assertis: nam lux non producitur in corpore opaco: potius non detinetur a superficie illius superficie.

Caput Quartum

408 De Religioso Sensu Externo percurrit.

Quarta dignitas potentia externi auditus est, quae definitur, potentia perceptiva soni. Residet haec potentia in ea parte animalis, quae auris appellatur, quae instar Labyrinthus multis flexibus, et tortuosis cavitatibus extrinsecus cingitur: in ultima huius organi parte est quaedam membranula satis delicata, et tenuis, quae vocatur tympanum, vel Membrana: haec haec pars suos nervos per quos traiiciuntur species ad sensum internum: intra hoc tympanum reddet substantia quaedam, quae communiter vocatur aerea: unde auditio fit, sono ingrediente per externam auris cavitatem, et perveniente ad tympanum, cuius pulsatio est auditio.

409 Rogabit: quid sit sonus? docent aliqui, sonum esse motum aeris: at immerito: nam motus aeris nihil aliud est quam diversa aeris ubicatio; at ubicationes non percipiuntur sensibus externis ut supra docuimus: quod Confirmatur Primo, quia sonus saepius auditur, aere immoto, ut quando traiicitur per murum, et quando a longe sonus percipitur aere immediato quiescente. Secundo, quia etiam ubi nullus est aer, ut in aqua sonus auditur: pisces enim aliquando fugiunt perterriti a sono in littore audito. Sonus ergo est qualitas ex duorum corporum collisione resultans, quae ab aere deferri solet ad aures. Quod si nos aqua submersi sonum non percipimus, ideo est, quia impeditur traditus soni, seu quia potentia aquae approximatione laeditur.

Sequitur olfactus, qui est 3.us, qui est potentia odorum perceptiva. §10
Cuius externum organum sunt nares, in quarum superiori parte
intus resident duo tubercula carnea instar mammillae, quae
cooperiuntur tenui quadam tunica, quae elevatur ad aeris ingre-
ssum per respirationem attracti; haec tubercula, quae carunculae ma-
mminales dici solent in parte superiori plena sunt foramini-
bus ad modum spongiae, quorum magna sunt correspondentia extrin-
secus: per horum alterum aer defertur ad cerebrum, adeoque spi-
ritus animales descendunt ad sensationem efficiendam per quod etiam fora-
men purgatur cerebrum ab excrementis; alterum foramen ad fau-
ces tendit per quod defertur aer ad cordis refrigerium. Fit autem sensa-
tio olfactus in carunculis mammillaribus odore illis ingre-
diente easque tangente. §11

Si autem petes, quid sit odor? Respondeo, odorem
esse qualitatem siccam, et calidam ex primis ~~[illegible]~~ causatam: quod ex-
perientia probatur: nam tempore verno, et aestivo magis percipimus odores, qui
multum remittuntur frigore, vel humiditate, ut patet in corpore
odorifero, frigido, vel madefacto. Nec urget, quod in contrarium
adducitur ex antiquis Philosophis asserentibus, odorem esse tenuis-
simam partem corporis odoriferi, quod probant 1o. quia flores dum redolent
marcescunt, et minuuntur: ergo signum est, quod odor ex ipsis progrediens est ipsorum substantia. praecedens +
2o. ex Plinio asserente, nutritionem aliquando fieri solo odore;
nutritio autem solo accidente non fit: ergo etc. Haec minime non urgent: non tum; quia
flores corrugantur, et minuuntur, eo quod partes aliquae subtiliores corporis
exhalantur, et per aerem divagantur: de quibus partibus substantialibus
locutus est Plinius, unde nec 2um urget argumentum. Resolutio autem con-
stat 1o. quia pomum, quod in cubili per mensem aliquando non resolvitur,
quod accideret, si odor esset ipsa pomi substantia. 2o. quia aliqua cu-
che odores mittunt, in qua nulla est substantia: ergo etc. §12

Gustus, qui est
4.us inter sensus, est potentia saporum perceptiva: residet in lingua prae-
sertim in cuspide illius, cuius nervi molitiei sua aptiores sunt ad
saporem percipiendum, iuvatur haec potentia, et valde ab olfactiva

excitari dixerine, ut ita dicam, amplectitur, vel relinquit a
cibus, vel potius per qualitatem odoris? Sed hinc est, cum, qui
sciam habet olfatrbar potentiam, habere etiam gustum remissum, ut ii,
qui, destillatione capitis laborant. Obiectum denique potentia est sapor
qui ex Aere e qualitatem ex humido, et sicco resultans. Habet
utraque qualitas, alicuius qualitatis que exprimi potest. Adverte
tamen, odores esse productibus alterius in aere; sapor tamen non est productibus alterius saporis.

413 Accedit tandem ultimus externorum sensuum, scilicet tactus, qui est potentia percipiendi calorem, et variarum qualitatum,
et non omnes quas qualitates percipit, sed aliquas, quae ex mente Galeni sunt asperitas, mollities, gravitas, et densitas, et harum contraria. Residet tactus in toto corpore, praesertim in carne, et nervis, necnon etiam aliquibus ossibus, in quibus non semel dolores sentiri
demiror; Galenus carni naturae tactum; nam eodem modo poterat, et
oculis naturae visiones, et auribus auditum, quia eadem experientia docemur, carnes sentire calores, et frigus, qua oculi vident, et
aures audiunt.

Caput 3.um

De sensibus internis, et appetitu corporeo.

414 Vidimus a n.o 392. dari potentias internas, easque divisimus:
restant aliqua breviter exponere circa sensus internos in particulari, nempe circa eorum distinctionem, et sedem, quam in corpore obtinent, et praecipue circa memoriam maxime in brutis, prius notaverim egregium sane thesaurum Philosophi appellantes docilia ea animalia, quae facilius memoria utuntur, quibus ut sunt canes, qui beneficiorum
non obliviscuntur, et alia quamplurima quae nativa feritate depo-
deposita mansuescunt, mansuescunt beneficiorum, et benefactori memoria. Numeravimus supra quinque sensus internos. De
quibus modo dubitatur, an omnes dentur in brutis, et ut clarius procedamus, distinctio tota devolvitur ad aestimativam, quae expendit convenientiam, aut disconvenientiam rei, cum animali ad eam amplectendam, vel
fugiendam.

415. statim assero Estimativam n. dari in Brutis, cta oes Phi. pbr: q. pora Estimativa e, que pcipit utilitatem aut inutilitem obti, dū aialy. Sd Brutis pcipere n. poe eam utilitem, aut inutilitem: q. ea n. gaudet. cta e ratal, mirem pbc pcipere utilitem aut inutilitem obti dū aialy e discurrere: e in separatio unius obti cum alio proportionem, aut improportionem metiendo, qd e Iudicare de rebus, Sd Hec oia longe ss a Brutis quæ ptr fines n. operari istat ex 2o. phuorum: q. Estimativa pod n. residet in Brutis. 416.

Ca distinem a homis sensus asserunt n. disquirer. obi e n. habere diversa organa diversa organa, et Subta, nam Specifice nulla e apud nos distinctia. Pa a a q. oi sui internus residet in eadem conpari p.te 1o, q. nullum e fundtum ad varia Subta disquienda, 2o q. idem Subtum qd recipit Spem debet eam servare, dum aliud n. obstet: q. sus cois qui Spes recipit, eas debet deservare, qd e munus Estimativæ, et Sui, qui servat Spes debet eas iungere: qd ppium e phantasiæ, ac denique idem debet ee Sus, qui eas excitat, quæ e memoria. Sc. q. disquirunt Sa. hæ poe p diversitate operationum, quæ diversitas so. atquit distinem rerum. 417.

Dices 2o: aliqui fatui pcipiunt obta, qm eorum recordantur: q. eorum sui cois distinguitur a memoria, alioquin ęque pciperent, ac recordarentur obti: atque adeo sius interni disquirunt rr. Reo n. oes sui interni dstari eodem semper.to, quo supposito, Dico, Dicolla eos, qui recordantur difficilius, qm pcipiunt obta n. carere memoria, obi e Virtute recordatiba, at n. integrum, l. Sesiorum bene temperantium nativum ad faciliorem memoriam, qd e temperantium Subtum, et aliunde Sui cois temperantius illem sius hent, unde oritur ea difficultas inter sui coem, et memoriam, quam tantum accidit e. 418.

Sa quæres ubi nam residean poe interni; Reo cum Galeno, et coi Medicorum, eas residere in Cerebro. 2a nullos asserentes eas in corde etiam. Roe 1o, q. ut ex Anothomia scimus,

cerebrum e radix nervorum, p. quos sui interni ad ministra-
ti; eorq. ea ea crassiores, et Robustiores, quo Cerebro ppinqui-
ores: 2°, q. ex nimia Lectne, et frequenti Studio Cerebrum po-
tius, qm alia corporis pars defatigatr, qd satis indicat, ibi poas
internas residere. 3°. q. cap. defatigato, et nimia attentione
Lesa, remedia n cordi, aliisve p.ti applantr, et potius cerebro:
et solitr curatr, qui rudi memoria laborat: q. Signum e in ce-
rebro eas poas residere.

§ 19 Poas internas comitatr appetitus corporeus de
quo nefas e tacere: Videmus quippe aialia, pretertim canes
heri presentia Lethari, et eorum absentia tristare, Domino q.
adveniente Blandiri, q. eo viso in ipsis excitatr beneficiorum me-
moria, ex qua psecutio erga Dominum resultat. Hec q. poa e
secutiui, et fuge pductiua: psecutio e circa obtum re[illegible] bonum, et co-
veniens aiali; fuga vero e circa obtum disconveniens aiali. Utrumq autem
prouide a natura decisum e aialibus, ut sibi digna amplectantur et
noxia fugiant. Appetitus hic e d. duplex, Concupiscibilis, qui versa-
tur circa bona, et mala n ardua: cuius actus numerantr a D. Tho-
ma sex, amor, desiderium, fuga, Delectatio, tristitia et odium: alter
dicitr irascibilis hic versatr circa bona, et mala cum diffte obtinen-
da: cuius actus ab eodem D.re numerantr quinque. Spes, desperatio, au-
dacia, timor, et Ira. Datur etiam hic appetitus in hoe, qui sepius re-
nitente volute, fertur in obiectum, l. ab eo fugit.

§ 20 Residet hic ap-
petitiva poa in corde, ut ex Galeno, et Arie docent, oes Phi; ratio e
1° q. oes actus huius pot, quales sunt tristitia, et metus; letitia, et ira
precipue experiuntr in corde, illud qd immutant eorum excessu: q.
hec poa in corde Residet. Con infertur a parite: ideo m. visibilem
in oculis residere cognoscimus, imaginibus in capite: et sic de aliis.
2° q. frequentia visionum defatigantr oculi, et cerebrum frequente
obiti pceptione, preter horum actuum exercitio, lesso aiali, n capi-
ti et cordi remedia adplantr, qd si aliqdo, alias corporis partes ob
appetitu lesi; ea lesio e mediat pter coniatnem et Sympathiam,

qua per corporis partes sibi invicem deuiunt sed iam ad coronydem
sed iam ad coroniden aurea sua gradum faciamus. Disp. Unica me-
taphisica ad quatuordecim Arij metaphisicorum libros. Parrafo
Hec est ultima.

De His satis

Disput. Unica

Metaphica ad quatuor decim Aris metafisicos Libros metaphicorum.

Hec est ultima, et gratissima Triennalis curriculi pars, et tenuis Audithorum exoptata votis. Ecce iam Deo aspirante eam te- tigimus, et aio, ut brevi vota vestra impleantur. Scholastico iugo vobis insuperabili viso à cervicibus vestris alacrita excusso. B- Brevis ero, nec obscurius fiam, quoad potero, Horatianum asilium in arte devitus. 1

. Dum brevis esse laboro. Horat.

Obscurius fio.

Si plura nos ment, nec terreamini ab ipso operis limine: nam ex quatuordecim Aris libris plura cedimus de cursu trinii, ca- ventes forsitam, ne temporum angustiis minus coacti aliquid utili- tati vestre iniuria detraheretur.

Metaphicam, scientiam esse: imo scien- tiarum naturalium nobilissimam, imo principem, nemo dubitat: quidem evidentissimi principiis conclusionem suum obiectum dignoscendum tendit: est scientia speculativa, quia suum obiectum tantum contemplatur. Circa Metaphi- cae obiectum non conveniunt Authores, precipua dissensio est inter De ... ens. Communior tamen censet opinio, obiectum attributionis huius scientie esse ens abstractum a materia, et differentiis, que videtur fuisse Aris mens. lib. 4. cap. 1. nec obest, quod metaphica disserat de impossibilibus, et negativis entatibus: nam id facit, ut perfectius naturam entis cognoscat per eius oppositum, quale est impossibile, et quimericum ... alias, itaque de impossibili, et negativo ente tradidit hec facultas, quod per accidens est; per se autem agit de ente reali, et aliis.

Quaestio 1ª

De Ente, et attributis illius.

Caput IIIJ

Rõem Entis Explat, & divisionem illius tradit.

3 Ens latissime sumptum cõprehendit, tam pole, quam impole positivum, et negativum, in qua significatione idem e, ac cognoscibile: sub qua latitudine nõ e obiectum Metaphisicae. Alio strictiore sic Ens significat idem, ac pole, tamquam signat oia entia tam existentia quam mere possibilia, in qua significatione idem e ens, ac id, quod potest existere &c. seu independenter ab intu. Unde ens absolute, relicto pro ente vero, et positivo stat; nam alia entia solo per analogiam signat: nomen a. Analogum absolute sumptum, latum stat pro famosiori signato.

4 Alia celebris entis in actu existentis usurpatio e Ens participialiter, et nominaliter sumptum, sive quia nomen e, et participium: participialiter sumitur, quando copula e sumitur uni verbi, sive denotans, existam actualem, in quo sensu falsa e haec propositio: Anti Xptus e ens, quae huic equivalet Anti Xptus existit, quod falsum e! nominaliter vero sumitur ens, quando copula e solum signat non repugnantiam ad existendum, ex quo fit, semper cum veritate praedicari de entitate etiam non existente, vg. Adamus e ens, Anti Xptus, Petrus mere possibilis, et sic de aliis, quia sic solo denotat eiusmodi entitatem non repugnare, quod semper verum e, quod explant cum divino vivens, quod participialiter sumptum signat operationem aliquam vitalem; nominaliter a. sumptum solo signat principium potens operatione vitalem exercere.

5 Ia, et vulgatissima entis divisio e, in ens a se, et ens ab alio, hoc e, quod ab alio accipit existam, ut sunt omnes creaturae: ens a se e, quod a se ipso habet esse, et existere, qualis e solus Deus, quod intelligendum e de nostra entitate; operaque ls 2a, et 3a sumitur Personae praedicantur non sunt ens ab alio sed a se

à se exunt: q earum na n̄ pduitr, et ipsarum relationes: diduitr 2.° in ens subsistens, et n̄ subsistens, de qbus in phicis. diuitr 3.° in Ens substiale, et acciale, de qbg infra. Diuiditur 4.° incorporeum, et spirale, de qbus à 1.° phicorum: Diuitr 5.° in absolutum, et relatiuum, de qbus in Loga de relatione praedicamentali, et tri in phica relatne lg Examinabimus: Diuitr 6.° in substitutum, et modale, quorum nas explabimus ad 2um phicorum ubi erit loquendum de stta, et unione, nein, et de aliis entibus distinctionibus, ut dictne, durane, et ubicatione, de qbus p. totam phicam diximus. Diuidr tandem in ens quantum, et n̄ quantum, quorum notiam relicecr.

6

Sed ste ut Diuisiones Entis pprie et rigorose accepti; Ens a. analoge, et impprie sumptum etiam diuitr in ens rli, et rle: de ente rli satis in loga altum e, de rli p. totam hanc disput. agemus. Diuiditr deinde in positiuum, qd reperitr cum rli, et in natibus, de quo postea dicemus. Natiuum subdiuiditr in carentiam, et privatnem, de qbg abunde ad 2um phicorum dictum e. Unde infers dari in posse daem aliquam idem, et unicam p ente positiuo, et natiuo, rli, et rone. Ac falsum e, q nulla rone excogitari poet, qus rx. in his indiuiduis reperiatr, alitqui Ens imple à pte rei cet, qd repugnat. Ens q late sumptum e analogum, sicut illi subm Ens rein, et ficti.

Caput Duo

Caput Duo. De Ente negatiuo.

Cogimur ex nup. dictis indagare qd sint, et an rx. dentr natiores? Sunt aliqui, qui eas dicitr reuentr, quos credderem D. Pri ...; asserunt hi Authores negatnes rerum praefatis tangentium, ... nationes Pri, ... extra independentr ab operatne intus, qua pt aliquos eas appellant. Pro Hac na citatum uidi Aureolum, et aliquos supergiso hoe apud RR.es, qui contra defendunt, minime dari a pte rei nationes phicas: qbus cum sentiendum nobis e, semper m, sa primera G.... dum phis incumberem, nationes phicas abhorrui. Iudico m. eum loquendi mum ex ... abusibus, imo et apertam

terminum implicationem, ee negationem, de ee phicam: nisi tantum
denotative, ut a termino phico, quem excludit negatio.

8 Assero igitur, nil, de
rra. existere, qd n sit ens verum & rle; ac p. negationem phicam rr. n
exere. pbr. efficacitr: ut Petrus fa. n exat n requitr, qd aliquid dy-
tum a Petro exat: q n requitr qd exat negatio phica Petri. pt cons:
nam si negatio phica Petri exeret aliqd dytum Petro exeret. pbr antes:
nullo exente in rerum na, rerum na, verum e, Petrum n exere: valet m. cons a
negatione unali ad particularem negationem, dicta illud dici de nullo: q,
ut Petrus fa. n exat, n requitr, qd aliquid dytum a Petro exat, atq
adeo negationem n dantr a pte rei. Instatr: q si negatio phica Petri ex-
eret, sibi exeret in rerum na Petrus, & illius negatio, qd implicat. Se-
quela pbr: q Petro exente Romae, verum exeret illius negatio Seu-
eet in duplici loco, qd repugnat: q sibi exeret in rerum na Petrus nem-
pe Romae, & Petri negatio cordubae.

9 Pbr 2o nra assertio a multitu-
dine absurdorum sequentium ex oppta sna. Nam 1o sequeretr, -
Deus coai ad producendum aliqd extra se: cogeretr m. Petrum producere
sepius negationem; seu posset fieri, qd nec Petrus, nec illius negatio da-
retr a pte rei. Qd si dicas, negationes n produci, sequitr 2um absur-
dum, nempe aliqd extra fuisse ab aeterno, qd hereticum e.
3ium absurdum e, qd daretr aliqd creatum, antequam quodam Deus crea-
ret, qd e contra 1um Genesis caput, Vidit Deus cuncta, quae fecerat.
4um sequitr, dari de facto infinitum negationum: tot n negationes es-
quot ss poles entes, & quot ss loca, ubi possunt exere, & n exunt.
Haec, & alia quam plurima sustineri nequeunt: q negatione
phicas a pte rei n dari.

10 Ex dictis patet a 1o eos qui simpliciter dicunt, negatio-
nes phicas, ee et dari a pte rei, ut pbatum e. E etiam 2o eos, qui
dicunt, negationes ee res ipsas poles, 2o quod sic arguitr: nam eodem
re exente, datr ipsius positivas, et rei exente ipsius negatio n datr: q
negatio n e rei positivas. E etiam nra resolutione 3o eos, qui asserunt,
verum negationes distare in aliis entitatibus, cum ipsi incompatibilibus;

L e decretum Dei nolentis, rem exere: At 1.º arguo d. decretum
At 1.º arguo d.ª decretum, nam etiam, si Deus p.º impole n. daretur
L n. inteligatur, inteligitur natio alterius mundi, natio Chinae,
& sic de alijs; et impolia m. Deus n. het decretum; ase nni quippe
impolia augnat, seclusio Dei decreto. Arguo etiam d.ª lius dicendi
mius, est, qd natio sit entis imspatlus cum ente conus e natio; namque
teneretur Deus aliqd ab ethenno p̄ducere, q. natiuz e cit ethenno,
Prius exere, Pri exere: sed ab ethenno Prius n. extiuit de fe
e: g.º teneretur Deus Pri nationes ab ethenno p̄ducere: qd e d.ª
fem.

Supponitur 1.º natione phis ss aliqd. An ss aliqd fictum, & ratonis:
q.º aliqd rle: n. m. e medium inter ens rle, & roni. 2.º: de natione 11
Anti Xpti cuius v.te affirmatur exere; A id, de quo cum v.te affirmatur exere,
e ens verum, & rle: g. natio Anti Xpti e qd verum, & rle. 3.º qd qd
dependet a Deo e ens rle; A natio Pri a Deo dependet: g. e ens
rle. Mra clara: nam ens ab alio e verum ens. Mi. liqt: nam Pri
natio poet poni a Deo, & de vera ponitur Prium deptaliendo, A qd
poet poni a Deo, absolo dependet: g.º ita se het Pri natio, ac p.de
e. a p.te rei; sicut ipse Prius.

Reo, ad 1.um, n. ando maiorem imo suppono 12
nempe nationes appellari phicas: natione, m. nil ss, nec obstat, qd
n. sit medium inter ens rle, & roni, nam, ut ait P.r Suarez e D.
Thoma, nam natione ss ens roni cum fundo. Reo ad 2.um, n.o ma.
n. m. affirmatur cum v.te exere id, qd n. e, natione a. nil ss. qd ss conta
dicitur, n.o dari nationem Pri pthy, L anti Xpti, idem e, ac dicere
Anti Xptum n. dari: ad qd minime sequitur aliqd dari a p.te & poniq
n. dari. Ad 3.um, distinguo maiorem: qd qd dependet a Deo positive, d.o ma.
qd qd dependet natiue, n.o maiorem: & sub eas distinctione accipe minorem. cuius
probans mam consequitur: Pri natio poet poni a Deo impropie L qdo d.o
maiorem; propie L qdo, n.o maiorem: Ab. erg.º qd dependet, p.º verans actiones
a Deo dependet, & data a p.te rei; alius tn. mas dependentis e improprius
& per re n. dependere: sicq Deus impedire n. poet alterius mundi nationes
per ethernitatem pretenitam, nationes anti Xpti, Pri pthy &a. nam

nam etiam Deo non intellecto, intelligunter esse rationes.

Hec facilia

13 sunt, magna autem est difficultas in decidenda presenti questione pro impossibilitate rationum: nam si aliqui ingeniosi RR., qui sustinent, verum esse rationes phisicas proprie a parte rei non existere, existere tamen impropriè; quamvis independenter ab intellectu, verum est dicere dari rationem alterius mundi, alterius Dei, et sic de aliis. pro qua sententia citari solet P. Suarez et Hurtado, et credo, hos RR., qui scripsisse Patronum, et inuenisse nam locum ab ipsis citatum de voluisse, qui est disputatione 32. lectione 4. in metaphisica et tam longe abest P. noster Suarez, ut rationes phisicas defendat, ut potius asserat, eas esse entia rationis cum fundamento, ubi pro se adducit Angelicum Doctorem. Videant ergo hi RR. si pro ipsis stet Suarez, et si eum obiter legerunt.

14. Studio sane hanc questionem esse de voce, cum textum sit apud omnes, ex suppositionibus, et utile esse, quod habet veram existentiam, propriamque esse a parte rei, preterea, cum plurimis Logicis, dico, rationes, neque impropriè existere; et insuper, eas appellari phisicas, sic impugno: nam, quod phisicum est proprie existit; sed rationes virtualiter proprie non existunt: ergo non sunt phisice rationes. Syllogismus rectus est: probatur iam de absoluto minor; quia sed rationes habent existentiam sed non, atqui si eam habent proprie existunt; sed nullo sic: eam non habent non existunt: ergo sed rationes proprie existunt, sed nullo modo existunt, et sto porro de Blanco Bre[illegible] quando fui a ver la comedia dellus
et ideo virtualiter proprie non existunt: ergo nec impropriè existunt. Probatur: nam, eodem modo posset defendi, Chimeram, et impossibile impropriè existere, quod nemo ausus est affirmare.

15 Dico igitur 2°: Hec propositio antichristus non existit vera, et non est vera pro existentia antichristi: existentia enim potius illam falsificat: ergo vera est pro rationes existentiae, et ideo est independenter ab operatione intellectus: ergo rationes existentiae datur ante operationem intellectus; atque adeo est phisica: idem enim est phisicum, quod datur ante intellectus operationem. Probatur 1°. Ex adverso hec propositio antichristus existit est falsa, et non est falsa pro existentia

Anti Xpti; hec nã mõ ñ datr; seu pp.º eet Vª: gº falsa e: qª data aliquid opponis exe: et illo ẽ natio exe: g.º data mõ natio exe. Anti Xpti, acp phie: Confirmatr 2.º: g unuz e duobus Contradictorijs debet a parte rei dari: gº qdo falsus ñ datr dari debet eius natio, que illi Contradictorie opponitr. Hec sunt fundamta qbs Contraria nititur opinio. ∫

Cterū qbus breviter Respo: ad 1.m ad argumtū 16
desso integro syllo, nandõ coaz, subsumpti Enthimatis: ut q.º illa pp.º sit V.ª, ñ requiritr, qd aliqd exat. Sic, ut Vª sit hec Chima e impolis, ñ requiritr, qd aliqd exat, et potius, qd ñ exat. Ad Veritē quippe ppnis tantuz requiritr, qd Cohæreat cuz suo obto, Contradatr a eo ipso, qd exa ñ detr, et hec ẽ natã ppnis affirmative absolute, qª ut Vª sit petit exeaz sui obti: pp.º vero natiba id ñ petit, et potius, qd obtuz affirmativo ñ detr. nec omittas retorsionez argi. Itiuis, sit qd preddicta pp.º e absolute Vª: g absoluta debet exere, natio illaz Verificans, qd renuunt adversarij. ∫

Ad 1.am Confirmatiõez, cessa ma- 17
chinationes: et ñ e alia pº exaz Anti xpti, ut mõ e, nõ minez ut postea erit, sed nõ minez, et nõ coaz. hec pp.º Antixpts erit, e falsa pº exaz Anti Xpti, que ñ datr, et dabitr. Nec Itini infertr, dari aliqd opponis exe, qd falsaz reddat illaz ppnez: et potius dandus aliqd, qd cuz mõ ñ detr, ideo falsa e pp. affirmans, mõ dari. Ad 2.am Confirmatnez: Respo, unuz e duobus Contradictorijs ppnibus, debere ee Veruz qd qd sit, an illius obtuz ar sit, s ñ sit; alioqui alteruz istorum Chimera e impolis, Chimera ñ e impolis deberet ar. qd falsuz e, cuz Utrumq sit impole, qd si roges, cur contra Concedatr, Hec, et simile pp.; nec datr natio Anti Xpti, exit natio Lxi e, et sic de alijs? Respo, hic penuria Vocum accidere, q. ñ sit alie Voces, qbus Coptui explicemg: Al re Vera ñ aliud signamg, nisi, qd AntiXpts ñ exit, qd Lxus ñ exit &c. Unde colliges, ex mente D. The, et Suarez, aliorumq, natio nes exere, si pp rie loquanta fuere ens ror: naz affirmant, exere id, qd ñ pot exere, qd Chimera e.

Caput 3.m Entis Attributa Breviter enarrantur. 18

N. 18 2. Entis attributa sunt, quae Barvaxio sub ploquio
Rembam definent Summulystae: Dicuntur attributa, quae supponunt
ens adaequate sit distinctum. Sic Theol. Dei attributa, appellant Di-
vinas, Immensitatem, misericordiam &c. quia haec praedicata Deo conveniunt,
et sua Divina iam sit adaequate distincta. Desquitur attributum a passione,
eo, quod passio ab essentia realiter dilsquitur, ut calor ab igne, frigiditas ab
aqua; attributum vero ita, quod tantum sit distinctum a natura, ut Ri-
sibile ab homine, misericordia a Deo, quod dicitur hoc intelligendum est de
passione physica: nam passio metaphysica idem, quod attributum. Entis
attributa in Rembam distincta sunt quinque, nempe res, verum, bonum,
aliquid, unum; de quibus tria tantum explananda sunt: nam duo alia,
scilicet res, et aliquid idem signant; quod ens, res m. idem est; ac-
ratum et servum; et aliquid idem, quod quiditem habere.

19 Unde explananda
restant veritas, bonitas et unitas entis, de quibus breviter dicemus. Et quod
attinet ad veritates transcendentales entis, assero, Entis veritatem quidditate
esse in capacitate entis ad verandas propositiones de ipso in sui absoluto. Sup-
pono, notissimam distinctionem copulae est in vi verbi, et in vi copulae, quae
vos non latet: quo posito, probatur conclusio: nam id concreta a Phys, ens ve-
rum, de quo verificari potest absolute aliquid praedicatum; dicitur hoc est
capabilitas entis ad verificandas propositiones de ipso in sui absoluto: quod capaci-
citas est veritas entis, seu quod distinguit cum verum. Probatur minor, et declaratur conclusio:
idem sto pictus, Deus, lapideus, sto equus, et similia non sunt vera
entia; quia de ipsis verificari non potest praedicatum in sui absoluto, utique
homo pictus est homo, Deus lapideus est Deus, quae propositiones copula est sumpta
in vi verbi sibi conveniunt, homo pictus est verus homo, Deus lapideus,
est verus Deus; quae falsa sunt.

20 Ex quo infertur: quod veritas entis est ipsius existe[illegible]
illatio: nam eo ipso, quod homo existat verificat propositiones in sui absoluto: et
seclusa illa habitudine ad propositiones absolute affirmantes, salvatur veritas
entis: ad illationem in sui absoluto: ad probationem, dilsquo consequens: quod seclu-
sa habitudine ad propositiones &c. salvatur veritas entis materialiter, concedo consequens; for-
maliter nego. materialiter m. idem est veritas, et essentia entis; at sit tantum distincta

Ens verum q^d illam habitudinem, et capacitatem ad pp^{es} affirmantes praedicatum absolute: nam ex^a q^a n̄ respicit verificationem pp^{nu} et opp^{es} cum nihilo; v^{tas} a. e, quae respicit verificationem alicuius praedicati in suo absoluto; ac e^{de} ex^a q^a n̄ destituit v^{tem} enti, et capacitas ad pp^{es} absolute affirmantes. Hinc colliges, falsitatem ee carentiam illius capacitatis quae ppria e entium n̄ realium, et impossibilium, vtq^a incapacitas hominis equi, et hominis picti, ut de ipsis verificetur absolute aliquid praedicatum. 21

Cl^a entis bonitatem aliquantulum, quae sola de vote dissident Auth^{es} asserente com^{ter} sia, bonitatem entis ee positivam capacitatem illius ad terminandum terminandum amorem, quae capacitas cum de eius rle transcenda, et in darium illius praedicatum, inde e, ee illius attributum. Alia aliorum opinio defendit, entis bonitatem ee appe^{tem} illius ad integritatem suorum praedicatorum; et ne a com^{ni} recedamus opinione, praesertim in quaestione de vote tum explanandum, sequor, et pbo, eam positivam capacitatem terminandi amorem ee entis bonitatem: nam ea capacitas e darium entis praedicatum, qd ratio destituta q^d, posse existere. Unde haec capacitas communis e omni enti rli, distinctaq^e ab omni alio entis attributo: g^o ea capacitas e bonitas entis transcendentali. 22

Dices, eam capacitatem terminandi amorem reperiri in entib^g n̄ realibus: imo impossibilibus: unio m. hypostatica amabilis e nobis, et a nobis apprehendatur impossib. praet^a comm Theol defendunt, Deum amare impossibilia, vtq^a impossibile ee, se peccare, alterum Deum ee impossibilem, et sic de aliis; et^{tt} haec entia realia n̄ sunt: g^o ttª. Rp^{eo} 1°, eam amabilitatem n̄ ee attributum entis; p^{e} q^d de^{de} solet a Theologis appellari bonitas. 2 tiene: nos a affirmamus, bonitatem ee capacitatem positivam, quae in negativo ente n̄ reperitur, nec in impossibili. Rp^{eo} 2°: Deum amare eam impossibilia idem est, ac amare suas bonitates necessarias, et repugnantes, cum sibi a se dicto. Et hinc impugno oppositam sam^{ae}: nam entia negativa, et impossibilia hent integritatem suorum praedicatorum, sine qbus ee n̄ possunt: nec tn̄ hent bonitatem, quae e attributum entis rlis. Colliges 1°, malitiam bonitati oppositam ee incapacitatem ad amorem terminandum

in quo sit nullum ens e transcendentaliter malum. Colliges 2°: Veritatem, et bonitatem esse distinctas: habent m. distincta connotata, ut ex dictis patet.

23 Hinc ad unitatem entis accedamus. Unum cum individuo confunditur, et unitas cum individualitate: pt. unum definiri solet indivisum in se, et unitas indivisio in se: quae verba actum non sonant; sed aptitudinem, ut mox e dicendis. Itaque illud m. erit unum, quod dividi non potest, et unitas incapacitas ad divisionem: quare unitas late sumpta transcendit unitatem simplicitatis, et p. idatem, qualis e unitas Dei, et unitatem compositionis, qualis e unitas compositi, quod licet dividatur in plura, sl in p. ntes, non tn. dividitur in plura adaequate idem cum composito. Convenit etiam uniti per aggregationem, quae convenit collectioni, seu acervo, quae dividi non possunt in plura adaequate idem cum collectione, et acervo: Convenit tandem unitati+ metaphysicae, quam unum diximus anal reale, quod dividi non potest in plura extrema adaequata.

uniti+

24 Non loquimur de unitate sub hac latitudine; nam haec convenit cum pluralitate: quae cum unitate entis minime convenit; quia nec in Deo reperitur, nec in Petro reperitur aggregatio, et tn. Deus, et Petrus ss individua, unitas quo transcendentalis, et com. omni enti alis e indivisio rei in plura, quae sint adaequate idem cum ipsa. probatur: hic conceptus reperitur in omni enti reali, v.g. Petro, qui in plures Petros dividi nequit in alia realia, quae non plures dividi non potest, et sic de aliis; sed hic conceptus e varius: supponitur ergo adaequate sic constitutum: quod e praedicatum entis distinctum a quolibet alio, ac pr. le attributum illius. Hinc pluralitas uniti opposita explicatur per divisionem in plura adaequate idem: v.g. Petrus, et Paulus ss plura, nam sunt alia, et alia, quae dividi possunt in plura adaequate diversa.

25 Rogabis: an unitas transcendentalis consistit in positivo, vel negativo? Resp., esse aliquid positivum? Ratio e; quia Petrus per idatem secum ipso e unum: haec tn. idas e quod positivum, e m. ipse Petrus. Praeterea, unitas haec e indivisio rei e rei; quod e, et non e aliud a se; sed haec e positivum: quo tn. intelligitur, quia Petrus v.g. sl m. ta. non p. aliquid a se

ss id, qd ss; alioqui esset id, qd ss, p id, qd n ss, ac p esset id, qd n ss: q Ratis p maz entitatem e unum; atq adeo unitas e quid positivum. — Confirmatur: q. unitas transcendentalis e nihil exere a p. te rei: identit m. cum ente, sed, qd ex exit e quid positivum: g unitas entis e quid positivum; nec huic opponitur, qd unitas explicetur p negationem, negam, et formalem: vg, qd ens; ideo e unum, q n distinguitur a se, q n e aliud a se ..: hoc m. n obest, quominus utrumq sit quid positivum, quem admodum explamus Immensitatem, et Eternitatem Dei p negationem; cum sint perfectiones positivae, et cum Deo identificatae. 26

Obiies tn 2°: Unitas debet explicari p oppositum oppositum pluralitati: opponitur m. illi contradictorie, et pluralitas e aliqd positivum: g unitas e qd negativum: et ex hoc argo infero contrarium; pluralitas p se e aliqd positivum, et pluralitas ss plures unitates: g unitas e qd positivum, nisi dicas ex pluribus negationibus componi aliqd positivum: qd ridiculum. Neo erg, unitatem n opponi contradictorie sed contrarie pluralitati. Uterque m. e oppositus positivus; sicut m. unitas e ipsum ens; ita pluralitas ss plura entia, quae se ipsis distinguunt multitudinem: ad elementum, qui opponitur idas, et distinctio, quae X^a nra prima in entationibus positivis constituitur: sicut unitas, et pluralitas consistit in ipsis entationibus positivis. Unde etiam colliges, distinctionem formalem huius attributi ss absente, tum a reliquis, p tr ades sup. allatum. 27

Caput 2um. Incidens Dubium Resolvit.

Occasione earum, quae distincta ss, rogari hic solet de principio individuationis, quae sit radix, et principium, qua res ss individua? nil familiarius Thomistis sequens Angelicum Praeceptorem, et Atrem, qm docere individuationis principium, esse materiam signatam, et sigyllatim quantitate: unde inferunt celebrem inter ipsos opinionem, sicut Angelos intra eamdem speciem multiplicari posse, ut potest omnino expertes quantitatis, et materiae signatae quantitate, ex quo fit Angelorum individuationem suis met differentiis specificis, p quas habent esse hoc, et n aliud,

individuum, Gabrielem v.g. potius qm Raphaelem. ∽

28. Thomistarum

fundata is, tum; q. primum individuationis e id p. qd una res nu-
distinguitur ab alia: p. mam quantitate signatam: q. hec e primum in-
dividuationis, min. lqt, q. ideo Pluri n. e Pluri, q. distinctam hent
mam. Tum; q. materia e incom̃unicabile alteri; & m.
e radix incom̃unicabilitis, fre m. concedunt: q. ma e radix indi-
viduationis. 3um, q. individuum primum subtum in serie
predicamentali, & ee tum subtum aliunde convenire n. poe ni-
si a ma, que e tum subtum primum: q. ee individuum pvenit a
ma; atque adeo ma e primum individuationis. Tum. q. dis-
tinctio numerica dicitur materialis: q. ideo talis dicitur; q.
cuius radix e ma; que oia constant variis Aristotelis testimo-
niis, quorum hoc e unum: Casi unum, quorum materia
est una, qd Lib. 7o. Cap. 8. ∽

Este Balenzuela fue Causa de este Blanquito
Lo saque dia de la Cruz qdo Bto

22 ~~Propterea~~ quorum solutionem, & Thomistice opinionis impugnationem, suppono du-
pliciter, intelligi posse mam ee primum individuationis: 1o intrinsece, &
fle., ita ut ma constituat unum, & individuum. 2o extrinsece: ita, ut
res constituatur una, & individua p. ordinem, & relationem ad mam: ad
modum, quo actus intentionalis sumit suam spem ab obto, quo premisso
dico 1o: primum fale, & intrinsecum individuationis n. e ma signata, qm
tite. Pbr efficaciter hec ratio: n. poe res distingui ab alia p. ali-
qd sibi n. idatum: qd m. n. idatur cum re ab ea distinguitur; ac p. de effi-
cere n. poe, qd rem faciat insuo ee distam ab alio: & ma cum nul-
lo a se distincto idatur: q. n. poe ee primum intrinsecum individuationis.
Min. lqt, & coa infertur; nam si eet primum intrinsecum individuationis idaretur
cum lentitate, qm fle. individuat: q. m. n. e primum intrinsecum, & fale
individuationis.

30 Pr. Unde Iclo; & sul impugnantur Thomiste: nam

eadem materia reperire potest, vel simul, vel successive plures formas. Deinde, eadem numero materia cum ultima dispositione indifferens est ad hanc, vel illam formam numero distinctam, ergo materia ultimo disposita ad formam hominis indifferens est ad animam Petri, vel Pauli, recipiendam: ergo individuatio harum formarum desumi nequit ab hac materia signata quantitate, et ultimo disposita. Confirmatur: quia ubi non datur principium distinctionis, et individuationis; non datur distinctio, et individuatio; sed in hoc casu non datur, esset enim eadem materia: ergo etc. Deinde probatur, quia duae cognitiones Angelicae, et duae ubicationes non distinguuntur; sed nullum habent ordinem ad materiam signatam quantitate: ergo materia signata quantitate non est principium individuationis. 31

Tertio dicendum nobis est, principium individuationis in qualibet entitate desumi a suis praedicatis essentialibus. Probatur quia principium, ergo a suis praedicatis habet non solum esse principium; sed esse distinctum a quolibet alio, ut constat ex natura sua, et distinctionem aliorum: ergo principium per sua praedicata essentialia distinguitur a quolibet alio individuo, et id per quod res distinguitur a quolibet alio individuo est principium individuationis; per id enim constituitur individuum in se, quod est natura individui. Confirmatur: quia differentia specifica desumitur a praedicato differentiali specifico, ut concedunt adversarii; ergo differentia individualis desumenda erit a praedicato differentiali individuali quod omnes contra nos reiiciunt. 32

Assero 2°, neque extrinsece materiam esse principium individuationis, ut in pluribus. Probatur et est eadem, quia probat ille 1ª ratio, nam duae ubicationes Angelicae, duae cognitiones, et alia non habent ullum ordinem ad materiam: ergo neque extrinsece individuantur a materia praeterquam sit materia est in incommunicabilis alteri etiam forma est incommunicabilis alteri per identitatem. Quod si dicas, formam corporis meam, etiam ego duo materiam corporis formae. Deinde hoc supposito duplici forma in eadem materia, quo pacto duae illae formae individuarentur a materia. Dixi, ut in pluribus, nam aliquando in compositis, materia et quantitate constantibus, arguimus unum corporis non esse aliud, eo quod, videlicet in diversis locis, et diverso tempore unum produci, et non aliud, quod ipsi convenit a materia, et quantitate; sed haec est naturalis illatio, quia supernaturaliter possit Deus duo corpora penetrare.

33 Inde infero 1.º Vazquez, circumstantias temporis, loci, et actionis non esse principia individuationis; admitto tamen has circumstantias esse signa per quae individuationem cognoscimus, et individuorum distinctionem; ipsa vero distinctio, et distinctio est intrinseca et ipsius, ut diximus: quae ab a metaphysicis appellatur Haecceitas, et singularitas rei, et ratio est; quia quodlibet individuum indifferens est, ut ab hac, vel illa causa, et hoc vel illo tempore, vel illo tempore; alioqui teneretur Deus Adamum producere ab exordio mundi, nec mundum potuisset non producere; producere tunc illum non producendo, quando produxit teneretur, quia Deus loco, ubi produxit producere, nec potuisset illum Hispali producere; quod absurdum est; quia hae circumstantiae non dicuntur sui individuis.

34 Tamquam ad fundamenta supra tacta a n.º 28. pro parte opposita, Respondeo: ad primum negando maiorem, et probationem illius, ut liquet in utrisque arabibus, quae non distinguuntur, nec tamen habent materiam, cuius expertes sunt. Deinde concedo materia gaudente, ut prius earum distinctio numerica, et individuatio non sumitur a materia; et etiam a forma, et unio desumitur; quia omnia sunt illius Haecceitas. Ad 2um dico, maiorem non esse reducendam incommunicabilitatis, quod habent individua a suis met praedicatis, nempe unum non posse esse aliud; quod si loquatur de incommunicabilitate per unionem sui partes materiae, et forma, nam sunt: nam sunt materia cum una forma non potest alteri communicari; ita forma cum una materia alteri communicari non potest: si tandem loquatur de incommunicabilitate cum alterius, tamquam primo subiecto, quod opportunum est materiae extra rem est.

35 Ad 3um dico, individuum appellari tum subiectum loquendo in serie metaphysica quia est inquit tandem resolvuntur logicae praedicationes. Sed ex hoc unde infertur, quod eius individuatio desumenda sit a primo subiecto, principio, quale est materia? ego certe non video vim illationis. Ad 4um dico, distinctionem numericam appellari materialem non quia a materia conveniat forma, sed quia, ut in pluribus tantum a materia arguitur. Ad testimonium Philosophi Respondeo ibi, et similia intelligenda esse de entibus completis, quae diversa sunt, quando materia eadem non est, et tunc sunt una, quando

coruzma unae . p

Q.° 2ª

An esse entis ab illius existentia distinguatur?

Caput 1um

Quid sit entis possibilitas? 36

Haec est quaestio publicis disceptationibus non multis ab hinc diebus agitata, insolito que acumine impugnata, et discussa, quam quoque modo vobis explanandam libenter suscipimus. Quaestio sane ex metaphysicis nulla indignior: imo omnium prior absorbuenda pro cuius clariore intelligentia prius sciendum est, quod sit rei possibilitas. in qua diffinienda non conveniunt Authores alij in cuius sententia dicunt possibilitatem esse denominationem extrinsecam convenientem ab omnipotentia: alij e contra eam dicunt esse adaequate intrinsecam rebus: ita contra R. R. P.es cum Arriag. praevaluit tamen media opinio nostra tempestate plausibilior, quae recte distinguit duplex possibilitatem; aliam extrinsecam, et intrinsecam aliam: extrinseca possibilitas est virtus extra causae potentiis rei producere, quae cuius rei denotatur extrinsece producibilis: quia possibile gaudent omnia entia extra Deum. 37

Possibilitas autem intrinseca non ita facile explicatur. Sequar tamen clariorem meo videri sententiam, quam ex D. Tha. contra amplectuntur R. R.e cum Arriag. disp. 2.ª metaphysicae, sect. 1.ª asserens: intrinsecam rei possibilitatem esse rei praedicata nullam afferentia contradictionem, aut repugnantiam, ut si per terminos conditionales explicatur: sicut enim exat, non ponetur duplex contradictorium a parte rei. probatur primo: id est possibilitas rei intrinseca, per quod res est intrinsece possibilis; sed tamen possibilitas praedicata denotat divinae possibile: ergo per eam non repugnantiam praedicatorum est res intrinsece possibilis: ergo ea non repugnantia est possibilitas intrinseca rei. Syllus recta est. maior est certa: probatur minor: per non repugnantiam praedicatorum res fit et intrinsece proponitur impossibilis; sed res fit constituta possibilis per id, quod opponitur impossibili: ergo per eam non repugnantiam rei est intrinsece possibilis. maior liquet. quia impossibile intrinsece repugnat existere. minor constat. nam quod impossibile intrinsece non est, est intrinsece possibile: ergo etc.

38 Unde infero 1°, possibilitatem entis non esse Divinam Potentiam, aut Scientiam, neque consistere in alia entitate positiva aut negativa distincta ab ipso ente. Probatur quia his omnibus praecisis, et seclusis, entis praedicata non repugnant: Ens enim praecisum a quolibet alio verificat illam conditionalem, si res existat non ponentur duo contradictoria. Infero 2°: quae dicantur aeternae veritates absolutae a tempore, et ex aliquibus propositionibus verbi gratia Antichristus est ens, quod et similes ab aeterno sunt verae: quod falsum est; quia cum enim propositiones solum affirmant non repugnantiam Antichristi, quod semper verum fuisse, etiam Antichristo non existente.

39 Quaeretur: An haec rei possibilitas constituta in non repugnantia praedicatorum sit aliquid, vel nihil? Pro dicendi est quod ab aeterno est vera haec propositio Petrus est possibilis; quod autem est possibile est ens, et quod est ens est aliquid; nam esse aliquid est unum ex attributis entis. Ergo, possibilitatem intrinsecam rei, antequam producatur esse absolute, et simpliciter nihil conditionate tamen, et obiective esse aliquid. Quod autem est suadetur: nam esse aliquid simpliciter est existere; sed res antequam producatur non existit: ergo quod possibile nihil est simpliciter. Probatur contra: quia antequam producatur, solum est possibilis; sed antequam producatur nihil est: ergo quod possibile nihil est, est autem conditionate aliquid, quatenus suppositis non repugnantia praedicatorum si verificetur conditio, quod producatur, ponetur aliquid extra causas non repugnans; et hic status conditionatus est, qui verificat illam propositionem Petrus est ens, quae tantum denotat identitatem, et connexionem entis praedicatorum, et subiectum omnino abstrahendo ab existentia.

40 Quod autem contraria committitur in propositione est impossibile, verbi gratia Chimera est impossibilis, in qua sumpta copula est in vi verbi falsa est propositio, reddit enim sensum, verbi gratia Chimera existit et est impossibilis; si vero autem sumatur copula est in vi copulae, solum denotat repugnantiam metaphysicam inter praedicata, quibus componitur Chimera, et tunc propositio aequivalet huic, si existeret Chimera daretur contradictio. Unde colliges discrimen inter possibile et Chimeram: Petrus quippe possibilis, licet tunc nihil sit absolute, quam Chimera praedicata non habent metaphysicam connexionem, ita quod impossibile sit, Petrum produci, quam producatur tale vel talem realem.

e 9.º d.º Chimera, tales Inecxiones prædicatorum excludit, imo oppositum, repugnantias prædicatorum ß. posuit.

S. d. opponitr 9.º Si- 41

Chimera: Si Chimera poneretr. a p.te rei n. afferret d. dictiones: g.º tam poss.e e Chimat, qm. Deum. Con videtr. infferri. anq oba-

eo ipso, qd Chima poneretr. a p.te rei n. repugnaret exere, sicut-

Deus, ideo n. repugnat, eo, qd posset poni extra Cas: g.º chima-

si ponetr. n. afferret d. dictiones. Nõ anq, cuius pbrs distinguo:

eo ipso, qd chima poneretr. a p.te rei n. repugnaret exere exceo bop.

d. do anq, exalio, nõ anq; eo ipso, qd Chimera exeret, ad Hus ima

esia e repugnare exere; aliq. de repugnaret, & n. qd e esias impo-

le, & repugnari. quo sic pbe absuse nani anq dictum, qd alitr

accidit Dxo poss, qui qdo exit nullas affert ex p.te prædicatorum

repugnantias.

S. d.t p. rex e illis resolutne, advertes in quadupli- 42

statu Isiderari posse, s. in statu exe, qdo e extra cas,

tali e esia Dei exentis. 2.º in statu meræ possibilis, qdo ill.

n. repugnat exere, numqm tn exet, qualis e possitas alterius-

mundi. 3.º in statu futuritnis, qualis e esia rei extiturus p.

aliqua temporis dissta, vg. esia Anti Xpti. 4.º demum pot

Isiderari in statu præcisionis, qdo ill. Isideratr. esia n. repug-

nans abstrahendo ab eo, qd exat, s. n. extitura, s. n. extitura

sit. Unde colliges distinctas ittorum statuum: Ius dicit se exas,

2us eas nat p.d. petuo. 3.us eas de facto negat, I cedit tn in

posterum: 4.us deniqz neqz eas affirat, neqz eas nat; & ab

uttroque præscindit; qt lqz hic ultimus status cæteros trans-

cendit.

Caput 2.um

Esia entis n. distinguitr. rx. ab exa illius.

Nõ loquimur in præsenti de esia Dina, quæ metaphice petit 43

ee sua exa; loquimur. a. de esia creata, & n. in quovis statu

exe ellati; s. d. ut in statu absoluto, & exe, vg. ant Dei exen-

tis.

existentiae essentia rei ab illius existentia distinguatur, ita quod essentia, et existentia Petri se habeant in recto existentis, sicut Petrus, et albedo in recto albus? Suppono ex omnibus Philosophorum apprehensione, existentiam esse id vi cuius res ponitur extra causas: in duplici sensu usurpari posse, vel quatenus sic quod existentia est actualis potentia quam res exit, sumitur etiam effective, vel causaliter, quo sensu actio appellari potest existentia; vel est actualitas per quam res producitur, et exit; et non loquimur de existentia in primo sensu sed in 2.o

44. Pro utraque sententia magno authorum pondere, et rerum pondere, citari solent duo illa luminaria magna Theologiae et Doctor Suarez; disput. 31 metaphysicae, et Pater Vazquez: quos Societatis nostrae aurei[?] duces secutis sunt fere omnes nostrates, uno, vel altero dempto, distinctionem virtualem Essentiae ab existentia tuentur unanimiter Thomistae, adducentes pro se D. Thomam quem tu dico potius pro nobis stare, cuius opinionem est Doctor Hurtado in metaphysica mediante Scotistae, media sua distinctione, quam adstruunt inter essentiam, et existentiam; unde pro nobis militare videntur cum distinctio media alia actualis non sit, quam nos in praesenti contra Thomistas namus.

45. Iam quod probatur nostra resolutio: Existentia est id per quod ponitur res extra causas suas; sed essentia Petri per se ipsam ponitur formaliter extra causas: ergo essentia Petri ab illius existentia realiter non distinguitur. Consequentia infertur: nam si essentia Petri exiret per existentiam superadditam per se ipsam non exiret. Maior liquet, et minor probatur: Essentia Petri ponitur formaliter extra causas, quod formaliter tollit nationem essentiae Petri; sed essentia Petri per se ipsam tollit formaliter nationem sui: ergo etc. Maior probatur: nam sicut essentia tollitur formaliter per sui nationem, et reducitur ad nihilum, ita eius natio tollitur per ipsammet essentiam, quae ipsa extrahitur a nihilo. Minor negari non potest: quod unum contrarium tollit formaliter alterum, sed nationi est contrarium est ipsa entitas: ergo natio est tollitur formaliter per ipsam essentiam.

46. Confirmatur. Essentia Petri per se ipsam absolute opponitur nihilo; sed existentia est id per quod res absolute opponitur nihilo: ergo essentia est existentia. Minor est definitio existentiae, et consequentia infertur. Probatur maior: Essentia Petri est entitas,

ut distincta a quolibet actu est absolute actuale reale positum extra causas: sed actuale reale positum extra causas absolute opponitur nihilo: ergo essentia rei per se ipsam absolute opponitur nihilo. Sed maiorem quis dubitabit? minor evidens: quia actuale reale rei existentis non est in statu possibilitatis, neque est Chimera: ergo est absolute aliquid, et oppositum nihilo. Sed existere est absolute opponi nihilo: ergo essentia rei existentis se ipsa existit; atque adeo non distinguitur a sua existentia:

Dices Thomistis, etiam duplicem existentiam aliam imperfectam, et incoatam, quae ab essentia non distinguitur, et haec ab ipsis appellatur non ultima actualitas, aliam perfectam, quae ab ipsis dicitur ultima actualitas, et haec distinguitur realiter ab essentia, ecce duos Thomisticos I. de paribus illi sibi efficiunt de nostro, argumento contra solutionem: 67

ergo quia per illos actualitas non ultima, per essentiam est extra causas, per regulam: Ita tum ergo manet in statu possibilitatis; ac de illa non ultima actualitate ad nihil deservit, si essentiam per illam ponitur extra causas: ergo superflueret secunda existentia, quam actualitatem ultimam appellas. probatur consequentia: quia ultima actualitas nihil amplius praestare potest, quam ponere essentiam extra causas; sed hoc habet per istam imperfectam actualitatem: ergo secunda superflueret; atque adeo existit essentia per existentiam realiter identicam.

Confirmatur secundo: quia illa prima actualitas imperfecta, et inchoata, est contingens, et tamen identificatur per vos cum essentia: ergo etiam ultima actualitas poterit identificari cum essentia, licet contingens sit. consequentia videtur: nam tota Thomistarum ratio ad distinguendam essentiam ab existentia est, quia haec est contingens, illa necessaria. probatur antecedens: quia haec prima, essentia rei est inactualiter non ultima incipit esse et illa, non si ab aeterno vera ut patet: quia si vera in tempore: ergo non ultima actualitas, est imperfecta existentia, quae illam praecedit verificatur est contingens; probatur haec ultima consequentia: nam praeterea existentia perfecta, et ultima actualitas contingens, quia non ab aeterno; sed in tempore verificatur tamen praecedit existentia existit. 68

Probatur secundo ex absurdo: quia ex opposita sententia sequitur processus in infinitum existentiarum. probatur: quia existentia superaddita existeret per aliam, et haec per aliam: ergo sequeretur processus in infinitum: probatur antecedens: existentia superaddita est contingens. 69

q exeret p aliam exam. An sequitur: q exa ex n e absolute necessaria; sed in tempore. probo conam. ideo p vos exa n exit p se ipsam, sed p exam sup additam, q contingens exit; sed etiam exa contingentis exit: q exere debet p aliam exam, & sic in infinitum. confirmatur: exa Dei p se ipsam exit, & si contingentis exat: q etiam illius exa, & si contingentis exat poterit p se ipsam exere: atque adeo n p exam sup additam. confirmatur 2° contra ad hominem: exa exit p exam sup additam: q exa e necessaria, & exa contingentis; sed apud Thomistas exa possibilis, & exa actualis sunt idem re. Item exa possibilis sit necessaria, & exa actualis contingentis: q & exa Dei sit necessaria, & exa contingentis poterunt e idem re.

50 Sed facili negotio sibi videntur Thomistae solvere argumentum, dicendo, exam e rationem formalem; ratio a. formalis sibi praestat effectum, quem ut manifestum e in unione, & actione, in quibus contingit vim argumenti praecedentis; nam unio se ipsa unitur, & actio se ipsam producitur. facilis solutio; sed facile contra ipsos sui insurgo: ideo admittitis unionem, quia extrema uniuntur, & actionem, quia effectus producitur; n vero datur unionem, nec datur actionem; q extrema unienda sunt exere indifferentia, ut uniantur, & causa exere indifferens, ut producatur; unio vero, & actio talem indifferentiam n habent; ~~exaequere~~; sed eadem ratio, quia ponitis exam sup additam esse, datur, ut exa exat p aliam sup additam: q nulla e solutio. probo antecedens: ideo enim ponitis exam sup additam, quia exa Dei contingens exit; sed etiam exa illius contingens exit: q sicut exa Dei exit p exam sup additam; etiam illius exa exat p aliam; atque adeo procedes in infinitum.

51 Caput 3um

Caput. 3um. audit, & Respondet.

Respondet: Thomistis: Respondet

Caput 3.um Audit, et Respondet Philosophis.

Arguunt 1.o: Essen, et exn̄ conveniunt prædicata contraria: §1
q.o disjunguntr. xx. probr. ant: Essa e ab ætherno, et naria: ex
exa in tempore, et contingens; at ee in tempore, et ab æthern
ss prædicata contraria: q.o &c. Confirmatr 1.o Deus mere potuit fieri
Essa: n.i v.o exa: Antessus, Deo, q. mortuo met eius essa n.i v.o
Exa: q.o disjunguntr. Confirmatr 2.o: ea refertr. ad Essam essentiæ; n.i autem
ad illius exam: q.o disjunguntr. secus utraque est termino relatiuum. Con-
firmatr. 3.o Scientia simplicis intelligentiæ in Deo terminatr ad possibilia,
et essam rerum; n.i v.o ad illarum exam, quæ p.a Scientia visionis co-
gnoscitr a Deo: q.o disjunguntr, sicut terminatr distincta Scientia
in Deo; diversitas m Scientiarum in Deo provenit a diversitate obi-
ectorum.

Ad a 1.o arg.o Scire debes oia, quæ adversarij nobis ob- §2
iiciunt contra Essam, et exam ab ipsis solvenda ee in Essa respectu
exæ: quia retorsio olim alte propugnare vidisti, nescio quem
Monachum nram sententiam impugnantem: itaque Essa exa e ab æter-
no, et exa v.o in tempore, et nihilominus identificantr. . . . in sua; ne ans, cu-
ius pbaes disting: Essa e ab ætherno, et naria conditionate, conc.
ans absolute, nego ans: Essa e naria, et ab æterno. Distinguo et con-
ditionate., quamvis, qd e dicere n.i arguet contradictiones illa quo suppo-
nitr, qd absolute nil sit: Unde in eumdem sensum verificatr. qd exa
sit ab æterno conditionate, et naria. Ex quo fit, qd tam,
e[illegible]a, q.m exa certe modo se habent, si in esse sui dicerentur.
nam essa, quæ conditionate e naria, qd e absolute, e in tem-
pore, et contingens, qd idem fit exa.

Ad confirmationes ex dictis fa- §3
cile respondetr: ad 1am; Deus mere potest, tantum fiere essam
conditionate, quia aeterna exa fit exa. Unde ex mortuo Deo
manere eius essa conditionate; n.i v.o absolute: quo etiam sic met
exa. Ad 2am dico, eam refferri ad essam quo qd, et conditio-
natam, in quo sic etiam refferetr ad exam: unde tam. essa q.m exa

in eodem statu conditionate: sic Deus relatiue est. Ad 3um resp. scientiam simplicis intelligentiae terminari ad possibilitatem, et etiam rerum conditionate sumptam, quo pacto etiam terminatur ad existentiam; scientia vero visionis terminatur ad existentiam in statu absoluto, in quo statu respicit essentiam; sed essentia Dei extra eam, ut distincta ab existentia non videretur a Deo, quod nec Deus videtur.

54 Arguunt 4°: essentia est indifferens ad existentiam, et non existentiam: ergo distinguitur ab existentia. probatur consequentia: quia quod indifferens est ad aliquid cum illo non identificatur: quae non identificantur semper identificantur. antecedens probatur: quia Deus potest existere, et non existere; alioquin existeret necessario. Confirmatur: quando essentia producitur aliquid illi additur, quod antea non habebat; sed quod additur est existentia: ergo haec ab essentia distinguitur. Maior constat, quia si nihil adderetur, tam nihil maneret essentia, quam antea; quod falsum est. Confirmatur 2°: haec propositio: Deus existit: Deus est possibilis habent diversa obiecta; sed obiectum 1ae est existentia, et obiectum 2ae essentia: ergo essentia, et existentia distinguuntur. Maior nam nequit: nam si idem esset obiectum utriusque utraque esset simul vera; sed non existente Deo non est vera propositio, Deus existit: ergo habent diversa obiecta.

55 Resp. distinguendo antecedens: essentia est indifferens physice, et subiective ad existentiam, et non existentiam, nego antecedens: logice, et obiective, concedo antecedens. Essentia non est subiectum physicum existentiae, quod petit distinctionem physicam ad quam est indifferens physice, ut est Deus ad albedinem, et rationem illius. Essentia quoque solo est indifferens logice, quatenus ita existit, ut possit deficere ab existendo, ad quod non requiritur distinctio realis, ut patet in essentia ipsius existentiae. Ad confirmationem, [illegible] absolute maiorem, sed eam distinguo: quando essentia producitur aliquid additur, quod antea non habebat absolute, concedo maiorem: quod antea non habebat conditionate, nego maiorem. Essentia antea nihil erat absolute: unde nihil illi additur; sed ipsa producitur. Essentia antea solo erat conditionate, in quo statu erat etiam existentia conditionalis: unde nihil additur, quod antea non habebat essentia. Ad 2am confirmationem, nego maiorem sumpta utraque propositione in eodem sensu. Itaque idem est obiectum utriusque propositionis: nempe essentia diversimode [illegible] 1a attingit essentiam absolutam, et extra causas; 2a vero essentiam conditionatam quod etiam attingit cum existentia.

56 Arguunt 3º: implicat existentia creata infinite perfecta; sed talis est existentia identificata cum essentia: ergo implicat talis existentia. Minor probatur: existentia identificata cum essentia est actus irreceptus, et sine potentialitate; sed eiusmodi actus est infinite perfectus: ergo etc. Probatur: actus irreceptus est actus purus, et infinite perfectus est actus purus non inhaerens, unde limitetur, quia omnis actus per potentiam limitatur: ergo etc. Concessa maiore, nego minorem; cuius probationi minor conceditur. Et negatur minor, ad cuius probationem maiorem distinguo: actus irreceptus est actus purus, quantum actus purus excludit potentiam; concedo maiorem: quantum actus purus excludit omnes imperfectiones, nego maiorem. Deinde distinguo minorem: et actus purus, quantum excludit omnes imperfectiones est infinite perfectus, concedo minorem; quantum excludit potentialitatem est infinite perfectus, nego minorem, solet enim vocari actus purus per actum excludentem omnem † qualis est solus Deus, et qualis non est existentia identificata cum essentia: accipitur etiam actus purus pro actu non habente excludente subiectum, et potentiam physicam: quo sensu actus irreceptus, et purus non arguit infinitam perfectionem, ut patet in materia prima, essentia Angeli, et albedine in aere a Deo servata extra subiectum, nec non, et in quantitate Eucharistica: quae omnia excludunt potentiam, et subiectum physicum; nec tamen sunt infinite perfecta; quia limitantur a dependentia, quam habent a Deo: et quia contingenter existunt. imperfectiones +

Arguunt 4º: nulla entitas creata existit per essentiam: ergo implicat, quod essentia creata identificetur cum existentia potentia: quia alioqui existeret per essentiam. Probatur antecedens: existere per essentiam est proprium solius Dei, cuius esse est existere: ergo nulla entitas creata existit per essentiam. Confirmatur: Humanitas Christi existit per existentiam Verbi, sed existentia Verbi non est essentia Humanitatis: ergo essentia Humanitatis distinguitur a sua existentia. Et incipiendo a confirmatione sic eam retorqueo: Humanitas Christi per existentiam Verbi, dicitur creata et existens producta a Deo; potentia: haec eatenus est producta: cuius existentia producta est: producimur non est aliud, quam existentiam produci; sed existentia Humanitatis existentis per existentiam Verbi est improducta: ergo etc. Insuper distinguo antecedens argumenti: nulla entitas creata existit per essentiam; quantum existere per essentiam excludit contingentiam in existendo, concedo antecedens: quantum existere per essentiam denotat identitatem, 57

Esse, ac exa, no ani. 8

58 Nulla exa het necessitez ad exendum; qui quippe exea ctingentr exit, dependet q. ab alio in exendo: ac in hac sit nulla exea exit p exam; ptam solum Dei pquim te; signat in exere p exam illatez intr essam, et exam, que utique intercedit intr essam, et exam creatam, ut pbavimus: unde nulla creatura exit p essam in 1° su; exit p exam in 2° su. addo quam no mae; humana in Xpti Dni exit p sui ppriam exam distam ab exa verbi; ut subsistat p subsistentiam Verbi. qd verum e et de fe. si a exam exeret p exam verbi increatam, sequeretr absurdum supra illatum, et alia, que brevis relinquo.

59 Ultimo obiec. q. vis Auth., qui fuentr, exam distam ab essa, et actne pductivam: exa e id, rae cuius, qd nil erat e aliqd actu; actio e id rae cuius res e aliquid actu: q exa e actio; ac p essa dsquiritr ab exa. pbatr: id, p qd exea e aliquid simplicitr e id, p qd ab alio e; actio e id, p qd ab alio e: q actio e exa. maior lqt; q nil e in extra, qd n sit ab alio. min pt; q seclusa actne exea n cet ab alio, ut n e Deus. ab ingressu questionis solutio cauta e, qdo distinximus exam effectivam, et formalem. distinguo maiorem: exa e id rae cuius, q nil erat, e aliquid actu for. ldo maiorem; e aliquid actu effective, no maiorem. essa m. actu extra cas, et destituta actne, ad hu fr. exit; unde actio n poet ee ro formalis exendi. pgt. Deus fr. exit, cum tn de ratione sui pductiva excludat. actio q e id rae cuius res effiva exit, quamq seclusa actne, pduci n poet. ad 2am, distinguo maiorem, distinguo mior. actio e id p qd ab alio e effive, ldo mior; e id p qd ab alio e fr., no mior. exea q se ipsa, et seclusa actne pductiva e qs fr. oppositum nihilo, et ab alio; ut ad hoc requiratr actio; sicut Deus n e fr. ens, nec subsistia ab actne. et tn requiritr actio, vi cuius pducitr id, quo Deus e fr. ens, et subsista.

60 Caput 4um. an saltem rae nra distinguatr essa ab ex.

Suppo[sita] edate ali, qm pbauimq intl essaq, & exam
creataq, restat Dubiuq, an fr. & xae nra disguantr. q estro
e de distne xaq rouq funito inxe, & quq uersatr inter predica
que ptrduersos bror, quos xe sequuntr, xespiciunt xesporiunt
cuq sint idez xx. sluxa fr. fassimuq. Itamc distnez pluxeq
optimq note R Res nant secuti Prez Stunti. illq tn. dlu-
unt Pd Alfonsius, & Arriag. quos sequuntr contr. R Res.
p. xesolutiq nre intelligend. notabi, essam, & exam d-
sideraxi posse, l sul in statu dltionato, l sul in sta-
tu abluto; essa, & exa in statu ditionato sideranter.
quanuq n xugnant; in statu vo abluto sideranter, qd si exa
caq & abslute; possunt etiaq sideraxi, altera ditnate: ide
ut n xugnant, altera ablute, siue in actu. 61

Hoc supp[osi]to asse-
sero 1o: essa in statu dltionato n disguitr fr. ab exa etiaq in
statu ditionato, neque essa in statu abluto disguitr ab exa etiam
in statu abluto. Duplex pter tenet dlo, pbo prioxez: essa in
statu ditionali e quanuq n xugnans exa; & exa in eod. sta-
tu n xugnat exe: g in statu ditionali utraque siderata n
disguuntr. pbr 2a pars dele, slt, qd neq in statu abluto dis-
guantr: naq essa in statu abluto e id, quo xeq e actu, & opponi-
tur nihilo; & hic e fr. ditni exaq in statu abluto: naq xes p. exaq
e aliqd fr. ablute, & opponitr nilo: g essa, & exa in statu abluto
siderate n disguuntr fr. 62

Assero 2o: essa in statu ditionato
disguitr fr. ab exa in statu abluto: pbr: q ea disguuntr fr. quo-
xuq uno excepto, alterum n decipimuq. & posumus decipere etiaq ditionate
qn. exaq ablutaq decipiamuq: g fr. disguuntr. ca xecta e, maior
de priuq in distne frali. pbr go mior: qa cognoscimuq aial xoale
g, ut n xugnans, seu nullaq afferens dtitnez, n cognoscimus
illud actu ee, & exere. & aial xoale, ita cognituq e essa ditiona-
lis: g essa ditionate sumpta decipi pot, qn decipiatr exa, atque
adeo disguitr ab exa. maior pbat: naq essa in statu precisionis

nec dicit existentiam, nec eam negat; sic autem concipitur animal rationale, quod praecise concipitur, ut non repugnans: ergo etc. Confirmatur: essentia in statu conditionato cognoscitur in ordine ad repugnantiam, quam excludit, et in ordine ad existentiam, quam potest habere; existentia autem in statu absoluto cognoscitur in ordine ad nihilum, quod positive excludit, et in ordine ad causam, per quam a nihilo extrahitur: ergo distinguuntur formaliter ex parte obiecti: nam ea distinguuntur formaliter, quae respiciunt terminos diversos; sed diversi sunt termini, quos respiciunt essentia, et existentia in his statibus, ut certum est: ergo.

63 Hinc colliges 1.º distinctionem formalem non esse mutuam, quia existentia in statu absoluto includit formaliter essentiam in statu conditionato: ergo existentia in statu absoluto non distinguitur formaliter ab essentia. Consequentia patet, et antecedens probatur: quia etiam existentia in statu absoluto non repugnat existere. Sed hoc est de conceptu essentiae conditionatae: ergo existentia in statu absoluto includit essentiam conditionatam: maior est certa: nam essentia praecisive sumpta reperitur in omni statu, ut alibi notavi, quod idem colligo in statu absoluto quam sui ipsius in statu conditionato. Cuius ratio est; quia existentia, et essentia in statu absoluto sunt idem etiam formaliter. Colliges 2.º: essentiam absolute loquendo sumi pro essentia possibili, seu conditionali, existentiam vero etiam absolute loquendo sumi pro existentia in statu absoluto, et extra causas. Unde absolute affirmari potest, essentiam distingui formaliter ab existentia.

64 Dices 1.º: essentia in statu conditionato est formaliter quae sit existens absolute: ergo essentia, nec formaliter distinguitur ab existentia in statu absoluto. Consequentia patet; quia existentia in statu absoluto est ipsa essentia; essentia autem conditionalis nec formaliter distinguitur a se ipsa in statu absoluto. Antecedens probatur; quia essentia in statu conditionato non est formaliter impossibilis: ergo essentia in eo statu est, quae sit existens absolute; si enim in eo statu non posset fieri existens, repugnaret; ac consequenter esset formaliter impossibilis. Confirmatur: essentia concipi non potest sine existentia: ergo ab ea formaliter non distinguitur. Consequentia infertur: quae enim formaliter distinguuntur, possunt unum concipi sine altero. Antecedens patet: quia essentia est id, quod non repugnat existere ad existentiam non affert contradictionem etc. Sed hi termini dicant existentiam: ergo essentia nequit concipi sine existentia; atque adeo, nec formaliter distinguitur ab existentia.

Nego, nando maiorem; quia essentia possibilis tantum non repugnantia, praescindit quod ab existentia, et non existentia ad-

ad oppositionem, quod anti, no cor: Nec inde sequitur, quod sit impo-
ssibi esse non existere, et aliud repugnare; essentia posit non exit, non re-
pugnat existere, quae repugnantia est de ipsa impossibili; itaque essentia
in statu possibilitatis abstrahit ab existentia, et a repugnantia existentiae ad-
aequatae, distinguitur: essentia non potest concipi sine existentia, tamquam connotata
ideo aliter, tanquam sui distinctio, non aliter. Ita animal rationale concipi non
potest sine sensatione, et ratione, a quibus non ratione ex. Verumetiam
non distinguitur: id est. ex. non distinguitur ab alio, cuius dicitur, ex.
constituitur per alterum ipsius, et essentiam: ut videre est in hoc
homine, quod realiter de ea non distinguitur ex. ex natura.

Dices iterum. 66
in favorem illorum, qui admittunt distinctionem realem adaequatam inter essentiam
et existentiam, quae videtur esse mens P. Suarez: essentia, et existentia habent connotata distincta,
ad quae referuntur: quae adaequate distinguuntur. Ita bona est, et ans-
wer: essentia respicit, ut connotatum existentiam, quam potest habere. existentia autem
respicit nihilum, cui opponitur: et existentia et nihilum sunt connotata
distincta: quae essentia, et existentia habent habent connotata distincta: atque adeo
adaequate distinguuntur, distinguo antecedens: essentia et existentia habent connotata
distincta, si in eodem statu considerentur, nego; si in diverso con-
siderentur, concedo antecedens. Constat ex 1° dicto, quod essentia, et existentia in eodem
statu considerata habent idem connotatum; si vero existentia consideretur ab-
solute; essentia vero conditionate, tunc non habent diversa adaequate connota-
ta: nam existentia respicit connotatum eius conditionalis, ut dixi in-
2° dicto; atque ideo adaequate non distinguuntur; et inadaequate, utpote a
sui distinctione transcendentium.

§ 3.

De Praedicamentis etc.

Caput sextum, de Praedicamentis sublatis. 67
de praedicamentis plura habes ex dictis in Physica: nam dictum
est de relatione, de ubi, quando, et motu, quorum aliqua ex
professo dedimus, aliorum autem eam, quae sufficiens est, notitiam praebuimus,
mus, ut aliquarum rerum nam penitus non ignoretis. Restat modo
ut de aliquibus praedicamentis, quorum fere nullam, aut levem notitiam

prævimus eā exq fevo tempore Insolentes Insolentes Insolentes
qd nos iam urget pauca dicamus. in hoc q° cap. de subst.ia,
in reliquis de quantitate, et qualitate agemus. Substantia ā, ut
sæpius audistis contr. definiti, en: p.° te; quæ defin.° adeo diversi
Auth.es p sua explicatione, ut vix unus cum alio conveniat. nos v°
q.ª tempus instat referemus celebriore, et clariores ex iis am-
plectemur.

68 P.° m.i dicent Thomistæ, substantiam ēē id, qd n̄ dependet
ab alio, tamquam ā subiecto inhæsioni. Ct.ª d.ª ē, q.ª sunt materiales sub-
stantiæ; et tn dependent ā m.ª tamquam ā subiecto inhæsionis: q.ª de-
finit.° n̄ subsistit. R.° Respondent, subiectum inhæsionis ēē qd
postquam constitutum ē ē in suo ē specifico recipit form.m; cum ā m.ª an-
te form.m materialis receptionem constituta n̄ sit in suo ē specifico, siquidem
apud Thomistas, nec exit ante form.m, inde ē form.m materialem n̄ dependere
ā m.ª, ut ā subiecto inhæsionis; alioquin tn dependere ā m.ª,
ut ā subiecto inhæsionis, q in illa recipitur postquam ea constituta e.
qd ē dicere accidens ā substantia. Ct.ª hæc doctrina evertit ā nostris
patribus in 2.° physicorum d.ª Thomistas tradunt, ubi hæc doctrina ā fund.e
reiecta ē, præt.ª quantitas, quæ apud Thomistas elicuit, et recipit
in m.ª n̄ supponit m.ª in suo ēē specifico: nam prius ē m.ª
ēē quantam, ām form.m recipi, v.l saltem in eodem signo, ut recepto
quantitati, et form.m in m.ª: q.° substantia n̄ bene explicatur ā Thomisti
p.d independentiam ā subiecto inhæsionis.

69 Alii cum Scoto dicunt, ap-
serunt substantiam ēē id, qd ē de t.° distinctivo rei. Supponit q Sco-
tus sub, nec absolute appellari eam, quæ manet, et n̄ cætera
mutentur: unde accidens erit, qd n̄ ē de primo distinctivo rei.
Ct.ª d.ª Scotum explicandi mus hoc, qd voluntarie explicare m
p eo, qd manet, v.l n̄ manet, si cætera mutentur. Quid m habet, al-
bedinem ēē rem, calorem et sic de aliis? Cum hæc om.ia v.e erant
p.° be rei, habeant qd eo q.° prieres, et attributa entis. hoc 2.°
v.ª illam explicationem. Ista q. potius videtur explicatio qualitatis, quam
quam substantiæ. 3.° q. albedo ē de t.° distinctivo rei albi, illa

q̃n deffiente defit alius. nec tñ atvedo e substã.

Alij au) 0

cum Pe. Fariag. placet, substam ee, qd distituit tam rem; accens vo. qd eam n distituit. Vocat a. tam rem, qd l.o, et p se intenditr a nr. et e radix caeterorum. At nobis n placet hec explatio. 1o. qa multiplicite tiorum eam reddit obscuriorem; qm p loem deffioes enis p se explatr. 2o, qa Deus e substa nec tn aliud, nec se distituit tanqm tam rem, neqe e radix caeterorum. 3o, qa n duenit unioni, que n e radix caeterorum, neqe intenditr t.o, et p se; at ptr dpositum. et tn unio dpoti substali substa e: qo &c.

Alij cum Pe. Viedo deffendunt,) 1

substam e, qd tario, et p se intenditr a nra. Seu, qd intenditr n ptr taliud a se adeqte distinctum. At n placet, qa ma intenditr a na ptr fam, et fa ptr mam: hec m ut dpleatr, et pficiatr; a illa, illam, ut m dpleat, et pficiat: et tn utraqe substa e, utraqe ab altera adeqte distincta. Dinde calidum intenditr a n ptr calorem a quo n adeqte distinctum.

Omissis alijs) 2

aliorum explatnibus, dicendum nobis e, substam ee, cui naturr rugnat inherere subiecto sui pductivo. Hec visa mihi e clarior inter eas, que circumferri solent a Q Rbus opio: accens vo e, cui n rugnat naturr inherere subiecto sui pductivo. Hi deffiones n deu aptus explari enis p se, et enis in alio, que s notissime substie et accentis deffiones. Dra a. resolutio dstat to ex impugnae aliarum radum. 2o. qa duenit oi, et soli deffito: duenit Deo, Anglo, hoi, me, et fe, tum mali etiam spirali: nec n, et oi accenti, albeni nempe calori, et luci: qo recta e. Ans pbr; nam Anglo rugnat inherere Deo, qui e sui pducens, hoi etiam me, et fe: sui pduce inherere, rugnat. Dinde albeni, et calori hoc n rugnat, imo ipsi repugnare nale e insui paij inherere: qo predicte explatnes oi et soli deffito duenuunt; ac pde recte dt.

) 3

Od dicatq Deo n duenire

nostram deffiōem ꝑ substā, qᵃ Deus n̄ hēt priuʒ sui ꝑductivum, cui repugnet inherere, Rēo, Si prio sibi ꝑductivo n̄re deffiōy denotare repugnantiā ex pᵗᵉ substiæ ad priuʒ sui, ꝯditionatam sta c, qd substa repugnat inhesioni cum sui prio, si forte pduceretur; qdo aūt substa n̄ pduceretur, ut contingit in Deo ad sta met instā repugnantiā ad inhesionem cum prio: nam casu, quo Deus pʳ impole pduceretur n̄ posset inherere illi, aquo pduceretur: unde collatio, qd Deus repugnet pduci melius infertur qd repugnat inherere sui prio: nam si priuʒ repugnat etiam repugnabit ad illud inhesio.

X Nec dicas n̄ repugnare substiam, quæ inherere possit suo prio, nec accens, cui repugnet inhesio: qᵒ n̄ra explatio n̄ ꝯuenit substiæ, et accenti possibilis. Si m. hoc dicas, Rēo, talem substiam, et accens repugnare, et dico, hoc eē petere priuʒ: nam rogati cur repugnet substā, cui n̄ repugnet inherere sui prio, Remus, qᵒ substā e, cui repugnat tali inhesio, ecce petitio prij. Rēo gᵒ: idem, et te cluere cogi: si ego dicam, n̄ repugnare hoem, qui n̄ sit aial rōale, nam, quæ n̄ sit primus substus, et sic de aliis. deffiōes qᵉ rerum fiunt a posteriori ex iis, quæ novimus, cum aūt nullam videamus substiam, cui n̄ repugnet inhesio ad suum priuʒ, nec accens cui repugnet inherere, inde a posteriori iudicamus, eam eē totius substiæ, et accentis, quo posito, filosophus qdem affirmamus repugnare substiam, et accens, quæ n̄ sint, ut deffita sit, quali eēt substā tua poss.

75 Diuisit 1º Phus substiam in 1am, et 2am: substia 1ᵃ ē individuum, ut Petrus; 2ᵃ e quæ est in individuo tanquam superior, v.g. aial, hō; at hæc diuisio bona n̄ e, cum nulla sunt similarum: cum alterum membrum alterum includat. Atque etiam prædicata rx. idata: melius qᵒ substā diuiditur in creatam, et increatam: hæc ē solus Deus: illa vᵒ is reliquæ substiæ extra Deum, diuiditur deinde in ꝯpletam, et inꝯpletam: substā inꝯpleta e: mā, fōa substalis, et alia huius generis. substā ꝯpleta subdiuiditur, in simplicem, ut Angelus, et ꝯpositam, ut corpus

substiale: Atq; hi sunt qui de substa fieri solent divisione.

Substia a. proprietes plu- 6
res numerabit Philus, quae tn. de oi substie n. conveniunt: nam las
proprietes assignavit n. ee in subto, quae fere substiali n. convenit,
tam, praedicari univoce, quae proprietas tantum convenit 2e substie.
3a proprietas substie e n. habere contrarium, qd proprium e accum, qd
si aliqd o dicitr, unam fam alteri contrariam ee, ut qa. fam igni fam
igneis, ideo e, qa mutuo se expellunt a subto; contrarietas a di-
citr inhaerentiam contrariorum in subto. 4a proprieta e n. suscipere
magis, et minus, qd proprium e qualitas intensiony capaciu, cuius
capax n. e substia, ut diximus in Lib. de Generae. 5a propr-
e, qd susceptiba sit contrariorum, Atre, qd mo unius accen, mo al-
terius prioris contrarium repat. Reliquas alias si proprietes eas omitto, qa
pius accedunt ad dpbus, et essam substie.

Caput 2um. De quantitate et qualitate.

Praecipua est quantites difficultas, an ea distinguatr rx. a quanta,
Lnr. conor ex D. Tha. sia e, quantitem rx. distingui a re quanta
cuius opioni etiam e P. Suarez, et contr RR.; cuius dc idari autem de
quanta defendunt aliqui ex antiquis, quos imitantr n. ignobiles RR.
nri temporis, eamqe didici, dum litteris a iuvene operam dabam; nec
eam diseram, prius tn. qm eam robur pbemus oppositae p tu fundita proponam,
et dissolvam.

8
Pm qo fundetur p tu advesse e qa impenetrabilitas n. e de essa
substie ut sic, essa m. substie e ens pse, nec e de essa metr; Atqui
m e so- lius substum, neque e de essa etr, Atqui m. tantum e accutius
me: qo quantitas, quae in exigentia extensionis consistit e accens distum
a substia, minor tan singulare genus arguendi, et si forte illud
didici ex adversariis appono Atr exemplum, risibile n. e de essa
Atoi: qo risibile e accens distum ab Atre. Didici sane mum ar-
guendi, et n. ad imitandum: et ad fugiendum. pravum quippe e,
nec, regitt cam: nam praedicata. Est, Cn. Elmodo de decem

Vt me e questo a Ctemplar di mi M.tro Moreno in gratia tan singular, nam praedicatum, quod non sit de essentia rei; non potest distinguuntur a re ut pt in attributis entis: ad summum quo praedicata, quae non sunt de essentia exunt accidentia Logica, quae minime petunt rem a re distingui.

) 3. Quae fruituri e: in Eucharistia remanet quantitas panni, et non substantia: quia quantitas distinguitur a re quantitata. Anteponitur 1.o quia alias reliqua accidentia Eucharistiae non manerent impenetrabilia, quod falsum est, nam una hostia consecrata penetrari non posset cum alia, vel cum vino consecrato. 2.o quia fecit multiplicaverit miracula citra necessitatem, nempe, quod reliqua accidentia panni manerent extra subiectum. Respondent aliqui 1.o quantitatem Eucharistiae esse aliam novam productam a Deo, in qua recipiuntur caetera accidentia, et ratione cuius sunt impenetrabilia. Respondetur 2.o communiter negando antecedens; non enim quantitas panni manere potest deficiente panne cum quo illius quantitas identificatur: ad tertiam probationem dicitur, caetera accidentia manere extrinsece impenetrabilia ex decreto Dei, vel ab actione producente illas ubicationes, et non alias; nec debet mirum debet esse; cum Dei omnia agantur ad tantum mysterium sensibus occultandum. ad 2am probationem respondetur, ea miracula non fieri absque necessitate quod multiplicatur, ut magis illud sacratum a sensibus recondatur, superfluum non est. 3.o Respondent alij reliqua accidentia panni habere etiam suam quantitatem accidentalem, ratione cuius manent impenetrabilia, etiam si relinquantur miraculose extra subiectum.

80 Non acquiesco ijs, qui, cum Nominalibus tot asserunt quantitates, quot sunt entitates materiales, tum substantiales, tum accidentales, tum absolutae, tum modales. Sed duo tantum, unam tantum dari in composito, quantitatem cum materia identificatam: quae ratione sui est impenetrabilis immediate cum alio ente quanto, et ratione illius caetera, quae sunt in composito sunt mediate impenetrabilia cum alio quanto. probatur de loco argo: non sunt multiplicandae entitates absque necessitate: quia quantitas identificatur cum materia. pt tota, et antea probatum est solutione fructorum contrariorum. 19. Identificatur a parte: penetrabilitas entis penetrabilis non distinguitur ab eo: quo impenetrabilitas non distinguitur ab illa, et impenetrabilitas est conceptus,

quantitis: quo quantas non distinguitur a materia.

Hinc colliges 1°, nos admittere non posse correctionem quantitatis definitionem, nempe accidens absolutum impetrabile; eam tamen admittunt, qui eam distinguunt: qui materiam illam cum materia idant, sic quantitatem definiunt: Ens tale, quia eni ... 81
penetrari cum alio, quoad Locum. Colliges 2°. Effectum formalem primarium quantitatis esse reddere subiectum impenetrabile cum alio quanto; Ratio est, quia excludere aliud ... a loco, est praedicatum posterius quantitatis, et aliud non supponens: quod est primarium illius ... Confirmatur ... et ... quoad ... impulsus tantum excluditur a loco effective, ubicatio durationis impetrabilis, ... immobilis. non materiae sui excludit, quod ubicatio B. si per ipsam non stet, ponatur in ubicatione ... loco A. quoad ... etiam distat idem ars, ... dicant adversarij, quonam sit praedicatum, quod supponitur prius.

Species quantitatis 82
assignantur ... Locus, Tempus, et numerus. Sed hae non sunt propriae species quantitatis; nam Locus, si est internus, sic quod pertinet ad praedicamentum ubi, si est externus, sic quod est corpus continens aliud, quod supra quantitatem propriam solum addit ... ad locatum. Tempus autem et numerus quantitates non sunt, sed quaevis habent rationem mensurae. Species autem propriae quantitatis sunt quantitas continua, et discreta: continua, cuius partes unitae sunt; discreta autem cuius partes unione carent. Quantitas continua subdividitur in Lineam, quae punctis tantum constat, constituitque longitudinem, in superficiem, quae constat pluribus Lineis unitis latitudinem constituentibus, et in profunditatem, quae constat pluribus superficiebus unitis. ... addit ... aliam speciem, nempe pondus; ... ... pondus esse qualitatem distinctam a quantitate, esse passionem illius. aliam omitto species species quantitatis, quae nullius fere momenti sunt.

83
Non vacat nobis ... ... qualitatis ... excogitatas impugnare, neque ... referre, eas videre poteris apud ... Hurtado, disp. 13 metaphysicae. meminitne me ad Libros de generatione, dixisse, eam esse accidens absolutum impetrabile: quod mihi videtur inferri ex mente Philosophi in praedicamentis. Cap. ... dicentis, qualitatem esse id, quo quidam dicuntur quales; de qualitate plu-

plura hes, ubi supra de intensione, ubi etiam proprietes qualitatum numeravimus, nempe h̃re contrarium, suscipere magis, et minus. Et adverte haec tam proprietas non omni qualitati convenire: Nam in qualitate carent contrario.

84. Quatuor numerantur a Philosopho species qualitatis, 1a habitus, et dispositio, 2a potentia, et impotentia, 3a passio, et passibilis qualitas, 4a forma, et figura, habitus dicitur qualitas dicitur qualitas contingenter adveniens difficile mobilis a subiecto, dispositio dicitur facile mobilis: aliter tamen sumitur haec dispositio, scilicet pro quadam qualitate bene, vel male afficiente subiecto. Potentiae impotentia vocantur a ipsis qualitates ex natura rei manentes ad agendum, vel resistendum perfecte, et imperfecte. passio sumitur pro qualitate sensibili, ut palor ex metu, et Rubor ex verecundia ortus; haec autem afficiunt diu durans appellatur qualitas passibilis, ut color nativus: forma est idem quod species, vel pulchritudo, vel etiam deformitas figura autem est ordo, et structura qualitatum. aliae vero fieri possunt utiliores qualitatis divisiones, ut in naturales, et supernaturales, vitales, et non vitales, spirituales, et materiales, de quibus aliqua olim dedimus.

Caput 3um

85 Appendix pro parte metaphysica.

Includimus tandem Physicam nostram explicatione aliquorum, quae saepius audivimus pro loquia, quaeque sua veneratione, et communi acceptione decernere videntur. Sunt quaedam haec etiam veritates quaedam per se notae, quae se ipsis suadentur a nemine contradicere patiuntur: Quae a Philosopho dicuntur Axiomatha quod idem est ac dignitates, quia dictae veritates insunt dignitate apparere videtur: unde dixit idem Philosophus dignitatem non fit instantia, ex quo dicitur in quavis disputatione contra principia non est arguendum, vel, ut alii ventunt fustibus est arguendum. Haec autem partim non ad metaphysica. Et alias etiam scientias manifestandum quae iis indigent, ut illarum evidentia patefiat. Haec autem principia metaphysicas, quorum non pauca ex occasione explicatione dedimus, enodavimus universali opere, aliqua hic breviter dabimus.

86. Aliquorum quae quasi

Ptorum aliorum à Philis limine nostram habetri, ut si eam quae in Summulis tradi solent. Vg. dici de omni, dici de nullo, quae ad propositionum naturam, et earum oppositiones deservire solent. Illud notissimum, quae sunt eadem uni 3º sunt eadem inter se. quod pro arte Sylogistica, et Syllogismi natura melius dignoscenda à nobis etiam explicatur. Restant alia, quae Phi remitti solent, quorum tum primum illud est Constitutivum rei, quo praecise posito ponitur, et quo praecise ablato, res aufertur: quod Regula est pro essentiis indagandis: debet primum intelligi debet; ita ut, illud, seu illa praedicata, quae rem metaphysice constituunt, ita se habeant, ut illa tantum secluso quovis alio, sint adaequata rei essentia. Unde colligitur Vg. veritatem propositionum, esse sunt indiles, aut sui naturae. (&)

Unde etiam aliud infero, tum quod si plura assignentur praedicata, omnia inter eas sint, quae praecise constituunt ea tamen praedicata non dicuntur essentiam rei, ut patet: nam siquidem tres unitates numeret in quibus sunt duae, quae praecise binarium constituunt; tres tamen unitates non dicuntur binarium. Infero 2º, Datum huius principii primam, nempe, et quo praecise ablato res aufertur, non est intelligendum de essentia rei adaequata; et de constitutivo inadaequato, seu parte essentiae: nam, quod sufficit ad rem auferendam, non sufficit ad eam constituendam, ut patet in animali, quo ablato, homo aufertur; cum tamen animale adaequate hominem non constituat, cuius ratio est, quia compositum destruitur, et deficit deficiente cuiuslibet parte. (&)

Aliud vulgatissimum principium: de quolibet est, seu non est, cuius veritas demonstratur, tam in ente possibili, quam impossibili: sunt enim illius, cuilibet entitati deuere duo ingere unum ex duobus contrariis, Vg. Petrus est equus, seu non est equus; Chimera est Petrus, seu non est Petrus, et sic de aliis: aduerte tamen, seu est sumi in vi copulae, nam aliter de impossibilibus praedicari quodquam non posse. aduerte deinde, ad veritatem huius principii requiri, affirmationem et negationem appellari super idem praedicatum; aliter enim falleretur: quia Petrus est calidus, seu non est frigidus; nec sufficere sub affirmare duo praedicata contraria; Vg. Petrus, seu est calidus, seu est frigidus: debet quoque affirmari unum, et negari idem praedicatum de eodem subiecto, ut propositionum oppositio subsistat. (&)

Alterum, qd Philus cplento exstat ploquium, Itemi sibi oxium, nec ignotum e, impole e, idem simul ee, et n ee, qd ita intelligendum, ut impole sit, eidem Entiti simul derenire duo prædicata contraria, cuius melior explicatio si nulla p ... Dubitari tn solet, an hoc oxium ... sit cum prænte? Respondet P. Suarez, cui assentior: nam hæc ... duo n possunt simul exere, diversa est ... ista, duo n possunt simul n posunt ab ee ab exendo: sit diversum qd e in phylosi, qd calor, et frigus n possunt iungi in eod subto, et tad utrumq debeat ee in eod subto: Atqui ... attingitur a ... q diversa ... Unde colliges, qd si ... cet equum, verum cet, qd ... cet, l n cet equum; n tn verum cet, qd simul cet, et n cet equum.

Do. (Ecce jam londenses mei) Tetigimus felicissime nostræ navigationis portum, quem sæpius exoptastis n semel eximia ... ad cum numquam accessimus! Accessimus tn Divino aspirante numine Scyllarum Rabie devicta, Charybdis ... superata: prætergressi ... tandem ... nostra navigatio ... ac tandem, post tantos casus, post tot discrimina rerum, gratissimum nos portus excepit, ut collecte

Quennali ... pulveri subducat ..., immortalisq laurentis laurus glorioso sudore ... Philus metam indefesso labore tetigisti, tenit Deus ... imo ... illeq ... qn portum eam nostrum ... dum insequamini. ... tn unum Vobis ... est.

(Ecce iam Cordubenses mei) tenginus faelicissimus nostrae
Navigationis portum, quem saepius exoptastis, non semel existi-
mantes ad eum numquam adventuros: accessistis tamen Divino
aspirante Numine, Scyllarum rabie devicta; Carybdis-
que faeritate superata: praetergressi fuistis crates diuturna
nostra navigatione passim vobis occurrentes, at tandem post
varios casus, post tot discrimina rerum, gratissimus nos
portus excepit, ut collecto Triennali curriculo, pulveri sube-
cedat quies, immortalisque sapientiae laudis gloriosissimo su-
dore reportata. Hanc metam indefesso labore teti-
gistis, vellit Deus, donum hoc sapientiae non immo-
natis. Illius pulchritudinem obliti; quin po-
tius eam in posterum avidius insequamini.
Hoc tamen unum vobis pro manusum esto.
nullum me laborem, quem usui vo-
bis fore iudicarem, omisisse:
quod mihi scripsi, scripsi vo-
bis, et sane hoc mihi a
vobis polliceor, leve
itinere vestram
utilitatem inde
rem liberter
deterrum.
in Ethe-
rnum.

Haec, quae vos, ac immortales vestre, erga me benevolentiae mo-
numentum pro manibus in aevum. Huiusque quod dicta cedant in
laudes Omnipotentis Dei, Genitricis Dei Mariae ab ori-
ginali semper originali labe immunis dicate: nec non et Parentis
nostri Divi Ygnatij de Loyola sub quorum tutela nostrum stu-
diosissimus cursum.

Moreno Methaphysica